శ్రీరస్తు.

కళాపూర్ణోదయము.

పింగళి సూరనామాత్య ప్రణీతము.

బ్రహ్మశ్రీ, శతావధాని

పురాణం. సూర్యనారాయణతీర్థులవారిచేఁ

బరిశోధితము.

వావిళ్ల-రామస్వామిశాస్త్రులు

అండ్ సన్సు వారిచేఁ

బ్రకాశితము.

తండియార్పేట, చెన్నపురి.

1910.

THE INDIA PRINTING WORKS, MADRAS.

భూమిక.

ఈకళాపూర్ణోదయ మనుకల్పితప్రబంధమును సహృదయహృదయానురంజకముగా నపూర్వకథాకథనవైచిత్రీధుర్యంబుగా శృంగారాదిరసములను దత్తదుచితభంగిని బొందుపఱచి మంచిశైలిని రచించి తనపాండిత్యమును బుద్ధిచాతురిని లోకుల కత్యాశ్చర్యం బగునట్లుగా వెల్లడిచేసినమహానుభావుఁడు పింగళి, సూరన యనుమహాకవి. ఈతఁడు రచించినగ్రంథములలో నెల్ల నిదియే ముఖ్యమైనది.

ఈకవి కృష్ణదేవరాయలయాస్థానములోనికవీశ్వరులలో నొకఁ డని కొందఱందురు గాని యది సరి గాదు. ఈయన నంద్యాలసంస్థానాధిపతి యైనకృష్ణరాజునాస్థానములో నున్నవాఁ డని గ్రంథమే చాటుచున్నది. కృష్ణదేవరాయలు 1530 వ సంవత్సరమున మృతి నొందె ననియును, నంద్యాలకృష్ణరాజునకు 1560 ప్రాంతముల నీగ్రంథము కృతి యీఁబడి యుండె ననియు మ-రా-శ్రీ, కందుకూరి-వీరేశలింగముపంతులవారియాంధ్రకవులచరిత్ర నుడువుచున్నది.

తెలుఁగుప్రబంధములలోఁ బ్రాముఖ్యతను గన్నయీప్రబంధమును ముద్రింపింపవలయు నని మేము చాలాదినములనుండి కృతప్రయత్నుల మయ్యును నితరగ్రంథములఁ గొన్నిఁటిని ముద్రింపించి పిమ్మట దీని ముద్రింపింత మనుకొనుచుండఁగా నింతట శ్రీమత్పిఠాపురసంస్థానప్రభువు లగు శ్రీరాజా రావు వేంకటకుమారమహీపతి సూర్యారావు బహదరువారు గ్రంథముద్రణకుఁ దగినధనసహాయ మొనర్చి మా కెంతయుఁ బ్రోత్సాహము గలిగించినందున నిప్పటికి దీనిని 1888 వ సంవత్సరమున ముద్రిత మైనయొక్కప్రతినే యాధారముగాఁ జేసికొని వీలయినంతవఱకు సవరించి ముద్రింపించితిమి. ముద్రణావస్థలోఁ దటస్థించినలోపము లెవ్వి యైన నున్నచో "గచ్ఛతః స్ఖలనం క్వాపి" యన్నన్యాయము తా మెఱిఁగినదియే కనుక మన్నింపవలయు నని చదువరులఁ బ్రార్థించుచు మ మ్మింకను నుద్గ్రంథముల ముద్రింపించుచుండుట కై ప్రోత్సాహము కలిగించుచుందురు గాక యని శ్రీవారికిఁ గృతజ్ఞతాసూచకముగా ననేకధన్యవాదములఁ జేయుచున్నారము.

ఈగ్రంథముపై శ్రీమైసూరుమహారాజావారికాలేజీలో హిస్టరీప్రొఫెసరగు మ-రా-రా-శ్రీ, కట్టమంచి - రామలింగారెడ్డి, ఎమ్. ఏ. గారు వ్రాసినవిపుల మగు విమర్శనము కొలఁదిదినములలోనే ముద్రించి కళాపూర్ణోదయపాఠకమహాశయుల కందింతుము.

ఇట్లు భాషాసేవకులు,

వావిళ్ల - రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్.

ఏతద్గ్రంథస్థనామావళి.

పూర్వకథ. *

1 కలభాషిణి (కథానాయిక).
2 నారదుఁడు.
3 మణికంధరుఁడు (నారదశిష్యుఁడు).
4 రంభానలకూబరులు.
5 కృష్ణుఁడు-మొ.
6 మణిస్తంభుఁడు.
7 దేవలోకపుచిలుక.
8 ఇంద్రుఁడు.
9 మృగేంద్రవాహన.
10 మాయారంభ.
11 మాయానలకూబరుఁడు.
12 సుగాత్రి (సుముఖాసత్తి).
13 శాలీనుఁడు (మణిస్తంభుఁడు).
14 అలఘువ్రతుఁడు (మళయాళపు బ్రాహ్మణుఁడు).
15 మణికంధరహారము.

ఉత్తరకథ. *

1 కళాపూర్ణుఁడు (కథానాయకుఁడు).
2 మధురలాలస (నాయిక).
3 బ్రహ్మ.
4 సరస్వతి.
5 మదాశయుఁడు (నాయికతండ్రి).
6 రూపానుభూతి (నాయికతల్లి).
7 అభినవకౌముది (గంధర్వస్త్రీ).
8 ప్రథమాగమాదులునలుగురు (మంత్రులు).
9 స్వభావుఁడు (సిద్ధుఁడు).
10 సత్వదాత్ముఁడు.
11 దత్తాత్రేయుఁడు.
12 యజ్ఞశర్మ.
13 దేవవిమానము.

* ఈగ్రంథమందలి మొదటినాలు గాశ్వాసములు పూర్వకథగను దక్కినవి యుత్తరకథగను సూచించునది.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

పీఠిక.

శ్రీలావణ్యవతీకుచద్వితయకాశ్మీరప్రభాచారువ
క్షోలంకారమణిప్రకాండము నవీనార్కుండుగా నస్మనో
నాళీకావిరతప్రభాత మగుచున్ భాసిల్లుతత్త్వంబు నం
ద్యాలశ్రీనరసింహకృష్ణవిభు నిత్యశ్రీయుతుం జేయుతన్. 1

చ. ప్రమదవిలాసనర్తనవిభాసురగోపకిశోరమూర్తితోఁ
దమ కిలువేలుపై వెలయుతాండవకృష్ణపదాబ్జసేవ ను
త్తమతనయాదిసంపదలు తామరతంపరలై ప్రవర్ధిలన్
రమణఁ దనర్చుఁ గావుత ధరన్ నరసింగయకృష్ణుఁ డెంతయున్. 2

మ. వలకేల్ దాపలికిం గుచస్తబకసేవాలోలతం బోవ డాఁ
పలికేల్ సిగ్గున మాన్ప నల్కనది తత్పార్శ్వంపులేఁజెక్కుఁ గో
మలపాదంబును ముట్టుచున్ వలచు బ్రహ్మం బర్ధనారీశ్వరుం
డెలమిన్ నిత్యముఁ బ్రోచుఁ గృష్ణవసుధాధీశున్ నృసింహాత్మజున్. 3

చ. అనయము ప్రేమ సంధిలఁగ నాస్యచతుష్టయయోగపద్యచుం
బనఘనకాంక్షఁ బోలె నిగమంబులపేరిట నాల్గురూపులం
దనరెడుభార్యమాట జనదాఁటక సృష్టి యొనర్చువారిజా
సనుఁడు నృసింహకృష్ణవిభుఁ జాలఁ జిరాయువుఁ జేయుఁ గావుతన్. 4

చ. ఒనరఁగ నూర్ధ్వలోకమున♦నుండి ధరిత్రికి డిగ్గుగంగకున్
మనసిజవైరిమౌళియు హి♦మక్షితిభృత్కటకంబువోలె శో
భనరసభవ్యకావ్యమయ♦భారతికిన్ వసతిస్థలంబులై
తనరెడువాములూరుభవ♦తాపసు సాత్యవతేయుఁ దెల్చెదన్. 5

చ. పలుకఁ దలంప దవ్వు లగు♦భారతరామకథార్థముల్ విభా
సిలఁగ నరంటిపం డొలిచి♦ చేతికి నిచ్చినరీతి నాంధ్రవా
క్సులలితశక్తి నందఱకు♦ సుప్రథితంబులు చేసినట్టిధ
న్యుల నుతియింతు నన్నయబు♦ధోత్తముఁ దిక్కన నెఱ్ఱసత్కవిన్. 6

ఉ. మెచ్చి యొకింత గౌరవము♦ మెచ్చక యుండి లఘుత్వలేశమున్
దెచ్చుటకున్ సమర్థులె కృ♦తిక్రియకుం గుకవిత్వగర్వితుల్
తచ్చరితం బుపేక్ష కుచి♦తం బగుఁ గాక నగంగ నైన వా
క్రుచ్చి యజాగళస్తనస♦గోత్రుల వారల నెన్న నేటికిన్. 7

సీ. విశ్రాంతి విరతి గా♦వింపక సారవ,త్సాహిత్యసౌమన♦స్యంబు లెఱిఁగి
సమయంబు దప్పక ♦ శ్రవణకఠోరంబు,లైనశబ్దముల న♦త్యాకులాత్మఁ
జేయక సత్పరి♦చితసుకుమారవా,క్సరళితాభిప్రాయ♦ఁగా నొనర్చి
పదబంధశిథిలతఁ ♦ బాటిల్లఁగానీక, యేఛందములయందు ♦ నేమరిలక
ఆ. పరఁగుకవియు దోష♦కరుఁడును యశము దు,గ్ధమును బడయునట్లు♦గాని నాఁడు
కృతి దురాప మొదవు ♦ కీర్తియుఁ బాలు నీ,కుంట గాదు హాస♦యోగ్యుఁ జేయు.

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబుఁ గావించి సుకవుల సేవించి కుకవు లుపేక్షామాత్రదండ్యు లగుట భావించి సకలలక్షణలక్షితంబైనమహాప్రబంధంబు కీర్తికారణం బనియు నితరం బపహాసకారణం బనియు నూహించి యెద్దియేనియు నొక్కసరసప్రబంధనిబంధనంబునకు జాతకౌతూహలుండనై యుండునంత. 9

సీ. తనకీర్తి సకలది♦గ్దంతిదంతానంత,కాంతిపంక్తికిఁ జెలి♦కత్తె గాఁగఁ
దనప్రతాపంబు మా♦ర్తండమండలచండి,మోపదేశమునకు ♦ నొజ్జ గాఁగఁ
దననీతిపస యుగం♦ధరభట్టిచాణక్య,ఘనచాతురికి నిద♦ర్శనము గాఁగఁ
దనవిలాసంబు కం♦దర్పేంద్రనందన,వార్తకు ఖండన♦వాది గాఁగ
తే. వెలయుమనుమార్గవర్తనా♦విరతవిహిత,ధరణిపరిపాలనాపరి♦స్ఫురితరాజ్య
వైభవుండు నృసింహభూ♦వరసుతుండు,జిష్ణుతుల్యుండు నంద్యాల♦కృష్ణవిభుఁడు.

వ. అనర్ఘ్యమణిమయాభరణకిమ్మీరితదిగంతరుండును, గంధసారకస్తూరికాద్యనులేపసౌరభసంవాసితపర్యంతభాగుండు నగుచుం జెలువు మీఱి కొలువుకూటంబున గురుశుక్రనీతిచాతురీవిఖ్యాతవంచనాచుంచుపంచాంగనయజయాతిశయభూషితశేముషీవిశేషవైయాత్యు లగునమాత్యులును, సదనూచానసంప్రదాయసిద్ధాధ్యయనశుద్ధిగరిమపరిపూర్ణశక్తివిభ్రాజమాననానావేదమంత్రతంత్రసంతా

యమానశాంతికర్మదూరవారితదైవికాత్యాహితు లగుపురోహితులును, కాణా
దకాపిలగౌతమీయజైమినీయవైయాసికపాతంజలతంత్రరాద్ధాంతపూర్వపక్ష
వైపరీత్యకరణచణయుక్తికల్పనానల్పకల్పితప్రతివాదిబుద్ధివిధ్వంసు లగువిద్వాం
సులును, బ్రాహ్మపాద్మవారాహవైష్ణవమాత్స్యమార్కండేయభాగవతబ్రహ్మ
కైవర్తకౌర్మగారుడస్కాందాది నిఖిలపురాణకథాకథనపాండిత్యపరితోషితాంత
ర్వాణికు లగుపౌరాణికులును,ఆశుమధురచిత్రవిస్తారకవితావిజృంభణస్తంభితబా
ణభవభూతికాళిదాసముఖ్యవిఖ్యాతిగౌరవు లగుకవులును, బహువిధపురాతనజ్యో
తిష సిద్ధాంతసంఘర్షనిశితమతిచతురిమసమధిగతకళాకాష్ఠానిమేషాదిసూక్ష్మసూ
క్ష్మతరసూక్ష్మతమకాలకలనాకౌశలప్రకాశకీర్తికు లగుమౌహూర్తికులును, ధ
న్వంతరిదస్రచరకప్రముఖనిఖిలాద్యవైద్యవైశారద్యదృష్టాంతభాజ నాయుర్వేద
వేదిత్వవైభవాలంకారు లగునగదంకారులును, విశ్వావసుతుంబురునారదాంజ
నేయభరతమతంగకోహళదత్తిలప్రభృతిగాంధర్వకౌశలగౌరవస్మరణగానమాధు
రీధురీణతాప్రీణితబుధశ్రేణికు లగువైణికులును, రూపలావణ్యవిభ్రమవిలాసవి
భవవిస్మాపితవివిధజనస్వాంత లగువారకాంతలును, నిరంతరపరిణతబహువిధప్ర
హరణవ్రణకిణగణకాఠిన్యఖండితకంకటాపేక్షణవక్షోవిభాగజోఘుష్యమాణశౌర్య
సాహసోద్భటు లగుభటులును, యథోచితప్రదేశవర్తు లగుచుం గొలువ వేత్ర
హస్తజనసమాఖ్యానసందర్శితసామంతకుమారులసేవలు కటాక్షహాసభాషణా
దుల నాదరింపుచు గీతవాద్యతాళానువర్తినర్తకీనర్తనప్రవర్తనంబు లవధరింపు
చు ననేకవిధరాజ్యకార్యవినియుక్తు లైనయధికారిపురుషులవిన్నపంబు లాలిం
పుచు వందిబృందపఠ్యమానబిరుదావళీప్రబంధమందరశబ్దార్థచమత్కారంబులు
పరికింపుచు నెడ్డోలగం బై కూర్చుండి కార్యప్రసంగవశంబున. 11

సీ. శోభితాపస్తంబ♦సూత్రు గౌతమగోత్రు, సుచరిత్రుఁ బింగళి♦సూరసుకవి
పౌత్త్రు నన్నపరతి♦భావనదౌహిత్త్రు, నమరధీనిధికి న♦బ్బమకుఁ బుత్త్రు
ననుజన్ము లైనట్టి♦యమరనయెఱ్ఱనార్యులు భక్తి సేవింప ♦ నలరువాని
సత్కావ్యరచనావి♦శారదుం డగువాని, సూరననామవి♦శ్రుతుని నన్నుఁ
ఆ. ప్రియము సంధిలంగఁ ♦ బిలిపించి బహువస్త్ర, భూషణాదిదాన♦ములఁ గరంబు
సంతసం బొనర్చి ♦ యెంతయు గౌరవ, మెసఁగ మధురఫణితి ♦ నిట్టు లనియె. 12

శా. నీచే నొక్కమహాప్రబంధము గడున్ ♦ నిర్ణిద్రసారస్యలీ
లాచిత్రం బగుదాని నోయనఘ వా♦లాయంబు సేయించుకో
మాచిత్తంబున వేడ్క యుండునది నీ♦మాధుర్యధుర్యోరువా
గ్వైచిత్రిన్ సఫలంబు సేయుము సుధీ♦వర్గంబు లోహో యనన్. 13

మ. ఇటమున్ గారుడసంహితాదికృతు లీ♦విం బొందఁగాఁ బెక్కొన
ర్చుట విన్నారము చెప్ప నేల యవి సం♦స్తుత్యోభయశ్లేషసం

ఘటనన్ రాఘవపాండవీయకృతి శ♦క్యంబె రచింపంగ నె
చ్చట నెవ్వారికి నీక చెల్లె నశేషభా♦షాకావ్యముం జేయఁగన్. 14

క. అని యాదరణము మిగులం, దనర నియోగింప నేను ♦ నాకొలఁది గనుం
గొన కీయకొంటిఁ దగ నా, యనఘుఁడు సంకల్పసిద్ధుఁ ♦ డనునమ్మికచేన్. 15

వ. ఇవ్విధంబునం బూని యమ్మహాప్రభువునగౌరవనియోగంబునకు ననుగుణంబుగ మదీయశక్త్యనుసారంబున విచారించి యపూర్వకథాసంవిధానవైచిత్రీమహనీయంబును శృంగారరసప్రాయంబును బుణ్యవస్తువర్ణనాకర్ణనీయంబును నగుకళాపూర్ణోదయం బనుమహాకావ్యంబు నిర్మింపం గడంగితి నట్టిమదీయకృతి కధీశ్వరుం డగుచుం బెం పొందునంద్యాలకృష్ణభూవిభునివంశావతారం బెట్టి దనిన. 16

తే. సకలకువలయపాలనై♦శ్వర్యయుతుఁడు, చండధామకృతశ్రీఘ♦నుండు నైన
రాజచంద్రుండు జగతిఁగ♦రంబు వెలయు, సంతతోదయసౌభాగ్య♦శాలియగుచు.

తే. అత్రిలోచనభవుఁ డయ్యు ♦ నతఁడు మీఱె
నపరిమితతారకావళి ♦ కధిపుఁ డగుచుఁ
దాఁ ద్రిలోచనభవుఁ డయ్యు ♦ ధరఁ గుమారుఁ
డేకతారకజయ మొందు ♦ టేమియరుదు. 18

క. ఆచంద్రునివంశంబున, భూచంద్రుం డారెవీటి♦బుక్కనరేంద్రుం
డాచక్రవాళశైల, క్ష్మాచక్రస్ఫూర్తికీర్తి♦సాంద్రుఁడు పుట్టెన్. 19

క. ఆబుక్కనృపాలునిబా, హాబలముకొలంది తదసి♦హతరిపువీర
ప్రాబల్యనిరాకృతనల, కూబరునకుఁ దెలియఁ దెలిసి♦కొనఁ గలఁడే నిన్. 20

చ. మతి నజుఁ డంచు రూపమున ♦ మన్మథుఁ డంచు నయోన్నతిన్ బృహ
స్పతి యనుచున్ వదాన్యతను ♦ భానుసుతుం డనుచున్ నుతించు నా
ర్యతతి "నిరంకుశాః కవయ" ♦ యం చది యోర్చుట గాని బుక్కభూ
పతికి సముండు లేఁడు తలఁ♦పన్ భువనంబున నేగుణంబులన్. 21

క. పావనగుణ యగునబ్బల, దేవిని గులశీలగుణని♦ధిన్ మఱి బల్లా
దేవిని వివాహ మయ్యె మ, హావిభవుఁడు బుక్కనరవ♦రాగ్రణి వేడ్కన్. 22

క. అందును బల్లాదేవికి, నందను లుదయించి రింద్ర♦నందనసదృశుల్
చందనవిశదయశుల్ సం, క్రందనవైభవులు రామ♦రాజప్రముఖుల్. 23

ఉ. భూమహనీయశీలుఁ డగు♦బుక్కయయగ్రవధూటి కబ్బలాం
బామణికిన్ జనించిరి స♦మస్తగుణాఢ్యుఁడు సింగరయ్యయున్
రామవిభుం డహోబళధ♦రారమణుండును విక్రమాన్వయో
ద్దామత నొప్పునీతికి ను♦దగ్రజయాభ్యుదయంబులుం బలెన్. 24

ఉ. అందును సింగభూరమణుఁ ♦ డోబళదేవిని బెండ్లి యాడి సం
క్రందనతుల్యవైభవులఁ ♦ గాంచెఁ దనూజుల మువ్వురన్ బుధా

నందవిధాయి నిర్మలగుణ♦ప్రకరుం [illegible]
నందనతుల్యు నారవిభు ♦ నవ్యపురారవు దిట్టపార్థివున్. 25

ఉ. ప్రాలినకీర్తిఁ బెం పెసఁగి ♦ వారలలో నరసింహరాజు నం
ద్యాలపురాధిపత్యవిభ♦వాతిశయంబు వహించి మించె ను
ద్వేలనిరూఢి నెల్లెడల ♦ విశ్రుత మై తనవంశ మెల్ల నం
ద్యాలపదప్రసిద్ధిఁ దన♦రారుచు నెంతయుఁ దేజరిల్లఁగన్. 26

క. ఆనరసింగక్షితిపతి, మానవతీతిలక మైన♦మాదలదేవిన్
భూనుతసమస్తగుణల, క్ష్మీనిధిఁ దగఁ బెండ్లియాడెఁ ♦ గీర్తి దలిర్పన్. 27

సీ. మందారమందాకి♦నీసందాయిదానప్ర, సిద్ధుండు సింగర♦క్షితివరుండు
గర్వితారాతిదో♦ర్గర్వనిర్వాపణో, దీర్ణుండు నారధా♦త్రీవిభుండు
భూభువనప్రశం♦సాభిశోభితమహా, ప్రాభవాఢ్యుఁడు కుమా♦రాబళుండు
శరదిందుచంద్రికా♦పరిశుద్ధవిహసన, స్ఫురదనర్ఘళకీర్తి ♦ వరదరాజు
తే. ప్రచురవిక్రమరఘుపతి ♦ రఘుపతియును, దనయు లేవురు గల్గి రు♦దాత్తసకల
గుణగరిష్ఠులు నరసింగ♦కుంభినీత, లాధినాథున కమ్మాద♦మాంబయందు. 28

క. నరసింగవిభునిసింగరి, నరవరుఁ డసమానుఁ డధిక♦నయసారత ని
ర్భరశూరత నతిధీరత, నరు దగుదానక్రియావి♦హారత నిలలోన్. 29

క. నారాయణభక్తుఁడు సుజ, నారాధనపరుఁడు జలరు♦హాక్షీసుమనో
నారాచుఁడు నరసింగయ, నారావనిపాలకుండు ♦ నరవిభుఁ డాజిన్. 30

సీ. స్వారాజభావంబు ♦ కారణంబుగ నేమొ, శక్రుండు నెలవున ♦ జడియ కునికి
మిత్రపుత్త్రితఁ దాను ♦ మిత్రుండ నని యేమొ, యముఁ డాత్మపురమునఁ ♦ దెమల కునికి
వారుణీసేవామ♦దారూఢిచే నేమొ, జలభర్త దనవీటఁ ♦ గలఁగ కునికి [కునికి
తల్లడం బేల యే ♦ ధనదుండ నని యేమొ, ధనరాజు నిజపురిఁ ♦ దలఁగ కునికి
తే. తమకు మఱి దిక్కు లేమిని ♦ దలఁకి యేమొ
కడమనలువురు మూలల ♦ నడఁగి యునికి
వీరవరుఁ డైననంద్యాల♦నారవిభుని
యాజి ఘోరభేరీధ్వను ♦ లడరునపుడు. 31

చ. పగ లనుశబ్దమాత్రము న♦భఃకుసుమంబు నిజంబు నారభూ
జగదధిపప్రతాపగుణ♦సంపదచే గవిఁ దత్సమానుఁగాఁ
దగునె నుతింప నారవి ప్ర♦తాపమహత్త్వముచేతఁ బేర్చుచుం
బగ లొకనాఁడు దప్పక య♦పారతఁ జొప్పడుఁ గాక మానునే. 32

చ. వదలక యుత్కళేంద్రుని స♦వాయిబరీదు నడంచుదుర్జయుం
గుదుపనమల్కు దల్లడిలఁ ♦ గొట్టె మహాద్భుతసంగరంబులో

నెదిరిచి కొండవీటికడ ♦ నెవ్వరు సాటి విచిత్రశౌర్యసం
పదపస నారసింహవిభు♦పట్టికి నారనృపాలమౌళికిన్. 33

సీ. శ్రీవిష్ణుపదభక్తి♦చే ధర్మసంపత్తి, ధర్మసంపత్తిచే♦తను జయంబు
జయసిద్ధిచేత నుజ్జ్వలబాహుశౌర్యంబు, శౌర్యగౌరవముచేఁ ♦ జతురనీతి
నీతిపెంపున మహా♦నీయసామ్రాజ్యంబు, సామ్రాజ్యమహిమచే ♦ శాంతిగుణము
శాంతిచే వేదాది♦సకలసద్విద్యలు, విద్యలచే బుద్ధి♦విలసనంబు

తే. దానఁ బాత్రవివేకంబు ♦ దాన నీగి, దానఁ బ్రవిమలకీర్తియు ♦ దానఁ గులము
ప్రేమ నత్యంతము నలంక♦రించుకొనియె, భళిర నంద్యాలనారభూ♦పాలకునకు.

చ. ఘనతరదానచాతురిని ♦ కాదు శ్రుతిస్మృతిశాస్త్రనైపుణం
బునను బుధానురంజనుఁడు ♦ భూరిశుచిత్వమునందె కాదు శో
భనవ్రుబతాపసంపదను ♦ బావకుఁ డానరసింగిభూపనం
దనుఁడు కుమారయోబనసు♦ధాతలనాయకుఁ డీన్వసుంధరన్. 35

ఉ. సాత్త్వికతాపరాయణుఁడు ♦ సత్యవచస్కుఁడు దానశాలి దో
స్సత్త్వవిజృంభితుండు రణ♦శౌర్యధురీణుఁ డకల్మషుండు గ
రత్వమునన్కిపట్టు చతు♦రత్వనిధానము నీతిపద్ధతీ
తత్త్వవిశారదుండు వర♦దక్షితిపాలుఁ డలోలుఁ డయ్యెడన్. 36

క. కరుణాఘనవీక్షణమున, శరణాగతరక్షణమున ♦ సంగరశౌర్యా
భరణాహితశిక్షణమునఁ, దిరముగ రఘుపతియ రఘుప♦తిం దలపోయన్. 37

ఆ. అందు సింగరయ్య ♦ యనవద్యగుణ గౌర,మాంబఁ బెండ్లియాడి ♦ యాత్మజులను
గనియె నారసింహ♦జననాథు రఘుపతి, క్ష్మాతలేంద్రు నోబ♦మనుజవిభుని. 38

క. ఆనారసింహవిభుఁ డన, మానగుణుఁడు రఘుపతిక్ష♦మానరుఁడు యశ
శ్శ్రీనిధి యహోబళాఖ్యధ, రానాథుఁడు సకలగుణవి♦రాజితుఁ డయ్యెన్. 39

క. ఆముగ్వురలో నగ్రజుఁ, డై మించునృసింహునకుఁ ద♦దంగన యగు శ్రీ
రామాంబకు నుదయించె మ, హామతి నావళిచినోబ♦ళాఖ్యుఁడు వెలయన్.

ఉ. దేవవిభుండు భోగమునఁ ♦ దీవ్రమయూఖుఁ డఖండచండతే
జోవిభవంబునం దపన♦సూనుఁ డనూనవితీర్ణి పెంపునన్
దైవతమేదినీధరము ♦ ధైర్యమహత్త్వమునం దలంపఁగా
నావళిచిన్నయోబమను♦జాధిపముఖ్యుఁడు రాజమాత్రుఁడే. 41

క. ఇది సింగరయ్యసంతతి, తదనుజునసుజుఁ డగునోబ♦ధరణిపువంశా
భ్యుదయక్రమ మభివర్ణిం, చెద నిఁక భువనప్రసిద్ధి ♦ చెన్నెసఁగంగన్. 42

ఆ. ఆకుమారయోబ♦భూకాంతుఁ డింపుతోఁ, బెండ్లియాడె గుణగ♦భీరచరితఁ
దిరుమలాంబ నెంధుఁ ♦ బరమపాతివ్రత్య, పావనతఁ దనర్చు♦భాగ్యనిధిని. 43

సీ. నానాగుణైకని♦ధానంబు నా నొప్పు, నరసింగమేదినీ♦నాథవర్యు
నిద్ధప్రసంగీర్తులఁ ♦ దద్దయు విలసిల్లు, నట్టిపెద్దయహోబ♦ళాధిపతిని
నాదిమనృపగతి ♦ మేదినీజనములఁ, బ్రోది సేయుచు నొప్పు♦నాదవిభుని
సన్నుతోన్నతవృత్తి♦ నెన్నికఁ గన్నట్టి, చిన్నయహోబళ♦క్షితితలేంద్రు
తే. సారతరచారుచారిత్రు♦నాగనృపుని, నాకుమారాహోబళునిఁ దిమ్మాంబయందుఁ
గనియె సత్పురుసుతుల సం♦తానకాంతియుతుల, విష్ణుసేవాభిరతులఁ బ్ర♦వీణమతుల.
క. ఆదిమ నరసింగవిభుఁ డిల, పొందుగఁ దాఁ బెండ్లియాడె ♦ నుభయకులశ్రీ
సౌందర్యగుణచరిత్రము, లందిరమై తనరుఁ దగిన♦లక్ష్మీదేవిన్. 45
స్రగ్ధర. ఆలక్ష్మీదేవియందాఁ♦ యతమతి నరసిం♦గావనీశుండు గాంచెం
త్రైలోక్యస్తుత్యులన్ నం♦దనుల నురుయశో♦భవ్యు నోబాహ్వయక్ష్మా
పాలోత్తంసుం గవిత్వ♦ప్రముఖబహుకళా♦పారగుం దిమ్మరాజున్
బాలాదిత్యోపమాన♦ప్రచురతరరుచి♦స్ఫారు నారక్షితీంద్రున్. 46
ఉ. వైభవజృంభమాణమతి♦ నాగనృపుం డిందుముఖీనిజానచే
శోభనమూర్తి కల్పకవి♦దూరుఁడు నిత్యరమావిహారలీ
లాభవనాయమానసువి♦లాసకటాక్షితకీర్తుఁ డాకుమా
రాబళునారసింహసుతుఁ ♦ డోబళునెన్నికకెక్కునెంతయున్. 47
శా. ఆత్రైతాసోజ్జ్వలశూరతాగుణకుమా♦రాహోబళక్ష్మాపసు
త్పుత్త్రశ్రీనరసింహతిమ్మవిభుకీ♦ర్తుల్ మీఱి యత్యంతమై
చిత్రాంగిస్థితులన్ నటింపనది దా♦ శీలింపుచున్నట్లు తత్
స్తోత్రాకారసరస్వతీసతి నటిం♦చున్ సూరిరాడ్జిహ్వలన్. 48
క. ఏసీమ నెదురు లేక వి, భాసిలు నంద్యాలతిమ్మ♦పార్థివుబలముల్
నాసిగలయతివిభాసి, ప్రాసాదుల తోడ సత్ప్ర♦బంధములగతిన్. 49
ఉ. భూలలనాలలామ కనఁ♦ బొల్పెసలారెడు వేడ్కతోడ నం
ద్యాలకుమారయోబనర♦నాథునృసింహునినారి శౌరియు
త్తాలభుజాగ్ర మెక్కుటయుఁ♦ దక్కక యెక్కెఁ దదీయకీర్తియున్
శాల సుమేరుశృంగము స♦పత్నికి మచ్చర మెచ్చ కుండునే. 50
ఆ. అతని పిన్నతండ్రి ♦ యగుపెద్దయోబభూ, నాయకుండు గాంచె ♦ నందనులను
సారసుగుణమణిప♦యోరాశి నుద్దండ, యోబళేంద్రుఁ జిన్న♦యోబళునిని. 51
ఉ. నీరజనాభివర్ణ్యుఁడు త♦దీయకనిష్ఠపితృవ్యుఁ డుజ్జ్వలా
కారుఁడు పిన్నయోబళుఁడు ♦ గాంచెఁ దనూజుల ముగ్గురన్ మనో
హారిగుణోన్నతుం దిరుమ♦లయ్యను రాజమనామకుఁ గృష్ణభూ
మీరమణోత్తమున్ దిశల ♦ మించి నిజాన్వయకీర్తి వర్తిలన్. 52
క. ఇల నంద్యాలకుమారా, బళునాశచరిత్ర మిది సు♦పావనవృత్తిం

బాలు పొందుతదనుజన్ముని, విలసితవంశక్రమంబు ♦ వివరింతు నిఁకన్. 53

ఉ. సంగరపార్థుఁ డావరద♦శౌరి సుతత్రితయంబుఁ గాంచె నా
త్మాంగన యైనశ్రీతిరుమ♦లాంబికయందు మహాగుణాఢ్యు శ్రీ
రంగజనాధిపున్ బుధవ♦రప్రణుతున్ నరసింగమేదినీం
ద్రుం గవిపోషణాతిచతు♦రుం గనకక్షితిపాలశేఖరున్. 54

తే. అందు శ్రీరంగరాజు స♦మస్తగుణని, కేతనుం డాశ్రితసుపర్ణ♦కేతనుండు
తనకుఁ గులరూపగుణములఁ ♦ దగినయట్టి, తిరుమలాంబికఁ బెండ్లి ♦ యై తేజరిల్లె.

సీ. శోభనజయలాభ♦సౌభాగ్యభూభర, ణాభిశోభితుఁ డైన♦యాబళేంద్రు
నిర్మలసత్కర్మ♦ధర్మనిర్మితబుధ, సమ్మోదుఁ డై యొప్పు♦తిమ్మవిభుని
సురదంతిశరదభ్ర♦హరదంతిరిపునిభ, స్ఫురదుదంచితకీర్తి ♦ వరదవిభుని
విష్ణుసేవాధ్యంభ♦విష్ణు నిత్యాచార, నిష్ణాతహృదయుని ♦ గృష్ణనృపుని
తే. నందనులఁ గాంచె నలువుర ♦ నందనద్రుమ, మానువర్తనకీర్తనీ♦యానవరత
దానముదితార్యతతుల♦ననూనమతుల, రమణిఁ దిమ్మాంబయందు శ్రీ♦రంగరాజు.

తే. అట్టిశ్రీరంగవిభుద్వితీ♦యానుజునకుఁ
గనకవసుధాధిపతికిని ♦ గలిగె సుతుఁడు
ధరణిఁ గనగిరియాబళే♦శ్వరుఁ డనంగ
నభినుతాహ్వయుఁ డగుచుఁ బెం ♦ పారె ఘనుఁడు. 57

వ. ఇది వరదరాజువంశక్రమంబు. 58

తే. ఇట్టివంశాభివృద్ధికి ♦ హేతువు లయి, తనరుసౌజన్యనిధు లన్న♦దమ్ము లెపుడు
తనదుసౌభ్రాత్రమునకుఁ జి♦త్తముల నలర, వెలసె నంద్యాలనారపృ♦థ్వీవరుండు.

క. ఆనారక్షితిపాలుఁ డ, నూనశ్రీవిభవసముచి♦తోద్వాహవిధిం
బూని వరియించె నిజరూ, పానుగుణం దిరుమలాంబ ♦ నధికప్రీతిన్. 60

తే. పుణ్యకులశీలమహిమల♦ప్రోక యనఁగ, నిష్కళంకపాతివ్రత్య♦నిధి యనంగ
వెలయు నంద్యాలనారభూ♦విభునిదేవి, పరమశుభగుణనికురుంబ ♦ తిరుమలాంబ.

క. ఆతిరుమలాంబయందుఁ బ్ర, భూతయశుఁడు నారవిభుఁడు ♦ పుత్త్రులఁ గని యెం
బూతాత్ముల నరసింగ, క్ష్మాతలవిభు మాదనృపునిఁ ♦ గనకక్షితిపున్. 62

ఉ. ఉన్నతిఁ బేర్చి యందు వెల♦యున్ నరసింగవిభుండు శౌర్యసం
పన్నుఁ డటంచు విద్యఁ బ్రతి♦పన్నుఁ డటంచుఁ గవీంద్రకోటికిన్
సన్నిధి యంచు నిత్యహరి♦సన్నిధి యంచు విపన్నరక్షణా
సన్నుఁ డటంచు నెప్పుడుఁ బ్ర♦సన్నుఁ డటంచు జనుల్ నుతింపఁగన్. 63

క. నారయనరసింహుఁడు మఱి, నారయ నరసింహుఁడే య♦థార్థము కరజ
శ్రీరచితార్యస్థితి యై, భూరిప్రహ్లాదభరణ♦మున శోభిలుటన్. 64

శా. స్ఫూర్తిప్రౌఢి నిరంతరం బగుచు నె♦చ్చోటం బ్రకాశింపఁగా
వర్తిల్లున్ భువనంబులందును సహా♦వస్థానవత్కౌముదీ
మార్తండద్యుతివైభవంబులు నని♦ర్మర్యాదవైచిత్రితోఁ
గీర్తింపన్ వశమే నృసింహవిభుస♦త్కీర్తిప్రతాపోన్నతుల్. 65

ఉ. భానుసమానతేజుఁడు వి♦భాసురరూపమనోజుఁ డుజ్జ్వలా
నూనయశోవిభాసి విభ♦వోదయనిత్యవిలాసి విశ్వస
న్మానితవర్తనుండు కవి♦మండలనిర్మితకీర్తనుండు ల
క్ష్మీనవమాధవుండు నర♦సింహునినారయమాధవుం డిలన్. 66

క. వితరణమున రణమున ను, న్నతవినయంబున నయంబు♦నం దన కిలలోఁ
బ్రతి లేక నారభూపతి, సుతుఁ డామాదప్రభుండు ♦ శోభిలు మిగులన్. 67

క. కనకమహీభృద్వరుఁ డల, కనకమహీభృద్వరుండు ♦ గట్టిగ శౌర్యం
బున విబుధాధారత్వం, బునఁ బరహితధర్మభావ♦మునఁ దలపోయన్. 68

శా. స్థానం బెన్నఁడుఁ బాయ దుత్సవఘన♦స్వర్స్త్రీసుఖక్రీడపై
పై నొందన్ భువి నర్థిలోకము దివిం ♦ బ్రత్యర్థిలోకంబు న
న్యూనుం డాకనకయ్య యుద్యతకృపా♦ణుం డైనమాత్రంబునన్
దానస్తోత్రము లింత యంత యనుచుం ♦ దర్కింపఁగా శక్యమే. 69

సీ. సంతానసురధేను♦చింతామణిశ్రేకి, లజ్జఁ దా నొనరించు ♦ నోజ యగుచు
నలకాధిపతిసూను♦నలకాములకు దర్ప, రహితత్వ మొనరించు ♦ మహితలీల
నరభీష్మకోదండ♦గురుభీష్మసమరంబు, దక్కువ యనిపించు ♦ నిక్కువముగఁ
గుంభీనసక్రోడ♦కుంభీనగిరులకు, విశ్రమంబు నొనర్చు ♦ నశ్రమమున
తే. సంతతౌదార్యసౌందర్య♦శౌర్యధరణి, భరణనైపుణగుణముల♦ప్రౌఢి మెఱసి
వరుస నరసింగమేదినీ♦శ్వరునినార, నరవరేణ్యునికనకభూ♦నాయకుండు. 70

క. ఆమువ్వురందు నగ్రజుఁ, డై మించిననారసింహుఁ ♦ డతులితవిభవ
శ్రీ మెఱయఁ బెండ్లి యాడెం, బ్రేమం బెదకొండమాంబఁ ♦ బినకొండాంబన్.

చ. నిరుపమవిక్రమంబును వి♦నీతియు నీతియుఁ బోలెఁ దత్త్వవి
త్పరిచయమున్ విరక్తియును ♦ భక్తియుఁ బోలె సుయోగవర్తనా
దరవిభవంబు శాంతియును ♦ దాంతియుఁ బోలెఁ గరం బలంకరిం
చిరి తమనిత్యసేవ నర♦సింగయ నిద్దఱుకొండమాంబలున్. 72

ఆ. అందుఁ బెద్దకొండ♦మాంబయం దానర, సింగభూపవరుఁడు ♦ శిష్టమతులఁ
గాంతియుతుల సుతుల:♦గనియెమూర్తిమా,రమణుఁదిమ్మవిభుని♦రమణమీఱ.

ఉ. ఆనరసింగభూపతి ప్రి♦యం బెసఁగం జినకొండమాంబయం
దానమితాఖిలాహితస♦మాజుఁ దనూజునిఁ గాంచె బంధుసం

తానసురావనీజ సము♦దంచితభోగబిడౌజు సూరికై
శ్రీనవభోజు భానునిభ♦ తేజునిఁ గృష్ణమరాజు నున్నతిన్. 74

వ. అందు. 75

సీ. శేషుదర్పము చివ్వి♦ శీతాంశు రుచి నవ్వి, పాలమున్నీటిపైఁ♦ గాలు ద్రవ్వి [చి
యాదిత్యుపసయాఁచి♦ హాలహాలంబునులోఁచి, హుతవహుఁగర్వము♦ త్రుంతలూఁ
కల్పశాఖిని గెల్చి♦ కర్ణుకీర్తి మరల్చి, ఖచరువార్త దరల్చి♦ ఘను సదల్చి
కందర్పు మఱపించి♦ యింపుని నిందించి, నలకూబరు హసించి♦ నలుని మించి

తే. తనరుకీర్తిప్రతాపవ♦దాన్యతాను, రూపవిలసనములచేత♦ రూఢి కెక్కె
ధరణి నంద్యాలనరసింగ♦నరవరేణ్యు, పట్టి యైనట్టిమూర్తిభూ♦పాలకుఁడు. 76

క. తిమ్మక్షితిపతి శోభిలు, నిమ్మహిలో మిగుల వాసి♦ కెక్కెఁ గాంభీ
ర్యమ్మున ధైర్యమ్మున శౌ, ర్యమ్మునఁ బ్రఖ్యాతుఁ డై జ♦నావళి పొగడన్. 77

సీ. శ్రీపుత్త్రితులనాను♦రూపంబు రూపంబు, నిర్మలాంగిరసవి♦నీతి నీతి
మహనీయతానుప♦మానంబు మానంబు, భూతిమద్రిపుదావ♦హేతి హేతి
ధాత్రీసురశ్రేణి♦దానంబు దానంబు, తులితమారుతిభీమ♦బలము బలము
గోవిందచింతాస్వ♦భావంబు భావంబు, కోవిదబాంధుసం♦కులము కులము

తే. తరమె వర్ణింప వసుభృ♦త్తటకుటీర, కటురటద్ఘుల్లికాచ్ఛటా♦ఘటితబిరుద
కాహళారవశంకాప్ర♦కంపితప్ర, తీపనృపజాలు నంద్యాల♦తిమ్మవిభుని. 78

ఉ. చెన్నెసఁగెన్ నృసింహనృప♦శేఖరుతిమ్మనృపాలమౌళి య
భ్యున్నతకీర్తి ముజ్జగము♦ నూనఁగ మానవకన్యలట్లు తా
రెన్నఁడుఁ బోనిపున్నమస♦మృద్ధులఁ గాంచితి మంచు నుబ్బుచున్
వెన్నెలకుప్ప లాడుదురు♦ వేలుపుకన్నెలు నాగకన్యలున్. 79

ఉ. శ్రీయుతుఁ డైనయట్టినర♦సింహునితిమ్మనికీర్తినై భవ
శ్రీ యనుమాత్తికావళికిఁ♦ జెల్వధికంబుగ దిక్కులన్ నిజ
స్థాయదకీర్తినీలపట♦సంవరణం బొనరించు మున్నుగా
నాయనశత్రువర్గము ప్రి♦యం బిడక నెవ్వఁడు సేయ కుండెడున్. 80

మ. క్షితి నంద్యాలనృసింహుతిమ్మవిభుస♦త్కీర్తిప్రతాపంబు లు
న్నతిఁ బర్వన్ నవఫేనవిద్రుమము లై♦ నానాబ్ధులన్ సింహాసం
తతిధాతుప్రకరంబు లై వలయగో♦త్రంబులన్ బ్రసవచ్ఛామరో
ర్జితసిందూరము లై దిశాగజములం♦ జెన్నొందఁ గై సేయుచున్. 81

మ. అతిధన్యుం డగునారసింహవిభుతి♦మ్మాధీశుహస్తాబ్జసం
గతిచే వింతగ దానవారి సముద♦గ్రప్రౌఢిచే విప్రసం
తతియందున్ నెఱపున్ ధృవస్థితినిదా♦నత్వంబు ప్రహ్లాదపో
షితయుం గాక యశేషభోగపరతం♦ జెన్నొందు సౌభాగ్యమున్. 82

ఆ. ఇట్టిచెలిమ్మమేది•నీశ్వరుం డనుఁగుంద, మ్ముఁడు సభక్తివినయ•మొందఁగరిమఁ
దను భజింప నలరు•చినకొండవీమాంబగాఁ, రాజుఁబట్టె కృష్ణ•భూపవరుఁడు. 83

సీ. ఆఖండలాహంక్రి•యాఖండనోదంచి, తాఖండవిభవోద•యాంచితుండు
నారణారిప్రతాప•కారణాజస్థలా, వారణాంచద్భుజా•పౌరుషుండు
మందేహరిపుదీప్తి•సందేహఘటనాత్యు, మందేహ తేజస్స•మన్వితుండు
బంధురాజీపయ•స్సింధురాజీభవ, ద్బంధురాజీజయా•ర్జితుండు

తే. నలయు నిఖిలదిగంతస్ఫు•రన్నుతిలాఢ్య, సతిశినీకాసకంపిత•స్తుతివలతు
మాశిమతల్లీస్ఫురత్ప్రతి•మల్లమల్లు, కీర్తివిభవుండు సంద్యాల•కృష్ణవిభుఁడు. 84

మ. అనఘాత్మ్యుల్ నరసింహకృష్ణవసుధా•ధ్యక్షుల్ విరాజద్గుణౌ
కనిధుల్ వర్ణన సేయఁగాఁ దరిమె ది•క్చక్రంబునం దెల్ల శో
భనతత్కీర్తినదీమతల్లి ప్రవహిం•పం బూని మున్మున్నుగా
ఘనమై యబ్ధిఁ గనెన్ ద్రుటల్ చెలమలం • గావ్యామృతం బెంతయున్. 85

చ. అవిరళనిత్యభోగవిభ•వాతిశయోల్లసితుండు నారసా
ర్థివునరసింహకృష్ణజగ•తీపతి నిత్యసువర్ణవర్షముల్
కవినికరంబుపైఁ గురియఁ•గాఁ బ్రవహించును హృద్యగద్యప
ద్యవివిధకావ్యరూపత సం•తతసువర్ణమహాప్రవాహముల్. 86

ఉ. దానమునందుఁ గృష్ణవసు•ధావరుఁ డప్రతిముండు యుక్తముల్
దీని గణించినన్ సురమ•ణీతతి గొల్చుచు నుక్కసత్త్వసం
తానసమృద్ధి చేకుఱుట • తద్విసమాదిగుణంబు లన్నియుం
బూనిక మీఱఁగా ననయ•మున్ సురభిత్వము దాల్చి యుండుటన్. 87

మ. తమి సంద్యాలనృసింహకృష్ణనిమహా•దానక్రియాకౌశలం
బునుసాత్త్వంబున నర్థిబృందము ధనం•బుం జెందఁ బ్రత్యర్థిబృం
దము చెందెన్ నిధనంబు నింతయు మదిం • దర్కింప యుక్తంబు త
థ్యము వర్ణాధికు లెందుఁ గోరుదురు వ•ర్ణాధిక్యవద్యోగమున్. 88

మ. ఒకప్రద్యుమ్నునిఁ గాంచెఁ దొల్లి యదువం•శోద్భూతిఁ బెం పొందుచున్
సకలక్ష్మాసురులం గరం బిపుడు శ్రీ•సంద్యాలకృష్ణక్షితీం
ద్రకరాబ్జాన్వయసంభవంబుకతనం • బ్రద్యుమ్నులం జేయుచుం
బ్రకటం బయ్యెడు దానవారి యవతా•రం బొంది ధాత్రీస్థలిన్. 89

చ. కలన నృసింహకృష్ణుఁ డతి•కౌశలతన్ ఝుళిపించుఖడ్గమ
గ్గలికఁ దటిల్లతల్ వెడలఁ • గ్రాయు నరాతినరాధిపుల్ మనన్
వలసిన వీనిఁ గైకొనుఁడు • వక్త్రములం దని పంటపూరిపు
ల్లలు వెద చల్లెనో యనుత•లంపులు మాపటకుం జనింపఁగన్. 90

క. బల్లిదుఁడు కృష్ణభూపతి, పెల్లుగ ఝళిపించువాలు•పెనుపాకకు భీ

తిల్లినపగవాఁ డడవిని, భిల్లవిలాసినులచూపు♦ బెళుకుల కలుకున్. 91

చ. పొలుపుగ నారసింహనృప♦పుంగవుకృష్ణుఁ డనంతవైభవో
జ్జ్వలుఁడు ప్రతాపకుంకుమపుఁ♦జర్చలఁ బొంపుయశఃప్రసూనపూ
జల నలరించు విశ్వమును ♦ జక్రి విరాట్తను వౌ టెఱింగి యా
భళి యిది వో మహాద్భుతపు♦భక్తి మనంబున నెన్ని చూడఁగన్. 92

చ. సుమధురమూర్తిఁ గృష్ణవిభుఁ ♦ జూడనియింతు లె టన్న నంద్రు గా
ని మది నొకింతఁ జేర్చి యత♦నిం గనుఁగొన్నతుదన్ సుధాంశురూ
పము ప్రియ మన్నవారు మఱి ♦ భావజు మేలనువారు గల్గు ట
బ్ర మిదియ సాక్షి యానృపుని♦రాజమనోజులరూపువాసికిన్. 93

మ. అనసీకాంత కరంబు రంజిలెడు నం♦ద్యాలాధిపుం గృష్ణపా
ర్థివునిం జేరి సదా యనంతవిభవా♦ధిక్యంబుసొంపుల్ వరా
హావసత్కౌశలజృంభణంబు కులగో♦త్రౌన్నత్యముల్ మానసో
త్సవ మైనట్టియనేకపావనగుణో♦దారత్వముం గల్గుటన్. 94

సీ. శ్రీవిష్ణుభజనైక♦శీలుం డలోలుండు, వైదికమతరక్ష♦ణాదరుండు
నెఱబంటుతనమున ♦ మెఱయుజోదులయందు, గజహయారోహదీ♦క్షాగురుండు
కీర్తిప్రియుండు సం♦గీతసాహిత్యాది, సకలకళావిచ♦క్షణుఁడు రసికుఁ
డీవిపట్టునఁ గొంచె ♦ మెఱుఁగఁడు తగవరి, కల నైన నెఱుఁగఁడు ♦ కల్ల లాడఁ

తే. ధీరుఁడు గభీరుఁ డుచితవి♦హారుఁ డార్య, వర్తనుఁడు శరణాగత♦వత్సలుండు
శేషునకు నైన వర్ణన ♦ సేయ వశమె, యనఘు నంద్యాలకృష్ణధ♦రాధిపతిని.

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఈదృశగుణరమ్యున క, న్యాదృశధరణీవరదురభి♦నయసామ్యునకున్
వైదికపథరక్షునకు న, లాదికనృపనయతిరస్క్రి♦యాదక్షునకున్. 96

క. ఆధునికరామభద్రున, కాధిక్యచణాహవక్రి♦యారుద్రునకున్
మాధవపదపద్మసమా, రాధనవిధిసాధితావి♦రతభద్రునకున్. 97

క. జయలక్ష్మీపరిణయసహృ, దయకీర్తిసతీసమర్పి♦తస్ఫుటతేజో
మయహారిద్రాక్షితసం, చయమధురితదిక్పురంధ్రి♦జననిటలునకున్. 98

క. దానోదకధారామహి, మానారతశీతలీకృ♦తాంగణభూభా
గానుష్ఠితయాచకసం, తానాకించన్యజన్య♦తాపక్షితికిన్. 99

క. ఇభకర్ణతాళవృంత, ప్రభవానిలసుఖితపరస్పృ♦ప్రహితసువ
స్తుభరవహాజనసమాకీ, ర్ణభవనగోపురబహిర్ధ♦రాభాగునకున్. 100

క. శ్రీనంద్యాలనృసింహ, క్ష్మానాథతనూజునకు స♦మంచితవిభవ
శ్రీనవ్యబిడౌజునకును, దానకళాతులితదైవ♦తక్ష్మాజునకున్. 101

క. ఆత్రేయమానిగోత్రప, విత్రునకు విరోధిమదల♦విత్రునకున్ దిశా

జైత్రునకు లోచనోత్సవ, గాత్రునకును గొండమాంబి♦కాపుత్త్రునకున్. 102

క. విశ్రుతతిరుమలతాతా, ర్యశ్రేష్ఠాన్వయసుదర్శ♦నాచార్యతనూ
జశ్రీనివాసగురుచర, ణాశ్రయణసమార్జితాఖి♦లాభ్యుదయునకున్. 103

క. జిష్ణుయశోధిక్షేపణ, ధృష్ణుమహాశౌర్యపద్ధ♦తీఖేలునకున్
వైష్ణవమతశీలునకున్, గృష్ణమహీపాలునకును ♦ గృతిలోలునకున్. 104

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధియు నాయురారోగ్యసమృద్ధియు నగునట్లుగా నాయొ
నర్పం బూనినకళాపూర్ణోదయం బనుమహాప్రబంధంబునకుం గథాక్రమం బె
ట్టి దనిన. 105

ప్రథమాశ్వాసము.

కథారంభము.

క. శ్రీలకు నాకర మై వి, ద్యాలతలకు నాలవాల ♦ మై హరికి సదా
కేళీభువనం బై మహిఁ, జాలన్ ద్వారవతి యొప్పు ♦ సౌభాగ్యములన్. 106

ఉ. తోయధియంకభాగమునఁ ♦ దోరపుఁబెంపులతోడఁ దత్పుర
శ్రీ యతఁ డూర్మిహస్తముల♦చేఁ దను నిట్టటు ముట్టి లాలనల్
సేయఁగ నొప్పు నంగగుణ♦లీలల నెంతయుఁ బెద్ద యయ్యు నే
ప్రాయము లైనఁ దండ్రియెడఁ ♦ బట్టరు వేఱొకరీతిగా జనుల్. 107

చ. సురుచిరవస్తుసంపదల♦సొంపునఁ బెంపు వహింపుచున్నయ
ద్వారపురి యాత్మసామ్యపువి♦వాదముఁ దీర్చుకొనంగఁ బిల్చు ని
ర్జరనగరిన్ సువర్ణమయ♦సౌధకరప్రసరంబుచేత నం
బరము గ్రహించి భూరితర♦పౌరజనారవగౌరవంబుచేన్. 108

చ. అహిమకరప్రచారసుదు♦రాసద మై నిబిడాంధకారస
న్నహనముపొల్పుఁ దెల్పుచుఁ ద♦నర్చు సముద్రమహోదకంబుచే
బహిరభివేష్టితం బగుచు ♦ భాసిలుఁ దత్పురికోట మిక్కిలిన్
మహిమను జక్రవాళగిరి♦మాడ్కిని జూడ్కికి వేడ్క సేయుచున్. 109

చ. నలుగడలందుఁ గంబము ల♦నం దగి రైవతకాదిపర్వతం
బులు పయికప్పుటాచలువ♦పోలికి నింగియు నందుఁ జిత్రభం
గులు పచరించుసౌధమణి♦కూటమరీచులు నొప్ప నొప్పు మి
క్కిలి పురలక్ష్మి కొల్వుచవి♦కెం గొలువున్నగతిన్ శుభస్థితిన్. 110

చ. కొలఁదికి నెక్కు డై వరుణు♦కోటలు మేడలు గోపురంబులుం
గొలువఁగ వచ్చు నప్పురము♦కోటలు మేడలు గోపురంబులున్
జలనిధితుంగభంగచయ♦సంగతతత్ప్రతిబింబసంతతి
చ్ఛలమున నంత మ్రొక్కు ధరఁ ♦ జాఁగిలి యీ డనువారు చిన్నపోన్ .111

ఉ. శైవలనీలముం గమల♦శాలియు నైనయగి ష్టనిసి :
ద్మావళి వ్రాంతతోడికర♦కించుగ నొప్పుచుం గోట శాటిలా
గ్రై వఱలంగ హర్మ్యకన♦కాంశునికాయము పేరఁ బత్పుర
శ్రీ విలసిల్లు నభ్రచర♦సింధువు పక్షాళిక మల్లెదండగన్. 1

చ. విలసితవీచికాయతర♦విప్రతిబింబమిషంబునన్ మహా
జలనిధి లక్ష్యపార్శ్వశయ♦చక్రిపయిం జెయి చాచి ముస్య సం
ధ్యలఁ బురలక్ష్మి ధర్మవిధు♦లన్నియు నొజ్జలపుచ్చకాయ గా
నలయు విడం డతండు రస♦వత్పరిఖామిష బాహుబంధమున్. 1

చ. అగణితలీల నప్పురము♦నందు విరాజిలుచుండు నెంతయున్
మృగమద లేపపంకముల♦మేలిమికోటలు పుప్పొడిగోటలున్
నిగనిగ మన్విటంకములు♦నీలపుమేడలు పైడిగోడలుం
బగడపుటంచుపాంకములఁ♦బచ్చలతిన్నెలు వింతనన్నెలున్. 11

లయవిభాతి. అలికులము నీలముల♦చెలువము వహింపసన♦దళములు హారిత్ గోపాలుపునఁ దలిర్పం, దలిరుగమి కెంపులుఁగ♦బలు దెల్లగు క్రొవ్విరుల♦విలసనవ ము త్తియపు♦గుళికలకుఁ దక్కుం, గలమణులకుం బసిడి♦తళుకులకు నివహగుచు వెలయఁగఁ బరాగములు♦లలితపువితానం, బులుగ గృహముఖ్యముల♦చెలువు ప్రతిబింబములు♦బలెఁ బురమునన్దెసలఁ♦బొలుచును వనంబుల్. 11

చ. అనుపమితస్వవాద్యనివ♦హంబులతో సరిమ్రోయుటల్ సహిం
పనియది యై పురం బెదురు♦పోఁజులు దీర్చెనొ మచ్చరంబునన్
వనధి కనంగ నయ్యుపవ♦నంబులు పొల్చు మిళిందబృందముల్
ఘనమకరాకృతిం దనరు♦గాడ్పులఁ జిందు మరందబిందువుల్. 116

చ. కొలఁదికి మించు కెంజిగురు♦గుత్తులమొగ్గలపుష్పగుచ్ఛకం
బులఁ బువ్వుఁదేనెఁ బుప్పొడులఁ♦బూపలఁ బిందెలఁ గాయలన్ ఫలం
బుల నెపుడున్ సమగ్రపరి♦పూర్తి వహింపుచుఁ దద్వనవ్రజం
బెలమి రహించు నందనస♦మృద్ధికిఁ గోటిగుణాధికంబుగన్. 117

బ్రాహ్మణవర్ణనము.

శా. చాతుర్యాధిగతాఖిలశ్రుతిచయుల్ ♦ షడ్దర్శనీపారగుల్
శ్రౌతస్మార్తవిధిప్రసిద్ధపదవీ♦సంచారలీలాఢ్యగుల్
చేతోనామవిలోచనాచలితల♦క్ష్మీనాథసంజ్ఞాదిమ
జ్యోతిర్నిత్యనిరీక్షు లప్పురములో♦నున్నట్టియుర్వీసురుల్. 118

క్షత్త్రియవర్ణనము.

శా. నానాయుద్ధవిహారశూరులు గుణా♦నందజ్జయశ్రీనఖాం
కానూనభ్రమదాయుధవ్రణకిణో♦దంచచ్ఛరీరుల్ సదా

దానప్రౌఢియశోవిశేషజితమం◆దారుల్ గభీరుల్ మహా
మానాధారులు రాకుమారు లతిభూ◆మన్ మింతు రవ్వీటిలోన్. 119

వైశ్యవర్ణనము.

చ. తమతమపెద్దవారు మును ◆ దాఁచినద్రవ్యము లున్నయట్ల యుం
డ మితము లేక యెప్పుడుధ◆నంబులు తారు గడించి యుర్వి ని
త్యము నమితంబుగా నవని◆ధానము లున్పుచు నప్పురంబులో
నమరెడుకోమటుల్ నగుదు ◆ రల్లకుబేరునిధీశ్వరత్వమున్. 120

శూద్రవర్ణనము.

క. ద్విజులను శాస్త్రనియుక్తిని, భజియింపుచు నిండ్ల సకల◆భాగ్యవిభవ మ
క్కజ మై తనర సుఖింతురు, సుజనులు తత్పురములోని◆శూద్రులు నెమ్మిన్.

పురవర్ణనము.

క. ఎప్పట్టున ఘనసారపుఁ, గుప్ప లగుగజాశ్వసుభట◆కోటులచేతం
గప్పురముక్రోవి యనఁ దగి, యప్పురము కరంబు వెలయు ◆ నవనీస్థలిపై. 122

వేశ్యావర్ణనము.

బంధుకరము. అరుదుగఁ బిడికిటఁ◆నడఁగెడునడుముల్ ◆హస్తిసమానపుయానములున్
గురుజఘనములును ◆ గుచములభరముం ◆ గొప్పలగొప్పతనంబులు మే
గరగరికలు సిరి ◆ గలనగుమొగముల్ ◆ కల్కిమెఱుంగుఁగనుంగవలున్
దొరయఁగ వెలపడఁ◆తులు విటధనముల ◆ దోఁతురు చొప్పడ నప్పురిలోన్.

చ. అమరఁగ వింత నింపొసఁగు ◆ నందు విటాలికి వేశవాటిహ
ర్మ్యములు విమానమానహర◆హారిశిరోగృహభాగభోగభా
గమరభుజంగసంగహృద◆యంగమరంగదనంగసంగర
క్రమరమణీమణీమణిత◆కల్పన నేర్చినపారువాలచేన్. 124

ఉ. మాటలు వేయు నేటికి ర◆మావరుఁ డందుఁ బదాఱువేలపై
నూటయెనమండ్రుభార్యలు ద◆నుం బరిపూర్ణరతోత్సవంబునన్
గాటముగాఁ దనర్చుకుతు◆కంబులఁ గొల్వఁ గడున్ సుఖించు నే
నాట నెఱుంగు నివ్విలస◆నంబు లతం డలతెల్లదీవిలోన్. 125

ఉ. అందును వారు వీ రనక ◆ యందఱు ధర్మధురీణు లైనవా
రందఱు శుద్ధభాగవతు ◆ లందఱు వేదనిరూఢి నున్నవా
రందఱు సాత్త్వికప్రవరు ◆ లందఱుఁ దత్త్వ మెఱింగినట్టివా
రందఱు సత్కృపానిరతు ◆ లందఱుఁ బావను లెన్నిచూడఁగన్. 126

క. ఇట్టట్టన నేటికిఁ ద, త్పట్టణమున నున్నయట్టి◆ప్రజ లేజాతిం
బుట్టిన వారలు వంద్యులు, గట్టిగఁ దద్వినుతి నెల్ల ◆ కలుషము పాయున్.127

క. అం దొకనటముఖ్యునిప్రియ, నందని శైశవమునంద ◆ నానాగుణరే

ఖం దనరారుచుఁ గ్రమమున, నందంబుగ యౌవనోద♦యముఁ బ్రాపించెన్.

క. కలభాషిణి యనుపే రా, వెలఁది మును వహించు సహజ♦విలసత్కలభా
షలకుఁ దగఁ జాల దపు డది, కలికితనముఁ జతురతయును ♦ గలపలుకులకున్.

క. బాలిశకేళిశతాలస, తాలసదచిరావతరణ♦తరుణిమతరుణీ
లోలాలసాలసవిలస, నాలోకనములు విటాళి ♦ నట్టిట్టు చేసెన్. 130

ఉ. కూఁకటివేణికిం గురులు ♦ గూడకమున్న కుచప్రరోహముల్
పోఁకలతోడిసామ్యమును ♦ బొందకమున్న నితంబసీమకుం
బ్రేఁకఁదనం బొకింత ప్రభ♦వింపకమున్న ప్రసూనబాణుఁ డ
స్త్రాఁకలఁ బెట్టెఁ దా నరవ ♦ నామెత బాలికకై విటావళిన్. 131

చ. తనదుమెఱుంగుఁజెక్కిళులు ♦ దాఁకఁగనీక మొగంబు నాఁపుచుం
జనుబొగడల్ నఖాంకలనఁ ♦ జక్కిలిగింతలు వోవ లోఁగుచుం
మనసిజు మించుభీతియును ♦ నానయుఁ బూనుచు నీమృగాక్షి యిం
పొనరుచు నున్నఁడొక్కొ యని ♦ యువ్విళులూరుదు రత్తఱిన్ విటుల్. [నం

క. తొలుప్రాయపుమగకొదమల, తలఁపులతమకములు మిగులఁ ♦ దను నెదురుకొ
జలజాక్షి జవ్వనము గను, వెలసెఁ బ్రతిక్షణము వింత♦వింతగ నంతన్. 133

తే. మొదల బలురేఖ గలదఁట ♦ యదియుఁ గాక
వయసు క్రొత్తఁట వెలయాలి♦వంగడమఁట
వనితచక్కఁదనంబును ♦ వన్నెలాఁడి
తనముఁ గల్కితనంబును ♦ దరమె పొగడ. 134

సీ. మెఱుఁగుటద్దపుమించు♦మించుబాగులనింపు, నింపుచక్కనిముద్దు♦నెమ్మొగంబు
నవచంద్రికల నవ్వు♦నవ్వుఁదీవులఁ జూపు, చూపులచొక్కంపు♦సోయగంబు [బుఁ
నారూఢిఁ బలుమాఱు♦ మారువిండ్లకు నేర్పు, నేర్పుకన్బొమదోయి♦నెఱతనా
గటికచీఁకటిఁ గప్పు♦కప్పుఁ బూనినకొప్పు, కొప్పు తోరంపుజ♦క్కునబెడంగు

తే. గుబ్బపాలిండ్లు లేఁగౌను ♦ గొప్పపిఱుఁదు
బాహులతికలు మృదుపద♦పల్లవములు
బంగరుశలాకపస భంగ♦పఱచుమేను
గలిగి చెలు వొందుచుండు నా♦చెలువ మిగుల. 135

చ. బెళుకులఁ జిమ్ముచుం గలికి♦బిత్తఱిచూపు సరత్నకుండలాం
చలకషణోజ్జ్వలత్వముప♦సల్ నెఱపన్ ఝుళిపించుచుం భుజం
గులహృదయస్థలుల్ వ్రిడిచి ♦ కొంచక తోడన పోటుగండ్లఁ దూ
ఱె లలన యారయొక్కొక్కతఱిం బువుఁబోండ్లు కటారికత్తియల్. 136

ఉ. కీర్తనపాత్రచిత్రమృదు♦గీతకళాకలనప్రవీణతన్
నర్తననైపుణీవిలస♦నంబుల పెంపుల నత్యపూర్వని

ర్వర్తితపంచబాణసమ♦రక్రియలన్ హరిణాక్షి యప్సరః
కీర్తిబలెన్ హరింపఁ దొడఁ♦గెన్ విటసంచయచిత్తవిత్తముల్. 137

ఉ. ఆరమణీశిఖామణి మ♦హావిభవంబున నొక్కనాఁడు సిం
గారము లెంతయున్ మెఱయఁ♦గాఁ జెలికత్తెలతోడఁ జేటికా
వారముతోడ వింతచెలు♦వం బనయంబు దలిర్పఁగా వసం
తోరువిలాసభాసురపు♦రోపవనంబున కేగి యచ్చటన్. 138

సీ. కొన్నినల్ వలరాచ♦మన్ననల్ గరగర, మల్లికల్ గొనియున్న♦మల్లికలును
సంతానముల కళి♦సంతానములయాట, పాటల ములు చూపు♦పాటలములు
కీవి చేకొన్నపూఁ♦దావిచేఁ బథికాంత,రంగముల్ నొంచునా♦రంగములును
మారుమే లైనబం♦గారుమేడలఁ బోల్ప, భంగి వై మించుసం♦పంగిగములు
తే. మంజులములైకనంబడు♦వంజులములు,కుందములునువాసంతికా♦బృందములును
కేసరములును నవనాగ♦కేసరములు, కాంతలార కంటిరె కడు♦వింత లగుచు.

క. పూఁబోఁడి యొఱసికొని చనఁ, గాఁ బయ్యెద యొడిసిపట్టెఁ♦ గనుఁగొంటె చెలీ
లేఁబొన్నను భళిరా యిది, గో పురుషాహ్వాయమునిలువు♦కొనుసమయంబున్.

క. ఆలికుచంబులు నాగ, య్యాలికుచంబులును వాదు♦లాడెడురొద గాఁ
బోలు ననఁ దనరె నూపుర, కోలాహలచకితకీర♦ఘోషము వింటే. 141

క. లేఁగరువలిచే ముంగలి, పూఁగొమ్మలు పాయఁబడుచు♦ భుజగతి నెఱపం
గాఁ గురునక మిదె తివిరెడుఁ, గౌఁగిటికిన్ నీకుఁ దగునె♦ కైకొనమి చెలీ. 142

చ. పయఁటచెఱఁగు శాఖ యను♦పాణిఁ దెరల్చుచు నోలతాంగి తాఁ
బ్రియమున భృంగకైతవని♦రీక్షణముల్ కుచకుట్మలంబులం
గయికొన నొప్పుపల్లవశి♦ఖామణి మామిడి రిత్తఁ బోవునే
భయ మిఁక నేల యే మిచటఁ♦ బత్రిముఁ బుష్పము వేడ్క నందితో. 143

వ. అని యీప్రకారంబుల మఱియు నొండొరులతో ననేకవిధసరససల్లాపంబులం బిసాళింపుచు నింపు దళుకొత్తఁ గ్రొత్తవిరిగుత్తులచేత నేత్రపర్వం బగుచున్న యాపువ్వుఁదోఁటఁ దఱియం జొచ్చిన. 144

సీ. అర వీడుకొప్పుల♦విరులవాసనకుఁ దో, రపుటూర్పుఁదావులు♦ ప్రాపు గాఁగ
నడలమందతఁ బెంచు♦బడలికలకుఁ బిఱుం,దుల వ్రేఁగు చనువ్రేఁగు♦తోడుపడఁగఁ
జెమటచిత్తడిఁ గ్రొత్త♦చెలువుగాంచినవళుల్, మొలనూళ్లకాంతికి♦బలిమి నొసఁగఁ
బయ్యెద లాడింపఁ♦ బ్రభవించుకంకణ, నాద మందెలమ్రోఁత♦ ప్రోద్ది సేయ
తే. మిగుల రొదగాఁ గికాకిక♦ నగుచు రతుల
యాయములు సోఁక నెద్దియే♦ నాడుకొనుచు
సందడింపుచుఁ బుష్పాప♦చయము సలిపి
యంతఁ గడఁగిరి డోలావి♦హారములకు. 145

వ. అప్పు డాకాశమార్గంబునం గృష్ణసేవాలాలసుం డగుచు నేగుదెంచునారదమ
హామునీంద్రుని మణికంధరుం డనుగంధర్వకుమారుండు గానవిద్యావిశేషాభి
లాషంబునం గొలిచి వచ్చుచునుండి యమ్మగువలప్రగల్భతాగరిమకు వెఱఁగం
దుచు శతానందనందనున కిట్లనియె. 146

మ. తమిఁ బూఁదీఁగెలతూఁగుటుయ్యెలలఁ బం♦తాలాడుచుం దూఁగునా
కొమరుంబ్రాయపుగబ్బిగుబ్బెతలయం♦ఘ్రుల్ చక్కఁగాఁ జాఁగి మిం
టిమొగం బై చనుదెంచునీవిఁ గనుఁగొం♦టే దివ్యమౌనీంద్ర నా
కమృగీనేత్రలమీఁదఁ గయ్యమునకుం♦గాల్ దాఁచులా గొప్పెడున్. 147

వ. అనుటయు నారదుండు. 148

మ. భళిరా సత్కవి వాదు నిక్కమ తగన్♦ భావించి నీ వన్నయా
యెలప్రాయంపుమిటారికత్తెలబెడం♦గే నెందునుం గాన వా
రలడోలాచలనోచ్ఛలచ్చలనముల్♦ త్రైవిష్టపస్త్రీలయా
దలఁ దన్నం జనునట్లు మించె ననినం♦ద ప్పేమి యొప్పే యగున్. 149

క. అని పలుకునపుడు నికటం, బున నలకూబరుఁడు దాను♦ మొగులుమఱుఁగునన్
ఘన మగుదివ్యవిమానం, బునఁ జనుచున్ రంభ విశద♦ముగ నది వినియెన్.

ఆ. విని యొకింత కనలి♦ మన సాకలా గైన, నతని నారదుఁ డని♦యాత్మ నెఱిఁగి
భావవికృతి యెఱుక♦పడనీక యడఁచియ, మ్మగువ తనదుప్రియుని♦ మొగముఁ జూచి.

క. ఆలించితె యీపలుకుల, పోలికఁ దెలియంగఁ గలహ♦భోజనముని గాఁ
బోలు మన మితనిఁ గని యుచి, తాలాపము లాడి చనుట♦యభిమత మనియెన్.

ఉ. నారదుఁడుం దదీయవచ♦నంబు వినంబడుదిక్కుఁ జూచె నె
వ్వారలొ మాట లాడుచును♦ వచ్చుట తోఁచె నటంచు నచ్చటన్
వారివిమానరత్నమును♦ వారిధరంబుమఱుంగు వాసె బా
లారుణభానుబింబ ముద♦యాద్రిమఱుంగును బాయుచాడ్పునన్. 153

క. ఆరంభయును గుబేరకు, మారుఁడు నవ్వేళఁ దమవి♦మానోత్తమమున్
నారదమౌనీంద్రుపదాం, భోరుహములక్రిందిచాయఁ♦ బో నిచ్చి తగన్. 154

ఆ. పారిజాతకుసుమ♦సౌరభంబులు వెద, చల్లుతమశిరంబు♦ లల్ల నల్ల
నద్దుచును దదీయ♦ మగుపాదయుగళి వా, సించి రంతఁ గొంత♦సేపు నిలిచి.

క. ఆవరమౌనియు నొండొరు, పై వదలనిప్రేమ కలిగి♦ భాసిలుఁ డనుచున్
దీవించె రంభ యపు డా, దైవతమునివర్యుఁ జూచి♦ దరహాసముతోన్. 156

క. ఓమునివర మీఁదీవన, చే మాపైఁ బ్రేమ కొంత♦ చెడక నిలుచునో
యేమో కాని యిఁకన్ నర, భామలపోఁడుముల కితఁడు♦ భ్రమయక యున్నే.

వ. అని తనమనంబునం గలయీరసంబు సైరింపం జాలక యెక్కసక్కెయంబుగా
నాడుమాటలకు సందియంబు నొందుచు నిది యేమి యనుట వివరింపు మని

మునివరుండు నిలిచి యడుగుటయు దేవరకుం బ్రస్తుతగమననిరోధంబు గాకుం
డ విచ్చేయుఁడు విమానంబుమీఁదికి రా నవధరింపుఁ డన్నియు వివరింపుచు న
రుగుదెంచెద మహానుభావులం గొంతమేర యైనం గొలిచి వచ్చుట భాగ్యంబు
గాదె యనుచు శిష్యసమేతంబుగా నతనిం దమవిమానంబునందు నునిచికొని
తదలంకారచామరంబులు రెండును విచ్చి పుచ్చుకొని తనప్రియుండునుం దాను
నిరుగెలంకుల నిలిచి యల్లనల్లన వీచుచు నప్పుడంతి మునివర్యా యప్పుడు మీ
ర లాడ్డోలికావిహారిణులప్రసంగంబున శిష్యుతోడ నే మని పలికితి రది యానతీ
వలయు ననుటయుఁ జఱునగవుతో నతండు. 158

మ. భళిరా సత్కవి వాఁడు నిక్కము తగం • భావించి నీ వన్నయా
మెలప్రాయంపుమిటారికత్తెలబెడం • గే నెందునుం గాన వా
రలడోలాచలనోచ్ఛలచ్చరణముల్ • త్రైవిష్టపస్త్రీలయా
దలఁ దన్నం జనునట్లు మించె ననినం • దప్పేమి యొప్పే యగున్. 159

క. అని పలికితి నిం దేమై, నను గాని తెఱంగు గలిగి•నం జెపుమా యో
వనజాక్షి యింక దాఁపం, బని యేమి మనంబులోని•భర మని పలికెన్. 160

వ. అని పలికిన నవ్విలాసిని యతనిం జూచి. 161

క. మీరలు పెద్దలు త్రైలో, క్యారాధ్యుల రేమి యన్న • నంటిరి గా కె
వ్వారలు మాన్పెద రిట నే, మారసి యాడితిరొ యనుచు • నడిగితి ననఘా.

ఉ. ఊహ యొనర్పరో యతిశ•యోక్తులవర్ణనలందు నిట్టియ
వ్యాహతి చెల్లు నంచునో యి • ట్లాడితి రింతియ కాక యేనరా
రోహలు మమ్ముఁ బోలమికి • రూఢిగ నిమ్మెయి నున్న యీజగ
న్మోహనమూర్తి యర్థపతి•ముద్దుకుమారుఁడె సాక్షి నావుడున్. 163

ఉ. అల్లన నవ్వుచున్ ముని సు•రాంగనఁ జూచి యె ట్లాడుకొన్ననుం
జెల్లుఁ గదమ్మ నీకుఁ గడుఁ • జెల్వుఁడు నిర్భర మైనప్రేమ రా
జిల్లఁగ నిట్లు వర్తిలుటఁ • జేసి మృగేక్షణ యైన నిట్టు రా
వెల్లదినంబులున్ సవతి • యేగతిఁ గల్గునో మీఁదు గంటివే. 164

క. నినుఁ బోలువనిత నీకును, వనజముఖీ యితనిఁ బోలు•వాఁ డితనికి నెం
దును గల్గి కలఁచునో యి, ట్టినిగాఢపుముదముసొంపు•టీవులు చనునే. 165

క. అనుటయు నవ్వాల కనినన్, మునివర మీమాట యి ట్లమోఘం బగునో
వినలే నిట్టివి మానుఁడు, నను మన్నన చేసి యనుచు • నాతుక మ్రొక్కెన్.

వ. అంత నమ్మహామునీంద్రునియాజ్ఞానుసారంబునం దద్విమానంబు కలభాషిణీవిహా
రింపుచున్న మెలదోఁటలోనికిం దిగియె నట్టియెడ రంభానలకూబరులు వినయ
పూర్వకంబుగా నతనిచేత ననిపించుకొని యప్పు డెదుటఁ గాన్పించువాసుదేవుని
ప్రాసాదరాజంబునకుం జెయ్యెత్తి మ్రొక్కి తమవిమానంబుతోడ నిజేచ్ఛం

జనిరి. కలభాషిణియు నట మున్ను తన కనతిదూరంబున వినంబడువారలసల్లా
పంబు లాలకించి యుండి తదనంతరంబ ధగద్ధగితదిగంతరం బగుచుం జేర నే
తెంచువిమానంబు నవలోకించియు నాశ్చర్యంబు నొందుచుండి యప్పు డ ట్లి
డుగునలకూబరునిరూపలావణ్యాదిసౌభాగ్యంబునకు మిక్కిలి మెచ్చుచుఁ దదా
లోకనంబునం దనియక కొంతమేర తద్విమానంబు క్రిందటిచాయం బొదరిండ్ల
యారమిమఱుంగున వారిసల్లాపంబు లాలకించుచుం జని యంత నది మిక్కిలి
దూరంబుగా నేగుటయుఁ దిరిగి వచ్చుచుఁ దనమనంబున. 167

ఆ. ఇంత రూపవంతు ♦ నెంతయుఁ దనకుఁ గై, వశము చేసికొని య♦వార్యగర్వ
మతి చెలంగ భాగ్య♦వతి యీలతాంగి యె,వ్వతెయొకో మనంగ♦వలదె యిట్లు.

చ. మునుపు నిజేశు నర్ధపతి♦ముద్దుకుమారుఁ డ టంచు నానితం
బిని పలుకంగ వింటిని గు♦బేరతనూజునకుం గరంబు మో
హిని యగుకాంత రంభ యని ♦ యాడుకొనంగ వినంబడుం గ్ మనం
బున నిపు డెన్న నామెయుఁగుఁ♦బోఁడియ కావలయుం గ్ నిజంబుగన్. 169

క. ఇప్పు డిది నిశ్చయంబుగ, నప్పరమమునీంద్రుఁ జేరి ♦ యడుగఁగ వలయుం
దప్పఁ డతఁ డమరమానియ, యప్పటి కప్పటికి వచ్చు ♦ యదుపతికడకున్. 170

క. అని చింతించుచు నాయం, గన దా నొక్కతియ యేగి ♦ కడుఁ జేరువ నా
యనుపమ తేజుని నారద, ముని గాంఁగ నెఱింగి వినయ♦మునఁ బ్రణమిల్లెన్. 171

వ. ప్రణమిల్లి లేచి విరచితాంజలి యై నమస్కరించి నిలువంబడి యంజలి
బద్ధురా లై. 172

క. మానీంద్రచంద్ర యిప్పుడు వి, మానముతో నేగినట్టి♦మహితాత్ములు రం
భానలకూబరులే యన, నానారదుఁ డట్ల యగుదు ♦ రని యాయకతోన్. 173

క. నీ వె ట్లెఱిఁగితి చెపుమా, నావుడు మీ రాడుకొన వి♦నంబడుమాటల్
భావింప నట్ల యగు నా, భావమునకుఁ దోఁచె ననుచు ♦ భామిని పలికెన్. 174

చ. పలికిన నింత నాడుకొను♦పల్కులు వింటివొ యన్న వింటి నో
యలఘుతపోనిధాన తన♦యత్యధికం బగురూపసంపదం
జెలువుఁడు కై వశం బనుచుఁ ♦ జెల్లుబడిం బచరించి పల్కె నా
కలికి తదుక్తి కోర్వమి ప్ర♦కాశిత మయ్యెను మీవచస్థితిన్. 175

క. అనుటయు మునినాయకుఁ డో,వనితా యె ట్లోర్వ వచ్చు ♦ వలవనిగర్వం
బునఁ గన్న గాన కాడెడి, యనుచితవాక్యంబు లేరి ♦ కైనం దలఁపన్. 176

క. తరుణీ యేరికిఁ జెల్లునె, యరయఁగ నే నింతవార ♦ మనుకొన నిదిగో
పిరువీఁకుగ నున్నది తాఁ, గర మద్భుత మైనసవతి♦కయ్యముచేతన్. 177

క. సవతి యన నింక నొకతెగ్, భువిలోపల వేఱ వెదకఁ ♦ బోవలయునె యో
ధవళాక్షి నీవ కానే, రవె దైవనియుక్తిఁ గొంత ♦ ప్రాప్తి గలిగినన్. 178

క. నాఁడుదు నంతటిరూపు, శ్రీనైభవసతికిఁ గాక • సిద్ధించునె యీ
దైవనియుక్తియు మాకోఁ, ట్లైవిధమునఁ బొట్లఁ బడిన • సిద్ధవివేకా. 179

తే. అనుఁడు నామాట కేమి యో • యంబుజాక్షి
రంభ మొదలైన యోయచ్చ • రలకు నైనఁ
దక్కవే నీదురూపసౌం • దర్యమహిమ
లెక్కకే కాక మిగుల నూ • హించి చూడ. 180

ఆ. అదియ యటుండ నిమ్ము • ముదిత నిన్నును జూచి
నట్లు దోఁచుచున్న • యది యొకంతె
నలిననాభుకొలువు • నరు వత్తునో యను
వత్తు మిమ్ముఁ జూతు • వరమునీంద్ర. 181

సీ. అని యింతి పల్కిన • ముని పల్కె నప్పుడు, నెలఁత నిన్నెఱుఁగుదుఁ • దెలుఁచుకొంటి
సూరిశిష్యుఁడైన యా • మణికంధరాహ్వయుఁ, డొకఁ గొన్నినాళ్లక్రం • దటను గ్రొత్త
గాఁగ హరిఁ బొడఁ • గానఁగఁ దా వచ్చి, దండకరూపన • స్తవనరచన
యొనరింప నేకసం • తన గ్రహించి పఠించి, నట్టి నేర్పరివి గం • దమ్మ నీవు

తే. పేరు కలభాషిణివి గద • బిరుహుచదుర
నగుదు భళిభళి యిపుడు నీ • కది ముఖస్థ
మగుచు నున్నదియే శక్య • మగునె చదువ
ననుడు శక్యంబు గా కేమి • యనుచుఁ బలికె. 182

వ. అమ్మదిరాక్షి మధురగంభీరస్వరంబున నిట్లని చదివె. 183

దండకము. శ్రీకామినీకామితాకార సాకారకారుణ్యధారానవారంహారిన్నకాస రా
శోణరేఖామయూఖాళికమ్మీరితాంభోజ నాభోజ భోజైకసంస్తుత్యనిత్యప్రభావా
విభావైభవాధిక్యధిక్కారితానంతసూర్యాండకోటీర, ఆటీకమానామలాస్తంభ
సుంభద్యశఃపూరకర్పూరసౌరభ్యమైత్రీపవిత్రీకృతామ్నాయ నాయప్రచారా
నిశాపాదితాపారసంసారసంతాపనిర్వాపణా పాపనిర్వాపణో పాయనామప్రసంగ
సానుభావా భవాభావలోభాకులీభూతచేతస్సుకేంద్రావతనిర్ణీతసంప్రాప్తసద్భక్తి
మార్గైకవిశ్రామభూమీభవత్తత్త్వరూపా సురూపావళీమూర్ధరూపస్వరూపా
గురూపాసనాసాదితానారతానన్యనానాకరత్యక్తనైకర్వమాధుర్యధుర్యప్రసన్నాప్ర
సన్నావళీమానసాభిన్నభోగాపవర్గాభిలాషా హృషీకేశ యీశాననానా...
ఖ్యల్ సువిఖ్యాత మైనట్టినీదివ్యచారిత్రచారుప్రచారంబు పారంబు ముట్టంగ నెవ్వారి
కంగ లేరంచు నెంచంగ వించుఁ బ్రపంచస్వభావంబునన్ మానక ట్టేమ్ము నీము
దటన్ జాటువాచాటతల్ చూపుచున్నార మిన్నేరముల్ మన్ననల్ జేసి సర్వ
ప్రమోవాసుదేవా సదానంద గోవింద సేవించుమావిందనై యుంద ...

మొందింప నెందున్ విచారంబు లేమిన్ వచోగోచరాగోచరత్వంబు లూహిం
పలే మైతి యోదేవ మీపాదసేవాదరంబున్ మదిం గోరుచున్ వేదవాదుల్
శమాదుల్ కడుం జాల నార్జించి భోగేచ్ఛ వర్జించి నానాతపశ్చర్యతాత్పర్యప
ర్యాకులత్వంబునం గైకొనన్ మాకు నేయత్నముల్ లేక యోకృష్ణ యీకై
వడిన్ మీకృపాలోకసంసిద్ధి సిద్ధించుటల్ బుద్ధిఁ దర్కింప నత్యంతచిత్రంబు
గాదే జగన్నాథ యీరీతిఁ జెన్నార మున్నేఋషుల్ మిమ్ముఁ గన్నారఁ గన్నా
రు మాకన్ను లెన్నంగ నేపుణ్యముల్ చేసెనో యీవిశేషంబుఁ గాంచెన్ వి
రించోదయస్థాననాభీసరోజా సరోజాతజాతాండముల్ తండతండంబులై యుం
డ నొండొండు నీరోమకూపంబు లేపారఁగాఁ దాల్చుటల్ చెప్పఁగా నీవు గోవ
ర్ధనం బెత్తి తంచున్ వరాహావతారంబునన్ ధారుణీచక్రముం దాల్చి తంచున్
మహాకూర్మభావంబునన్ మందరగ్రావమున్ మోచి తంచున్ జగంబుల్ సమ
స్తంబు త్రైవిక్రమప్రక్రియావేళఁ బాదత్రయిం జాలఁ బూరించి తంచున్ ను
తింపంగ యుక్తంబె భక్తప్రజాధీన దీనిన్ వివేకించి లోకంబులోఁ గొందఱా
ర్యోత్తముల్ సర్వవేదంబులున్ సర్వవాదంబులున్ సర్వయాగంబులున్ సర్వ
యోగంబులున్ సర్వమానంబులున్ సర్వదానంబులుం జూడ నీదాసదాసా
నుదాసాంఘ్రిసంసేవలోఁ గోటికోట్యంశముం బోలఁగాఁ జాల వంచుం దదా
చారముం బూని వర్తింతు రత్యున్నతిన్ సర్వసంకల్పనిత్యోదయా యేము నీ
నామమాత్రంబు మానాలుకం జేర్చుటల్ దక్క నొక్కింతయున్ దక్కు
త్రోవల్ భవన్నాయ దాఁటంగ లే మవ్యయా భవ్యయోగీంద్రసాంద్రాదరా
కాంత్యైకాంతసంసేవనా భావనాతీతకల్యాణనానాగుణశ్రీసముద్భాసితాంగా
మముం గేవలం బైనకారుణ్యదృష్టిం గటాక్షించి రక్షించు లక్ష్మీమనోవల్లభా
దేవదేవా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 184

మ. అని యీవైఖరి నంతయుం జదివి దై♦త్యారాతి యీదండకం
బునకున్ మెచ్చుచు నిచ్చినట్టిది గదా ♦ భూరిద్యుతిన్ నీదుశి
ష్యునికంఠంబున నొప్పునావిమలర♦త్నోదారహారంబు స
న్మునిలోకోత్తమ యంచుఁ బల్కి మఱియుం ♦ బూఁబోఁడి దా నిట్లనున్. 185

సీ. పొసఁగ ముత్తెపుసరు♦ల్పోహళించినలీలఁ, దమలోన దొరయుశ♦బ్దములు గూర్చి
యర్థంబు వాచ్యల♦క్ష్యవ్యంగభేదంబు, లెఱిఁగి నిర్దోషత ♦ నెసఁగఁ జేసి
రసభావములకు న♦ర్హంబుగ వైదర్భి, మొదలైనరీతు లి♦మ్ముగ నమర్చి
రీతుల కుచితంబు♦లై తనరారెడు, ప్రాణంబు లింపుగాఁ ♦ బాదుగొల్పి
తే. యమరనుపమాదులునుయమ♦కాదులు నగు, నట్టియర్థశబ్దాలంక్రి♦యలుఘటించి
కవితఁ జెప్పంగ నేర్చుస♦త్కవివరునకు, వాంఛితార్థంబు లొసఁగని♦వారుగల

లయవిభాతి. చలువ గల వెన్నెలల♦చెలువునకు సౌరభము ♦ గలిగినను సౌరభముం♦
జలువయుం దలిర్పం, బూలు పెసఁగుకప్పురపుఁ♦బలుకులకుఁ గోమలత ♦ నెలకొనిన
సౌరభముం ♦ జలువపసయుం గో,మలతయును గలిగి జన♦ముల మిగులఁ బెం పె
సఁగు♦మలయపవనంపుఁగొద♦మలకు మధురత్వం, బలవడిన నీడు మఱి ♦ కల ద
నఁగవచ్చుఁ గడు♦వెలయఁ గలయీసుకవి♦పలుకులకు నెంచన్. 187

క. ఊరక యటు మిముబోఁటులు, చేరువఁ బఱియింపఁ గనిన ♦ సిద్ధింపవె యే
కోరిక లైన నజస్రముఁ, గోరుదు మీవీణ మోసి♦కొని కొల్చుటకున్. 188

సీ. మునినాథ యిట మున్ను ♦ వనజదళాక్షుని, యంతఃపురంబున ♦ కఱుగువేళ
మణికంధరునిఁ దదం♦గణమున నిల్పి మీ, వీణియ మీరలే ♦ పాణిఁ బూని
పోవఁగాఁ జూతు న♦ప్పుడు దానినేఁ బుచ్చు,కొని కొల్చి వత్తునో♦యని తలంతు
దేవరచిత్తంబు ♦ దెలియమినట్లు సే,యఁగ నేమి దోఁచునో ♦ యనుచు వెఱతుఁ
తే. గరుణనంతమాత్రపుటూడి♦గంబునాకు,ముదలఁబెట్టుఁడటంచు కే♦ల్మొగిచిమిగుల
వినయ మొప్పఁగ నాయింతి♦ వేఁడుకొనియె, నతఁడునట్లకానిమ్మని♦యనుమతించె.

వ. అనుమతించుటయు నమ్మహాత్మునియనుగ్రహం బీపాటి గలిగె దీనం జేసి నావాంఛి
తంబును సఫలం బగు నని సంతసిల్లి రంభానలకూబరులవలనఁ గడపట వినంబడి
నవాక్యం బొకటి దలంచుకొని యది తెలియుటకుఁ గృతాంజలి యై వినయభ
రంబునఁ గొంకుచున్న దాన మణికంధరుండు రహస్యశంక నెడఁగలుగఁ జనఁగ
నమ్మహాముని కి ట్లనియె. 190

సీ. మహితాత్మ మీర లి♦మ్మహి నుండ సంకోచ,పడియేమొ మిక్కిలి♦ పొడవుచనఁగ
నీక విమానంబు ♦ నిలచేర్పునన కొంత, మేరఁ బోనిచ్చె న♦మ్మిథున మిప్పు
డేను వృథాభ్రాంతి ♦ నింతనంతను దాని, వెంబడిఁ జని పల్కు ♦ వింటి నొకటి
వినుఁ డది యర్థేశ♦తనయుఁ డోయబల యి, న్నారదుమాటలు ♦ నడుమ వేఱ
తే. పొడమెనేమయ్యెనలకళా♦పూర్ణుసుద్ది, కడమ చెపుమన్న రంభయ♦ప్పుడ తెలుపనె
నీకు మఱి చెప్పరాకుంట ♦ నీకథయును, నీకు నాతోడుసుమ్ము బ్బ♦నీకుమనియె.

తే. ఏ నెఱుఁగ వేడ్కపడుచున్న♦దాననోత, పోధనోత్తమ యాకళా♦పూర్ణుఁడనఁగ
నెవ్వఁ డాతనిసుద్ది ము♦న్నేమి చెప్పె,నెద్ది చెప్పరా దనియె నా♦యిగురుఁబోఁడి.

వ. ఇది యానతీవలయు ననిన నతండు వెఱఁ గంది యిది యంతయు నపూర్వంబు
దీనిఁ దెలిసెదం గాక యని కొంతదవ్వు నిశ్చలుం డగుచు విశ్వప్రపంచంబునం
గలభూతభవిష్యద్వర్తమానవర్తనంబు లన్నియు విమర్శించి తత్ప్రకారంబుఁ
గాంచి కలభాషిణిం జూచి యారంభ ప్రియునకుఁ జెప్ప రా దనినకథ యత్యపూ
ర్వంబు నాకునుం జెప్పఁ దగ దని పలికిన. 193

తే. అనఘ చెప్ప రానికథాంశ♦మట్ల యుండ, నిమ్ము నలకూబరునకున♦య్యింతియేమి
కారణమ్మున నీప్రసం♦గము వచించెఁ, దెలుపుఁ డన దాని కి ట్లని♦ తెలిపె మౌని.

సీ. ఈరంభయును వీఁడు ♦ నేవేళయును రతి, క్రీడాపరాయణుల్ ♦ కేవలమును
వీరి నెండౌరుహాస♦వీక్షణోక్తులు దక్కి, నట్టిచేష్టితములు ♦ నెట్టి వైన
మన్మథోద్దీపన♦మహిమఁ జొక్కించునో, క్రొక్కఱ ప్రేమచా ప్పిది ♦ యుర్విఁ గలదె
కావున మము నేఁడు ♦ కనుఁగొనుటకు మున్ను, రంభ సమీపమం♦ దుండె నపుడె
తే. శుభ్రఘనరేఖవర్తిల్లఁ♦జూచి నగుచు, బ్రహ్మలో నున్న శారదా♦రమణిఁ జొచ్చె
ధనదసుతుఁడు నమ్మాటకుఁ ♦దరుణిమోవి, దంతశిఖ నొత్తె నత్తఱిఁ♦దనగుతమిని.
క. ఒత్తుటయు నెందుఁ గలుగని, క్రొత్త తెఱంగునఁ జెలంగు♦కోమలకలవా
గ్వృత్తి యపు డొకటి బహువి, ధ్విత్తికమై దానికంఠ♦సీమఁ బొడమెన్. 196
ఉ. ఏయెడ నెన్నఁడుం గనని♦యింపులు గుల్కెడుతద్గళస్వనం
బాయత మైనకౌతుకము ♦ నద్భుతముం మొలపింప నేది యే
దీ యిది చాలఁ గ్రొత్త భళి ♦ యింకొకమా ఱిఁక నొక్కమా ఱటం
చాయలినీలవేణి నల♦కాధిపసూనుఁడు వేఁడె వేఁడినన్. 197
క. నాచేత నింకఁ గా దిది, యోచెలువుఁడ యనఁగఁ గాక ♦ యున్నఁ గి విమ నీ
నోచెలువ యనఁగ వచనా, గోచరసల్లాపరసము ♦ కొం తపు డొదవెన్. 198
వ. అంత నక్కాంత కాంతునికి సంతసంబుగాఁ గొంతకొంత తత్ప్రార్థనంబు సఫలం
బు చేసె నతం డంత నింతకు మున్నిది యెన్నండును విన్న యది గాదిప్పు డి
ప్పగిది నెదవెఁ జెప్పు మని గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యడుగ నిది నేఁడు నేర్చిన ది కాదా
తపవ్రులనుండియు నే నెఱుంగునదియ యొక్క కారణంబున నిది యెఱుకపఱుప
నెఱియ మఱచియు నేఁడు బాలభానుపాండుమేఘసంసర్గవిశేషవీక్షణంబున
దలంచిన మానసంబులోనన ఘూని యుండి యిప్పటినీమండగంబునఁ గలిగి
వెలివిరియ నిచ్చితి నని పలికిన నతం డిట్లనియె. 199
తే. ఏమికారణమున దాఁచి ♦ తిన్నినాళ్లు
తరుణి యెఱుఁగింపు మనుఁడు నే♦తత్ప్రసంగ
మునఁ గళాపూర్ణకథలు వ♦చ్చునె యనియెడు
తలఁపుచే దాఁచితి న టంచు ♦ వెలఁది పలికె. 200
సీ. పలికి యోపౌరుషా♦భరణతత్కథలు వచ్చిన నేమి యంటేని♦ వినుము తెలియ
నాకథ లికఁ జెప్పి♦నట్టివారును విని, నట్టివారును ధాత్రి♦యందుఁ బుత్త్ర
పౌత్త్రప్రపౌత్త్రాది♦బహుసంతతియుఁ దన, ర్చుచుఁ జిరకాలంబు ♦ ప్రచురసం
దభివృద్ధిశోభిత♦శుభసౌఖ్యములు గాంతు, రనుమాట యున్నది ♦ యాయదియు
తే. యేను నీ కది చెప్పిన ♦ దీనికొఱకు, నవనిఁ బుట్టఁగ వలయునో♦యని యెఱుఁగ
ప్రాణవల్లభ యవి తావ♦కాంగసంగ, సౌఖ్యమునఁ జేర్చు నాకుని♦ష్టంబులగుట.
తే. అదియు వింటివి గద యని ♦ యనియె దేని, యేను వినినట్టిపిమ్మట ♦ నిట్టిమాట
పలికె నొక్కయమోఘవా♦గ్విలసనుండు, కావున వచింప విననిఁక♦గాదు నాకు.

వ. అని చెప్పె నని చెప్పి నారదుండు. 203

తే. అతివ విను రంభకును గల • యట్టిభయము
నాకుఁ గల్గుటఁ దత్కథ • నీకుఁ జెప్పఁ
గూడ దట్లయ్యు మిక్కిలి • కువలయమున
వెలయఁ గల దది వెలయుత్రో • వలును గలుగు. 204

వ. అది యట్లుండె రంభానలకూబరు లవ్విధంబున సల్లాపం బొనరించినయనంత రంబ తద్విమానంబు మత్సమీపంబున కేతేర మీఁదోలికాప్రసంగంబులు వడి యె నని కలభాషిణికిం జెప్పె నప్పుడు తద్వనలక్ష్మీవిలోకనకౌతుకంబున కెడ గాఁ జని యున్నమణికంధరుం బిలిచి యంబుజాక్షునికొలువువేళ దప్పకుండం బోవలయు ర మ్మనుచు సచ్చటఁ గదలి చనియెఁ గలభాషిణియు నంతఁ దనుఁ జేర వచ్చిననెచ్చెలులుం దానును నిజగృహంబున కేగి వేగంబ కొలువుసింగా రంబు సంఘటించుకొని కృష్ణునగరి కరిగె. 205

శా. శ్రీనంద్యాలపురాంక వాగ్విభవల • క్ష్మీనాథపర్యంక సు
జ్ఞానశ్రీమిథిలేంద్ర సూనృతనచ • స్సంధాహరిశ్చంద్ర వి
ద్యానైపుణ్యసముద్భటార్భటికవి • ద్వద్వాదవాచాలితా
స్థానీమందిర యిందిరారమణప • త్పంకేరుహేందిందిరా. 206

క. అంభోనిధిసాధారణ, గాంభీర్య యరాత్యసుప్ర • కంపనచయకు
జ్జృంభదరితరవారిమహా, కుంభీనసవర్య సమర • గురుభుజశౌర్యా. 207

మాలిని. శేషసుభాషణ • శీలవిభూషణ, సేవకపోషణ • చిత్తరిపూ
న్మేషనివర్తన • నిర్మలకీర్తన, నిత్యనవర్తన • నీతికళా
పోషవిచక్షణ • పుణ్యవిధిక్షణ, భూసురరక్షణ • భూరిమద
ద్వేషణశాసన • ధీజలజాసన, దీప్తివిభాసన • ధీరమతీ. 208

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యత నూభవసౌజన్యగేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను మహాకావ్యంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీఖండాద్రిహిమాచల
మేఖలికావిలసదపరి◆మితహయరింఖా
లేఖితజయలాంఛన నృప
శేఖర నంద్యాలనార◆సింహునికృష్ణా. 1

వ. అవధరింపు మవ్విధంబునం గలభాషిణితోడ సంభాషించి యరుగుచు నాగ[illegible]
ము తనమనంబున. 2

చ. హృదయము వ్రేఁగొకింత శమి◆యించెను జెల్వపుఁగ్రొన్నపెంపుసొం
బొదలెడురంభకున్ సవతి◆పోరు గణించుట కంకురార్పణం
బిది యిటు గొంత చేసితి న◆పేక్షిత మంతయు నైనయట్ల యీ
సుదతియ చాలు దానికి న◆సూయయు నున్నది మాట లారయన్. 3

క. ఎంచఁగ నాగమనమునకు, నించుక చుట్టైన నయ్యె ◆ నిది యోగ్యము సా
ధించుట కెవ్వారిని బో, రించనిగుణ మొక్కటియుఁ ద◆రింపఁగ వశమే. 4

వ. అని తలపోయుచు శిష్యుండునుం దానును బురప్రవేశమార్గంబున న[illegible]
చుండె నప్పుడు. 5

సీ. దవుదవ్వులనె నేఁడు◆ధరణికి దిగివచ్చు,చున్న వాఁ డిది యేమి◆యొక్కొ యనియు
గయ్యంబు లిడ నెందు◆గతిగల్గునోయని, వెదకుచు నేతెంచు◆విధమొ యనియు
బవనేరితము లైన◆పాదపాంసువులనిం,దఱుఁగృతార్థులఁ జేయు◆కొఱకొ యనియు
నీమార్గమహిపుణ్య◆మెట్టిదియో ఫలం,బునకు రాకది రిత్త◆చనునె యనియు

తే. దను నెఱుఁగువార లతిదూర • మునన లేచి
రెండుచేతులు మొగిచి స • న్నిల్చియుండ
నికటమునఁ గన్నవారలు • నేలఁ జాఁగి
యాదరమునఁ బ్రణామంబు • లాచరింప. 6

చ. అలఘువినీతిసంభ్రమస • మాకులతన్ వెసఁ బల్లకీలు సం
దలములు వారువంబులును • దంతులు నాదిగఁ గల్గువాహనం
బులు డిగి వచ్చి మ్రొక్కఁ దొర • మూఁకలఁ ద్రెళ్లినఁ ద్రోవ చాల సం
కులముగ నందుఁ గొంద ఱొక • కొంత బరాబరిఁ జేసి కొల్చి రాన్. 7

మత్తకోకిల. కొందఱుం గడకంటిచూపులఁ • గొందఱున్ నెఱిమూఁపుక్కలం
గొందఱుం జిఱునవ్వుడాలునఁ • గొందఱుం దగుదీవనం
గొందఱుం జెయి చాఁచి తె మ్మని • కొందఱుం గియిదండ నొం
చుం దపోధనుఁ డాదరించెను • సొంపుగాఁ బ్రణతాత్ములన్. 8

వ. అవ్విధంబున సకలజనసేవన లాదరించుచు శిష్యసంఘంబునుం దానును సమ్మునివరుండు పరస్పరవిఘట్టనవాచాలవీచీహస్తసమార్జితచర్చరిమచర్చికాచర్చాంకురంబులవలనను, సంకులకలహంసచక్రవాకపుష్కరాహ్వయప్రముఖజలపక్షిసందోహకోలాహలంబువలనను, అవిరళపరిఘాకమానడింభరఖండమండలీపాండిమచ్ఛలవిలసితప్రహసితంబులవలనను, నికటంబున నొప్పుజలధివిలసనంబులఁ జెలరేఁగి గేలిసేయుసోయగంబునఁ బరఁగుపరిఖావలయంబులును, పరిఖావలయసలిలనిధానముత్తాలకల్లోలశీకరానకీర్యమాణంబు లగుచుం దమయందు నుభయతమాకృష్యమాణభోగీంద్రభోగవేష్టనప్రకారానుకారంబు లై రాణించుచుం దిరుగుమెఱుఁగుఁదీఁగెలు ప్రకాశింప నైశాఖపర్వతసితాంబుదాంబరవిడంబనచతురంబు లై చూడ నొప్పునైదూర్యప్రాకారంబులును, ప్రాకారవలయవిపులకపిశీర్షసముదయసముత్కీర్యమాణమాణిక్యనివహవివిధకాంతిసంతానసౌమనసమాలికాస్తోమాభిరామపర్యంతభాగం బగుచుం బౌరవిభవలక్ష్మికిం బట్టినయాతపత్రంబురీతి నుద్ద్యోతించుగగనమండలంబునకుం బాండురత్వసంపాదనంబున సొంపొనర్చుసమున్నతశిఖరసంసక్తనిర్ణిక్తమౌక్తికభక్తివిశేషంబుతోడం బసిండికామచెలువు నలవరించువాసుదేవప్రాసాదరాజంబును, వాసుదేవప్రాసాదరాజకైతవద్యోతమానశాతకుంభకుంభినీధరంబునకుఁ బ్రత్యంతపర్వతభంగి నంగీకరించి యలంకారంబు గావించునవసుదేవసంకర్షణసాత్యకిప్రద్యుమ్నాదియాదవసంఘసౌధయూథంబులును, సౌధయూథభూధరవ్రాతజాతమహాతరంగిణీబృందసందేహంబు ప్రభవింపం జేయునుభయపార్శ్వభాగహీరమయగృహభిత్తిసంతతతంతన్యమానమరీచినిచయపూర్ణరాజమార్గంబులును, రాజమార్గసజ్జితశైవాలినీశైవలభావభాసురంబు లై పాలుపారుగారుత్మతబహిర్ద్వారద్వారకాయంబును, బ

హార్వితర్ది కాని కాయ విరచితకురంగనాభిగోముఖోపరితరంగితరంగవల్లీమతల్లి
మనోజ్ఞమౌక్తికమండలీపాండిత్యంబు లత్యంతకాంతంబు లగుచు నుత్తుంగహర్మ్య
శిఖరకేతుసంఘసంఘర్షణశకలితపతితాంతరిక్షఖండలక్ష్యమాణనక్షత్రస
త్పౌత్రీసంధుక్షణవిచక్షణంబు లై వీక్షణపర్వంబు నిర్వహింపం బెంపు మీ
చుం దదవలంబనలంబమానవివిధాంబుదకదంబకంబు డంబుఁ జూపు కలువడం
లును, గలువడంబులం దవిలినమిళిందంబులచందంబు నందపఱచుచంద్రశా
ఖేలనాలోలనాళీకలోచనాలోచనంబులమరీచివీచికల పెల్లు చిల్లునం జిమ్మన
వులఁ జిమ్ముగంధసారకస్తూరికాసీరధారాప్రసారంబుల తెఱం గెఱుంగింప బ
రురంగుపసలఁ బసపువసంతంబు లాడుభావంబున రీవి నెఱపుభర్మహర్మ్య
లాసంభ్రమోచ్ఛ్వసితవిశరారు కేశబంధంబులో యనంగబంధురంబు లగు
ఘరగంధవహానివహావిహారణవిస్మృమర కాలాగురుధూపధూమంబులును ధూ
ధూమశ్యామికామిషంబున నిజస్వామికొలువునకు నిబ్బరంపుఁ బేరుబ్బుస
బ్బికొనుచుఁ జేరినశృంగారరససముద్రంబునకు నిర్ణిద్రవిద్రుమకుడుంగస
సాంగత్యసౌభాగ్యంబు ననుగ్రహింపుచుఁ బ్రత్యగ్రజాగ్రదగ్రస్థలస్థాపితకురు
దకలశకందళచ్ఛవిచ్ఛటాజటాలితంబు లగుగోపురంబులును, గోపురద్వార
ణవ్యాజవిభ్రాజమానమంగళసూత్రసువ్యక్తనిర్వర్తితపరిగ్రహాగృహానై భవ
ముపభోగనిస్తంద్రు లగుసకలజనులును, అత్యంతచిత్రతరమహత్త్వంబుస
ర్తిల్లినుత్తమోత్తమకీర్తులం బొంగ డొందుతద్ద్వారకానగరంబు దరి
జొచ్చి రంత. 9

సీ. మహనీయకురువింద • మాణిక్యకాంతుల, చేతఁ బల్లవిత మై • చెలువు మీఱు
మరకతమణిసము • త్కరమరీచిచ్ఛటా, పత్రసంతతిచేత • బాగు మీఱు
నకలంకనవ్యమౌ • క్తికచాకచక్యప్ర, సూనసంపదచేత • సొంపు మీఱు
నింద్రనీలజ్యోతి • రిందిందిరశ్రేణి, విలసనంబులచేతఁ • బొలుపు మీఱఁ
తే. దనసమున్నతిచే నభ • స్తరువుఁ బ్రోచి
విమలశిఖరాగ్రకనకకుం • భములచేత
సఫలితంబుగఁ జేయుచుఁ • జాల వెలయు
నంబుజాక్షునికొలువుకూ • టంబు గాంచె. 10

క. కాంచి మణికంధరునితోఁ, గాంచనగర్భజుఁడు వలికెఁ • గలకాలము వీ
క్షించిన నిది నిచ్చలు నొక, యంచితరుచి నెఱపుచున్న • యది కనుఁగొంటే. 11

శా. ఆవైకుంఠముఁ జూచినట్లు కడు నిం • పై యీసభామంటప
శ్రీ విస్ఫూర్తికతంబునన్ మిగుల • నాచిత్తంబు నానందము
ద్భ్రావైచిత్రిఁ గరంచుచున్నయది • యేతద్ద్వారకాపట్టణం
బీవిశ్వంబునఁ గల్గుమే లిదియ • పో యెందున్ వివేకించినన్. 12

న. అని పల్కుచుఁ జేరం బోవునంత. 13

క. ఆఋషియాగమనం బవు, డారసి చని చెప్పి రంబు♦జాక్షునకు బహి
ర్ద్వారిణు లగుపరిచారిక, లారీతిని జెప్ప నతని♦యానతికల్మిన్. 14

సీ. బంగారుగొలుసులు ♦ పవడంపుఁదరిమెన, కోళ్లను వింతబా♦గులబొగడలు
రత్నంపుఁజిలుకలు ♦ రాయంచప్రతిమలు, పసిఁడిపువ్వులవ్రా♦తపనులసొబగు
వివిధంబు లగుచిత్ర♦విరచనలును దసి, లీనూలుపట్టియ♦ల్లిక బెడంగు
పలుతెఱంగులపట్టు♦తలగడబిల్లలు, మవ్వంపుఁగుంకుమ♦పువ్వుపఱుపు

తే. గలిగి మెఱుఁగులు దిక్కులఁ ♦ గడలుకొనఁగ
మించుదంతపుటుయ్యాల♦మంచమునను
బొలుపు మీఱుచుఁ దనయంతి♦పురముసతుల
యూడిగంబులు గైకొంచు ♦ నున్న శౌరి. 15

ఉ. అప్పలుకుల్ చెవిం బడిన♦యంతన దిగ్గున లేచి యెట్టటూ
యప్పరమేష్ఠినందనుఁడె ♦ యూనె హజారపుఁద్రోవ వచ్చెనే
యెప్పుడు నంతరిక్షగతి ♦ నిచ్చటికే చనుదెంచు నివ్విధం
బిప్పుడు చాలఁ జిత్ర మిది ♦ యేమకొ యంచు ససంభ్రమంబునన్. 16

సీ. తూఁగుటుయ్యేలఁ దూఁగు♦చోఁ గొంత చెదరిన, యరవిరివన్నెబా♦గట్ల యుండ
నడపంబుతొయ్యలి ♦ మడిచి యిచ్చిన వీల, నాకుచిలిక చేతి♦యంద యుండ
నట్టింటఁ దొడిగిన♦యంఘ్రిలరత్నంపు, సమ్మాళిగలు సారె ♦ జాఱుచుండ
రాణివాసపుఁ జామ♦రగ్రాహిణులు గూడ, నరుగుదెంచితమంత ♦ మరలుచుండఁ

తే. దనకుఁ గైదండ యొసఁగిన♦తరుణి కేలు
వదల నెఱుఁగమి నది తోన ♦ వచ్చుచుండఁ
గనిన వారెల్ల నెదుగుచుఁ ♦ గలఁగుచుండ
మురరిపుఁడు వాకిటిహజార♦మునకు వచ్చె. 17

తే. ఇట్లు దుర్వాసుని ప్రణమిల్లి ♦ యింపుపెంపు
దనరఁ గైదండ యొసఁగి తో♦డ్కొనుచు నేగి
యతనియాజ్ఞ వెంబడిని శు♦ద్ధాంతనికట
భాసి యగునొక్కమణిసభా♦భవనమునను. 18

మ. జగదీశుండు తపోధనాగ్రణికిఁ బూ♦జానత్తనల్ నాఁడు క్రొ
త్తగ నేతెంచినవానికిం బలె మహా♦తాత్పర్యసంయుక్తుఁడై
తగఁ జేసెం గడుఁ గ్రొత్తక్రొత్తగుచు న♦త్యంతాదరం బెక్కు ధ
ర్మగరిష్ఠాత్ములబుద్ధి పూజ్యు లగువా♦రల్ పల్మఱుం వచ్చినన్. 19

ఉ. అప్పుడు తత్సభాగృహస♦మాగమనార్హులు కొల్వునేతకై
యెప్పటియట్ల యుండకుఁ బ♦హిస్స్థితులై యెఱిఁగించి పంపఁ దా

నప్పరమర్షి వీడ్కొలుపు♦నంతకు ర మ్మనఁ గొంకి యచ్యుతుం
డప్పలుకుల్ గణింపక త♦దంచితగోష్ఠిన యుండె నింపుతోన్. 20

ఉ. మానివరేణ్యుఁ డి ట్లనియె ♦ మా కొక పెద్దతనం బొనర్చి రా
జ్యానుగుణప్రవర్తనల ♦ కక్కట యిమ్మెయిఁ గొంకి తేని న
న్నోనలినాక్ష పొ మ్మనుట ♦ యుక్తము నీ కిపు డట్లు గాక మీ
వానిగఁ జూచితేని కొలు♦వం బిలుపింపుము వారి నావుడున్. 21

మ. చెలులం జుట్టల దండనాథుల విప♦శ్చిద్వర్యులన్ సత్కవీం
ద్రుల మంత్రీశుల వారముఖ్యుల ముకుం♦దుం డెంతయుం బ్రీతితోఁ
బిలుపించెం బొడగాంచి రవ్విభవశో♦భిన్ వారలన్ వేత్రహ
స్తులు ద మ్మందఱ నప్డు పేరెలుఁగుతోఁ ♦ దోడ్తో నెఱింగింపుచున్. 22

తే. కమలనాభుండు నపుడు శీ♦ఘ్రంబ తనదు
కొలువు వీడ్కొంచు మానిఁ దో♦డ్కొనుచు నేగె
నంతిపురమున కాతండు ♦ నాత్మశిష్య
వెలుపలన నిల్పి తాఁ దన♦వీణెఁ గొనియె. 23

ఆ. అప్పు డతనిచేతి♦యాపీణెఁ దాఁ బుచ్చు, కొనియె సంభ్రమమునఁ ♦ గూడ నేగి
కరము వినయ మొప్పఁ♦గలభాషిణిముకుందుఁ, డపుడు దానిఁ జూచి♦యల్లనగుచు -

క. ఏమీ శిష్యత్వంబున, నీమునివరు సేవ సేయ ♦ నిచ్చ వొడమెనో
యోమగున యనిన విని యది, యేమియు లే దని వినీతి ♦ నిటు నటు నొదిగన్ -

ఉ. ఒదుగుటయున్ యదుప్రవరుఁ ♦ డోహరిణాక్షి తలంక నేల నీ
కిది కడు లెస్సబుద్ధి కృప ♦ నిట్టిమహామహు లాత్మ సేవకున్
హృదయమునందు నియ్యకొను ♦ టెవ్వరి కున్నది వేయు నేటికిం
బ్రదికితి సేవ సేయుము శు♦భప్రదు నిమ్ముని నిట్ల యెప్పుడున్. 26

ఉ. నీమతి పెంపు పాడుకొను♦నేరుపులున్ మృదుమంజులస్వర
శ్రీమధురత్వముం గనుచుఁ ♦ జిత్తములోపల నేను నెంతు ని
క్కోమలి గొంత నారదున♦కుం బరిచర్య యొనర్చు నేని వి
ద్యామహిమం గదున్ వెలయు ♦ నంచు నినుం గనుఁగొన్న వేళలన్. 27

మ. అనుచున్ జాంబవతీగృహంబునకుఁ దా ♦ నమ్మానిలోకాధినా
ధుని వెంటం జని శిష్యురాలి నొక తెం ♦ దోడ్తెచ్చితిం దీనిఁ గై
కొని శిక్షింపు మ టంచు నల్ల నగుచున్ ♦ గోవిందుఁ డాయింతిఁ బి
ల్చి నయం బొప్పగఁ బల్కె నమ్మగువయుం ♦ జిత్తంబు రంజిల్లఁగన్. 28

క. నాకు మును మీరు చెప్పెడి, యాకలభాషిణియె యిది య♦టంచును వినయో
త్సేకమునఁ బలికి మునికి వి, వేకిత నుచితోపచార♦విధు లొనరించెన్. 29

సీ. అంతట గోవిందుఁ ♦ డాయింతిఁ జూచి యో,వనజాక్షి యిచటికి♦మ్మునివరేణ్యుఁ
డేతేర వారకొని ♦ యెన్ని యో నాళ్లయ్యె, నీ వేమి దిద్దితి ♦ వెలుఁగఁ జెపుమ
గానచాతురిఁ దాను♦గనుఁ బ్రౌఢయయ్యుఁ దుం,బురుమీఁదిమత్సరం♦బునను జేసి
మనవిద్య సాధింతు ♦ నని పూని నాఁ డిది, యెందు నెవ్వరును ము♦న్నెఱుఁగ కునికి
తే. గావున విశేషములు నీకుఁ ♦ గలవి వరుసఁ, దెలిపి నీనేర్చిన ట్లెల్ల ♦ దిద్దు మనుచు
నొప్పగించితి నిమ్మహా♦యోగివర్య, యనుచు జాంబవతీసతి ♦ వినయ మొప్ప. 30
క. ఎప్పుడును మీఁవచస్థితిఁ, దప్పక యే నడుపుచున్న♦దాన నిపుడు నా
తప్పొప్పులు మీ రరయుట, యొప్పగ విన నవధరింపుఁ♦డొకకొం తనుచున్. 31
క. కుందనపుఁగమ్మిఁ దిగిచిన, యందంబున జవరతనము ♦ నలరుం దేనెల్
చిందినగతి మాధుర్యము, పొందుపడన్ వీణె మీట్టి ♦ పొలఁతుక పాడెన్. 32
సీ. ప్రౌఢిత్రో సరిగమ♦పధనిస్వరంబుల, ప్రతినియతశ్రుతి♦క్రమము లెఱిఁగి
రాగభేదములన♦ర్ఘములఁ దూలఁగించి, లయతాళశుద్ధి నెం♦తయుఁ దలిర్ప
గ్రామవిశేషమూ♦ర్ఛన లేర్పడఁగ నుంచి, మధ్యమతారసా♦మగ్రి దనరఁ
ధాతుమాతువులు గీ♦తప్రబంధములందు, సనమానలీలమై ♦ నతిశయిల్ల
తే. దోర మగుప్రేమరసముసఁ ♦ దోఁచిదోఁచి
వీనులకు నింపుఁ జలువయు ♦ విస్తరిల్ల
నాకరణిఁ దనకాంత యు♦నేకగతుల
నాత్మగుణగానములు సేయ ♦ నచ్యుతుండు. 33
ఆ. ముదిత మేలు మేలు ♦ కొనన లే దెందు నీ
యసఘచరితు దిద్దు ♦ మనుచుఁ జనియె
జాంబవతియు నొక్క♦సంవత్సరము దాఁకఁ
బాట నేర్పె మునికిఁ ♦ బాటవమున. 34
ఉ. అంతఁ గ్రమంబునం బ్రియుని♦యాజ్ఞను సత్యయు భోజకన్యయున్
సంతస మొప్ప నప్పరమ♦సంయమి నొక్కొకయేఁడు దిద్ది ర
త్యంతమనోజ్ఞగానపటి♦మాంతిక యోన్నతుఁ గాఁగ నవ్విభుం
డంతటఁ దాను దిద్దె నొక♦యబ్దము పూర్ణము గాఁగ నాతనిన్. 35
వ. అప్పుడు మణికంధరుండు కలభాషిణికిఁ బోలె నంతఃపురకాంతలనలనిశితు యే
మియు లేకుండియుఁ బుండరీకాక్షునియనుగ్రహావిశేషంబున సకలరహస్యసంగీ
తవిద్యాసంపన్నతచేత నారదకలభాషిణులయట్ల యత్యధికుం డయ్యె. 36
క. అమ్మువ్వురకు గానము హరి, యిమ్మెయి నఖిలంబు నేర్పి ♦ యిఁక మీసంగీ
తమ్మునకు నీడు లేదు జ, గమ్ముల నని పలికి మోద♦గరిమం దేల్చెన్. 37
ఆ. అంతిపురములోని ♦ కరిగినప్పుడు తదీ, యాంగనలును దప్పి♦సంగ మైన
మానిత్రోడ నీడు ♦ గానవిద్యకు సరి, లే దటంచుఁ బలికి ♦ రాదరమున. 38

క. మణికంధరుఁడును గలభా, షిణియుఁ గొలిచి రాఁగ నాబుః [illegible]
మణి యొక్క నాఁడు యదుభూ, షణు నీడ్కొని వేడ్క [illegible]

ఆ. చనుచు నుండి తనదు•సంగీతచాతురీ, గరిమపసను మున్ను • [illegible]
చెలువ లాత్మ మెచ్చి • సలిపినయట్టిప్ర, శంసచాదములప్ర• [illegible] 40

వ. వారితో ని ట్లనియె నివ్విధంబున నవ్వరవర్ణినులు మున్ను [illegible]
మదీయసంగీతచాతుర్యంబురీతు లతినూతనంబు లనియు [illegible]
దొరక వనియుఁ బలుకుట గల దది నిజహృదయంబునఁ గలవిధ [illegible]
దికి ముదం బొనరించుకొ అకున్నో యెఱుంగ రాదు చనుగు [illegible]
ది నైన సమ్మదం బొదవించుట పరమధర్మం బని తల [illegible]
గట్టిగ నమ్మరాదు తమచెలులతోడ నేతత్ప్రసంగంబు [illegible]
తదవబోధంబు గలుగునందాఁక డెందంబు సందియంబు [illegible]
యు నప్పరమతపోధనునకుం గలభాషిణి యి ట్లనియె. 41

క. మీవెంట రాకపోకలు, గావింపఁగ నగరిలోనఁ • గలజనములు [illegible]
న్నోవాచంయమ యెఱుఁగుదు, రా వనితలకడకు నాకు • [illegible]

తే. ఇ ట్లరిగి వారు సఖులతో • నిష్టగోష్ఠి, నాడుకొనుమాటలను విని • [illegible]
నేను మీదాన నగుట మీ•గానకథలు, వడిన నవ్వేళఁ [illegible]

సీ. నా కపేక్షిత మైన•నాతిరూపు ధరింప, సామర్థ్య మబ్బిన • [illegible]
సఖులరూపముఁ దాల్చి•సముచితంబగు వేళఁ, జని వారిహృ[illegible]
నన నిది నెపముగా•ను నిధీశసుతుని దా, రంభ యై కూ[illegible]
యదియుమదీయకా•ర్యానుకూలము కదా, యనియాత్మ [illegible]

తే. యువిద నీ కిట్టిసామర్థ్య • మొదవుటకును, వర మొసంగితి నేను [illegible]
యంగనలరూపుఁదాల్చియా•యబ్జనాభు, వనితలతలంపుఁదెలిసిన• [illegible]

సీ. పనిచిన నా చెల్వ • వనజదళాక్షుని, సతులపాలికిని దత్ • సఖులరూపు
ధరియించి వార లొ•ద్దను లేని వేళలఁ, జని ప్రసంగము దెచ్చి • [illegible]
సంగీతచాతుర్య•భంగు లనన్యసా, ధారణం బగుట త•ద్వాక్యసరణి
చేత నెంతయుసుని•శ్చితముగాఁ దెలిసి య, మ్ముని కది యెఱిగించి • [illegible]

తే. సంయమియు నాయకం జూచి • జాంబవతియు
సత్యభామయు భోజాత్మ•జయును హరియు
గురువులుగఁ గానకళ లెల్ల • గరిడిముచ్చుఁ
దనముతో నేర్చితివి గద • యనుచుఁ బలికి. 45

తే. కొమ్మ మున్ను నీవాత్మలోఁ• గోరినట్టి, కాంతు రంభామనోహరా•కారుఁ [illegible]
మెఱయువానిని గూడి ర•మింపఁగలవు, నమ్ము పొమ్మిఁక నీభవ•నమునకు [illegible]యె. 46

వ. అని యవ్వనిత ననిపి మణికంధరుండును దానును సముచితభాషణంబులు గొంత
తడవు నడపి నారదుండు నిజేచ్ఛం జనియె మణికంధరుండును దచాదేశంబునం
దీర్ఘయాత్ర కేఁగ నటమున్న కలభాషిణియు నట్ల నారదుచేత ననిపించుకొని
నిజగృహంబునకుం జని గానాభ్యాసం బుడుగుటం జేసి నగరిరాకపోకలతిగా
లంబు చాలమిఁ గ్రిమంబునఁ దనచిత్తంబు నలకూబరచింతాయత్తం బగుచుం
డం దత్సమీపగమనంబున కుపాయంబు గానక బహుకాలంబు గడపి కాల
యాపనంబు దుష్కరం బగుటయు నొక్కనాఁడు దా నొక్కతియ నిజోద్యా
గృహారామంబున కరిగి యుండునంత. 47

చ. లలితప్రభాతిపూఁతయును ♦ లాతపుఁగోలయుఁ గషపాలయుక్
మలకొనుచిన్న కెంజడలు ♦ మందులపొత్తము నాగబెత్తముక్
లలిఁ గనుపట్టుకిన్నెరయు ♦ లాహిరిమోదము శృంగినాదముం
జెలు వలరంగ నెప్పనొక ♦ సిద్ధుఁడు సింగపునారునంబునన్. 48

తే. అభ్రపదవి నేతెంచి య♦య్యబల యున్న
తోఁటలోనికి డిగియె న♦ద్భుతము గాఁగ
నదియుఁ దన్మహిమకు వెఱఁ ♦ గందుమనము
నల్ల నూల్కొల్పి యర్ఘ్యపా♦ద్యాదు లొసఁగె. 49

తే. అతఁడు నోకలభాషిణి ♦ యాత్మగురుని, గృష్ణుఁ గొలువఁగ నేసుజే ♦ గీతవిద్య
పూర్ణముగ నేర్చితే రాక♦పోక లిపుడు,మానినాఁడు గిదా దివ్య♦మానినరుఁడు.

క. దానం జేసియ నీకును, మానస మితరప్రచింత ♦ మాని తిరముగా
నానలకూబరునంద య, ధీనం బై నిలిచి యున్న♦దియె తరలాక్షి. 51

చ. కడపటినాఁడు నిన్ను నిటు ♦ కాంచనగర్భతనూజుఁ డంపుచోఁ
గడమయభీష్టసిద్ధియును ♦ గాఁ దగుదీవన యిచ్చెఁ గావునం
బడఁతి యమోఘ మాయనఘు♦పల్కు చలింపఁగనీదు తాల్మిసి
బడలుటఁ జూడ నోపుదురె ♦ ప్రాణసఖుల్ క్షణమాత్రమేనియున్. 52

సీ. తడవులనుండియుఁ♦దపము సేయఁగఁ బూని,మణికంధరుఁడు పాట♦మానియునికి
నుపవాసఖేదంబు ♦ నపనయింపఁగ లేక, వేగుచున్నవి నాదు♦వీను లిపుడు
వీణె వాయింపు మో♦వెలఁది నేఁ డైనఁ దు, ష్టిగ విని సారణ ♦ సేయుఁ గాని
యీభువనముల మీ♦యిరువురగానంబ, కాని యన్యము లింపు ♦ గావు నాకు

తే. నని పలుక మాటమాటకు ♦ నద్భుతంబు,చాలఁ బ్రబలంగ వినివిని♦యాలతాంగి
కరసరోజముల్ ముకుళించి♦కరము వినయ, మతిశయిల్లఁగ నిట్లను♦నతనిఁ జూడ.

క. ఓయనఘ దేవుఁడవొ యో, గాయతకపిలాదిసిద్ధు♦లందు నొకఁడవో
నీయనుభావం బద్భుత, మై యున్నది నామ మెద్ది ♦ యానతి యీవే. 54

క. అని పలుక మణిస్తంభుం, డనుసిద్ధుఁడ నేను జలరు♦హానన నీ వెం

చినవారలలో నెవ్వాఁ, డను గానని యతఁడు వల్కు•టయు విస్మయమునన్ -

ఉ. ఓమహితాత్మ మీవచన • మొక్కొ-కచే పరికించి చూచినన్
నామదిలోన నెంతయు ఘ•నం బగుచున్నది యద్భుతంబు మీ
రేమహిమన్ యథార్థముగ • నిట్లిది సర్వముఁ గంటి రిట్టిమీ
కేమహిఁ గానరానియది • యేమియు లేదు గణించి చూడఁగన్. 56

తే. నాకుఁ దార్కాణ యయినయం•తయును దిరుగ
నడుగఁ జెప్పంగ వలవ దో•యనఘచరిత
యిపుడు మణికంధరుని మీరు • తపము సేయఁ
జెప్పితిర యది మొదలుగాఁ • జెప్పవలయు. 57

వ. అనుటయు నతం డాయింతిం జూచి యోకాంత నాకు దూరదృష్టిదూరశ్ర...
ణంబులు గలవు దానం జేసి యే నున్నచోటన యుండి సమస్తంబునుం గ...
నిందు నీమెఱింగినయర్థం బెల్ల సరిదాఁకును గదా యింక నీ వనిపించుకొ...
పోయిన వెనుకటినారదమణికంధరసంభాషణప్రకారంబు తపఃపర్యాతం బై...
మణికంధరవర్తనంబును వివరించెద వినుమని యిట్లని చెప్పం దొడంగె న...
నారదుండు గానశిక్షాపరిపూర్తి యైనవెనుక నిన్ను నీగృహంబున కనిపి య...
మణికంధరుం జూచి. 58

క. నీసంగీతవిశేషా, భ్యాసము సఫలముగ విష్ణుఁ • బరమేశ్వరు న
త్యాసక్తితోడఁ బాడుచు, వేసరక భజింపు మెల్ల•వేళలయందున్. 59

క. ఆదేవున కెంతయుఁ బ్రియ, మై దురితవినాశహేతు • వగు నిది యని యే
నాదరమున నామోదా, పాదిన్ వీణియ ధరించి • పాడుదు నెపుడున్. 60

సీ. బృహతీసమాఖ్యతోఁ•బెంపుమీఱెడు వీణె, వహియించి యెపుడు వి•శ్వావసుండు
జగతిఁ గళావతీ•సంజ్ఞ నొప్పెడివీణె, తోడ నేప్రొద్దును • దుంబురుండు
మహతీసమాహ్వయ•మహనీయ మీవీణె, మానక నిత్యంబుఁ • బూని యేను
గచ్ఛపి యనుపేరఁ • గరము శోభిలువీణె, నవరించి జగదంబ • శారదయును

తే. బాయ కెంతయుఁ బాటించు•భంగు లరయ
విద్యలం దెల్ల సంగీత•విద్య మిగుల
నుత్తమము గాదె యిది పురు•షోత్తమునకు
నర్పితం బగునేని నే•మని నుతింతు. 61

ఉ. నీదుకృతార్థతామహిమ • నెమ్మది నెన్నఁగ నంత యింత నా
రాదు తపంబులం గనఁగ•రానిజగత్పతి కృష్ణుఁ డిట్టిభా
గ్యోదయశాలికిన్ దొరకు • నుల్లమునం బరికించి చూడు మా
శ్రీదయితుండు నీకుఁ గృప•చేసె గురుం డయి గానసత్కళల్. 62

క. కావున నీవిద్య సదా, యావర్తింపుము కుమార • యది సకలాభీ

ష్టావాప్తికిఁ గారణ మిల, పావహీలం జేయునప్పు ♦ డటు మనమునకున్. 63

శా. ఏనున్ వేగమ యేగి నాపడినపా ♦ ట్లీడేర నాకంబులోఁ
గానీ కాంచనగర్భుకొల్వునడుమం ♦ గానీ పురద్విట్సభం
గానీ తొల్లిటివిష్ణుదేవుకడనే ♦ కానీ మదీయోల్లస
ద్గానప్రౌఢిని వాదు పూని గెలుతున్ ♦ గర్వోన్నతుం దుంబురున్. 64

వ. అనిన నాపలుకు లాకర్ణించి మణికంధరుం డమ్మునీంద్రునకు ముకుళితకరకమలుం డగుచు ని ట్లనియె మీకు గానవిద్యచేతఁ దుంబురుని గెల్చుసంభ్రమం బిప్పటిమాటలవలన నెఱుంగంబడియె నతనియం దిట్టిబద్ధమత్సరం బేల పుట్టెఁ దజ్జయంబున కేమిపాట్లం బడితిరి నాకు నింతయు నెఱింగింపవలయు ననుటయు నతం డి ట్లనియె.

శా. వైకుంఠంబున నొక్కనాఁ డతులితై♦శ్వర్యుండు విష్ణుండు నా
ళీకప్రోద్భవముఖ్యదేవగణముల్ ♦ సేవింప యోగీశ్వరా
నీకంబుల్ నిగమాంతసూక్తులను వ♦ర్ణింపగ నొడ్డోలగం
బై కూర్చుండె మహాసభన్ సదవన♦వ్యాపారపారీణుఁడై. 66

శా. కౌండిన్యాత్రిమరీచిదక్షకపిలా♦గస్త్యాక్షపాదాంగిర
శ్శాండిల్యక్రతుకణ్వకుత్సభృగువి♦శ్వామిత్రమైత్రేయమా
ర్కండేయాసురివామదేవకపిదు♦ర్వాసోబకవ్యాఘ్రపా
న్మాండవ్యాదిమహామునుల్ చనిరి ప్రే♦మ ల్మీఱఁ దత్సేవకున్. 67

వ. ఇవ్విధంబున దేవమునిసంఘంబులు వచ్చి సేవింప విష్వక్సేనుండు వేత్రహస్తుం డగుచు నందఱి నెడ గలుగ జడియుచు బరాబరి యొనరింప దివ్యవారాంగనానాట్యంబు లవలోకించుచు నద్దేవదేవుండు పేరోలగమ్మున నున్నసమయంబున. 68

ఉ. వారిదపంక్తిలో వెడలి ♦ వచ్చుమెఱుంగులపిండు నా సఖీ
వారముతో రమారమణి ♦ వచ్చెను హెగ్గడికత్తె లెందఱేఁ
గోరి భజింప నాకొలువు♦కూటముముందటివంక నొప్పసిం
గారపుఁదోఁటనుండి యధి♦కం బగువైభవ మింపు మీఱఁగన్. 69

ఉ. నెచ్చెలిపిండుఁ దానును వ♦నిస్థలిదండ నొకింత గానఁగా
వచ్చెనొ రాదొ యాకమల♦వాసిని యంతనె యేమి చెప్పుదున్
హెచ్చినసంభ్రమంబున న♦నేకులు బద్దలవార లెక్కడన్
వచ్చియొ మోఁది రాకొలువు♦వారు గకాపిక లై చనన్ వడిన్. 70

క. అప్పుడు మముబోంట్లకతల్, చెప్పఁగ నేమిటికిఁ దార♦సిలి వేత్రధరుల్
రొప్పఁగఁ జనియెన్ నిలువక,యప్పరమేష్ఠియును నచటి ♦ కతిదూరమునన్. 71

క. ఆతఱిని వేత్రహస్తు లో, హాహా తుంబురుఁడా యటంచు ♦ నుచ్చైస్స్వర ము
ద్యోతింపఁ బిల్చి క్రమ్మఱ, నాతనిఁ దోడ్కొనుచుఁ బోయి ♦ రతివేగమునన్. 72

వ. అట్లు దోడ్కొని పోవుచుండ. 73

చ. కని తమలోనఁ దా రితనిఁ ♦ గ్రమ్మఱఁగాఁ బిలుపించె నేమొకో
యనియెడువారు గానవిధు♦లందుఁ బ్రసంగము లేమి గల్గెనో
యనియెడువారు తచ్చతురు ♦ లన్యులు లేరె యితండ కాని యిం
దనియెడువారు నై మనము♦లందును సందియ మొందిరందఱున్. 74

ఉ. అప్పుడు నేను నామనము♦నం దితనిం బిలుపించు టెట్లొకో
యిప్పు డటంచు నిల్చి యర♦యింప వినంబడియెన్ నిజంబుగా
నప్పురుషోత్తముండు దన♦యంగనతో వినుచున్నవాఁడు సొం
పొప్పఁ దదీయగాన మని ♦ యొద్దఁ జరించెడివారు చెప్పఁగన్. 75

క. మ మ్మెల్లఁ దోలి యొక్కని, నిమ్మెయిఁ బిలుపించి హరియు ♦ నిందిరయుఁ గడున్
సమ్మదమునఁ దుంబురుగా, నమ్మును వినుచునికి విని ♦ మనం బెఱియంగన్. 76

సీ. అని పెనా యేమిచ్చె♦ననుచును సంభ్రమం, బున సందడించుచు♦ మూఁగువారు
సర్వేశ్వరుండు శ్రీ♦సతితోడ గానంబు, వినుట యడుగ నేల ♦ యనెడువారు
కడునను గ్రహము నె♦క్కడ లేనియీయాగి, పసయ తెల్పెడునంచుఁ♦బలుకువారు
నీ వెక్కఁడవు మఱి ♦ యేవార లైన న, య్యెడనుండిరో యని ♦ యడుగువారు
ఆ. నగుచు సురలు మునులు ♦ నరుదంద మేపూఁత, డంబుతోడ వచ్చెఁ♦దుంబురుండు
కడలవారిని గన♦కస్నాన మాడించు, పదకమును సునేత్ర♦పటముఁ దాల్చి. 77

క. ధగధగ యనుపదకంబున, నిగనిగ యనుక్రొమ్మెఱుంగు♦నేత్రపటమునన్
భుగభుగ యనుమేపూఁతన్, భగభగ యనిపించె నతఁడు ♦ నాహృదయంబున్.

సీ. తనుఁ గ్రమ్మఱంగఁ బి♦ల్చినవేళయందు నా, తో విచారింపక ♦ పోవు టెట్లు
పోయెఁబో ననుఁ బిల్వఁ♦ జేయక తా నొక, నెఱజాణ యై విద్య ♦ నెఱపు టెట్లు
నెఱపెఁబో ప్రభువు మ♦న్నించినాఁ డని మీఁదు, పరికింప కీసొమ్ము ♦ పట్టు టెట్లు
పట్టెఁబో దొంగఁ దే♦ ల్గుట్టినట్టివి డాఁచి, కొంచుఁ బోవక మెఱ♦యించు టెట్లు
తే. లేఁడు తగవరి యెందును ♦ మూఁడి చొచ్చి
వాఁత వెళ్లెడువాఁడె యె♦వ్వాఁడు నంచుఁ
బాపి తుంబురుఁడా యంచుఁ ♦ బండ్లు గొఱుకు
కొంచు లోలోన నుడికితిఁ ♦ గొంతతడవు. 79

క. నాకంటెఁ దాను ఘనుఁడే, యాకొలఁదియు బయలు సేయు♦నంతకు నేయే
పోకలఁ బోయినఁ బోని, మ్యాకరణిం జుణిగి పోవ♦నిత్తునె వీనిన్. 80

వ. అని యాగ్రహించునతనితోడ నెంగేనియు వాదు వెట్టుకొని భంగపఱిచి యత్యులితం బైనమదీయసంగీతచాతుర్యంబువార్తలు క్రమంబున నిజ్జగన్నాయకునకు వినంబడునట్టియుపాయంబు వెట్టెదం గాక యని యూహించి తదనంతరంబ. 81

చ. తలఁగక యిప్పుడిట్లు సము♦ద్రగతిఁ బేర్చినయీర్ష్య బుద్ధిలోఁ
పలన యడంచి మైత్రి గను♦పట్టఁగ నింతనఁ గొంత రాకపో

కలు ఘటియించి యే నతని గానములో గుణదోషవర్తనల్
వెలియుట నీతి యా తెలివి లేకగునే జయ మంచు నెంచితిన్. 82

ఆ. ఎంచి యతనియింటి కేగితి నొక్కనాఁ, డతఁడు నపుడ పాట కాయితముగ
వీణె మేళవించి వెలుపలిమోసల, నునిచి లోని కరిగి యున్న వాఁడు. 83

ఉ. నేనును దుంబురుం డెచటి కేగె గృహంబున నున్న వాఁడె యం
చానికటంబునన్ మెలఁగు నట్టిజనంబులఁ బల్కి వీణె యి
చ్చో నిడి లోని కేగె నను సుద్ది వినంబడ నీవిపంచి యె
వ్వానిదొ యంచు నుండి తమి వారిదె చూతమటంచు నల్లనన్. 84

తే. పుచ్చుకొని పలికించి యపూర్వమైన, శ్రుతుల పెంపునిర్దోషత నతులమగుచుఁ
గడు వెలుఁగొనర్పఁ దాని నక్కడన పెట్టి, మిగుల లజ్జించి వచ్చితి మగుడి యపుడు.

వ. ఆసమయంబున నంతర్గతంబున. 86

మ. ననుఁ బ్రావీణ్యధురీణుఁ జేతఁ జేయినన్ గాంధర్వసంపూర్తి నె
ల్లెడఁ బ్రఖ్యాతి వహించునాకు నకటా యీతుంబురుం డింతయె
క్కుడుగాఁ గానము నేటిదాఁక నని సంక్షోభించుచున్ దాఁడిఁ ద
న్నెడువానిం దలఁ దన్ను వాఁడు గలఁ డన్వేషింప నం చెంచితిన్. 87

చ. అటమును దల్లి పెంపు దనరారఁగ నేనును దాను నప్పట
ప్పటికని గూడి పాడుదుము పద్మభవాదులయొద్ద నప్పు డె
చ్చటఁ దన కింతగానకళ సంపదకల్గ యెఱుంగనీఁడ ము
చ్చటపడి యిట్లు విష్ణుఁడు ప్రసన్నతఁ జాఁ బిలుపించు నంతకున్. 88

క. తమవిద్య నెవ్వ గేమా, త్రముఁ గనఁ జాలుదురు వారిదండను దన్మా
త్రము ప్రకటింతురు బుధులు, త్తములమహిమ నిరుకొలఁది తామరసమ్మీ.

క. ఇటు గాన విను జనంబుల, పటిమకు నెక్కుడుగ విద్య ప్రచరించుట య
క్కట విఫలము గాదే యె, చ్చటఁ జెవిటికిఁ బట్టునట్టి సంకును బోలెన్. 90

వ. అది యట్లుండె నేను నది మొదలుగాఁ గ నెక్కడెక్కడ నక్కజపుగానవిద్య గ
లవారు గలరు వారి నరసి యరసి తద్విద్య సాధించుచు నెందునుం దుంబురున
కు నీడుగాఁ జాలమి యెడనెడం బరికించుచుం బెద్దకాలంబు ప్రవర్తిల్లి యీమ
నోరథంబు సర్వజ్ఞుం డైన పుండరీకాక్షుని యనుగ్రహంబునఁ గాని ఫలియింపనే
ర దని నిశ్చయించి తద్దేవుని గూర్చి చిరకాలంబు తపం బొనర్చితి నంత. 91

సీ. అంజనాచలగర్వ భంజనాచలలీల, నీలవర్ణపుమేని డాలు దనరఁ
బుండరీకముల నుద్దండరీతుల గెల్చి, చెన్నొందు నిడువాలుఁగన్ను లమర
మకరకుండలరుచి పరికరకుంఠితము లై, దినకరప్రభలు వెన్వెనుక కొదుఁగ
నురమురత్నముసరముఁ గరము రంజిలునెడ, శోభనపడగ లక్ష్మి క్రీడ లాడ

తే. శంఖచక్రాదిపరికర♦సహితుఁ డగుచు
మఘవముఖదేవతాసేవ్య♦మానుఁ డగుచుఁ
బతగరాజాధిరోహణో♦ద్భాసి యగుచుఁ
గృప దలిర్పంగఁ గాన్పించెఁ ♦ గేశవుండు. 92

ఆ. కానుపించి యేమి ♦ గావలయును వరం, బడుగు మనిన నేను ♦ నాత్మ...
గొలఁది నతులునుతులు♦సలిపితుంబురు గాన, కలన వలన గలుగ♦వలయు న...

చ. అనుటయు నన్నుఁ జూచి కృప ♦ నచ్యుతుఁ డిట్లను నేను ద్వాప...
బున వసుదేవనామునకుఁ ♦ బుత్త్రుఁడ నై యుదయించి శిష్టపా
లనమును దుష్టశిక్షను ని♦లాస్థలిఁ బ్రోవఁగ సప్త ద్వారకా
ఖ్యనగరియందు నీకభిమ♦తార్థ మొనర్చెద రమ్ము నాఁటికిన్. 94

క. అని యంతర్ధానము నొం, దినఁ జిరకాలంబు నేఁ బ్ర♦తీక్షించుచు న...
తను వాసుదేవుకడ ని, ట్లనుపమసంగీతకౌశ♦లాఢ్యుఁడ నైతిన్. 95

క. ఏ నిన్నిపాట్లఁ బడి యీ, గానమహిమఁ గంటి నీవుఁ ♦ గలభాషిణియుఁ
మేను చెమర్పక యుండఁ, బూనితి రిది యప్రయాస♦మున హరికృపన్. 96

క. అనుడు మిముఁ గొలుచుపుణ్యం, బున కిది యరు దయ్య ఘనత♦బోధన...
దినవారు తనంత లనక్, వినరే లోకోక్తి మీరు ♦ విశ్వంభరలోన్. 97

మ. అది యట్లుండె నొకప్డు తుంబురుని ♦ దా నారీతిఁ బిల్పించి ...
పు దలిర్పన్ హరిపాట వింటి మిగులం ♦ బూజ్యంబుగాఁ జెప్పె నే
కొదయున్ లేక సదా నివాసముగ నై♦కుంఠంబులో నుండ యా
సదయున్ విష్ణునిఁ గొల్వఁ గల్గెడుమహా♦సౌభాగ్య మె ట్లబ్బునో. 98

క. అనుటయు నమ్మాటకు నె, మ్మన మలరఁగ నతనిఁ జూచి ♦ మణికంధర యా
త్యనఘుఁడవు మేలు మే లీ, యనుపమసద్బుద్ధి యేరి ♦ కైనను గలదే. 99

క. వినరే యెవ్వరు పాపం, బనఁ బుణ్యం బన నిషేధ ♦ మన విధి యనఁ గ...
డన మే లనఁ బరలోకం, బనఁ దలఁపఁగ లేరు గాక ♦ యాత్మహాలింబున. 100

చ. అలయక వేదశాస్త్రసత♦తాభ్యసనవ్యసనప్రసంగతిం
దెలివి యొకింతఁ గాంచినగతిన్ ♦ నుతి కెక్కియు "వెఱ్ఱి దీర నోఁ
కలి దలఁ జుట్టు"మన్నక్రియఁ♦ గా నొకకొందఱు దల్తు రప్పటిం
గలుషపథప్రవర్తనమె ♦ కర్మపువాసన నన్యుఁ గొల్వఁగన్. 101

సీ. వినుము గంధర్వానం♦దనభూతములయందుఁ, బ్రాణులుత్తమములు ♦ ప్రాణులం...
బుద్ధిజీవులు మేలు ♦ బుద్ధిజీవులయందు, మనుజులు శ్రేష్ఠులు ♦ మనుజులం...
బ్రాహ్మణు లధికులు ♦ బ్రాహ్మణులందు వి, ద్వాంసులు ఘనులు వి♦ద్వాంసుల...
విదితార్థకృతిలోల♦హృదయులు ముఖ్యులు, విదితార్థకృతిలోల♦హృదయుల...

తే. గర్త లెంతయుఁ బూజ్యులు ♦ కర్తలందు
బ్రహ్మవిదు లెక్కుడౌమీఁదఁ ♦ బరమ మొకటి
గలుగ దనుచును మున్న తాఁ ♦ బలికె మనువు
ధర్మశాస్త్రప్రసంగవ♦ర్తనలవేళ. 102

ఉ. నీవిధ మారయం బరిగ♦ణించినయప్పటితారతమ్యపుం
ద్రోవ కరంబు దూరముగఁ ♦ ద్రొక్కినవాఁడవు నిక్కువంబు ల
క్ష్మీవరనిత్యసన్నిధివి♦శేషమహత్త్వ మెఱింగినంతనే
యావిభవంబు గాంచుటకు ♦ నాస యొనర్చితి గాన నిమ్మెయిన్. 103

క. కావున నీ వడిగినయ, ద్దేవునియనవరతసన్ని♦ధిమహత్త్వవిశే
షావాప్తికిఁ బెద్దలచే, నే వినినయుపాయ మిప్పు ♦ డెఱిఁగింతుఁ దగన్. 104

క. అధికారి గానివానికి, నధికపదవిఁ దెలుపఁ బ్రాప్త ♦ మయ్యెడుపాపం
బధికారి యైనవానికి, నధికపదవిఁ దెలుప కున్న ♦ నగు నిక్కముగన్. 105

వ. అని యిట్లని చెప్పె. 106

సీ. తనశక్తికొలఁది స♦త్కర్మముల్ ఫలవాంఛ, మాని కృష్ణార్పణమ♦తి సలుపుట
ప్రతిషిద్ధకర్మంబు ♦ పరిహరించుట విష్ణు, భక్తిపైఁ గ్రమమునఁ ♦ బాదుకొనుట
తద్భక్తి గలపుణ్య♦తములసంసర్గంబు, దుర్జను లున్నట్టి♦ త్రోవఁ జనమి
విష్ణుసన్నిధికళా♦విఖ్యాతవివిధది, వ్యక్షేత్ర తీర్థయా♦త్రాచరణము

తే. బ్రహ్మచర్యంబుఁ దపము♦ వైరాగ్యగుణము, నలయు వైకుంఠమును♦ గోరువారి కెల్ల
వీనిలోపలఁ గొన్ని గా♦వింపఁ గనిన, వృథఁ జనవు చేర్చుఁ గ్రమమున♦ విష్ణుపదము.

వ. అని చెప్పి నీవు నిజశక్తికొలఁది నిందుఁ బ్రవర్తిల్లుము కృష్ణానుగ్రహంబు నం గలిగినయీయనన్యసాధారణసంగీతచాతుర్యంబు వృథ సేయక శ్రీపురుషోత్తమశ్రీరంగాదిదివ్యక్షేత్రములందు ముకుందసన్నిధిం దద్దివ్యగుణనామసంకీర్తనగానంబు గావింపు మది సకలశ్రేయోనిదానం బని పలికి తత్ప్రసంగవచనంబున. 108

ఉ. అక్కజ మైనభక్తి దన♦రార నతం డనయంబుఁ గృష్ణునిం
దక్కక యాత్మఁ జూచి ప్రమ♦దంబునఁ బొంగుచుఁ జెంగలించుచుం
జొక్కుచు మ్రొక్కుచుం బొగడు♦చుం బలికించుచుఁ గన్ను మోడ్చుచున్
మిక్కిలి చోద్య మందుచును ♦ మెచ్చుచుఁ బాడుచు నాట్య మాడుచున్. 109

క. కేవలము నతిప్రేమర, సావేశవశంవదాత్ముఁ ♦ డై తద్గుణముల్
భావించుచు నొకరీతిం, ద్రోవఁ గనుచు నేగె నార♦దుండు నిజేచ్ఛన్. 110

వ. మణికంధరుండును దచ్చరితంబులకు నతివిస్మయప్రమోదహృదయుం డగుచు నితం డింతధన్యతామహిమంబున నొప్పునే యని కొనియాడుచుం దనదృష్టిమార్గంబు గడచునందాఁక వీక్షించి మెట్టకేలకు నాలోకనంబులం ద్రిప్పికొ

నియె నివ్విధంబున గురుం డరిగిన నతండు తదుక్తప్రకారంబునఁ బుణ్యకర్మం
బులు నడపుచుఁ గ్రమంబున విష్ణుభక్తిహృదయంబునం బొదలఁ దీర్థయాత్ర
గావించె నందు. 111

మ. యమునం జూచెను వీచికాచయమునం ♦ బ్రాంచద్ఘనశ్యామతో
యమునన్ సారసకైరవోచ్చయమునన్ ♦ సారావభృంగీనికా
యమునం జక్రమరాళసంచయమునన్ ♦ వ్యాఘోషితౌఘవ్యపా
యమునన్ సంతతపుణ్యనిశ్చయమునన్ ♦ హర్షప్రకర్షంబుగన్. 112

శా. విధ్యానోత్సవకారణంబు లగుచున్ ♦ మించెం గరం బానదిన్
మధ్యేతీరవనద్విజప్రకరస♦మ్యగ్వర్తితారణ్యక
స్వాధ్యాయాధ్యయనస్వరాభినయలీ♦లాందోళనభ్రూలతా
బుధ్యాపాదననైపుణీవిలసితాం♦భోవీచిచాంచల్యముల్. 113

చ. ఇరుగడలందు మించిన♦యహీశ్వరశయ్య తెఱంగుఁ దాల్చి క్రొ
న్నురువులపంక్తి రాజిలఁగ ♦ నూతనపీతపటంబుకై వడిం
దరళసరోజరేణుసము♦దాయముసాం పెసఁగంగఁ జూడ్కికిం గా
తరణితనూజ యొప్పె శయి♦తం బగువిష్ణునిమూర్తియో యనన్. 114

క. ఆవైణికుండు తత్తీ, ర్థావళిఁ దగువిధు లొనర్చి ♦ యాయాచోట్లన్
శ్రీవరుగుణములు వీణా, ప్రావీణ్యము పొలుపు మీఱఁ ♦ బాడుచు నంతన్. 115

వ. మథుర సేవించి యంతట హరిద్వారంబును సాలగ్రామపర్వతంబును బదరికా
శ్రమంబును నైమిశారణ్యంబును గురుక్షేత్రంబును బ్రయాగయుఁ గాశియుఁ
నయోధ్యయు గంగాసాగరసంగమంబును స్నానదానాదివిధు లనూనంబుగా
నడపుచు దర్శించి యంత నుదధితీరంబున నీలాచలసన్నిధికి నేతెంచి. 116

క. ఇది సాకూతవైకుంఠం, బిది నానామునితప♦స్సమృద్ధివిపాకం
బిది పరమం బిది శరణం, బిది పుట్టినయిల్లు సిరుల ♦ కెల్లఁ దలంపన్. 117

తే. అనినుతించియింద్రద్యుమ్న♦మనుసరసిని,రోహిణీకుండమునసమా♦రూఢభక్తిఁ
దీర్థమాడుచునాతఁ డా♦తీర్థయగాన,నైపుణివెలార్చుచునుజగ♦న్నాథుఁ గొలిచె.

సీ. ఇత్తెఱంగునఁ బురు♦షోత్తమశ్రీజగ,న్నాథునిసంసేవ♦నమునఁ దనరి
శ్రీకూర్మవిభునియం♦ఘ్రిసరోరుహంబులు, గనుఁదమ్ములకు విందు♦గా నొనర్చి
సింహాచలాధీశ♦సేవావిశేషలీ,లలను జన్మంబు న♦లంకరించి
శ్రీమదహోబల♦స్వామిపాదనఖోడు, జాలసంఘము ఫాల♦శశికి నొసఁగి

తే. వేంకటేశ్వరచరణార♦విందగంధ, నందదిందిందిరశ్రేణి♦నైల్యమునను
నిజశిఖాకాంతికిని బుష్టి ♦ నిర్వహింపఁ,జనియె నాదరమేదుర♦స్వాంతుఁ డగుచు

మ. కమనీయోజ్జ్వలశీలశాలి యగునా♦గంధర్వుఁ డంతన్ ఘన
ప్రమదప్రేమవిశేషసంభృతపరీ♦రంభక్రియాసంభ్రమ

భ్రమకారాభిముఖప్రసారలహరీ♦బాహాసమూహాసమా
నమనోజ్ఞం బగుస్వామిపుష్కరిణికిన్ ♦ వచ్చెం గడుక్ వేడుకన్. 120

తే. అంత హరిసంతతాశ్రిత♦స్వాంత మైన, స్వామిపుష్కరిణియును ♦ నాశౌరిభక్తు
తనువు నన్యోన్యపావన♦త్వము భజించె, మిగుల మజ్జనసమయస♦మ్మేళనమున.

వ. అంత నిత్యనియమములు సమస్తమును నొనర్చి యాచెంతఁ జెలువు మీఱుచున్న
క్షితివరాహమూర్తి శ్రీకాంతుఁ గొలిచి భక్తివినయకౌతుకప్రమోదసంక్రాంతి
శబలతావిశేషకలితచిత్తవృత్తి యై. 122

సీ. మణిమయప్రాకార♦మంటపగోపురో, దీర్ణకాంతులచేతఁ ♦ దేజమునకుఁ
జారునదీహస్త♦చామరవీజన, వ్యాపారములచేత ♦ వాయువునకు
నారాధనార్థయా♦తాయాతజనవిభూ, షణరజోవృష్టిచే ♦ ధారుణికిని
హృద్యచతుర్విధ♦వాద్యస్వనోపయో, గప్రవర్తనముచే ♦ గగనమునకు

తే. నిజనవాగరుధూపజ♦నీరవాహ, జననసంబంధమహిమచే ♦ సలిలమునకుఁ
గానసత్త్వంబు గలుగంగఁ ♦ బరఁగు వేంక, టేశునగరు దాఁ జేరియుం ♦ బెనక మెసఁగ.

క. మునుపు తనినార చేనత, లను దగ సేవించి నిర్గ♦ళప్రేమభరం
బున మేను గగురు పొడువఁగ, ననఘుఁ డతఁడు లోని కరిగి ♦ యగ్రమునందున్.
[యును

సీ. మృదుపదాంబుజములు♦మెఱుఁగు టందెలు పైఁడి, చప్పటియును మొల♦ముప్పిడి
మణిమేఖలయు బొడ్డు♦మానికంబును వైజ, యంతియు నురమున ♦ నలరుసిరియు
వరదహస్తము కటి♦ వర్తిలు కేలు శం, ఖము చక్రమును దాల్చు♦కరయుగంబు
తారహారంబులు ♦ చారుకంఠంబు ని, ద్దపుఁ జెక్కులును నవ్వు♦దళుకుపసలు
[బొమలు

తే. మకరకుండలములును దా♦మరలఁ దెగడు, కన్నులు మనోజ్ఞనాసయుఁ ♦ గలికి
ముత్తియపునామమును రత్న♦ముకుటవరము, నెనఁగఁ గనుపట్టు శ్రీవేంక♦టేశుఁ
[జూచె.

శా. ప్రత్యంగంబును నిక్కలించి దడవుగా ♦ భావించి భావించి యా
దైత్యారాతితనూవిలాసము సమ♦స్తంబున్ విలోకించెఁ దా
నత్యంతంబును వేడ్కఁ బొంగుచు నితాం♦తాశ్చర్యముం బొందుచుం
గృత్యాం బేమియుఁ గొంతప్రొద్దెఱుఁగక ♦క్షీణప్రమోదంబునన్. 126

వ. పదంపడి నిజానుభవం బిట్లని యుగ్గడింపం దొడంగి. 127

సీ. పదపద్మములఁ జిక్కి ♦ పాయదు నాదృష్టి, కనకాంబరమున కే♦కరణిఁ దెత్తుఁ
గనకాంబరమునఁ గే♦ల్పొనినఁ జలింప దే, నుదరబంధమున నె♦ట్లొనరఁ గూర్తు
నుదరబంధమున నిం♦పొంది భేదిల్లదు, శ్రీవత్సమున కెట్లు ♦ చేరఁ దిగుతు
శ్రీవత్సమునఁ దార♦సిలిన రానేరదు, కేలుఁదామరల కే♦క్రియ మరల్తుఁ

తే. గేలుఁదామరలను గళ♦శ్రీల మోవి, మకరకుండలముల గండ♦మండలముల

నాసఁ గనుఁగవ బొమలఁ గుం • తలములందు, నెందుఁ బర్విన విడఁజాల • దేమి చెప్ప•

వ. అని పరమానందంబున నితరప్రపంచంబు సర్వంబును మఱచి కొంతతడవు నిరీ-
క్షించి తదనంతరంబ దండప్రణామంబు లనేకంబులు గావించి విపంచీసమంచిత
మృదుమధురనినదంబును గంఠస్వరంబును నేకం బగుచు లోకుల నస్తోకసమ్మదా-
శ్చర్యసంభృత స్తంభ భావులఁ గావింప నద్దేవునిదివ్యమంగళగుణగానంబు లొనరిం-
చె నివ్విధంబున మూఁడహోరాత్రులు సేవించి వేంకటనగంబు డిగ్గి చని 129
చని ముందట.

సీ. ఏపట్టణము ముక్తి • హేతుసప్తపురాంత, రభిగణనాతివి • ఖ్యాతశాలి
ఏపట్టణము ఖేల • దేకామ్రవిభుశిర, స్సింధుమత్సరిసర • చ్ఛ్రీవిభాసి
ఏపట్టణము సము • దీర్ణకామాక్షీత, పఃపరిపాకసం • పద్విధాయి
ఏపట్టణము సరి • ద్రూపవాగ్దేవతా, సంశ్రయాంచితసమ • స్తద్విజాళి
తే. బ్రహ్మయజ్ఞవపాహోమ • పరిమళసహ, జాతసాక్షాత్పరబ్రహ్మ • సన్నిధాన
భాగ్యసౌభాగ్యయోగ్య మే • పట్టణంబు, పుణ్యతర మైన యాకాంచి • పురముఁ గనియె.

తే. కని మనంబున మోదంబు • గడలుకొనఁగ
నందు నేకామ్రనాథుఁ గా • మాక్షిఁ దక్కఁ
గలుగు వేల్పుల నర్చించి • కరిగిరీంద్ర
మునకుఁ జని యుక్తగతి నెక్కి • పోవ నెదుట. 131

సీ. తనశంఖరుచికి నా • తనిమనస్సాత్త్వోద, యంబు ప్రత్యుత్థాన • మాచరింపఁ
దనచక్రమునకు నా • తనిదివ్యతేజంబు, గురుభావమున నెదు • ర్కోలు సేయఁ
దనకృపాలక్ష్మి కా • తనిభక్తి నెనరు పెం, పెసఁగఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి • యెత్తుకొనఁగ
దనకౌస్తుభమున కా • తనిశుద్ధచిత్ప్రకా, శము మైత్రి నెఱపుచు • సరస మాడ
తే. వరదరాజదేవుఁడు భక్త • వత్సలుండు
మిగులఁ గనుపట్టె నతఁడు న • జ్జగదధీశుఁ
గని పులకితాంగుఁ డగుచును • వినుతిఁ జేసి
పాడుచు భజించె నెంతయు • భక్తి మీఱ. 132

శా. ఆకాంచీనగరంబు వెల్వడి సము • ద్యత్పూగపున్నాగరం
భాకంకేళిరసాలసాలసుమనః • పాళీజధూళీమధూ
ళీకేళీవరగంధవాహపృథుకా • ళీచంక్రమాలంకృత
ప్రాకప్రాంగణచోళమండలమహా • గ్రామంబు లీక్షించుచున్. 133

చ. చెఱకును రాజనంబు వరి • చేలును దట్టపుఁ బోఁకమ్రాఁకులుం
దఱిచగుపూవుఁదోఁటలును • దమ్మికొలంకులు నేటికాల్వలుం
బఱిపగునారికేళవన • పంక్తులు మామిడితోపులుం గడుం
మెఱయుచు నాత్మకుం ముదము • మెచ్చును నచ్చెరువుం ఘటింపఁగన్. 134

శా. ఆవీణాధరుఁ జేరి కన్గొనియెఁ బు♦ణ్యాఖ్యాతదర్పోల్లస
ద్దైవద్వీపవతీసమత్సరవివా♦దప్రౌఢిమానర్గళ
వ్యావల్గత్కరభావభృల్లహరికా♦వర్గానృతవ్యోమమున్
గావేరీతటినీలలామము నఘా♦ఘుఘౌఘనోద్దామమున్. 135

ఆ. కని తదీయ మైన♦యనితరసదృశపా, వనతరప్రభావ♦ఘనత దనకుఁ
గరము మెచ్చొన్పఁ♦ బరమనిరూఢి నా, దరము శోడిభక్తి♦గరిమఁ దనరి.

క. పావనగుణానుభావము, భావన గావింప నెట్టి♦పరమనదులు నీ
కావేరికి సదృశంబులు, గావేరికి నైనఁ బోగడఁ♦గా వెర వగునే. 137

లయగ్రా. ఈనదిప్రవాహయుగ♦ళీనిభవిభాసితభు♦జానియతరంగస♦దనూనపరిరంభం
బీనది భజన్నిఖిల♦మానవమనఃకలుష♦తానిరసనాతిపటు♦తానుతజలౌఘం
బీనది సమస్తతటి♦నీనికరముష్కరత♦రానుపమచిద్విభవ♦దానమహనీయం
బీనది పవిత్రతర♦మీనది శుభైకనిధి♦ యీనది విముక్తికిని♦దానము గణింపన్.

ఉత్సాహ. అమితరంగధామలక్ష్మి ♦ నరయఁ బృషతమణినికా
యములఁ బూజ సేయఁ♦ దాల్చినట్టినేత్రభుజసహ
స్రములు గాని జలరుహములు ♦ జలరుహములు గావు భం
గములు భంగములును గావు ♦ గణన సేయ నీనదిన్. 139

మానిని. బాగగుచేలయుఁ ♦ బద్మనిభాక్షులు ♦ బాహుచతుష్కము ♦ భవ్యవిభో
త్సంగితశంఖసు♦దర్శనశార్ఙ్గగ♦దాముఖచిహ్నము ♦ తత్త్వము నీ
లాంగము నీనది ♦ యూర సృజించు ని♦జాశ్రితదేహికి ♦ నంతికస
ద్రంగశయానుఁ ది♦రంబుగఁ జూచి క♦రం బిదివో చతు♦రత్వ మనన్. 140

వ. అని ప్రశంసించుచున్నయచటిజనులవాగ్జన్మసాఫల్యంబునకు నుల్లసిల్లుచు న
రవిందకుముదకల్హారతల్లజసముల్లసితగంధసంబంధబంధురగంధవహకిశోరవారం
బులు దూరంబునన యెదుర్కొని చక్రచక్రాంగబకక్రౌంచసారసారావంబులు
సారస్యవికస్వరస్వాగతభాషణంబులవేషంబు నుపచరింప నుత్కంపమానకల్లోల
జాలంబులు సమాలింగనలీలాలోలబాహుకాండపాండిత్యంబు లత్యంతంబు ప్ర
కటింపఁ దటస్థలస్థాపితస్థూలడిండీరఖండమండలవిలాసంబులు రజతాసనసమర్ప
ణప్రకారంబు నేర్పరింప నింపు మీఱుచు నిష్టబంధుసందోహంబులలాగున నా
గంతుజనసంతతులు సంతసంబున నుపశ్లోకింపఁ బెంపు మీఱుచున్నయాకావేరి
యందు నుచితవిధులు దీర్చి యందు మిక్కుటం బగుపెక్కువ నుక్కు మిగులు
జక్కవలచక్కఁదనంబును వెక్కరించునిరుత్తరీయవర్తులోత్తుంగరంగత్కుచ
యుగంబుల సరససరసంబు లాడం జేరిన తెఱంగునం గానుపింపఁ జంకల నిడినక
నత్కనకకలశంబులతోడఁ బొలుపారుచు నీరాటిరేవున ఠవి నెఱపుదారివిడయు

వతీవితతులయతులచతురిమపరిమళితలలితవచనరచనలరుచులు గొనవలసి తేఁగ
సియుఁ దెరు వడుగు తెరువరులం గూడుకొని పురంబు ప్రవేశించి వేదాధ్యయన స
న్దంబులతోడియుద్ధులై యుద్దిఁ బెంచుషడ్దర్శనవ్యాఖ్యానఘోషంబులచేతఁ
బూతాతిథిశ్రోత్రంబు లగుబ్రాహ్మణగృహవాటికలు దాఁటి కోటఁ గనుఁగొని గ్రా
కోటకొమ్మలయందు నవ్యుత్పన్ననిర్వాణంబు లగుమాణిక్యదీపంబులు మార్తాం
డమండలమునకు మాఱు మండుచు ఖండితబహిరంతరతమస్సముచ్ఛయంబులగా
గతి హెచ్చ నచ్చెరువున విలోకించుచు శ్రీరంగరాజభజనయాత్రాయాతవర్తన
ర్తకీమణివిభూషణఘోషణపోషణంబుల సినుమడించి యేపారుపారావతా
వాపారపారంపర్యంబులం బర్యాకులాంకణంబు లగువిశంకటవిటంకంబుల సాలం
కృతంబు లగుగోపురంబులు విలోకించుచుఁ బ్రాకారంబులు సొత్తెంచి యగ్ర
చిత్రకంబున వైనతేయాదుల సేవించుచు రంగసంజ్ఞితం బైనదివ్యధామంబునకె
గ్గఱ నేగి యందు. **141**

సీ. ఒసపరిపస మించు • పసిఁడిదుప్పటివాని, శుభ మైనయురముకౌ • స్తుభమువాని
దెలిదమ్మిరేకులఁ • దెగడుకన్నులవానిఁ, గమ్మకస్తురితిల • కంబువానిఁ
దొలుపల్కు గిల్కుఁ జా • వలఁ జరించెడువానిఁ, జలువతావులసెజ్జ • నలరువాని
నింద్రనీలపుడాలు • నేలువర్ణమువాని, సిరిమరుల్ గొలుపుమై • చెలువువాని
తే. మకరకుండలదీప్తిడం • బరమువాని
డంబు నెఱపెడుమణికిరీ • టంబువాని
రంగనాయకుఁ గాంచి సా • ష్టాంగనతులు
సలిపి తన్మూర్తి యంతయుఁ • గలయఁ జూచి. **142**

చ. తెమి యమరంగ నొక్కొ కటిఁ • దక్కఁగ నేలెడు నొర మన్వ్యలో
కముల మణికిరీటమును • కస్తురినామము నవ్వుమోము హా
రములును వైజయంతియు ను • రఃస్థలరత్నము శంఖచక్రము
ఖ్యములును బొడ్డుఁదామరయుఁ • గంకణకాంచిపదాంగదాదులున్. **143**

సీ. దివ్యసంయమిమన • స్థిరసతిఁ బొల్చుమత్కులు, దైవంబుపదములఁ • దలఁపుఁ జేర్తు
నఖిలలోకస్రష్ట • యగుబ్రహ్మఁ గన్నమ, త్ప్రాణబంధువునాభి • నాత్మఁ జేర్తు
వైనతేయకంఠసీ • ర్ధశిరంబు లైననా, స్వామిహస్తముల భా • వంబుఁ జేర్తు
లక్ష్మిచన్గవకు న • లంకార మైననా, తండ్రివక్షమునఁ జి • త్తంబుఁ జేర్తు
తే. నుల్లమునకును జూడ్కికి • వెల్లిగొలుపు
నావరదుమోమునందు మ • నంబుఁ జేర్తు
ననుచు గీతరూపములుగా • నాశుకవిత
నుతులు రచియించి పాడుచు • నతఁడు గొలిచె. **144**

వ. అంత నాగంధర్వుం డచ్చటు వాసి యొక్కెంచుక తూర్పుగాఁ జని చని. **145**

చ. అలరుచుఁ గాంచె ముందట న♦హమ్మతిసిద్ధిధనప్రవీణముం
విలసితసౌధవజ్రరుచి♦నిర్జరనిర్ఝరిణీప్రవాహసం
వలనమిళత్ప్రియమిత్రఘృణి♦నాతిమతిప్రదచంద్రశాలికా
లలితవతీవిలోలదృగ♦లంక్రియమాణముఁ గుంభకోణమున్. 146

వ. అందుఁ గందళిదమందసందీప్తప్రభాహసంతోషితదిగంతరాళిసంతమసజంబాలం
బు లగుగోపురప్రాకారంబుల దీపించుమాణిక్యమయమందిరంబునందు. 147

సీ. ననుఁగాప్పుదూడి నిం♦చినయట్టిచల్లని, పానుపుపై లీలఁ ♦ బవ్వళించి
పటుపుష్పహారంబు♦బటువులోయసనొప్ప, రమచన్నుదోయిఁ బాం♦దములు చేర్చి
చెలువు దీపించంగ ♦ శిరముక్రిందట నొక్క, కేలు దలాడగాఁ ♦ గీలుకొలిపి
బంగారువలువచే ♦ రంగారుకటిసీమఁ, జక్కఁగా నొక్కహ♦స్తంబు చాఁచి
తే. యన్యకరయుగ్మమునఁ బాంచ♦జన్యమును సు
దర్శనంబును దాల్చి సుం♦దర్శనమున
నచటిజనములచూడ్కి ధ♦న్యముగఁ జేయు
శార్ఙ్గపాణిని గొల్చె ను♦త్సవ మెలర్ప. 148

వ. మఱియు నందుఁ గుంభేశ్వరుని సేవించి దర్భశయనంబున కరిగి యందు రామ
భద్రుని నిర్ణిద్రభక్తతాత్పర్యంబుల సేవించుచు వీణానాదనానువాదమేదురగాన
కౌశలంబునఁ బొడసి యిట్లని స్తుతించె. 149

తురగవల్గనరగడ. దశరథావనిశవిమల♦తరతపఃఫలావతార
నిశితశరలఘుప్రయోగ♦నిహతతాటకావిహార
కపటపటుసుబాహుదళన♦ఘటితగాధిసూనుయాగ
అపరిమేయగౌతమాంగ♦నాఘదమనపదపరాగ
కోమలేక్షుదళనసదృశ♦ఘోరశంభుచాపభంగ
భూమిజావివాహవిభవ♦పూర్ణసమ్మదాంతరంగ
పరశురామగర్వపవన♦పానపీనబాహునాగ
గురువచోనుపాలనాత్త♦కుతుకవిధుతరాజ్యభోగ
పాదభజనవితరణాత్త♦ఫలితగుహసమస్తపుణ్య
పాదుకాప్రదానవిహిత♦భరతసౌహృదానుగుణ్య
ఘనవిరాధమదవినాశ♦కలితబహుళవిపినవాస
వినుతపదనివేశపూత♦వివిధతాపసకులనివాస
తతనిశాచరీవిరూప♦తాకృతప్రియావినోద
అతులబలఖరాదిదనుజ♦హననజనితవిబుధమోద
హాటకరూపధారిదారు♦ణాసురాసుహరణబాణ

పరమఘోరబాహుబలక • బంధమర్దనప్రవీణ
అమలశబరికాఫలోప • హారరుచిఘనాభిముఖ్య
సమదవాలిదర్పదమన • సఫలితార్కతనయసఖ్య
శరణవరణపరపరాను • జప్రదీపితప్రసాద
అరుణితాక్షికోణవిరచి • తాంబురాశిగర్వసాద
పర్వతౌఘరచితసేతు • బంధసుతరసింధుకాండ
గర్వపంక్తికంఠకంఠ • ఖండనప్రచండకాండ
సకలదివిజనుతచరిత్ర • జానకీమనోజ్ఞగాత్ర
సకరుణాతరంగనేత్ర • సాధుభవలతాలవిత్ర
యతిజపార్హపుణ్యనామ • యతివితీర్ణభక్తికామ
సతతసితయశోభిరామ • సర్వలోకపూర్ణధామ
అహితవిదళనాతిరౌద్ర • యాత్రపాలనావినిద్ర
మహితనిఖిలగుణసముద్ర • మమ్ముఁ బ్రోవు రామభద్ర. 150

క. పరమం బగునీనామము, కర మామ్నాయములు తారకబ్రహ్మముగా
నిరతిఁ వినుతింపఁగ నా, తరమే నిను నభినుతింప • దశరథరామా. 151

వ. అని వర్ణించి యచటఁ గదలి సేతుబంధంబునకుం జని యందు రామేశ్వరు
హుభక్తివిశేషంబుల నారాధించి యనంతశయనంబునకు నేగి యందు
భునిం గొలుచుచు నతనిసన్నిధిం గొన్నినాళ్లు దనదుగాంధర్వసిద్ధి
గా నెఱపె నేను గానప్రియత్వంబునం జేసి చెవి యొగ్గి తత్తద్గానంబుల
డు పాడెడుపాటలు వినుచు దృష్టియుం బాఱ విడిచి యుగి యుంటియు గన
గొంటి నిర్విఘ్నంబున ననంతపద్మనాభునిసన్నిధినుండి యతం డిట్లనె. 152

క. ఆపడమటిదిశ దళకళి, కాపుష్పఫలాదిగరిమ • కతన సమీప
శ్రీపకలాపమణీపట, లీపటిమస్పర్ధ వర్ధి • లెడువనవాటిన్. 153

క. హరిఁ గూర్చి తప మొనర్పఁగ, దొరకొనియెను దానఁ జేసి • యోయజముఖ
సరసునిగానకళామా, ధురి యేమియు ననుభవింప • దొరకదు నాకున్. 154

క. అని యాదిక్కునకు విలో, కనములు నిగుడించి యదె ని • గాఢపుఁబద్మా
సనమునఁ గూర్చున్నాఁడో, వనిత యిపుడు దృఢసమాధి • నగ్గిన మీఁదన్. 155

చ. అనుటయు నాలతాంగి కడు • నద్భుత మింతయు నోమహాత్మ మీ
కనుఁగవ కిప్డు డెమ్మొయిఁ బ్ర • కాశతఁ దత్సకలప్రవర్తనల్
గనఁబడుచున్న వే యనినఁ • గంజముఖీ యనుమాన మున్న ని
ష్ఠనువుము దవ్వగాఁ జెలుల • నచ్చటితత్క్రియ లెల్లఁ జెప్పెదన్. 156

సీ. అనుడు మహాత్మ మీ • మ్మింత నేనెఱయంగ, నర్హనే మీపల్కు • లంతరంగ
యనుమానమనుటయు • నైననిందేమి దప్పిదియు వినోదమో • యింతి యనుచు

బలిమి నాయకు చేతఁ ♦ జెలుల నిద్దఱిఁ గను, దవ్వుగా నంపించి♦తత్క్రియలును
దబ్బార్యములు చెప్పి ♦ తారార్గణ చేసి యో, యబ్జాక్షి యిది యెట్టు♦లట్టులతని
తే. తీర్థయాత్రయుఁ దపమును ♦ చేటపఱుప, నొదవినవ్యసనగదా మది♦గొదవ దీఱు
దూరతాతారతమ్యవి♦చార ముంపు, నేమొ లేదాక్కా తెరువిది ♦ యెరుపఱుప.
చ. అన విని యట్టివేళ నిక♦టావనిజంబున నున్న చిల్క యో
యనఘచరిత్ర నీపలుకు♦నం దొకచోట ననత్యశంక గ
ల్గెనె మును చెప్పినట్టికత♦లుం దలపోయ యథార్థముల్ మనం
బున నరిదాఁకె నా కనినఁ ♦ బుల్గుఁ గనుంగొని యద్భుతంబుతోన్. 158
క. కలభాషిణి యి ట్లను నీ, తలఁపున కెట్లు నరిదాఁకెఁ ♦ దథ్యము చెపు మో
చిలుక మును పెచట నుండితి, తలపోయఁగ నీవు చతుర♦తరమతివి గదున్.
సీ. అనుచు నాసత్కి యి ♦ ట్లనియె నోపూఁబోఁడి, నానివాసంబు నం♦దనవనంబు
వనజాక్షుఁ డిచటికి ♦ మును పారిజాతంబు, దెచ్చుచోఁ దత్పక్షు ♦ లిచ్చ గలిగి
నుఱలి పాలుచునుండ ♦ సుదార్య యవ్వేళఁ, బ్రసవార్తయైయుస్కి♦బఱవలేక
గొను నను నయ్యె నే♦నిచటన యుండెద, నని యొక్క తొఱ్ఱలో ♦ నడఁగి యుండె
తే. నెనుకఁ దోడ్కొనిపోవ నా♦కనువు పడదు, పిల్ల లీఁకలు వచ్చి న♦ర్ధిల్లుదాఁక
నంతఁబుట్టిమాటునచ్చిర♦న్మనుచుమిగుల, నెత్తురిడియెడునన్ను నా♦యింతిచూచి.
క. శుభ నెవ్వారీనంబుల, సౌభాగ్యముగతిని మాన♦సమునకుఁ గడు నిం
పై భాసిల్లుచు నుండదు, వైభవముం బెట్టు ప్రేమ ♦ వదలదొ నీకున్. 161
తే. అనుచు నీ వనినట్ల నా♦వైన మనకుఁ, గలుగుబాధువు లెల్లన♦క్కడనె యునికి
నచటు నెఱయంగ బాయలే♦నని యొనర్తు, రాకపోక లివ్వీటికి ♦ నాకమునకు.
వ. అట్టి యే నిప్పు డుప్పురపీథి నేగుచుండి మణికంధరుం డనుచు మీర లాడుకొను
మాట చెవిం బడిన నతనినుద్ది యిక్కడఁ గలుగుటకు నిమిత్తం బేమి గలిగెనో
తెలిసెద నని నిలిచితి నిసిద్ధుండు నీకుం జెప్పినతీర్థయాత్రాతపశ్చర్యలవృత్తాంతం
బు నిక్కువంబుగాఁ దెలిసినప్రకారంబు వివరించెద వినుము. 163
సీ. రిచియును దాను నా♦నప్పుఁ డలనందన, వనములోనికి నేఁడు ♦ వచ్చియుండ
నొకచాయఁ జేరెంచి ♦ యోదేవ నే నున్న, వనములోనికిఁ దీర్థ♦వాసి యొక్కఁ
డిటఁ గొన్ని నాళ్లక్రిం♦దటవచ్చియచ్చోటఁ, దపము సేయఁగఁబూనెఁ♦ దానికొలఁది
యెఱుఁగునంతకు నేను ♦ నిన్ని నా ళ్లాలసిం, చితి నది నానాఁటి ♦ కతుల మైనఁ
తే. జెప్ప వచ్చితి నతఁడు కా♦శీగయాప్ర, యాగపురుషోత్తమాహోబ♦లాద్యులైన
పుణ్యభూములుబహుతీర్థ♦ములునుజూచి, నాఁడటవచించెమొదలనే♦ వేఁడుకొనగ.
ఉ. ఉగ్రతపఃప్రభావవిభ♦వోద్ధతి నుద్భవ మందె నోనుప
ర్వాగ్రణి యిప్పు డాతపసి♦యాదల నిత్య జలావగాహని

ష్ఠాగ్రహాణాభిపాటలజటా•పటలస్ఫుటలాలనాభృశ
వ్యగ్రసమగ్రదీప్తినివ•హాప్రవహద్దహనాంకురచ్ఛటల్. 165

క. ఇది మాసాష్టకమున సి, ద్ధిద మిచ్చటి కెవ్వ రేగు•దెంచి తపముసన్
బొదలినఁ జెప్పుము నా కని, త్రిదశేశ్వర నన్ను నంపి•తిరి తద్వనికిన్. 166

క. అని చెప్పినఁ గలదు కలదు, నిను నట్ల వచించి యందు • నిలిపితి నని యా
యనిమిషవిభుండు చారుని, ననుపుచుఁ బిలుపించె రంభ • నచటికి వేగన్. 167

క. పిలుపించి యవ్వధూటికి, నలఘుతరం బైనయట్టి•యాతపసితపో
బల మెల్లఁ దాను జారుని, వలనన్ వినినట్లు చెప్పె • వాసవుఁ డంతన్. 168

ఉ. ఓలలితాంగి యాతపసి యు•గ్రత నింత నితాంతదుర్గమా
భీలతపోధురంధరతఁ • బేర్చుట నాసురరాజ్యలక్ష్మిఁ దా
నేలఁగఁ గోరి గావలయు • నిప్పుడు దీనికిఁ బ్రత్యుపాయము
జాలఁగ నెంచి చేయఁ దగు • సంశయ మింతయు మానునట్లుగన్. 169

క. చింత యొనర్పక యిది యొ, క్కింత యుపేక్షించి యున్న • నెట్లగునో గో
రంతాలస్యంబునఁ గొం, డంతప్రయోజనము దప్పు • ననఁగా వినమే. 170

క. విను మిట్టిపనుల కెంతయు, ననుకూలం బగుసహాయ • మచ్చర లిపుడీ
పని కరయ వారిలోనన్, ఘనతరముగ నీకు నేర్పు • గల దని తోఁచెన్. 171

సీ. కపునల్లికలుకొను•కలికిబిత్తరపుఁజూ, పులక్రొమ్మెఱుంగులు • నలలు గాఁగఁ
నెఱయంగఁ బర్వెడు•సిద్దంపు లేనవ్వు, వెలినిగ్గుదరఁగలు • తెరలు గాఁగఁ
గొమరొందు నవవిలా•సముల కన్బొమలులి, వాడుచోపుఁసుగోల•లగుచుఁ [illegible]
దేనె లుట్టెడుమాట• తేటలపసలు వా, కట్టుమంత్రంబుల•కరణి సమర

ఆ. నీవు గడఁగి యమ్ము•నీంద్రశార్దూలుత, పోమహత్త్వదర్ప•ములు హరించి
కీరవాణి యతనిఁ • గ్రీడామృగంబుగాఁ, జేయవలయుఁ గుసుమ•సాయకునకున్.

వ. అనిన విని యారంభ జంభవైరిం జూచి యమ్మునీంద్రుం డనఁగ నెవ్వాఁ డని [illegible]
రచిత్తంబున నున్నదియో యతండు నారదశిష్యుం డైనమణికంధరుం డని వా[illegible]
కు వినంబడియె నతని నిటమున్ను పరికింపుచుండుదు మన్మథాదులవిలాస[illegible]
లెవ్వియు నెన్నండును సరకుగొని చూచినవాఁడు గాఁడు నేఁడు విశేషించి [illegible]
శ్చర్యాతాత్పర్యంబునం బ్రవర్తిల్లుచున్నవాఁడు గావున నవశ్యంబు దేవకార్య[illegible]
బు నిర్వహింతు నన లే ననుటయు నతం డవ్వాలుఁగంటిం జూచి నీకుఁ దా[illegible]
కంటె వయోరూపలావణ్యవిలాసంబు లెక్కుడుగ వరం బొసంగితి సందియ[illegible]
వలదు పొమ్ము కార్యసిద్ధి యయ్యెడు నీచాతుర్యంబు నెఱపుము. 173

క. అనుపలుకుల నలరించుచు, ననుప మహోత్సాహ మాత్మ • ననుపమలీలం
దనర మణీభూషణములు, దనరమణీయాంగకాంతి • దద్దయు మెఱయన్. 174

క. నెచ్చెలులు దాను ధరణికి, నచ్చెలువ కృతప్రయాణ • యయ్యె నపుడ యా

యచ్చరవదువబెడంగు వి, యచ్చరపదవికి మెఱుంగు ♦ లై కనుపట్టెన్. 175

వ. అని చెప్పి దీనంజేసి యోకొమ్మ యిమ్మహాత్మునివాక్యపద్ధతి యంతయు సత్యంబ యగుట యేర్పడియె నని పలికి యి ట్లనియె. 176

శా. ఏ నానందన మాతఁడన్ వెడలి యిం ♦ దేతెంచితిన్ మున్నుగా
నో నారీమణి యిప్డు డేగెడువిధం ♦ బూహించినం దత్తప
స్స్థానం బింతకుఁ జేరఁ బోవుదురు త♦ద్రంభాదులున్ నావుడుం
డా నాచిల్కవచోవిలాసమున న♦త్యంతంబు రంజిల్లుచున్. 177

సీ. అఖిలంబునందు న♦త్యంతంబు వెలసి వ, ర్తిల్లెడుశుకసంజ్ఞఁ ♦ దేజరిలుచు
సత్యోదారాగమా♦ఖ్యవ్యాసనందన, భూయోర్జితానంద♦మునఁ దనరుచు
ఘనపక్షవిలసనం♦బున హరిత్త్వంబు, దెల్లంబుగాఁ జేసి ♦ యుల్లసిలుచు
నరయ నైసర్గికం ♦ బైనవిష్ణుపదైక, గతికత్వమునఁ జాల ♦ నతిశయిలుచు

తే. నున్న యోచిల్క నీమధు♦రోక్తిమహిమ
వీనుల కమృతరసములు ♦ వెల్లిగొలుపు
చునికి యుచితంబు మిగుల నీ♦యోగవిభవ
మింత యం తని పొగడ ♦ నే నెంతదాన. 178

క. కావున నినుఁ బెడఁబాయఁగ, నోవిహగవరేణ్య కొలుప ♦ దుల్లం బైనం
బోనలయుఁ గదా నీకును, నీవనితం జూడ ననుచు ♦ నెలఁతుక యనియెన్. 179

ఉ. వాసుకిపూర్వజస్మకిటి♦వర్యదిశాగజకచ్ఛపేంద్రఖే
లాసుఖసక్తతద్బల♦లాహృదయాంతరసంతతాదరా
శాసితనిత్యభూభరణ♦శక్తిలసద్భుజదండ కీర్తిసం
వాసితపద్మజాండ పరి♦వర్ధితభూసుర కాంతిభాసురా. 180

క. కృష్ణత్రిష్ణానాయక శ్రీ, కృష్ణధ్యానామృతాబ్ధి♦ఖేలనలీలా
తృష్ణ జ్ఞానసయానహా, ధృష్టద్బాహాబలావ♦ధీరితభీమా. 181

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

శీలితశుభాచరణ ♦ శిష్టజనతాశరణ ♦ చిత్తవిజయాభరణ యుద్ధా
భీలభుజవిస్ఫురిత ♦ భీరుదయనత్వరిత♦ప్రేమపద సచ్చరితభావా
లోలకరుణాసహిత ♦ లోకభరణాదహిత ♦ లోభకలనారహిత విద్యా
ఖేలనసముచ్ఛ్వసిత ♦ కేవలసుఖోల్లసిత ♦ కేశవనుతప్రసితధీరా. 182

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగలియమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బనుమహాకావ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ

నిత్యవిహారస్థల
తానతలీలాకటాక్ష • ధర్మవిధానా
నూనాపేక్షవిలాస
శ్రీనవ్యమనోజ నారసింహతనూజా.

క. అంతట సిద్ధుం డాస్మీ, మంత్రిని నీక్షించి యేను • మది [illegible]
చెంతకు వచ్చుట చెవులకు, వింత చెలువు గులుకుపాట • వినుట [illegible]

క. కావున విపంచిఁ గైకొని, నీ వించుక గానపటిమ • [illegible]
నావుడు నట్టుల కాకని, యావిద్యం బొగ్గు పుచ్చె • [illegible].

వ. ఇవ్విధంబునఁ గలభాషిణి తనగానవిద్యాకౌశలంబున [illegible] నుబుసుపు
తకమున్న రంభాదులును మణికంధరునితపోవనంబు [illegible] యున
రప్పుడు.

చ. వనదచయంబుతో నలిగి • వచ్చుచునున్న మెఱుంగుఁదీఁగెలో
యనఁగఁ దనూలతల్ మెఱయఁ • నవ్విరహంబున కోర్వలేక [illegible]
టన చనుదెంచునంబుదగణంబ బన వేణిభరంబు లింపుగా
ననయము భూజనంబులకు • నచ్చెలువల్ గనుపట్టి రంతటన్.

చ. కరపదపల్లవద్యుతు లకాలపుసంజ ఘటింపఁ దన్నఖ
స్ఫురణలు తారకానికరముం దలఁపింపఁగ వారిమోముఁదా
మరల బెడంగ నేకవిధుమండలవిభ్రమకారి యై మహీ
చరులకు నెల్ల నద్భుతము • సౌఖ్యము నెంతయుఁ జేసె నయ్యెడన్.

క. ఇలమీఁదికి డిగి వేల్పుఁ, బొలఁతులు మణికంధరునిత♦పోవనమున కిం
పలరఁ జనిరి తమచూడ్కులు, తొలుతగ నీలోత్పలముల♦తోరణ కట్టన్. 7

చ. ప్రసవపరాగముల్ పసపుఁ♦బయ్యెదచాడ్పున నుద్గమింప ను
ల్లసదళిపుంజముల్ కచక♦లాపములీలఁ జలించుచుండఁ బ
క్షిసముదయంబు భూషణవి♦శేషములుం బలె మ్రోయ వారి కిం
పొసఁగె వనాంతలక్ష్మి ప్రియ♦ మొప్ప నెదుర్కొన లేచెనో యనన్. 8

చ. అళులుఁ గచంబులున్ లతలు♦ నంగములుం బువుగుత్తులుం గుచం
బులును జిగుళ్లుఁ బాణులును♦ బుష్పవిలాసము మందహాసముం
గలసి తడంబడన్ విబుధ♦కామిను లావనలక్ష్ము లిందుశో
భలు మిగులం బ్రవర్తిలిరి♦ పాలును నీరునుబోలె నేక మై. 9

సీ. ఆవులు నాకఁ గ♦న్నఱమోడ్చుపులులును, బులులచన్ గుడువంగఁ♦బోవు లేళ్లు
లేళ్లపెల్లాట రం♦జిల్లెడుహరులును, హరులు గోళ్లను గోఁక♦ నలరుకరులు
కరులకట్టాళ్లై♦ ఖరి నాడుపాములు, పాముల లాలించు♦బర్హితతులు
బర్హితతులప్రక్కఁ♦ బాయనియెలుకలు, నెలుకలఁ బెంచుపి♦ల్లులును గలిగి
తే. యప్పుడు వెఱఁ గొనరించె నా♦యంగనలకుఁ, గీరభాషితపోషితా♦ఖిలతపస్వి
పటలతారకబ్రహ్మవి♦భావనంబు, భావితశుభావనంబు త♦పోవనంబు. 10

సీ. ప్రత్యక్ష మైనట్టి♦పావనత్వంబు నాఁ, బుంజీభవించిన♦పుణ్య మనఁగ
సాక్షాత్కరించిన♦శాంతరసంబు నాఁ, గరుడు గట్టినతపో♦గరిమ యనఁగఁ
గరువునఁ బోసిన♦పరమసత్త్వంబు నా,రాశి యై యున్నవై♦రాగ్య మనఁగఁ
గరచరణాదులు♦ గలయోగవిద్య నా, బూఁదె గట్టినతత్త్వ♦బోధ మనఁగఁ
తే. బరఁగుసన్మౌని గనిరి త♦చ్చరణనఖర, చంద్రచంద్రికాముకుళిత♦చారుహస్త
నలినసంఘభృంగాయమా♦ణభ్రమరక, నికర లగుచు నావేల్పు♦నెలఁత లంత.

క. కని యాతని యసమసమా, ధినిశ్చలత నుగ్ర మైనదృ♦ష్టి కెదురుగాఁ
జనఁ గొంకుచు భయవశమున, వెనువెనుకకుఁ జని రొకింత♦ వేలుపుచెలువల్.

ఉ. అప్పుడు రంభ చాల భయ♦ మందుచు నిమ్మునియుగ్రరూపముం
దప్పక చూడ మేను గరు♦ దాల్చుచునున్నది యింద్రుకార్య మే
చొప్పున నౌనకో యరసి♦ చూడఁగ నేరక యియ్యకొంటి నే
నిప్పని కంచు బుద్ధిఁ బొర♦యించె దృగంచలచంచలత్వమున్. 13

క. తదనంతరంబ మగుడం, ద్రిదశాధిపకార్యమునకు♦ ధృతి పాదుకొనన్
మది నిలిపి చెలులు దానున్, ముదిత మెలఁగెఁ దత్సమీప♦మున [illegible]కెన్.

ఉ. లోఁగక వార లవ్వనము♦లో విహరించి రొకళ్లొకళ్లకై
యేగుచుఁ గమ్మపుంబొదరు♦ లీగుచుఁ దేనియసోనవానలం

దోఁగుచుఁ దూఁగుటుయ్యెలలఁ ♦ దూఁగుచు నొక్కతె కోయుగుత్తికిన్
మూఁగుచుఁ గంతువీణె లన ♦ మ్రోఁగుచు నొండొరుచేతు లాఁగుచున్. 15

సీ. చిగురాకుఁబోఁడి యీ♦చిగురాకుపోఁడిమి, మఱిలేదె యచటికి ♦ మఱలెదే గా
కయ్యంబు వలదు నీ ♦ కయ్యంబుజాక్షితోఁ, గేలికి మఱియుఁ గం♦కేళి గల
లీలాగుళుచ్ఛంబు ♦ లీలాగునఁ దలిర్పఁ, గలహంసగమనరో ♦ కలహ మేల
కుందరాజికి నింకఁ ♦ గుంద రాజీవాక్షి, యేటికిఁ జాలు నీ♦ యేటి కెల్ల
తే. ననుపలుకు లెంతయును హాళా♦హాళిఁ జెలంగ
రహి వసంతహిందోళాది♦రాగకలిత
గానములు మీఱ భూషణ♦క్వణన మమర
నమరకాంతలు విహరించు♦నవసరమున. 16

ఉ. అంచితలీల రంభ ముని♦యగ్రమునన్ విహరించె నెంతయున్
మించునొయారమున్ గులుకు♦నెన్నడయున్ విడఁ బాఱుకొప్పు ను
క్కించుక జాఱుపయ్యెదయు ♦ ని ట్టటుఁ దూలెడుహారముల్ మిటా
రించుకుచంబులున్ జలద♦రించువలగ్నముఁ బొల్పు మీఱఁగన్. 17

ఉ. దైవనియుక్తిఁజేసి విర♦తం బగుచున్నమనస్సమాధితోఁ
బావనమూర్తి యాతపసి ♦ భామలయాగొదవించు నక్షిప
క్ష్మావళు లంత విచ్చుచుఁ ద♦దంగనఁ గన్గొని దానిరూపు చే
తోవికృతిన్ ఘటింప ధృతి♦తోఁ గను మోడ్చి హరిం దలంచుచున్. 18

ఉ. కొమ్మబెడంగుసొంపుఁ గనుఁ♦గొన్న కనుంగవ దత్తరింపఁగా
నమ్ముని యాఁప నోప కపు ♦ డల్లన ఱెప్పలు విచ్చుఁ గ్రమ్మఱన్
గ్రమ్మఱఁ గృష్ణ కృష్ణ యని ♦ గ్రక్కున మోడ్చు మగుడ్చుఁ గ్రమ్మఱన్
గ్రమ్మఱ మాయ మన్మథవి♦కారము ధైర్యముఁ గ్రమ్ములాడఁగన్. 19

ఉ. అంతట భావికార్యఘట♦నానుగుణంబుగ నీశ్వరేచ్ఛచేఁ
గంతుఁడు మిక్కిలిం బ్రబలి ♦ కాంతపయిం బరఁగంగఁ జేసె న
త్యంతము మౌనిమానసము ♦ తద్ఘనధైర్యకఠోరశృంఖలా
సంతతి యెంతయుం గుసుమ♦శస్త్రికలం దెగఁ గోసివైచుచున్. 20

తే. దర్పకోగ్రప్రతాపసం♦తప్తమైన, తాపసునిచిత్తమప్పు డా♦తలిరుఁబోఁడి
చెలువ మనియెడునమృతంపుఁ♦గొలనిలోన,నోలలాడుచుఁ దిరిగి రాఁ♦జాలదయ్యె.

వ. ఇత్తెఱంగున బద్ధానురాగుం డగుచు మణికంధరుం డాగంధగజయానయా
రేఖావిలాసంబు లెంతయుఁ బరికించి. 22

తే. రంభయే యిది కాదొ లేఁ♦బ్రాయపుఁజెలు
వంబు నుజ్జ్వలరూపలా♦వణ్యములను

నగుమొగముసొంపు నింత యొ♦న్నఁగను గాన
దీని కీవింతమహిమ సం♦ధిలుట యెట్లు. 23

వ. అని యాపల్లవాధరసల్లాపపరిరంభణాదులకు నువ్విళ్లూరుచుఁ దదీయలీలావిహారంబు లత్యాదరంబున విలోకించుచుఁ దనమనంబున. 24

సీ. చెలువమోము త్తనా♦సికఁజూచియోవింత, గతులఁబువ్వులు చంప♦కముసృజించె
వెలఁది కౌఁగిటనది♦వికసించెఁ దొలుమేనఁ, గుసువకద్రుమమెంత♦పరమమునియొ
ఘల్లున నందియల్ ♦ గదలంగ నది దన్నెఁ, గాంత యక్కజమశో♦కంబ యగును
నాతి కెంగేల సం♦టఁగఁ బులకించుచు,న్నది చూత మెంతపు♦ణ్యంపుఁదరువొ

తే. యెంతజాణయొ ప్రేంఖణ ♦ మింతిపాట
కలరె నూర్పుఁదావులకు వా♦విలియుఁబోలె
మగువనగుచూపులఁ దనర్చు♦మ్రాఁకులార
పురుషతిలకవిఖ్యాతి మీ ♦ కరుదు గాదు. 25

క. మగువముఖాసవవాసనఁ, దగ నలరఁగ నేర్చురసికతకు ♦ సుకవీంద్రుల్
పొగడం బొగడం బొగడం, బొగడంబుల కలరుతరులు ♦ పొగులవె లజ్జన్. 26

క. ఈనెలఁతతోడిసంగతిఁ, గాననియపవర్గపదము ♦ గలుగుటకంటెన్
దీనివిహారంబుల నిం, పూనెడువనతరువు లగుట ♦ యుత్తమ మరయన్. 27

మ. మునిధర్మంబుల కెల్ల ద వ్వసి జనం♦బుల్ సవ్వినన్ సవ్వనీ
ఘన మైనట్టితపోధనంబు నెఱయం♦గాఁ బోయినం బోవనీ
మునుముట్టంగఁ బ్రబోధవాసనల పెం♦పు ల్మాసినన్ మాయనీ
వనితారత్నముఁ గూడ కెట్లును దమిన్ ♦ వారింపలే నియ్యెడన్. 28

క. అని సాహసమున నాతం, డనుమానము లెల్ల విడిచి ♦ యచటు గదలి యా
వనజాక్షి వనవిహారం, బొనరించుసమీపమునకు ♦ నెయ్యన చనియెన్. 29

తే. చని చకోరాక్షి యువ్వనం♦బునకు నెచట, నుండి వచ్చితి నెచ్చెలి♦పిండుతోడ
రాకకు నిమిత్త మెయ్యది♦నాకుఁ జెప్పుల, పండువుగ వినుపింపు నీ♦పలుకు లనియె.

తే. అనుడు నది దనరాక క్రీ♦డార్థ మనిన, వినుచు నదియెల్లఁ గల్ల యో♦వెలఁది నాత
పఃఫలంబవు నీ వని ♦ పల్కెమాని, ముదిత ముసిముసినగవుతో ♦ మోము వంప.

ఉ. చంచలనేత్ర యిట్లు వన♦సంగతి కొప్పుటఁ గాంచి మాని దాఁ
కొంచకఁ బట్టఁ బై చెఱఁగుఁ ♦ గొమ్మయు మీ రెటువంటిపెద్దవా
రెంచ రొకింతయుం గలని♦యింతుల నంచుఁ బెనంగ నాత్మ చే
లాంచలముం దదీయ మగు♦హస్త మురోజము లూఁది పట్టుచున్. 32

ఉ. అయ్యెడ నింత నంతఁ గుసు♦మాపచయం బొనరించుపుప్పుఁబోం
ట్లొయ్యన దవ్వుగా నరిగి ♦ రొండొరుమోములు చూచి యుద్దిరా

యయ్యెకు మన్మథాభ్యుదయ • మంచుఁ గరంగనివాఁడు గల్గునే
యెయ్యెడ రంభ దాను మెఱయించుబెడంగుల కంచు నవ్వుచున్. 33

చ. బలిమిఁ దపోధనాగ్రణియుఁ • బైకొనుకోర్కులఁ దత్తరిల్లుచున్
జెలువను గౌఁగిలించుకొని • చెక్కును జెక్కును సంఘటిల్లఁ దొ
ట్రిలుచుఁ బదంబు లొక్కటొక • టిన్ బెనఁగన్ మెలు పొప్పఁ దార్చె లేఁ
దలిరులజొంపముల్ గలుగు • దట్టపుఁబూఁబొదరింటిలోనికిన్. 34

వ. ఇట్లు దార్చి. 35

తే. క్రొవ్వి కలహించుతుమ్మెద • కొదమకదుపు, రాయడిని గడుదళవుగా • రాలిన
ప్రసవదళములు పఱవని • పఱపు లగుచు, నెసఁగ నిం పొందు నాపొద • రింటిలోన.

సీ. బెరు కెఱుంగనిగాఢ • పరిరంభమున నల్లి, బిల్లిగొంచుఁ బెనంగు • పెనఁకువలను
బెరిఁగెడిపేరాస • పేర్మి ననర్గళ, లీలఁ బర్వెడుకుచా • స్ఫాలనముల
నడ్డమూఁకలు లేక • యబ్బినయ ట్లెల్ల, నమరించునఖరరే • ఖాంకములను
గొదగొన్న తమిఁ గొంకు • కొసరు లే కొనరించు, వివిధదంతక్షత • విభ్రమములఁ

తే. మన్మథావేశవిలసన • మహిమ నెఱపు
తపసిఁ గని సొదు రేఁగినఁ • దల పొలాన
నిలువ దనుమాట నిజమయ్యె • నేఁడ టంచు
మగువ నవ్వుచుఁ జేతకు • మాఱు సేసె. 37

వ. ఆసమయంబున నటమున్న ద్వారకానగరంబునం గలకలభాషిణిగానా
వినుచున్న సిద్ధుండు తత్ప్రశంసాప్రసంగంబున మణికంధరునిమాటఁ దడవుటయు.
దలఁచుకొని యాచంచలాక్షి సిద్ధుని నభివీక్షించి. 38

తే. అమరపతిపంపునను వచ్చి • నట్టిరంభ, కతన నే మయ్యెనో మణి • కంధరునిత
పం బిపుడు మీర లటుదృష్టి • పఱపి చూడుఁడనిన నొకకొంతతడవ • తఁ డట్లు చే.

క. నగుచు నిఁక నేమితప మో, మగువ సలుపుచున్న వాఁడు • మణికంధరుఁ డా
మృగలోచనతో నదె యొక, చిగురుంబొదరింటిలోనఁ • జిత్తజలీలల్. 40

వ. అనిన విని కలభాషిణి యమ్మణిస్తంభునిబోధమహిమకు వెఱఁ గందుచు న
ప్రకారంబులఁ బ్రశంసించి యోమహాత్మ యొకటిరెండుపూఁటలు మాయింట
లిచి యేము సేయుపరిచర్యఁ గైకొనవలయు ననిన నతండు గానలోభంబున వచ్చి
టింతియ కాని మఱి వీరువారునుం బలెఁ బట్టణంబుల నెట్టుకొని యి
నట్టు మహిమ లుపచరించువారము గాము గూఢప్రకారంబున నిలుప నోపుదే
నీయుపచారంబులు గైకొనియెద ననుటయు నట్ల సేయుదు నని తనగృహా
మంబునందు నిలిపి యతిరహస్యంబుగా నాసిద్ధునకు నిష్టంబు లైనయన్నపానా
దుల మోదంబొనర్చుచు నచ్చట నెవ్వరిం జొరనీక తాన పరిచర్య సేయుచు
రెండుమూఁడుదినంబులు హృదయంబు రంజిల్లఁ జేసి యంత నంతరంగంబున న

కూబరసంగమాభిలాషం బతిశయిల్ల నతనిప్రియవనిత యైనరంభ తెఱం గెఱుం
గుటకుఁ గ్రమంబునఁ బ్రసంగంబు దిగిచి సిద్ధునితో ని ట్లనియె. 41

తే. అనఘ మణికంధరుం డట్లు • తనదుతపము
విఘ్న మొందించుకొనుటకు • వెఱ పొడమెనుఁ
దిరుగఁ దప మొనరింపంగ • దొరకొనియెనొ
యిపుడు రంభతో నున్నాఁడొ • యెఱుఁగవలయు. 42

క. అనుటయు నతఁ డమ్మునిదెసఁ, దనదృష్టి నిగుడ్చి నగుచుఁ • దరుణి యిటఁ దపం
బనుమాట గలదె యిదె యా, ఘనుఁ డున్నాఁ డిపుడు రంభ • కౌఁగిట ననియెన్.

ఆ. అనిన వార లింక • నచ్చోటు వాసిపో, యెదరొ యుండువారొ • యెఱుఁగ వలయు
మఱియుఁ జూచి చెప్పుఁడు • మాటికిఁ దదభిఖ్య, క్షణము వెలయ నేఁడు • శంకవిడిచి.

ఆ. అనుఁడు లేవు నాకు • నాశంక లెవ్వియు, నెన్ని మార్లు చూతు • మన్నఁ జూతుఁ
బడఁతి కలదె యాతి • ప్రతిమకుఁ జక్కిలి, గింత నాదుధృతికి • గొంటు లేదు. 45

సీ. అని పల్కి మణికంధ • రుని దిక్కునందు దృ, ష్టినిగుడ్చి యొక్కింత • చెవియు నొగ్గి
యొక కేల మాట లా • డకయుండఁ గలభాషి, ణికి సంజ్ఞ సేయుచు • నిశ్చలత్వ
మున నొకించుక సేపు • విని యూరవారకా, మినులమే లిట్టిదె • యనుచు నగిన
నదియేమి యెఱిఁగింపు • మని యాలతాంగి తన్ను నయంబున నడుగ ని • ట్లనియె నతఁడు

తే. నీకు నే మని చెప్పుదు • నీరజాక్షి
యడఁచుకొనియెద ననిన న • న్వడఁప రాదు
పరమసంయమిఁ దా నట్లు • బతము చెఱిచి
నిగులఁ దుది రంభ చేసిన • తగవు వినుము. 46

క. కళ లంటి కలఁచి తనచె, య్యలఁ జొక్కించుతపసిమది చివు • క్కురు మనంగా
నలకూబర విను విను రా, యలసితి నని పల్కె మన్మ • థాతివివశతన్. 47

మ. అని చెప్పన్ విని సిద్ధుఁ జూచి నగ నే • లా యింతభవ్యాత్మ యా
వనజాతేక్షణ యేమి సేయును మహా • వాల్లభ్యసౌభాగ్యవ
ర్ధన నర్థేశకుమారుఁ డంతరహితుం • ద న్నేలుకోఁబోలు నా
యనఁ దా నిత్తఱి నట్టివల్లభకు ద • వ్వై యొందు నున్నాఁడొకో. 48

వ. అతనిఁ బరికించి చూడవలయు ననుటయు సిద్ధుండు నవ్వుచు నీ కిదియే కదా ప్రధానప్రయోజనంబు నని పల్కి యిటునటు పరికించి చూచి యతం డున్నచోటు గని కలభాషిణికి ని ట్లనియె. 49

ఉ. తా వెనువెంటఁ బాయక స • దా పరియించినఁ దద్వినోదమో
దావృతిఁ జిక్కి రంభ తగి • నట్టితపోహతి నల్ప లేదు కో
పావహ మింద్రుబుద్ధి కది య • ట్లగుటం బ్రియఁ గూడి యట్టికా
ర్యావసరంబులందుఁ జనఁ • డాతఁడు మానుఁడు పెన్విరాళిచేన్. 50

క. కావున మణికంధరునిత, పోవనమునసమీపభాగ•మున నొకవనిఁ జూ
తావళిలో నున్నాఁడదె, పూవులను జిగుళ్ల నెప్పు•భూజముక్రిందన్. 51
క. తరుణీ యిపు డాతని పైఁ, బరాకుచే నీవు గానపా•టవగుణముం
గరము మెఱయింపవే నే, నరిగెద మఱి లేదె యితర • మగుపని యిచటన్. 52
తే. అంపితే పోయి వచ్చెద•ననుటయుఁ గల, భాషిణిమహాత్మ నిన్ను నా•పాలిభాగ్య
దేవతగ నమ్మియుంటి నా•జీవితంబు, నేమిగాఁ జేసిపోయెద • వెఱుఁగఁ జెప్పు...
చ. అనుటయు నన్ను నిప్పు డనున•ట్టిది యెయ్యది నాకుఁ జెప్పుమా
వనిత క్రమక్రమంబునను • వచ్చినయట్టుల వచ్చెఁ గాక నా
విని భళి లెస్సమాట యిది • వేఱొకనాఁ డిఁక మీరు వచ్చియే
ననుఁ గృపఁ గాచుటల్ వినుఁడు • నామదిలోపలిచంద మేర్పడన్. 54
క. ఈవేళన యాతనికడ, కేవిధమున నైనఁ జేర్చు • టింతియతక్కం
ద్రోవ మఱి లేదు నన్నుం, గావక క్షణభంగురములు • కాంతలతాల్ముల్. 55
క. తదుపాయము దిద్దుటకుఁ, మది నెన్నఁ బ్రభావఘనులు • మఱి లేరు మహా
భ్యుదయానుభావగుణసం, పదఁ బొదలినమీర తక్కఁ • బావనచరితా. 56
చ. అన విని సిద్ధుఁ డిట్లనియె • నంబుజలోచన నిన్ను నేఁడ యా
యనకడఁ జేర్చునంతటియుపా•యము నేర్చిన నేను డాతునే
యనుకొనరాదు గాక నినుఁ • బ్రాణవిభుం దగఁ గూర్చి ప్రోచి యా
వెనుకటినీదుపాట విను•వేడుక నె ట్లగుచున్నవాఁడనో. 57
తే. చింత సేయుము నీవ య•నంతశయన
పద్మనాభసమీపభూ•భాగవర్తి
యైనకొఁచెరి యెక్కడ • యతనిద్వార
కాజనులు నేఁడ చేర్చు టె•క్కడ లతాంగి. 58
క. మించుగ మాగురువులు శి, క్షించినయామెక్కిరింత•సింగమునకు నూ
హించ నొక నాల్గుగడియల, సంచారము వలయు నతని•సన్నిధిఁ జేరన్. 59
వ. దీని కెంతవలసిన నేమి యిది దడవం బని లేదు నిన్ను దీనిపై నునిచికొనిపోవ...
ద నంటినేని యోపుఁబోఁడి యోడిసిద్ధు లిది వేఱొక్కలాగుగా నెంతు రెవ్వరై
యంతస్సారం బెవ్వరెఱుంగుదు రదియునుం గాక మీబోంట్లసంస్పర్శమాత్ర...
బు నస్మదాదులకు సమ్మతింప నుచితంబు గాదు మఱి వేఱొండుసామర్థ్యం...
లేదు నాకుఁ గలదూరదృష్టిదూరశ్రవణశక్తి యిం దేమియు నుపకరింప ...
నీవు చెప్పినప్రకారంబు గావించెదఁ జెప్పు మనుటయు నాసిద్ధునకుఁ గలభాషిణి...
యి ట్లనియె. 60
సీ. ఓసిద్ధపురుష మీ • రేసరణిని గొని, చన్న నే మగుఁ దక్కు•శంక గలదె
నీమహత్త్వము గాన•నిజడాత్మ లేమన్న, నేమికన్న మహాత్ము • లించుకయును...

వేఱొక్కగతిగ భా♦వింపర మముబోంట్ల, సంస్పర్శమాత్రంబు ♦ సమ్మతింప
నుచితంబుగా దంటి ♦ రుచితంబె మఱిసాదు, ప్రాణహానికి నోర్చు ♦ టరసిచూడఁ

తే. బలుపలుకు లేల యింక నా♦చెలులు గిలులు
నేగుదెంచి విఘ్నమొనర్తు రిత ♦ మెఱుఁగక
గాన్పునం గొనిపొమ్ము శీ♦ఘ్రింబ నీదు
వెనుక నిడుకొని నన్ను మ♦ద్విభునికడకు. 61

సీ. అన నియ్యకొని సిద్ధుఁ ♦ డరుదైనపులితోలు, పల్లంబుతోడ ని♦బ్బరపుబిగిని
బొట్టప ట్టెడ గాఁగఁ ♦ గట్టినపెనుబాఁప, దట్టంబుతోడ వా♦దపుఁబసిండి
యంకవన్నెలతోడ ♦ సంకుపేరులతోడ, వశ్యౌషధపుఁదీఁగె♦వాగెతోడ
నేకపార్శ్వమున భ♦ల్లూకచర్మపుటొఱ, ఘటియించినట్టిబ♦ల్గత్తితోడ

తే. వఱలునేసికదిండివా♦ర్వమ్ము దోలుతఁ
గాఁగఁ దా నెక్కి నన్నుఁ దాఁ♦కకయ దీని
కటివిభాగంబు నెక్కి రాఁ♦గలవె యబల
వెనుక మరగొమ్ము నూఁతగాఁ ♦ గొనుచు ననియె. 62

క. అన విని యీపాటిగ మీ, యనుగ్రహము గల్గి యుండ న♦క్కట యిఁక నే
జనుదేక యేమి యని తన, కనువుగ హరి నతఁడు నిలుప ♦ నంగన యెక్కెన్. 63

తే. ఎక్కి సిద్ధేశ యెవ్వరు ♦ నెఱుఁగకుండ, నెట్లు గొనిపోయెదో ♦ యన నేల శంక
యొందు నెద్దులు బాఁడియు ♦ నేకమైనఁ, గొండమీఁదికిఁబోవునో♦కొమ్మ యనుచుఁ

క. నింగికి ధే యని కదలిం, చెం గడు వడి గలుగుతనదు♦సింగముఁ బలుమా
ఱుం గలభాషిణి చేతక, నుఁగొని పదిలమ్ము సుమ్ము♦నుచు శీఘ్రగతిన్. 65

ఆ. మగులుగోడమీఁద ♦ ప్రాఁకులు చిగురుజొం
పములు వాసిమీఁదఁ ♦ బ్రచురదోహ
దములధూపములును ♦ దనకు మాటుగ గూఢ
గతిని గాంతఁ గొనుచు ♦ నతఁడు సనియె. 66

చ. చని చని యొక్కచో నతఁడు ♦ చాలుగ నక్కజ మందుచుం గనుం
గొనఁ దమమేఘరంజిఁ బొది♦గొన్నఘనావళిలోన నుండి దా
రున నెదురైరి వైభవని♦రూఢిఁ జెలంగెడుకొందఱంగనల్
ఘనతరచాతురీమధుర♦గానకళాకలనాకలాపలై. 67

క. తమపాటఁ జినుకుచినుకుల, దుమదుమ నాఁ దడిసినట్టి♦దువ్వలువలతో
ఘుమఘుమ యనుపరిమళబృం, దముతో నప్పు డొకయింపొ♦నర్చిరి నారల్.

వ. అట్లింపొనర్చుచు నెదురైన నతండు వారిని సంభాషణక్రమంబున రంభాసఖు
లగుట యెఱింగి యిది యేమి యనుంగునెచ్చెలి నచ్చట విడిచి వచ్చితిరచ్చెలు
వ మణికంధరుమీఁదియనుగ్రహంబు వదలక యింకనుం గొన్నినాళ్లు తద్వనం

బున నిలుచునో యనుటయును నగుచు వారి ట్లనిరి. 69

క. ఎక్కడిమణికంధరుఁ డతఁ, డెక్కడఁబోయెనో యెఱుంగ ♦ మిపుడు ముదముం
నక్కొమ్మ పొదలుచున్నది, తక్కక నలకూబరుండుఁ ♦ దానుఁ రతులన్. 70

చ. ప్రియునిసమాగమోత్సవము ♦ పెంపున నిం పలరారునామృగా
క్షి యిపుడు తద్వనిన్ రతివి ♦ శేషముసొంపులఁ జిక్కి యున్కి యా
రయుచుఁ దదిష్టమున్ విడిచి ♦ ర మ్మనఁ జాలక యాకె నుంచి యే
మ యరుగుచున్నవార మని ♦ మానిను లచ్చటు వాసి పోవుచున్. 71

క. వేళాకోళపుఁదీఁగలుఁ, బేలికలుఁ గళాసములును ♦ బీఱజడలు దాఁ
దాలుచు శిట్లోకొ మింటన్, లీలాహారిఁ దోలఁ నింత ♦ నేర్పరి యయ్యున్. 72

క. ఎక్కడ ద్వారకెనోకో యీ, చొక్కపుగుబ్బెత బెడంగు ♦ జోగికి నహహా
యిక్కలికి గుత్తగొనుఁబో, తక్కక దివి నిమిష మున్న ♦ దైవతవిటులన్. 73

క. నలకూబరుండు రంభం, గలయుట విని చిన్నఁబోక ♦ కలభాషిణిరీ
తులు దిరిగి చూచి దీనిం, గలఁచెర యివ్వార్త తాప ♦ కర మై యనుచున్. 74

ఉ. సిద్ధుఁడు నవ్వి యోచెలువ ♦ చింతిలఁగా వల దిప్పు డెంతయున్
బుద్ధి దిరంబు గాఁగ ధృతిఁ ♦ బూను మొకించుక సేపులోన నే
శుద్ధము గాఁగ నీమనము ♦ శోకము సర్వముఁ బుచ్చివై చెదన్
సిద్ధము నాదుపల్కనియెఁ ♦ జెల్వయు మోము వికాస మందఁగన్. 75

క. ఏరీతి నింతమిక్కిలి, చేరకగా నాడి తనియె ♦ సిద్ధుఁడు చూడం
గా రాదె కుడువఁ బోవుచుఁ, గూరలచవు లడుగ నేల ♦ కోమలి యనియెన్. 76

క. కంఠీరవ మట్టియెడం, గంఠం బెగ నెత్తి చూచి ♦ కదలక నిలిచెం
గుంఠితగతి యై యెందు న, కుంఠితగతి యనఁగఁ దొల్లి ♦ గుణము నెఱపియున్.

వ. అప్పుడు. 78

సీ. హుంకారములతోడ ♦ నుచ్చాటనపుబద, నికతీఁగతఱటునన్ ♦ వ్రేసి వ్రేసి
కదుడాక మీఱంగ ♦ మడమలు దాఁటించు,చును ముందఱికి లివ ♦ చూపి చూ
మొగము పార్శ్వములకు ♦ మగుడింపకుండవా, కట్టుమూలికవాగెఁ ♦ బట్టి
వడి నూర్ధ్వగతిని లే ♦ వకయుండఁ దననాగ, బెత్తానమూర్ధంబు ♦ మొత్తి మొ

తే. సిద్ధుఁ డధికప్రయత్నసం ♦ న్నద్ధుఁ డగుచు, నెంతచేసిన నాసింహ ♦ మెదుటి క
వెట్టదయ్యెనుగర్జావి ♦ భీషణముగఁ, దోఁకఁద్రిప్పుచుఁగడువెన్కఁ ♦ ద్రొక్కుఁగా

ఉ. అప్పుడు చాల సంక్షుభిత ♦ యై పడ జాటి యిదే మిదే మయా
యిప్పుడు దీనిచంద మని ♦ యెం గలభాషిణి మేఁ జెమర్పఁగాఁ
గొప్పు విడంగఁబాఱఁ జను ♦ గుబ్బలఁ బయ్యెద వాయ సుస్థితిం
దప్పి పిఱుందఁ బల్లటిలఁ ♦ దా మరగొ మ్మిరుగేలఁ బట్టుచున్. 80

క. తరుణీ వెఱవకు పల్లవు, మరగొ మ్మెమఱకు నాకు ♦ మర్యాదావి

స్మరణం బైనది మాటల, పరాకుచే ననుచుఁ దనదు • హరీంద్రంబున్. 81

వ. కొన్ని యడుగులు దిరుగఁ బట్టి ధరణికి డిగి దోలుకొని వచ్చి యచ్చట నచ్చాలు
వతోడ సవరోహణంబు సేసి కేసరిని మేఁతకు విడిచి యొప్పడఁతి యోకలభాషిణి
యీయుద్యానవాటికాంబునందు మృగేంద్రవాహన యనుశక్తి గలదు తన్మందిరంబు
ముందట నున్న మృగేంద్రంబునకుఁ గ్రిందు మీఁదం బట్టుపట్టున నెట్టెబెట్టిదంపు
సింగంబులుగా జన వెఱచు నిది మఱచి యే నెంత తోలిన మనవాహనం బచటి
కిట్టివారు నడదు మన మమ్మహాశక్తికి నభినందనంబు చేసి పోయినం గార్యసిద్ధి
యగు ర మ్మనుచు నల్లనఁ దనభల్లూకచర్మకోశంబుతో డిఖడ్గంబు పుచ్చికొని
సింగపుఁబల్లసము పోక యక్కడను యొక్కమఱుంగున డాఁచి యాచపలలోచ
నను మృగేంద్రవాహనగుడికిం దోడ్కొని చని తద్బాహ్యమంటపంబున ను
నిచి యద్దేవిపూజకుఁ బువ్వులు దెచ్చెద నని పూఁదోఁట కరిగె నప్పు డత్తెఱం
గు గనుంగొని. 82

సీ. పసిమిపో నొడిసి • కిసపుబట్టయుఁబోలె, నరవెంపుకలఁ బర్వు • శిరమువలన
నులి గొన్న చెలఁదిపు • ర్వ్వులమాలివల్గి నా, నమరెపుముపుతక • న్బొమలవలనఁ
గసుఁ జట్టెనట్టెబా • గరుపూఁతపొక్కిళ్లి, వపువుఁ జూపెడిమేని • వళులవలనఁ
నునిసి గ్రేవెలెపు గ్రమాఁకు • తునుకల వలసించు, బాహువత్తోజలం • బనమువలన

తే. ఘూకినవములచాప్పున • ఘోరవృత్తిఁ, దనరుఘనకానరుహికుహ • ధ్వనులవలన
భావముడుపు నెళ్లిపోయిన • సాహుమేడ, పగిదిఁ గాన్పించుముదుసలి • పడఁతియొకతె.

క. కలభాషిణిఁ జేరఁగి న, చ్చి లతాంగీ యెచటనుండి • చేరితి వకటా
నలుసపు బాప్రుపిల్లిని, బలుకఁ యుబలె నిద్దురాత్తు • సిద్ధం డనుచున్. 84

ఉ. ఎంతయు నింతచల్వముస • నివ్వాస మెల్ల నలంకరించుచుం
గాంతలు నొప్పుమేనిపస • గన్నులపండువు సేయునిన్ను న
ల్లంతన చూచి వై వ మకటా • దొరకించెనె యిట్టిసిద్ధ్యయ
స్వాంతుసిచేతి కీభువన • సారము నంచుఁ గపు గలంగితిన్. 85

క. ఆకలుషాత్ముఁడు క్రమ్మఱ, రాకమునుపె తొలఁగి పోవ • రాదా యెటకే
నోకూన యీమనోజ్ఞత, రాకృతి యేఁ జూడఁ జాల • నసిపాల్ గాఁగన్. 86

తే. అమ్మ వినుమిఁక నోకయించు • కంతతడవు, నీ పేరవుఁ జూడ నీపేరు • నీ తెఱంగు
నడిగి నరికనుమదియున్న • దైన వాఁడు, రాకమునునీవు తొలఁగుట • నాకుఁ బ్రియము.

శా. నికెం తే నితెఁ డా పుడో జనకుఁడో • నెయ్యంపుఁదోఁబుట్టువో
సీనార్యార్థము పూని తా నెచటికే • నిం గొంచుఁ బోచున్నవాఁ
డో కాఁగా డిసువంటిప ల్కనక తో • డ్తో నింతబెట్టాడ నే
నోకాంతామణి నక్షిగా నితనిచే • య్యాల్ మున్ను వీక్షింపుదున్. 88

వ. అని పల్కుపల్కు లన్నియు విని కలభాషిణి తనమనంబున. 89

క. ఈయవ్వవాక్యములు దలఁ, పోయఁగ నాయుల్లమునకుఁ ♦ బొందుపడినయ
ట్లై యున్నవి యీసిద్ధుఁడు, మాయావియె యొక్కమాట ♦ మది నూహింపన్ ॥

తే. ఇంత యొక్కింతసేపున ♦ కెల్ల వగపుఁ, బుచ్చి వైచెద నని పల్కె ♦ నిచ్చటికిని
జేరునపు డది యీయిమ్మ ♦ చెప్పినట్లు, శక్తికిడియెడు ననుట ని ♦ స్సంశయంబు ॥

సీ. ప్రజల కందఱకు నా ♦ పదలు వాపెడునట్టి, చక్రిపట్టణములో ♦ జనన మంది
వారకామిని నయ్యు ♦ గౌరవంబున సఖ్య, జను లిటు చేర ర ♦ మ్మనఁగ బ్రదికి
త్రైలోక్యగురుఁడు నా ♦ రదమౌని ప్రియశిష్య, నిర్విశేషముగ మ ♦ న్నింపసల్పఁ
జగదీశురాణివా ♦ సపురుసతుల్ శిష్య గా, వింపంగ సంగీత ♦ విద్య నేర్చి

తే. తుద కొకానొకకపటసి ♦ ద్ధుం డొనర్చు, శక్తిపూజకుఁ బశు వైతిఁ ♦ జర్చ సేయ
నెంతవారికిఁ దప్పింప ♦ నెట్లు వచ్చు, బ్రహ్మ దా మున్ను వ్రాసిన ♦ వ్రాఁతఫలము ॥

క. అనిమదినడలుచుఁ బ్రియసఖు, లను మొఱఁగుటఁదలఁచికడుఁగ ♦ లంగుచుఁ దెగువ
యనుభావ్య మెంతయంతయు, ననుభవమునఁగాక యనుచు ♦ ననయముఁగుందెన్ ॥

వ. తదనంతరంబ డెందంబు డిందుపఱచుకొని ధైర్యబలంబునఁ గంఠగద్గదిక వారిం
చుచు నావృద్ధభామినితో ని ట్లనియె. 94

శా. అమ్మా నీపలు కెల్ల నెంతయు నిజం ♦ బై యిప్డు గాన్పించె నే
నిమ్మాయావిప్రకార మి ట్లగుట యూ ♦ హింపంగ లే కొక్కయ
ర్థమ్ముఁ బీనికృపం గడింతు నని య ♦ త్యంతాశ ప్రేరేపఁగా
నిమ్మాడ్కిం దెగి వచ్చితిం దెరువు లే ♦ దీపాటు దప్పింపఁగాన్. 95

క. ఎక్కడికిఁ బాఱిపోయెదఁ, జిక్కుపడక యేను వీని ♦ శీఘ్రగతిక నో
యక్క యిఁక దూరదృష్టియు, నెక్కుడు వీనికిని గాంచు ♦ నెచ్చట నున్నన్ ॥ 96

సీ. అన విని యాకె యో ♦ వనిత నీవు నెఱుంగు, దే వీనియాదూర ♦ దృష్టి యనిన
దానన కాదె యీ ♦ తఁడునన్ను భ్రమియించి, యీరీతిఁదాఁ దెచ్చె ని ♦ చటికి నుండి
బలికి యాతఁడుదన్నుఁ ♦ బ్రథమంబునందుగ్ర, హారామమునఁ గాంచు ♦ టాది గాఁగ
నది తుద గాఁగ స ♦ మస్తంబు వినిపించి, తత్ప్రసంగంబునఁ ♦ దనదు పేరు

తే. కులము విద్యయు నప్పటి ♦ కోరికయును
జెప్పి యాకోర్కి సాధించు ♦ చింత దక్క
చింత యెఱుఁగక యేగుదెం ♦ చితిఁ గోరకకుఁ
బోవఁ బిడిగల్లు వడియె నో ♦ పొలఁతి యనియె. 97

చ. అన విని యట్ల యౌ నిది య ♦ థార్థము నీ కటు లాస చూపి యొ
ద్దొక్కని చను దెంచెఁ దాఁ దనదు ♦ కోర్కి యొనర్చుట కీవినిందవ
ర్తనుఁడు మనుష్యయత్నమునఁ ♦ దక్కఁగ నేరఁడు దూరదృష్టి సా
ధన మయినట్టిపిమ్మట ని ♦ తం డొనరించువిచార మారయన్. 98

తే. ఇంతపాట్లను బడికన్న♦యీవిచిత్ర
మహిమకుం దగ రాజ్యసం♦పదలు గనిన
నెంత యింపగునే యని♦ యేను వినఁగఁ
బలుమఱును వీఁడు ముచ్చట♦పడుచు నుండు. 99

క. ఆకోరికకై కలదొకొ, లోకోత్తరగానయుతయు ♦ లోకోత్తరగ
మ్యాకృతియు నొకతె వార, స్త్రీకులమున ననుచు దూర♦దృష్టిఁ వెదకున్.

క. తానును గిన్నర యొకటి మ, హానందత మీఁటుచుండు ♦ ననిశంబును ద
ద్గానరసజ్ఞత నిలఁ గల, గానము దూరశ్రవణము♦కతమున ననియెన్. 101

సీ. తొల్లి యిచ్చటన యా♦దూరదృష్టియును దూ, రశ్రవణము నిద్దు♦రాత్మకుండు
సాధించి నాఁటి తత్♦త్సాధన కెందఱెం, దఱొకుత్తుకలు గోసి ♦ చెఱిచెనొక్కొ
యది కొంతయెఱుఁగుదే♦సంగిసయెఱుఁగింపు, విని యెదఁగాలయా♦పనముకొఱకు
మీఁదటఁ గాఁగల♦మేలుగీల్లేరికిఁ, దప్పింపరాను యెం♦తయు ధ్రువంబు

ఆ. ఇంక వాఁడు వచ్చి♦ యేమేమి సేయునో, చచ్చు టెట్లొ యనువి♦చారముగను
బెగడు చుండ నేల ♦ జగదంబ యాశక్తి, సేయ వలసినట్లు ♦ సేయుఁ గాక. 102

క. అన విని యాయమ మెచ్చుచు, ఘనధైర్యవివేకమహిమ ♦ గలయుత్తమభా
మిని కాదు మేలు మేలీ, వనినట్ల వచింతు నీకు ♦ నని యిట్లనియెన్. 103

క. ఓరమణి దూరదృష్టియు, దూరశ్రవణంబుఁ బడయు♦త్రోవ లితరముల్
ఘోరముల యైనఁ బరిహిం, సారూపంబు లవి గావు సాహ♦సపువిధుల్. 104

క. ఆరెండు నితఁడు నడపెం, గోరిక నలగోరుగల్లు కొని ♦ నిజనయనో
ద్ధార మొనర్చియు నీనుల, ఘోరపునారసముఁ బరపు♦కొనియుఁ వరుసన్. 105

వ. అనుచుఁ దన్మందిరాగ్రభాగంబున మృగేంద్రవాహనంబుదండ నేకాతురపం క్తచిహ్నితశిలాస్తంభంబున ద్రేలఁగట్టినయాశస్త్రియుగ్మంబును మఱియు న చ్చట గంధపుష్పాద్యర్చితంబులై యున్నయొక్కసురియయు గండకత్తెరయు దగ్గఱం దోడ్కొనిపోయి చూపి యిట్లనియె. 106

క. ఈకోరిక కిది దెరు విది, యీకోరిక కనుచు వ్రాసి ♦ యిడినా రదె యా
ఱాకంబాబున నిజము వ్రము నీ, కాలిఫి తెలియునేని ♦ నీరజవదనా. 107

సీ. అనుడు నమ్మాట దా♦విని కలభాషిణి, యందు నున్నర్థ మి ♦ ట్లనుచుఁ జదివె
నిచట లెండొండ్లు జి♦తేంద్రియత్వంబున, భువనేశ్వరీమంత్ర♦మును జపింప
నెల్లకోర్కులు నిచ్చు ♦ నిద్దేవి మఱి యట్లు, గాక సద్యస్సిద్ధి ♦ గావలసిన
దూరసీక్షార్థి యా♦గోరుగంట హృతాక్షుఁ, డయ్యు దూరశ్రవ♦ణార్థి చెవిని

తే. ఘోర మైనట్టియాబలు♦నారసంబు, పరపుకొనియు సారస్వత♦ప్రౌఢిమార్థి
యీసురియచేతనాలుకఁ ♦ గోసికొనియు,నిమ్మహాశక్తిమెప్పించి♦యిష్టమొందు.

గీ. ఈమెఱుఁగుఁ◆గండగత్తెర, చే మిడిదల యిచ్చుసాహ◆సికుఁడు శిరంబ
ట్టే మగుడఁగ ◆ నదుకుకొనం, గా మని చంపుఁ దనుఁ జంపఁ ◆ గడఁగినవానిన్.

క. పదిలముగ నిర్విపక్షా, భ్యుదయమహారాజ్యలక్ష్మి ◆ వొందుఁడు వశతన్
సదమలరూపసుగానా, స్పద వారవధూటి నిచట ◆ బలిగా నిడినన్. 110

తే. అని చదివి దానఁ దలఁపులో ◆ నాత్మనిధన
శంక నిస్సంశయం బయి ◆ చాలఁ బ్రబలఁ
గలఁగి చలియించుతద్ధైర్య◆గౌరవంబు
నంతన మగుడ్చి కడమ యి ◆ ట్లనుచుఁ జదివె. 111

ఉ. ఈవిధులందు నెందును నొ◆కింత సమర్థత లేనివృద్ధు లి
ద్దేవతయొద్ద నిర్భయత ◆ దేహము నెమ్మెయిఁ బాసినన్ లస
ద్భావనరూపసిద్ధి యగు ◆ నప్పుడ యంగవిమోక్షవేళ ని
చ్ఛావృత మెద్ది వారి కది ◆ సంఘటిలుం దిరమై తదాదిగన్. 112

క. అని చదివిన నందుఁ దుదన్, వినబడినవిధానమునకు ◆ వృద్ధాంగన యిం
పున నవ్వుచు నిది విని సు, మ్మనిశము నే నిచట నునికి ◆ యంబుజనయనా. 113

తే. అబ్జముఖి సుముఖాసక్తి◆ యంద్రు నన్నుఁ
గరము కాశ్మీరభూమిఁ బ్ర◆ఖ్యాత మైన
శారదాపీఠమున సర◆స్వతిని గొల్చు
నట్టిపూజారిబ్రాహ్మణు◆పట్టి నేను. 114

వ. అనునంతట సిద్ధుండు దేవీపూజకుఁ దగినగంధమాల్యాదులు సంపాదించికొని వచ్చి యమ్ముదుసలిపడంతిం జూచి యోయవ్వ కుశలంబున నున్నదానవే నిరర్గ నుష్యం బైనయీశక్తిస్థానంబునఁ జిరకాలంబునంబట్టి యెట్లు వేగించుచున్నదాన వని పలికి కలభాషిణిం బిలిచి యోచెలువ మనకు నవ్వలఁ జనవలయుఁ గడు మిక్కిలి ప్రొద్దు పోవుచున్నయది శక్తిం బూజించి పోవుద మాయమ్మచేత ననని పించుకొని రమ్మనుటయు నది భయాకులమానస యగుచు వృద్ధాంగనం జూచి.

క. ఏ నొంటిఁ బోవ వెఱతున్, లోనికి నోయమ్మ నీవు◆నున్ రాఁగదె నా
తోనన నెవ్వరు నేటికి, నే నుండఁగ ననుచు సిద్ధుఁ ◆ డింతిం బలికెన్. 116

సీ. పలికి యప్పటిదాని◆భయచేష్ట భావించి, యిమ్ముదిజంతచే ◆ నిది యొకింత
యే మైన నాతలం◆పెఱిఁగెఁ గాఁబోలు విఘ్నం బేమి యగునొ వి◆లంబ మైన
నని సిద్ధుఁ డాత్మలో ◆ ననయంబు వేగిరం, పుచు నోసి చెల్లి యి◆మ్ముసలివగ్గు
నీకుఁ దోడై వచ్చు◆నో కలదో మఱి, యే మైన ననుచు నా◆యిగురుఁబోఁడి

తే. కొప్పుఁబట్టిలోవంబోవ ◆ నప్పడంతి, ప్రాణభయమునఁ గలఁగి యో◆యవ్వ నీకు
బిడ్డనే కావవే నాకు◆నడ్డ పడవె, యనుచు నావృద్ధ నారిమా◆టునకు నొదిఁగె.

క. ఆవృద్ధనారియును గరు, ణావిలమతి యగుచు నాభ♦యార్త మృగాక్షిన్
దా వెనుక నిముడుకొనుచుం, గావుము కావు మని వాని♦కరములు పట్టెన్.

సీ. పట్టిన నతఁడులో♦ పలికి రాకుండవి, ఘ్నము సేసె దంతియ♦ కద యటంచుఁ
దద్దేవి కిచటుముం♦దఱఁగాదె యంచు న, ప్పడఁతిచేతులు నుల్చి♦ పాఱఁద్రొబ్బి
బలిమిఁ దార్కొని కల♦భాషిణివేనలి, యొకకేలఁ బట్టి వే♦ఱొక్క కేల
నొఱఁ గత్తి వెఱికి నీ♦కొప్పన మిదె యంచు, సత్తికిఁ గత్తిచే♦ యెత్తి మ్రొక్కి

ఆ. వ్రేయఁ బూన దీని♦ వ్రేసిన నిద్దేవి, యాన సుమ్ము నీకు♦ ననుచు డాసి
యానెలంతమెడకు♦నడ్డంబుగా మెడ, యొగ్గె వృద్ధసతి య♦నూనకృపను. 119

వ. ఇవ్విధంబునం గలభాషిణికంఠంబునకుఁ దనకంఠంబు నడ్డంబుఁ జేర్చి వ్రేటు కను
వీక వాని నిరుఁగేలం గూడుగఁ బట్టుకొని పరమకరుణాపరవశత్వంబునఁ దొలంగక
యావృద్ధభామిని యోఁయుసిద్ధుండ నీకుం గార్యసిద్ధి గాదుసుమీ యద్దేవిమీఁది
యాన నతిక్రమించిన ననుచు నోమహాశక్తి నన్ను సత్యవచనం గావింపుమీ య
నుచు నుండ నతం డఖండరోషంబున మున్ను దానిమెడ ఖండితంబు సేసి పిచ్చి
త్రివేగంబునఁ గలభాషిణికొప్పుఁ బట్టి పట్టంబు ఝుళిపించి వ్రేయ నెత్తుట
యు నెత్తిన చెయి తత్క్షణంబ యాడుకొని మృగేంద్రవాహన నిజపథసముల్లంఘ
నోత్సాహసాహసదోషదూషితుం డగునతని నతిదూరంబునం బడవైచె నుము
ఖాసక్తియు నట్లు సంప్రాప్తం బైనయసివిఘాతంబునం దనజరద్దేహంబు వడిన
ట్టిక్షణంబునంద. 120

సీ. నిండుచందురు నవ్వు♦ నెమ్మొముసిరితోడ, నిరులు గ్రమ్మెడువేణి♦భరముతోడ
నాకర్ణలోలంబు♦ లగునేత్రములతోడఁ, దళుకొత్తుచెక్కుట♦ద్దములతోడ
నిగుల మిటారించు♦బిగిచనుంగవతోడ, లలితంపుబాహువ♦ల్లరులతోడ
నతికృశత్వమున జ♦న్యాడుమధ్యముతోడ, నభినవం బైననూఁ♦గారుతోడ

తే. నలువమీఁదికిఁ దొలఁకుసు♦వర్ణపులిన
గురునితంబప్రభాపరం♦పరలతోడ
మహితసర్వాంగలావణ్య♦మహిమతోడ
సమరుప్రాయంపురూపు చి♦త్రముగఁ దాల్చె. 121

తే. తాల్చి యావికచోత్పల♦దళనిభాక్షి
కనుఁగొనియె నభ్రమునఁ శక్తి♦కరవినున్న
గాత్రు సిద్ధుని నొకకేలఁ♦ గత్తి యొక్క
కేలఁ గలభాషిణిని విడ♦కే చనంగ. 122

క. ఆకరణిఁ జూచినది యై, యాకలభాషిణియవస్థ కాత్మఁ♦ గలఁగుచున్
వ్యాకులత నొందెఁ దనమచి, రాకాంక్షితసిద్ధి పెంపు♦ నరయనిమదితోన్. 123

సీ. అంతఁ గ్రమంబున ♦ నాసరోజాక్షి సం, సారస్వభావవి♦చారమహిమ
వలనఁ దద్దుఃఖంబు ♦ వారించుకొని దానఁ, దాను భోగ్యార్థచిం♦తనము నవలి
దేవిసత్కృపఁ బ్రసా♦దించినయట్టిజ, వ్వనపుసత్త్వము వృథా♦ చనక యుండ
యోగవిద్యాభ్యాస♦నోపయోగంబునఁ, గడపెదఁ గా కంచు ♦ విడువ కెపుడు
తే. యమనియమవర్తనములతో♦ నాసనాదు,లభ్యసింపఁగఁ దొడఁగెన♦ త్యాదరమున
దాను మును విన్నభంగుల ♦ దాఁపుగాఁగ, నచటిశక్తినిగురువుగా♦ నాత్మ నునిచి.

వ. అంతటం గలభాషిణి యచ్చటి కేగుదెంచి యాచంచలాక్షి నీక్షించి నీ వెందును
డివచ్చి తెట్టిదాన వని యడుగుటయు నప్పడంతి యేను మును నీకు నప్పుడు
సిద్ధునిచేత ఖండిత మైనసుముఖాసక్తి యనువృద్ధవనితం జుమ్ము క్రమ్మఱ నిన్ను
హాశక్తికారుణ్యాశక్తివలన నిట్టిమెలఁప్రాయంపుసొంపు వడసి యున్నదాన నని
తత్ప్రకారం బెఱింగించి యోకలభాషిణి యట్లు సిద్ధునితోడ నిమ్మహాశక్తి
దూరవిక్షిప్త వై యెచటం బడి తేమియునో వ్వక యిట్లు దిరిగి వచ్చుట యత్యాశ్చ
బగుచున్నది యనుటయుం గలభాషిణి యోయమ్మ ధర్మగుణంబున నిమ్మహా
విని మెప్పించి యిప్పుగిది నీవు దిరుగం బ్రాయంబు గనుట యద్భుతంబు గాదు
తటిమహాపుణ్యనిధి వై ననీకారుణ్యంబు గలుగ నేఁ దిరిగి వచ్చుట యెట్టియద్భు
తంబు నావిధం బంతయు విన్నవించెద నని పలుకుచుండ. 125

క. బంధురవీణాసహిత, స్కంధముతో రత్నమాలి♦కాఘటిత జటా
బంధముతో నంతట మణి, కంధరుఁ డచ్చటికి వచ్చె ♦ గంభీరగతిన్. 126

క. వచ్చినఁ గని యతిమోదము, నచ్చెరువుఁ దలిర్ప మ్రొక్కె ♦ సతని కితఁడు దా
నచ్చెలువఁ జూచి మోదము, నచ్చెరువుఁ దలిర్ప వికసి♦తాననుఁ డగుచున్. 127

క. ఓహోహోహో మాబంధు, వ్యూహం బంతయును వచ్చి♦యున్న ట్లయ్యెన్
నాహృదయమునకుఁ బరమ, స్నేహనిధిన్ నిన్నుఁ గనుట ♦ నేఁడు లతాంగీ.

మత్తకోకిల. మచ్చెకంటి మముం దలంతువె ♦ మానసంబున నిందు నీ
వచ్చు టెట్లు కదుర్ విచిత్రము ♦ ద్వారకాపురి వాయ నీ
కిచ్చ వుట్టుట యెన్నఁడుర్ మఱి ♦ యి ట్టుటేగి యెఱుంగ నీ
వచ్చెలుల్ మణిగేహముల్ సిరు ♦ లట్ల యున్నవియే కదా. 129

సీ. ఉత్తమశ్లోకుఁ బ♦ యోజాక్షు సేవింప, నేగితే యీవెన్క ♦ నెన్నఁ డైన
నాజగత్పతి తొంటి♦యలవజ్రమణిసభ, కేతెంచి కొలువు సే♦యించుకొనునె
తనసేవగాఁ బురం♦దరుఁడు గట్టించు కెం, పులహజారము కడ ♦ ముట్టనెకొ
మనవీణియ లడం♦చుకొని భ్రమియించు నీ,లపుటరుంగులకుఁ బో♦నిపుడుగలరె
తే. యంతకంతకు వర్ధిల్లు♦హరికుమాళ్ల, బలగమున కిది చాల దన్♦తలఁపుతోడఁ
దిరుగఁ గట్టింత మనుపైఁడి♦గరడిసాల, యట్ల యున్నదియే వికచా♦బ్జవదన. 130

మ. చిగురుంబోఁడి వెలుంగుచే యదుపతి॰ స్త్రీ లెవ్వరే నీదు తే
రు గదా యంచును శంకఁ గ్రమ్మఁ జెలిఁ జా॰రుద్యోతగేహంబు గ్రొ
త్తగ నీ వొక్కటిఁ జూపఁ దోఁచెఁ గాని చనఁగ॰ దచ్చోటఁ జూపించి యు
త్తిగ శారాదమగ యంచుఁ జిల్కపోద లు॰ద్దీపింపఁ బాదప్వ్వలన్. 131

చ. కుటిలకచా వెలుంగుదువె॰ నాబ్బవనేఁ జని కొల్వుకూటమె మొ
క్కటికడ నున్న యారయకె॰ కట్టెమటా బటికంపుగోడఁ బ్ర
స్ఫుటముగ దానియందు నారిఁ॰ జూచుచు మ్రొక్కఁగ వెన్కనుండి య
ట్టిటు మొగ మాచు సర్వసభ॰ యెల్లను దన్మణిభిత్తి యున్నదే. 132

క. అని యడిగిన నన్నియు శో, భనవర్తనఁ దొంటియట్ల॰ భాసిల్లెను నా
యనఘ సురరాజుసేవయు, ననుపమముగఁ బూర్ణ మయ్యె॰ నని యడి పలికెన్.

వ. అని పలికిన నతండు. 134

సీ. సంగీతవిద్యాప్ర॰సంగంబునం దైన, మమ్ముఁ దలంతువా లేదొ॰ నానను నా
దనుజారి కే నొస॰గ్గినదండకంబు నీ, వెం దైన మరచి నల॰యుంచితొకొ
యుప్పుడు నారదుం॰ డొప్పటుప్పటికి న, చ్చునొ రాఁడొ నను ఠేన॰సూనుఁ గొలువ
నాలోకవిభుసతుల్॰ మేలేర్చి యిచ్చిన, వీణ యేమయ్యెఁ దే॰ విన్నపోక

తే. నేమియేమియొ నాఁడు నీ॰హృదయమునను
గోర్కె యొక్కటి గలుగుట॰ కొన్ని వింటి
నది ప్రవృద్ధంబుగాఁ బెంచి॰ యాత్మలోన
విడిచిపెట్టితొ వీణెపై॰ వేడ్క లెల్ల. 135

చ. అనుటయు లజ్జ సజ్జలరు॰హాననయై యించుక యొంగి గాఁగ వం
చిన మొగి మొప్ప నేమనుచుఁ॰ జెప్పెద దానవచేసి కాదె యా
యనఘచరిత్ర నాకుఁ గల॰యట్టిబలాగమము లెల్లఁ బాసి యు
ఘనగహనప్రదేశములఁ॰ గష్టపుఁబాటులఁ గుందితిం గడున్. 136

వ. అని పలికి తనగానవిద్యాభ్యాసపరిసమాప్తి యైనవిస్మృతిఁ దనయున్నచోటికి మణిస్తంభంబు వచ్చినప్రకారం బెఱింగించి యతండు దూరదృష్టిదూరశ్రవణశక్తిబలంబునఁ దనకుం జెప్పినయర్థము సకలంబునుఁ జెప్పి తన్ను నతండు వృష్ణీంద్రవాహనాభవనంబునకుం దెచ్చినతెఱంగును బలిశుకాదిప్రోద్యమప్రకారంబును సుముఖాసక్తి తన్ను రక్షించుటయు వివరించి యాపుణ్యసాధ్వి యీయెడను యని యాయక్కం జూపి తత్కులస్థానవర్తనంబులు దెలిపి యీనాగకన్య యిందును యింక నాకు నీచందంబు వినవలయు నవ్విధంబున రంభచేత శాపంబు నిష్కృతిం బొందుట యామణిస్తంభునిచేత నేను విన్నప్రకారంబు వినిపించితి యటమీఁద టిభవదీయవర్తనం బెఱింగింపు మనునంతట మణిస్తంభుండు వచ్చుటయు నిప్పుడె జెప్పినసిద్ధుం డితండని చూపిన నితండా యని దరహాసితవికసితా

ననుం డగుచు మణికంధరుం డతనిం దగుతెఱుంగున సంభావించె సతండును.

క. ఇచ్చోఁ దదాగమనమునకు, నచ్చెరువు జనింప నిది మ♦హాశ్చర్యము మీ
రెచ్చోటనుండి యిచటికి, విచ్చేసితి రని వినీత♦వృత్తిం బలికెన్. 138

సీ. పలికి యంతటఁ గల♦భాషిణిఁ జూచి యో, యింతి నిన్ వెదకితి ♦ నెల్లచోట్ల
నెందుఁ గానక చోద్య♦ మందుచు నప్పుడ, క్కడ నుంటి విప్పు డి♦క్కడికి వచ్చి
తని పల్కుచును సుము♦ఖాసక్తిఁ జూచి యె, చ్చటనుండి వచ్చి తి♦చ్చటికి నీవు
పే రెద్ది యని తత్ప్ర♦కారంబు దానిచే, తన విని వెఱఁ గంది ♦ వినుతి చేసి

తే. నాసతి యతనిఁ గనుఁగొని ♦ యరుదుపడుచు
ని ట్లనియె నోయిసిద్ధుండ♦ యెచటఁ బడితి
రీవుఁ గలభాషిణియును ని♦ద్దేవిచేత
నట్లు సరభసవిక్షిప్తు ♦ లగుచుఁ బోయి. 139

వ. మీర లేమియు నొవ్వక తిరిగి నచ్చుటయు నచ్చెరు వై యున్న యది నాకు
నింతయు వినిపింపవలయు ననిన విని మణిస్తంభుం డోయంబుజముఖి నీకు న
వినుపించెద విను మదియ కాదు మఱియు నెన్ని యేని విచిత్రంబులు గని నచ్చి
నాఁడ నది యొక్కరితోడం జెప్పెదునందాఁక హృదయంబు వేగిరపడుచున్న
ది గావున నన్నిటం బూజ్యురాల వై ననీకు వినిపించెద నని యి ట్లనియె. 140

ఉ. ఆవిధి నీపయిం బెగి మ♦దాతిశయంబునఁ గన్ను గానమిన్
దేవతమీఁదియానయు గ♦ణింపక యీకలభాషిణిన్ శిరో
జావళిఁ బట్టి త్రుంచుటకు ♦ నాయుధ మెత్తితి నెత్తినట్టికేల్
దేవి వహించి వైవఁ జని♦తిం గడు దవ్వగ నివ్వధూటితోన్. 141

మ. అనుషన్ నీ విది చెప్పఁగా వలవ దే♦ నామున్న యీరూపుఁ గై
కొని వీక్షించితి నిన్ను నీచిగురుటా♦కుంబోఁడిమూర్ధంబు వ
ట్టిన కేల్ పట్టినయట్ల యుండ దృఢము♦ష్టిం బూని బల్లత్తి యె
త్తిన కే లెత్తినయట్ల యుండ దివి ను♦ద్వేగంబునం బోవుచోన్. 142

క. వినుపింపు నాకు నట మీఁ, దన నతఁ డి ట్లనుచుఁ జెప్పె ♦ న ట్లురువడి వా
చనమున వైచినగతి నభ, మునఁ జని మణికంధరునిత♦పోవనభూమిన్. 143

క. ఇత్తరుణియు నేనును నొక, మెత్తనిక్రొత్తలిరుఁబాన్పు♦మీఁదఁ బడితి మో
మత్తేభగమన యట్లే, సత్తియుఁ గృపసేయఁ బోలుఁ ♦ జావక యుండన్. 144

క. మునుపటిభయమున భ్రమాన్వడి, యునికి నపుడు చేతికత్తి♦యును దనదుశిరం
బును విడువఁగ నెఱుఁగనినను, గనుఁగొని నెమ్మేను మిగుల ♦ గడగడవడఁకెన్.

సీ. అమృతంబు దొలఁకున♦ ట్లమరంగ వెల్వెలఁ, బాఱుముఖేందుబిం♦బంబుతోడ
బాలకర్ణద్వయీ♦కూలంకషంబు లై, తల్లడం బందు నే♦త్రములతోడఁ

గిపుఁ జెమర్చినయట్టి•కలికి లేఁజెక్కుల, నంటుడువిగిళత్క•చాళితోడఁ
వలిగుబ్బసాలిండ్ల•నిలువ కట్టటు సం, క్షోభించుపయ్యెద•కొంగుతోడ
తే. వెలిపు నొకయొజ్జ యైమె వింత•విలసనములు
గిలిపిఁ జూపట్టుసౌందర్య•గరిమతోడ
సరభసాకర్షణాక్షోభ•చకిత యైన
మదనుజయలక్ష్మిలీల ని•మ్మగువ దనర. 146
క. కనుఁగొంటిని గనుఁగొనునం, తన మస్తకవశుఁడ నగుచుఁ•దగఁ బరిరంభం
బును గావించితి నేఁ జే, సినపాపముఁ జెప్పవలయు•శీతాంశుముఖీ. 147
మ. అది సైరింపక బాల పేరెలుఁగుతో•నాక్రోశముం జేసి స
న్నిదె యీపాతకి బల్మిఁ బట్టెనుఁ గృపన్•వీక్షింపరే కావరే
సదయత్వంబున నొక్కసత్పురుషు లిం•చుక్కే నెవ్వారున్ లేరె యీ
పద వారింప శరణ్యులార యని యా•పద్మాక్షి యత్యంతమున్. 148
వ. అప్పుడు. 149
క. నెఱియఁగ నసహ్య మగునఁ, మ్మొఱ వీనులఁబడిన మిన్ను•ముట్టునెలుఁగుతో
వెఱవకు వెఱవకు మే నిదె, పఱతెంచితి సత్వరముగ•భామిని యనుచున్. 150
క. వెఱవకు మెవ్వఁడురా నెత, పఱపెను ని ట్లనిన నెందుఁ•బాఱినఁ గూడం
బఱతుఁడఁ దలసరములతోఁ, బెఱకెద ననుచున్ నితాంత•భీషణగతితోన్. 151
చ. ఒకపొదరిల్లు వెల్వడి ర•యోద్ధతుఁడై నలకూబరుండు రాఁ
బ్రకటముగాఁ గనుంగొని య•భంగురభీతిఁ గలంగి దీని నే
నికలమనోధృతిన్ విడిచి•వేగమ దవ్వగఁ బాఱిపోయితిం
బ్రకుపితుఁడై యతండు ననుఁ•బాయక వెన్కొని పట్టె నుగ్రతన్. 152
వ. అట్లు నూఁతిముట్టి పట్టుకొని. 153
శా. ఓరీ యెవ్వఁడ వీవు పాతకముతో•నున్మాదివై యిప్పు డీ
నారిం బట్టితి బెట్టుగా మొఱ యిడన్•నాదండ నీవుండఁగం
బా రా రమ్మట దానిఁ జూపుదువు ప్రా•యశ్చిత్త మామీఁద నీ
కేరీతిం దగు నట్లొనర్తు నని తా•నెంతే నమర్షంబునన్. 154
వ. కొంతమేర నన్నుం గ్రమ్మఱఁ దెచ్చునంత. 155
సీ. తిరముగాముడివమి•విరియఁబాఱెడుకొప్పు, శోద్దోడనొకకేలఁ•దుఱిమికొనుచు
వల్లెవాటుగఁ గొంత•వలువ చన్గవ నిల్పి, పెఱచేత నీవి గ•ల్పించుకొనుచు
నునుటపై నెక్కొంత•చెదరినముంగురుల్, పాపటకును బొందు•పఱచుకొనుచు
సారెకు జాఱెడు•శ్రవణకల్హారంబు, లందంద మూఁపున•నానుకొనుచుఁ
తే. జెమట నంటిన పానుపుఁ•జివురుఁదునుక
లెడనెడ నఖక్షతాశంకఁ•దడవుకొనుచు

రంభ యేతెంచె మిగుల సం♦రంభ మమరఁ
దొలుతఁ బ్రియుఁ జేగుదెంచిన♦త్రోవఁబట్టి. 156

శా. ఈలీలం జనుదెంచి యక్కటకటా ♦ యే మంచు నిన్ దూఱుచుం
గేలం గైదువు గీదు వేమియును లే♦కేయిమ్మెయిన్ వత్తురే
చాలున్ దూరము గాఁగ నే నిదె పరి♦శ్రాంతిం గడున్ నొచ్చితిం
జాలుం జాలుఁ గరంబు మెచ్చుఁ దగు నీ♦చందంబు ప్రాణేశ్వరా. 157

వ. అని తనదుప్రియుం బలికి నన్నుం గనుంగొంచు నతనితోడ. 158

క. పీఁడా య ట్లన్యాయపుఁ, బోఁడుములకుఁ బూనినట్టి♦పుణ్యుఁడు పూవి
ల్కాఁడోవల్లభ యెంతటి, వాఁడైన నగున్ విశంక♦వర్తనుఁ బొందున్. 159

క. ఆయింతి యెందుఁ బోయెనో, కో యనుటయు దానిఁ జూపు♦కొఱకు న [illegible]
యీయయ్యఁ బట్టి తెచ్చుట, యోయంగనయిప్పుడనుట♦యనుగ్రహ [illegible]

వ. ఆయింతిం జూపక యితం డింక నీముందట నెందుఁ బోయెడుఁ జెయి వదల [illegible]
నుచుఁ బ్రార్థించి. 161

తే. విభునిచే విడిపించె న♦వ్వేలఁది నన్ను
నేను వారలఁ దోడ్కొని ♦ యీ నెలంత
యున్నచోటారయుచు మును ♦ పున్న తలిరుఁ
బొన్నఁ జూపితిఁ గాన ని♦ప్పుడఁతి నచట. 162

క. తానును మనతో ల్లటియో, పానుపుఁ జేర్చుకొనఁబోలుఁ ♦ బడఁతుక [illegible]
బోసీ సిద్ధుఁడు గాన న, నూనం బగుసిద్ధశయ్య ♦ కుచితుఁడ యనుచున్. 163

క. అట్టియెడ నచ్చటన్ నా, పట్టముఁ గని పుచ్చుకొనియెఁ ♦ బాల స్త్యనుతు
డిట్టివియుఁ దనకుఁ గొన్నియె, గట్టిగ నీజోగి బంటు ♦ గదె యని నగుచున్. 164

తే. బంటు గా కున్న నిది యిందుఁ ♦ బాఱనైచి
వెళ్లునే యని న వ్వె న♦వ్విబుధకాంత
యంత నన్నియు నయ్యె న♦య్యతివ నెచట
నడఁచి తని నన్ను ధట్టించి ♦ యడిగె నతఁడు. 165

సీ. కినుకతోని బ్లింత♦యును బెదరింపుచుఁ, బిఱువీఁకు సేయఁ ద♦త్ప్రియవధూ [illegible]
నీనితో నిది యేమి ♦ విడిచిపెట్టుము వీఁడు, తను నట్లుడించి వె♦ళ్లిన నెచె [illegible]
యాయింతి డాగి యెం ♦ దరిగెనో యెచటఁజూ, పెడునంచు నను విడి♦పించి [illegible]
మనమింక వెదకుద ♦ మని తానునాతండు, నేఁదొల్తఁ బాఱిపో♦యిన తెరువు [illegible]

తే. జనియెఁ గడు దవ్వుగాఁ గుచ♦స్తబక మొకటి
వరునిభుజముతో నొఱయ న♦వ్వలితదంస
భాగమునఁ దనకోమల♦పాణిఁ జేర్చి
యనుపదంబును రోమాంచి♦తాంగి యగుచు. 166

ఉ. ఏనును వారి వెంబడిన • యేగితిఁ బాయక యింతనంత నెం
దేని మనోభవక్రియల • నింపున నేమఱి పెట్టిపోవునో
యానలకూబరుండు మదు•దగ్రకృపాణము నంచు దాని న
న్యూనగురుప్రసాదమహి•మోన్నతిఁ గాంచుటఁ బాయఁ జాలమిన్. 167

చ. అదియును గాక యావిపిన • మంతయు నెంతయు సావధానతన్
బదిలము గాఁగ నప్పడఁతిఁ • బాయక యప్పుడు దూరదృష్టిచే
వెదకి కనంగ లేక కడు • విస్మయ మందుచు నేమి మాయయో
యిది యని వీరి కైన నొక•యీగడ వెళ్ళునో యంచు నేగితిన్. 168

క. అంతట నాయిరువురు న, త్యంతము సంగాంగసక్తి • నాత్మలు గఱఁగన్
గంతుక్రీడలు సైకొని, రెంతయు నెడ గలుగ నేగి • యేను నిలిచితిన్. 169

శా. ఆలీలన్ రతికేళిఁ దేలి తుదయం • దాయిద్దఱుం గేలిభి
న్నాలంకారము లొక్కరొక్కరికి నిం • పౌనట్లుగా దిద్దుచున్
లోలత్వంబున నుండ నచ్చటికి నా•లోలత్పదశ్రేణిచా
స్వాలోకింపుచు రంభ వేఱొకతె డా•యన్ వచ్చెఁ జిత్రంబుగన్. 170

ఆ. వచ్చి రిచ్చవడియె • నచ్చెరు వందుచు, నచ్చకోరనయన • వచ్చు టరసి
యద్భుతంబు నొందె•యక్షేశసుతుఁడు న,వ్విధముఁ జూచి యేను•వెఱఁగుపడితి.

ఉ. అంతట యక్షరాజసుతుఁ • డాకరణిం జనుదెంచి యున్నయా
కాంతప్రకారముం దనదు•కాంతప్రకారముఁ గొంతప్రొద్దు వి
భ్రాంతి మహావధానమునఁ • గ్రమ్మఱిక్రమ్మఱి చూచె నెందు నొ
క్కింతవిభేద మేర్పడమి • నెంతయు నద్భుత మావహిల్లఁగన్. 172

క. ఈమాడ్కిఁ జూడ నను న, క్కామినిఁ గడుఁ దిరిగి తిరిగి • కనుఁగొనియెదు నీ
వేమి యిది నాకుఁ జెపుమా, నీమది యని యతని నతని•నెలఁతుక పలికెన్. 173

వ. ఇట్లు పలికిన నతండు. 174

తే. నిను ప్రతిబింబ మదియొ దా•ని ప్రతిబింబ
మీవొ యే మని చెప్పుదు • నిగురుఁబోఁడి
యేర్పఱుప రాక యున్నవా • రీవు నదియు
నీని కరు దంది చూచెదఁ • దిరిగి తిరిగి. 175

క. తుద నేమిచెప్ప నాదం, డఁ దొలంగిన దాని నినుఁ ద•డంబడ కుండన్
మదిలోన నేర్పఱుచుట, సుదుర్లభ మ టన్న నతని•సుదతి గలఁగుచున్. 176

సీ. అట్లైనఁ బ్రాణనా•యక నినుఁ గౌఁగిటఁ, బాయ నే వెఱతు నీ•మాయలాఁడి
యీరూపుతో మన•కెడ సేయ నేతెంచి, నదియొ తొల్లియునొక్క•యసురజంత
జనకనందనకు రా•మునకును నెడసేయఁ, గడఁగి వచ్చుట విన•బడుచు నుండుఁ
గావున దీని ని•క్కడఁ బట్టిపట్టున, ఖండంగి నిచ్చిన • నొప్ప కుండు

తే. వట్టిమొగమాట లాలించి ♦ గట్టిగాఁగ
నదరవైచుచుఁ జను మంచు ♦ నౌర నీవు
గదలెదు సు మంచు సంభ్రమం ♦ బొదవ నపుడు
కాంతుకంఠంబు నొకకేలఁ ♦ గౌఁగిలించె. 177

క. క్రొత్తగ వచ్చినరంభయు, నత్తఱిఁ గంతయును గని క♦రాంగుళి నాసన్
హత్తించి తలఁ గదల్చుచు, నుత్తలపా టేర్పడంగ ♦ నుస్సురు మనియెన్. 178

ఉ. అక్కమలాక్షిఁ జూచి యల♦కాధిపనందనుఁ డోపడంతి నీ
వెక్కడనుండి వచ్చితివి ♦ యేటికి నుస్సురు మంటి నీకు నీ
యక్కజ మేల వచ్చెను మ♦దంగనరూపముఁ దాల్చి తేగతిన్
రక్కసివో పిశాచివొ క♦రం బిది చిత్ర మెఱుంగఁ జెప్పుమా. 179

క. అన నయ్యంగన నాకే, మన నో రున్నయది మీర ♦ లనినంతయుఁ జె
ల్లున మీ కౌఁగాములు దె, ల్ప నుపాయం బొకటి గానఁ♦బడునందాఁకన్. 180

ఉ. రక్కసి నన్నఁ గా ననఁగ ♦ రాదు పిశాచియు నౌదు నాదురూ
పెక్కడఁ దాల్ప నేరిచియొ ♦ యిమ్మెయి నెంతయు హత్తుకొన్న యీ
చక్కనిముద్దరాలు తన♦సత్యము లోక మెఱుంగ నింకఁ దా
రక్కసియో పిశాచియొ తి♦రంబుగ నేర్పడి పోవునంతకున్. 181

క. విను మాయేర్పాటు దనం, తన యగుచున్నయది యెట్లుఁ ♦ దప్పదు సత్యం
బనఁగా దైవం బనఁగా, జనులకు లే కున్న నెట్లు ♦ జగములు నడుచున్. 182

క. దైవం బనఁగా నాకిఁక, నోవల్లభ వేఱ యొక్కఁ ♦ డున్నాఁడే యా
దైవమవు నీవ చేయం, గావలసిన నీవ చేయఁ♦గల వేర్పాటున్. 183

సీ. అల్లప్పు డొకచోటఁ ♦ జల్లనిసురపొన్న, నీడ మెచ్చుచును నా♦తోడఁ గూడి
యందుఁ బల్లవశయ్యఁ ♦ గందర్పకేళి నిం, పొందుచోఁ బడమటి♦యందు నొక్క -
వనితయాక్రందన♦ధ్వని వినఁబడుటయు, నీవు డిగ్గున లేచి ♦ పోవుచుండ
నేను నీతోడన ♦ యేతెంచుచో నొక, యిట్టి డాపలివంక ♦ నేగుటయును

తే. జూచి నిలిచితి నేను ని♦ల్చుటఁ గనుఁగొని
యెచట నె ట్లిది హత్తెనో ♦ యెఱుకపడద
వేగిరించక నీవ భా♦వించుకొనుము
కల్లనిజములు క్రమముగాఁ ♦ గానవచ్చు. 184

చ. అనుడుఁ గుబేరసూను మొగ ♦ మారసి తత్ప్రియ యొక్క కేల నా
తని మెడఁ గౌఁగిలించియ యు♦దంచితహాసముతోడ ని ట్లనున్
మనచరితంబుఁ జెప్పెను స♦మస్తము వేల్పులసాని చెప్పిన
ట్ల నిజము గాఁగ నివ్వరవి♦లాసిని యెచ్చటనుండి చూచెనో. 185

తే. ఆనాట నప్పు డట్లు నిన్నుఁ గూడి ♦ యలరినదియు
నట్లు నీ వేగుచో వచ్చి♦నదియుఁ దాన
యగుచుఁ దోఁప సం దదికి యె♦ట్లాడ నేర్చె
మగువ గానర యిది పెను♦దగర గాని. 186

ఉ. ఇప్పగిదిన్ మదాకృతి వ♦హించి నినున్ సనుఁ బాయఁ జేయ నే
నొప్పని నైనఁ దాఁ గలయఁ ♦ జూచు దురాశలమాయలాఁడి నా
తప్పక యింతఁ దత్తదుచి♦తంపుఁగుయుక్తులమాట లెన్ని యే
నొప్పఁగ నాపుకో నెఱుఁగ ♦ కుందున నిట్టివి చెప్ప నేటికిన్. 187

క. విను వల్లభ కన్నుఁగవం, గను బాపం దివియ నేర్పు♦గలముని ముచ్చీ
వనిత తగ దిచట నుండన్, వెనుకను దిద్దుకొన వచ్చునే ♦ యొక సైసన్. 188

వ. అని యచ్చటఁ దన్ను నిలుననీక పోఁదోలుటకు నిజవల్లభుని సత్వరంబుగా బోధిం
చు నాచంచలాక్షి పలుకులకు సలుక బలియ మనంబు సైరింప లేక యాకంబు
నంది చూచి సధిక్షేపించుచు నిట్లనియె. 189

క. త్రుళ్లఁగ నేటికి నిలునిలు, మిల్లలికిసఁ బంపు వగునె ♦ యింతటిలోనే
వల్లభునకుఁ గసు వచ్చిన, యిల్లాలవె యేను లాఁతి♦నే పోఁదోలన్. 190

క. మగఁడా పట్టెంబునఁ దలఁ, డెగఁ గొట్టినఁ గొట్టుఁ గాక ♦ తెక తేరఁగ నీ
కెగవిడిచి పోయెద నె ప్రా, వగ నాకాణాచి యైన♦వలపులపంటన్. 191

క. ఈగీటిని మద్వల్లభుఁ, గోరిక మెడఁ గౌఁగిలించు♦కొని నీ వుండన్
సైరించుట కొఱగా దిది, రా రమ్మిఁక నోర్వఁ జుమ్ము ♦ రావే యనుచున్. 192

క. నెడపెరున్న లిచటఁ జెల్లవు, పుడమి నహాహా దొంగ లానఁ♦బొడిచినఁ గోకల్
విడుతురె గడితునే యె, క్కడి గతిమాలినపిశాచి♦కవు నీమాటల్. 193

వ. అనుటయు నాయింతి సైరింపక. 194

మానినీవృత్తము. అంత మదింపకు వే యని పల్కిన ♦ నంత మదింపకు వే యనుచున్
గంతు లడంచెద లె మ్మని పల్కిన ♦ గంతు లడంచెద లె మ్మనుచున్
రంతుల నేమిఫలం బని పల్కిన ♦ రంతుల నేమిఫలం బనుచున్
బంతము చూడఁగ దే యని పల్కినఁ ♦ బంతము చూడఁగ దే యనుచున్. 195

సీ. ఒట్టు సుమీ యన్న ♦ నొట్టుసుమీ యంచు, నేమేమి యనిన నే♦మేమి యనుచుఁ
గానిగదే యన్నఁ ♦ గాని గదే యంచు, నిం కేల యనిన నిం ♦ కేల యనుచు
నోసి పోవే యన్న ♦ నోసి పోవే యంచు, నౌ నంటి వనిన నౌ ♦ నంటి వనుచు
మఱువకు మిది యన్న ♦ మఱువకు మిది యంచు, నీవెంత యనిన నీ♦వెంత య [నుచు
తే. నొకతె మగనికి నాసించు ♦ టొప్ప దనిన
నొకతె మగనికి నాసించు ♦ టొప్ప దనుచుఁ

బట్టి యాడె నారంభతోఁ ♦ బ్రథమరంభ
ప్రియుఁడు నిలు మన్న నిలువక ♦ పెద్దరొదగ. 196

చ. జగడపుఁగూటిన త్తరువు ♦ సారెకుఁ గోరుచు వీరి వారినిన్
దగిలెడుతందనాలజడ ♦ దారి పొరింబొరిఁ గుంచె వీచుచున్
మిగులఁగ వీణె మీటుచును ♦ నేఁడు పడంతులయొద్దనుం గనున్
నెగడెడువిందు గల్గె నని ♦ నెమ్మది మెచ్చుచు వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 197

క. వచ్చినఁ గుబేరసూనుఁడు, నచ్చెలువలు నెదురు గాఁగ ♦ సరిగి యతనికిన్
నిచ్చలు మగుతాత్పర్యం, బచ్చుపడఁగ మ్రొక్కి గతఁడు ♦ నల్లన నగుచున్. 198

క. నలకూబర నీ కిం దే, చెలున ప్రియవధూటి నాకుఁ ♦ జెప్పుమా దానిన్
దెలియక దీవింపఁగరా, దలరుఁ డాకరొకళ్ల పేరిమ ♦ ననుచున్ మిన్నున్. 199

మ. తనకంటెం బ్రియ నీకు లేదు తనసౌం♦దర్యంబె సౌందర్య మం
చును గర్వింపుచు నున్న రంభమదముం ♦ జూడంగ లే కిట్లు చా
నిని నీవే సృజియించితో యిదియ తా ♦ నీతోడఁ గ్రీడింపఁగాఁ
దనమే నొక్కటి చాల దంచుఁ గడఁకన్ ♦ ద్వైరూప్యముం బొల్చెనో. 200

తే. ఎట్ల యైన నీప్రేమ యీ♦యిరువురందు
సమ మగునో కాదొ చెప్పుమా ♦ చాలఁ దడవు
వీరిఁ బోరించి తద్వేడ్క ♦ విరియఁ జిమ్మ
లేక కనుఁగొంచు నుంటి నే♦ నాకసమున. 201

క. అనుటయు నే నెక్కడ వీ, రిని బోరించితి నయో వి♦రించితనయు నా
కును వీరలసమరూపత, యును బోరును వెలఁ గొసర్పుచున్నది మిగులన్.

వ. అని పలికి మున్ను దా నందు నొక్కరంభఁ గూడి క్రీడించుచుండి యున్న
దూరంబున వనితాకృతం బై నయాక్రందనంబు వినంబడినఁ గారుణ్యసం
బున నద్దిక్కున కై చనుటయు నంతం దనదృష్టిపథంబునం బలాయమాన
గునన్నుం దరిమి పట్టుకొని యొకకొంతదవ్వు దియఁగఁ గొంపోవుటయు
కిఁ దనకాంత గూడ వచ్చుటయుఁ దత్ప్రార్థనంబున నన్ను విడిచి
విహారంబుల నదియుం దానుఁ గొంత ప్రొద్దుపుచ్చుటయు నంత
వచ్చుటయు దానివచనప్రకారంబును గలహాభంగులుం జెప్పి
రుం డాయిద్దఱురంభలయందు. 203

సీ. తా నటమున్ను క్రొ♦త్తగఁ దీర్చినట్టిక, స్తూరికాతిలకంబు♦సొంపుతోడఁ
గన్నె నేడఁగి నేరు ♦ లన్ను నగాఁ గొనల్, గాన్పించ నిడినకీ♦ల్గంటుతోడ
బంగారుపస మించు♦పసనిపుష్పాడి రేఖఁ, జూపట్టు పాపట♦సొబగుతోడ
సరివాటు గాఁగఁ గే♦సరములు గ్రుచ్చిన, కురువిందవిరిగుబ్బ♦సరముతోడ

తే. నొప్పి మీఱుచు నున్నట్టి యొకతెఁ జూపి
యీసరోజాయతాక్షియు నేను నున్న
చోటికింతకుమున్నావధూటి వచ్చె
ననుచు రెండవయింతి సమ్మునికిఁ జూపె. 204

ఉ. చూపిన నాలతాంగి యజసూనున కంజలి చేసి యోమహా
తాపస యల్లనాఁడు మము ద్వారకచేర్పున నాడినట్టిమీ
యాపలు కింత చేసె నన నవ్వియు నట్ల యనన్ మునీశ్వరుం
డాపువుఁబోండ్ల నిద్దఱ యథార్థమ పల్కితి రంచు నవ్వుచున్. 205

క. ఆమాటలు సరిదాఁకెఁ గ, దా మా కీక్షణోత్సవాతిశయంబున్
బ్రేమమునఁ జూడఁ గల్గెను, వామేక్షణలార పోయి వచ్చెద ననుచున్. 206

క. అనుటయు నలకూబరుఁడో, మునివర యిద్దఱు యథార్థముగఁ బల్కితి రం
చును బల్కితి రెట్లొకొ యిది, వినవలయుం దేటపఱచి విచ్చేయుఁ డనన్.

సీ. నాఁడు దా నాత్మసౌందర్యవైభవపతి, వాల్లభ్యమహిమగర్వమున నాడు
కొనువాక్యములు నేను వినలేక సవతియే, గతిఁ గల్గునో మీఁదు గంటివె యని
నట్టిమాటఁ దలంచి యాపలు కింత సే, సె నటంచుఁ దార్కాణ సేసె నొకతె
యొక సైరంధ్రారూపయుక్తిచేఁ బ్రియుఁ గూడఁ, గాంక్షించి యొక కార్యఘటన వేళ

తే. నాదియందును నాచేత సది వరముగఁ
దనకు నిచ్చితి ననిపించుకొనుట యిపుడు
హృదయమున నిల్పి యాపలు కింత సేసె
ననుచుఁ దార్కాణ సేసె రెండును నిజంబు. 208

క. నా విని యిపుడీభావం, బీవనితకు నీవనితకు నిది యనుచు బయల్
గావించి తథ్యమిథ్యా, భావంబులు మీర లేరుపఱుపఁగ వలయున్. 209

క. నావుడును దథ్యమిథ్యా, భావంబుల కేమి నీకు భావింపఁగ స్వా
భావికమే యీయాకృతి, భావము నిజ మెద్ది యీప్రపంచమునందున్. 210

క. నిపట్టురునడ నొక్కతెఁ, జూపి యొకతె గర్వ మడఁపుచున్ వలయుగతిన్
బ్రాపింప వచ్చు భోగము, నీపుణ్యం బినుమడించి నేఁడు ఫలించెన్. 211

ఉత్సాహ. అనుచు నోమహాత్మ పెద్ద లైనవారిఁ దడవుగా
నునిచి యిట్లు నట్లు పలుక నొప్ప కేమి నచ్చునో
చనుఁడు నిలుప వెఱతు ననినఁ జనియె నాతఁ డట్ల యూ
ననుచు నుచితలీల నుండు మనుచు నల్ల నవ్వుచున్. 212

సీ. అగ్నీశనందనుఁ డంతట నెప్పటి, తనపువ్వుఁబోఁడి కై దండఁ గొనుచు
నిది యెంత లేదు నెమ్మది నిట్టివిఘ్నముల్, గుఱిచేసి మనకేలి మఱువ నేల

రమ్మంచు రెండవ రంభఁ గనుంగొని, నీ వెంత నేర్పులు నెఱపితేని
మాయలే యని తోఁచు మారుఁ గావున నీదు, సత్య మెఱింగించఁ జాలినట్టి
తే. సాక్షిఁ దెమ్ము పొమ్మని తిరస్కారసరణి
దోఁపఁ బలికెఁ దాత్కాలిక దుర్నివార
మార కేళీకుతూహల మహిమచేత
నెచటికేనియు నపుడు దా నేగెఁ దలఁచి. 213

ఉ. ఆసుదతిం గనుంగొని తదంగన యప్పుడు హెచ్చినట్టిపే
రీసున నీసడింపుచు నొకించుక నీకును సిగ్గు లేదొకో
దోసము గాదె యిద్దఱు వధూవరు లేకత మున్న చోటికిం
డాసిన నిట్టియాసలఁ గడంగిన నే మని చెప్ప నావుడున్. 214

వ. ఆరంభ యమ్మాటలకు నలిగి రోషకషాయితవీక్షణంబుల నాపక్ష్మలాక్షి నీక్షించి.

శా. ఓసీ నీకొఱగామియే యిది నిజం బూహింప కిట్లంగజ
వ్యాసక్తుం డగునాథుచేష్టితము గా కైనం గుబేరుండు లేఁ
డో సుత్రాముఁడు లేఁడొ పద్మజుఁడు లేఁడో ధర్మపుంబ్రాపు లే
దో సత్యంబును నిల్ప నింతన కడుం బ్రుల్లంగ నీ కేటికిన్. 216

క. అనిన విని నాయకాదర, ఘనగర్వము నిరసనంబు గడుఁ జిత్తములోఁ
దనరఁగ నప్పలు కించుక, యును గైకొన కవ్వధూటి యుద్ధతిఁ బలికెన్. 217

క. అఱవు లుడిగి పోపో నీ, యఱచేతం బండ్లు వచ్చినప్పుడు మమ్ముం
గఱచెదవు గాని తగునెడ, మొఱయిడు మది యెట్టిదైవములు వినియెడినో. 218

వ. అనుటయు. 219

క. కానిమ్ము వేగిరింపకు, నీనుదుటనె ప్రొద్దు వొడిచె నే యేదైవం
బైనను విన నిప్పుడె యిదె, నానిజ మేర్పఱిచి నీకొనర్చెద శిక్షల్. 220

వ. అని పలికి యచ్చోటు వాసి కొన్నియడుగు లరిగి యంతటఁ దనకోపంబును నిం
చి దీపించుప్రియవియోగదర్పితానల్పకందర్పహేతిఘాతజాతచేతస్తాపంబున కో
ర్వక యాపడఁతి కడుం గృశించి గళితకంకణ యగుచు నిలిచి యొక్కయుపా
యంబు చింతించి తిరిగి వచ్చియి ట్లనియె. 221

క. నీ విచ్చో మెఱియతవై, కావరమున వలసినట్లు గయ్యాళించం
గా నెఱచి పెద్దమొఱ గా, దే వీరిని వారిఁ దగిలి యేల వచింతున్. 222

క. నీవును రా ర మ్మిప్పుడు, దేవసభం దేటి యేగుదెంత మనుచుఁ దా
నావనజాక్షిని డగ్గఱి, తీవరమునఁ గొంగుఁ బట్టి తిగిచెం గినుకన్. 223

చ. తిగిచినఁ జూచి తే నిను మదిం గణియింపక యెంత నేతకుం
దెగియె భయంబుడక్కి పెనుదిమ్మరితక్కసి గాక భూమిలో

మగువయె యీఁగయాళి ప్రథ♦మంబున నోర్చినతప్పు నూవె యీ
పగిది ఫలించె నంచుఁ బ్రియుఁ ♦ బల్కెఁ గరంబది సంభ్రమింపుచున్. 224

క. పలికిన మన కేమీ విభు, ధులసభలోపలన తనదు♦దుండగ మెల్లం
దెలిపి తగుశిక్ష సేయుద, మలిగి యిపుడు పదర నేల♦యని యతఁ డాడెన్. 225

తే. అంతఁ బ్రతిరంభ చూచి నీ♦యాత్మలోన
నింత యుండిన నీసత్య ♦ మెఱుఁగవలయు
దిరుగఁబడినను విడువఁ జూ ♦ దేవసభకుఁ
బద మనుచు దానిఁ గూడి పోఁ ♦ గదలుటయును. 226

వ. కొంత చింతించి యిట్లనియె. 227

సీ. అప్సరఃస్త్రీలలో ♦ నగ్రగణ్యాత్వంబు, జగదుపశ్లోకితం♦బుగ వహించి
యూర్వశీమేనకా♦ద్యుత్తమస్త్రీలు రా, వమ్మ పోవమ్మ నా ♦ నతిశయిల్లి
యెన్నఁడు నెచ్చోట ♦ నెవ్వారిచే వ్రేలఁ, జూపించుకొనక ప్ర♦స్తుతికి నెక్కి
నలకూబరుఁడు ధ♦న్యతరుండ నా గరు, వతనంబుచే నీకు ♦ నన్నెఁ దెచ్చి

తే. యొప్పనే యిఁకఁ గడపట ♦ నిప్పిశాచి, నాకు సరిచేసికొని దేవ♦లోకసభకు
నీవు నూ నీవు సు మ్మని ♦ యేవిధమునఁ, గలహమాడెద నిది నీవె♦తలఁచిచూడు.

క. కోపము పాపమునకుఁ బొ, త్తీపెనుఁదగవునకుఁ దగఁగ ♦ నేతిట్లాటల్
ప్రాపించునో పడఁతుల, కోపురుషశ్రేష్ఠ యవియు ♦ నొక్కబ్రదుకులే. 229

వ. అదియునుం గాక. 230

క. రంభకు సహాహా యొకప్రతి, రంభ గలిగి తిగిచి తెచ్చె ♦ రచ్చల కనినం
స్తంభింపనీరు హాస్యా, రంభణ మీపోరు నిర్జ♦రవిటుల్ నగుచున్. 231

క. నానడకలకును యోగ్యము, కానిది యిపు డిచట నైనఁ ♦ గలహమ బ్రదు కై
కైన నగుఁ గాని యిఁక నీ, యాన ధరణి విడిచి దివికి ♦ నడుగటు వెట్టన్. 232

క. ఈకలహ మపుడు వినఁబడు, నాకంబున సురలయాన♦నము లేగతి నా
లోకింతుఁ జెగినఁ దెగనీ, నాకు మఱఁడు నిన్ను నిలుమ♦నక రాకునికిన్. 233

వ. అనుడు రెండవకొమ్మ యమ్మాట లాకర్ణించి యోకాంతుండయీకాంత నేర్పుచూ
చితే వేల్పులకడకు నేఁ జెంచినఁ దనమాయ బట్టబయలం బడు ననియెడుతలంపున
రాఁ గూడక సురలయాననంబు లేగతి నాలోకింతు నని నాకగమనంబు పరిహరిం
చె నాఁగును ధరణివిడిచి యడుగటువెట్ట నని తోడిఁబడన నీమీఁదియాన పెట్టు
కొనుట ఖేచరత్వంబుకలిమియు సందియంబ యింతతడవు ప్రియకాంత యనుచు
నెట్లు నమ్మితని పల్కిన నది వివేకమార్గంబ యగునని నలకూబరుండు తద్వాక్యం
బులకు నిరుత్తరమై యున్న తనదండ చెలువ నుండనీక యోసి మాయలాడివి గదె
యని మెడపట్టి పాయం ద్రోయుటయు నదియు సందుగా నాయిందుముఖి నందంద

ధట్టించి యిట్టివెడసేఁతలచేత నాథుని కెడసేసి చేతోజాతహేతిఘాతంబుల వా...
పఱచి తని పలికి యాతరళాక్షిని హేతిఘాతనిమిత్తంబుచేతన కాయవి...
బు నొందు మని శపించె నలకూబరుండును దత్కాలం బెట్టిదియొ కాని య...
ములు వివేకింపలేక యిది యిట్టిశాపంబునకుఁ దగు నని పలికి యోసి ... 234
ద్ధి యెట్టిదాన వని యడిగె నప్పుడు తత్ప్రతిరంభ సైరింపక.

శా. ఇంద్రాంకర్ నినుఁ జేరనీక నను న ♦ క్లాంతే మనోజవ్యథక్
గుందం జేయుట చాల కే మడిగె దీ♦గొంటర్ వృథా యంచు నా
కందర్పత్వరఁ గానలే వనుచు నా♦కంజాక్షిఁ బోద్రొబ్బెఁ దా
నెందుర్ నిల్వఁగనీక పేరలుకతో ♦ నెంతేఁ గడుర్ దవ్వుగన్. 235

వ. అని చెప్పి యాసిద్ధుఁ డాసుముఖాసత్తికి ట్లనియె. 236

తే. అట్లు పోద్రొబ్బుటయు నతఁ ♦ డాత్మ నిచ్చ
గించుకొని యుండెఁ గాని తా ♦ నెంచఁ డయ్యొ
రంభయాఁగాము లాప్రతి♦రంభమీఁది
ప్రేమఁ గాముకుల్ నూతన♦ప్రియులు గారె. 237

క. అనుటయు నీ వం దేయిం, తిని సత్యపురంభ యనుచుఁ ♦ దెలిసితి నా...
గున భంగమొంది యూరక, చను టరయఁగ నదియ కపట♦సతి గానఁ ...

క. త న్నట్లు పలికి ద్రొబ్బఁగ, మిన్నక చన నంత నోరు ♦ మెదపక యది యా...
ము న్నాడినమాటలబిఱు, సెన్నఁగ నిది గనియె నతఁ డు♦పేక్ష యొనర్చ...

క. అది యట్టిద కాని మ్మా, తుద చెప్పుము సిద్ధపురుష ♦ తొల్లి యొచటఁ ...
న్నది విన్నదిగా దద్భుత, మిది వినవలయు నన నాతఁ ♦ డిట్లని పలికెన్. 240

సీ. ఇఁకమీఁద నింక నొ♦క్కటి యద్భుతము విను, మోపయోజానన ♦ యా...
నారీతి నెంతయు ♦ దూరంబుగాఁగఁ బో, ద్రొబ్బి యే తెంచి యా♦తో...
ప్రియుఁ జూచి మగవారి♦ప్రేమ లిట్టివిగదా, యెట్లు నమ్మఁగ వచ్చు ♦ నిచ్చ...
బ్రాణేశ యటు దండ ♦ వాసినమాత్ర నీ, ద్రిమ్మరి నెచ్చోటఁ ♦ దెచ్చు...

తే. నిన్ను నే మన నున్నది ♦ నిరభిమాన
గుణత నినుఁ జేరు న న్నను♦కొనుట గాక
నాకునా యిన్నిపా ట్లంచు ♦ నాకులమతి
నడలెఁ గన్నుల బొటబొట ♦ నశ్రు లొలుక. 241

చ. అడలిన నాదరంబునఁ ద♦దశ్రుజలంబులు కేల నొయ్యనం
దుడుచుచు నాయెడం గలదె ♦ దోస మొకింతయు నెంచి చూడ నో
పడఁతుక దాని నీవ యను♦భ్రాంతిఁ గరం బిటు లాదరించి యే
ర్పడినఁ బరిత్యజించితిని ♦ బట్టఁగరా దిది తప్పుగా మదిన్. 242

మ. అని యింతిన్ నలకూబరుం డురముతో • హత్తించుచున్ దుఃఖ మా
ర్చి నికుంజంబునకున్ రతిక్రియకు నై • చేర్పంగ వేఱొక్క డం
తన వచ్చెన్ నలకూబరుం డచటికిన్ • నారూపముం దాల్చి వం
చన నెవ్వాఁడుర జేరినాఁ డట దురా•శన్ రంభ నంచున్ వెసన్. 243

తే. ఇట్లు వచ్చినఁ గనుఁగొని • యేను మిగుల
నుల్లమున వెఱఁ గందితి • నొకటివెనుక
నొకటి రాఁ జొచ్చె మాయ లీ•యుర్విమహిమ
తెలియఁగు గాదు గదా యని • ధృతి చలింప. 244

సీ. అ ట్లేగుదెంచుచో • నతని గన్గొని రంభ, బెదరు నాశ్చర్యంబు • మది జనింప
విభున కిట్లనియె న•ల్లభ యిది యొక్క మా,యాప్రపంచము చూడు•మద్భుతంబు
నీదురూపముఁ దాల్చి•భేద మొకించుక, యును లేక కాన్పించు•చున్న వాఁడు
తనదురూపము నీవు • ధరియించి నాఁడవం, చున్న వాఁ డిది గల్వ•యుక్తి చెపుమ

తే. యపుడు నారూపుతో నది • యన్ని వెతలఁ
బెట్టె నది గడచితి మన • బెట్టిదముగ
నిపుడు నీరూపుతోడ నీఁ • డేగుదెంచెఁ
దిరుగఁ డొకమాత్రమున నచ్చు•బెఱుసుఁ జూడు. 245

క. మనయభిమతఖేలనములు, మనమున సైరింప కెన్ని•మాయ లకట యే
దనుజుఁడొకో మాత్సర్యా, బూనరఁగఁ జలపట్టి పన్ను•చున్నాఁడు గడున్. 246

వ. అని పల్కుచుండె. 247

శా. అంతం జేరఁగ నేగుదెంచి యతఁ డో•యబ్జాక్షి యే మంచు వి
భ్రాంతిం బల్కెదు కల్లయున్ నిజము వీ•డ్పాటొందగా నిప్డు నీ
కాంతున్ నన్నుఁ బరిగ్రహింపుము మదా•కారంబు వీఁ డెవ్వఁడో
యొంతే నొప్పుగఁ దాల్చె వంచితవు నీ • వేతన్మహామాయచేన్. 249

మ. మది నామాటలు నమ్మవేనియు నిఁకన్ • న మ్మిద్దఱన్ ధైర్యసం
పదఁ బెం పారఁగ దప్పులన్ నిలిచి యో•పద్మాక్షి వీక్షింపు మే
నిదె ఖండించెద నీని మామకమహా•హేతిప్రకాండంబుచేఁ
దుద శోధించెదు గాని నీకుఁ గలయు•క్తుల్ మీఱ నాసత్యమున్. 249

చ. అన విని చాలఁ దల్లడిలి • యాయక నాయకుకంఠమున్ రయం
బునఁ దనకౌఁగిటం బొదివె • భూరికృపన్ ననుఁ గావరే ప్రియున్
మనుపరె వేల్పులార యొక•మాయపురక్కసుఁ డాక్రమించి తాఁ
దునుముచు నున్నవాఁ డలుక•తోన నిరాయుధు నంచు నేడ్చుచున్. 250

చ. అది గని వాఁడు నవ్వి యిది • యారవివేకము గట్టి గాఁగ న
న్నె దనుజుఁ జేసితే ముగుద • నీవు దలంకకు నే నిరాయుధున్

మదమఱి పాఱువానిని బ్రహ్మహత్తుని జంపెడువాఁడఁ గాను నా
కెదిరిచి నిల్చునో యనుచు • నీతనిఁ ద్రుంచెద నంటి నిత్తఱిన్. 251

వ. ఎదిరించి నిల్వనోపునేని తనకైదు వెచ్చట నున్నది తెచ్చుకొమ్మను మొాకొాన్నె నెమ్మనంబున నితండ నిక్కపునలకూబరుం డనియు యుద్ధంబున జయాపజయంబుల లెంచినట్టురావు తొాడింబడ నితని గొక్కటియయ్యెనేని యేనేమి యగుదాన న నియు విచారించి తేని నితనితథ్యమిథ్యాభావంబు తేర్పడునందాఁక నేనును యుద్ధంబునకు వేగిరింపక సహించెద నింకను మాయిరువురవాక్యప్రకారంబులు విని యు నీవెఱింగినపూర్వరహస్యంబు లడిగియు మఱియు నుచిత మగుతెఱంగులవల న మాకపటాకపటవర్తనంబులు దెలిసికొానుము నాకుం బ్రియవనిత వైనసిన నామెదుటన యిట్లు పరుని గంఠాలింగనం బొనర్చి యుండ నిచ్చలోన మచ్చరంబు పెచ్చుపెరుఁగక యుండఁడు పెచ్చుపెరిఁగెడుమచ్చరంబు సత్యాసత్యవివేచనప ర్యంతంబు నిలువ కెట్లొానర్చునో యెఱుంగరాదు గావున నాత్మహితంబు గోరి నే యతని విడిచి యెడ గలుగ నిలిచి నాపలుకులు విను మని పలికిన. 252

క. ఆచెలువ తనదుప్రియునిం, గాచుకొనఁగ నప్పు డదియె • గతిగా మది నా
లోచించి చూచి మఱి త, ద్వాచాగతి నతని కెడగఁ • దాఁ జని నిలిచెన్. 253

క. ఆతఁడు నోతొయ్యలి యివు, డీతనియీాకత్తి గిత్తి • యేను గణింపన్
భీతిలకు మన్న మానవు, భీతప్రకృతి వని యొప్పెఁ • బ్రియ యటు చనఁగన్.

శా. ఆరీతిం గడ కేగి తా నిలిచి ప్రేమాంచత్కటాక్షంబులన్
ఘోరాసూయనిరీక్షలన్ వరుసఁ గాంతున్ దత్సమాకారు న
న్నారీరత్నము చూచుచుండె నెచటన్ • వ్యర్థంబు లత్యుజ్జ్వలా
కారశ్రీసమతల్ జనించు ననురాగంబుల్ మమత్వంబుచేన్. 255

సీ. రెండవనలకూబరుం డంత రంభఁ గ, న్గొని చెల్వ భావించుకొానుము నీవ
యమరేంద్రుఁ డంపనిందరుగుదెంచితిగద, మణికంధరునితపోమహిమఁ జెఱుపఁ
నతని నేచెట్లఁ గట్టితి వీతఁ డెచ్చోట, లంకించుకొానియె నలంఘ్య మైన
విరహతాపంబునఁ • బొారలుచు నీరాక, కెదురుచూచుచునున్న • యే నటుండ

తే. నకట సురకార్య విఘ్నమో • యనుభయమున
వెంట రా లేనిపాప మివ్వేతలు దెచ్చెఁ
దేరకాఁ డిట్లు నిన్ను భ్రాంతిని బొారల్ప
బాస సేయంగవలసె నే • భర్త ననుచు. 256

మత్తకోకిల. వెంట వచ్చిన నీవు నాపయి • వేడ్కఁ జిక్కి తపఃక్రియల్
గొంటఁ జేయ నెఱుంగ కుండినఁ • గీడు వాసవుచేత నే
వెంట రా కటు నిల్చినన్ ననవింటివానికిఁ గోప మీా
రెంటఁ జింతలు గొంతప్రొాద్దొానరించినన్ బిఱువీఁకుగాన్. 257

మత్తకోకిల. అంతఁ గంతునిపంత మెంతయు ♦ నంతకంత కనంతవి
క్రాంతిఁ బర్వఁగ నోర్వ కె ట్టటు ♦ కాని యింద్రునియల్క పై
రింతు నంచును సాహసం బొన ♦ రించి యే నిటు వచ్చితిం
గొంత వెండియు నింద్రు నెంచుచుఁ ♦ గొంచితిన్ నిను డగ్గఱన్. 258

చ. తపసితపఃక్రియల్ చెఱిచి ♦ దైవతకార్యము నిగ్రహించి నీ
వెపుడెపు డేగుదెంతు నిను ♦ నెప్పుడు కౌఁగిటఁ జేర్తు నంచు నే
నపరిమితాశ నోజలరు ♦ హానన యివ్వనిచేరువం బ్రయా
సపడుచు నిల్చుకొంటిఁ బిక ♦ సంచయపంచమవంచితాసువుల్. 259

క. ఇక్కడ నిను వీఁ డెవ్వఁడొ, యిక్కరణిన్ మోసపుచ్చి ♦ యేలుకొనంగా
నక్కట వలవనిశంకల, నక్కడనే పొడుకాఁపు ♦ లాగతి నుంటిన్. 260

ఉ. ఇంతకుమున్ను నారదము ♦ నీశ్వరుఁ డచ్చటి కేగుదెంచి నీ
వెంతయు మన్మథార్తిఁ బడి ♦ యేమిటి కిచ్చట నున్నవాఁడ వో
భ్రాంతుఁడ నీదురూపమున ♦ రంభ నొకం డవలం గరంబు వి
భ్రాంతిని ముంపుచున్ వివిధ ♦ భంగుల నేలుచు నున్నవాఁ డనన్. 261

క. విని వచ్చితి నేసమయం, బున నేగతి సందుకొనియెఁ ♦ బొలఁతుక యితఁ డీ
తని తెఱఁగుఁ జెప్పుమున నే, మని చెప్పెద ననుచుఁ జూచె ♦ నది ప్రియుమొగమున్.

తే. చూచుటయు నేమిచూచెదు ♦ శోభనాంగి, నిన్నుఁ జెందినపాట్లెల్ల ♦ నన్నుఁ జెంద
కుండునే నాఁటియులనార ♦ దోక్తి యరయ, నాఁడు నీతోడ నమ్ముని ♦ నాయకుండు.

క. నినుఁ బోలువనిత నీకును, వనజముఖీ యితనిఁ బోలు ♦ వాఁ డితనికి నెం
దును గలిగి కలంచునె యి, ట్టినిగాఢపుసొంపుమదము ♦ ఠీవులు చనునే. 264

క. అని పలికెఁ గాదె యది వృథ, చనునే నైనను లతాంగి ♦ శంకింపకు నీ
మనమున నీగతి నిప్పుడు, తునిమెద నాఖడ్గమునను ♦ దుర్దమలీలన్. 265

వ. ఆఖడ్గం బప్పుడల్లయచటికేళీనికుంజంబునం బెట్టినవాఁడ నిదె తెచ్చుకొనియెద నని పోవం జూచినఁ దత్ప్రతిభటుండు నీ కింతబీరంబు గలిగినం బోరు ఘోరంబు చేసి యిటు నటుం జన నేల నిరాయుధు నంటేని నేను నాయుధం బిదె విడిచితి నని విడిచి యుద్ధంబుగా నడిచిన బెడిదంపుటీరసంబున వీరరసంబును ఘోరంబులగుచు నుల్లసిల్ల మల్లయుద్ధం బాయిద్దఱకుం దద్దయుం బ్రవర్తిల్లె నప్పుడొండొరులయుద్దండదోర్దండచండాస్ఫాలనాభీలఘోషవిజృంభణంబులు కుంభినీధరగహ్వరసముద్ధతప్రతిధ్వానంబులచేత నినుమడించి ప్రళయజలధరవర్గనిర్గళితంబులగుబలుపిడుగులమ్రోఁత ననుకరింప నిశ్శంకనిరంకుశాహాంకారహుంకారగంభీరారావంబులయార్భటులు నిర్భరసముద్భటంబులై దిగ్భిత్తులఁ బిక్కటిల్లుచు వ్రిక్కలింప నొక్కొక్కరిమిక్కుటపువిక్రమంబులపెక్కువ లెక్కగొననియక్కజపుఁ జేతుక్కున మిక్కిలి పేర్చునిచ్చలపుటగ్గలికలఁ దగ్గుమొగ్గు లేక డగ్గఱి

యాగ్రహంబు నెఱప నెడ్డారింపుచు గడ్డురకనీక యడ్డంబుగా నొడ్డుకొని యొం
నెదిరిపిడికిలి పాయం దట్టి బెట్టిదంపుటురువడిం దొడింబడఁగఁ దీసి కీలాగిర్త్రం
ష్ఠురముష్టిఘాతప్రయోగనైపుణంబుల దీపించుచుఁ గోపంబుశ నేవు చూపె
నాటోపంబుల నాఁపరానియనూనంపుబిఱుసునం బరుసఁదనంబునఁ హెచ్చ
జెచ్చెరఁ జొచ్చి పట్టికొని హెచ్చరికం గచ్చువదలఁ బెరిఁగెడియచ్చలంబులు
లంబును బ్రబలంబుఁ జేయుగళంబుల ముంజేతు లిడి పెడమర నొక్కి నెత్తి
విఱిచి పడవైచియుఁ బడనైచిన విడువక తోడన పరునిం బడం దిగుచుచుఁ
చిన బిగివదలక పయిం బడి కదలమెదలనీక పొదివి పట్టుచుఁ బట్టిన నిట్టట్టు
నంగి పట్టు వదలించి కరంబులు నురంబుల నడిమికి ముడించి యొడిసికొని బ
బడిం బొడుచుచుం బొడిచినఁ బొడవనీక కడింది కడిమి నడంగం బట్టి పగతు
లు తొడలనిఱికి పరాక్రమించుచుఁ బరాక్రమించినను విక్రమంబు దక్కక
కటిదట్టికట్టు పిడికిటఁ దొడివి యెత్తి తెరపిగొని పఱపి మోఁకాళ్లు నడుమ
బున నానివెల్లకిలఁ ద్రెళ్ల బిళ్లమీఁటుగాఁ జిమ్ముచుఁ జిమ్మి ముమ్మరపువేగంబున
డన లేచి పైఁబడఁ గడంగిన నెడయీక పదంబులు చాచి యెదు రొడ్డుచు
ముఱి నెక్కింత తఱిఁ గని యద్భుతరయంబున దిగ్గున లేచి మెడ యొడిసి
గ్రుడ్లు వెలికుఱక నొక్కుచు నొక్కినఁ జిక్కువడక యొక కేలఁ గోకపట్టు నొక్క
కేలఁ దొడయుఁ బట్టి కూలవైచి మఱియు మల్లచఱచి క్రమ్మఱ లెమ్మని
గర్జిల్లుచు గర్జిల్లిన నూర్జితరయంబున మగుడఁ దలపడి పౌరుషంబు సేయు
వెండియుం బాయుచు డాయుచు ననేకప్రకారంబులఁ బోరుచుండ. 266

ఆ. అట్టియెడను బచ్చ♦పట్టుదట్టీచేత, నొప్పుతనదుప్రియుని ♦ నుజ్జ్వలాస్య
లీవి నెఱపుచంద్ర♦కావిదట్టీచేతఁ, బరుని గుఱు తెఱింగి ♦ సురవధూటి. 267

క. ఇక్కరణి నించుకంతయు, నెక్కువతక్కువలు లేక ♦ యిరువురు సరిగా
నుక్కునఁ బోరాడి శ్రమం, బెక్కుడుగాఁ జేసి నిలిచి ♦ రెడగా సంతన్. 268

ఉ. రంభయు వారిరూపు ననిఁ ♦ బ్రౌఢియుఁ దుల్యతఁ బోల్చి సంశయా
రంభ మెనర్ప నెవ్వరిఁ ది♦రంబుగ నమ్మక హా యిలుంపు నం
రంభము మాని యే నడుగు♦ప్రాక్తనవర్తన మొక్కటిన్ రహా
స్సంభవ మైనదాని వరు♦సన్ వచియింపుఁడు మీర లిత్తఱిన్. 269

క. దానన్ సత్యాసత్యత, నే నామతికోలఁది నిశ్చ♦యించుకొనఁగ నె
వ్వానికి నెయ్యది యుచితం, బానియతి యతండు పొంప్పు ♦ టర్హం బనినన్.

వ. అని యావనిత యాడుమాటకు వార లియ్యకొని నిద్దఱుం బాయ
బిలిచి యొకఁడు వినకుండ నొకనితోడ మనకుఁ దొల్లి కళాపూర్ణుం
ప్రసంగం బెచ్చటఁ గలిగెఁ దత్ప్రకారం బేమి నీవు వింటి వని యడుగుటయు
ద్వితీయుండు దానికి సమ్మతంబుగా నుత్తరం బిచ్చెఁ బ్రథముండు వెలవెల

ఉచు నూరకుండె నయ్యతివయు నతనిం జూచి కటకటా యిందాఁక నేను నిన్ను నిక్కపుఁబ్రియుం డనుచు నమ్మి యుండితి నీవు కపటరూపధరుండవే య ని యద్భుతంబును జుగుప్సయు భీతియు నాకారంబును దీపింప నతని విడిచి యి తరునిం బరిగ్రహించె నతం డమ్మాయ విలోకించి యతని నల్పావశిష్టాయువుగా శపియించె నప్పుడు రంభ యక్కపటవర్తనుం జూచి నీ వెవ్వండ వెవ్విధంబున నిట్టిరూపంబు ధరియించి నన్ను వంచించి తని యడుగుటయు నత్యనలకూబ రుండు. 271

సీ. ఇందాఁక నినుఁ జేర•నీక నన్నిట్లల, యించుట చాలక • యింక నిలిపి
వాని నే మడిగె దె•వ్వాఁడు గాక నీ కేమి, యిది కాకదంతప•రీక్ష నుమ్ము
నామన్మథార్తి యె•న్నఁగ వలదే చాలు, రా ర మ్మటంచు నా•రంభ నపుడ
తోడ్కొని చనియెను• వేడ్కతో మోముఁదా, మర వికసింపఁగా•సురపథమున

తే. నంత నితరుండు చింతతో • నంత నింతఁ
గొంతవడి నిల్చి దీనతఁ • గొమరు దఱుఁగఁ
జనియె మణికంధరునిపర్ణ•శాలదిశకు
నల్లనల్లన మిక్కి లి • నలసగతిని. 272

వ. అట్టియెడ ము న్నతండు తన కేళికానికుంజంబునం బెట్టిననాపట్టెంబుఁ బుచ్చుకొ ని తత్సంతోషంబున నుబ్బుచు నిచటికి వచ్చితి నిది యిచ్చినప్పుడు మద్గురుండు నాతోడ దీని నెవ్వరి గ్రేవేయం బూనితి వవశ్యంబును వారిని వధియింపక మాన దని యానతిచ్చినవాఁ డేను నిమ్మహాయుధంబు కలభాషిణికంఠంబు గ్రేవేయ నట్లు ఘూన్చితిం గావున నప్పటికిఁ దప్పిచనియు మీఁదట నవశ్యం బగు నని పలుకుచు నంతం గలభాషిణిం జూచి కడమపలుకక గ్రక్కుటయు నాకలభాషిణి యతని నీక్షించి సంకోచం బేల భవితవ్యతావశంబునఁ గా నున్నయర్థంబు గాక మాన దనుటయు నమ్మాటకు మెచ్చుచు నతండు. 273

క. నీవు వివేకధురీణవు, గావున నిమ్మాట యంటి • గాక యవశ్యం
భావి యగుదుఃఖమును జను, నే వ్రాకువ్వంగ నిజము • నిష్ఠుర మెందున్. 274

తే. ఇంక నీవృత్త మెఱిఁగింపు • మేను బలిమిఁ
బట్ట మొఱఁ బెట్టునిను డించి • పాఱిపోయి
క్రమ్మఱఁగ వచ్చి మఱి నిన్నుఁ • గాన నెచట
నుండి తది మొదలొ్కని చెప్పు • మువిద యనిన. 275

శా. మేఘాంభోనిధికామధేనుసురభూ•మీజాతచింతామణి
శ్లాఘాలంఘనజాంఘికత్వసముదం•చద్దానలీలాసఘం
టాఘోషానిశఘోష్యమాణపరిపూ•ర్ణశ్రీకటాక్షోదయ
ద్రాఘీయోధనసంపదూర్జితయనం•తప్రాభవస్ఫూర్జితా. 276

క. కంజముఖీలోచన జీ, వంజీవాజీవమృదున•వస్మితశోభా
మంజులముఖచంద్ర సదా,రంజితవిద్వత్కవీంద్ర • ప్రణుతోపేంద్రా. 277

స్వాగతము. నిర్వరామధర•ణీభరణాంకా, గర్వితారిజయ•కర్తవిశంకా
సర్వదిక్చరవి•శంకటకీర్తి, శర్వరీరమణ•సన్నిభమూర్తి. 278

గద్యము ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను మహాకావ్యంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

సౌభాగ్యవిభూతిపి
లాసాలంకార నిత్య♦లలితాకారా
భాసురయశఃప్రసూనసు
వాసితసకలాశ కృష్ణ♦వసుధాధీశా. 1

సీ. ఆవధూమణి నవ్వి ♦ నావర్తనము నీవ, చెప్పితి వింక నేఁ ♦ జెప్పవలెనె
గురుసత్త్వఁ డగునల♦కూబరుచేఁ బట్టు, వడి నీవు ననుఁ జూపఁ ♦ గడఁగి యట్లు
వచ్చుచో నెదురుగా ♦ వచ్చినరంభ నేఁ, జుమ్ము నిక్ విడిపించి ♦ యిమ్మెయిఁ జని
యభిమతం బైనయ ♦ ట్లంగజలీలావి, హారంబు సలిపితి ♦ నంతలోన
తే. నరుగుదెంచినయదియ సు♦మ్మాద్యరంభ, యారమణిఁ బ్రాణవిభుదండఁ ♦ జేరనీక
యవ్విధంబునఁ బోరాడి ♦ యంతమునను, దద్గతిని శాపమొందిన♦దాన నేను. 2

చ. అన విని వార లందఱును ♦ నత్యధికం బగువిస్మయంబునన్
మునుఁగుచు నెట్టటూ చెపుమ ♦ ముద్దియ యేగతి నట్లు రంభరూ
పును ధరియింప నేర్చితివి ♦ పొందుగ నెమ్మెయి సందుకొంటి వా
యనఘుని నట్లు గూడఁగఁ జి♦రాభిమతం బిది నీకు నావుడున్. 3

సీ. ఆకాంత సిద్ధు నా♦లోకించి నిన్న న, వ్విధమునఁ దరమెడు♦వేళఁ దనదు
ప్రాణేశు వెంటన ♦ యారంభ గదలి తా, నేతెంచినంతట ♦ నిట్టి యొకటి
యెదురుగా వచ్చుట ♦ కెంతయు శంకించి, యటముందు పోవక ♦ యచట నిల్చి
నప్పుడే నీక్షించి ♦ యదియ వచ్చినయట్లు,గాఁ దదాకృతి గట్టి♦గాఁగఁ దాల్చి
తే. వచ్చితి నతండు నినుఁ బట్టి ♦ తెచ్చుచోటి
కాచెలువ రాక మసలుట ♦ యతని కెఱుక

పడక యునికి నాకృతివేష భాషణాదు
లాగతిన యున్కి నాచేత లమరె నట్లు. 4

తే. ఆచెలువరూప మొక్కట్ల యగుచు నుండఁ
దాల్చునేరుపు ము న్నొకఁ తఱిని నాకు
నారదుం డిచ్చె నదియు వినంగఁబడియెఁ
గద యతఁడ చెప్ప నీకు మా కలహవేళ. 5

క. అమ్మెయిఁ జెప్పియు నతఁ డవు, డమ్మాయారంభ యిది యంటంచు నను ప్రా
శమ్ముగఁ జేయక కారు, ణ్యమ్మున మన్నించె మన్మథాకృతిఁ గనుచున్. 6

వ. అది యెల్లఁ జెప్పనేమి కడపట నిట్టిశాపంబునకుఁ గారణం బైనయామాయారూప
యది యంతయు నుజ్జగించి యవశ్యభోగ్యం బైనతచ్ఛాపఫలం బిద్దేవినస్సి
ననుభవించినఁ బరోపకారం బగు నని వచ్చితి నని చెప్పి కలభాషిణి యస్సా
స్తంభున కిట్లనియె. 7

తే. నీదుగురుఁ డన్నయట్ల నిశితఖడ్గ, మవితథోద్యమ మగుట సువ్యక్త మయ్యె
దిరుగ నిన్నును నన్నును దెచ్చె దైవ,మిచ్చటికి ధన్య నైతి నీయుష్టమున.

చ. అది యటు లుండె నాపదుప్రయాసము లూరక పోక యుండ న
ట్లొదవెఁ బ్రియుల్ భజింప నని యుండఁగఁ జెప్పితి వీవు దానికిన్
గొద గలుగంగ సత్యనలకూబరుఁ డొక్కఁడు వేఱ వచ్చి తా
తుద నతనిన్ శపించె నని తొల్లిటియాకపటాత్ముఁ డెవ్వఁడో. 9

క. అన విని యేమియు మిక్కిలి, యనఁబోయెదు సుమ్ము తరుణియ ట్లప్రస్తా
బున నున్నవాఁడ నేఁ జు, మ్మని మణికంధరుఁడు పల్కె నల్లన నగుచున్. 10

వ. ఇట్లు పలికినం గలభాషిణి యాశ్చర్యంబు నొందుచు. 11

క. విని నీ వపు డెట్లారూ, పును దాల్చితి చెప్పు మని తపోహాతి గావిం
చిననేర్పునం దరంభయు, ధనదసుతుఁడు గూడె ననిరి తత్సఖు లెవు. 12

సీ. అని రంభ నట్లు గూడినవాఁడ నేనె యే, ర్పడ విను మట్లు తపంబు చెఱిచి
మును నన్ను నది గూడి తనరెఱుతనమూన, సము నలకూబరాసక్త మగుట
ప్రకటంబు గాఁగ గోత్రస్ఖలితత్వంబు, చే నెఱింగించిన నేను గోసి
దానివీక్షించి యెందేనిఁ బోయెద నని, వీడ్కొని చనుచు నవ్వలఁ దిరతులఁ

తే. దనియమిఁ దదాత్మరంజన దనరఁ గలయ
వలయు నని యంత మత్తపోవ్యయముచేఁ ద
దీయవిభురూపుఁ దాల్చి వే తిరిగి వచ్చి
పొసఁగఁ బల్కి రమించితిఁ బూర్ణరతుల. 13

వ. అత్తెఱంగున నద్దివ్యాంగనతో రమించుచునికిం జేసి తత్ప్రకారంబున నొసఁగిన
నీతోడిక్రీడ లనుభవించి యమ్మాయారూపంబునకు సద్యఃఫలంబుగా నట్టిశాపం

బుఁ బెచ్చుకొని యంతట బుద్ధిమంతుండ నై యప్పటిపర్ణశాలకుం జని యెల్లమా
యలం జాలించి నాపీనెయు రత్నమాలికయుఁ బుచ్చుకొని యచ్చటిమహిమ
లుం దొల్లి యెఱింగిననాఁడ నై యిం దేమివిశేషంబులు దొరకునో యని వచ్చి
తి నని చెప్పి నగుచు ని ట్లనియె. 14

చ. నెలఁతుక రంభఁ బొందు విడ ◆ నేరక యెంతఘనప్రయత్నతన్
నెలకొని యే రమింప నది ◆ నీ వయితే మని చెప్ప నీవు న
త్యలఘుతరప్రయత్నపర◆తన్ నలకూబరుఁ గోరి కూడి రం
జిలఁగ ననంగ యే నయితిఁ ◆ జిక్కితి వెట్లును నాదుకోర్కికిన్. 15

చ. జలజదళాక్షి యేను ముని◆శాపభయంబున నొందు నేరకిం
పెలివిపడంగనీక మది ◆ ధీరతఁ ద్రిప్పుదుఁ గాని నీపయిన్
గలదు సుమీ తలంపు మన◆గానకళాభ్యసనంబువేళలన్
ఫల మిఁకఁ బొందె దానికిని ◆ భాగ్యవిశేషవశంబునం దుదన్. 16

చ. అనుపమఁ గృతార్థ నైతిఁ గుటి◆లాత్మకుఁ డెవ్వఁడు నన్ను నట్లు వం
చనముసఁ గూడునో యనువి◆చారము వాసెను నీదుపొందు నా
కు నభిమతంబె నీకుఁ దగ◆ నన్న తలంపున నీతలంపు నేఁ
గనుమిని ద్రిప్పుదున్ హృదయ◆కాంక్ష నినుం గనుఁగొన్నవేళలన్. 17

శా. సౌందర్యవిలాసభాసురతనూ◆నిర్నిద్రసౌభాగ్యమున్
సంగీతాదివిశేషకౌశలము నీ◆నిర్దోషనానాగుణో
ల్లాసంబున్ నను నప్పు డెంతపరమా◆హ్లాదంబు నొందించునో
యూసుద్దల్ హృదయైకసాక్షికము లే◆ మన్నన్ వృథా యిత్తఱిన్. 18

ఉ. ఆవిధ మూహసంతతిని నో◆కస్వామి నిన్నును జూచుచో మణి
గ్రీవునిపేరు దోఁచె మది◆కిన్ మణికంధర యేకదేశసా
మ్యానగుణాంబుచే నతని ◆ నాతనియన్నను మద్దిచెట్లుగా
నై నతమూని దిట్టినవి◆ధంబు మనంబునఁ బాఱె నంతటన్. 19

ఉ. దానను గుండె ఘుబ్బుమన ◆ దా నెరియన్ విడిచెం ద్వదంగసం
గానుభవేచ్ఛ యిట్లిడిన◆యట్టిది యేదిగ నాదుచిత్తమో
మానితశీల యంతట స◆మంచితతానకరూపరేఖచోఁ
గృ నుతికొంతి గల్గఁ గని ◆ యిచ్చఁ గుబేరతనూజుఁ గోరితిన్. 20

క. శాపభయంబున నెఱయఁగ, నీపైకోరికె మరల్చి ◆ నిధిపతిసుతు నే
నాపువేళను జూచితి, నో పడుచు నాబ గేను మఱి క◆నుంగొన గుఱిగాన్. 21

క. ఆయాపతనయుఁ డని ని, న్నే యేఁ బొందితిఁ దుదన్ వ◆నిన్ మనభాగ్య
శ్రీ యెమని చెప్పుదుఁ బడఁ, బోయినఁ బూఁబాన్పునఁ బడు◆పోలిక యయ్యెన్.

ఉ. శ్రీయుత మైనదివ్యమణి • చేతికి నబ్బఁగఁ బారవైచి త
చ్ఛాయ యొకింత యున్కిఁ గని • చాలఁ గృశించితి గాజుపూసకై
నాయవివేక మే మనుకొ•నం గదఁ దన్మణి యబ్బె నన్న న
త్యాయతతత్సమాగమసు•ఖాప్తికి నోఁచమి నెంచి కుందెదన్. 23

ఆ. ఇట్టిమాట లిప్పు • డే నాడుకొనుటయు, ననుచితంబు వార•వనితపలుకు
లిచ్ఛకంబు లనక • యెవ్వరు నమ్మెద, రదియుఁ గాక దృష్ట • మన్యవాంఛ. 24

వ. అని లజ్జాశోకంబు లడర నవనతముఖి యైనకలభాషిణిం జూచి మణికంధరుం డిట్ల
నియె నోయుత్తమవిలాసిని నిన్ను నితరవారవనితలయ ట్లసత్యవాదినిగాఁ దల
ప నంత వింతవాఁడనే నీపలికినట్ల నీకు మున్ను నాయందుఁ గోరిక గలుగుటకుఁ గా
గుఱు తొకటి యున్నది యది యెద్ది యంటేని నారదుండు కడపట నిన్ను నింటి
కి ననుపుచు నేను విన నీతోఁడ. 25

తే. కొమ్మ నీవాత్మలో మును • గోరినట్టి, కాంతు రంభామనోహరా•కారుఁ డగుచు
మెఱయువానిని గూడి ర•మించఁగలవు, నమ్ము పొమ్మిఁక నీభవ•నమున కనిరా.

క. నలకూబరుఁ గూడెద వని, పలుకక యి ట్లనినసత్య•భాషణుపలుకుల్
ఫలసిద్ధిని నరయఁగఁ దొ, య్యలి నను మును నీవు గోరు • టనృతం బగునే. 27

క. ఆకోరిక శాపభయో, ద్రేకవిశేషమున నెఱయఁ • దెగు టరుదును గా
దోకామిని లోకమున వి, వేకింపఁగ గలవ యట్టి•వియు నొక్కొకచోన్. 28

వ. రంభాసాన్నిధ్యశోభితాభినవవిలాసభాసురుం డై ననలకూబరునిరూపున హా
ట్టిచిత్తంబునకుఁ దదన్యం బెట్టిది యైనను మఱి యింపుగామియుఁ జిత్రంబు గా
పురుషులందు నొక్కొక్కవేళ గుణంబున నిట్టివి గలవు తత్ప్రకాశకం బై
యొక్కకథ గల దది పాపనాశం బై యొప్పుచుండుఁ గావునఁ దాత్పర్యంబున నా
కర్ణింపుము తన్మూలంబు మొదలుకొని చెప్పెద నని యి ట్లనియె. 29

సీ. కాంత యేఁ దొల్లి య•నంతదేవవ్రతో, ద్యాపనకొఱకు న•నంతపద్మ
నాభునిసన్నిధా•నమునకు వచ్చితి, వచ్చి యచ్చటఁ గరం • బచ్చుపడఁగఁ
గవితచే నద్దేవు • వివిధభంగుల నుతి, సేయుసత్కవుల నీ•క్షించి యిట్టి
సౌభాగ్య మేగతి • సంభవించును యను, వాంఛతో నచ్చటి•వారివలన

తే. నీమృగేంద్రవాహనసుద్దు • లెల్ల వినుచు, నచటి కిద్దేవి యనతిదూ•రాంత
యగుటయు నెఱింగి యే తెంచి•తగ శిలాక్షు, రోక్తసాహసవిధినిష్ఠ•మొందితిఁగ.

వ. అరిగి యద్దేవునియగ్రమంటపమున. 31

ఉ. అంతము గాఁగ గౌతమక•ణాదమతంబులు భేదవాదిసి
ద్ధాంతము జైమినీయ మురగాధిపశాస్త్రముఁ గాపిలంబు న
త్యంతము నాకలించి యవి • యాత్మల మెచ్చనిపాంచరాత్రరా
ద్ధాంతవిధాసమర్థనస•మర్థకృతార్థమతిప్రదీప్తులన్. 32

సీ. శ్రీమహితాష్టాక్షరీమంత్రజపపరా, యణుల నారాయణ♦ధ్యానపరుల
దేవతాంతరచింత♦నావిదూరులఁ గామ, రోషాదిరహితుల ♦ రూఢమతులఁ
జడచిదీశ్వరతత్త్వ♦విదులఁ ద్రైలోక్యపా, వనచరిత్రుల బుధ♦వంద్యపదుల
సకలంకశీలుర ♦ నఖిలశ్రుతిస్మృతి, శాస్త్రపురాణవి♦జ్ఞానఘనులఁ
తే. దమకుఁ జక్రికి నిత్యసి♦ద్ధంబులైన, శేషశేషిత్వములు చింత ♦ చేసికొనుచు
నతనిదాస్యంబుగతి గాఁగ♦నరయుపరమ, వైష్ణవులఁ గంటి సభయైప్ర♦వర్తిలంగ.
క. కని యే దండనమస్కృతు, లనేకము లొనర్చి వార ♦ లడుగఁగ నాపే
రును గంధర్వత్వంబును, వినిపించి హరిస్తవేచ్ఛ♦విధముఁ దెలిపితిన్. 34
ఆ. తెలిపి యోసుబోధ♦విలసితులార మీ, రాయనంతశయను♦నట్ల నాకు
నాకవిత్వసేవఁ ♦ గైకొనుఁ డని తగు, వర్ణనకుఁ గడంగ ♦ వారు చూచి. 35
సీ. ప్రకృతిపూరుషులందు♦బహిరంతములను నె, ప్పుడుఁ జలింపక పరి♦పూర్ణుఁ డగుచు
దనకు నాదియును మ♦ధ్యంబునంతముసమా, నుఁడునధికుండు నెం♦దునుగలుగక
సర్వజ్ఞుఁ డై సర్వ♦శక్తి యై సర్వని, యంత యై సర్వాత్ముఁ ♦ డై వెలయుచు
సర్వంబుఁ దనకు శే♦షముగ సర్వమునకు, శేషి దా నగుచు ల♦క్ష్మియును దాను
తే. రుచియు రవియుఁ జంద్రికయుఁ జం♦ద్రుండువోలె
నయుతసిద్ధత్వ మొప్పంగ ♦ నాదిమిథున
మనఁగ సకలవేదాంతవే♦ద్యతఁ దనర్చు
పరమపదనాథుఁ బొగడు నీ♦ప్రౌఢికొలఁది. 36
క. అని యట్టిటు నాచేఁ ద, ద్వినుతులు సేయించి మెచ్చి ♦ విశ్వహితార్థం
బును జెప్పించిరి త్రిజగ, జ్జననీపరమపదనాథ♦సంవాదకథల్. 37
క. చెప్పించి యీకవితచే, నిప్పుడు గాకున్న నీకు ♦ నిఁక నొకమేనన్
దప్పక యొదవు తిరంబుగ, నప్పరమునిపరమభక్తి ♦ యని రధికదయన్. 38
వ. ఏనును దాదృశం బైనమదీయకవిత్వధార శారదాపీఠంబునందలియందఱివినుతి
కెక్కునందాఁక మిక్కిలి మెచ్చుకొనరా దని యచ్చోటికి నంత నరిగితి నని పలికి
యింకఁ బ్రకృతకథ వచ్చుచున్నది యాకర్ణింపు మట్లు శారదాపీఠంబునకు నేఁ
జను నప్పుడు తత్సన్నిధియందు. 39
సీ. ఋగ్వేదఘోషస♦మృద్ధి పెం పొకచోట, నొకచోటయాజుషా♦భ్యుదయమహిమ
సామగానధ్యాన♦చాతుర్య మొకచోట, నొకచోట నాథర్వ♦ణోక్తిగరిమ
గృహ్యసూత్రనిపాఠ♦ఖేలనం బొకచోట, నొకచోట శబ్దతం♦త్రోపచయము
జ్యౌతిషసిద్ధాంత♦సంఘర్ష మొకచోట, నొకచోట ధర్మశా♦స్త్రకలనంబు
తే. లుభయమీమాంసలప్రసంగ ♦ మొక్కచోట
నొక్కచోటను బటుతర్క♦యుక్తికథలు

యోగసద్గోష్ఠి యొకచోట • నొక్కచోటఁ
గావ్యకలకల మొప్పారఁ • గనుచు నంత. 40

సీ. పదవర్ణసౌష్ఠవ•ప్రకటనం బెంతయు, నింపు మీఱంగ రు • వ్వెచ్చి యిచ్చి
తగ నుదాత్తాదిభే•దములు గొంటక పర్వఁ, గనుబొమ్మచేష్టలఁ • గఱపి కఱపి
యెడ నెడలఁ గవళ్ళఁ • దడఁబడకుండంగ, గుఱుతులు మదిఁ బాదు•కొలిపి కొ...
నిజశిక్షులో బుద్ధి • నిలక విస్వరములు, పలికిన బుగ్గలు • నులిమి నులిమి

ఆ. యొక్కమండపమున • నుజ్జ్వలబ్రహ్మవ, ర్చసముతోడ బ్రహ్మ•చారులకును
బరమనియమవృత్తి•పరత వేదముఁ జెప్పు, చున్నయట్టియొక్క•యొజ్జఁ గాంచి.

క. కని డగ్గఱఁ బోయిన నా, యన రా రమ్మనుచు నెవ్వ • రయ్యా మీరల్
ఘనతేజంబున నొప్పెద, రనుచుం జోటిచ్చి మత్కు•లాఖ్యలు వినియెన్. 42

క. విని పూజ్యులు వచ్చిన యపు, డు ననధ్యాయ మని యప్పు•డు వటుప్రకరం
బును జదువు మాన్చి నాతో, ననుగుణవిహితోపచారుఁ • డై వర్తిలఁగన్. 43

సీ. మెఱుఁగాఱుముంజియు• మేనికోమలికంబుఁ, గడుఁదిట్టగుణముగు• ల్కెడు మొ...
పసపుగోచులయొప్పు•బ్రహ్మతేజంబును, జారుకృష్ణాజిన•ధారణంబు [2ు
తళుకుజన్నిదము మే•ధావిబొట్టును జిన్ని, పట్టవర్ధనమును • జిట్టితమ్మపు
మొలవంకయుంగరం•బులసొంపు దండపుఁ, గోలయు సన్నపు•వ్రేలుసిగయు

ఆ. నొప్పుబ్రహ్మచారి•యొకఁడేగుదెంచెఁ బు, స్తకముఁ గొంచుమిగుల•సంభ్రమమున...
నొజ్జ యతనిఁ జూచి • యోరి యేమిర కడు, నాలసించి తనియె • ననిన నతఁ...

వ. ఏ నాలసించుటకు నిమిత్తంబు చాలఁ గలదు మీకేమియు వినఁబడదు గా...
యు వినిపించెద వినుం డని పలికి యిట్లనియె నట్లు మీరు ననిచిన నేఁ జను...
ప్పుడు శాలీనుండు తమపువ్వుఁదోఁటలోన నొక్కలతాగృహంబునందుఁ దన ...
దంబులు సుగాత్రి వేడుకతోడఁ దొడలమీఁద నిడుకొని యొత్తుచుండ ...
సల్లాపంబుల నలరుచుండి నన్నుం జూచి నగుచు నుపాధ్యాయులు పుస్తకం...
నకుఁ బంచిరే యది యిక్కడన యిదే డాచినాఁడనని తమయుపరిభాగ...
జూపికొంచుఁ బోదువు గాని యటఁ గూర్చుండు మని యెదుట నున్నయొక్క...
హారవేదికతోడి లేమావినీడఁ జూపినఁ గూర్చుంటి నంతఁ దనయింతిమాఁ...
జే యిడి యాయమ కిట్లనియె. 45

క. అమృతము సేవించితివో, రమణీ యేమైనసిద్ధ•రస మబ్బెనొకో
కౌమరుంబ్రాయము మిక్కిలి, గోమరొందెడుదినముకొ త్త•క్రొత్తగ నెలనా...

క. మగవానికంటె మునుపుగ, మగువ కెడలుఁ బ్రాయ మండ్రు • మానవతీ ...
జిగిబిగువు లంతకంతకు, మిగులఁగఁ బొలుపొందుటకు ని•మిత్తముఁ జెప్పుమా.

వ. అనుటయు నవ్వనిత చిఱునవ్వుతోడ నాయనం జూచి. 48

లయ్యగ్రాహి. ఏ నెఱుఁగ నేమియును ♦ దీనికి నిమిత్తము న♦నూనమమతామహిమ♦
చే నైనఁ దోఁచుఁ, లేనికొమరుందనము ♦ లేనిచెలువంబు నన ♦ నోనెలఁత
యాగతిన ♦ లేనియవి గావి, మ్మనిపప లీవెఱుఁగ ♦ వేని వినుపింతు విను ♦ దీనికి
నిమిత్త మది ♦ యేన యనుచుఁ శా, లీనుఁడు సుగాత్రి దన♦పై నొరుఁగ వంచి
చెవి♦లో నొకటి యే మనుచు♦నో నగుచుఁ జెప్పెన్. 49

ఉ. చెప్పిన మోముఁ ద్రిప్పి కను♦చిత్రము నొందుచు నాథువక్త్రముఁ
దప్పక చూచి యే నొకటి ♦ తన్ మును వేఁడిన సమ్మతించెఁ దా
నప్పలు కేమి సేయునొకో ♦ యాజగదంబ యిఁకన్ వినుం డదిన్
జెప్పెద నంచు మోము చెవిఁ ♦ జేరిచి యేమియొ చెప్పెఁ జెప్పినన్. 50

క. ఘనఘోషుఁ డగుచు నతఁ డా, వనితయుఁ దో నరుగుదేర ♦ వడిఁ జని యాచే
ర్వునను శతతాళదఘ్నం, బను పేరన్ వెలసియున్న ♦ హ్రదమున నుఱికెన్. 51

క. పడఁతియు నాకుం గతి దన, యడుగుందామరల కాక ♦ యన్యము గలదే
విడిచెదనే తను నను దా, విడిచిన నని పాఱి యుఱికె ♦ విభుఁ డుఱికినచోన్.

క. కను నెడ గావున నది యి, క్కడ వినఁబడ దేమొ నీటఁ ♦ గలవా రెల్లన్
వడి నేగి వలలచే న, మ్మడు గిటు నటు నరసి యిపుడు ♦ మగిడిరి నగరోన్. 53

వ. ఏనును దిరిగి శాలీనుండు మున్ను చూపినచోటిపుస్తకంబుఁ బుచ్చుకొని వచ్చితి
నని చెప్పిన. 54

క. విని యావిప్రవరేణ్యుం, డనయంబును శోకవిస్మ♦యవిషాదములన్
మునుఁగుచు నాశుభదంపతు, లను జెందె నె యకట యితరు♦ల కెఱుంగనుచున్.

చ. అదె శతతాళదఘ్న మను♦సార్థపునామము తోడ నుత్తమ
హ్రదములలోఁ బొగడ్తఁ గని♦నట్టిది యందును బడ్డవారికిం
బ్రదుకులె యంచుఁ దప్పదు పు♦రాకృత మెవ్వరికైన నంచుఁ గొం
తదడవు గుందెనే నవుడు ♦ తద్ద్విజముఖ్యునిఁ జూచి యొయ్యనన్. 56

క. అనఘా యాశాలీనుం, డనఁగ సుగాత్రి యన నెవ్వ ♦ రాదంపతులన్
వినుతించెదు కథనుత్తము, లని తత్కథఁ జెప్పవలయు ♦ నంటి ననుటయున్.

క. ఆయనఘులచరితము గా, దే యీపుస్తకములోని♦దియు మాకు నిఁకన్
శ్రేయస్కర మది వినుటయుఁ, బోయెం దద్దర్శనంబు♦పుణ్యోత్సవముల్. 58

వ. అని యాబ్రహ్మచారి తెచ్చినపుస్తకంబుఁ బుచ్చుకొని శిరంబున మోపుకొని కన్నుల కద్దుకొని తిరుగ నతని చేతికి యిచ్చి చదువు మనుటయు నతం డిట్లనుచుం జదివె. 59

సీ. కాశ్మీరభూమికిఁ ♦ గర్ణిక యగు శౌర, దాపీఠమున శార♦దను భజించు
పూజారి బ్రాహ్మణు♦పుత్త్రి యొకర్తు సు, గాత్రి నాఁ బరఁగెడు♦కాంత గలదు
దానివరుండు శా♦లీనాహ్వయుం డిల్ల, టపుటల్లుఁ డత్తయిం♦టను వసించు

నాతండు దనకడ ♦ కాకన్యఁ బ్రథమసం, గమవేళఁ గను నలం♦కారకలితఁ

ఆ. జేసి యనిపి దాని♦ చెలు లింతటంతటఁ, బొంచి యుండఁ దద్వి♦భూషణాగి
మహిమఁ దలఁకిపట్ట ♦ మదిని సంకోచించెఁ, దరుణి యుండియుండి ♦ తిరిగిపోయె.

ఉ. పోయినఁ దద్విధం బఖుసు ♦ బోంట్లు తదంబకుఁ జెప్పి భూమిలో
నేయెడ లేనిచంద మిది ♦ యేమినిమిత్తమొ యంచు మాంచిలేఁ
బ్రాయపువాఁడు గల్గె భళి♦రా యితఁ డంచు నెక్లైన నేఁటికిఁ
బోయెనో కాక యెల్లి తమ♦ పోకలు చూడమ యంచు నవ్వినన్. 61

క. ఆయన వినఁ బ్రేలెదరు సుఁ, డీ యిట్లు గయాళులార ♦ డిగవిడుతురు ల
జ్జాయుతులు సర్వమును దము, నేయెడ హాసాస్పదం బొ♦కింత ఫ్వరసినన్. 62

తే. అని పలికి రెండుమూఁడునా♦ళ్లట్ల యనిపె, నల్లునొద్దకుఁ బుత్త్రిక♦నపు డతఁ...
నాది నేభావమునఁ జూచె ♦ నట్ల చూచె, వట్టి రాకపోక,లొనర్చె ♦ వానిసఖియు.

వ. అంత లజ్జావతికిఁ దజ్జననియనుమతిఁ బ్రియవయస్య లేకాంతంబున ని ట్లనిరి. 64

ఆ. పొలఁతి యాలిమగని♦పోఁడుము లేమియుఁ, గలిగినట్టిచొప్పు ♦ గానరాదు
మీ తెఱంగు చూడ ♦ మేత్తేలు దంపతు, లిరువురును వివేకు ♦ లేమి చెప్పు. 65

క. కాంతుఁ డుచితజ్ఞుఁ డైనను, గాంతకు సిగ్గువడఁ జెల్లుఁ ♦ గాక కటకట
కాంతుఁడు సిబ్బితికాఁ డై, కాంతయు న ట్లైన నెట్లు ♦ కాఁపుర మింకన్. 66

ఆ. నలినవదన యెన్ని♦నాళ్లైనఁ జిన్నకూఁ, తురవు గాను నీవు ♦ తొడఁగి ...
దగినసేవ సేయ ♦ కగునె యూరక యుండ, నాతఁ డేమియు ననఁ♦డనుచు ...

క. మగవాఁడు భాగ్యవంతుఁడు, మగువకు నొప్పగునె యిట్లు ♦ మానవుబిగి గ
ట్టిగఁ దాల్పఁ దనంతన యూ, డిగ మిటు నటు సేయ నతని♦డెందము గరఁగున్.

క. గారామునఁ దోడ్తోడన, రా ర మ్మనఁ డనుచు మగుడి ♦ రానేటికిఁ గ
ర్వారంబుతోడిబాగా, లీగాదో యాకు మడిచి ♦ యీరాదో చెలీ. 69

క. వెంగలివి గాక నీ వో, యంగన భోగములపంట♦యామని యగునీ
బంగారువంటిప్రాయము, సంగతియే యకట రిత్త♦శయ్యకు నొసఁగన్. 70

క. యౌవనము గలిగినప్పుడ, పూవుంబోఁడులకుఁ బతుల♦భోగంబులు గా
కావిభవములకుఁ గొఱయే, యౌవనజాతాక్షి ప్రాయ ♦ ముడిగిన వెనుకన్.

క. అన విని యాపెడమాటల, నను నేటికిఁ జంపెదరు వి♦నక సైఁపవు నా
కనిసిగ్గునఁ బలుకుచు నాఁ, డొనరించి చూచెను దదీయ♦యుక్తుల తెఱంగున్. 72

వ. చూచి యెంతను ఫలంబు గానక యాసుగాత్రి యాయన నింకేమి ప్రపంచ...
జేసిన నెఱయ నెడసిపోవుట దక్కఁ బ్రయోజనం బేమియు లేదు నాకును మం...
గళసూత్రం బీపాటిశుభస్థితి నుండుటయ పదివే లనుచు నెంచుకొనియు వేఱొ...
క్కలాగున నుండక యతనికి నాయురభివృద్ధికరంబు లని వివిధాలంకారంబు ...

స్వాహ నేమరక తాల్చుచుఁ దనతల్లి యతని నేమియు నిట్టట్టాడకుండం బ్రార్థింపు చుండె నదియును దత్ప్రార్థనావశంబునఁ బెక్కుదివసంబు లెడనెడఁ గూఁతుచేత నివారితదురాలాప యగుచు నోర్చి యోర్చి యంత నొక్కనాఁ డమ్మేలుం గుఁబోఁడితోఁడ. 73

ఉ. ఇట్టినిరర్థ నోముఁ గను • మే మనఁ బోయిన నీవు మిక్కిలిన్
దిట్టెదు నామనంబునకు • దిక్కగుచున్ మొగమొల్క నీ కిఁకన్
బుట్టెనొ యంటిమే నితని • పోఁడిమిఁ గంటిమె పట్టిగొడ్డుతా
కట్టెతెఁ జెంత యున్న నినుఁ • గాఁకయ పెట్టుట వెళ్లఁగొట్టినన్. 74

ఉ. పూవులకోఁటకై సనుట • పొంత విచారము చేసి రమ్మనం
గావలయుం గదా యనుచు • గారవ మొప్పఁగ నట్లు పిల్చి ము
న్నావిధ కంప యంపుఁ గల • యట్టిపనుల్ సకలంబుఁ జేయ నే
ర్పానహితాలఁగఁ దా నతని • నంతటఁ గట్టడఁ జేసెఁ జేసినన్. 75

తే. దివిజనుత మైన శారదా • దేవిపూజ, కుపకరించు కార్యం బిది • యొప్పు ననుచు
నధికమోదంబుతో నతఁ • డాదరించి, సంతతంబు తదేకనిష్ఠతఁ దలిర్చె. 76

క. సనుధకి మధుమదగరిమా, సమచంచలచంచరీక • సంచయసంచా
రమనోరమసుమనోరమ, సమరంగ నాపూఁపుఁదోఁట • ననిశము బెంచెన్. 77

సీ. నిరత్తువేళల • నిరత్తుఁ బానుపౌ, దునకుఁ గాలువలు పొం • దుగ సమర్చి
త్రిన్నటంబులతిఁ • ద్రవ్వటంబులు పెట్టఁ, దగినట్టికట్టు గుం • ద్దలి గడించి
యెరుపుఁ జల్లెడువేళ • నెరుపుఁ జల్లుగ తాభి,మానుఁ డై గంపలఁ • దాన తెచ్చి
యుం స్తోత్తుపదనున • సం స్తోత్తు నెలమిఁ గా,న్పించు లేఁగొమ్మలు • వంచి వంచి
తే. నాటునోయంగవలయునో • నారుపోయుఁ, గొమ్మినాటంగఁదగు నెడఁ • గొమ్మినాఁటు
నొకటికి విసువక యంతకం • తకును హెచ్చు, సాక్తితోడను శాలీనుఁ • డవిరతంబు.

లయగ్రాహి. అంగపరిఖేదము నొంతుంగ కతఁ డీగతిఁ గ • పంగి తులసీవనముఁ • జెం
గలువలుం గేఁ, దగులును జంపకము • లుం గురువకంబులు ల • వంగములు జా
జులును • లుంగతతులుం గొ, జ్జంగులును మల్లెలును • రంగములుఁ బాటలము •
లుం గదలికాచయముఁ • దుంగతతులున్ నా, రంగములు నాదిగ ధ • రం గలు
గునట్టిహృద • యంగమబహుద్రుమకు • సుంగములుఁ బెంచెన్. 79

చ. రవికిరణాళి కెంపును జొ • రంగ నగోచర మైననీడచే
నవిరళపుష్పరేణుయుత • మై పొలుపొందుమరందవృష్టిచే
సినముగొనంగఁ దద్వనస • మృద్ధిఁ గనుంగొని యవ్వసుంధరా
దివిజకులప్రసూతుఁడు మ • దిం బరితోషము నొంది యత్తఱిన్. 80

క. ఎంతయుఁ బ్రొద్దున లేచి ని,తాంతాచరితస్వజాతి • ధర్ముఁ డగుచు ని
శ్చింతుఁ డయి గురుపరంపరఁ, జింతించి తమక్త్రజపము • చేసి ముదముతోన్.

తే. నియమమునఁ బుష్పములు గోసి ♦ నేర్పు మీఱఁ
బలు తెఱంగుల వింతవిం♦తలుగ మాలి
కలను బొందులు కందుకం♦బులు రచించి
బ్రహ్మయిల్లాలికిని సమ♦ర్పణము సేయు. ౮౨

వ. అప్పుడు సుగాత్రి పాతివ్రత్యధర్మనిష్ఠకతంబున. ౮౩

తే. తల్లిమాటలచే నిట్లు ♦ తనవిభుండు, తనువుబడలంగఁ బూఁదోఁట♦పనులు సేయఁ
జూడనోర్వక తాను న♦చ్చోటి కరిగి, తోడుపడియెద నని చూచు♦ బ్రీడనుడుగ.

వ. అప్పు డొకనాఁడు శాలీనుండు తోఁటకుం జని యుండ నాసమయంబున. ౮౫

క. ధళధళ మెఱుపులు మెఱయఁగఁ, బెళపెళ నుఱుముచుఁ బెల్లు♦పెకలునఁ బిడుగుల్
నలుఁగడఁ బడ బెడిదపుధా, రలు గలబలు వాన జలధ♦రంబులు గురిసెన్. ౮౬

చ. మిగుల జగంబు బెగ్గడిల ♦ మించెఁ దదుద్ధతవృష్టి యద్భుతం
బగుచు ఘనాఘనౌఘసము♦దగ్రనిరర్గళఘర్ఘరార్భటీ
లగనఘనోచ్ఛలజ్జలఝు♦ళంఝుళనిర్ఝరఝర్ఝరీభవ
న్నగవిగళచ్ఛిలాగణఘు♦ణంఘుణఘోషణభీషణంబుగన్. ౮౭

సీ. ఉదధిసమేతపీ♦తోద్వాంతబాడబ, జ్వాలయితోగ్రశం♦పాలతంబు
నిర్ఘాతరవసరం♦ధ్రీకృతాజాండబ, హిర్జలభ్రమదధా♦రోర్జితంబు
నిర్జాడ్యగర్జిత♦స్ఫూర్జిఘూర్జజ్జిత, ప్రళయభైరవరట♦త్పటహరవము
జంఝాప్రభంజన♦జాతసంఘట్టన, పరిగళత్తారక♦త్కరకగణము

తే. నగుచుఘనఘనాఘనసంఘ ♦ మవ్విధమునఁ
బూని హోరాహురన బెడిదంపు♦వాన గురియఁ
గరము భూనభోంతరము చీఁ♦కట్లు గొనియె
నఖిలలోకంబు నుదకమ♦యత్వ మొందె. [౮౮

క. అటమున్న మొగులు బలియుచుఁ, జిటిపొట మని పొటపొట♦చినుకులు నా
చ్చుటయాదిగాఁగఁ దనపెని, మిటి దడియునో యని సుగాత్రి♦మిగులవగపుం ౯.

చ. అపుడు మనంబులోన నన♦యంబు పతిం దలపోసి యిట్టిఘో
రపుఁ బెనువాన నెట్లయితో ♦ ప్రాణవిభుండ య టంచు నీకుఁ బా
పపుఁబువుఁదోఁటపా ల్లైచటఁ ♦ బ్రాప్తము లయ్యెన టంచు నెంతయున్
విపులతరార్తిఁ జేడ్పడుచు ♦ నింగిఁ బొరింబొరిఁ దొంగి చూచుచున్. 90

క. ఓశారద యోపరమద, యాశాలిని యోమదంబ ♦ యారసి మత్ప్రా
ణేశు నటు చూడుమీ నీ, వే శరణము గాని యేను ♦ వేఱొం డెఱుఁగన్. 91

శా. ఈదేహంబునఁ బూర్వదేహములయం♦దేనిన్ వ్రతధ్యానదా
నాదిప్రోద్భవ మేమి యేమి గలదా ♦ యాపుణ్య మీవర్షపీ

ఘోదోషంబును మత్పతిం బొరయ కుండఁగన్ మానుపుఁగాత నే
నౌదుం గాన్పుతఁ దన్నిమిత్తసతిపా•పాక్రాంతికిన్ బాత్రమున్. 92

వ. అని హృదయంబునఁ దమకులదైవతంబైనసరస్వతిం బ్రార్థించుచు నంతట ని
లువఁ జాలక తద్వర్షఘోరతయుఁ గైకొనక యత్యంతసాహసంబునఁ దల్లియు నె
ఱుంగకుండ నిల్లువెడలి తనదుపాతివ్రత్యధర్మంబుచేత వృష్టిబాధఁ బొరయక తొ
లంగుచుండం బోలుఁ వెల్లి యైనజలపూరంబు పాయ యిచ్చుచుఁ దెరువు విడువఁ
బ్రాణవల్లభుఁ డున్న వనంబున కరిగి కడన యుండి పలికించి యప్పటియవ్వాతవ
ర్షోపద్రవం బొక్కించుకయు లేక యాత్మసంప్రార్థితబ్రాహ్మీప్రసాదవిశేషంబున
నెప్పటియట్ల శుభవర్తనంబున నున్నతనభర్తను దదారామంబును జూచి నాత
ల్లి యీసరస్వతీనిభక్తవాత్సల్యచింత ప్రకటించితే యని తత్కారుణ్యంబునకు
నుబ్బుచుఁ గ్రమ్మఱ గృహంబునకు వచ్చి తనవచ్చుటయుం బోవుటయు నెవ్వరికి
నెఱుకపడనికి వ్రీడావశంబున నడఁగి మడఁగి యథాపూర్వస్థితిఁ బ్రవర్తిల్లుచుం
డె నప్పు డప్పువ్వుఁబోఁడి గాటంబుగాలివానచేత నేకీడునుం బొరయ కునికి జను
లు వెఱఁగందుచుండి యాసుగాత్రియు మఱియు గొన్నిదినంబులు లజ్జపెంపున
వల్లభుని యిడుమపాట్ల కోర్చి యోర్చి. 93

ఉ. అంతట లజ్జ గ్రిందుపడ • నత్యధికంబుగ మించి నూనసా
భ్యంతరపూర్ణమైనపతి•భక్తికతంబునఁ దల్లిమాట యొ
క్కింతయుఁ దాను గైకొనక • యెప్పటియట్ల యలంకృతాంగి యై
యెంతయు నింపుతోడఁ జని•యెన్ బ్రియుఁ డున్నవనంబులోనికిన్. 94

క. చని యాతఁడు దా సలిపెడు, పనులకు నియకొన కున్న • బలిమి నడంగెన్
దినసొమ్ము లెల్ల నొకముఱుఁ, గున నిడి పిరిసుట్టు సుట్టు•కొనినవలువతోన్. 95

సీ. తోరంపుఁజనుదోయి • త్రుళ్ళింతల నిడంగఁ, దగుచోట్లు గుద్దంటఁ • ద్రవ్వి త్రవ్వి
వేఁగైనపిఱుఁదు బ•ల్విడిఁ జలింపంగను, వడి నిట్టు నట్టును • నడచి నడచి
యడుసుతుంపురు చెక్కు•టద్దంబులను బర్వ, మళ్లకు మడవలు • మార్చి మార్చి
నసుము లేదివియ • నకనకల్ గుడున నిం, పునఁ దగుమోఁపులు • మోసి మోసి
తే. చిఱుచెమటఁ జేర్చువింత క్రొ•మ్మెఱుఁగుతోడఁ
గొమరుమే నొప్ప సారెకుఁ • గొప్పు వదల
నేమిటికి నైనఁ దా మున్న • యేగి యేగి
యెల్లపనులు నొనర్చె నిం•పెసక మెసఁగ. 96

తే. పడఁతి సంభ్రమించుచు నిట్లు • పనులు సేయఁ
బిఱుఁదు పాలిండ్లు గొప్పుఁ గం•పించుచొప్పు
గనుఁగొనుచు నేఁచుకొనుగతిఁ • గాంతుమదిని
బెల్లుశరముల వైచె ద•ర్పించి మరుఁడు. 97

చ. అపు డతఁ డట్లు పేర్చుకుసుమాస్త్రునియుద్ధతి యోఁపలేని నె
ట్టేపడుచ యెంతమాన్చిన నెఱింగెడుదానవు గావు నీకుఁ దోఁ
టపనుల కెంతదూర మకటా యనుచుం దనయుత్తరీయవ
స్త్రపుమునికొంగునం దుడిచెఁ దన్వికపోలపుఘర్మబిందువుల్. 98

చ. తుడిచినఁ బోక మన్మథునిదుర్జనతామహిమన్ బొరింబొరిం
బడఁతిమెఱుంగుచెక్కులఁ బర్వెడుఘర్మము గాంచి యంతి నా
బడలిక చూడలేకిడుమపాట్లకుఁ జొచ్చి నలంగి తంచు నె
క్కుడుతమకంబుతోడఁ దల గ్రుచ్చి కవుంగిటఁ గూర్చె నత్తఱిన్. 99

క. తదనంతరంబ మిక్కిలి, పొదిగొన్నచిగుళ్లజొంపమున సొంపగుపూఁ
బొదరింటికిఁ దార్చి సతిన్, మదనమహారాజ్యభోగమహిమముఁ దేర్చెన్. 100

తే. ఇట్లు దేర్చుచు సతి నతఁ డపుడు విడక
కౌఁగిట బిగించె పైఁబయిఁ గామిఁ డడర
నివి మిగులఁ గ్రొత్త లింటికి నేగవలదె
యని ప్రియముఁ జెప్పి విడిపించుకొనియె సతియు. 101

క. విడిపించుకొని మఱుంగున, నిడినతనదుభూషణంబు లెల్లను బ్రేమన్
దొడిగి గృహంబున కల్లన, నడచెఁ బతిచరిత్రభావనల మనము మలరన్. 102

క. వసివాళ్లు వాడియప్పుడు, వసంతసమయంపుటెండవలనన్ నెఱ్ఱవోఁ
గసుగందులు గందిన నవ,కుసుమలతికవోలె మిగులఁ గోమలి యొప్పెన్. 103

వ. ఇవ్విధంబునఁ బతియనుగ్రహంబు వడసి భాసిల్లుసుగాత్రి గృహంబునకుఁ జనియె
నప్పు డప్పడంతిసఖులు ముఖవికాసాదులవలనం దన్మనోరథసిద్ధి యెఱింగి [illegible]
లాపంబుల వినోదించుచుండిరి తల్లియుం బ్రమోదంబు నొందె నంత నాఁటి [illegible]
సమయంబున నయ్యంబుజాక్షికిఁ దద్వయస్యలు కౌతుకాతిశయంబున [illegible]
టు మిగుల నలంకరించి కేళికాభవనంబున నున్నతత్ప్రియునికడ కనిపి [illegible]

సీ. గతిసంభ్రమంబునఁ గరము బెడంగుచు, నకనకల్ గుడుచు నెన్నడుముసొబగు [illegible]
గుఱుమాపుదడిమంపుఁ గోకలోఁ దోలఁగెడు,కంపమాననితంబకాంతిసొంపు
బిగువుపయ్యెదలోనఁ బిక్కటిల్లుచుఁ జాలఁ, ద్రుళ్లుచన్నుల నొప్పుముల్లి [illegible]
చెమటచిత్తడిఁ జిట్టి యమరు కస్తురిచుక్క, బొట్టుతోడిపసపుబొట్టుసిరియుఁ
తే. గునిసి సారెకు వడఁకెడుగొప్పకొప్పు
గలిగి యాకె దన్నొకటియు సలుపనీక
తోడఁ బఱువులువాఱుచుఁ దోఁటపనులు
సేయురూపు మదిన్ హత్తి పాయకునికి. 105

ఉ. అప్పటితద్విలేపనపటాభరణాదులవైభవోన్నతుల్
రెప్పలు విచ్చి చూడక చరింపనియట్టిపరాకుచేతఁ దా

నెప్పటియట్ల యుండె నతఁ డింటికడం దడ వుండి యుండి నా
యొప్పమి యేమి సంఘటిలెనొక్కొ యటంచు విషాద మొందఁగన్. 106

తే. తొలుదొలుత నట్లు సాధ్వసాద్భుతకరంబు
లగుచు మరుసుద్ది లేకుండ నెగయ మీఁటి
పెక్కునాళ్లు తద్వాసన ప్రిదులనీని
ఘనవిభూషాదు లపు డింపు గామి యరుదె. 107

ఆ. తిరిగి యరుగఁ జూచి యరిగి యే నెచట నె, వ్వారిదాన నచట నూరక పడి
యుండ నైన నెద్దియొనరించె నది యగుఁ,గాకయనుచుఁదలపుకడనయుండె.

ఉ. ఆలలితాంగి చాలఁ దడ నచ్చట నమ్మొయి నుండి సాహసో
ద్వేలత నంతఁ జేరి కపుఁ ద్రిమ్మటచే శ్రమ మొందినారు గాఁ
బోలును బోగునా నిదురఁ బోయెదరే యని కప్పురంపుఁదాఁ
బూలముతావి భుగ్గు రని ముంచుకొనం జెవిదండఁ బల్కినన్. 109

క. పైకొన్న పరాకున నతఁ, డేకోర్కిని వచ్చి తనియె నింతియు వగతో
లోకమువారలు పతికడ, కేకోర్కిని వత్తు రనుచు నొంతయుఁ బొలసెన్. 110

క. ఓనాయక యితరంబులు, పోని మ్మాపాటి యైన బుద్ధి గలిగి నా
మానసములోనికోర్కుల, పూనిక యడిగితిరి లోకపూజిత నైతిన్. 111

మ. అకటా యే మని దూఱుదాన మిము నాథా వేగుజా మయ్యెఁ బొం
దికగాఁ బాదము లొత్త ర మ్మనుట గానీ యొంటి యేమో కదా
నికటక్షోణికి నేగుదె మ్మనుట గానీ కొంతనెయ్యంపుఁబూ
నికన్నోఁ గన్నులు విచ్చి చూచుటయె కానీ లేద యొక్కింతయున్. 112

ఉ. నేఁ డలతోఁటలో నపుడు నిబ్బర మైనమదీయభాగ్యముల్
బోఁడిమి యేమిపాకమునఁ బొందెనొ మీకృప యట్లు గాంచి పె
న్వాఁడిఁ దనర్చునాచనువునన్ మిము నెమ్మొయి నంటేఁ గాని యే
నాఁడును బుణ్యసాధ్వికి గుణం బిది గా దని నే నెఱుంగుదున్. 113

న. అని పలికి యంతరంగంబున నంతకంతకుం బ్రబలుకంతుసంతాపంబున వంత నొం
దుచుఁ గొంత చింతించి. 114

క. రా యైనఁ గొంతమేల్ నా, రాయణ మీమనసుకంటె రహి నిఁక నెపుడున్
మీయంతఁ దడవెదరె యని, యాయంగన యతనిపాద మల్లన పట్టెన్. 115

ఉ. పట్టి యొకింత యొత్తుచు నె పాన్పుకడన్ వెసఁ గూరుచుండి సొం
బట్టున నొప్పునూరువులపై నిడి యొత్తి తదంఘ్రి యంతఁ జ
న్కట్టుపయిన్ ఘటించుచును గన్నులు చేరుచుకొంచుఁ జెక్కిటన్
గట్టిగ నద్దుకొంచుఁ దనగాటపుఁగూరిమిఁ దెల్పె మిక్కిలిన్. 116

క. ఎందుఁ బరా కుతుగమికిన్, సందియ మొందుచు ని దేమి♦చందమకో యం
చుం దన డెందము గొందల, మందఁగ నిందుముఖి యతని ♦ నల్లన పలికెన్.
ఉ. చిత్తము వేఱొక ర్తుపయిఁ ♦ జేర్చి మరల్పఁగ నేర కేమొ మీ
రత్తరళాక్షిఁ దెచ్చుకొనుఁ ♦ డాయక నావశ మైనఁ బంపుఁ డేఁ
దెత్తు నవశ్యముగ్ మఱియు ♦ దేవరకుం బలె నవ్వధూటికిం
దొత్తగుచుగ్ బనుల్ సలుపు♦దుగ్ నిజ మాడెద దైవసాక్షిగన్. 118
క. తుదఁ జిక్కులేల మీమది, కొద దీఱినఁ జాలు నమ్ము♦కొనవలసిన వ
చ్చెద నమ్ముకొనుఁడు న న్నో, హృదయేశ్వర యేమిచింత ♦ యిది చెల్పఁదగున్. 120
వ. అని యిట్లు పలుకుచుం బాదసంవాహన సేవలు సలుపుచుండ.
చ. అది యొకయించు కైన నర♦యంగ నెఱుంగక యాతఁ డత్తఱిన్
మదిఁ గడు నాఁటి యున్న ప్రథ♦మంపుఁదదాకృతియొప్పిదంబు లా
చెదరినవన్నెయాపనులు ♦ సేయుఘనత్వర యావినీతి యా
పదిలపుఁ బ్రేమ యారతుల♦భంగులు చాల విరాళి గొల్పఁగన్. 121
క. ఆసతియును దత్పదయుగ, ళీసంవాహనము విసువు ♦ లేక సలుపుచున్
భాసురపాతివ్రత్యగు, ణాసక్తిఁ దదన్య మెన్న ♦ కన్నిశి గడపెన్. 122
తే. అంతఁ దొలునాఁటియట్ల య♦త్యాదరమునఁ
బోయి పూఁదోఁటఁ బను లెల్లఁ ♦ జేయుచుఁ బతి
మన్ననలు గాంచి యెంచెఁ ద♦న్మతికి నట్టి
సొంపులే గాని భూషణా ♦ లింపుగామి. 123
ఆ. ఎంచి దినము నట్ల ♦ యేగి యాతోఁటలో, నట్లు పనులు సేసి ♦ ప్రాణవిభుని
నట్ల నిష్టరతుల ♦ నలరించెఁ దద్విధం, బంత నంతయును ద♦దంబ యెఱిఁగి. 124
వ. ఎఱిఁగి కూఁతుతో నేకతంబున నున్నవేళ నిట్లనియె. 125
ఉ. అమ్మ సరస్వతీవరమ♦హత్త్వమునన్ జనియించి తీవు నా
కిమ్ముగ సర్వధర్మములు ♦ నీవ యెఱుఁగుదు వంశ మెల్లఁ బూ
తమ్మగునీదుచర్య నని ♦ ధాతపడంతియె యానతిచ్చె స్వ
ప్నమ్మున వచ్చి తావకగు♦ణంబులు చూచిన నట్ల గట్టిగన్. 126
క. పెనిమిటి దేశాంతరి యై, చనినన్ భవదీయ మైన♦సంతతి నాము
ప్పున కయ్యెడు ననుచును ద, జ్జననంబున కెదురుచూతు ♦ సతతము నాత్మన్.
సీ. ఆయాశ విఫల మై ♦ పోయెనో యనియెదు, బుద్ధిని జేసి యో♦పుత్త్రి యేను
నీపతి నిటమున్ను ♦ నిన్నుఁ జేపట్టక, యుండుకాలంబున ♦ నోర్వ లేక
విసివి యే మాడిన ♦ విని సహింపక నీవు, నన్నుఁ గోపించుచం♦దంబు దలఁచి
నిలఁ బతివ్రతలలో ♦ నిలువు గలయట్టి, తల్లివి కొద వొకిం♦తయును లేదు

తే. చిన్న నాఁడను బ్రియు నొక♦చిన్నమంత
మాట యాడిన విని తాప♦మగ్న వగుదు
తద్గుణము లెవ్వ రేపాటి ♦ తడవిన విని
యలరు దొండొరుఁ బఱపి నె♦చ్చెలులు నగఁగ. 128

సీ. మఱచి తప్పియు నన్య♦మహిమ విమర్శింపఁ, జూడ వీ వన్యాని♦సొబగు వేడ్కఁ
బతిభక్తియందుఁ గీ♦డ్పడ నీవు వేఁడుదు, తత్పుష్టి యే దైవ♦తంబు గనిన
నధిపుఁడు హర్షింప ♦ హర్షింతు చింతింపఁ, జింతింతు చిక్కినఁ ♦ జిక్కు దెపుడు
గసుఁ జన విచ్చినన్ ♦ గర్వింపనీక యుం,డిన భేద మొందవు ♦ డెందమునను

ఆ. నింపుఁగడవరీతి ♦ నుండు దెపుడును గం, భీరతకుఁ గలంగి ♦ చేరనీక
పతిప్రవాసవేళఁ ♦ బాటించుకొనవు నె, మ్మేన గరగరికలు ♦ మెఱుఁగుఁబోఁడి.

క. రాతిరిపగళ్లు దృఢమనే, వాతాత్పర్యమున నున్న♦వార లటుండన్
నీతోడ మాటలాడుం, బాతివ్రత్యమునఁ గాదె ♦ భారతి కృపతోన్. 130

క. ఓతల్లి కొదన యొక్కటి, నాతలఁపునఁ దోఁచినది వి♦నన్ వలయు గుణా
న్వితుండు గానిసుతుఁడు ప్ర,సూతుం డగు నఁట యకాల♦సురతక్రియలన్. 131

ఉ. నాఁటికి నెట్టిదైనఘట♦నంబున నో నిను నెల్ల కెంతయున్
గాటపుఁగోపమున్ బెనుప♦గాఁ దను నెమ్మెయి నంటెఁ గాక పూఁ
దోఁటకు శీతగాంధ్రుసమన♦తొల్లిటివారలు లేరె నీవిభుం
నేఁటికిఁ బోనఁగానలయు ♦ నీ వటు పోవఁగ నేల నూఁతురా. 132

క. ధవళాక్షి నయసునఁ బిన్నవు గాని వివేకగుణమున♦న్ మిక్కిలి పె
ద్దవు నీకుం దెలియనియ, ట్టివిధినిషేధమ్ము లెక్క♦డివి తలపోయన్. 133

వ. అని పలికిన మొలకనగువు మొగంబున నిగురొత్తఁ దల్లిం జూచి సుగాత్రి యి
ట్లనియె. 134

చ. పరునకు నెద్దియుం పదిసు♦వర్తన గాఁగఁ దదప్రియం బస
చ్చరితము గాఁగ నెన్నుదు ని♦సర్గము నా కిది మానరాద యా
శ్వరుఁడును వేదమున్ గురుఁడు ♦ సర్వము భర్తయ యేఁ దదాజ్ఞ సు
స్థిరమతిఁ జేయుచున్ విధిని♦షేధము లెవ్వియుఁ గైకొనం దుదిన్. 135

క. విను మెయ్యదియు నిషిద్ధం, బని విడుచుట లేను విహిత ♦ మని సేయుట లే
దనుమానింపక యెద్దియుఁ, బెనిమిటి గొల్లనిది విడుతుఁ ♦ బ్రియ మొనరింతున్.

సీ. అని తల్లితోడ ని♦ ట్లాయింతి పలుకఁ ద,త్పతిభక్తిమహిమ కెం♦తయును మెచ్చి
వాణి ప్రత్యక్షమై ♦ వాత్సల్యమున మిక్కి, లిని గారవించి త♦జ్జననిఁ జూచి
యీసాధ్వివర్తన ♦ కి ట్టట్టు వంకలు, దిద్దఁ జూడకుము సు♦స్థిరత నెప్పు
పతిభక్తిచే నిజ♦పాపంబ కాదు నీ, యుభయవంశముల పా♦పోత్కరములు

తే. నెఱయ నిర్ధూతములుగ ని♦న్నెలఁత చేసె,నిదియ కాదింక నిమ్మీఁద ♦ నీసతికథ

వెలయు మత్ప్రీతికరముఁ బ♦విత్రము నయి, నేన వెలయించుదాన నం♦చానతి చ్చెన్.

క. అని యిట్లు చదివి పుస్తక,మును గట్టిక వటువు విప్ర♦పుంగవుఁడు నను
గనుఁగొని యిదిగో నయ్యా, యనఘము వారలచరిత్ర ♦ మని యిట్లనియెన్.

వ. ఆసుగాత్రిశాలీనులయందు నరవిందభవునికాంత కెంతదయ యో యెఱుంగను నాకు నద్దేవియ కలలోన వచ్చి యీపుస్తకంబు నిత్యంబును బ్రాతఃకాలంబునఁ జదువుకొను మని యిచ్చె మఱియు నప్పటం జదువ వ్రాయ నేర్చినవారి కెల్ల నా రాత్రియంద యట్ల యిచ్చినది యందఱు నిది యొండొరులతోడఁ జెప్పుకొని వెఱఁగుపడిరి నిన్న నే నాపుణ్యదంపతులసందర్శనంబుకొఱకుఁ దత్కుసుమోద్యానంబులో వారలచేతం బ్రత్యుత్థానాసనార్ఘ్యపాద్యాదివిధుల నుపచరితుఁడనై నగుచు నచ్చట నీపుస్తకంబు మఱచి వచ్చి నేఁడు రేపకడఁ జదువంబోయి తలంచుకొని యది దెచ్చుటకుం బంపిన నిట్టిఘోరంపువార్త వచ్చె నని వెండియు నయ్యుత్తముల ప్రహదపాతంబునకుఁ బెక్కులాగుల వగచె నేను నాయధ్యాపకుని వీడుకొని యప్పటికి నప్పురంబు తత్ప్రసంగాకులం బగుట యరసి నావిద్య నెవ్వరసి చూచుట కిది సమయంబుగా దని నాగలోకంబున కరిగి యంతఁ గొంతకాలంబునకు సంగీతవిద్య సవిశేషంబుగా నభ్యసింప వేడ్కపుట్టిన నారదమహామునిం గొలిచి తిరుగ దొరకొంటి నని చెప్పి మణికంధరుం డాకలభాషిణి యట్లు శాలీనుని చిత్తంబు జానపదత్వముగ్ధత్వదోషంబునం జేసి యున్నత్యంతాపూర్వవస్త్రభూషణాద్యాడంబరంబునం దలంకి తదలంకృతపత్నీరూపంబునకు నెఱయ గొలుసుకొందుటయు వెనుకఁ దోఁటపనుల నాకులితం బైనయత్తన్విచ్ఛిత్తివిలసితాకారంబున హత్తి యితరంబు నెఱుంగమి భవదీయవృత్తంబునకు దృష్టాంతంబు లని పలికి సుముఖాసత్తిం జూచి. 139

తే. నీకులస్థానవార్త గ♦ణించి చూడ
నాసుగాత్రిచరిత్రంబు ♦ నంతవట్టు
నీ వెఱుఁగ కున్కి యె ట్లన్న ♦ నేల యెఱుఁగ
నాసుగాత్రిన యే నని ♦ యాకె నగియె 140

క. అమ్మాటకు వా రందఱు, నెమ్మనములఁ జోద్య మంది ♦ నీ వాసతివే
నెమ్మెయిఁ బ్రతికితి వేమిక, తమ్మున నిమ్మాఱుపేరు ♦ దాలిచి తనుడున్. 141

సీ. శతతాళదఘ్న సం♦జ్ఞిత మైనయట్టిపె, న్మడువున నేనట్టు ♦ వడియెడుతఱి
మత్పతిపాదప♦ద్మము లాత్మలోనఁ ది, రంబుగా నిడితద♦న్యం బెఱుఁగక [లోక
మునుఁగుచో నడుమఁ గో♦ర్మొసలి మ్రింగె నది మ్రిం,గిన వెన్క నఱిగించు♦కొనఁగ
మఱునాఁడు తత్తీర♦మహిఁ బడి పొరలుచు, వెడలఁ గ్రాసినది య♦వ్వేళయందు

తే. నచట నున్నవా రిది చెప్పి ♦ రంత నేను
నెల్లజనులును వెఱఁ గంద ♦ నింటి కేగి

వాణికిని మ్రొక్కుకొనుచుంటి • వదల కెపుడు
పతి దిరుగఁ గూర్ప నింక నీ • భార మనుచు. 142

సీ. దేవి నాలీలఁ బ్రార్థింపుచుండఁగ వచ్చె, నరలు నా కప్పుడె • నాథుసేవ
యెక్కడి దీవాణి • యెటుసేసె నట్లుగా, నిష్ఠది యని విరా•గమ్ము పొడమ
వేదాంతశాస్త్రకో•విదులగోష్ఠిని గొంత, యోగశాస్త్రజ్ఞుల•యొద్దఁ గొంత
ప్రొద్దుపుచ్చుచు యోగ•ములకు నంగము లైన, యాసనాదులకు స•మర్థ మైన

తే. ప్రాయ ముడివోవుటకు వెతఁ•బడుచు నుంటి
నా కపుడు సుముఖాసక్తి•నామ మొదవె
సుముఖు లగు శాస్త్రవిదులు ని•త్యమును దత్స
మీపవర్తన గలిగి యే • మెలఁగుచునికి. 143

తే. అట్టిపేరఁ బ్రసిద్ధ నై • యంతలోనఁ, దల్లితగు లూడఁ దీర్ఘయా•త్రగ ధరిత్రిఁ
గ్రుమ్మరుచుఁ బుదనిద్దేవి•గుణములువిని, యిచటఁ జేరితిఁ గడమమీ•రెఱిఁగినదియ.

క. అమ్మాడ్కని పాతివ్ర, త్యమ్మున నుతి గనియు నిట్టి•దశ నొందితి నేఁ
గ్రమ్మఱఁ బ్రతికి యొకింతయు, నమ్మకుగుసఁగాంతుఁ జేమి•యయ్యెనొ యెఱుఁగన్.

మ. అనుచుం గ్రాహము మ్రింగి యుండ మరునాఁ • డాలీల నక్లిష్టమూ
ర్తిని రా నేర్చిన నీయసంకుచితపా•తివ్రత్యమో యుత్తమాం
గన నీనాథుని బ్రోవకున్న పెఱశం•కల్ మాను ప్రాపించె దా
తనిసొంపుం దుది నాతఁ డే నని మణి•స్తంభుండు చూపెం దనున్. 146

సీ. చూపె యే బ్రదికినఁ•జొప్పెల్ల విను మట్లు, నీమాటఁ గడు నల్గి • యేమికర్మ
వశతనో యాయల్క•నడి యాఁపలేక నే, గోద్ధతిఁ జని నీట • నుఱికితిఁ గద
యొనా వన్క నొక్కఁ•చుకంతి సేపునకు జ, లస్తంభవిద్యావి•లాసగుప్తు
నొకసిద్ధునింటిలో • నున్నట్లు యున్నను, హత్తుఁ దెజో పిధూ•తాంధకారుఁ

తే. జేరితిం జేరి యటమున్న • దూరపాత
సంభవం బైనయప్పరి•శ్రాంతిచేతఁ
బ్రక్క లెగయంగ రోఁజుచు • నొక్కక్షణము
నిలిచి కనుఁగొంటిని సమాధి•నిష్ఠు నతని. 147

తే. అంతఁ గనువిచ్చి చూచె న•న్నాతఁ డేను, బ్రణుతిచేసితిఁ జేసి త•త్ప్రణుతిసరణి
నెంబడిని జెప్పితిని నాదు•వృత్త మతఁడు, నింతకోపివే యనుచు నొ•క్కింతనవ్వి.

క. ఇది మిక్కిలి యేకాంతపు, పద మని యిట్లున్నవాఁడఁ • బయల నునుపఁ గూ
డదను క్షణమునందు నని మ, ద్వదనము దెస యంతఁ జూచి • దాక్షిణ్యమునన్.

సీ. నాఁడెల్లఁదనయొద్ద•ననునుంచుకొనినాఁడు, గురుభక్తి తెలుఁగుఁ గ•న్గొనుచు నలరి
నాకు వయఃస్తంభ•నపుమణి యొకటియుఁ, దా నెక్కసింగంపుఁ•దత్తడియును

దద్వశీకరణౌష•ధజ్ఞానమును వాద, విద్యయు నివ్వాలు • వేడ్క నిచ్చి
పొమ్మని యనిపిన•ప్పుడు గాదె యీపట్టి, మెవ్వరి వ్రేయంగ • నెత్తుకొనును
తే. వారిఁ జంపును దుద నను•వాక్యమునకుఁ
గడు నలరి మ్రొక్కి యతనియా•కర్ణనమున
నటకు మును వచ్చినట్టిసిం•హంబు నెక్కి
మడమ మొక్కింత దాఁకించు•మాత్రలోన. 150
శా. గంభీరప్రహదమ్మునం బడిన వెడలి యా•కాశంబునం బోలునా
కుంభిద్వేషిని మెచ్చి మెన్నిగల పీ•ఠోర్వీశ విచిత్రంబు లా
శుంభద్వస్తువు లెల్లఁ జూతు నని పో•చున్ వేడ్క నుండిరన్ నయిం
స్తంభంబున్ మణిచేతఁ గాంచుట మణి•స్తంభుండు నా నుప్పొంచున్. 151
ఆ. అతివ నాదుగురువు • లంగీకరించిన, యట్టిది యని మిగుల • నాదరమున
నేను నాఁడుమొదలు•గా నిట్టిసిద్ధవే, షమును వలయుచోట్ల • సంచరింతు. 152
క. ఆవేడ్కలతమి నెప్పుడు, నీవిధమె తలంప నంత • నెప్పు నెఱుఁగు ది
చ్చో వచ్చియున్న తెలుఁగులు, నావుడు నవ్వారిజాక్షి • నగి యిట్లనియెన్. 153
స్రగ్ధర. ఆశాలీనుండ వీవే • యగుట గలిగ నా•యల్లనాఁ డంత క్రోధా
వేశం బేతేర నీ వే•వికటపు బలుకుల్ • వింటి నాచేతఁ గర్ణా
భ్యాసంబుం జేరి చెప్పన్ • బ్రథమమున నయః•ప్రస్తుతుల్ చేసి గూఢా
బై శోభిల్లంగ నీ వే•మని పలికితి మా • కానతి మ్మంతనట్టిన్. 154
సీ. అని కలభాషిణిఁ • గనుఁగొని నీ విట్టు, రమ్ము నీ కారహా•స్యమ్ము మునుపు
చెప్పి తార్కాణగాఁ • జెప్పింపఁ దగు మటే, యాయన చె నని • యప్పుడపుడు
చెవిలోనఁ జెప్పంగఁ • జేరి యో హో హో యది, గాదు పాయ మత సం•గతి రాఁగ
దూరశ్రవణశక్తి • తోడ్తోడ వినియెడు, నటుగాన వ్రాసి నీ • కెట్టు లెఱుఁగ
తే. ననిన దూరదృష్టిని గను • నదియుఁ గూడ
దనుచు మణికంధరునిఁ జూచి • వినుము నీవు
మును పతనిచేతఁ జెప్పించు•కొనుతదర్థ
మంత నేఁ జెప్పెదను గాని • యనుడు నతఁడు. 155
వ. అమ్మణిస్తంభుని నేకాంతంబునకుం దోడ్కొనిపోయి యతనిచేతఁ దాన్నుడివిన
తర్కోపకారణంబును నట మునుపటిరహస్యవాక్యంబులను జెప్పించుకొని వచ్చి
సుముఖాసత్తిం జూచి యింక నీ వేమని చెప్పెదో చెప్పు మనుటయు నప్పుడా
మణి యిట్లని చెప్పె నట్లు శాలీనుండు మనువునం బనుటకు మునుపు నాతో
నేకాంతంబున నుండి ప్రసంగవశంబున. 156
క. అమృతము సేవించితివో, రమణీ యే మైన సిద్ధ•రస మబ్బె నొకో
కొమరుం బ్రాయముమిక్కిలి, కొమరొందెడుమిగులఁ గ్రొత్త•క్రొత్తగ నెలమిన్.

క. మగవానికంటె మునుపుగ, మగువ కెడలుఁ బ్రాయ మంద్రు ♦ మానవతీ నీ
జిగిబిగువు లంతకంతకు, మిగులఁగఁ బాలు పొందుటకు ని♦మిత్తముఁ జెపుమా.
క. అని యడిగిన నే నెయ్యది, యు నిమిత్తం బెఱుఁగ ననుడు ♦ నూరక యిట్లం
టిని గాని యేన చెప్పెద, విను మని మొగము చెవిఁ జేర్చి ♦ విభుఁ డిట్లనియెన్.
చ. అనిశము నీద యౌవనశు♦భాకృతిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చు వేడుకన్
దనియమిఁ జేసి వేఁడితిని ♦ దక్కక నీకును గర్భ మెన్నఁడున్
జనితము కాక యుండ నల♦శారదఁ బూజ యొనర్చు వేళ వా
రనికృప నట్టు లిచ్చితి వ♦రం బని యాయమ పల్కె న త్తఱిన్. 160
క. దానన సుమ్మీ నానె, మ్మేనన్ సౌందర్యగుణస♦మృద్ధి దలిర్పం
గా నవయౌవన మెప్పుడు, గానఁబడుట యనుడు నేను ♦ గడు వెఱఁగొందన్. 161
తే. నాదుసంగంబునన నీకు ♦ నందనుండు, గలుగువర మిచ్చె నాకున♦న్నలు వసతియు
నేన వేఁడిన నొక్కనాఁ♦డిదియు నదియు, నొనరు టెట్లకొ యట్లన♦య్యనఘుతోడ.
క. నావుడు నాయిష్టమునకు, నీవు విరుద్ధముగ వరము ♦ ని ట్లడిగితె య
ద్దేవి నని దుర్దమక్రో, ధావిలమతిఁ జని యతండు ♦ ప్రాదమున నుఱికెన్. 163
క. అని చెప్పుటయు మణిస్తం, భునిమాటయు నదియు నైక్య♦మున శోభిల్లన్
విని మణికంధరుఁ డోహో, నిని సందియపడకు మితఁడ ♦ నీవిభుఁ డనియెన్. 164
సీ. ఆవధూటియును స♦ద్యఃకందళత్త్రపా, లంకృతం బగుసద్వి♦లాస మమతఁ
బతిఁ జూచి సంతోష♦భయభక్తివిసయంబు, లుదయింపఁ దగురీతి ♦ నుపచరించి
యిందాఁక నెఱుఁగ కే♦నేమియంటినొమిమ్ము,ననుచుఁ గన్నీళ్లురా♦నడఁచుకొనుచు
నడపుల మాటల ♦ నగవులమీఁయందుఁ, దొంటికై వడిఁ గొంత ♦ దోఁచుచున్న
తే. వసుధ నూనిసిఁ బోల మా♦నుసులు లేరె
యనుచు నుండుదు భాగ్య మ ♦ ట్లునికిఁ జేసి
యిప్పు డీయన్న చే ఫలి♦యించె నదియు
సజ్జనులగోష్ఠి యిహపర♦సాధకంబు. 165
క. అని మణికంధరుఁ గనుఁగొని, వినుచుండుదు మునుపు నిన్ను ♦ వేమఱు నిచ్చో
టన దూరశ్రవణబలం, బున నీయన నీదుగాన♦మున్ విని పొగడన్. 166
శా. గంధర్వుండవు జాతి నెంచఁగ శుభా♦కారంబు చంద్రత్రపా
సంధానక్షమ మద్వితీయుఁడ విఁకన్ ♦ సంగీతసాహిత్యధౌ
రంధర్యం బరయం దపస్వి వసుర♦ప్రద్వేషిభక్తుండవున్
బంధం బొక్కటి గల్గె శాప మనఁగా ♦ నాయన్న నీకుం దుదన్. 167
తే. అనినఁ దచ్ఛాపగతి కాత్మ♦యందు వగపు
దనరఁ గలభాషిణి మణికం♦ధరుని జూచి

మును కళాపూర్ణకథ నీవు ♦ వినవె ధనదు
పట్టిచే నంత యక్లేల ♦ తిట్టువడితి. 168

చ. అన నతఁ డెందు నే నెఱిఁగి ♦ నట్టిది గా దని నీకు నెచ్చటన్
వినఁబడి యున్కొనో యది వి ♦ వేకము సేయఁగ లేక పల్కెఁ ద
ట్లనుడు మదిం దలంచుకొని ♦ యా నవు నీ వెడ గాఁగఁ జొచ్చి యు
టి నిజము తత్ప్రసంగము ఘ ♦ టిల్లినయప్పుడు పల్కి యుత్సుకేన. 169

సీ. నారదుప్రథమసం ♦ దర్శనం బైనట్టి, నాఁడు తత్కథకుఁ బ్ర ♦ శ్నప్రసంగి
మే తెంచినవిధంబు ♦ నాతపస్వియు నపూ, ర్వం బిది యని యనుస్మ ♦ తించుటయు నొంది
భూతభవద్భావి ♦ భువనవస్తువు లెల్ల, నిజయోగదృష్టిచే ♦ నమ్మక గాంచు
తన కది చెప్పరా ♦ దని పల్కుటయుఁ జెప్ప, రాకయుండుటయుఁ గా ♦ రణము గాఁగ

తే. నతఁడు దెల్పిన బహుసంప ♦ దాదిఫలము
దాను వినినంతవట్టొకం ♦ తయును నీడఁ
బూన గ్రుచ్చినరీతి నా ♦ పువ్వుఁబోఁడి
చెప్పినది విని వార ల ♦ చ్చెరువు నంద. 170

వ. అప్పుడు. 171

క. మళయాళపుబ్రాహ్మణుఁ డొకఁ, డలఘువ్రతనామధేయుఁ ♦ డెందఁటికిని సం
త్కలనాకాముఁడు జపవిధి, తలఁపున నే తెంచి వినియెఁ ♦ దత్కథవిధమున్. 172

సీ. వినియా కళాపూర్ణుఁ ♦ డనఁ బట్టినుడొత, త్కథయంతయును విన ♦ గలుగుసుకృతము
సంపదర్థంబున ♦ జపము చేసిన నయ్యు, పూర్వపుకథ వినుపుణ్య మబ్బ
నది వినునట్టిభా ♦ గ్యంబు సాధించినఁ, దన్మహత్వంబుచే ♦ తను సమస్త
భోగవైభవమాత్ర ♦ ములుగాక దీర్ఘాయు, వును బుత్రపౌత్రాది ♦ ఘనవిభవము

తే. గలుగునఁట కడు మంచిమా ♦ ర్గంబు దొరికెఁ
దత్కథాశ్రవణార్థ మీ ♦ తల్లి నేఁ బ్ర
సన్నఁ గావింతు ననుచుఁ దా ♦ నలుపఁ దొడఁగె
మహిత మగుభువనేశ్వరీ ♦ మంత్రజపము. 173

క. మనమునఁ గలభాషిణియున్, దనశాపముఁ దలఁచుకొని నృ ♦ గాహాని నిచ్చోఁ
జనఁబడునో తడసిన నం, చును సిద్ధుని నతనివాలుఁ ♦ జూచి ఘనస్మృతిన్. 174

క. ఏల యిఁకఁ దడయ నీబలు, వాలు నియమమునకుఁ బ్రదిప ♦ వారాంగనయా
భీలపుశాపమునకు నను, కూలంబుగ నడచి చేర్చు ♦ కొను రాజ్యంబున్. 175

సీ. ఆమణిస్తంభుఁ డా ♦ యకఁ జూచి యీసుము, ఖాసత్తి యో హరి ♦ ణాక్షి తొలుతె
నేను నీపైఁ గత్తి ♦ యెత్తిన నిన్ను వేఁ, యక యుండ నిజగ ♦ దంబ మీఁది
యాన వెట్టదె యటు ♦ గాన నే వెఱతు నీ, పయిఁ దెగ మునుపటి ♦ శాస్త్రి చాలఁ
నని మణికంధరుం ♦ గనుఁగొని నాదువా, లొసఁగవఁ గొని యీపు ♦ యోరుహాక్షి

ఆ. చెప్పినట్లు చేసి • చేకొను మత్యంత, విపుల మైనరాజ్య•విభవలక్ష్మి
ననుచుఁ బలికె నతని•వనితయు నోమణి, కంధర యిది మంచి•కార్య మనియె.

వ. అనిన నతం డతనితోడ వెండియు నిట్లను నలకూబరుశాపానుభవంబునకుం గాచుకొనియున్నవానికి నీదుష్కార్యంబున సాధించినరాజ్యవైభవం బేమికీర్తి సుకృతంబులకు సాధకంబు నయ్యెడు నని చింతింపవల దనివార్యం బైనశాపానుభవంబు పరోపకారంబు నెక్కింప నుద్యోగించి తనయంతనచేరి యత్యంత ప్రార్థనంబు చేయుచున్నయిన్నెలంతచేత మహాదేవికి సంతర్పణము సేయుట నుష్కార్యం బనరాదు కావున నప్పడంతి చెప్పినచొప్పున నడపు మని యత్తెఱం గునఁ బఱెయుఁ బెక్కుప్రకారంబుల నొడంబఱచిన నెట్టకేలకు నాదయాళుం డియ్యకొని నియమపూర్వకంబుగా నవ్విధికిఁ గడంగెఁ గలభాషిణియు మణిస్తంభునకుఁ దదంగనకుం బ్రణామంబు చేసి కన్నీళ్లు గ్రుక్కుకొనుచు నిక్కలంకపాటు తక్కనభయంబునకుఁ గాదునుండు మిమ్ము నెప్పుడు గురుభావన నారాధింపు చుండ లేమికిం గాని యనుటయును సుముఖాసత్తియు నోయమ్మ మననెమ్మనంబులకూర్మి యింతటన పోయెనే మీఁదటనైన నీపతియు నీవుఁ గోరినట్లు మమ్ము గురుభావంబు నడుపుకొనియెద రనినఁ గలభాషిణి పునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమల యగుచు నిట్లనియె. 177

శా. పూతం బైనమదీయపుణ్యయుగ మో•పుణ్యంపుటిల్లాల నీ
పాతివ్రత్యముచందముల్ విన మదిన్ • భావింపఁగా నెట్టిదు
ర్నీతిప్రక్రియవారి కైనఁ గృపతో • నీవచ్చినం గల్గుఁ ద
త్పాతివ్రత్యము నాకు మీఁద నయినం • బ్రాపింప దీవింపవే. 178

క. నావుడుఁ బరమపతివ్రత, నై నెలయుము రాజ్యవైభ•వానుభవం బెం
తే వర్తిల్లఁగ నలరుచుఁ, బ్రోవుఁడు మముబోంట్ల నీవి•భుండును నీవున్. 179

ఉ. అట్టిటు చంచలింపకు దృ•ఢాత్మత నుండు మ టంచు నిప్పుడే
మిట్టివి నీకుఁ దెల్పునవి • యెయ్యవి పెండ్లికిఁ బోవునట్లు గ
న్పట్టుచు నున్న దాన వతి•భవ్యవికాసము నుబ్బుఁ జూడ నిక్
గట్టిగ నెన్న దేవతవు • గాక నరాంగనవే మృగేక్షణా. 180

చ. అని తనుఁ బల్కునజ్జలరు•హాక్షిని పేర్కొని సిద్ధవక్త్రముల్
గనుఁగొని నన్ను నంపితిరె • ఖడ్గము నిచ్చెద రే యటంచు నా
తనిబలుకత్తిఁ బుచ్చుకొని • తా మణికంధరుచేతి కిచ్చి యో
గ్యనియమ గంధమాల్యవతి • యై కలభాషిణి నిర్విశంకతోన్. 181

క. తగ నాశక్తికి నభిముఖి, యగుచుం బద్మాసనస్థ • యై కూర్చుండెన్
మొగ మెంతయు వికసింపఁగ, బిగి వదలక పాదలు మదిగ•భీరత మెఱయన్.

ఉ. కాంత యనంతరంబ మణి♦కంధరుఁ గన్గొని నీ విరక్తిఁ వివి
శ్చింతత దేవి కర్పణము♦ సేయుము కొంకక దగ్గఱిల్ల కొ
క్కింతయు శంక లేక మెఱ♦యింపుము చూచెద నుద్ధతిస్ఫుర
త్స్వంతతికంఠఖండనవి♦చక్షణదక్షిణబాహుశౌర్యమున్. 183

క. సమరంబున నెదిరించిన, సమదాహితవీరవరులఁ♦ జక్కాడెడు నీ
జము మీకు నిట్టియెడలన్, భ్రమయక చేమఱవకునికి♦ [illegible]. 184

క. అని తెలిపెడికలభాషిణి, మనసు తెలివి కరుదుపడుచు ♦ మా[illegible]
మని చెప్ప నెట్టకేలకుఁ, దనమది సొలోక్కాల్పి నడచె ♦ దన్వి[illegible]. 185

వ. అప్పుడు మృగేంద్రవాహన యతని నుద్దేశించి యోమణికంధర [illegible]
లత్వంబునం జేసి యాబలిసమర్పణవిధానం బూకించుక విల [illegible]
తివి గావున జన్మాంతరమాత్రవ్యవధానంబున సద్యో [illegible]
హారాజ్యవైభవంబు లనుభవించెదు కలభాషిణియుఁ [illegible]
లేక మత్ప్రణామతాత్పర్యధైర్యాదిగుణంబులచేతను [illegible]
మామకప్రసాదవిశేషంబునం జేసి యిప్పుడు ప్రసన్నహితము [illegible]
యు నై తనబంధుమిత్రాదుల నలరించు నని యానతిచ్చి [illegible]
దికి కనువిచ్చి నలుదిక్కులు పరికించి యప్పుడు [illegible]
శవాటిభూషణాయమానస్వభవనారామభూమి [illegible]
దుచు నిది యంతయు మృగేంద్రవాహనామహాశక్తి [illegible]
లు నని యద్దేవిం గొనియాడి తనగమనాగమన[illegible]
జనంబులకు వినిపించి ఘనతరాద్భుతంబులు గావింపుచు [illegible]
రాదులు నవ్వరవర్ణినీశరీరఖండంబులు సదృశ్యంబు [illegible]
య్యాదిమశక్తిసూక్తిమహిమ పలుదెఱంగుల [illegible]
డు మృగేంద్రవాహనకు దండప్రణామంబు గావించి [illegible]
లఁ దగువిధంబుల వీడ్కొని శాపానుభవకాలంబు [illegible]
బై నతనరత్నమాలిక యచ్చట [illegible]
ష్ఠార్పణబుద్ధిని సమర్పించి విపంచి యద్దేవిగృహంబున [illegible]
బున నన్యులకుం గానరాకుండ గుప్తంబు చేసి. 186

క. అమ్మణికంధరుఁ డంత మ, నమ్మునఁ బ్రేరేచుచున్న ♦ [illegible]
పమ్మునఁ జనియెను శ్రీశై, లమ్మునకును భృగునిపాత♦[illegible]. 187

సీ. తనసుముఖాసక్తి ♦ దనకు శుశ్రూష సే, యఁగ మణిస్తంభ[illegible] ♦ [illegible]
వాహనాదేవిని♦వాసంబునందు న, త్యంతజితేంద్రియ♦త్వంబు [illegible]
యష్టాంగయోగవి♦ద్యాభ్యాసనప్రౌఢిఁ, దనరె నజ్జలజనే♦త్రయును [illegible]
వలసినపరిచర్య ♦ సలిపినతుదను ద, దాజ్ఞను మును[illegible]♦[illegible]

ఆ. వర్తనంబు ప్రేమ • వదలక తత్పరి, శీలనంబు నెపుడు • సేయుచుండెఁ
దదనిశప్రయత్న • తాత్పర్యమున నల, బ్ధావకాశుఁ డగుచు • నతనుఁ డుడుగ. 188

క. అంత మణిస్తంభుఁడు దన, యంతఃకరణంబునందు • నలరారెడు దే
శాంతరవస్తువిశేషా, త్యంతదిదృక్షన్ దిగంత • యాత్రాపరుఁ డై. 189

క. వరజవశాలిం దనకే, సరి యాకర్షించి యాత్మ • సతియుం దానుం
బరమోత్సాహమునఁ గృతా, ధిరోహుఁ డై గగనమున య • థేచ్ఛాగతులన్.

క. అరుగుచుఁ గనుఁగొనియెను భీ, కరమకరతిమింగిలాది • ఘనజలజంతూ
త్కరవిహరణభృశసాంద్రన్, నిరుపమఘుమఘుమరవాప • నిద్రుసముద్రున్. 191

వ. ఇవ్విధంబున నయ్యంబుధిం గనుంగొని తత్ప్రకారంబు కౌతుకకారణం బగుచు
సొంపు మీఱఁ దనవనిత కతం డిట్లనియె. 192

ఉ. శీకరబృంద మెంతయు న • శీతమరీచిమరీచిజాలమై
శ్రీకృతశాళధళ్య మయి • తేజరిలన్ నిజధర్మ మైనర
త్నాకరభావ మీజలధి • యంబుజలోచన చూచితే కడుం
బ్రాకట మై తనర్పఁ దన • బాహ్యవిభాగమునందుఁ జూపెడున్. 193

ఉ. ఓలలితాంగి చూడు కడు • నొప్పెడునీరము నిండఁ గాఁగఁ దాఁ
గ్రోలి తిమిప్రకాండము శి • రోవివరంబున వెల్వరించును
ద్వేలపుటూర్ధ్వధార యల • వేలుపుటేటిపయిం గుతూహల
శ్రీల మరున్న దీవిభుఁడు • చిమ్మెడుచిమ్మనగ్రోవినీ రనన్. 194

తే. ఉగ్రతిమిశిరోరంధ్రని • ష్ఠ్యూత మగుచు
నెగయుసలిలౌఘ మది యెందు • మిగుల నొప్పె
సబ్ధిపేరిటికుండలి • తాంగభోగి
యుస్సు రనఁ దనపడి గెత్తె • నో యనంగ. 195

ఉ. ఔర్వము పేర ఘోరవిర • హానల మెంతయు నంతరంబునన్
బర్వఁ దరంగబాహువులు • బారలు చాఁపుచు నీపయోధి యా
పర్వసుధాంశుబింబముఖి • భాసిలెడుం గడు నుల్లసద్రసా
ఖర్వసుపర్వసింధువును • గౌఁగిట నెంతయుఁ జేర్చు కై వడిన్. 196

మ. వికచాబ్జానన యీపయోధి శశియా • విర్భూతకాలంబునన్
సకలద్వీపవతీగణంబు యుగప • త్సంప్రాప్తినవ్యోల్లస
త్సకరీభంగపయోధరత్వమునఁ గ • న్పట్టన్ రసోజ్జృంభణా
ధికతం జేయుచు నాచరింపఁ గడఁగున్ • దివ్యాపగాశ్లేషమున్. 197

చ. ఉదకముఁ గ్రోల వ్రాలెడుప • యోదము పౌరుషకేళిసంభ్రమా
ద్భుతవిగళద్రమాకబరి • పోలిక నొప్పెఁ దటిద్విలాసముల్

తదభివ్యక్తాంగకస్ఫురణ♦లం దలపింపఁగ నీపయోధియె
ప్పిదము శయించినట్టిముర♦భేది తెఱంగు వహించెఁ జూచితే. 198

క. అని పలుకుతనదుపలుకుల, కును ముసిముసినగవుతోడఁ ♦ గోమలి లజ్జా
వనతముఖి యయినఁ దద్విల, సనజృంభితకుసుమశరవ♦శంవదుఁ డగుచున్. 199

తే. తనదుభావంబు తెలుప న♦వ్వనిత మీకు
వలసినవిధంబునం బ్రవ♦ర్తిలుట గాక
యిందు నాకు స్వతంత్రత్వ♦ మెక్కడిదియది
యనియె ననుటయు నాసిద్ధుఁ ♦ డాత్మ నలరి. 200

మాలిని. కిసలయకుసుమాఘా♦కీర్ణనానావనాంతో
ల్లసదభినవకుంజ♦శ్లాఘ్యభాగంబులందుఁ
బిసరుహదళనేత్రన్ ♦ బ్రేమతోఁ గూడి నానా
ప్రసవశరవిహార♦ప్రౌఢిఁ గ్రీడింపుచుండెన్. 201

క. అలఘువ్రతాహ్వయుం డను, మళయాళపుబ్రాహ్మణుండు ♦ మహనీయసము
జ్జ్వలనియమంబున జపవిధి, సలిపెం బూర్ణముగ రెండు♦సంవత్సరముల్. 202

ఉ. శీతలసత్యభాషణవి♦శేషవిలాససమార్జితాఖిల
శ్రోతృజనానురంజన వి♦రోధినరాధిపగర్వభంజనా
నీతికలాతికౌశలవి♦నిర్మితభార్గవదేవమంత్రివి
ఖ్యాతివిభూతిగర్హణ ని♦రంతరకల్పితవిద్వదర్హణా. 203

క. నరసింహప్రభునందన, నరసింహబలారిగమఘు♦నస్థేమబలా
నరసింహకృపాస్పదకీ, న్నరసింహాసనపదస్థ♦నతికృద్ద్రవిణా. 204

తోటకవృత్తము.

మానసుయోధన ♦ మంజులనిత్యా, నూనయశోధన ♦ యుజ్జ్వలకృత్యా
దానసుబోధన ♦ ధర్మదకృత్యా, దీనమహాధన ♦ దీపితసత్యా. 205

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యత
నూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతంబైనకళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

పంచమాశ్వాసము.

శ్రీదఖ్యాతినిరాకృతి
వైదుష్యసుపుష్యదర్థి వైభవ యపరి
చ్ఛేదప్రాభవ యాచక
ఖేదప్రశమనవిలోల కృష్ణనృపాలా. 1

వ. అవధరింపు మవ్విధంబున నలఘువ్రతుండు భువనేశ్వరీమంత్రజపంబు రెండుసంవత్సరంబులు పరిపూర్ణంబుగాఁ జేయ నంతట మృగేంద్రవాహన యోబ్రాహ్మణుండ నీయభీష్టంబు వేఱొకచోట సిద్ధించు నని పల్కు నప్పలుకులు వినంబడునంత నతం డాకస్మికోద్ధూతతీవ్రవాతనిపతితుం డగుచు ననేకజనపదవ్యవహితం బైన యొక్కపురంబునడుమ రాజస్థానమధ్యంబునం బడి తదీయశోభాకులత్వంబున నొక్కింతతడ వుండి మూసినకనుదెప్ప లంత విచ్చి నలుదిక్కులుం బరికించి తనపతనప్రకారంబునకు వెఱఁగుపడుచుఁ జుట్టును నున్న సభాసదులఁ గొందఱను గట్టెదుర రెండవదేవేంద్రుంబోలె నపూర్వవైభవంబున నున్నయొక్కరాజును నతని యగ్రభాగంబునఁ బసిండితొట్టియలలోపలఁ బొత్తులలో నున్నయొక్కచక్కని బాలికనుం జూచి యొక్కింతతడవు నివ్వెఱపాటున నిశ్చలుం డగుచు నుండి పదంపడి దిగ్గున లేచి మణికంధరదత్తం బైనతనరత్నమాలిక యాశీర్వాదపూర్వకంబుగా నారాజునకుఁ గానుకపెట్టుటయు నతండు నత్యాదరంబునం గైకొని కొంతసమీపంబునం గూర్చుండ నియమించి యప్పటికిఁ దత్కులనామమాత్రంబు లడిగి తెలిసి యిప్పటినీయాగమనప్రకారం బత్యద్భుతం బది చెప్పెదవు గాని యిటు మాటలాడక యొక్కింత నిలువు మని పలికి యిప్పటికానుక లెవ్వియైనను దీసిసొమ్ముల యని యమ్మణిహారంబు దనయొద్ద నున్నయాశిశువునకుఁ బెట్టించె. 2

క. అత్తఱిన తదీక్షుల నా, పొత్తులలో శిశువు చిబుక ♦ ము గళంబుపయిన్
హత్త నది చూచి తెలిదళ్ళు, కొత్తుచు లేఁజెక్కు లమర ♦ నొయ్యన నగియెన్.
క. తిరుగా రెండేండ్లకు నీ, సురుచిరహారోత్తమంబుఁ ♦ జూడఁగ నాకున్
దొరకెను గనుఁగవచేసిన, యురుపుణ్యము నేఁడు వెండి ♦ యును ఫలియించెన్.
తే. అనిన విని యేమి చెప్పంగ ♦ నచట నున్న, వార లెల్లఁ జిత్తరువున ♦ వ్రాసినట్టి
ప్రతిమలునుబోలె నతినిశ్చ ♦ లత నొకింత, తడవు గనుపట్టి రత్యద్భు ♦ తంబునొంది.
ఉ. ఎంతయు విస్మయంబున మ ♦ హీశుఁడు బాలికమోముఁ జూచి య
త్యంతము వింత లీపలుకు ♦ లారయఁగా నిది యెట్టిదేవతా
కాంతయొ కాక యేవిధపుఁ ♦ గారణజన్మయొ యింక మాటలా
డింతము గాక యంచు దన ♦ డెందమునం దలపోసి యిట్లనున్. 6
క. ఓయద్భుతంపుబాలిక, నీయుదయం బగయ రెండు ♦ నెల లయ్యెనో కా
దో యెట్టు పలికితిమ్మెయి, నేయెడ రెండేండ్లక్రింద ♦ నిది చూచితివో. 7
క. అన విని యిటమునుపటినా, జననంబున నేను దీనిఁ ♦ జాల గుఱుతుగాఁ
గనుఁగొన్నదానఁ గావున, ననఘా యామాట యంటి ♦ నని యది పలికెన్. 8
వ. అమ్మహీపాలుండును నబ్బాలికను జూచి నీవు కారణజన్మవుగాని సామాన్యం బైన
మనుజశిశువుమాత్రంబు గావు కావున నీ తెలుంగంతయు నెఱుంగుసందాఁక మా
దం బమంద కౌతుకసంరంభంబున సంభ్రమింపుచున్న యది నీపూర్వజన్మవృత్తాం
బు లెవ్వి యేమికారణంబున నిచ్చటఁ బుట్టితి వెఱింగింపవలయు నని ప్రార్థించుచు
యు నది తనపూర్వజన్మవృత్తాంతంబును దజ్జన్మనిమిత్తం బైన తత్పూర్వవృత్తాంతంబు
ను సంస్మరణసంబంధపరంపరావశంబున సమస్తంబును గరతలామలకంబుగా
నాకళించి తనపలుకు లాస్థానం బెల్ల సావధానం బగుచు వింజమా కిడినట్లు వి
నుచుండ నన్నరేంద్రచంద్రునకు నిట్లని చెప్పం దొడంగె. 9
సీ. వినవయ్య యోకీర్తి ♦ ధన యిటమునుపటి, పుట్టువు గాక త ♦ త్పూర్వ మైన
పుట్టువునందు నం ♦ బుజగర్భదేవి పెం, చినయట్టి ప్రోదిరా ♦ చిల్క నేను
నాకుఁ దజ్జన్మంబు ♦ నన్ శాప మొక్కటి, తగుల రెండవ మేను ♦ దాల్పవలసె
దచ్ఛాపమూల మం ♦ తయు నీకు వినుపించె,దను విను మిది నిమి ♦ త్తముగ నైన
ఆ. నొకయపూర్వకథ స ♦ ముజ్జ్వలరసభావ, మాయురభ్యుదయకు ♦ లాభివృద్ధి
హేతు వతిపవిత్ర ♦ మిప్పుడు వినుపింపఁ, గలిగె జిహ్వ కలిమి ♦ ఫలము నొందె.
మత్తకోకిల. అంబుజాసనురాణివాసము ♦ నందు నేను వసించుకా
లంబునం దొకనాఁడు మోద మ ♦ లర్ప నాయన వాణితో
నంబరాభరణాంగరాగస ♦ మంచితాకృతివైభవా
డంబరంబు కరంబు వింత బె ♦ డంగునం గనుపట్టఁగాన్. 11
క. భవనారామమునకుఁ జని, నవనానాఖేలనము లొ ♦ నర్చుచు నరవిం

దవనామోదభరాలస, పవనామోదములచేత భాషణము లెసఁగన్. 12

తే. తరుణసంతానకచ్ఛాయఁ దలిరుఁబాన్పు
నందు నాసరోవరమున కభిముఖముగఁ
బవ్వళించెను దనపాదపల్లవంబు
లూరువులఁ జేర్చుకొని నాణి యొత్తుచుండ. 13

ఉ. అంతట సంతకంతకు నిరంతరమై తనరారుమారదు
ర్దాంతతఁ గాంతఁ బాన్పునకు దార్చెను దన్మధురాధరామృతా
క్రాంతిరసోద్ధతిం దనమొగంబులు నాలుగు నొక్కమాఱు య
త్యంతముఁ దత్తరిల్లఁగఁ దచాననముం దనకై మరల్చుచున్. 14

సీ. ఆలీలలకు నవ్వి మేలుమే లెంతయు, నీవింత లన్యాయ మింత గలదె
మీమొగంబులు నాల్గు నీమాడ్కి నువ్విళ్లు, లూరిన నేకాస్య నొకతె నేను
చాలుదునే యివి చాలించెదరొ మఱి, యేమైనఁగలదొ యంచామృగాక్షి
మెడ బిగించుచు నించుకెడగ వక్త్రము నిల్పి, యధరంబునసపాణి యడ్డమిడుచు

తే. మొలకనగవును గోపంబు చెలువు చిలుకు
తళుకుచూపులు చూపులోఁ దర్జనముల
వక్రితభ్రూలతాతాండవంబు సిరుల
మిగులఁ గరలించెఁ బ్రియుమది మెఱయుమరుని. 15

ఉ. ఆయజుఁ డెప్పు డంగనముఖాబ్జము బల్మిని వంచి మోవిపైఁ
జే యటు పారద్రొబ్బి పలు చేర్చి నొకించుక నాటునట్లుగా
నాయమకుం గళాభిదుర మై మది నిం పొనరింప మోహానం
బై యుదయించె నొక్కమధురాంచితశబ్దము కంఠసీమలోన్. 16

వ. అంత నావాగ్దేవి యీవిధంబున నాదవినకళామర్మభేదనసామ్రాజ్యసంపదనుభ
వానస్థమానలాఘవశంక నప్రకాశంబుగాఁ గడపిపుచ్చుటకు నుపాయంబుఁ జిం
తించి తద్విరోధకారిణి యైనవిభునియభిమతకేళికి విఘాతంబుగ నధరపీడనాసహ
త్వనాటితకంబున నలుకఁగల్పించుకొని యవ్వాలిమొగంబుగాఁ బొరలె నే నప్పుడు
తదీయభావం బంతయు నూరుశ్లేషనయనాంతమీలనాదు లైనశాస్త్రప్రసిద్ధలక్ష
ణంబులచేత నూహించితి నజ్జలజభవుండు తద్విరహదశావికలితధైర్యుం డయ్యు
నుల్లంబున నల్గుట నట్టు నెట్టుకొలిపి యిట్టటు దెల్పుటకుం జొరకుండి యంతటఁ
బురోవర్తిశాఖాసమాసంజితసమంజసరత్నపంజరంబున నున్ననన్నుం జూచి
యోచిలుకచెలువ యిబుసుపోదు కథ యొక్కటిఁ జెప్పవుగా యనుటయు
నేను నోదేవ దేవరముందఱ నెట్టికథయు నేను జెప్ప భాజనంబనే మీరు చెప్పి
తిరేని వినియెద ననుడు నల్లని వినుము చెప్పెద నని యిట్లనియె. 17

క. కాసారసంజ్ఞతోడను, భాసిల్లుచు నున్నయొక్కపట్టణమున ల

శ్రీసంపద నొప్పెడుసువి, లాసుఁడు రాజొక్కరుఁడు క◆ళాపూర్ణుఁ డనన్. 18

క. ఈజగములఁ గలతనసరి, రాజుల నందఱను జయధు◆రంధరుఁడు మహా
రాజితఁ డొనరించెను నిజ, రాజితలీలాకళాప◆రాజితు లనఁగన్. 19

క. ఆతఁడు సద్యోయౌవనుఁ, డై తోడన యొకస్వభావుఁ◆ డనుసిద్ధునిచే
నూతన మొకమణియు సము, ద్యోతితశార్ఙ్గము మెఱుంగు◆తూపులుఁ బడసెన్.

తే. ఆమణిశలాక యరుణ మై◆ యద్భుతంపు
రంగు గలిగినయది యామె◆ఱుంగుఁదూపు
లక్షయము లాశరాసన◆ మతనువిజయ
గౌరవానీకసంప్రాప్తి◆కారణంబు. 21

సీ. అంతట నొకఁడు మం◆దాశయుం డనుజగ, తీనాయకుండు రూ◆పానుభూతి [చ్ఛ)
యనుభార్యయును దాను◆ ధనమంత్రిధీరభా, వాఖ్యుండు దోడురా◆ నట యదృ
నొక్కింత పొలయుట◆యును దత్కళాపూర్ణుఁ, డాత్మకోదండవి◆హారపటుత
ధీరభావునిఁ గడు◆దూరంబుగాఁ బఱపి, యనము నొందించి మం◆దాశయాఖ్యుఁ

తే. దనకు శరణు చొచ్చినవానిఁ◆ దత్కళత్ర
యుక్తముగ దాసుఁగా నేలి◆ యూడిగంపుఁ
బనులు సేయించుకొనుచు నిం◆పెనయ నిలిపి
యతఁడు వర్తిలుచుండెఁ ద◆దాజ్ఞలోన. 22

వ. అని చెప్పిన నప్పలుకులు సభ్రూవిలాసలోచనాంచలకషితకర్ణిక యగుచు నాక
ర్ణించి యించుక నగుచు శారద నన్నుం జూచి యాకళాపూర్ణునకు మఱి గో
మి యయ్యె నతనికిఁ దల్లిదండ్రు లెవ్వ రడుగు మని కఱప నేను నట్ల యడుగుట
యు నజ్జగద్గురుం డిట్లనియె. 23

సీ. అభినవకౌముది◆ యనుకాంతచే నంత, వరియింపఁబడియె స◆వ్వరవిలాసుఁ
డాతనికిని సుము◆ఖాసత్తి యనునది, తండ్రియు మఱి మణి◆స్తంభుఁ డనెడి
వాఁడు తల్లియు నన◆ వాణి హాసంబుతో, గ్రక్కునఁ గ్రమ్మఱి◆ కౌఁగిలించి
యింతలోనన యూర◆ యెన్నితబ్బిబ్బులు, దద్దరిల్లకుఁ డంచు◆ ధవునివీఁపు

తే. చఱచి యెట్టెటు లారాజు◆జనని మొగది
యును జనకుఁ డాఁడువాఁడునా◆ యనుచు మఱియు
మిగుల నవ్వుచుఁ జెప్పఁ డా◆మీఁదు ప్రాణ
రమణ మఱి యేమి యయ్యె నా◆రాజనుటయు. 24

క. ఆనర్మలీలచేత శ, తానందుం డధికసంభ్ర◆తానందుం డై
తానును మే లొప్పఁగ న, మ్మానినిమెడఁ గౌఁగిలించె◆ మక్కువ మీఱన్.

తే. వదనములు నాలుగిటికిని◆ వరుసఁ గలియ
మెలపుతోడన కంఠంబు◆ మలఁచి మలఁచి

యొసఁగెఁ దదధరపానమహోత్సవంబు
గళము గౌఁగిలితోన చెక్కులు నిమురుచు. 26

చ. చెలువయు నంత నం దొకటిచే జనితాధరపీడ యై మదిం
గొలఁది యెఱుంగ రెందు నని కోపముఁ జూపుచుఁ జాలుఁ జాలు న
వ్వలఁ జెపుఁ డేమి యయ్యెను భవత్కథితం డలరా జటంచుఁ గౌఁ
గిలి విడిపించి మోము లిరుఁగేలను బాయఁగఁ బట్టెఁ బట్టెనన్. 27

ఉ. దానఁ బ్రకాశితంబు లగుతత్కుచకుంభవిజృంభణంబు లేఁ
గౌనుబెడంగుఁ గొంతవడిఁ గన్గొని చొక్కుచు నంత మోవితీ
పానె నజుండు వెండియుఁ బ్రియత్వముతో నివి యెల్ల నేర్తు రా
నౌ నృపుఁ డేమి యయ్యెఁ గథ యానతి యిం డని పల్కె వాణియున్. 28

సీ. ఏమియు నేల యయ్యెఁను నమ్మహారాజు, సత్వదాత్ముం డనుసచివుఁ డంత
రమణితో నంగదేశమునందుఁ గ్రముకకం, ఠోత్తరం బనుపట్టణోత్తమమునఁ
దన్నుఁ బట్టము గట్టి నున్నతసామ్రాజ్య, వైభవశ్రీసముజ్జ్వలత నొప్పె
నతనియాపురికి మదాళయుండు పసిండి, కోట పెట్టించి యెక్కుడుగ నతని

తే. దయ నడపె నంతఁ దనదుభార్యయును దాను
నుడుగ కభినవకౌముదీయుతుని నతనిఁ
గొలుచుచును దన్మణివిలోకగుణమహత్వ
మునను మధురలాలస యనుతనయఁ గనియె. 29

సీ. కని తన్మణీగుణంబునకు మెచ్చుచుఁ బ్రథ, మాగముండునుద్వితీయాగముఁడుత్తృ
తీయాగముండుఁ దురీయాగముండు నాఁ, బ్రఖ్యాతి నొప్పువారలు నలువురు
తత్పురోహితులు సత్వరము కళాపూర్ణుఁ, జేరి యాతఁడుదాల్చు చారుమణిని
బర్యాయమునఁ దారు పట్టి తత్సంస్పర్శ, మహిమచే నానందమగ్ను లయిరి

ఆ. యతఁడు తద్వశీకృతాత్ము లై వారాశ్ర,యించి యునికిఁ దనదుహృదయమునకు
నియతివశతఁ జాలఁబ్రియ మగుచునికిఁ ద,త్క్రియల కెల్ల నిచ్చగించి యుండె.

వ. అంత వారిలో నొక్కరుండు మిక్కిలి మందెమేలమ్మున నమ్మణిని గరంబు నొక్కి
పట్టుటయుఁ గళాపూర్ణుండు కోపగించుకొని వారిఁ బాయందోలి తదపరాధంబు
నంజేసి తత్స్వామి యైనమదాశయునికనకప్రాకారంబు నెల్లక విఘటితంబుగాఁ
జేయించె నతండును దానికిఁ దలంకక యందుల కేమి యెట్లైనను దనవాఁడ నతని
దేశంబునంద యెందైనను బ్రదికెద నని కళాపూర్ణుసేవ విడిచి కుటుంబసహితం
బుగాఁ గ్రముకకంఠోత్తరపురంబు వెల్వడి యొక్కించుక చనుచుండె. 31

సీ. కట్టెదుటను బూర్ణకలశద్వయం బతి, శోభనస్ఫూర్తిమై సొంపు మీఱఁ
గని వేడ్క నుబ్బుచుఁ జని సుఖంబున మధ్య,దేశంబునను జిరస్థితిఁ దనర్చు

క్రముకకంఠోత్తరా♦ఖ్యపురంబు వెడలున, ప్పుడు ప్రయాణక్షో♦భమునఁ గృశత్వ
మును బొంది తేరని♦ముద్దులపట్టిని, మధురలాలసఁ దలం♦పఁగ నెఱుఁగఁడ

ఆ. అప్పు డేమి సెప్ప ♦ నాతఁ డాపువుఁబోఁడి, యెట్టివా రని గణి♦యింప దంత
మీఁదమీఁద సుఖని♦మిత్తంబు లొదవుచో, నడుమఁ జెందునిజజ♦నంబువీడ. 32

తే. క్రముకకంఠోత్తరపురో త్తమమున కంత, నరుగుదెంచెను దిరిగి మ♦దాశయుండు
నిజకుటుంబయుక్తముగన♦న్నిసువు భాగ్య, మెట్లు పేరేచెనో మఱి♦యెందునిలక.

క. ఈపగిది నేగుదెంచి కళాపూర్ణుని గనుఁగొనం జె♦లంగె నిజకృశ
త్వాపగమోల్లాసిని యై, యేపునఁ దత్పుత్త్రి యంత ♦ నెంతయుఁ దెలివిన్.

సీ. అంత మదాశయుం ♦ డట్లు దేటి కరంబు, పొదలెడు సుతఁ గళా♦పూర్ణునొద్దఁ
దగ నిల్పి యతనికిఁ ♦ దత్ప్రకారము దెల్పి, యిట్టిచిత్రమహత్త్వ ♦ మేరి కైనఁ
గలదె యెందును నీక♦కాకంచుభార్యయుఁ, దానుదన్మహిమయం♦తయునురమణఁ
బొగడుచు నింపునఁ♦బొదలి రత్యంతంబు, నతనిపురోహితు ♦ లపుడు వినయ

తే. పరతఁ బ్రథమాగమాదులు ♦ తిరుగఁ జేరి
రాకళాపూర్ణు నాతండు ♦ నాత్మ నిచ్చ
గించుకొని యుండె నోతటి♦చ్చంచలాక్షి
సుప్రసన్నత్వ మెంతయు ♦ సొంపు మీఱ. 35

తే. మధురలాలస యంతఁ గ్ర♦మంబుతోడఁ, దల్లిదండ్రుల ప్రోదిని ♦ దరుణి యగుచు
నాకళాపూర్ణుచేత న♦నన్యసదృశ, మైనయావనఫలము దా ♦ ననుభవించె. 36

క. నిరవధికప్రేమోదయ, దురపహ్నవకందళన్మృ♦దుస్మితశోభా
సురుచిరకృత్రిమరోష, స్ఫురణంబున బొమలు ముడువు♦చుఁ సతి పతితోన్.

చ. అటు దలఁ డొర యెంతటిమ♦హాత్ములు మీరలు నాదుమీఁదనా
కటకట మీవచోరచన♦కౌశల మోభువనప్రపంచసం
ఘటనధురీణ యన్న నగి ♦ కామిని యిం దిపు డేమి గాంచి యీ
కిటుకు గడించి పల్కె దెఱుఁ♦గింపుము కల్గిన నాకు నావుడున్. 38

సీ. చెల్లఁబో మీసేవ ♦ సేయుచు నింతమా, త్రము నెఱుంగఁగలేన ♦ ప్రాణనాథ
యీదంటమాటలు ♦ నిట్టిభావంబుల, విధము నే నిచ్చిన♦విద్య లకట
యిప్పటిమనవృత్త ♦ మీకథ సర్వంబు, తుదముట్ట నేమి సె♦ప్పెదరొ యనుచు
నూరక యుండాఁక ♦ నుంటి నంతయుఁ జెప్పె, దను నది వినవల♦సిన వినుండు

తే. కొలఁకు కాసారపురముగాఁ ♦ బలికి యందుఁ
బొలుచునామోమునీడ సం♦పూర్ణశశియు
ననుతలంపునఁ బలికితి ♦ రపుడు దానిఁ
బ్రకటముగఁ గళాపూర్ణుఁ డ♦రాజు గాఁగ. 39

వ. ఆరాజు=ఆకళాపూర్ణుఁడు; సరిరాజులనెల్ల లీలాకళాపరాజితులం జేసెననుట= అవదనప్రతిబింబచంద్రుఁడు = ఎల్లముఖచంద్రులకు నెక్కుడైనసౌందర్యముగలవాఁడని యతిశయోక్తి; మీమహత్త్వవిశేషంబు దెలిపితిరి. ఇది యంతయు విస్పష్టంబు; మఱి యతండు స్వభావుం డనుసిద్ధునిచేత ధనుర్బాణంబులు నొక్కయరుణమణిశలాకయుం బడసె ననుట—భ్రూలతావీక్షణంబులు నధరంబును స్వభావంబుచేతన కలిగియున్నవి యనుట; అని యెవ్వరి కెఱుంగఁబడదు. మదాశయుం డనువాఁడు రూపానుభూతి యనుభార్యయుం దాను ధీరభావుం డనుమంత్రితో నలవ్రాక యేఱుల వలసినమాత్రఁ గళాపూర్ణుం డాధీరభావుని దనధనుర్విలాసంబునం బలాయనంబు నొందించి మదాశయు నతనిభార్యతోడం గూడ నొక్కించుక ప్రవర్తించిన నది—మత్ప్రతిబింబంబు నిజభ్రూవిలాసంబున ధైర్యంబుం బాఱఁ దఱిమి మీహృదయంబును దృష్టిసహితంబుగా నాకర్షించి విఁసున దనుట యై కానుపించుచున్న యది; అంత నిప్పలుకులకు నాకు నవ్వు వచ్చినది—మత్ప్రతిబింబంబునం దోఁచి చూచి యానవ్వును లేఁతవెన్నెలతో సామ్యాతిశయంబు దోఁపఁ దదభేదాధ్యవసాయంబు గల్పించి యభినవకౌముదీశబ్దంబునఁ బలికి యది స్త్రీలింగత్వసామర్థ్యంబున స్త్రీనామధేయం బై కానుపింప నభినవకౌముది యనుకాంతచేత నతండు వరియింపఁబడె నంటిరి. ఆకళాపూర్ణునకు సుముఖాసత్తి యనునది తండ్రియు మణిస్తంభుఁ డనువాఁడు దల్లియు ననుట, ఆప్రతిబింబంబు శోభనముఖసామీప్యంబు కారణంబుగాఁ దత్కాసారమధ్యమణిస్తంభగర్భంబున నుదయించె నని చెప్పుట కాదె యందు స్త్రీత్వపురుషత్వంబులు మీర లేమితడఁబాటుననో విజ్ఞోదుపడఁ గల్పించి పలికిన నేను హాసోత్సుక్యంబుల నాఁపలేక మీ కభిముఖంబుగాఁ బొరలినఁ గాసారమధ్యపిద్యోతమానప్రతిబింబంబువ్రాయి మన్ముఖంబు మీకు నెదుటఁ గాన్పించిన నది మదీయదేహంబునాసఁ గంఠోపరిభాగంబునం గనుపట్టుటం జేసి - యాకళాపూర్ణుం డంగదేశంబునఁ గ్రముకకంఠోత్తరపురంబునం బట్టంబుఁ గట్టుకొనియె నంటిరి. అదియే మదీయాత్మాధీనంబు గావున సత్త్వదాత్ముం డనుమంత్రిపట్టంబు గట్టుటగాఁ జెప్పితిరి; సత్త్వదాత్ముం డనఁగ—సమీచీనత్వదాత్ముం డనుట తోఁచుచున్నయదియు; అంతట మీను మత్కంఠపరిరంభణంబు గావించి యిది యుష్మదాత్మాధీనం బగుటను మీబాహువులు సువర్ణవర్ణంబు లగుటను మదాశయుండు క్రముకకంఠోత్తరంబునకుఁ బసిండికోటఁ బెట్టించె నంటిరి; మీయాత్మయు దృష్టియు నెట్టిమమతావశంబుననో మన్ముఖంబునం బాయక వర్తిల్లుచు మధురాధరేచ్ఛ యార్జించుట యరసి మదాశయుండు రూపానుభూతిసహితుం డై యాకళాపూర్ణునకు సేవఁ జేయుచుఁ దన్మణిశలాకమహత్త్వంబున మధురలాలస యనుతనయం గాంచె నంటిరి; అట్లు మధురలాలసఁ గనిన దన్మణిశ

లోకమహిమకు మెచ్చుచుఁ బ్రథమాగమప్రముఖు లయినమదాశయునిపురోహితు లమ్మణిశిలాకం బట్టి చూచుచుఁ దత్సంస్పర్శనమహత్త్వంబున నానందమగ్ను లయి రనుట—చుంబనేచ్ఛానంతరంబున మీముఖంబులునాల్గును మదీయాధరపానంబున నింపొందె ననుట గాదె? యాముఖంబులు ఋగ్యజుస్సామాథర్వణప్రాదుర్భావకారణంబు లగుటను మీయాత్మకు నధీనంబు లగుటను గ్రమంబునఁ బ్రథమాగమాదినామధేయు లైనమదాశయుని పురోహితు లంటిరి. అంతట నేను మీముఖచేష్టలచేత నధరపీడజనించినఁ గోపించి వానివారించి కౌఁగిలి విడిపించుకొనిన నది కళాపూర్ణుండు తనతాల్చినమణిశిలాక యాప్రాప్తాంగు లయందు నొక్కరునిచేతఁ గొంతపీడితం బైనఁ గనలి వారిం బాయఁదోలించె ననియుఁ, దత్స్వామి యైనమదాశయునిఁ గనకప్రాకారంబు విఘటితంబు చేయించె ననియుఁ బలికితిరి; అంత దేవరచిత్తంబు దృష్టిసహితం బై మన్ముఖంబును విడిచి పరిరంభవిశ్లేషప్రకాశితంబు లైనయితరావయవంబులకుఁ బోయిన నమ్మదాశయుండు నిజభార్యాసమేతుం డగుచు నాకళాపూర్ణుసేవ విడిచి తదాశ్రయం బైనయంగదేశంబునకుం బోయె నంటిరి; అట్లుపోవుచు నెదుటనొదవినపూర్ణకలశద్వయశుభనిమిత్తదర్శనంబున నుబ్బుచు నేగి మధ్యదేశంబునం గుటీరనివాసంబు గావించె ననుట వక్షోజయుగళసందర్శనంబున నానందింపుచు నరిగి వలగ్నభాగంబు నవలంబించి తడవు నిలిచె నని పలుకుట గాదె ముఖంబుఁ బాయుట యాదిగాఁగ నధరేచ్ఛ యడంగిన - ప్రయాణక్షోభంబున మధురలాలస కృశత్వంబు నొందె నంటిరి; అంత దృష్టిసహితంబుగా మీయాత్మ తిరిగి మన్ముఖంబునకు వచ్చుటయు దానఁ జుంబనేచ్ఛ మగుడఁ బరితుష్టి నొందుటయు నది ముఖపానంబుచేత సఫల మగుటయుఁ గ్రమంబున మదాశయుండు కుటుంబసహితంబుగా మరలి కళాపూర్ణునిసేవకు వచ్చె ననియుఁ దత్కారణంబున మధురలాలసకుఁ గృశత్వంబు మానె ననియును, అది యౌవనంబునఁ గళాపూర్ణునను గ్రహంబు వడసె ననియును మీకాముకత సముచితవచనరచనలఁ దేటపఱిచితిరి; ఇది యంతయు నిట్ల యగునో కాదో యానతీవలయు ననిన నతం డిట్ల తప్పదని నగుటయు నతనియథార్థవాదిత్వంబునకు మెచ్చుచు ని ట్లనియె. 40

క. ఇమ్మగుపరిహాసపువా, క్యమ్ములయెడ బొంకు వినము♦గా మీవలనన్
మిమ్ముఁ గనినహరిపొక్కిటి, తమ్మికడుపు చల్ల నై స♦దా మనవలయున్. 41

క. అని పలికినతనప్రియభా, మినిపలుకులకును బ్రమోద♦మేదురహృదయుం
డును దత్పరిరంభణపరుఁ, డును నై యాపద్మజుఁడు గ♦డుం బొలుపొందెన్.

ఆ. అని సరస్వతికిని ♦ గనకగర్భుఁడు రహ, స్యమునఁ జెప్పినట్టి♦సరసపుఁగథ
యేర్పడంగఁ జెప్పి ♦ యి ట్లని పలికె నా, శిశువు వినుజనులకుఁ ♦ జిత్ర మొదవ.

ఆ. తమయభీష్టకేళి♦తమిని తిర్యగ్జంతు, వనియొ నను గణింప ♦ కవ్విధమున

జెప్పుకొనఁగ వింటి ♦ నప్పలుక్కు లేను నా, నడుమఁ గదలిపోవ ♦ జడిసి యుంటి.

ఉత్సాహ. అంతఁ బంజరంబు వెడలి ♦ యట్టు నిట్టు నొయ్యనన్
గంతు లిడుచు జాతిజాతి ♦ కడకుఁ దొలఁగి వచ్చితిన్
జంత సేయ మింతతడవు ♦ చిలుకయున్కి యనుచు నా
యింతి గొంత యలుగ నున్న ♦ నేమి యనుచుఁ బల్కినన్. 45

సీ. అంతట నొకసమ♦యంబున సంభోజ, సంభవు సేవ తా ♦ జరుపుకొఱకుఁ
జనుదెంచునిర్జరే♦శ్వరుని వెంటను రంభ, చనుదెంచి భారతీ♦శ్వరునిఁ గొల్వ
నంతఃపురంబుక♦త్యంతరంబులు గొన్ని, గొచ్చి యేతెంచి య♦చ్చోట నొక్క
పంజరంబుననుము♦న్నటియట్ల వాగ్దేవి, మణితవిశేష మా♦త్మకు సుఖముగ
తే. నొయ్యనొయ్యన వర్తించు♦చున్ననన్నుఁ, జూచి దగ్గఱవచ్చియా♦సొంపుమిగులఁ
జిత్ర మిది యయ్యొ వారిసం♦సేవవేళ, నమ్మవా రుగ్గడించిరో ♦ యనుచు నడిగె.

ఉ. ఏనును దాఁపురం బెఱుఁగ ♦ కేర్పడఁ జెప్పితిఁ దత్స్వరోదయం
బైన తెఱంగుఁ దత్ప్రభవ ♦ మైనకథాకథనంబు నంతటన్
మానఁగనీక యవ్విబుధ♦మానవతీమణి ప్రేమతోడఁ బై
పై నడుగన్ వివేక మొక♦పాటియె చిల్కల కేమి నేర్పినన్. 47

ఆ. ఇట్లు చెప్ప యంత ♦ నేనవ్విలాసిని, పలుకు మనఁగఁ దొంటి♦పలుకులకును
రెండుమూఁడుమార్లు ♦ నెండయుఁ బలుకఁగ, నచటి కేగుదెంచె ♦ నజునియతివ. 49

వ. ఇట్లుగుదెంచి కనుబొమలు ముడుపుచు నన్ను నవలోకించె.

చ. తలఁకనె యూసె యేమిటికి♦తల్ దలపెట్టినదాన విచ్చటన్
దెలియుము గాన నిప్ర పెను♦ద్రిమ్మరికూఁతలదానవే కదా
భళిభళి యీవికారములు ♦ భ్రాంతి యవిఘ్నత జాగిలంబవై
యిలపయిఁ బుట్టి మించు శపి♦యించె మనంబున నల్క హెచ్చఁగన్. 50

క. రంభయుఁ దత్కోపవుస్మి, రంభమునకు వెఱచి యొక్క♦రత్నమయోరు
స్తంభముమఱుఁగున నొదిఁగె వి, జృంభితతద్రోషభాష ♦ వినఁబడ నంతన్.

సీ. నలువ యేతెంచి యొ♦న్నఁడు లేనియింతకో, పవుఁబలు కిదియేమి♦పడఁతియనుచుఁ
దనభార్యఁ బలికె న♦వ్వనితయుఁ గోపంబు, మించి శోభిలుమృదు♦స్మితముతోడ
వినరుగా యీచిల్క♦విధము ము న్నుద్యాన, వనములో మనమాడు♦కొనినయట్టి
యాకథమాట లా♦ద్యంతంబు రంభతోఁ, జెప్పుచున్నది యేను ♦ నప్పలుకులు
తే. వింటి నిపుడు వచ్చుచు గోడ♦వెనుక నిలిచి
యనుడు నది యేమి యెఱుఁగు ని♦ట్లదయవృత్తిఁ
దిట్టుదు రె యంచు సతిఁ బల్కి ♦ యట్టిశాప
గతికిఁ గుందెడున న్నంతఁ ♦ గరుణఁ జూచి. 52

వ. మీయమ్మశాపంబునకు నోఁ గాదన నెవ్వరికి నెట్లు వచ్చు నని యట్లనుభవించి త దనంతరజన్మంబున మదాశయుం డనుజగతీపతికి మధురలాలస యను పేరను యయ్యై జనియించి కళాపూర్ణుం డను రాజునకు భార్యయై యనన్యసాధారణం బగు సౌభాగ్యై శ్వర్యభోగంబు లనుభవించుచు సహజం బైనపరమపాతివ్రత్యంబున సకలధర్మం బులను సాధించి కృతార్థ వయ్యెదు విచారింపకు మని పలికిన నొకింత యుప్పొ భునిం జూచి యిది యేమయ్యా యెండియు మదాశయుండను మధురలాలసయు ను గళాపూర్ణుండను నంచుఁ బల్కుచున్నవారు దేవరకు నిన్నవని పలికిన పలుక రంత లై యున్నవి యనుచుఁ బలికి నవ్విన నతండు ఘనఘనాదమున నేనెరుఁగ నాని బంధ కథలయందు నారుఁ గలవరింతలు సంతతంబును గలుగుటం జేసి యుండుగా యట్లు గాదు మేదినిమీఁద నింకఁ గళాపూర్ణుం డనురాజు సృష్టింపఁగలఁడు నిజముగ నిన్ని యుఁ గాఁగల దనుటయు నేఁ దత్కథ వినవలయు నానంబు నుని సరస్వతి పల్కిన నిట్లనియె. 5

సీ. కాంత మున్నిన్నయాకథ యాకథయ నాఁగ, నమ్మువాచ్యతఁ బేర్చి నట్టి నాన జాతిక్రియాదిక సకలపదార్థవా, క్యార్థాంతరము లెవ్వి యుమియును గాని గలయవి యిందుఁ దత్కథకంటె భేదంబు, పరికింప నేనని పలుకుచుండు నిలిచె ననునివి మొదలైన యట్టిభూతార్థంబు, క్రియలట్లె యని నేను బలుకుచుందు

తే. నిలుపు నననివి యాదిగాఁ గలభవిష్య దర్థవచనంబు లైనక్రియాపదంబు లునుచుకొనుటయె నానియందును డలము నోసుధాంశువిలాసప్రహాసివదన. 5

వ. మఱియు శ్రోతృజనాపేక్షానుసారంబున నిత్తెఱంగున మిన్నక నా ఖ్యానంబులు నే నిదియు గొంత విస్తారంబు నొందఁ గల దని చెప్పఁ బని యేమి ప్రధానంబైన యథా గం బింతియె కావున. 5

సీ. అసిన సరస్వతి యద్భుతం బంది యె, క్కింత విచారించి యిట్లు పలికె యారాజునకు సుముఖాసత్తి యనునది, తండ్రియు మఱి మరి బ్రహ్మ ఘనాసుఁ డగువాఁడు దల్లియు నయ్యెద రే యన్న, నం దేమి నదియును నదియు నీవ శ్లేషాపి శేషంబు చేతన కాఁగల, దని బ్రహ్మ పలికె నంతట నతఁడు

తే. మిగుల వెఱఁగంది యంతట నగుచు మీఁగు, సృష్టిని దెలుపఁగను నని పలుక మదికి వలసినయట్లు చేయుదురు గాని, పట్టికొడుకులు నాకును నెట్లు జనద

క. తలపెట్టకు డీకె నెన్నఁడుఁ, గల నైనను మత్ప్రసంగ కారణమున న ర్తిలినట్టియీకథాస్థితి, యిల నిట్టవి గోరఁ దివియ నే నైన పాయన్. 5

సీ. మన మంత నేకతంబున జెప్పికొనినట్టి, కథ యిట తోఁచ నుక్కడను బుద్ధి

ఇంతమాత్రముగాక నిటమీఁద నీకథ, పృథివిపైఁ గలుగఁ జెప్పితిరి మీరు
తొలుతన యిది బ్రహ్మవలన వచ్చినయది,యనఁగఁ దన్మూల మెట్టిదియొ యనఁగ
నాన్ముఖప్రతిబింబవర్ణన యనఁగ ని, ట్టిప్రసక్తి నిది సంఘటిల్లె ననఁగ [వకి

తే. వచ్చె నగుఁబాట్లు నాకు మీవలన నాథ, నన్ను మన్నించి యింకనై ననుదడ
మీర లూరక యున్న నెవ్వారు నంత, వినరు గాన గుప్తంబు గావింపవచ్చు.

సీ. అనుమం బైపయిమాట గాక యిది యాహా యాత్మశృంగారశో
భనలీలాయశ మేరి కప్రియము నీపల్కుల్ మనోవర్తనం
బును నేఁడం బగునేని నాలుకతుదన్ ముక్కంటికొమ్మా విలా
సిని యే నమ్మెద నంచు బ్రహ్మ నగిపించెన్ మేలుమాటన్ సతిన్. 59

ఉ. ఘనయత్నంబున నవ్వడంచికొనుచుం గంజాక్షియున్ నాథ యే
మనినం గోపము వచ్చుచున్నది సుఁడీ యత్యంతమున్ నన్నిఁకం
జెనకన్ రాకుఁడు చాలు నవ్వ లని వైచెం గాంతుమీఁదన్ నిజ
స్తనగుచ్ఛప్రతిమల్లహల్లకదళోద్యత్కందుకం బంతటన్. 60

మ. అనయంబుం జల మొప్పఁగా మఱియు నాయబ్జాసనుం డట్ల యా
ననను మానుం డిది యంచు వాణియును వేడ్కన్ జేరి తా నొక్కచే
తన కంఠంబును గౌఁగిలించి యొకచేతన్ గడ్డమున్ బట్టి చె
క్కునఁ జెక్కానుచు నొక్కచన్నొన యురఃకోణంబుతో రాయఁగన్. 61

తరల. అతఁడు నేల పెనంగ దోజలజాక్షి పల్కొటు లున్న నీ
కితఁ బ్రకాశిత మాట నీమదిఁ గాంక్షితంబ యవశ్యమున్
క్షితిఁ బ్రసిద్ధము గాఁగ నున్నవిచిత్రసత్కథ నీ కస
మ్మతిమె యట్లగునేని యేమహిమం బ్రసిద్ధతఁ గల్గెడున్. 62

సీ. వివరింప సకలవస్తువులప్రసిద్ధి వా, గ్జాలమూలంబు వాగ్జాల మెల్లఁ
దనయం బిట్లుండఁ దనరు నీమది కస, మ్మత మైనయట్టిది మహి వెలయునె
యాకళాపూర్ణమహారాజుకథ తావ, కీనశృంగారలీలానిమిత్త
మనుచు మన్ముఖజాత మగుచు నవశ్యంబు, గరము ప్రసిద్ధంబు గాఁగలయది

తే. నికుఁ బ్రియ మని వేఱ వర్ణింప నేల, నీ విపుడు పల్కుపల్కు స్వాభావికంబ
పతులయనురాగలీల లేపగిదినైన, వెలయఁ గోరియు దాఁచు టింతులగుణంబు.

వ. అనిన విని యాభారతీదేవి యావాగ్జాసనుం జూచి మీర లింతచలముఁ గొని సమర్థింప నాకు నేఁగా దన నేల యదియునుంగాక యారాజు వాలాయంబుగా ధరణిం బుట్టఁ గలం డఁట. రాజ్యంబునుం జేయు నఁట. అతనిచరిత్రం బెట్లును వెలయం గల దఁట. ఇది సిద్ధంబు దానిసంగడిన నస్మత్ప్రహాస్యకథ వెలయుటకు నియమం బే యనుటయు, నతం డిది మునుపున నది వెనుకనుంగా వెలయునని పలుక నట్లేని వెలయుభంగు లెవ్వియొ యెఱుంగవలయు మీర లెక్కడ

నుడువకుండుఁడని ప్రార్థించి నుడువ ననిపించుకొని తన్నుఁ గనుంగొని యిది యు
ష్మదుషు వారాంగనాజన్మంబునఁ బుట్టనున్నయది. యందు నేతద్వృత్తాంతక నెఱ
యతే దని పలికి. రంభ యనునది యిప్పు డెందుఁ బోయె దానికిఁ దగినబుద్ధి చెప్పిన
లయు ననుచు నప్పుడంతి గడగడ వడంకుచుఁ గంబంబుమఱుఁగు నెడలి వచ్చి యు
సుగుల కెఱఁగిన లే లెమ్ము నీ వీకథ యెక్కడం దడవిన నాలోఁ గలఁగుదు గద
యని పలికిన నలువ నగుచు నీలాగు మఱి యెవ్వరు నే మొఱంగఁగదు. ఈకథ
యింకఁ జెప్పినట్టివారును వినినట్టివారును ధాత్రియందుఁ బుత్రపౌత్త్రి
ప్రపౌత్త్రాదిబహుసంతతిఁ దనర్చుచుఁ జిరకాలంబు ప్రచురసంపద్విస్ఫురితశోభిత
శుభసౌఖ్యంబులు గాంతు రిది యంతయు నానత్యికంబుగ మదీయాశీర్వాదం 64
బని పల్కిన.

చ. సతి పతిఁ జూచి మీఁచలము ♦ సాగినఁ జాలును మీఁద లక్ష్మిసం
ధతియ కడుం నిరర్గళత ♦ ధాత్రిఁ బ్రవర్తిలనిం డటంచు నిం
పతిశయిలంగ నవ్వె నపు ♦ డచ్చటు నాసి తదాజ్ఞ నేను నీ
క్షితిపయి ద్వారకాపురిని ♦ జెందితి జన్మము వారకాంతనై. 65

క. అని యీజన్మంబునఁ గల, తనవర్తన మించుకయును ♦ దప్పక యీపగ
వినుపించి విచిత్రజ్ఞా, ననిధానము శిశువు రాజు♦నకు నిట్లనియెన్. 66

క. కలభాషిణి యనుపేరన్, వెలయుచు నే నానిశాంత♦విధ్యగల నాలో
లలఁ గడప నోదవె నంతట, నలినజునదయోక్తగలము ♦ నా కానునై. 67

తే. శక్తిగుడిలోనఁ బ్రాగ్జన్మ♦సమయమునను
నాకు నిద్దివ్యహారసం♦దర్శనంబు
కలిమి వింటేఁ గదా యది ♦ దలఁచి యిపుడు
గ్రమ్మరంగ రెండేండ్లకుఁ ♦ గంటి ననుట. 68

క. అబరుచుఁ బ్రమదాశ్చర్యం, బులు మనమునఁ దనర వినయ♦మునఁ నుతిశతముల్
యలఘువ్రతుఁ డాబాలిక, కిలఁ జాఁగిలి మ్రొక్కలేచి ♦ యిట్లని పలికెన్. 69

క. తొలుతటిజన్మమునందును, గలభాషిణి యనఁగఁ బఱఁగి ♦ శాపించిన నీ
యలఘుచరిత్రలలో నా, తలఁపున నొకవర్తనంబు ♦ వార్తాంగణమయ్యెన్. 70

తే. అనుచు నీ కేమి దార్కాణ ♦ మయ్యెఁ జెప్పు
మనుచు నాన్నృపుఁ డడుగ న♦య్యతివవలనఁ
దగఁ గళాపూర్ణునినిచం♦దము జపంబు
తెఱఁగు నాసభఁ బడినరీ♦తియును చెప్పె. 71

ఉ. చెప్పి యతండు బాలికకుఁ ♦ జేతులు మోడ్చుచు నీమువాక్యముల్
దప్పవ యందు నామధుర♦లాలస వైనవిధంబ యిప్పు డే

రెయో ప్పిఁక నీకు నాథుఁడుగ • నున్న మహామహు నాన్నృపాలు నా
కెప్పుడు చూడఁగాఁ గలుగు • నింతయుఁ జెప్పుము నీవె నావుడున్. 72

ఆ. క్షితిసుపర్వ యేను • జెప్పిన నిఁక లెస్స, యుండ దది మెఱింగి • యున్నవారు
మీరలెల్ల నడిగి • వీరు చెప్పఁగ విను, మనియె శిశు వతండు • నాదరమున. 73

తే. ఆసభాపతిఁ జూచి యా•యమ్మయాఁడు, పలుకు వింటి నృపాల యే•ర్పఱుపవలయు
నాకు మీపేళ్లు మీవర్త•నముల నేత, దీయనామవర్తనములు• దెలియఁబడఁగ.

మ. ఇది యేలోకమొ యేపురంబొ మఱి మీ • రెవ్వారొ యీబాల యె
ట్టిదియో యేమియుఁ గాన కెంతయును నా•డెందంబు విభ్రాంతతన్
బెదరన్ మూర్ఛపడి యున్నవాఁడఁ దెలియం • జెప్పించుకోవేళ గ
ల్గద యింతదాఁకను దత్కథాకథనలీ•లాభవ్యవైచిత్రిచేన్. 75

సీ. అనుఁడు సజ్జనపాలుఁ • డట్లు మహావేళ గ, ల్గద యన్నమాట నీ•కతయు నాకు
నమగఁగ నెడలేద • యంతకంతకు సద్బు, తపుఁగథ లోదవ నిం•దాఁక ననఘ
వింటిమి కొంత నీ•వృత్తాంతమిపుడు మీ, విధ మింకఁ జెప్పెద•వినుము దెలియ
నేఁ గళాపూర్ణుఁడ • నీవె స్వభావుఁ డి, చ్చినయట్టిమణియును • శింగిణియును

తే. నమ్ములును వీరు ప్రథమాగ•మాదులైన
యట్టినలువురు మఱి సత్త్వ•దాత్ముఁ డాతఁ
డాతఁడు మదాశయుండు రూ•పానుభూతి
యల్లయది యాకెబిడ్డ యా•యరిదిశిశువు. 76

చ. తనగురుఁ డమ్మదాశయుఁడ • తప్పక యట్లు మమున్ భజించి ముక్
జని చనుదెంచినాఁ డిపుడు • నాకడకుం దను నట్లు నాదుద
ర్శనమున సేద దేఱె నని • జాయయుఁ దాను ముదద్భుతంబులన్
దనరుచు నిట్లు ముందట న•తం డిడినాఁడు పసిండితొట్టితోన్. 77

వ. దీనిపేరు మధురలాలస యనం బరఁగు నని యాయాపేళ్లవారి నందఱిం జూపి చె
ప్పి యిది యంగదేశంబు నగు నీపురంబును గ్రముకకంఠోత్తరనామధేయంబ నే
జనియించినదియుఁ గాసారపురంబు యది యిచ్చటి కనతిదూరంబున నున్న య
ది యన్నియుఁ జెప్పనేల వెరసుమాట యొకటి గల దని యిట్లనియె. 78

సీ. అజుఁడు వాణికిఁ జెప్పి•నట్టి యాకథలోని, వారిపేళ్లును వారి•వర్తనంబు
లొకటియుఁ దప్పక•యుండ మాపేళ్లును, మావర్తనములు నై•మదికి మిగులఁ
బరమాద్భుతం బొన•ర్పఁగ శారదావద, నప్రతిబింబాది•నామకర్మ
కల్పనాకేళిప్ర•కారమాత్రము లైన, యస్మదాఖ్యానక్రి•యాదికముల

తే. గోడ నెందు నొకింత వి•జ్ఞోడుపడక
సమ మగుట యెట్లొ యనువిచా•రము గలిగియు

నడుమఁ దత్కథలకును వి♦ఘ్నంబు సేయఁ
జనమి యూరక యుంటిమి ♦ వినుచు మేము. 79

క. అంతటఁ దత్కథకుఁడవ్వృ, త్తాంతముచేఁ దీఱ మాకు ♦ నాసందేహం
బంతయు ననుటయును మహీ, కాంతున కిట్లనియె నతఁడు ♦ గడు చోద్యముగాన్.

తే. అజుఁడు చెప్పినకథలోని♦యట్ల తండ్రి
యాఁడుమానిసియును మగ♦వాఁడు దల్లి
యును మహీపాల నీకు నా♦యుల్లమునకు
నిది వెఱఁ గొనర్చుచున్నది ♦ యెఱుఁగఁ జెప్పుమ. 81

క. అన నాకును దద్వాక్యం, బనయము చిత్ర మగుచున్న♦యది యాశిశు నా
త్మ నెఱుంగనియది లేదీ, యనుభావము చూడ నహహ ♦ మది బెల్పొడదన్. 82

క. ఆవాక్యము నీబాలిక, యావనఫలకథయు నవిది♦తార్థము లెందుకా
భావింప నొకటి పొసఁగుక్, భావి యగుటను మొదలిది వి♦నం దగుఁ దెలియన్.

క. అలఘువ్రతుఁ డపుడు కృతాం, జలి యై యాశిశువుఁ జూచి ♦ సర్వము నీకుం
దలఁపఁగ విదితమ యీభూ, తలపతిజన్మము తెఱంగు ♦ దయఁ దెలుపఁ దగున్.

వ. మున్ను నీకారణంబున నీకళాపూర్ణకథాకర్ణనఫలమహత్త్వంబు వింటిఁ బదంపడి
యిట్టినాజపంబునకు ఫలం బైనయితనికథ వినికియు నీకృపనే కలిగెనంతమాత్రం
బును గాక యీకల్యాణచరిత్రుని బ్రత్యక్షంబు చూడఁగంటి నత్యద్భుతం బై
నయీతనిజన్మప్రకారంబును సవిస్తారంబుగా నానతి యిచ్చి నన్నుం గృతార్థునిం
జేయు మనిన నమ్మధురలాలస యిట్లని వినుపించె. 85

సీ. భూవిబుధోత్తమ ♦ నీవు మృగేంద్రవా, హనగేహమునకు ము ♦ న్నట్లు వచ్చి
నపుడు మణిస్తంభుఁ ♦ డనుసిద్ధుఁడును సుముఖాసత్తి యనియెడు♦సతనిన గాయు
నాతోడిసంభాష♦ణమున వర్తిలుచుండి, రెఱుఁగుదు దగ నని ♦ యేర్పడఁ గాఁ
దత్పూర్వవృత్త మం♦తయుఁ దెల్పి యిట్లను, వారలు యోగప్ర♦వర్తనమున
తే. నమ్మహాశక్తిభవనంబు♦నందుఁ గొన్ని
నాళ్లు విజితేంద్రియతఁ బ్రవ♦ర్తిల్లుచుండి
రదియు నీకును దెలిసిన♦యదియె యంత
వారచటు వాసి చని యొక్క♦వనములోన. 86

తే. రతిసలిపి రందు సిద్ధుఁడో♦యతివ నీవు, పురుషుఁడవు గమ్ము నాస్త్రీత్వ♦మును భజింతు
నే ననుచు విపరీతర♦తేచ్ఛఁ బలికి, పలుకుటయు నాదరమున న♦జ్జలజముఖియు.

క. స్త్రీత్వము నీ వెందుము పురు, షత్వము నేఁ దాల్తు నని ని♦జప్రియుఁ బలికెన్
సత్వరత నట్ల వారల, స్త్రీత్వము పురుషత్వము విప♦రీతము లయ్యెన్. 88

వ. అప్పుడు. 89

మానినీవృత్తము. ఎక్కడనుండియొ కల్గెను సిద్ధున ♦ కేమఱుపాటఁ గృశోదరముల్
జొక్కపుగుబ్బలు గొప్పపిఱుందులు ♦ సోగకనుంగవ యొప్పిదముల్
జక్కనిముద్దుమొగంబు నితాంతల♦సత్కబరీభర వైభవముల్
మిక్కిలిఁ గోమల మైనశరీరము ♦ మీఱఁగ నాఁడుదనంబుపసల్. 90
ఆ. చాల నద్భుతముగ ♦ నాలలితాంగియు, ధవునిరూపొకింత ♦ దప్పకుండఁ
బూనె నాక్షణంబ ♦ నూనూఁగుమీసలు, గుఱుచపల్లజడలు ♦ కొమరు మిగుల.
ఆ. సలుపుగిలుపు దంప♦తుల కొకప్పుడు దడం,బసను గాని యెట్టి♦యెడల నట్లు
జగతి నాఁడుఁదనము♦మగతనమునుదడం,బఱచుకొనుటయెందు♦నెఱుఁగఁబడదు.
తే. స్త్రీత్వపురుషత్వదశ లిట్లు♦చెందువేళ, వారి కొండొరుపై దృష్టి♦వర్తిలుటను
దొరికె నొండొరుచూపులొం♦డొరుల కట్లు, భావనయె ప్రధానం బెట్టి♦పట్లనరయ.
ఆ. అమ్మెయిం బరస్ప♦రాకృతివ్యత్యయం, బగుటఁ జూచికొని మ♦హాద్భుతంబు
హృదయమునవహించి♦రిది యేమిమాయయొ, కోయటంచువారు♦గొంతతడవు.
సీ. అంతట నాసుము♦ఖాసత్తి యాత్మలోఁ, దన్నిమిత్తంబును ♦ దలఁచుకొనుచుఁ
దినసనాథువదనంబుఁ ♦ గనుఁగొని యిప్పు డే, ననినట్టిమాటమ♦హాత్త్వమ యిది
తప్పదు మును జర♦త్కాయ మే నలశక్తి, సన్నిధి వీడ్కాను♦సమయమునను
నను సత్యవచనఁగా ♦ నొనరింప నాయమఁ, బ్రార్థించితిని వృథ ♦ యై చన దది
తే. జానన స్తంభలిఖిరీతిఁ ♦ జర్చసేయ, ననిన విని యింక నేమియు ♦ ననకు మెద్ది
యూడఁబోనఁగ నెట్లానొ♦యనుచుఁబలికె, నమ్మణిస్తంభుఁడు భవిష్య♦దర్థవశత.
వ. ఇట్లు పలికి వెండియు నిట్లనియె. 96
తే. నీకు గర్భంబు గాకుండ ♦ నాకు నాకు
కొడుకు నీకూటమిన గలు♦గుటకు నీకు
వరము లిచ్చినయవ్వాణి♦వాక్య మెట్లు
ఫలితముగ నున్నదియొ యెందుఁ ♦ బదరఁ జనదు. 97
చ. అదియును గాక యంగనల ♦ కంగజసంగరకేళికావిశే
షదశలయందు నెక్కుడఁట ♦ సౌఖ్యగతుల్ మగవారికంటె నా
కిదియు నెఱింగికో నిపు డ♦భీష్టము గావున నిట్లు లుండఁ గో
రెద నొకకొన్నినాళ్లు విహ♦రింపుము నీవును బూరుషాకృతిన్. 98
వ. అనిన విని సుముఖాసత్తి యోయనఘ నీ వేరూపంబున నుండు మన్ననీదువాక్యం
బు నాకు వేదవిధిసమానంబు గావున నెపల్కినయట్ల చేసెద నని తదుక్తప్రకారం
బునఁ దనపురుషరూపంబుతోడ నసువుచుండె మణిస్తంభుండును నట్టినారీరూ
పంబున మదనక్రీడలు సలుపుచుండె నప్పుడు దమసుముఖాసత్తిమణిస్తంభనామ
ధేయంబులు స్త్రీత్వపురుషత్వంబులవెంబడిన వీడ్పాటుగా సంకేతంబులు చేసికొ
ని రంత నాకృత్రిమవనిత తనపురుషుండును దానును నానావిహారయోగ్యంబు

లైనయారామప్రదేశంబులు చూచువేడ్కఁ దనసింహంబు నాకర్షించి తదారూ
ఢులై దానియథేష్టసంచారవేగంబునకు సంతసిల్లుచు నంతరిక్షంబునం జరియిం
చుచుండి యెదుట నొక్కపురంబుఁ గని తనహృదయవల్లభున కిట్లనియె. 99

క. పుర మల్లదె యద్భుతగో, పుర మై వరణమిషలసిత♦పుణ్యాస్త్రీనా
పురమై విభవములకుఁ గాఁ, పురమై శోభిలెడు నగ్ర♦మునఁ గనుఁగొంటే. 100

చ. కలకలహంససారసబ♦కప్రముఖాంబువిహంగమండలీ
కలకలనాదలీలఁ దన♦కైరవతామరసాటలత్త్విజ్జో
కలకలమానసాభ్యుదయ♦గౌరవముల్ సరిగా ద టంచుఁ దాఁ
గలకల నవ్వుచున్న పరి♦ఖావలయంబువిధంబుఁ జూచితే. 101

క. ఈరమ్యపరిఖనడుమన్, సారపుశృంగములతోడ ♦ సాలము పద్మా
కారత నొప్పఁగ నిది కా, సారపురం బంద్రము కొలని♦చాడ్పున నునికిన్. 102

క. తోరణము లింద్రధనువుల, తో రణము లొనర్ప నొప్పు♦తోరగపుఁబుగముల్
సారపురీతుల నీకా, సారపురీతులకు రావు ♦ చర్చింపఁగన్. 103

ఉ. తోరపువస్తుసంపదల♦తో రమణీయత నొప్పు నిప్పురం
బోరమణుండ రత్నఖచి♦తోజ్జ్వలసౌధవిహారిణీసక
ర్పూరపుఫీటికారుచిర♦భూరిసుగంధసమేతవాతసం
చాలకృతావిదూరసుర♦సంపదపూర్వమనఃప్రమోద మై. 104

క. ఇచ్చోటికిఁ దొల్లియు నే, వచ్చి యెఱుంగుదును దీని♦వైభవమహిమం
బచ్చెరు విందు వసింపఁగ, నిచ్చ యగుచు నున్నయది య♦ధీశ్వర నాకున్. 10

క. అని పలికి యంతటను దీ, నిన దిగవలయు నని యపుడ ♦ నేలకు డిగ్గం
దనసింహవాహనముఁ బట్టి నిజేశుఁడుఁ దాను దాని ♦ డిగి నడిచి చనన్. 10

వ. అప్పట్టణం బేలురాజు సత్వదాత్ముం డనెడువాఁడు వాహ్యాళిం బోయి తిరి
యరుగుదెంచుచు నాపూఁబోఁడిరూపలావణ్యంబు లాపోవక నిర్నిమేషుం డై
నిరీక్షించి తదనంతరంబున. 10

క. ఒంటనిరాజులఁ గప్పము, గొంటిన్ మే లేర్చి కలికి♦గుబ్బెతలను వా
రింటఁ గల రంతకంటెను, గంటికి నిం పైనవాలుఁ♦గంటిన్ గంటిన్. 10

క. అనరాదు గాక నాయిం, టన కా దిటువంటిచెలువ ♦ నాకంబునఁ గ
ల్గునె చెప్ప నేల సకలా, వనితలనాయకులయిండ్ల ♦ వనితలసుద్దుల్. 10

క. ఆసిద్ధునిసంబంధం, బీసౌందర్యైకనిధికి ♦ నేరీతినొకో
దోసం బి ట్టటు భావన, చేసినఁ దెలియుదము వారు♦చెప్పిన నింకన్. 11

మ. అని చింతింప యదృచ్ఛ నచ్చెలువ త♦న్నావేళ నీక్షించినన్
ఘనసైన్యంబులు గొంత మించఁ దనతు♦ఖాణంబు తేజీఁ జివ్వ

క్కున దాఁటించి గుదించి చిత్తరువుబాఁ◆గుల్ మీఱ నాడించె శో
భనతద్వల్గనవల్గదగ్రిమరుచిఁ◆స్ఫాయత్కిరీటంబుతోన్. 111

వ. ఇవ్విధంబున ఘోటకంబును నొకింతవడి యిట్టట్టు ద్రొక్కించి యాఁకించి కించి
దుదంచితరత్నకంకణక్రేంకారంబులు కందళింపఁ గందం బప్పళింపుచు నిలిపి
నప్పుడు. 112

సీ. కేయూరమాణిక్య◆కిరణముల్ మెఱయంగఁ, జెలికానిమూఁపునఁ ◆ జెయ్యిఁ జేర్చి
రత్నాంగుళీయక◆ప్రభ పేరెములు వాఱఁ, గేలిపద్మంబు కెం◆గేలఁ ద్రిప్పు
లలితదంతాగ్రకాం◆తులు దొలంకఁగ దండ, ధరునితో రిత్తమం◆తనము నడపు
తెలినవ్వుడాలు ను◆త్తియపుఁ జౌకట్లఁ బెం, పఁగ నర్మసచివుతో ◆ సరసమాడు

తే. మణికిరీటంబు చాలించి ◆ మగుడ దిద్దుఁ, దళుకుకొనగోర మీసల◆నులియడల్చు
నాచకోరాక్షి తనుఁజూచు◆టరసి యరసి, భావజవికారములు కడుఁ◆బరిఢవిల్ల.

ఉ. కంతువికార మీకరణి ◆ గాటముగాఁ దనయందుఁ బ్రస్ఫుట
క్రాంతిగ నున్నచో నొకఁడు ◆ కానుక యిచ్చినపూవుబంతి బా
హాంతరసీమ నద్దుకొని ◆ యామృగలోచనఁ జూచెఁ దాన న
క్కాంత యొకింత జాఱుచను◆కప్పు ఘటింపుచు మోము వంపఁగన్. 114

వ. అంత నశ్వంబు డిగ్గి తానొక్కరుండ యాసిద్ధునిఁ జేరంబోయి మహాత్మా మీర
లెచ్చటనుండి వచ్చితి రెందుఁ బోవుచున్నవారు మీనామధేయం బెవ్వి యి
వ్వనిత మీ కేమి యగు నని యడిగిన నతండు తమవచ్చిన తెఱంగు చెప్పి యే మ
ణిస్తంభుం డనువాఁడ నాపూఁబోఁడి సుముఖాసత్తి యనుపేరం బరఁగు నని ప
లికి యిది తనభార్య యని యెఱింగించిన నీకురంగలోచన యేతెఱంగున నైన
సన్నిధి నున్నం జాలు నటమీఁద భాగ్యవశంబున నైనయట్లయ్యెడుఁ గాని య
ని చింతింపుచు నతం డతనికిం గపటవినయంబునం గృతాంజలి యై. 115

చ. హృదయము రంజిలంగ మిము ◆ నెంతయు భక్తిని గొన్నినాళ్లు మా
సదనమునందు నుంచికొని ◆ శక్త్యనుసారకృతోపచారసం
పదఁ బరిచర్య సేయుటకు ◆ మామది నున్నది వేడ్క మీర లే
తదభిమతం బొనర్చు టుచి◆తంబు మహాత్మక సిద్ధశేఖరా. 116

క. అనిన మణిస్తంభుం డం, గనవదనముఁ జూడ నట్ల ◆ కాని మ్మెందుం
డిన మన కేమీ యని భ, ర్తను బలికె నగుచు నాకు◆రంగేక్షణయున్. 117

క. ఆరీతి ననుమతించిన, వారలఁ దోడ్కొనుచుఁ జని యె ◆ వసుధావరుఁ డిం
పారెడునవమణిమయశిబి, కారూఢులఁ జేసికొని ని◆జాలయమునకున్. 118

తే. ఇట్లు దోడ్కొనిచని కరం◆బింపుమీఱ, నట్టిమణిగేహములు పైఁడి◆పట్టెమంచ
ములును సొమ్ములు పరిమళ◆మ్ములును జేటి, కాజనంబులుఁ గడు నధి◆కముగ నిచ్చె.

క. ఇచ్చి పలుమాఱు వారల, నచ్చటికిం జని వినీతుఁ ◆ డై కొలుచుచుఁ దా

నచ్చెలువను దనయొద్దకు, వచ్చుట కడిగించెఁ దగినవారలచేతన్. 120

ఆ. ఆలతాంగియుఁ దన కప్పటి కొక్కింత, గర్భజననశంక గల దటంచుఁ
జెప్పి సిద్ధసుతుని సిద్ధున కీక యేఁ, గలయ నన్యు ననుచుఁ గడపిపుచ్చె. 121

క. ఆవారిజముఖి కంతటఁ, నేవి ల్లుదయించెఁ జిక్కె నెమ్మేను గడున్
భావము మృద్భక్షణవాం, ఛావర్తనఁ జెందె గర్భసంసూచనగాన్. 122

కవిరాజవిరాజితము.

కడుఁ గృశమైనసనాభిని మధ్యముఁ గన్గొని కన్గొని యేమొ బలం
బెడలఁగఁ జిక్కెఁ గరం బపు డంగము లెల్లఁ దదీయకృశత్వముఁ బోఁ
గడఁగుటయుం బొదలెన్ గఠినం బగు కాంతచనుంగవ మున్నునఁ దా
బడలదు తత్పరిపుష్టితటిం గనుపట్ట మొగంబుల నవ్వ్యదవన్. 123

మ. కడుఁ దోరంపుఁబయోధరంబుల మొనల్ గప్పారుచుం బర్వ న
ప్పుడు తద్వక్త్రసుధాంశుబింబ మనయంబుం బాండురశ్రీ గనం
బడియెన్ గార్తికపూర్ణిమాతిథిబలెన్ భావించి చూడంగ నె
య్యెడనున్ స్థానగుణంబునం గలుగవే యేమేమియుం జిత్రముల్. 124

తే. అంతఁ గడుఁ గాను పొదలె రత్యాశ వదలె
వళులు విరియంగఁ బాఱెఁ బేరలఁత మీఱె
నాభి వికసించె గతులమాంద్యంబు మించె
సతికిఁ బ్రొద్దులనెల చొచ్చె జడత హెచ్చె. 125

క. ఈరాజోత్తముఁ డంతట, నారమణికి నుద్భవిల్లె నైదుగ్రహంబుల్
సారగుణత నుచ్చస్థా, నారూఢిం దనర భవ్య మగులగ్నమునన్. 126

సీ. సకలదిక్కులను బ్రసన్నతఁ గాన్పించెఁ, జలువనెత్తావిగాడ్పులు చరించెఁ
గుసుమవర్షంబు లోకుల కద్భుతము చేసె, శుభలీల దివ్యదుందుభులు మ్రో
సర్వామరులజయశబ్దముల్ విలసిల్లెఁ, బరఁగఁ ద్రేతాగ్నులు ప్రజ్వరిల్లెఁ
బరమసాధుజనంబు భావంబు లుప్పొంగెఁ, గలుషచారిత్రుల బలిమి గ్రుం

తే. శౌర్యగాంభీర్యధైర్యసౌజన్యనీతి, సత్యకీర్తిప్రతాపాదిసకలసుగుణ
పుంజరంజిష్యమాణభూభువనుఁ డగుచు, నిమ్మహారాజవరుఁ డుదయించునపు

వ. బ్రహ్మదేవుం డితనితల్లిదండ్రులకు నాగంతుకంబు లైనవర్తమానస్త్రీత్వపు
త్వనామధేయంబులు చూడక సహజస్త్రీత్వపురుషత్వనామధేయంబు ల
బెంచి యవ్విధంబున నవ్విభునకు మణిస్తంభుండు తల్లి యనియు సుముఖాస
తండ్రి యనియుఁ బలికినవాఁ డతనివాక్యంబున కన్యథాభావశంక గలదే యమ్మ
స్తంభుండు పుత్త్రోదయం బైనయనంతరంబ తనతొల్లిఁటిమగతనంబు
కును సుముఖాసత్తియాఁడుతనంబు సుముఖాసత్తికిని గలుగునట్టు నాయా
చేతం బలికించి యాభార్యయుం దాను దమతమపూర్వనామధేయంబుల

పును తిరుగ యోగాభ్యాసభాసురు లగుచుం గాసారపురంబునను యున్నవార
లీరహస్యంబు వారివలనం దార్క్ష్యణగాఁ దెలియవలసినం దెలియుం డని పలికి
యి ట్లనియె. 128

ఉ. ఎప్పుడు డింభకుండు పల్లి కుద♦యించెఁ గిరంబు విచిత్రలీలమై
నప్పుడె గల్గె యావనము ♦ యావన మెప్పుడు గల్గె నిచ్చెఁ దా
నప్పుడె వచ్చె యొక్కమణి ♦ యమ్ములు విల్లు స్వభావసంజ్ఞతో
నొప్పె బ్రసిద్ధుఁ డింతఁ బ్రథి♦తోత్తమభావము గాన రెవ్వరున్. 129

సీ. అంతఁ గళాపూర్ణుఁ ♦ డను నామ మితనికి, నిడియె నాసిద్ధలో♦కేశ్వరుండు
నప్పుడె తత్పట్ట♦ణాధీశుఁ డతనిని, దోర్యావనాదిమ♦హోన్నతి విని
యతఁ డెవ్వఁడో మహా♦ద్భుతనైభవుఁ డు దివ్య,పురుష వర్యుండుగాఁ♦గొలువ నితని
తల్లి నే నితరసా♦ధారణంబుగఁ జూచి, కామించి పాపంబు ♦ గట్టుకొంటి

తే. నిది యెఱుఁగం జేయఁ దగు నేమి ♦ యిచ్చి యైన
ననుచు నాసాధ్వి కడ కేగి ♦ యమ్మ మిమ్ము
నెఱుఁగ కొనరించినట్టి నా♦యెగ్గు లెవ్వి
గల్గినఁ గృతార్థచిత్త వై ♦ కావు మనుచు. 130

వ. తత్ప్రియంబుగా నితనికి నిజాధిపత్యం బెల్ల సమర్పించి తాను మంత్రి యై కొలి
చి యుండె నని చెప్పిన నలఘువ్రతుం డాబాలికం జూచి స్వభావుం డనంబరఁగు
నాసిద్ధుఁ డెవ్వఁ డేమికారణంబున నమ్మణియు శరచాపంబు లితనికిఁ దెచ్చి యి
చ్చె నని యడిగిన నది యి ట్లని చెప్పె. 131

సీ. ఓవిప్రవర యాస్వ♦భావాఖ్యసిద్ధుండు, విను సుముఖాసత్తి♦జనకుఁ డాతఁ
డాపుత్త్రి జనియించి♦నట్టిపిమ్మటఁ దన, కాంతను విడిచి దే♦శాంతరి యయి
తిరుగుచు మాహూరీ♦పురమున కేతెంచి, యందు దత్తాత్రేయు ♦ నఖిలయోగ
విద్యారహస్యకో♦విదుమహామహుఁ దప, శ్చర్యచేఁ దనకుఁ బ్ర♦సన్నుఁ జేసి

తే. కనియెఁ దత్కృపచేత యో♦గప్రకార
ములు సమస్తంబు తద్యోగ♦విలసనమున
భావి యెప్పుడు దనయందుఁ ♦ బొడకొలుపు
చునికిఁ దాన స్వభావాఖ్య ♦ నొసరఁ దాల్చె. 132

ఆ. అనుచు వినయ మొప్ప ♦ నలఘువ్రతుం డను నే, ర్మొగిచి సకలబోధ♦ములకు నిధివి
నీ వెఱుంగనియవి ♦ లే వెవ్వి యోగముల్, చెప్పవలయు ననిన ♦ శిశువు వలికె.

క. విమలాత్మక వినుము ప్రసి, ద్ధము జీవాత్మపరమాత్మ♦సంయోగము యో
గ మనఁ దదంగము లెనిమిది, క్రమమున వినుపింతుఁ దత్ప్ర♦కారము దెలియన్.

వ. ఆయోగాంగంబులు యమనియమాసనప్రాణాయామప్రత్యాహారధారణాధ్యాన

సమాధు లనం బ్రసిద్ధంబులై యుండు నందు నొక్కటొకటి యనేకభేదంబు లగు
నవి యెఱుంగించెద వినుము. 135

మ. యమము ల్సత్యదయాక్షమాధృతిమితా◆హారార్జవబ్రహ్మచ
ర్యము లస్తేయ మహింస శౌచ మన నొ◆ప్పారు ల్ధరిత్రీసురో
త్తమ యందు ల్దశభంగులై పరుల బా◆ధం బెట్టకింపారు బొం
కమి సత్యంబు పరార్తి కోర్వమి దయా◆ఖ్యం బెంపు మీఱుం గడున్. 136

క. విను మొరులతప్పులందు, న్గనలక సైరించి యునికి◆ క్షమ యనఁ బరఁగు
న్ధనబంధువియోగాదుల,కును హృదయము కలఁగమికిని◆ గొఱలు ధృతి యనన్.

క. ఎనిమిదికబళంబులు యతి, కినుమడి వనవాసి కతని◆ కినుమడి గృహికి
న్విను లఘుభోజన మితరుల, కనఘ మితాహార మనఁగ◆ నభినుతికెక్కున్. 138

తే. విహితకర్మంబు లెందుఁగా◆వించునెడల, మఱి నిషిద్ధకర్మంబులు◆ మానునెడల
వాఙ్మనఃకాయకర్మప్ర◆వర్తనంబు, నూవె యార్జవమన మహీ◆సురవరేణ్య. 139

సీ. సన్న్యాసికిని బ్రహ్మ◆చారికి నైష్ఠికుం, డగువనస్థునకు నో◆యనఘచరిత
స్త్రీసంగమంబును◆ ద్రికరణంబులయందు,నొకయప్పుడును జేయ◆కునికి బ్రహ్మ
చర్యంబు ఋతుకాల◆భార్యాభిగమనంబు, దక్కనబోంట్లతోఁ◆ దద్విహార
మును మానుటయు గృహ◆స్థునకును బ్రహ్మ చ,ర్యంబిఁకన స్తేయ◆మనఁగ నెందు

తే. శౌర్య మెఱుఁగమి యెపుడు నే◆జంతువులకు
నెగ్గొనర్పక యునికి య◆హింస యనఁగ
శౌచ మన రెండు తెఱఁగులై◆ శాస్త్రములను
బాహ్యమును నాంతరంబు నాఁ◆ బ్రణుతికెక్కు. 140

ఆ. అందు బాహ్యశౌచ◆ మనఁగ మృజ్జలములఁ, జేయఁబడినయది ప్ర◆సిద్ధి కెక్కు
నాంతరం బనంగ◆ ననఘ ధర్మమున న,ధ్యాత్మవిద్యచేత◆ నయినశుద్ధి. 141

క. విను నియమంబులు పది తప, మును సంతోషాస్తికత్వ◆ములు దానేశా
ర్చనసిద్ధాంతశ్రవణము, లును హ్రీయును మతిజపంబు◆లును వ్రతము ననన్.

తే. కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదిక◆క్రియలు కాయ
శోషణము సేసి తపము సం◆తోష మనఁగ
నిప్పుడమి లాభమును గల్గె◆ హృదయవృత్తి
నదియ చాలు నంచునికి సు◆మ్మనఘచరిత. 143

క. విను పుణ్యపాపములు గల, వనియెడువిశ్వాస మెద్ది◆ యది యాస్తిక్యం
బనఁ బరఁగు న్న్యాయార్జిత, ధన మర్థుల కొసఁగు టొప్పు◆ దానం బనఁగన్.

క. ఈశార్చన మన హరిఁ బర, మేశుం బూజించుటయును◆ నెపుడును రాగా
వేశానతహింసాప్రము, ఖాశంకలు లేనిహృద్వి◆చారంగస్థితియున్. 145

సీ. అనఘాత్మ వినుము సి◆ద్ధాంతశ్రవణమును, వేదాంతశాస్త్రంబు◆ వినుచు నునికి

వైదికలౌకిక♦వర్తనలకు దూర, మగునింద్యకర్మంబు♦నందు లజ్జ
యెయ్యది యది సుమ్ము♦ హ్రీశబ్దవాచ్యంబు, విహితసదాచార♦విధులమీఁది
శ్రద్ధ మతి యనంగఁ ♦ బ్రస్తుతికెక్కును, వేదబాహ్యము గాని♦విమలమంత్ర
ఆ. మును గురూక్తమార్గ♦మున జపించుటయు న, ధీత మగుశ్రుతిస్మృ♦తీతిహాస
ముఖ్యవాఙ్మయంబు ♦ మునుకొని యావర్త, నంబు సేఁత జప మ♦నంగఁ బరఁగు.
క. వినుము విశిష్టాచారం, బును ధర్మప్రముఖనిఖిల♦పురుషార్థకరం
బును నగు నుపవాసాదిక, మనఘాత్మక సుప్రసిద్ధ ♦ మగువ్రత మనఁగన్. 147
క. ఈయమనియమంబులు గల, ధీయుతుఁ డధికారి వసుమ♦తీసురవర నీ
శ్రేయస్కరాసనప్రా, ణాయామాద్యుత్తరప్ర♦యత్నంబులకున్. 148
వ. ఆసనంబు లనేకభేదంబులం బ్రవర్తిల్లు నం దుత్తమంబు లయినకొన్నింటిని వివరించెద. 149
క. వినుజానూర్వంతరభా, గనివేశితపాదతలుఁడుఁ ♦ గడు ఋజుకాయుం
డును నై కూర్చుండఁగ యో, యనఘాత్మక వెలయు స్వస్తి♦కాసన మనఁగన్.
తే. వామపృష్ఠపార్శ్వమునన ♦ వామగుల్ఫ
మమరఁ బార్శ్వాంతరమున గు♦ల్ఫాంతరంబు
నునిచి గోముఖాకృతి దృఢా♦సనత నునికి
యమలగుణ గోముఖాసన ♦ మనఁగఁ బరఁగు. 151
సీ. దక్షిణపాదంబు ♦ దక్షిణాంకమునన, దక్షిణాపాదంబు ♦ దక్షిణాంక
మున నిడి యిరుగేలు ♦ వెనుకగా వీడ్వడ, నిగుడించి బొటవ్రేళ్లు ♦ దగులఁబట్టి
యురముపైఁ జుబుకాగ్ర♦ మొనరంగ హత్తించి, దృష్టినాసాగ్రసు♦స్థితము సేసి
యునికి పద్మాసన ♦ మన నొప్పు నిందుఁగొం, దఱు చిబుకవ్యవ♦స్థానియమము
తే. చెప్ప రొకకొంద ఱూరుసు♦స్థితిఁ గనఁ దగు
దోయి యుత్తానముగ నిడి♦ తొడలనడుమ
నట్ల పాణులు నిలిపి నా♦సాగ్రదృష్టి
యగుచు నునికి పద్మాసనం ♦ బంద్రు బుధులు. 152
తే. అనఘ తుదఁ జెప్పినట్టిప♦ద్మాసనవిధి
యందుఁ జుబుకాగ్రమును హృద♦యమునఁ జేర్చి
రాజదంతమూలంబున ♦ రసన చేర్చి
వాయుకర్షణ మొయ్యనఁ ♦ జేయవలయు. 153
క. కుడితొడపై వామపదం, బిడి యితరముమీఁద నితర ♦ మిడి నిశ్చలతన్
గడు కుదురై కూర్చుండుట, పుడమిన్ వీరాసనాఖ్యఁ ♦ బొలుచు మహాత్మా.
శా. అండాధఃస్థిత మైనరేఖ యుభయో♦పాంతంబులన్ గుల్ఫముల్
రెండున్ వీడ్వడఁ జేర్చి బాహుయుగమున్ ♦ వ్రేళ్లన్ గడుం జిక్క నై

యుండఁగఁ జానువులందుఁ బూన్చి వివృతా♦స్యం బైననాసాగ్రసీ
క్షుం డై యుండెడునట్టియాసనము మిం♦చుగ్ సింహసంజ్ఞాకమై. 155

మ. తనగుల్ఫంబులు రెండు నంటి యుగళా♦ధశ్శేఫనీపార్శ్వవ
ర్తన నుండఁగ ఘటియించి హస్తములఁ ద♦త్పార్శ్వంబు లత్యంతము
త్తనిరూఢిం గ్రహియించి వ్రేలుట యో♦ధర్మాత్మ భద్రాసనం
బనఁ బ్రఖ్యాతి వహించి యుండు నది స♦ర్వారోగ్యదం బెప్పుడున్. 156

క. తగ మేహనంబుపైఁ స, వ్యగుల్ఫ మిడి దానిపైఁ ద♦దన్యం బిడి గి
ట్టిగఁ గూర్చుండుట యోభ, వ్యగుణా ముక్తాసనాఖ్య♦మై పెంపొందున్. 157

క. కొందఱు సిద్ధాసన మని, కొందఱు వజ్రాసన మని♦ కొనియాడుచు నిం
పొందఁగ దీనిని మఱియొక, కొందఱు గుప్తాసన మను♦కొంద్రు మహాత్మా. 158

చ. కరతలముల్ ధరిత్రిపయి♦ గట్టిగ రెండును నూఁది వానికూ
ర్పరముల నాభిపార్శ్వములఁ♦ బన్నడ నాని శరీర మెల్ల నం
బరమున దండలీలఁ గను♦పట్టఁగఁ జక్కఁగఁ జాగి యున్కి సు
మ్మరయ మయూరసంజ్ఞ మగు♦ నాసన మోధరణీసురోత్తమా. 159

తే. జగతిపైఁ బాదములు రెండుఁ♦ జక్కఁ జూచి
పాణులఁ దదగ్రములు బిగఁ♦బట్టి నుదురు
జానువులఁ జేర్చి యున్కి యో♦సాధుచరిత
తాపసేంద్రులు పశ్చిమ♦స్థాన మండ్రు. 160

క. ఈయాసనములు నిక్కలి, కాయలఘుత్వమును సకల♦గదనాశనముఁ
జేయుచుఁ బాపనికాయము, పాయం దోలుచును బరఁగు♦ భవ్యచరిత్రా. 161

సీ. ధౌతనీతికపాల♦భాతినత్రిస్త్రాటి, కములు నాళియు నాగ♦ సమరుదయాగ
షట్కర్మముల దేహ♦సంశుద్ధికలితుఁ డై, పరఁగ నీ చెప్పిన♦భద్రసింహ
పద్మాసనాదులఁ♦ బరిచయం బమరంగఁ, బ్రణవసంఖ్యాభేద♦గుణనిరూఢిఁ
గొమరొందుపూరక♦కుంభకరేచకం, బులవిశేషంబులఁ♦ బొలుపుమీఱు

తే. చున్నయట్టి ప్రాణాయామ♦ మోమహాత్మ
సలుపఁ జలుపంగ మారుత♦జయము గల్గు
నంతకంతకు సంసిద్ధి♦ నతిశయిల్లు
నాఁడునాఁటికి మేనిలో♦ నాభ యెల్ల. 162

తే. విను మపానంబునకు రెండు♦వ్రేళ్ల యెడను
బై నెసఁగుపావకునియున్కి♦పట్టునకును
బైని తొమ్మిదివ్రేళుల♦పాటియెడను
ధరణిసురవర్య నాడికం♦దంబు వెలుచు. 163

తే. ఉండుఁ దనువున డెబ్బది • రెండువేలు
నాడు లొక్కటియు నూఱు గ•ణ్యంబులందు
నందుఁ బదునాల్గు శ్రేష్ఠంబు • లందులోన
మూఁడు నుతి కెక్కు నందును • ముఖ్య మొకటి. 164

వ. పదునాల్గునాడులలోపల సరస్వతీప్రముఖంబు లైన యేకాదశనాడులు, జిహ్వాదివ్యాపారకారణంబు లై పరఁగు నిడాపింగళ లనునాడీద్వయంబు వామదక్షిణనాసారంధ్రగామిను లగుచుఁ బ్రాణాయామసాధనం బై ప్రవర్తిల్లుచుఁ బ్రధానతమం బైనసుషుమ్నాహ్వయనాడి బ్రహ్మనాడి యనం బరఁగుచు నాడీకందమధ్యవర్తిని యై బ్రహ్మరంధ్రగామిని యై యుండు నందుఁ బవనంబుఁ బ్రవేశింపఁజేయుట యుత్తమయోగం బనం బరఁగు నింకఁ బ్రత్యాహారప్రకారంబులు విను మని యిట్లనియె. 165

సీ. ఇంద్రియార్థములందు • నింద్రియంబులఁ బ్రవర్తిలనీక కుదియించి • త్రిప్పు టొకటి
యవియందుఁ జరియించె • నదిసమస్తంబు నాత్మయ కాఁగ మనసులోఁ • దలఁచు టొకటి
నిత్యకర్మంబు ల•న్నియు నాత్మయందు సంతతము చిత్తముచే నొ•నర్చు టొకటి
తనువునఁ గలపదు•నెనిమిదిమర్మసీమలఁ గ్రమంబున గాఢపు • నిలుపు టొకటి
ఆ. యోగశాస్త్రశీల•యుతులు ప్రత్యాహార, భేదరీతు లనుచు • నాదరమున
సాంప్రదాయకముగ • సలుపుచు నుందురు, రో వసుంధరాసు•రానతాంస. 166

సీ. పాదాదిగా జాను•పర్యంత ముర్వి యు, ర్వ్యాదిగాఁ బాయుప•ర్యంత ముదక
ముదకాదిగా మఱి • హృదయాబ్జపర్యంత, మగ్ని యగ్న్యాదిగా • నందుమీఁద
భ్రూమధ్యపర్యంత•ము మరుత్తు మరుదాది, గా మూర్ధపర్యంత • మోమహాత్మ
నభము వర్తిల్లుఁ దా•నక మది యైనభా, వింపఁగా వేఱ్వేఱ • విహితగతిని
తే. ధాతృవిష్ణురుద్రేశస•దాశివాఖ్య
దైవతములఁ బృథివ్యాది•తత్త్వపంచ
కమున ధారణ మొనరింపఁ • గా నలయును
బ్రణవముననుఁ బ్రాణాయామ•భంగు లమర. 167

ఆ. అని మఱియును దద్ర•హస్యవిశేషంబు, లన్నియును వచించి • ప్రాణముఖ్య
పవనగతుల తెఱఁగు•పదునెనిమిదిమర్మ,ములును నాడు లుండు•పోలువుఁ దెలిపె.

వ. తెలిపి యింక ధ్యానప్రకారంబు విను మని యిట్లనియె. 169

క. అప్రతిమముగ విజాతీ, యప్రత్యయవాసనాని•రాసం బిచ్చి
న్నప్రవహదురుసజాతీ, యప్రత్యయరూప మనుచు • ధ్యానము వెలయున్. 170

క. అది సగుణధ్యాన మనన్, సదమలగుణ వినుము నిర్గు•ణధ్యాన మనన్
విదితముగ నిరు తెఱంగుల, మొదలిటి యది చేయ నితర•మును సిద్ధించున్.

చ. సగుణ మనంగ నింక విను ♦ శంఖసుదర్శనముఖ్యచిహ్నితం
బగుపురుషోత్తమాకృతిఁ ద♦దన్యము నిర్మలనిత్యచిన్మయం
బగుపరమాత్మరూప మది ♦ యబ్బుట దుర్లభ మెట్టివారికిన్
సగుణవిలాసచింతనము ♦ సల్పఁగ సల్పఁగ దాని భూసురా. 172

క. మానసము విష్ణునందున్, లీన మగుచు నించుకయుఁ జ♦లింపక యుండన్
బూనుట సమాధి యగు వి, ద్యానిరతా యుక్తరూప ♦ మది భావింపన్. 173

వ. యోగవిద్యాప్రకారంబు దీనిమహత్త్వంబునం జేసి యత్తెఱంగున ధ్యానంబు దన
యందుఁ దిరంబుగా నిలుపుచు నాసిద్ధుండు స్వభావుఁ డనఁ బరఁగె. 174

తరల. అతఁడు నిత్యము నాత్మయోగస♦మాధికిన్ విజనస్థల
స్థితి మనంబునఁ గోరి పెక్కులు ♦ దేశముల్ చరియింపుచున్
గతివశంబున జన్మదేశము ♦ గాంచి యందుఁ గడున్ వివి
క్తతల మంచు వసించెఁ దా శత♦తాళదఘ్నహ్రదంబులోన్. 175

సీ. అట్లు వసించి యో♦గారూఢి నుండుచోఁ, దనయల్లుఁ డాలిపైఁ ♦ గినుకవలన
మడువున నారీతిఁ ♦ బడి తన్నుఁ జేర న, యఃస్తంభమణి మొద ♦ లైనయట్టి
వానిఁ గొన్నిటి నిచ్చి♦తా నంపెఁ గానియ, ప్పుడు దనబాంధవ్య♦మును దెలుపఁగ
బోయిన బంధంబు ♦ పోనీక తగిలించు, కొనఁ నేల మగుడఁగ ♦ ననుతలఁపున
తే. నంత నెంతయు బహుకాల♦మరుగ నతఁడు, నియతివశమునఁ దద్యోగ♦నిష్ఠ నదఁ
హ్రదములోపల వెలువడి ♦ యరుగుదెంచె, సకలబుధసేవ్య మైనశ్రీ♦శైలమునకు

ఉ. శీలితయోగవైభవుఁడు ♦ సిద్ధుఁడు వేడుక మించఁ గాంచె శ్రీ
శైలము నీలలోహితల♦సన్మణిచిత్రితసానువైభవో
త్తాలము సేవకేష్టఫల♦దానవిధాననవీనదేవతా
సాలము నిత్యవర్ణగుణ♦జాలము ముక్తిలతాలవాలమున్. 17

ఉ. పెల్లగిలెన్ గుబేరు మల ♦ పెంపటె ఘూర్ణిలె మందరంబు దా
విల్లయి వంగె మేరుగిరి ♦ వింధ్య మిలన్ నెఱయంగఁ గ్రుంగె మా
పెల్లఁ దుషారమాత్ర మగు ♦ చెన్న హిమాద్రికి సాజ మై ప్రవ
ర్తిల్లెను గాన శ్రీనగము ♦ శ్రీనగ మన్ ఘనకీర్తికిం దగున్. 17

సీ. నవపుష్పవనము నా♦నామణుల్ గ్రుచ్చిన, పచ్చపట్టుఁ గబాయి♦ బాగు నెఱ
ధాతుస్థలంబు లా♦తతకుంకుమాంగరా, గప్రకారంబునఁ ♦ గానుపింపఁ
దెలిడాలు పచరించు♦ సెలయేటికాలువల్, హారవల్లరులసొ♦యగము దాల్ప
బహువిధోపలయుతో♦పత్యకాభాగభ, ద్రాసనలీలల ♦ నతిశయిల్ల
తే. నపరిధరణిభృన్మూర్ధస♦మాదరార్హ, పాదకటకంబు లమరంగఁ ♦ బ్రణుతిఁ గన
యన్నగేంద్రునికిని గిరీ♦టార్పణ కరి, మైనయుడిగంపుఁగత్తె మ♦ధ్యాహ్నలక్ష్మి

క. సిద్ధమణుల్ గనుగనులున్, సిద్ధౌషధమూలికావి♦శేషపుఁబనులున్

సిద్ధరసధునులు గూడి ప్రసిద్ధిగఁ జేకొన్నరూపు • శ్రీగిరి యయ్యెన్. 180

క. పాతాళగంగ యనియెడు, కైతవమున నన్నగేంద్రు • కాలికడియ ము
ద్ద్యోతించు గండశైల, వ్రాతమిషస్థితనగాంత • రప్రతిమలతోన్. 181

చ. ఘనపరిరంభసంభ్రమవి • కాసములం గనుపట్టినట్టిమి
న్ననుహారిపేరురంబు దన • యందును దార్కొనకుండ నొత్తి పె
ట్టినని‌ధిగర్భభాజనవ • శీవిఁ బ్రవర్తిలు నన్నగంబు శో
భనఖచరద్రుమావిరళ • పల్లవతల్లజశోణపాణి యై. 182

వ. ఇవ్విధంబున నతిపవిత్రవిచిత్రమహిమంబున నతిశయిల్లుచున్న నగోత్తమంబు న
త్యంతభక్తియుక్తుఁ డగుచు నధిరోహణుం డగుచు మల్లికార్జునమహాదేవసేవా
విధానం బనూనంబున నడపి యదృచ్ఛావిహారంబున సంచరించువాఁ డందు
నంతట భృగుపాతంబున కాయత్తపడు చున్న మణికంధరుం జూచి నీ వెవ్వండ
వీసాహసోత్సాహంబునకుం గారణం బేమి యెఱింగింప వలయు ననుటయు న
తండు దనపేరునుం జాతియుం దెలిపి తద్భృగుపాతోత్సాహపర్యంతంబు తన
పూర్వవర్తనంబు సకలంబునుం జెప్ప నందు వినంబడిననిజపుత్త్రీజామాతలవృ
త్తాంతంబున నుత్కంఠమానమానసుం డగుచు మఱియుం దద్విశేషం బతనికి
నెఱుకపడినంత యడిగి తెలిసి తాను సుగాత్రిజనకుం డగుట వినుపించి తనవర్త
నం బంతయుఁ జెప్పి శారదాదేవి యాసుగాత్రీశాలీనులకు నిచ్చినవరంబు లె
ట్లు ఫలితంబు లగునో యని యొకింత చింతించి యవి యట్లట్ల సఫలంబులు గాక
మానవుగా యని నిశ్చయించి మణికంధరున కిట్లనియె. 183

సీ. నారదుపరిచర్య • చే రుక్మిణీకాంతు, శిష్యుని సంగీత • సిద్ధిఁ గనుట
యమ్మానికరుణచే • హరిభక్తితీర్థయా, త్రాదిపుణ్యంబుల • నతిశయిలుట
నకుమఁ బ్రమాదంపు • నడకఁ జేకుఱినశా, పము రాజ్యఫలముగాఁ • బనుపఱచుట
యధికపుణ్యప్రాప్య • మైనగంధర్వజా, తిని సముద్భవ మంది • తేజరిలుట

తే. యూహ సేయంగ నీ వింక • నొందుజన్మ
మమితసాద్గుణ్యసంపన్న • మగుట ధ్రువము
పుణ్యవాసన లూరక • పోవు సూవె
యెట్లుఁ దమతమఫలముల • నిచ్చుఁ గాని. 184

క. సుగుణాగ్రణైకనివాసం, బగుజన్మము నీకుఁ గలిమి • కాద్యమహేతూ
పగమంబ చాలు నిచ్చట, భృగుపాతంబునకు నేమ • పేక్షిత మింకన్. 185

చ. అనుడు నతండు శ్రీమహితు • లై శుచివర్తను లైనవారికిం
దనయుఁడ నై జనించుటయె • తర్పిత మంచుఁ దలంచినాఁడ నా
విని యెటు లైన నెంతయుఁ బ • విత్రచరిత్రత నీకుఁ గాన్పడం
దనరినవారు మత్సుతయుఁ • దత్పతియుం దలపోసి చూడఁగన్. 186

ఉ. వారలు తల్లిదండ్రులుగ ♦ వాంఛ యొనర్చుట మేలు గాదె యుం
పారఁగ దాన నాకును బ్రి♦యం బగు నొక్కటి యొక్క శాస్త్రసం
బూరక పోదు నీమదికి ♦ నోపమి యట్టిమహోపకార మో
సారగుణాఢ్య యే సలుప ♦ శక్తుఁడ మీఁదట నీకు నెంతయున్. 187

సీ. తొల్లి యొకపుడు మ♦ద్గురువుల నే నాత్మ, పరిరక్షకొఱకును ♦ బట్టి [illegible]
కౌశలయు న టంచు ♦ దైవసంప్రేరణ, నడిగిన నృణయించి ♦ యట్లు నాకు
నొసఁగుచు నిది యమో♦ఘోద్యమం బని పల్కి, వారలు నన్ను ని♦[illegible] నను
క్షత్రవంశంబు గాఁ♦గల దని రావాక్య, మరసిన నిప్పు నా♦యుల్లమునను

తే. గొడుక నై పుట్టుటకె యను♦కూల మగుచు
నున్న యది క్షత్రధర్మ మ♦త్యుజ్జ్వలముగ
జగతియే లేదు తక్కిన♦సందియంబు
లన్నియును మాని నామాట ♦ యాచరించు. 188

సీ. అనుపు నట్లని నా♦యాత్మచందము విను, మట్లను [illegible] ♦ [illegible]
రాజ నౌటకును గా♦రణములు నున్న విం,కను బవిత్రుల[illegible]♦ జనన[illegible]
కాంక్షచే నిష్ఠ డీ♦కరిమేశ్వరపుచరి, నుఱుకుచున్నాఁడను ♦ మఱియుఁ గొంత
మదిలోని మెరమెర ♦ మాన దేమిటికి నం,టేని నెంతటిరాజ ♦ నైన నెట్ట

తే. పావనులయింటఁ బుట్టిన ♦ బహిరబహిర,రాతివర్గజయం బజ♦స్రమును గలిగి
వర్తిలుట యబ్బురము గాన ♦ వగపుగలదు,చిత్తమున నాకు [illegible]♦[illegible].

ఆ. అదియుఁ గాక రాజ్య♦మక్కమహాభూతంబు, సోఁకినప్పుడు [illegible]♦సుజనులకును
లేనిచీకుఁదనము ♦ లేనిమూఁగతనంబు, లేనిచెవుడు గొంత ♦ [illegible]. 190

తే. వేదశాస్త్రాదిసకలస♦ద్విద్యలందు
నెందుఁ గొదవ యించుకయు లేక ♦ నెసఁగునట్టి
బ్రాహ్మణులగోష్ఠిచే నట్టి♦రాజ్యదోష
ములు నివారింప నగు నని ♦ తలఁచితేని. 191

ఉత్సాహ. భోగ్యవస్తుతృష్ణ లేని♦పుడమిఱేనిదానముల్
యోగ్యములును గామిఁ జేర ♦ నొల్ల రు తనుద్విజుల్
మృగ్యతముల వారి వెదక ♦ మెచ్చఁ గొలిచి యిచ్చు నా
భాగ్య మతని కబ్బు టరుదు ♦ బ్రమకె యదియు నక్కటా. 192

వ. అట్టియుత్తమద్విజులచిత్తంబు నారాధించి చెర్చుకొనియెద నన్నుఁ [illegible]
బెన్ని నాళ్లకుఁ గలుగవలయు నవియే యొంచిచూచిన నొక్కొక్కటియు మిగు
ల నసహ్యంబు లగుచు హృదయశల్యంబులై యున్నవి నిప్పు సకలకార్యఘటనా
తిసమర్థుండవు నాకు నివ్విచారంబు వాయ నొక్క తెరువుసూప దక్షుండవు మని

మణికంధరుం డాస్వభావాఖ్యసిద్ధు నెంతయుం బ్రార్థించె నతండు నతనికి విషా
దనివారణంబుగా నిట్లనియె. 193

క. సతతముఁ బొంపొందుజయో, న్నతి యొసఁగఁడునొక్కవిల్లు • నవశరములు నీ
మతికిఁ దగినవి సృజించెద, క్షితి దత్తాత్రేయుదయక • కృత్యము గలదే. 194

శా. నీ కింకన్ సృజియించి యద్భుతపుమా • ణిక్యంబు నే నిత్తుఁ దా
నాకర్షించును నీదుసేవ గాన స • ర్వామ్నాయశాస్త్రాదివి
ద్యాకారార్థత నొప్పువారి నది యా • త్మాలోకమాత్రంబునం
జేకూర్చున్ సకలాశ్రితాళి కఖిల • క్షేమాయురారోగ్యముల్. 195

క. అని యపుడొక సింగిణి వి, ల్లును వాఁడిమెఱుంగుటమ్ము • లును గెంజాయం
దనరారు మణిశలాకయుఁ, దనమాహాత్మ్యప్రకాశి • తముగ సృజించెన్. 196

తే. ఇట్లు సృజియించి దీని ని • వెప్పు డుదయ
మొంది తట మున్న యట్ల ని • కొసరి నిత్తు
నేను గని పెట్టుకొని వచ్చి • యివి యొదవుట
యెట్లొ యెన్ని నాళ్లకొ యని • యెన్న వలదు. 197

వ. అని పలుకుచుండ. 198

సీ. అప్పుడు చేరువ • నరుగుచుఁ దద్వాక్య, ములు విని శివరాత్రి • పుణ్యకాల
శోభితమల్లికా • ర్జున దేవభజనోత్స, వాయాతు లైనమ • దాశయుండు
నతని భార్యయుఁ బురో • హితులు నచ్చోటికి, నరుదెంచి యాసిద్ధ • వరుని నామ
మడిగి యెఱింగి మ • హాసమ్మదమున సా, ష్టాంగప్రణామంబు • లాచరించి

ఆ. మాకు ఫలిత మయ్యె • మల్లికార్జునదేవు, సేవమహిమ యిపుడు • సిద్ధవర్య
నిన్ను వెదకి వెదకి • కన్నులు సాఫల్య, గరిమఁ జెందె నిచటఁ • గనుటఁ జేసి.

వ. అని పలికినంతలో నృపాలుండు. 200

మత్తకోకిల. ఏ మదాశయుఁ డన్ మహీశుఁడ • హైహయాన్వయజుండ ని
ర్భ్రామ యోగయనఘాత్మ మత్ప్రియ • భార్య వీరు పురోహితుల్
ధీమహత్త్వగుణాభిరాములు • దివ్యతేజులు ఋగ్యజు
స్సామతుర్యమహాగమక్రమ • సంప్రదాయధురంధరుల్. 201

క. ఓయనఘాత్మక దత్తా, త్రేయమహామునిని మాహి • ష్మతీపురనిలయున్
డాయయు నేనును నిరత, హాయతఁ గొలిచితిమి బహువి • ధారాధనలన్. 202

తే. కార్తవీర్యార్జునుఁడు చక్ర • వర్తి యగుచు
నంత ఘనుఁ డౌట నాయోగి • నాశ్రయించి
కాదె తద్రాజకులజుఁడఁ • గాన నేను
నమ్మునీంద్రు భజించితి • నవ్విధమున. 203

వ. ఆదత్తాత్రేయుం డంతట నాకుం గలలోనం గానుపించి మదీయభక్తునకు స్వభావుం డనుసిద్ధుం డొక్కరుండు గలం డతనివలన నీకాంక్షితార్థం బీడేఱు నతనిసందర్శనంబు సాధించునది యని చెప్పిన నేను దేవరయున్నచోటును స్వరూపంబును నెఱుంగక యనేకవిధంబుల నరయుచు నిచ్చటికి నిద్దేవతామాహాత్మ్యనంబునకు వచ్చి యిప్పటిమీమాటల దత్తాత్రేయశబ్దంబు వినంబడుట నిది దెలిసిపోదము గాక యని చేర నేతెంచితిమి మాకుం జిరప్రార్థితం బైనభవద్దర్శనంబు దొరకె నింక మాయభీష్టంబులు సిద్ధించినట్లయ్యె ననఁ విని యాసిద్ధుండు తను బ్రసిద్ధునిం జేయం బన్నినగురువులపన్నుగడకు నద్భుతసంతోషంబు లంతరంగంబుల నెంతయుం గందళింప నింత భక్తవత్సలుండవే యని యమ్మునిం దలంచి కేలు మొగిచి యంత నారాజునుం జూచి యిట్లనియె. 204

క. ఏ నెవ్వఁడ నీకోరిక, లీ నైనను మద్గురూక్త • మిది యంటి గదా
యానియతిచేత నెల్లవి, గా నున్నవి యట్లొదవెడుఁ•గాని చెప్పుమా. 205

క. అనుపమ జయంబును సంతతి, యును నాయభివాంఛితంబు • లోయంచితవ
ర్తన యనుచు విన్నవించెను, జననాయకుఁ డతని కపుడు • సంయమివరుఁడున్.

వ. అటమున్న దా సృజించినధనుర్బాణంబులు మణికంధరునకుం జూపుచు నిట్లనియె. 207

సీ. మానవనాథ యీ•మణికంధరునకు భా, విభవంబునందును • విజయసిద్ధి
గావించుకొఱకు నే • నీవిలు నమ్ములు, నిటమున్న గా సృజి•యించినాఁడఁ
గావున నతని కొ•క్కనికిఁ దక్కఁగ నన్య, రాజుల కెందుఁ బ•రాజితుఁడవు
గాక నీవు జయింతు • గట్టిగ నన నట్లు, కానింపు మీకృప • గలిగినదియె

తే. చాలుఁ గడమకు మఱి యేన • చాలుదు మణి
కంధరునికి ధనుస్సాయ•కముల నపుడు
గాఁ గలజయంబు తదితర•కర్మకత్వ
మునను సిద్ధింప నేర్చునే • యనియె రాజు. 208

మ. అనఁ దద్గర్వపుమాటకుం గనలి యా•యస్త్రప్రభావంబుచే
నిను నీజన్మమునం దితండు గెలుచున్ • నిస్సంశయం బట్టు గె
ల్చినమాత్రంబును గాక యూడిగము నీ•చేతం గళత్రంబుచే
తను జేయించుకొనం గలం డనియె సి•ద్ధశ్రేష్ఠుఁ డారాజుతోన్. 209

ఉత్సాహ. అనుడుఁ దమపురోహితుల్ మ•హావిభూతితోడ నా
తనికిఁ గేలు మొగిచి యోయు•దాత్తచరిత యేమి యీ
యనకుఁ దెలియు మూఁడుమాట • లాఱుతప్పు లేమ మీ
కొనరఁ బల్కఁ గలమె యస్మ•మత్తికెల్లఁగు లెంతు రే. 210

తే. మీరు గురువుల రగుటను ♦ మిమ్ము వెదకి
కొనుచు వచ్చుట యొకటియే ♦ గుఱిగఁ జూచి
యీనృపతికోర్కె లీడేర్పు ♦ మెట్టులైన
ననుడు వారలఁ జూచి యి ♦ ట్లనియె నతఁడు. 211

ఉ. తప్పదు నాదుమాటలు వి♦ధాత లిఖించినవ్రాఁత సుండిలం
దప్పక యెల్లరాజులను ♦ దాను జయించెను మీనృపాలుఁ డేఁ
జెప్పినవానిఁ దక్క నిఁక ♦ సేవయు వానికిఁ జేయఁ జాలఁ బెం
పొప్పఁగ నాఁడు దాను దన♦యుల్లమునందు విముక్తమానుఁడై. 212

క. మీనరపతిమదిఁ గలసం, తానపుఁగోర్కియు ఫలించుఁ ♦ దత్సేవతఁజే
దానును భార్యయు నేలిక, పూనిన యొకమణివిశేష♦మును గనుఁగొనఁగన్.

వ. అనిన విని వార లొకింతఁ జింతించి. 214

శా. భూభోగంబులె యాత్మభోగములుగా ♦ మామాటయే మాటగా
నోభవ్యాత్మక మమ్ముఁ దా నడుపుకొం♦చున్నాఁ డితం డిమ్మహా
సౌభాగ్యంబుగ నున్న మాకును దగన్ ♦ సంసేవ్యుఁ డెవ్వాఁడొ దా
నీభావంబున నీతఁ డట్లు పరుఁ దా ♦ నేలించు కాలంబునన్. 215

మ. అనినన్ మీమహిభర్త యేలికయె మీ ♦ కారాధ్యుఁ డావేళ నా
తనిభూపామణి మీకు నెంతయుఁ బ్రమో♦దస్ఫూర్తి గావించుచున్
దనకున్ మీరలు నిమ్మదాశయుఁడు త♦త్సాంగత్యనిత్యోత్సవం
బునఁ బూర్ణోన్నతు లన్నియున్ మఱచి యిం♦పున్ గాంతు రత్యంతమున్.

వ. కావున మణికంధరుండు వసుంధరాపతి యగుచు జన్మించునందాఁక యథేష్ట విజయవిహారంబుల మీరాజు ప్రవర్తిల్లఁ గలం డటమీఁద మదుక్తప్రకారంబు నం దత్సేవ సేయం గలండు మీరుం దన్మణిస్పర్శమహిమంబున మహానందంబు నొందెద రని పలికి స్వభావనామసిద్ధుండు వారినందఱి ననిపి తానును మణికంధరుని వీడ్కొని నిజేచ్ఛం జనియెఁ దద్వచనప్రకారంబున మదాశయుండును సకలశత్రుజయంబునఁ దేజరిల్లె ననిన విని యలఘువ్రతుండు మణికంధరుం డట్లు సిద్ధుని వీడ్కొని యటమీఁద నేమిచేసెఁ దద్వృత్తాంతంబు వినవలతుం జెప్పు మనుటయు. 217

ఉ. కావ్యకళారసానుభవ♦కౌశలనూతనభోజరాజ సం
స్తవ్యనవీనగానసర♦సత్వమహత్త్వమరుత్తనూజ క
ర్తవ్యవివేచనారచన♦ధార్మ్యగుణావరధర్మరాజ శా
స్త్రివ్యరసానుపాలన బు♦ధవ్రజపాలన పుణ్యఖేలనా. 218

క. కించిదుదంచితరాగదృ, గంచలరుచినూతనాత♦పాంకురరేఖా
వంచితసకలప్రతిభట, సంచయగర్వాంధకార ♦ జలధిగభీరా. 219

మణిగణనికరము. సమధికవితరణ•చతురిమగరిమ
క్రమజితరవిసుత•ఘనశితకరణా
శమదమముఖగుణ•సముదయకలనా
విమలితనిజమతి•వృతగురుచరణా. 220

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్య తనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను మహాకావ్యంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీమత్పదనఖకాంతి
స్తోమప్రచితానతారి♦చూడామణిని
ష్కామోద్దామప్రభావ
స్థేమశ్రీకృష్ణ నార♦సింహునికృష్ణా. 1

వ. అవధరింపు మమ్మధురలాలస యలఘువ్రతుం జూచి నీ వడిగినమణికంధరుని వృత్తాంతంబు సకలంబును వినుపించెద విను మని యిట్లనియె. 2

క. అచలధృతి నతఁడు తజ్జ్ఞుల, వచనసరణిఁ దగిననియమ♦వర్తన మమరన్
శుచి యై యాచరిడగ్గఱి, యుచితస్థితి నిలిచి యుఱక ♦ నుంకించుతఱిన్. 3

ఆ. మథనసమయఘూర్ణ♦మానాబ్ధివోలెఁ బెన్
మ్రోఁత లడరఁ బరుస♦మూఁక లెల్ల
బిట్టు గలఁగి తల్లి ♦ బిడ్డ పట్టక పాఱె
నతనిమది మహాద్భు♦తాకులముగ. 4

వ. అంత. 5

మ. బిగిచన్నుత్తులు గుత్తపుంబయిఁటలోఁ ♦ బింపిళ్లు గూయంగ శీ
ఘ్రగతిన్ భామ యొకర్తు వచ్చి యిదె యో♦గంధర్వ నీ వెందె దీ
భృగుపాతంబుఫలంబు నీపరుసవా♦రిం గావు మంచున్ ధగ
ద్ధగితాశాంతర మైనఖడ్గ మొకటిం ♦ దత్పాణి కిచ్చెన్ వెసన్. 6

వ. తదనంతరంబ. 7

సీ. చుట్టుపట్టుల నున్న♦యట్టిపెన్మ్రాఁకులు, బలువిడిమై దూరి ♦ పాఱునవియు
గండోపలంబు లు♦ద్దండవేగాధికో, ద్ధతిఁ జెక్కు లై ఱాలఁ ♦ దాఁకునవియుఁ

గరిసింహశార్దూల♦శరభాదిమృగముల, నుగ్గునూచంబుగా ♦ నుఱుచునవియు
నంతరిక్షమున న♦త్యంతంబు దట్టమై, పందిటిభాగుగాఁ ♦ బఱ్వునవియు
తే. నగుచు బలితంపుటినుపక ♦ ట్టములఁ నొప్పు
వెండిగునుపంబులో కాక ♦ వెండికట్ల
యినుపగునుపంబులో యనఁ ♦ దనరి కురిసె
నెంతయును జిత్తజల్లుగ ♦ నేదముండ్లు. 8
క. మణికంధరుండు తద్దా, రుణశలలీవృష్టి మిగులఁ ♦ గ్రొత్తయగుచు నీ
క్షణముల కత్యద్భుతగా, రణమై తనరారఁ జూచి ♦ ప్రమదము బలికెన్. 9
ఆ. చెలువ యీయపూర్వ♦శలలీప్రవర్ష మో, క్కడిది యీమహాసిఁ ♦ గాన్యమేమి
సేయు మనుచు నాడు♦చేతికి నిచ్చితే, వ్వానెవ్వ నీవు విసఁగి♦వలయు నాకు. 10
ఉ. నా విని యింక నేమియు వి♦నక రణకోవిద నీ కొకింతయున్
దావల మెద్ది యాకపట♦దైత్యుఁడు చేర్పున కేగుదెంచునే
మో వడిఁ బర్వఁ జొచ్చెఁ గను ♦ ముండులనాస యెనుఁబ్బు మింతటన్
నీవు మహాసిచేత నవి ♦ నిర్భరవేగతఁ జక్కుఁ జేయుచున్. 11
ఆ. ఏదురూపుతోడ ♦ నిదిగో నొకించుక, దవ్వునందు నాఁడు♦దగ్రనృత్తి
నీకు నెదురువచ్చు♦నాకష్టు నిటు మించి, రాకయుండఁ దానుము♦గయముతోడ.
వ. అని సత్వరంబుగాఁ బ్రార్థించిన నాయింతిఁ జూచి. 13
చ. అమరవిరోధిఁ ద్రుంతు నిదె ♦ యంగన భీరుల కెల్ల భీతి దీ
ర్చుము వెసఁ బొమ్ము నమ్ము మను♦చుం గదలెన్ రయ మొప్ప దప్పను
ర్దమరిపుఖండకాండభుజ♦దండమునందుఁ బ్రచండమండలా
గ్రము ఝుళిపించుచున్ గిరగి♦రన్ దిరుగన్ నెగవైచి పట్టుచున్. 14
వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతోత్సాహసంభ్రమంబునం గదలి. 15
మహాస్రగ్ధర. శలలీసందోహముం దో♦స్సమధికలఘిమా♦శ్చర్యచాతుర్యచర్యా
విలసద్ఘోరాసిధారా♦విహృతిహతము గా♦వింపుచుం బోయి నాంచెన్
శలసంతానంబు మేనన్ ♦ గగురుపొడిచి క♦న్పట్ట నున్నట్టియేమం
దులితానూనప్రసూన♦ద్యుతిశలలవనీ♦ధుర్యధాత్రీధరంబున్. 16
వ. ఇట్లు గాంచి నిరంతరాసారంబైనతద్ఘోరశలలీవృష్టి తననృపాణవిహరణవిచిత్ర
వేగంబునఁ దుత్తుమురు సేయుచు నక్కపటదానవు నుద్దేశించి. 17
క. ఓరి యవివేకి రాక్షస, యీరూపవికారవృత్తి ♦ నేమి గలదు దు
ర్వారత నీదుజగద్ద్రోహా, రంభము నిన్నుఁ జెఱుప ♦ కకట విడుచునే. 18
సీ. దిగ్గజంబులకును ♦ దేఱి చూడఁగ రాక, యేపారుగజదైత్యుఁ ♦ డేమి యయ్యె
మొగులలో నుండి య♦మ్ములవాన గురియించు, నింద్రజిద్దానవుం♦ డేమి యయ్యె
విశ్వమంతయునిండి♦వృద్ధిఁబొందుచుసురా, హితకారియగువృత్రుఁ♦ డేమియయ్యె

జగ మెల్లఁ జూపుచు◆ట్టుగ ఘనశక్తిచే, నెసఁగుహిరణ్యాక్షుఁ◆ డేమి యయ్యె

తే. వెండియును బెక్కుమాయల◆ వెలయునట్టి
వారు శంబరప్రముఖు లే◆మైరి వినవె
యకట యోరిదురాత్మ యీ◆వికృతరూప
మేమిటికి వచ్చు నిదె వధి◆యింతు నిన్ను. 19

చ. అన విని రక్కసుండు నగి◆ యక్కట యెక్కడివాఁడు వీఁ డచే
తనుఁడొ మతిభ్రమార్తుఁడొ మ◆దస్ఖలితాత్ముఁడొ పుట్టువెఱ్ఱియో
తనభుజసత్త్వ మెక్కడ య◆ధఃకృతదిక్కరివిక్రమప్రవ
ర్తను నను దాఁకు టెక్కడ వి◆ధాత కహం జెడ రేచెనో సుమీ. 20

వ. అని యతని నుద్దేశించి. 21

క. బ్రదుకఁ గోల్లకున్న రా రి, మ్మెదురుగ నిటువంటిమాట◆ లిమ్మెయి నేలా
వదరఁగ దొంతుల కోపని, గుడియలునుం గలవె నీదు◆క్రొ వ్వడఁగింతున్. 22

చ. అనుచు నొకింత మే మలచి◆ యత్యధికోగ్రశిలౌఘవృష్టిచే
మునుఁగఁగఁ జేయ దానిని స◆ముద్ధతఖడ్గవిహారచాతురీ
మనుముచుఁ జేరి తద్గళముఁ◆ ద్రుంచె నడిక్తి మణికంధరుండు త
ద్ఘనశిలజాల మాఱెఱపి◆ తక్తె వెసఁ దాఁకి గతాసుఁ జేయఁగన్. 23

క. అని చెప్పిన నలఘువ్రతుఁ, డనయుంబునుఁ గుతుకయుక్తుఁ◆ డై యెవ్వాఁ డ
ద్దనుజుఁ జాతని నారీ, తిని దునిమించినది యెవతె◆ తెలియఁగ నలయున్. 24

వ. అనిన విని యా శిశుపు వా రిరువురి తెఱంగును వివరించెద వినుమని యి ట్ల
నియె. 25

క. మహాత్మకు యాప్రత్యుఁడు, మహిషాసురుమాతులునికు◆మారుఁడు దుర్గా
నిహతుఁ డగువాని విని తా, నహితము దుర్గకు నొనర్ప◆ నాత్మం గోరున్. 26

తే. వాఁడు శల్యాసురుం డన◆ వసుధఁ బరఁగు
శల్యరూపత నునికిఁ ద◆చ్ఛలలచయము
గడ్డపాఱలకై వడిఁ◆ గానుపించి
పేర్చుట ఖనిత్రశలుఁ డను◆పేరు గలదు. 27

వ. మహిషాసురునిఁ జంపినసూడు తనమనంబునం బాయక యివ్విధంబున దుర్గ
యందు బద్ధమత్సరుం డై యారాక్షసుండు తనమనంబున. 28

చ. క్షితితల మంతయుక్ వెదకి◆ చెండుదునో వెసఁ గాళికార్చనా
వ్రతపరు లెంద ఱందఱ ని◆వారణ నెయ్యెడలందుఁ జండికా
యతనముపేరు లేక ఖల◆ మైచనఁ గూల్తునో యోర్చు టెట్లకో
మతి నొకయప్పుడుక్ విడక◆ మండఁగఁ బెట్టుచు నున్నకోపమున్. 29

ఆ. ఏను గినుకఁ బూని◆ యిట్లు గావింప నే, మనుచు నుడుకు నొకబ◆లాంతకుండు

పేదకోప మెందుఁ • బెదవులచేటుగా, కుడికి యేమి సేయ • నోపు నన్ను. 30

క. భార్గవుదీవన గన్నయ, నర్గళసద్వీపులబలమ•హత్త్వము సుమనో
వర్గమునకు లోఁబడునే, దుర్గాశక్తికిని వెఱవ • దుర్దమశక్తిన్. 31

తే. ఏయుపాయంబుచే నైన • నెచ్చరిలఁగ
నీక రాక్షసకులము ర•మేశ్వరుండు
దునుము ననుశంక యొక్కటి • మనమునందు
నున్న యది దీని కెద్దియో • యుక్తి యింక. 32

క. నీసికిఁ దగినయుపాయము, గానంబడుఁ గాక శాంతి • కందఁగఁ దనువుం
బూని చరించుట మేలా, దానవకులుఁ డయ్యు నితఁడు • ధార్మికుఁ డనఁగన్.

తే. అనువిచారంబుతో నొక•వనములోన, వాఁడు వర్తిలఁగా దైవ•వశత వచ్చె
నచటి కభినవకౌముది • యనుతుషార, కరకిరణజాప్సరోజాతి•కన్నె యొకతె. 34

ఉ. వచ్చినఁ దద్విలాసవిభ•వంబున కద్దనుజేంద్రుమానసం
బచ్చెరు వంది మున్పటిస•మస్తవిచారము దక్కి మిక్కిలిన్
హెచ్చినపచ్చవిల్తుపన • నెంతయుఁ జంచలభావ మొందఁ దా
నచ్చపలాక్షి కిట్లనియె • నద్దివిజప్రతిపక్షుఁ డయ్యెడన్. 35

ఉ. కోమలి నాకు నెట్టియెడఁ • గొట్టినపిండి సమస్తలోకముల్
నీమది కింపులైన యవి • నిర్భరశక్తిని దే సమర్థుఁడన్
నీమహనీయరూపరమ•ణీయతకుం దగునట్లు గాఁగ నే
నేమగరూపులైన ధరి•యింపఁగ నేర్తును గామరూపినై. 36

ఆ. నన్ను నేలుకొనుము • నావుడు నేమియు, ననక తన్ననాద•రానలోక
ములఁ దిరస్కరించి • జలజాక్షి యటు వాసి, చనుచునుండ నతఁడు•కనుకనిలోనె.

ఆ. నాతి యిట్లు వేఁడు•న న్నాదరింపక, పోవునిన్ను నింకఁ • బురుషుఁ డొక్కఁ
డెవఁడు నేఁ దలంక • నేరికి నెన్నిగుం, డియలు గలవు నాదు•ప్రియను జేర. 38

క. అని వెఱపించిన నది దన, మనమునఁ జల మొదవ నిన్ను • మడియించిననా
నిని దక్క నే వరింపను, విను మిది న్రాపతిన దీని • విడ నిఁక ననియెన్. 39

చ. అనుడుఁ దదుక్తిక్రూరతకు • నద్దనుజుండు గడున్ ఘనంబుగాఁ
గినిసియుఁ బోవ నిచ్చె నొక•కీడును జేయక యవ్విలాసినిన్
మనమున నెప్పు డేతెఱఁగు•నం దన కబ్బునో దానిసంగమం
బని యడియాస యాకినుక • కత్యధికం బగుచుం బ్రవర్తిలన్. 40

తే. అది మొదలు గాఁగ నాకన్య • యరయుచుండె
వాని మడియింప శక్తుఁ డె•వ్వాఁడొ యనుచు
వాఁడు దనుఁ జంపఁ బూనిన•వానిఁ జంపఁ
దనకు వర మెట్లు సాధింతు • ననుచు నుండె. 41

తే. అంతట మృగేంద్రవాహన♦యాలయమున
కతఁడు దైవవశంబున ♦ నరిగి యందుఁ
బ్రస్తర స్తంభలిఖితాక్ష♦రములు చూచి
చదువుకొనుచోఁ దదంతర♦సరణియందు. 42

క. ఈమెఱుఁగుగండకత్తెర, చే మిడిదల యిచ్చుసాహ♦సికుఁడు శిరం బ
ల్లే మగుడఁగ నదుకుకొనం, గా మని చంపుఁ దనుఁ జంపఁ ♦ గడఁగినవానిన్. 43

క. అని యెడి యర్థముఁ గనుఁగొని, తనయభిమతసిద్ధి కది ని♦దానం బగుటన్
మనమునఁ గడు సంతోషము, దనరారఁ దదుక్తరీతి ♦ దప్పక నడిపెన్. 44

తే. నడిపి తత్ఫలసంసిద్ధి♦నమ్మికఁ దన
కెందు నెదు రింక లే దని ♦ డెందమునను
గరము గర్వించి యపుడ యా♦ఖలుఁడు పూనె
నమ్మహాశక్తిఱాగుడి ♦ నవనిఁ గూల్ప. 45

క. అభినవకౌముదియును స, ర్వభూమిమండలమునందు ♦ వానిఁ దునుమఁ జా
లుభుజాబలాఢ్య నరయుచు, శుభ మగుతచ్ఛక్తిమహిమ♦సుద్ది విని మదిన్. 46

క. తనకోర్కె కెద్దియే నొక, యనుకూలం బైనత్రోవ ♦ యచ్చో సమకూ
ఱును యని యిక్కడికిని దాఁ, జనుదెంచుచు నాఖనిత్ర♦శిలునిం గనియెన్. 47

క. కని వీఁ డిక్కడి కేచోఁ, టనుండి ప్రత్యక్ష మయ్యె ♦ డగ్గఱ కెడగాఁ
జను పేరువు లేదొకో యని, మనమునఁ దలపోసె నంత♦మాత్రన వాఁడున్. 48

తే. ఆచకోరాక్షిఁ జూచి యో♦యలరుఁబోఁడి
యేను బ్రార్థింపఁ గైకోని ♦ యిట్టివానిఁ
గాని వరియింప నంటివి ♦ గర్వవృత్తి
నల్లనాఁ డొకవనములో ♦ ననుచుఁ బలికె. 49

చ. తనకపు డబ్బినట్టినర♦దర్పముచే నతఁ డట్లు వల్కి నీ
పొనరఁగ మీర లెవ్వరును ♦ నూఁకొనకుం డిటు చూచి చెప్పెదన్
నిను హరియించునట్టిమహ♦నీయబలాఢ్యుని గాని యే వరిం
ప ననుచుఁ బల్కితిం గలదె ♦ పల్కిన కెగ్గనియెన్ వధూటియున్. 50

తరల. అనిన నెగ్గని నిక నెద్దియొ ♦ యంబుజాక్షి యెఱుంగ నే
ననువుగా నలతాతికంబము♦నందు వ్రాసినవ్రాఁత గ
న్గొనుము మూర్ధము గండకత్తెర ♦ గూలఁ దన్నియుఁ గ్రమ్మఱన్
మనినయట్టినరుం గనుంగొను ♦ మాట లెవ్వియు నేటికిన్. 51

వనమయూరము. నా విని సుపర్వలల♦నామణి వెసం ద
ద్గ్రావలిఖితాక్షరక♦దంబకము నారి

ఱోవరునిమస్తకము • గొంత యదుకుర్ ర
క్తావనియుఁ జూచి కడు • నాకులతఁ జెందెన్. 52

స్రగ్ధర. ఈరీతిన్ ఖిన్నయై నా•హృదయము వెత యూ•హించి వారింప దిక్కె
వ్వారున్ లే రింక నిర్దే•వత కెయురు కృపా•వర్తనన్ నన్నుఁ బ్రోవన్
ఘోరం బంచున్ వెసం ద•త్పదముల కెఱఁగెం • బర్వునం బోయి గర్భా
గారంబుం జొచ్చి వాఁ డ•క్కడనె తనదురా•కం బ్రతీక్షింపుచుండన్. 53

వ. ఇవ్విధంబునఁ బాదంబులం బడి లేవక తనతొల్లింటిప్రతిజ్ఞాప్రకారంబును ఘని త్రశలలుండు పలికినయుల్లసంపుఁబలుకులును నతనిగర్వకారణంబును వినుపించి యోమహాదేవీ యేను వెనుకముందర గానక కళవళపడి యున్నదాన నాకు నెట్టనఁ బ్రతిజ్ఞాభంగంబు గాక యుండఁ ద్రోవ యొకటి సంఘటించి రక్షింపు మని ప్రార్థించె మృగేంద్రవాహనయు నమ్మహారాక్షసునిచేతితనసద్యోమహోపద్రవంబునకు నివారకం బగుచు నొదవినయాయువిదరాకకు సంతసిల్లు చుసినఁ జేసి యప్పటితత్ప్రార్థనంబునకు శీఘ్రప్రసన్న యగుచు ని ట్లనియె. 54

ఉ. ఈదనుజుండు దన్ను వధి•యింపఁ గడంగినవానిఁ జంపుటో
పైదలి తప్పు దుక్త మగు•పద్ధతి నిచ్చట నాత్మమస్తక
చ్ఛేద మొనర్చుకొన్న తనిఁ • జెందుఫలంబును మాన్ప వచ్చునే
నీదుప్రతిజ్ఞకుం బరిగ•ణించి ఘటించెద నొండుపాయమున్. 55

సీ. అని కొంత చింతించి • యద్దేవి యభినవ, కౌముదిఁ జూచి యో•కమలవదన
వీనిసాహసకర్మ•వృత్తికి ఫల మెన్నఁ, దనుఁ జంపఁ బూను నా•తనిని జంపు
టెంతియు కాని తా • నెట్లును వానిచే, మడియకుండఁగ నియ•మంబు లేదు
కావున నధికవి•క్రమముఁ డగువాఁడు నీ, నిని జంపి చచ్చు న•న్నియమశక్తి

తే. నీప్రతిజ్ఞయుఁ దలఁప నీ•నిని దునిమిన, తీవ్రశౌర్యవరించు టం•తియ కదమ్మ
యతనిమఱుమేన నైన నీ•ప్రతిన దప్ప, కుండ నరియింపవచ్చు నీ•కుచితవిధిని.

ఆ. ఇంక నట్టివరుని • నెన్నిక మీఱంగ, నిశ్చయింపవలయు • నీరజాక్షి
యని యొకింతచింత•యొనరించి తదుపాయ,మాత్మఁగాంచిమోద•మలరఁ బలికె.

సీ. మణికంధరుం డన • గుణనిధి యొక్కగం, ధర్వకుమారుఁ డో•తలిరుఁబోఁడి
తన కొకకారణం•బునఁ జేసి యొదవిన, యవితథోద్యమము మ•హాసి యొక్క
యిదె నాదుసన్నిధి • నిడి పోయినాఁ డని, యాయింతి కాఖడ్గ • మపుడుచూపి
నీ విది గొనిపోయి • యావీరవరుచేతి, కిచ్చి వే చంపింపు • మిద్దురాత్ము

తే. వీఁడు నీరూపుపసఁ జిక్కి•వెంట వెంట,వచ్చు నలయించుకొని పొమ్ము•వానికడకు
నెంతవిసివియు నీమీఁద•నించుకయును,వెగఁడిలఁడు డెందమున నీవు• వెగడవలదు.

వ. ఇమ్మహాఖడ్గంబు దొల్లి దత్తాత్రేయుండు స్వభావనామధేయుం డగు సిద్ధున కిచ్చె నతండు మణిస్తంభుం డనుతనయల్లుని కిచ్చె నతండును నిక్కడ నొకప్రయో

జనంబుకొఱకు గంధర్వుం డైనమణికంధరున కిచ్చె దానం జేసి యిద్దివ్యాయుధం బమ్మణికంధరునకు సంప్రదాయాగతం బగుచుఁ గార్యకారి యగు నితరులకుం బనుపు సేయదు గావున నతనిచేతిక యీవలయు నతండు నిప్పుడు శ్రీశైలంబున నొక్కశాపంబు కారణంబుగా భృగుపాతంబున కాయత్తపడుచున్నవాఁడు నీవు వేగంబ చని తత్ఫలంబు దీనిచేతనే యగు నని యాభృగుపాతంబు మాన్పి యిద్దానవువధంబునకు నియోగింపు మాగంధర్వుండు రెండవ మేనఁ గళాపూర్ణుం డనం గాసారనామధేయం బగుపట్టణంబునఁ బుట్టఁగలఁ డతనివరియించి ప్రతిజ్ఞఁ జెల్లించికొనుము పొమ్మని యనిపిన. 59

చ. పయఁట బిగించి నెన్నడుము • పైఁ బిరిచుట్టుగఁ జుట్టి కుంతలో
చ్చయము దృఢంబుగా ముడిచి • చయ్యన నచ్చటిమండలాగ్రముఁ
శయమునఁ బూని వెల్వడియె • శక్తినివాస మవక్రవిక్రమో
దయపరిభాసమాన యగు•దర్పకనైభవలక్ష్మియో యనన్. 60

తే. ఇవ్విధంబున వెలువడి • యేగుదెంచు
నట్టియాయింతిఁ గనుఁగొని • యసుర వెఱచెఁ
దనుఁ దునుమఁ బూని వచ్చెనో • యని తలంచి
దానఁ దన్నాశ మగునో య•న్దలఁపువ్రేడము. 61

చ. అతఁ డపు డాసుధాకరని•భాననఁ గన్గొని సంభ్రమింపుచుఁ
మతి గలగంగ నిట్లనియె • నాపయి వచ్చిన నీకు నిష్టమై
నతములయాస సుమ్ము నర•వర్ణిని యెందుఁ దలంక నేను దు
ర్మతి నయి నీపు నాకుఁ దెగి • గ్రమ్మగదవో యని తల్లడిల్లెదన్. 62

సీ. అనుడు నయ్యింతి యో•యసురేంద్ర నీవు నా, పాలికి నోర్వ కీ • ట్లాన లిడఁగ
నకట నీమీఁద రా • నంత యెఱుంగని, దాననే యేను నీ•తలఁపుబడిన
నడిచెద నని తన్నుఁ • గడచి చనఁగఁ ద, ద్వాక్యరీతినిజాభి•వాంఛితమున
కనుకూల మైనయ • ట్లై తోఁచుటయు నతఁ, డక్కన్య వెనువెంట•నంత నింత

తే. సరిగ నెందును నిలువక • యబ్జముఖియు
మిగుల నెడఁబాయ కొక్కొక్క•మిషముతోడ
నప్పటప్పటి కొక్కింత • యాలసించి
కూడ నిచ్చుచు నెలయించు•కొనుచుఁ జనియె. 63

శా. ఆతండుం మదిఁ దత్ప్రియాణపుతెఱం • గాత్మానురాగక్రియా
రీతిన్ మానసముం హరింపఁ జనియెన్ • శ్రీశైలపర్యంతము
ద్భూతానంగవిజృంభణంబువలనన్ • దూరత్వముం గాన కా
నాతిం జూచుచు మన్మథాతురుఁడు గా•నన్ నేర్చునే యేమియున్. 64

తే. అంతట విసివి యతఁ డాలఁ • దాఁగిఁ బిల్చి
నాతలంపు వెంబడి నీవు • నడిచె దనుచుఁ
బలికి తిది యేమి చెపుమ నీ • భంగు లిపుడు
వనిత నను భ్రమియించెదో • యనుచుఁ బలికె. 65

చ. పలికిన నేను నీతలఁపు • పద్ధతి గా కిపు డేమి మీఱి వ
ర్తిలితిఁ దొడింబడిన్ నిను వ • ధింపఁగ వచ్చెదనో యటంచు నా
కలుగుచు రాక మాను మని • యానలు పెట్టఁగ నప్పు డేను నీ
తలఁపుబడిం బ్రవర్తిలఁగ • దానవ పల్కితి తప్పు నిప్పుడున్. 66

సీ. అనినఁ గ్రోధించి యేఁ • బ్రాణభయంబున, నీ కలిగెడువాఁడ • నే వధింపఁ
జాలక నిన్ను నీ • సరణిఁ గరంబు ద, వ్వనుసరించుట నన్ను • నసదు గాఁగఁ
దలఁచెదు గాఁబోలుఁ • దెలుప నేరికి నెట్లు, తెలియయు క్తమయిది • తలఁచిచూడఁ
గావున నాలావుఁ • గనుఁగొను మనుచు నా, తరలాక్షి నప్పుడు • దాఁకకు [illegible]
ఆ. ఘోరశిలలవృష్టి • గురియించె నోడలు నీఁ, గించి యతఁడు నికట • గిరులు [illegible]
గురుతరద్రుమములు • గుది గ్రుచ్చునట్లుగ, నిఖిలజంతుతతులు • నేలఁ [illegible].

తే. ఇత్తెఱంగునఁ దనశక్తి • యెఱుకపఱచి
యిఁక వరింపక చనియదే • యీవు చనిన
చోటు లన్నియు నాబల • స్ఫూర్తిచేతఁ
బిడుగుఁ బాటినడొంక లై • పెంపడంగు. 68

ఆ. దాన నఖిలభయని • దానంబ వగుదు నీ, యన్వయమున లేని • యట్టియట్టి
గుడువ నీకుఁ దగునె • కోమలి యది యెంచి, మైన నను వరింపు • మనియుఁ [illegible].

క. అన విని యిఁక ని ట్టిటు దడ, సినకార్యము దప్పు ననుచు • శ్రీగిరికి వడిన్
జనియె నతి యింత నంతన్, దనుజుఁడు వెన్కొనియె శిలల • తతులుగురియుచు [illegible].

వ: అంత నాయింతియు నత్యంతరయంబునం జనియె నప్పు డప్పర్వతంబునందు [illegible]
త్రిమహోత్సవమునకుఁ జేరినసకలదిగ్దేశజనసముదయంబునకు వానిరాక [illegible]
ఱింగించి కన్యగతులు చూచుకొం డని పల్కి మణికంధరుం డున్నచోటు [illegible]
కించి వేవేగ నేగి యతనిచేతికిం దనచేతియమోఘోద్యమఖడ్గంబు నొసంగి [illegible]
వ్విధంబున నాశల్యాసురునిఁ జంపించి యతనిచేతఁ బొలిసినమణికంధరుని [illegible]
జన్మంబుఁ గని పెట్టుకొని యుండె నతం డంతఁ గళాపూర్ణుం డై జనియించి [illegible]
తగతిం జేరి తనపూర్వవృత్తంబు వినరించి దివంబునకుం జనక యావ[illegible]బు
నవ్విభుం డునిచినచోటన యునికికి నొడంబడి గాంధర్వవివాహవిధిని వరి[illegible]చె
నంతట మదాశయుండు స్వభావసిద్ధునివచనప్రకారంబునసకలశత్రుజయగర్వితుం
డగుచు నెందు నడ్డంబు లేక చరియించువాఁడు గతివశంబునఁ గాసారపు[illegible]బు
పై నేతెంచి యిమ్మహారాజునకుఁ బరాజితుం డై తనభార్యయుఁ దానును [illegible]

త్వంబునఁ బనులు సేయుచుండె నక్కాలంబునందు వారికి నేతదీయమణిసందర్శనమహిమవలన నే నుదయించితి నంతట నాతల్లిదండ్రులు నేలికచిత్తంబున కెడసిరి తత్ప్రకారంబున సరస్వతీకనకగర్భులసల్లాపకథయందు వినంబడినది యది యయ క్లైడసి వార లీక్రముకకంఠోత్తరపురంబు వెలువడి పోయి ప్రయాణక్షోభంబునఁ గృశత్వంబు నొంది తేఱక యున్న నన్నుం జూచి నన్నుం గొనుచుఁ దిరిగి వచ్చి నేఁ డింతకుమున్ను గా నొదవిన యేతన్మాణిక్యవిలోకనమహత్త్వంబున నే నారోగ్యంబు వొంది మిక్కిలి నెలమిం బొదల హృదయంబుల ముదంబు నద్భుతంబు నొందుచు నివ్విధంబున నవ్విభుసన్నిధి నిడి మదీయదౌర్బల్యనివర్తనప్రకారంబు విన్నవించి సన్నుతించిరి తత్పురోహితులును మణిమహిమవశీకృతు లగుచు నిమ్మేదినీశ్వరుఁ గ్రమ్మఱ నాశ్రయించి యిదె యున్నవా రని చెప్పిన నలఘువ్రతుం డబ్బాలికకుఁ గేలు మొగిచి యీదివ్యమహిమశోభిని యాపురోహితు లెవ్వరు వారి తెఱం గెఱుంగవలయు నని యడిగిన. 71

క. వారి తెఱం గే మెఱిఁగెదు, సారగుణా వారు నీదు♦సత్పుత్త్రిలు నీ
ఘోరపుభాగ్యము నిన్నును, జేరిచె నని పలికె శిశువు ♦ చిఱునగ వెసఁగన్. 72

క. ఆపలుకున కత్యాశ్చ, ర్యాపూర్ణమనస్కుఁ డగుచు ♦ నలఘువ్రతుఁ డా
పాపం గనుఁగొని వారలు, నాపుత్త్రికు లగుట యెట్లు ♦ నవ్వాక చెపుమా. 73

వ. అనిన సభాపతిం జూచి యి ట్లనియె. 74

ఆ. అంటికుంచి యాఁడు♦నట్టిప్రాయ మొకింత, నడఁచునంతలోన ♦ నాదుసతులఁ
బుణ్యశీలయుతలఁ ♦ బోకార్చుకొన్నట్టి, నాకుఁ బుత్త్రిలనుట ♦ నగవుగాదె.

చ. తలఁపక వారిపోకయును ♦ దక్కినయట్టిది గాదు వార్ధిలో
పలఁ బడి యందుఁ బడ్డదియె ♦ పాటుగఁ దీర మునింగిపోయి రే
నలఘుతదన్వయాకృతిగు♦ణాదులమక్కువ నన్యసంగమే
చ్ఛ లుడిగినాఁడఁ బుత్త్రిలను♦సంశయ మైనను గల్గనేర్చునే 76

ఆ. నాకుఁ జూడ ధరణి♦నాయక యది యసం, గతమ యీవిచిత్ర♦కథలఁ దల్లి
దీని కొనర నేగ♦తిని బట్టతలలు మోఁ, కాళ్లు ముళ్లు పెట్టఁ ♦ గలదొ కాని. 77

వ. అనుటయు నట్ల దప్ప దనుచు నవ్వీ యవ్వసుమతీధవుండు నమ్మధురలాలస నాలోకించి యోబాలికాతిలకంబ యీసందియంబు దీర నీబ్రాహ్మణునిజన్మాదివర్తనంబు నితనికిఁ బ్రథమాగమాదులు పుత్త్రి లైనప్రకారంబును వారు మదాశయునకుఁ బురోహితు లైన తెఱంగును నెఱుంగింపు మనిన నట్ల చేసెద నని యబ్బాల యి ట్లని చెప్పె. 78

సీ. జననాథ పాండ్యదే♦శమునందు నురగాఖ్య, పట్టణంబున నొక♦బ్రాహ్మణుండు
సోమశర్మాఖ్యుఁడు♦శ్రుతిపారగుఁడు తపో, యోగాధికుండు శ్రీ♦యుతుఁడుగలఁడు

తత్త్వజ్ఞుఁడయ్యు నా♦తఁడు గుప్తమాహాత్మ్యుఁ,డగుచు గృహస్థాశ్ర♦మార్హవిధులు
జగదనుగ్రహణార్థ♦ముగ నడుపుచు నందు, సతిముఖ్య మని సంత♦తాన్నదాన

తే. విధిని విప్రులఁ దనుపుచు ♦ వెలసె నతని
యాత్మజుఁడు యజ్ఞశర్మాఖ్యుఁ ♦ డతని కంట
దయ్యె వేదాదివిద్యల♦యం దొకటియుఁ
బరమయత్నంబుతో నెన్ని♦పాట్లుపడిన. 79

క. ఆదుఃఖము మఱపించుట, కై దివ్యాంగనలఁ బోలు♦నతివలఁ గులశీ
లాదిగుణాఢ్యల నలువుర, నాదరమునఁ బెండ్లిఁ జేసె ♦ నతనికి గురుఁడున్. 80

క. ఆకోడండ్రకు సొమ్ములు, కోకలు ననులేపనములు ♦ కొదవ యించుకయుక్
లేక ప్రవర్తిల నడపె న, నాకులతం గోమరుఁ డొంద ♦ మలఁగాఁడట్లకై. 81

క. కడపటిదెసయం దాతఁడు, కొడుకుఁ బిలిచి యిట్లు లనియెఁ ♦ గోడండ్రను విన
నడుపుము నీ వెట్లైనను, విడువక మనయన్నదాన♦విధినియమంబున్. 82

క. దానును జతురాగమసం, తానం బుదయించు నీకుఁ ♦ దప్పదు మచ్ఛా
చానియమం బిది యనుటయుఁ,గాని మ్మని యియ్యకొనియెఁ ♦ గపటం డతండున్.

ఉ. ఆయన తండ్రియాజ్ఞఁ దన♦యాదలఁ దాల్చి యొకప్పుడున్ మఱిం
బాయక పెంచునట్టిపితృ♦భక్తిపసం గలమాన్యముల్ హవిః
పాయసపూపసూపబహు♦పక్వఫలాదుల నంతకంత కిం
పై యమరంగఁ బెట్టె వసు♦ధామరకోటి కనేకవర్షముల్. 84

చ. పయిఁబయిఁ బాడుకొల్పువిరి♦పైఁడియు గట్టి దినస్సురాళి గ
ప్పయు మఱి బంటుబానిసలు ♦ బైరము పెయ్యలు చేలు చల్లు లో
నయినసమస్తసంపదలు ♦ నన్నవితీర్ణికి వెచ్చపెట్టఁగాఁ
బ్రియలు ధరించుసొమ్ములకుఁ ♦ బెట్టినపెట్టెఁ జలిం గంతటన్. 85

వ. ఇట్లు గడంగి పరమపతివ్రతలం దనసతులనలువుర నుపలక్షించి. 86

ఉ. ఏకలకంఠిసొమ్ము హరి♦యింతును మున్నని చింతిలెన్ సమ
స్తోకమనోనురాగతన♦తుల్ దను నంతట నాదుసొమ్ము మున్
గైకొను నాదుసొమ్ము మును ♦ గైకొను మంచుఁ గడంగి వేడఁగా
నేకలకంఠిసొమ్ము హరి♦యింతును మున్నని యట్లు చింతిలెన్. 87

వ. అప్పుడు. 88

ఉ. మంగళసూత్ర మొక్కటియె ♦ మాని సమస్తవిభూషణంబులున్
రంగదభంగురప్రణయ♦రమ్యత నొండొరు మీఱ నూడ్చుచుం
బొంగుచుఁ దెచ్చి ముందటను ♦ బో విడుకాంతలరూపు లొంటిశీ
లం గరగించెఁ గాంతుఁ బ్రక♦టీకృతభక్తియె సొమ్ము సాధ్వికిన్. 89

తే. వెచ్చ మన్న దానమ్మఁట • వేఁడువాఁ డ
దీశ్వరుండఁట తాము ప•తివ్రతలఁట
యొండొరుల మీఱి యెట్లు సొ • మ్మొసఁగు టరుదె
యది యలంకృతికంటె ర•మ్యంబు గాదె. 90

ఉ. సొమ్ములు వేఁడి పుచ్చుకొను•చోట్ల సపత్నులమత్సరంబు లో
కమ్మున నెచ్చటం గలదు • గాని నిజాభరణంబు లెల్లఁ దా
రిమ్మెయి నాథు వెచ్చమున • కిచ్చుట కొండొరు మీఱుపుణ్యపుం
గొమ్మలు వీరె యంచు జన•కోటి నుతించెను వారి సత్తఱిన్. 91

వ. ఇవ్విధంబునం దమతమసొమ్ములే మున్ను పుచ్చుకొనుటకుం ద్రికరణైక్యంబు గానుపింపం బ్రార్థించునిజసతులయందు నెవ్వరి నతిక్రమింపం జాలక యాతం డందఱిఁ బ్రియంబునం జేకొని తదాభరణంబు లన్నియు నొకమాఱు పుచ్చుకొని వెచ్చపెట్టం దొడంగెఁ దత్కాలంబున. 92

క. మతిలోఁ జతురాగమసం, తతి నీ కుదయించు ననిన•తండ్రిపలుకు సు
స్థితముగఁ దదాశకతమున, సతతము నతఁ డుండుఁ జదువు•సంధ్యలదండన్. 93

క. దానికి ఫల మపు డేమియుఁ, గానక యుండియు గురూక్తి•క్రమ మెద్దియొ యె
వ్వానికిఁ దెలియ దటంచును, దా నెప్పటియట్ల నన్న•దానము నడపున్. 94

క. ఆయజ్ఞశర్ముఁ డే సు, మ్మీయలఘువ్రతుఁడు మేది•నీశ్వర యీపే
రాయన్న దానసువ్రత, మేయెడ విడువ కునికి యపు • డితనికిఁ గలిగెన్. 95

ఉ. ఏ మని చెప్పవచ్చు నపు • డింతులసొమ్ములు చెల్లిపోవఁ ద
త్ప్రేమము నెక్కుడం జదువఁ•బెట్టెను గట్టిగ నిశ్చయించె నా
భామలఁ బట్టి యిచ్చి తన•పట్టినయట్టికడింది నేమముం
దా మదిఁ గొన్ని నాళ్లు విహి•తంబుగ నిల్పుకొనంగ మనంబులోన్. 96

వ. ఇట్లు నిశ్చయించి వారి కది యెఱింగింపక కపటమార్గంబుగ సమ్ముకొనునుపాయంబు చింతించి యొక్కనాఁడు కొమ్మలతో ని ట్లనియె. 97

ఆ. తామ్రపర్ణి రేవు•దండ నోడలు డిగి, యున్న వియఁట యేను • నువిదలార
యొకనిపొత్తు గూడి • యోడబేరము వోయె,దను సదాన్న దాన•ధనముకొఱకు.

చ. అనవుడు నిన్నుఁ బాసి క్షణ • మైన గృహంబున నుండ నోప మే
మును నినుఁ గూడి వచ్చెదము • మోదముతో మముఁ దోడుకొంచుఁ బొ
మ్మన నిది లెస్సకార్య మని • యందఱి కొక్కబెహారిచే రహ
స్యనియతి మూల్య మందుకొని • యచ్చటికిం గొనిపోయె వారలన్. 99

క. విను మధిప యిట్లు గొనిపో, యి నయంబున నెక్కునావ • యెక్కించెఁ దుదం
దన కెక్కడ నెడ లేకుం, డను మునుపటిపదరుగట్టు•డఁ గలం బరిగెన్. 100

క. పదియైదుబార లెడగా, నది యోగతిఁ గదలి పోవ • నపు డే మని చె

ష్పము నరవరశోకమహా, భిదుర మితన్నిధైర్యగిరిని ◆ బిట్టు పగిల్చెన్. 101

వ. ఇట్లు విశకలితధైర్యుండై. 102

మ. అతిదుష్టం బగునాథ నేచ్ఛ తుద నా◆హా యింతకుం దెచ్చెనే
సతులారా మిము నంచు రూపగుణవం◆శస్ఫూర్జితల్ మీర లి
ట్లతికష్టస్థితి నొంద బేహరులపా◆లై పోవ నా చెట్ట ప
ట్టితిరే యంచు మహారవం బడర నే◆డ్చెన్ శోకవేగంబునన్. 103

క. ఆయేడ్పు విని సతుల్ తము, నాయకు వంచించి యిట్లు ◆ నావ పతియుఁ గొం
పోయెడునో యని ఘనశో, కాయత్తత నలువురును మ◆హాసంభ్రమతన్. 104

క. జడనిధిలోఁ బడ నుఱికిరి, పడ నెవ్వారలును నోడిచి ◆ పట్టంగా నే
యెడఁ గానక హాహారవ, మడర మహాశోకసంభ్ర◆మాకలితులుగన్. 105

ఉ. పట్టఁగ లేమి కొండొరులఁ ◆ బల్మఱు చాల దిసంతు గొట్టుచున్
దిట్టుచు నీటిలో నలలు ◆ తీవ్రరయంబున వైచియున్ గడున్
దిట్టల నీఁతకాండ్ర జడ◆ధిన్ బడఁద్రోలియుఁ దజ్జనుల్ గరం
బట్టియెడన్ రయంబు మెఱ◆యన్ వెదకించిరి వారిఁ బల్మఱున్. 106

వ. ఇవ్విధంబునం దడవుగా వెదకి ముదితలఁ గానరైరి వారిం గొన్నట్టిసెట్టి యు
తట నవ్విప్రుని బలాత్కారంబున నాక్రమించి నీయేడ్పుకతన నింత పుట్టె నని
తన్మూల్యధనంబు గ్రమ్మఱం గొని విడిచిపెట్టె నట్టిపాట్లం బడిన యితండు తొలఁగ
సుతు లనియెడు నామాట నమ్మకె ట్లాడిన నుచితంబ. 107

క. అత్తలిరుఁబోండ్లయవ్వలి, వృత్తము వినుపింతు మింక ◆ విను మోభూపా
లోత్తమ వార త్తెఱఁగున, దత్తఱపడి నీట నుఱుకు◆తత్సమయమునన్. 108

క. బలుమీ నొక్కటి నోరన్, సలిలం బెగఁ గ్రోలుచుండఁ ◆ జని రాచెలువల్
నలువురుఁ దద్వదనములో, పలి కాసలిలంబు వెంటఁ ◆ బార్థివతిలకా. 109

ఉ. అంతన దవ్వగాఁ బఱచి ◆ యంబుచరంబు సమోషపూర్ణవ
క్రాంతరతోయ మూర్ధ్వముఖ ◆ మై ప్రవహింపఁగ మూర్ధరంధ్రని
ష్క్రాంతము చేసి తజ్జలము ◆ రాజిలె వారుణకేతులీల నా
యింతులు వ్రాల్చి రందు లిఖి◆యించిన బంగరుతీఁగలో యనన్. 110

సీ. ఆక్షీతజలవలా◆హాకముతో గగనంబు, దిరుగఁ బ్రాఁకుమెఱుంగు◆తీఁగ లనఁగ
సురనదిఁ జల్లఁ జూ◆చుసముద్రుచేతి కాశ్మీరజంబాలంపు◆చార లనఁగ
బలుసీలాలచమరుజా◆బ్బిలఁ బాగతోఁ బర్వ, తోయంధనవుమంట◆తునుక లనఁగ
నదులకుఁ గూర్మి యొ◆న్నపుసిఁడిమేల్ దెలుపువా, రధినిల్పు తెఱఁగంటి◆రేఖ లనఁగ

ఆ. విపుల మీనమస్త◆వివరనిర్గమితోర్ధ్వ, గామితతమహోదక◆ప్రవాహ
సంగతిని బయోద◆సరణికి నెగయునా, సతులు గానుపించి ◆ రతులలీల. 111

తే. మిగుల దవ్వుగ నెగసియు • మగువ లంత
నుత్తరంబుగఁ జను చున్న • యొకవిమాన
వరముమీఁదటఁ బడి రందు • గరిమ జూద
మాడుచును బోవుయువయుగ్మ • మరుదుపడఁగ. 112

వ. ఇవ్విధంబున నద్దివ్యవిమానంబుమీఁదం బడి యొక్కింతతడవునకు మూర్ఛఁ దేఱి కనువిచ్చినయచ్చెలువలతడిపలువలు చూచి యలఘుకారుణ్యంబున నద్దివ్యమిథునంబు దివ్యాంబరంబు లొసంగి యూరడించి మీ రెవ్వ రెచ్చటనుండి యిచ్చటం బడితి రని యడుగుటయు నప్పడంతులు వడవడ వడంకులు గుడుచు కులుకుఁజిలుంగులతోఁ బలుకం దొడంగిన. 113

క. తాంబూలరాగకించిచ్చుంబితతద్దంతకాంతి • సొబ గెంతయు ర
మ్యం బగుచు నందు దివ్యుని, తంబినిచిత్తమున కద్భుతం బొనరించెన్. 114

తే. మున్ను తద్రూపలావణ్య • ములకుఁ దనదు
నాయకునిచిత్త మెట్లగు • నో యటంచు
దలఁకుదివ్యవధూటి నా • తలిరుఁబోండ్ల
పలువరుస యొప్పుపలుకులు • గలఁచె మిగుల. 115

తే. ఇట్లు శంకిత యగుచు నా • యిగురుఁబోఁడి, కాంతునీక్షించి వారల • కత యటుండ
నిచ్చి నీపందె మాడుకొ • మ్మెల యాల, సింప నీయాట యోడవ • చ్చినది యనియె.

ఉత్సాహ. అని యొకింత వారిఁ జూచి • యమ్మలార యిప్పు డే
ననినమాట మీకుఁ గోప • మైన నయ్యెఁ గాని యీ
యన ననుం బరాకుపఱచి • యాటగెలువు తనదిగా
వెనుక వాదు లాడ నేను • వినఁగఁ జాల నని తగన్. 117

వ. విభునిం జూచి. 118

ఉ. ఆడితె నీదుపందె మని • హాస్తనఖప్రసరచ్ఛవిచ్ఛటా
మ్రేడితపాండురద్యుతిస • మృద్ధి గరం బమరంగఁ బాచికల్
వేడుకతోడఁ బుచ్చుకొని • వ్రేళ్లను నిట్టు నటుక్ బొరల్చి వి
భ్రాజితకలంకకంకణవి • రావము మీఱఁ గదల్చి వైచుచున్. [మనుచుఁ

సీ. నిలుమహో పొంకకు • నెత్తకమ్మా యంచుఁ, బత్తు లుక్కడు నొయ్యఁ • బలుకు
జిక్కె నీసారె నా • చే నంచుఁ జిక్కె నో, దీనిపాలిటికూడు • దిన్న ననుచు
నదె దుగ తివకుమీ • సుదతి నీ వంచు నో, నిదె సారె దాఁకె నీ • యిచ్చ యంచు
నినుమాటు దంచిన • నెసటిపోఁత లటంచు, నో నట్లయుడికెడు • గాని యంచు

తే. నిట్టిదంటమాటలు నేర్చి • తెచట ననుచు, దంటనే నాట నీసంగ • తమున నంచుఁ
దమపరస్పరసరసవా • క్యములు దనర, నెలఁత తనవిభుఁడును దాను • నెత్తమాడె.

చ. క్షపఁ గవ వాసి కుందుటను ♦ జక్కవజోళ్లమనోనురాగ మే
ల పొగడ నక్షపాతిశయ♦లబ్ధసుసంగమశారికల్ క్షణం
బపుడ వియోగ మొంది యహా♦హా వెసఁ జావఁ దొడంగెఁ దుల్యరా
గపుఁబసయుక్ బరిస్ఫుటము ♦ కాదె తదీయమ యెల్లవారికిన్. 121
ఉ. సారెకుఁ బోటు దాఁకినను ♦ జాడ్యము నొందక జోడు విచ్చి పో
సారెఁగడంకతోఁ బొడిచి ♦ చాటుచుఁ దీవ్రవరణస్ఫుర న్మహా
శారిఫలప్రఘట్టనలఁ ♦ జాలఁగ మచ్చర మెక్క నయ్యెడన్
వారలు జోదులుం బలె నొ♦నర్చిరి జూదపుఁబోరు మీఱుచున్. 122
తే. అంతఁ బతి గెల్చి తత్పణ ♦ మైనయట్టి
యాస్యమద్యసద్యోదాన ♦ మధరసంజ్ఞ
నడుగఁదల యొయ్య నూఁపుచు ♦ నన్యసతుల
యునికి గనుసన్న సూపుచు ♦ నుత్పలాక్షి. 123
ఉ. ఆమధురంపుసొంపు కడు ♦ నాత్మఁ గెరల్ప నతండు చూడ్కి నే
వేమఱుఁ దా నదల్చియును ♦ వేఁడియు మ్రొక్కియు బుజ్జగించియున్
భామిని నప్పుడే తనదు♦పన్నిదమా పురికొల్పి వారు మా
ర్మో మిడి చూడకున్కిఁ దన♦మో మొకకొంత మలంచి తెల్పుచున్. 124
చ. చెలువయు మున్న యాయితము ♦ సేసి సమీపమునందు నిడ్డయు
జ్జ్వలమణిపాత్రికామధుర♦సంబు నిజాస్యమునందు నుంచి తాఁ
జెలువునినోరి కిచ్చెఁ బెఱ♦చెల్వలు చూచెదరో యటంచుఁ జం
చలితకటాక్షవీక్షణము ♦ సారెకు వారలపై నిగుడ్చుచున్. 125
ఉ. అంతటఁ బోక పేర్చుప్రణ♦యవ్యసనం బెసకొల్పఁ గ్రోలి రా
కాంతుఁడుఁ గాంతయున్ మఱియుఁ ♦ గల్పకుజాసవముం బరస్పరా
క్రాంతమిథఃకపోలఫల♦కప్రతిబింబవిలోకనామృతా
త్యంతవితీర్ణనూతనర♦సానుభవంబున నేకపాత్రికన్. 126
ఉ, చెక్కునఁ జెక్కు హత్తి విల♦సిల్లఁగఁ దత్ప్రతిబింబవీక్షలం
జొక్కుచుఁ జెక్కువాసనల♦సొంపున నింపు జనింప జుఱ్ఱుచున్
గ్రుక్కెడుగ్రుక్కెడే మధువుఁ ♦ గ్రోలుచు మోవులు నంజుకొంచు వా
రెక్కుడు గాఁగఁ దన్పిరి ని♦జేంద్రియపంచకదైవతంబులన్. 127
ఉ. సిబ్బితిపేరు పోఁ దుడిచి ♦ సీధుమదం బపుడన్నుకొల్పుచుం
బ్రబ్బఁగ మాట లక్షరవి♦భాగము చాలక యేమొ యేమొ త
బ్బిబ్బులు గాఁగ వెల్వడియ ♦ భేదిల మానము పోలుచూపులున్
నిబ్బర మైనకెంజిగియు ♦ నేత్రములం పొదయించె వారికిన్. 128

ఉ. అంతటఁ బానపాత్రమున • నాత్మముఖంబు నధీశుమోము సీ
మంతిని చూచి యోరి పర•మానిని పానసహాయ మయ్యెనే
యింతటిలోన నీడ యది • యెవ్వతె యంచును జిహ్వ యాడ క
త్యంతము దొట్రిలం బలికెఁ • దన్మధు వానక మానె నల్కతోన్. 129

వ. అప్పు డతండు. 130

ఉ. చేడియ లెన్స చూడు పెఱ•చేడియ యెయ్యది యిందులోన నీ
నీడయ కాక యన్న నవ•నీసురభార్యలఁ జూపి యాకె నా
నీడలె వీరు నట్లయిన • నీవు ననుం బలె నొరు వీరలన్
వేడుకఁ జూతువో నలగు • వీరికి నిచ్చట నంచు భీతిలెన్. 131

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూమణి మధుమదంబున మది చెదర యుక్తాయుక్తవివేకంబు లేక యాకొమ్మలవలనం దలంకుపుట్టి యులుకు డింప నుద్యోగించి కించిదవనతవదనంబుతో నధోభాగంబు పరికించునపుడు నిజవిమానయానానుసారంబున గోదావరీసరిత్సమీపపరిదృశ్యమానధర్మపురినామనగరవాస్తవ్యవారముఖ్యాకేలిసౌధంబు గగనంబుతో నొరయుచు సమీపంబున దీపింపఁ దదీయచంద్రశాలాప్రాంగణంబు చేర నాత్మీయదివ్యవిమానంబు నియోగించి యాగరితలనలువురం గ్రమంబునఁ దాన కైదండ యిచ్చి యచ్చట దించి తనచేత కనుమతింపక యిట్టటు నట్టుకొట్టుచున్న వల్లభుం జూచి యుల్లంబునం దక్కినచింత వదలి పోదండు పోదండు వీరలచేరికి జారభావంబునం గోరువాఁడు నాచేత నవశ్యంబును నొచ్చు ననుచు వాహనారోహణం బొనర్చిన నతండు నాకు నిట్టితలం పేమియు లే దిమ్ముగుదల కాహారాదు లెట్లని విచారించెదం గాని యనుటయు నాయువిద యతనికి నాసౌధోత్తమంబులోపలిపలు తెఱంగులయరలు కరంబునం జూపుచు.

చ. అదె ఘృతతండులప్రకర • మల్లవె చీరలు భూషణాదిసం
పద లవె రాజురాక కులు•ఫా యొనఁగూర్చినయట్లు మీ రెఱుఁగన్
ముదితల కేమియచ్చికము • మూఢత నిం దొరు లెవ్వి ముట్టినన్
బ్రదుకనివారు వా రనుచు • భామిని యేగె నిజేచ్ఛఁ గాంతుతోన్. 133

తే. ఆత్మవిభుచిత్తచలనశం•కాంకురంబు, వలనఁ గాదంబరీమదా•కులతవలన
వెడలుతద్వాక్యములచొప్పు • విప్రసతుల, ప్రాణశీలాదిరక్షకై • పరిణమించె.

క. ఆమగువ యట్లు పలుకుచు, నామేడన్ వారి నిలిపి • యరుగు తెఱఁగుఁ ద
త్స్వామిని యగుగణికామణి, దా మఱుఁగున నుండి చూచి • తలఁకెడుమదితోన్.

క. ఎవ్వారో దివ్యస్త్రీ, లివ్వరసౌధంబు నాశ్ర•యించి రిచటికిన్
దవ్వైతి మిచటివస్తువు, లెవ్వియు నాశింపు టొప్ప • దిఁక మా కనుచున్.

మ. తలపోఁతల్ పొడమంగ గూఢసరణిం • దత్సౌధమున్ డిగ్గి యా
తలిరుంబోఁడి తదాభిముఖ్య మమరం • దా బ్రొక్కి యిమ్మేడ నిం

పొలయక నిల్చినయమ్మలార యిపు డిం • దున్నట్టినాసర్వవ
స్తులు మీ కిచ్చితి ధారవోసి యిదె యం•చుం జల్లె దోయాక్షతల్. 137

క. చెల్లి మదీయ స్త్రైవ, ర్తిల్లెడునీచుట్టుపట్టు•గృహవసుముఖ్యం
బెల్లను మీ కొస్మిఁక మముఁ, జల్లఁగఁ జలిగాలఁ దన్ని • సాకుఁ డనియెన్. 138

క. అని యాయాచోటులఁ దన, జనులా బిలుచుకొని నెపలి • చని యానుద్ధుల్
వినుపించెఁ బట్టణములో, మనుజుల కండలకు వెలుఁగు • మనసకుఁ దనరన్.

ఆ. ఆ మెఱుంగుఁబోండ్లు • నపు డవ్విధం బెల్లఁ, జూచి యిది నిరంబు•చోద్య మనుచు
దీన జనులపాల • దేవుఁ డెందును గలఁ, డనుచు సాగెఁ జేసి•కొనుచు నరిగి.

క. వారలు తమతలవాకిటి, బోరుఁ దలుపు వెట్టి సమయ•ములఁ మెఱసి తా
రారసి పదిలము సేయుచు, నారూఢస్థితి వసింతు • నాసౌధములోన్. 141

క. శకునాదులచే నిజనా, యకపునరభిసంగమాశ • లపు డుదయింపఁగ
వికలత నొందనిధైర్యా, ధికతన్ వర్తిలి రభీష్ట•దేహాభరణ.... 142

చ. పురజను లప్పటప్పటికిఁ • బుణ్యచరిత్రల నాగలన్ విభ
స్వరమణిసౌధమార్గముల • వచ్చుచుఁ బోవుచు నుండి చూచుచుం
గరములు మోడ్చి మ్రొక్కుదురు • గాని తదీయసుహాసలక్ష్మి
వ్వరుఁ బెఱదీక పోరు మును•వార్తవిధిం బెద నిల్చి చాయమిన్. 143

శా. గంధర్వాంగనలో మరుత్సతులో య•క్ష స్త్రీలో యక్షిమెలో
నింధానద్యుతితో మెలంగుదు రటే • యెన్నాఁడు వారిస్ప్రహా
గంధిస్వాంతతఁ జూచినన్ మనఁ డటే • కన్గొం డటంచుం బ్రజల్
బంధుల్ వేళలు గాచి చూతు రతితా•త్పర్యంబునన్ వారిలన్. 144

సీ. నభమున మణివిమా•నమునఁ గ్రుమ్మరువార, లీనేఁడు బెక్కు నా • ళ్ళిచట నిలిచి
యిలలోనిజనముల•బలె వంచుకొని వార్చు, కొని గణికాదత్త • మనుభవింప
నేమిటి వ్రతమొక్కొ•యిదియెన్ని నాళ్ళకొక్కొ, యావేశ్య యెట్టిధ•న్యాత్మయొక్కొ
యేము సమర్పింప • నిట్లు కైకొని కరు, ణింతురో యని పొసి • గొనితెచ్చి

తే. పెట్టసాగిరి తద్వార•పృథివి యలికి, ముగ్గతండులపుష్పసం•ముఖ్యనితతు
లప్పటప్పటికిని వారు • నవి పరిగ్ర, హించి రాజను లరిదుగ • మేగి మ్రొక్క.

ఆ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళ • కాపతివ్రతలకు, నలువురకును శోభ•నత్వ మొదవ
గర్భలక్షణములు • గాన్పించె బరిపూర్ణ, గర్భతయుఁ దనర్చెఁ • గ్రమముతోడ.

ఉ. గర్భములందు నుండియుఁ బ్ర•కాశత నప్పుడు నేర్పెలర్పఁగా
నర్భకు లొక్కవేళఁ జతు•రాగమసూక్తుల నొక్కవేళ శా
స్త్రార్భటి నొక్కవేళ నితి•హాసమయోక్తుల నొక్కవేళ నా
విర్భవదర్థశాస్త్రముల • వేడ్కఁ జెలంగుదు రద్భుతంబుగన్. 147

వ. అంత. 148

క. జ్యేష్ఠానుపూర్వి నార్య, శ్రేష్ఠులు పుట్టిరి శుభోల్ల♦సితలగ్నమునన్
నిష్ఠాగుణసౌభాగ్యగ, రిష్ఠల కానలువురకు ధ♦రిత్రీనాథా. 149

క. వారలకు యదృచ్ఛాసం, చారంబున నొదవి యొక్క♦సంయమి విహితా
చారము నడుపుచు శుభసం, స్కారము లొనరించె జాత♦కర్మాదికముల్. 150

వ. నామకరణసమయంబున నతం డాశిశువులయనుభావంబు దనదువిజ్ఞానదృష్టిం బరికించి వీరలు మూర్తిమంతంబు లైనవేదంబు లని నిశ్చయించియు జన్మాగమప్రకారంబు ననుసరించియు వరుస నన్నలువురకుం బ్రథమాగమద్వితీయాగమతృతీయాగమతుర్యాగము లను పేళ్లు గల్పించెఁ దన్మాతలు పూర్వకాలంబునఁ దమమామ పలికినచతురాగమసంతానశబ్దంబునకు నర్థంబు వీర యని తమలోఁ దారు సరిపుచ్చుకొని సంతసిలుచు నప్పటిసంయమీంద్రునియెఱుకకు వెఱఁగు పడుచు నక్కుమారులకు నుచితకాలంబున వచ్చియు నుపనయనసిద్ధి యొదవించుటకు నాతపస్విని వేడుకొని యట్లు సేయించి రాబ్రహ్మచారులు స్వయంప్రకాశితసకలవిద్యు లయ్యు శాస్త్రసిద్ధికొఱకు నతనియొద్దన యఖిలవిద్యలు నత్యల్పకాలంబులోపలన యధ్యయనంబు చేసి రంతఁ దన్మాత లెంతకాలంబున నిట్లున్నను దమ పెనిమిటిసమాగమంబు దుర్లభంబ యని విచారించి యచ్చోటు విడిచి యెచ్చటికేనియుం బోవఁ దలంచి యది తమకుమారులఁ బిలిచి తెలిపించిన వార లిట్లనిరి. 151

క. పెద్దతల లేక మీ రీ, నిద్దపురూపముల నెచట ♦ నిల్పిన మనకుం
బెద్దఱికము చాలదు పెఱ, సుద్దులు గల్పింతు రందు ♦ సుజనులు గలరే. 152

క. కావున నిచటన మీ రీ, దైవతవనిత లనుగుట్టు ♦ దప్పక యుండన్
ద్రోయుఁడు దివసము లే మొక, భూవరుఁ గని వైభవంబు ♦ బొందెడుదాఁకన్.

తే. అపుడు గాని మాతండ్రి యు♦న్నట్టిచోటు
నరసి సంధించుకొనుటకు ♦ వెరవుపడదు
తప్ప దిది యని వారలు ♦ తమనివాస
మొరు లెఱుఁగ కుండ వెలువడి ♦ యరిగి రంత. 154

వ. అట్లరిగి యాబ్రహ్మచారులు నలువురు పురంబులోనం గొంతసంచారంబు చేసి యప్పు డది యేలెడురాజు మదాశయుండు గావున నతనివాకిటికిం జని యతండు సకలవిద్యావిశేషజ్ఞుం డనియుఁ దద్దర్శనంబు పురోహితునియనుమతి లేక బ్రాహ్మణుల కెవ్వరికి దొరక దనియు నతండు దాను విద్యాధికుండు కాకుండుటం జేసి నిజగౌరవశైథిల్యభయంబున నితరు లగువిద్యాధికులకు రాజగృహంబునం బ్రవేశంబు లేకయుండ దౌవారికాదిసకలపరిజనచక్రంబును వలకట్టుకొని యుండుటయుఁ బ్రభువునకు యాగేచ్ఛ గలిగి తనతోడ విచారించినఁ దదార్త్వి

జ్యాసమర్థుల నెచ్చటం గానమని పరిహరించుటయు నచ్చటిజనంబులవలన విని మఱియును. 155

సీ. ఎవ్వారి నేసుద్ది • ద్రవ్వించి యచ్చట, నేశాస్త్రిఘను కల్గి • యెఱుఁగికొనునొ
మను జేశుఁ డనుచు నే•పనికిని వెల్పలి, వాక్పృగిల్భత లేసి•నాలిఁగాని
చోరనీరు రాజమం•దిరమును దావారి, కులు మఱి యట్టినా•రలను మిమ్ము
నరసి నేమము గీమ • మరసిన రాజుతో, నీయిల నేలఁగ • నెప్పుడు నుభము

తే. యనెడుమాటగా నాడుకొం • డ్రనియు నాస్తి
లేమి యడిగిన మేము మా•యిండ్లలోనె
యుంసుదు మెఱుంగ మనుఁ డని•యును దివ్య
మాన లిడి కాని చొరఁగనీ • రనుచు వినిరి. 156

క. విని తదుచితమును బ్రభున్పన, కును దమమహిమ నాఁటఁ దెలుపు•కొని నను తాలం
బును గా నొకవాక్పద్ధతి, నొసరించుకొని సీచభాల•యోగ్యాన్ప్రయోగించె. 157

ఉ. భూవరముఖ్యసన్నిధికి • బోయెదుమా నిడిఁ నట్లనుష్టిశల్
మోవఁగఁ గూలిఁ బుచ్చుకొని • మూఁతల గుర్కఁ ద్రాయ్య చేస్తి
శావహీలంగ నేగి ప్రతి•హారజనంబుల కిష్ట మైనవా
చావిధి కొప్పి వొచ్చి ప్రభు•సన్నిధిఁ బెట్టిరి సాష్టనుష్టిశల్. 158

క. పెట్టి వెనువెనుక కటు చని, యట్టిటు భయచపలచేష్ట • లైన యొసంగుచుఁ గాఁ
బట్టెడియాభాలురఁ గృప, యుట్టిపడఁగఁ జూచి నృపతి • యొయ్యన నగుచున్

క. సంతోషమె కద యెయ్యెడఁ, జింత యొకప్పుడు నొకింత • చెందదు మీకా
కొంత మఱుఁగిడక కలిగిన, యంతయు నిక్కముగఁ జెప్పుఁ•డెరుఁగయ్య నాతల్

* క. మాయమ్మా న సు నీవే, రాయల నై తాన దేవ•రాజ్ఞికి
మాయాతుము లానిన యది, పాయక సంతోషముగ్న • సల మిలలామ. 160

క. అన నమ్మాటలచందము, తనయప్పటివాక్యములకుఁ • దగునట్లనుచు
యనయముఁ గ్రతుబుధసేనా, ఘనోపదేశంబు నగుచుఁ • గాన్పించుటయున్.

---

* ఇందలిపదము లీప్రకారమునవిభజించిన సాంస్కృతికము లగును.

మా, ఆయమ్, మాన, సునీవే, రాః, అలనా, ఏకా, అవత్, ఏన, గాః, అసిత్. మా, ఆత
తు, మలాని, న, యది, పాయక, సంతః, అసముత్, న, పల, మిల. సా, అమా.

అర్థము.

సునీవే=శోభనమైన మూలధనము గలరాజా (ని) ‘స్త్రీకటీవస్త్రము నేస నీవునకునే’ అ.
యమ్=వచ్చుబడిని, మామాన=గౌరవింపకుము, వచ్చుబడిని గౌరవించి మూలధనమును వేసము
వెచ్చింపకు మని యాశయము. రాః=ధనము. (ని) ‘అగ్నిరైవిభవాఅసి’ అ. అలనా=నాశము లేనియదు

చ. విరివిగ నంతరంగమున • విస్మయ మావహిలంగ వారిరూ
పరయుచు భస్మసంవృతమ•హాగ్నికణంబులువోలె గూఢవి
స్ఫురణత నున్కిఁ గాంచి పరి•పూర్ణవినీతి సుమోదభక్తిత
త్పరత దలిర్ప లేచి నర•పాలుఁడు సాగిలి మ్రొక్కె వారికిన్. 163

క. అని చెప్పఁ గలాపూర్ణుఁడు, విని యాతం డింతశబ్ద•విదుఁడే యిటు తో
త్తె నెఱుంగ మని మదాశయుఁ, గనుఁగొని యొక్క సబహుమాన•గౌరవదృష్టిన్.

వ. కనుఁగొని మదాశయుండు కూర్చుండుము మని ముమ్మాటు దాఁక ముదల పెట్టి యంతట బలిమిన కూర్చుండ నియమించి మధురలాలసం గటాక్షించి యట మీఁదఁ జెప్పు మనుటయు నది యిట్లని చెప్పె నట్లు మదాశయుండు మ్రొక్కి యానలువుర నాసనపాద్యాదివిధులం బూజించి నిజాస్థానజనులం జూచి యిప్పటి వీరలవాక్యంబులందు నేమివిశేషంబు గలుగఁ దెలిసి యంతఁ బూజించె నని మీమనంబుల నున్నవి యేమొ యవ్వాక్యంబులమహిమ వినుండు. 165

సీ. ఆయంబు సరకు సే•యకుము శోభనమూల, ధనుఁడ ధనం బచ్చిం•దంబుముఖ్య

ఏకా=ముఖ్యమైనదియు, అవత్ + ఏవ-అవదేవ=(తన్ను రక్షించువానిని) కాపాడునదియు (అగును). అజే జే=(అజంయజతీతిఅజేట్ తస్మై) విష్ణుని బూజించెడు, (అజశ్శంభౌవిష్ణుధాత్రోః కామేభాగేర ఘోస్సతే' నానా. రాజే=రాజుకొఱకు, మా=లక్ష్మి, ఆయాతు=వచ్చును.(ని) 'ఇందిరాలోకమాతా మా' అ. ఖలాని=పాపములు, ః=చేగవు, విష్ణునుద్దేశించి క్రతువులు చేయువారికి సకలసంపదలు గల్గు ననియుఁ బాపములు తొలఁగు ననియు నాశయము. పాయక=ఓరతుసుఁడా, సంతోః=విద్వాంసులు, యది=(వచ్చిరి) యేని, అసముత=సంతోషము లేనివాఁడవై, నపల=తొలఁగిపోకుము, ఖల=(సంతోషముతో వారిని) కూడికొనుము. విద్వాంసులు వచ్చినయెడ వారికి విముఖుఁడవు గాక సత్కృతము ల్మని యాశయము. (ఏలయన) అసీః=ఈవిద్వాంసులు, సా=ఆలక్ష్మియే, విద్వాంసులరాక సంపత్కారి మని భావము.

ఇందలిపదములే యిట్లు విభజించిన నచ్చతెలుఁగువు యగును.

మాయమ్మన, చు, నీవు, ఏ, రాయలవు, ఐ, కావన్, దెపు౦ం, జే, జే, జే, మాయాతుమలు, అనినయది, పాయక, సంతోసము, ఉన్న పలము, ఇలసామీ.

అర్థము.

దేవరా=ఓరాజా, జే జే జే=జయ జయ జయ యని యాశీర్వచనము, ఎల్లవారికంటె నుత్కర్షము గల్గియుండు మని యర్థము. ఇలసామీ=ఓమదాశయుఁడా, నీవే, రాయలవై=రాజవై (బహువచనము గౌరవార్థము) కావన్=రక్షింపఁగాన్, సంతోసము=ఆనందము, పాయక=విడువక, మాయాతుమలు=మామనసులను, ద్వితీయార్థమునం బ్రథమ, అనినయది=ఆశ్రయించినది, ఉన్నపలము=తక్కిన ప్రయోజనముసహితము, అనినయది=నీవు పాలనము సేయఁగా మాకు సంతోషమును దక్కినయుల్లప్రయోజనములును సమకూడె నని భావము.

మాయమ్మన=మాతల్లియాన, చు=చుమా, చూచుధాతువు ప్రార్థనార్థకరూపాంతరము. మీఁదఁ జెప్పినయర్థము నిజ మని నమ్మించుటకీవాక్యము లోకరీతి ననుసరించి చెప్పఁబడెను.

మైనయట్టిది ధన్వి ♦ నదియు జేసి కజుయ, జంచువానిక లక్ష్మి ♦ చెరుఁ బాత
కములు చేరవు రక్ష ♦ కాకోవిదులు కల్గి, రాయసమోదాద ♦ నై యనుగను
సమ్మిశ్రభావంబు ♦ సలుపుచు మాలక్ష్మి, కోవిదు లనియెడు ♦ దీనభాష.

ఆ. వరుసఁ బదవిభాగ ♦ విరచనతో నర్థ, మరయఁ దోఁచుచున్న ♦ యాది గిరంబు
తెలియఁ జూడఁ జేత ♦ దీయాంధ్రవచనసం, దర్భమునను శబ్ద ♦ తంత్రవిదులు.

వ. అని పలికి మదాశయుండు ప్రథమాగమున కభిముఖుఁడై వినయవినమితుండును ముకుళితకరుండును నగుచు మీ రెవ్వ రిట్టిప్రచ్ఛన్నవేషంబున నేల సంచ్చితిరి మీవిధం బంతయు నాకుఁ దెలియ నానతీవలయు ననిప్రార్థించిన నతండును దమ తండ్రి యన్నదాననియమంబు మొదలుకొని పూర్వవృత్తాంతంబు తనతల్లుల వలన విన్నదియుం దారు గన్నదియుం దద్దర్శనపర్యంతంబు సకలంబుఁ జెప్పిన నతండు నిజపురోహితదోషాయత్తతఁ జేసి పూజార్హు లని విచారింపక నిరసించిన దుర్వివేకంబునకు సిగ్గుపడుచు ని ట్లనియె. 167

క. ఇది దెలిసియె కావలయుఁ, మదాశయుం డనుచుఁ బేగు ♦ నాకు నిజంట యే
నిదిగో కననేరన కో, విదులఁ బురోహితునికపట ♦ వృత్తికలోనై. 168

చ. అని యపు డమ్మహామహుల ♦ ప్రార్థన బల్మిని దక్కినట్టిద
డసము నరేంద్రుఁ డాతని కొ ♦ నర్పక యాత్మపురోహితత్వసం
ర్థనమును మాన్పి తత్కపట ♦ తంత్రములోపలి నాగ్రహించెం
చినజనులన్ లఘుప్రబల ♦ శిక్షవినీతులఁ జేసె నంతయున్. 169

ఆ. ప్రార్థనం బొనర్చి ♦ ప్రథమాగమాదుల, ధర్మవిధిం బురోహి ♦ తత్వమునకు
నిలుపుకొనియె వారు ♦ నిజమాతృయుక్తులై, తగినగతి గృహస్థ ♦ వాసులగుచు.

వ. ప్రభుసన్మానంబున నత్యంతవైభవంబునం బ్రవర్తిల్లుచు నతిథి నిత్యనైమిత్తికంబు లైన క్రతువులు సేయింపుచుఁ దమజనకునియునికి యెఱుంగ నెట్టకేలకుఁ బాండ్య కేరళ చోళ ద్రవిళాది దేశంబులం బరికింప దగినవారిం బనిచి యొకచో నలబ్ధవృత్తాంతు లయి చింతాక్రాంతు లగుచుఁ దల్లుల నుచితరీతిం గొన్నికొన్ని యాశలు చూపి యూరార్చుచుండి రలఘువ్రతుండును నష్టభార్యాన్వభావ క్రియలజ్జితుం డగుచుఁ దజ్జనపదంబుల సుహృజ్జనులకుఁ దెలుపక నొకదూర దేశాంతరంబుల యాయావరవృత్తి నర్థార్జనం బొనర్చుచుఁ దత్ప్రమితాన్నదానం బు నడుపుచు నది నెఱయక సాగకున్న నన్నవర్జనంబు చేసి తాను గందమూల పయఃఫలాదుల దేహయాత్ర సలుపుచు నంతరాంతరంబున నిత్యస్వల్పాన్నదా నాచరణంబులం దనియక బహుధనార్జనంబునకు నుపాయంబు వెదకుచు నంతట మృగేంద్రవాహనామహాశక్తిమహిమ విని తదారాధనంబునకు నొకని వలన మంత్రోపదేశంబు సాధించి యద్దేవిసన్నిధికిం జని యచ్చటిప్రభవత్కథా శ్రవణఫలంబున సకలసంపదాయురభివృద్ధిపుత్రపౌత్రాదిలాభంబు విని యా

డుఁ దనకుఁ బుత్త్రపౌత్త్రాదు లనుమాట యటుండినఁ దక్కినఫలంబు గల్గుట సిద్ధంబు గదా యనియెడుతలఁపున జపంబుచేత భవత్కథాశ్రవణంబు సాధించెఁ దుద నది యత్యంతసంభావనీయం బైనపుత్త్రాదిలాభంబును గలిగింపక మాన దయ్యెం జూచితే యోమణిస్తంభతనయ యిట్టిది సుమీ దేవరకథామహిమ యని పలికి మధురలాలస యూరకుండెఁ గళాపూర్ణుండును నలఘువ్రతుం జూచి నీసందియం బెల్లను దీఱెఁ గదా యని పలికి ప్రథమాగమాదుల నిరీక్షించి మీతండ్రికిఁ దగినయుపచారంబులు నడపక యిప్పుడు ననుమానించినం బాతకంబు రాదే యని పలికెఁ బ్రథమాగమాదులును భయభక్తివినయసమ్మోదసంభ్రమంబులతోడ నలువురును లేచి వచ్చి యలఘువ్రతునిపాదంబులకుం బ్రణామంబులు గావించి యానందబాష్పపులకవిలసితశరీరుం డైనయాజనకుని యాలింగనమూర్ధాఘ్రాణాదివివిధోపలాలనంబుల నానందించి యతనిచేరువం గొలిచి యుండి రప్పు డమ్మహాత్ములతోంటియాంధ్రగీర్వాణభాషాశ్లేషవైచిత్రిచిత్తంబునం బాఱఁ గళాపూర్ణుండు వారలం జూచి యిట్టివిచిత్రకవిత మీమతులకు నిపుడు దోఁచునెకొ యని కౌతుకసంబంధగంధమందరహాసితంబుతోడఁ బలికిన నందుఁ బ్రథమాగముండు. 171

* క. తా వినువారికి సరవిగ, భావనతో నాను నతివి • భావిసు తేజా
దేవరగౌరవమహిమన, మావలసినకవిత మరిగి • మాకు నధీశా. 172

చ. అన భళిరా మహాకవిశి • ఖాభరణంబ మదుక్తభాషణం
బున కిపు డిచ్చునుత్తరము • పూని విచిత్రపుఁబద్య మయ్యె మే
లని విభుఁ డాడె న ట్లది య • టంచుఁ గవీంద్రుఁడు నవ్వె నవ్వె నా
యన పఠియింపుమా తిరుగి • నన్నుఁ దదుక్తికి మెచ్చె విప్రుఁడున్. 173

---

* ఈపద్యము చివరనుండి చదివిన సంస్కృతమును మొదటినుండి చదివినఁ దెనుఁగు నగును.

చివరనుండి పదవిభాగము.

శాధి, ఇన, కుమ్, ఆగిరి, మత, వికనసి, లవమాన, మహిమవరగౌరవదే, జాతే, సువిభో, ఇతి, నా, అంతః, నవభోః, గవి, రసకిరి, వా, అనువితా.

అర్థము.

ఇన=ఓప్రభువా, (ని) ‘ఇనస్సూర్యేప్రభౌ’ అ. కుమ్=భూమిని, (ని) ‘గోత్రాకుః పృథివీపృథ్వీ’ అ. ఆగిరి=పర్వతము లున్నంతకాలము, శాధి=శాసింపుము, చిరకాలము భూమిని బాలింపు మని భావము. మత=ఓసమ్మతుఁడా, వికనసి=మిగులశోభిల్లెదు, లవమాన=రామునికుమారుఁ డైనలవునకు వలెఁ జిత్తౌన్నత్యము గలరాజా, (ని) ‘మానః స్త్రీణాంకోపభేదే గర్వేచిత్తోన్నతావపి’ నానా. మహిమవరగౌరవదే=గొప్పతనముచే నెక్కువగౌరవము నిచ్చెదు, సువిభో=మంచిరాజా, ఇతి=ఇట్లు, జాతే=కలుగఁ

క. ఆరీతిం దమలోనం, దారే సరిపుచ్చుకొనఁగఁ ♦ దత్పద్యచమ
త్కారం బపుడు సభాజన, మారసి యేమియును గాన ♦ కద్భుత మందెన్.

వ. అంత నవనీకాంతుండు సభాసదులం జూచి యిప్పు డాపద్యంబు తిరుగం బఠియింపుమనుట మఱియును బఠియింపు మనుట గాదు వినుం డని యి ట్లనియె. 175

సీ. ఏలు మో నాయక ♦ యిల గిరు లెంతకా, ల మ్మంతకాల మో ♦ సమ్మతుండ
మిపుల శోభిల్లెడు ♦ లవకుమారసమాన, మానుఁడ మహిమ న ♦ నూన మైన
గౌరవం బొసఁగుచ ♦ క్కనిప్రభు విట్లు గ, ల్కఁగ నోయి పురుషుఁ డీ ♦ గౌరవమున
నభినవ తేజస్కుఁ ♦ డై వాణి రసములు, గులికెడునట్టిది ♦ గలుగఁగాను
తే. వినుతి సేయనివాఁడె యం ♦ చును మహార్థ
మున్న యది సంస్కృతంబునఁ ♦ జెన్ను మీఱ
వరుసఁ దుదనుండి మొదలికిఁ ♦ దిరుగఁ జదువ
నా తెనుఁగుపద్యమున బుధు ♦ లరసికొనుఁడు. 176

ఆ. అనుడు వారు నట్ల ♦ యవరోహమున దానిఁ, జదువుకొనుచుఁ దెలిసి ♦ సంతసిలుచు
నెఱయ మెచ్చిరి కవి ♦ నృపులయాశువిచిత్ర, మృదుకవిత్వకృతియుఁ ♦ దదవగతియు.

వ. కళాపూర్ణుం డంత ననేకమణివిభూషణవిచిత్రాంబరప్రధానం బైన పారితోషిక దానంబునం బ్రథమాగము నలంకరించె నప్పు డతనియమాత్యుండు సత్వదాత్మ నామధేయుండు మధురలాలసకుం బ్రణామంబుఁ జేసి యి ట్లనియె. 178

ఉ. ఓరుచిరాత్మ యోపరమ ♦ యోగిని యే సటుపూర్వమైన నా
పేరుఁ గులాదులున్ మఱచి ♦ బిమ్మిట నొక్కెడ నుంటఁ దెచ్చి కా
సారపురంబువా రిడిరి ♦ సమ్మతి నాకును సత్వదాత్ముఁ డన్
పే రవి దెల్పవమ్మ మఱి ♦ పెద్దలఁ గానమ యెందుఁ దద్జ్ఞులన్. 179

గాన్, నను=ఓయి, నా=మనుజుఁడు, అతః=ఆరాజు చేయుగౌరవమువలన, నవభాః=నూతనమైన తేజముగలవాఁడై, రసకిరి=శృంగారాదిరసముల వెదచల్లెడు, గవి=వాణి విద్య యని యర్థము. కలుగఁగా, అనువితావా=స్తోత్రము చేయనివాఁడా? చేయువాఁడే యని యర్థము.

ఉదారబుద్ధి గలవాఁడును గౌరవించువాఁడును నగురాజు పాలింప విద్వాంసు లందఱు స్తుతియింతు రని భావము.

మొదటినుండి పదవిభాగము సులభము.

అర్థము.

అతివిభావిసు తేజా=మిక్కిలిగా వ్యాపించెడుమంచిప్రతాపముఁ గల, అధీశా=ఓరాజా, దేవర గౌరవమహిమన=మీ గౌరవాతిశయముచేతనే, మావలసినకవిత=మాకుఁ గావలసినకవిత్వము, తాన్=అది, వినువారికిన్=శ్రోతలకున్, సరవిగన్ = అనుకూల్యము గలుగునట్లు, భావనతోన్ = తలఁపుతోన్, మాకున్, మరిగి=వశపడినదియై (మఁగి. యని యుండవలెను) ఆనన్=ఆశ్రయించును.

క. అని యడుగుచుండ బాలిక, కను నులుముచుఁ బెదవి విఱిచి • కటకట వాపో
యెను మొగ్గవాలుచందం, బున నడు మెగనెత్తికొనుచుఁ • బొత్తులమీఁదన్.

క. అపు డదగని యింతన యీ, విపరీతపుఁజేఁత లేల • వివరింపఁగదే
యిపు డే నడిగినయది చో, ద్యపుఁదల్లియనుచు మఱియు • నాతఁడు మ్రొక్కెన్.

చ. కలుములపూప లై మునులు • గాననియట్టికతల్ వచింపఁగా
నెఱిఁగిన నీకు నాఁకలియు • నెప్పులు నా యనువారు మాయలం
బఱచిన నేమొ పో మఱి స్వ • భావపుదివ్యవిభూతిఁ గ్రోడనే
వఱలుచు నున్కిఁ బ్రోవు మను • వారును నై రవు డాసభాసదుల్. 182

ఆ. ఇఁక నేనిఁ గ్రమ్మఱ • నెఱుఁగింగవలయు నం, దేహపదము నీవు • దెలిపె దనుచు
నమ్మి యున్న వారి • మన్న యీవెడమాయ, లం దనేల యసిరి • కొంద అంత.

క. అమ్మాడ్కి మఱియు నెవ్వా, రెమ్మెయిఁ దనువేఁడుకొన్న • నెఱుకకలిమి లే
కమ్మును గాన్పింపక న, త్యమ్ముగ నాఁకటన యేడ్చె • నాశిశువు గడున్. 184

శా. ఆనాకన్యకయు నాసుబోధముఁ దిరం • బై యున్కి యట్లబ్బువై
వావేశం బపు డెద్దియో తదలిమా • హాత్మ్యంబు రప్పించెఁ గా
కావేశం దెలియంగ లేమ తగ సం • ప్రార్థించి తద్దివ్యబో
ధావిర్భావనిధానముం గటకటా • యం చుండె నుర్వీశుఁడున్. 185

వ. తదనంతరంబ యమ్మహాత్మ స్తంభసందనుండు రూపానుభూతిని మదాశయుం బిలిచి మీబాలికకథ లన్నియు వింటిరే కదా మీభాగ్యవైభవంబునకు నెందు నీడు లే దిది మొదలు నాకు మీర లత్తమామ లైతిరి సందియంబు లేదు మీర లింకం దక్కినకొలువు మాని యీశిశువు నింటికిం గొనిపోయి పోషింపుం డను టయు నతనికి సత్త్వదాత్ముం డిట్లనియె. 186

ఆ. పార్థివేంద్ర వారి • పనుచుమెడన్ మణి, హార మొప్పు మెట్టి • తప్పుడ నీకు
వార లత్తమామ • లైరని యున్నాఁడఁ, దదనుగుణము లయ్యెఁ • దత్కథలును.

క. ఈనిసువు సులక్షణము ల, నూనంబుగఁ జూడ నిది నృ • పోత్తమ నానా
భూనాథవధూమాళిమ, ణీనిర్మితనూపురార్చ్య • నీయాంఘ్రి సుమీ. 188

చ. అని యతఁ డాసుమాటలకు • నాత్మఁ గరం బలరన్ దరస్మితా
ననుఁ డగుచున్ మహీశుఁడు ఘ • నప్రమదంబున వారి నంతఁ దా
ననిపెఁ జనుండు మీరలు గృ • హంబున కాత్మజఁ గొంచు నంచు గాం
చనమణిభూషణప్రముఖ • సంపద క్రొత్తగ వెంట నంపుచున్. 189

క. ఆమధురలాలసాకథ, లేమియు శుద్ధాంతమునకు • నేఁగక యుండన్
భూమిపతి యడఁచె నభినవ, కౌముది విన నేల యనుచు • ఘనయత్నముతోన్.

తే. అంత నలఘువ్రతుని యభీ • ష్టాన్నదాన
కరణపర్యాప్తబహుధన • గ్రామదాన

ముల మిగులఁ దన్ని యనిపె సం♦పుత్త్రికముగఁ
దత్పురంధ్రీనివాససం♦ద్మమున కతఁడు. 191

క. క్షితిపతి చేసినగౌరవ, మతిమోద మొనర్ప నిగారి ♦ నాచారి సుదతిఁ
సుతఁ గొనిపోయె మదాశయ, సతియుఁ బ్రయత్నంబునఁ బెం ♦ పఁదనత్రప్రేమన్.
క. పలుమఱు తలయంటి తగన్, నలుఁగిడి దోయిళ్లజలమునఁ ♦ జల్ల్ బోర్లాం డించి
చి లలిఁ జన్నిచ్చుచు ను,య్యాల నుంచుచుఁ బెనుచుఁ బొ ♦ నాసాంత్రిసుపున్.
వ. బ్రహ్మవచనసామర్థ్యలబ్ధం బైనసహజపాతివ్రత్యంబునఁ గలసి యానిత్యమహోత్సవంబున.
చ. పొలుపలరఁ దన్ను వే నిదురఁ ♦ బుచ్చుటకై తనుతల్లి పాడఁగయు
య్యాల నిడి యూఁచుచోఁ గువల♦యాధిపుపాటలు పాడినంగని
బలరుచుఁ గేరి కేరి నగు ♦ సన్న్యలపాటలు పాడినంగని
బలయుచు నేడ్చు లోకు లవు♦రా పతిభక్తి యటంచు నన్వగన్. 195
సీ. లీలఁ బొత్తులమీఁద ♦ లేచి కూర్చుండుచోఁ, నిద్దయు నుత్ప్రోత్సా♦హమున్నతజలుపు
క్షితిమీఁద లేఁత కెం♦గేలిడి తడవుచోఁ, మొనసి లేచి నడచు♦నమున్నతజలుపు
నల్లనల్లన తప్పం♦టడుగులు వెట్టుచోఁ, నిద్దపుబసనడ♦మున్నతజలుపు [లుపు
కొందలుమాటలు తేనె♦గులుకుచుఁ బలుకుచోఁ, మొదమున బలుకు♦ముచ్చట
తే. కలిగి యాబాల నవచంద్ర♦కళ యనంగఁ, దిపుట నానాఁటఁ బెరుగుచుఁ ♦ బెంగ యనఁగ
నంతకంతకుఁ బ్రోదిచే♦నతిశయిలుచుఁ, బగఁగొఁ జూడ్కుడుసునఁ గను♦చునగుచు.
ఆ. ఎల్లబంధువులకు ♦ నల్లారుచెల్లమై, యరిది గాదనంబు ♦ కలిగి యుండు
దల్లిప్రేమకరము ♦ దనరారె మొఁగిటి, ముత్య మగుచుఁ బ్రకా♦శప్రకాశముగల.
ఉత్సాహ. చేతివ్రాలు చూచి యిది య♦శేషరాజ్యవిభవభో
గాతిశయము గలిగి యలరు ♦ ననియు మృదులచరణజా
జాతరేఖ లరసి రాజ♦సతులనతుల కర్హ యీ
నాతి యనియు నపుడు లక్ష♦ణజ్ఞు లాడుకొనిరి గలన్. 198
చ. గలగలమ్రోయునందెలును ♦ గజ్జెలు మువ్వలు పైఁడియుంగరం
బులు పులిగోరు సంకులును ♦ బొద్దులు గాజులు దాని కేఁడు
జెలు వలరంగ నెంతయును ♦ జెన్నెసలారుచుఁ గొబ్బరిబిళ్లం
బులు ముద మందఁ జేసెఁ గడు♦ముద్దులనేతలఁ దల్లిదండ్రులన్. 199
ఉ. విందులు విందు లంచుఁ దను ♦ వేడుక నెత్తుకొనంగఁ బొల్పునం
బొందఁగ నేగి పైఁబడుచు ♦ నుబ్బునఁ గేరుచుఁ జంగిలింపుచుఁ
నందిలి వట్టి యాడు మన ♦ నాట్యము లాడుచు ముద్దులాడు మా
నంద మొనర్చె బాలిక ది♦నంబును జుట్టపుఁబూఁపుఁజబ్బెకున్. 200
క. పుట్టకయతొల్లి యెక్కడ, నిట్టివి నేర్చె తని చూడ ♦ నెల్లను బెన్కొల్
ముట్టుచు లాలింపఁగ నా, చిట్టికలికి చిందులాడు ♦ చిన్నెలతి నెపనన్. 201

మ. దినముల్ కొన్ని చనంగ నంతఁ గడు న♦ర్థిం బొమ్మపెండ్లిండ్లు గు
జ్జెనగూ ళ్లచ్చనగండ్లు పింపిళులు కు♦చ్చిల్ గీతనంగింజ లో
మనగుంటల్ కనుమూసిగంతనలు కం♦బాలాట లో నైనఖే
లనముల్ మీఱఁగ బోంట్లతో నలరె బా♦లారత్న మెల్లప్పుడున్. 202

సీ. ఆపిన్నపాప దా♦నంత యై యింత యై, యోలి నొయ్యన బాల్య♦కేళిఁ దనరె
మగవారియెదుటఁ బ♦ల్కఱనుండుటకుఁ గొంకెఁ, దఱచుగా రాదయ్యెఁ♦దండ్రికడకు
నంగకంబులబాగు♦లరసి యోమ దొడంగె, సడలనీదయ్యె నె♦ప్పుడును బైఁటఁ
గ్రేల్లుఁజూపులకలి♦కితనంబుపన నేర్చెఁ, బలుకుచో బొమలార్చు♦భంగు లెఱిఁగె
తే. ముదురుఁబ్రాయంపుఁబడతుల♦మదనకథలు
పొడమునో సిగ్గుపడి పాఱి♦పోవఁ జొచ్చె
శైశవముఁ బాఱ నెత్తుచు♦జవ్వనంబు
క్రమముగో సంతకంతకుఁ♦గానుపింప. 203

తే. స్తనజఘనభారములఁ బెర♦జవ్వనంబు
మించి యిరుదిక్కులను నాక్ర♦మించి బలియ
నడుమఁ జిక్కినబాల్యమో♦ నాఁ గృశత్వ
మంతకంతకు నొందె నా♦యతివనడుము. 204

క. తోరపుఁగచభారము కుచ, భారము కటిభారముల్ వి♦భాసిలుచుండన్
మూఁడును త్రిభువనరాజ్యపు, భారములు వహించినట్లు♦బాలిక యొప్పెన్. 205

సీ. గురుతర స్తనకేళి♦గిరులును గంభీర, తరనాభికూపమ♦తల్లికయును
జారురోమాళిశృం♦గారధారాసర, ణియు నంగుళీకిస♦లయచయంబు
సుకుమారబాహువ♦ల్లికలును రమ్యోరు, కదళికాస్తంభప్ర♦కాండములును
సలలితాధరబింబ♦ఫలవిలాసము పుష్ప, విసరపాండిమహాస♦విభ్రమంబు
తే. కలిగి పలుకులు శుకపిక♦కలకలముగఁ, గుంతలంబులు మధుకర♦కులము గాఁగ
శంబరారాతికేళీవ♦నంబుఁబోలె, సుదతి యపు డొప్పె నొకవింత♦సోయగమున.

తే. ఆలతాంగియు నాలోన♦నభ్యసించె, వివిధసంగీతసాహిత్య♦విద్య లెల్లఁ
గావ్యరచన యొనర్చెఁ బ్రా♦గ్జన్మవాస, నాతిశయముచే ననతిప్ర♦యత్నమునన.

వ. కళాపూర్ణుండు నమ్మధురలాలసను మున్ను తల్లిదండ్రులయింటన పెరుఁగని మ్మ
ని యనుచుట యాదిగా నభినవకౌముదివిహారవిశేషంబులవలనను రాజ్యకా
ర్యవ్యాసంగంబులవలనను మఱచి మఱి యెన్నఁడుఁ దడవఁ డయ్యె మదాశ
యుండు నతనిచిత్తంబు తెఱంగెఱుంగక యూరకుండె నంత నామధురలాలస
యు నవ్విధంబున జవ్వనంబు ప్రాపించి యంకురితమదనవికార యగుచు నా
కళాపూర్ణుపాణిగ్రహణం బభిలషింపుచున్నంత. 208

చ. మునుకొని కూర్మి నెచ్చెలులు ♦ ముచ్చట వేళలఁ దద్గుణౌఘముల్
వినివిని విన్న యర్థ మొక ♦ వేళను నూననినిత్యభావనం
గనికని కన్న యంతయును ♦ గావ్యవినిర్మితిచేతఁ దారుచుం
గొనికొని మిక్కిలిం బెనిచెఁ ♦ గోమలప్రేమము నామహీశుపైన్. 209

క. అంతటఁ బ్రత్యక్షంబుగఁ, గాంతుం గనుఁగొనఁగ బిగువుఁ ♦ గౌఁగిటఁ జేర్పం
గంతువిహారంబుల న, త్యంతము మోదింపఁ గోరె ♦ నంగన మదిలోన్. 210

క. అనలుం గొనలుం జాఱుచు, మనమున నాకోర్కి తీఁగె ♦ మగువకు మిగులన్
ఘనముగఁ దత్కుసుమద్యుతి, పనుపడ వెలిఁ బర్వె ననఁగఁ ♦ బాండిమదోఁచెన్.

వ. అందు. 212

ఉ. ఒక్కతెఁ బిల్వఁ బోయి మఱి ♦ యొక్కతెఁ జేర్కొని పిల్చు మేన సొ
మ్మొక్కటిఁ దాల్పఁ బూని మఱి ♦ యొక్కటి వీడ్వడఁ దాల్చు నర్థిమై
నొక్కెడ కేగఁ జూచి మఱి ♦ యొక్కెడ కేగుఁ బయోరుహాక్షి దా
మిక్కిలిఁ బేర్చుభూవిభుని ♦ మీఁదిపరాకునఁ జేసి నిచ్చలున్. 213

సీ. ఏమి కన్నులఁ గన్న ♦ హృదయేశురూపంబు, దోఁపక యది మున్ను ♦ దోఁచకుండ
నేమి వీనులవిన్న ♦ హృదయేశుమధురోక్తి, దోఁపక యది మున్ను ♦ దోఁపకుండ
నేమి మైసోఁకిన ♦ హృదయేశుసంస్పర్శ, దోఁపక యదిమున్ను ♦ దోఁచకుండ
నేమి దాఁ జవిగొన్న ♦ హృదయేశు కెమ్మోవి, దోఁపక యది మున్ను ♦ దోఁచకుండ

తే. గాంత కంతట సంతత ♦ కంతుకేళి, వివిధసంకల్పవాసన ♦ పవలు రేలు
తనరు పులకలు కలవరిం ♦ తలును మాట, వీడుపాటులు చెలులకు ♦ వెఱఁ గొసర్చె.

ఆ. తరుణి తాఁ బగళ్లు ♦ తామరసాక్షి యన్, పేరువోలె నుచిత ♦ నియతిఁ బరఁగ
నిర్వహించె రేలు ♦ నీలోత్పలాక్షి యన్, పేరు నృపునిమీఁది ♦ ప్రేమ నంత. 215

క. సితకరునిశుక్లపక్షు, ప్రతిపత్కళ చూచి చూడ ♦ భామిని నెమ్మే
నితనుత్వముఁ బాండిమసం, గతియును గడు నెక్కు డగుచుఁ ♦ గానంబడియెన్.

ఉ. వీణియ ముట్టుటల్ మిగుల ♦ వింతలు పెంపుడుచిల్కబోదన్నో
రాణ దలిర్పఁ బల్కుట గ ♦ రం బపురూప మపూర్వ మెంతయుం
బ్రాణసఖీరహస్యముల ♦ భ్రాంతియుఁ గ్రీడలు కాని వావి యా
యేణవిలోలలోచనకు ♦ హెచ్చినమన్మథచేష్ట నయ్యెడన్. 217

క. నిచ్చలు నీగతిఁ బైపై, హెచ్చు వియోగానలమున ♦ నెంతయుఁ దాపం
బచ్చుపడఁ బ్రవర్తిల్లఁగ, నెచ్చెలు లచ్చెలువఁ జూచి ♦ నెమ్మది గలఁగన్. 218

క. పెక్కుదినంబులనుండియు, నిక్కన్నియవర్తనంబు ♦ లెల్ల నరయ వే
ఱొక్కగతిఁ దోఁచుచున్నవి, మిక్కిలి నూహింపుఁ డాని ♦ మిత్తము మీరల్.

క. కొమ్మ గడుఁ జిక్కుచున్నది, నెమ్మొగమునఁ బాండిమంబు ♦ నిబ్బర మయ్యెన్
నెమ్మదిలోనివిచారము, ముమ్మర మివి మన్మథకృత ♦ ములు గావలయున్. 220

మ. మన మొక్కొక్కతఱిఁ సమస్తగుణసం◆పన్నుం గళాపూర్ణశో
భనరూపుఁ వినుతింప కుంటి మది యి◆ప్పాటఁ సఖిఁ నొంచె దు
ర్జనచూడామణి కాముఁ డిట్టికొమరుం◆బ్రాయంపుఁబూఁబోండ్ల నొ
క్కనిమిత్తం బిసుమంతఁ గల్గినఁ గసుం◆గాటించు దుర్వారతన్. 221

క. కావున నిపు డీభామిని, భావజుబారిఁ బడి మిగుల◆ బడలుట నిజ మీ
భావంబును మఱపింపం, గావలయును వనవిహార◆కలనలచేతన్. 222

తే. అని విచారించి యాచంచ◆లాక్షి మదికి
వేడ్కఁ బుట్టించి తోడ్కొంచు◆ వెలఁదు లేగి
రమితమకరందనిష్యంద◆రమితముఖరి
తాళిసంతాన మైనయు◆ద్యానమునకు. 223

వ. అప్పు డయ్యుపవనంబునకుఁ దూఱరాక కాఱుకొనుచుం జూపఱయిచ్చు మెచ్చు నచ్చెరువు హెచ్చం బచ్చపట్టుబల్లాడదట్టీలలీలఁ జాల నెరపుచు నోఱపుమిగులు మొగలిగములగుమురులనడుమఁ బొడవులుగ దీపించుతోఁపుగుడారంబుల చెలువు నలవరించుచివురుటెలమావితండంబులును దండతండంబు లై మెండుకొన నొదవుమదమునం బెనురొదలు పొలమెదలుకొదమతుమ్మెదలపదుపలినుపసరవేణులపెనుపునఁ బనుపఱుపుచుఁ గనుపట్టి దట్టం బగుచిగురుజొంపపుకెంపుసొంపుసిందూరంపుకెందూళిచందంబు సందపఱుప నుపరిభాగజాగరూకపల్లవప్రసూనదళపటలశబలిమవిలసనంబు లలితకుముదమతల్లికలయుల్లాసంబు వెల్లిగొలుప వెలుతురు లేనిపూఁదేనెసోనవాన ధారాప్రకారంబునం దోరం బగుచుఁ దనరారుమారుతప్రచారంబుల నప్పటప్పటికి నుప్పతిల్లుపుప్పొడులకేళిధూళిపాళికలపోలి నేలికొనంగ నేనికెబూమియలు పూని కానుపించుచున్న పొన్నలును నవిరళదళకిసలయవిలసితలతావితానంబులు మరకతకురువిందనిచయఖచితంబు లగుసగతులపగిదిఁ జూపట్ట సమకట్టుజిల్లులమొల్లమి నుల్లసిల్లుచు నిరుగడల్ర వేలునిడుసోగపూవుగెలలు పొలుపొంద నగ్రభాగపల్లవంబు లింద్రగోపంబుటుల్లారులయోజ రాజిల్లఁ దేజీలపోలిక భాసిల్ల వాసంతికాకుడుంగంబులును గడు దళంబుగఁ బొదిగి యెదగం గలభంగులఁ జెంగలింపుచు నమరుతమలపాకుతీఁగెయల్లికలమీఁద ఖించి వెల్లితలచుట్టుగట్టడలు నెట్టుకొలుపుఁ తోలుఁబట్టలపొదుగుళ్లపైఁ గ్రొమ్మసుగు నెఱిబిఱుసుచుంగులనిక్కుటుక్కును మిక్కిలిం గడలుకొలుపుచున్న యరవిరిచిగురు మొగిలియాకులతోడ సీరభటులజోకలు జోకపఱచుచు లేఁబోఁకమ్రాఁకులును వివిధజనకోలాహలంబులకరణిఁ బరిఢవిల్లుశుకపికశారికానికరకలకలంబులును గలిగి విరహిసముదయంబుపైఁ గదలిన కుసుమకోదండుదండువిడునుంబోలె నాలోకనీయం బగుచుండ నందు నిందువదనలు మందగమనస్వభావంబు సఫలకరించుకుతుకరయంబునకుఁ బ్రతిశూ

లంబు లగుచుం బిగువుపాలిండ్లవ్రేఁగునకుం బిఱుఁదులగరిమయుఁ దరము గాక
కర మలయం జేయుచుండ నొండొరులం గడచుచు నుద్దవిడి నడచుచుఁ గూట
మికిం గేలిచేయుచుఁ గ్రొవ్విరులు ఖించికోయుచుఁ గమ్మగొజ్జంగులకుం జేరుచుం
గన్నెగేదంగులకుం బోరుచుఁ బొన్నలకు మూఁగుచు బొండుమల్లెలకు నేగుచు
సంపెంగలకు డాయుచు జాతికుడుంగంబుల రోయుచు మల్లెలకు నిగుడుచు నా
రువంబునకు మగుడుచుఁ గురువేరు గొల్లలాడుచు గంధంబులకు మల్లాడుచుఁ బొ
గడలకు జరుగుచుఁ బోఁకపాళికలకుఁ దిరుగుచుఁ దిలకంబులకుం జనుచు దిరిసెన
పున్నవలు గైకొనుచు నవమల్లికలఁ గ్రీడింపుచు నారంగంబులఁ గ్రేడింపుచుఁ గ
లిగొట్లకుఁ దత్తరిల్లుచుఁ గంకేళిమంజరులకు రంజిల్లుచుఁ గ్రొమ్మావినీడ లాశ్ర
యించుచుఁ గురువిందపందిరులవిశ్రమింపుచు నీరంబులఁ దూఱుచు నెందేనియుం
బాఱుచుఁ బూఁదేనియలఁ దోఁగుచుఁ బొదరిండ్ల దాఁగుచుఁ గనిస నవ్వుచుఁ గ్రొ
విరులు రువ్వుచు దీఁగెయుయ్యేలల నాడుచుఁ దియ్యవిలుకానిం బాడుచుఁ బరా
గంబులు రాల్చుచుం బయ్యెదలు విదల్చుచు నందనిపూఁగొమ్మలకు నిక్కుచు
నలఁతిమ్రాను లెక్కుచుఁ గెంజిగుళ్లకుం బదరుచుఁ గెరలు తేంట్లకు బెదరుచుఁ
గోకిలస్వరంబు లాలింపుచు గోరవంక లాలోకింపుచుఁ జిలుకలకుం బలుకు లంది
చ్చుచుఁ జిన్నిరాయంచలనడలు మెచ్చుచుఁ బూబంతుల వేట్లాడుచుఁ బొగడ
నుద్దులు గూడుచు గెలిచి పోనీక పట్టుచుఁ గేకిసలు గొట్టుచు నొకరొకరిఁ బిలు
చు నుబ్బునం గేరుచు నిబ్బరంపుఁదమిని దమకుఁ దమకంబు గమకంబు పొడ్చ
ప నింపు మీఱువిహారంబులచేత నడరుబడలికలం బొడము నెడనెడఁ జెమటచి
తడియొడళ్లం గడుఁ బ్రబలి గుబులుకొనుమృగమదఘనసారగంధసారకాశ్మీరసని
లేపనపరిమళంబులు పరిమిళితదిగంతంబు లగుచు నంతటం జోడు ముట్టి స
హజకృశత్వంబునకుం దోడు క్రీడలయలంత నెంతయు ఘనం బైనబహుగమ
నంబునం దడఁబడుచు వడవడంకు లుడుగుచు నడుములం దడబాటువలన నాఁటి
బాఱునిలువుఁదావులం జిక్కం జెక్కుకొనుతఱిఁ బొక్కిళ్లం బ్రవేశించి సొము
దంచితకురువిందకందళసందర్భసంగతాంగుళీయకప్రచురరుచినిచయకవచితా
తలరాగంబు లడుగుల నిర్గమింప నినుమడించెనో యనఁగ నతిమాత్రసంచార
క్షుభితంబు లగుచుఁ జరణతలంబు లత్యంతరక్తిమ యుట్టిపడుచుండ నిట్టూర్పుల
పైఁటచెఱంగున విసరుకొన నెసఁగుకరకంకణమణిఝణత్కారంబులకు ననుగు
కరణిఁ దఱచుటూర్పులపెంపున నుత్కంపమానంబు లగుచుఁ జెన్నొందు చ
క్కవకవలకెలంకులఁ జొక్కపుఁదెక్కలకదలికలు మొదలకింపుచు నిగుడు
నిగలతరగలయందంబు సందిదండలతళుకులకుఁ జెలికారంబు నెఱపఁ దలఁ
లయికల నొకవింతయొయ్యారంబు చూపుచూపులపసకుం జూపోపక
లీలం జాల వసివాళ్లువాడినక్రీడావతంసితకర్ణనీలోత్పలదళంబులు నిజప్రవా

పటపరిదృశ్యమానసోదరాలింగనలోలుపంబులువోలెఁ జెక్కిళ్లి మిక్కిలి నంటుకొనుచుండ నోసల నసలుకొనుకమ్మకస్తూరియుమ్మలింపబడి కదలమెదలలేని నీలాలకజాలంబుల నిజబాలకశంకఁ జేసి వెడలఁ దివియ సందడించుచందంబున నందంద క్రందుకొనియెడునిశ్వాసవాసనాసమాకృష్టచంచరీకసంచయంబులకు నుదరి యదలించుమృదులంపుఁగలికిపలుకులు దమనిసువులకొసరుతెలుంగులచవి కొసరక ముసురుకొనుపసనిరాచిలుకగములం దొలంగం దోలుకేలుకెంజిగురాకులకు మూఁక లై కవియు కోకిలంబులచేత నాకులంబు లగుచు మైదీఁగెబాగుల వసంతాగమశ్రీవిభూషితవసదేవతావిలాసవిశేషంబు నభినయింప నాత్మసాదృశ్యసంభావనాగర్వంబు పెల్లునం ద్రుళ్లుమల్లఅపుకల్లరితేఁటితండంబుల కండక్రొవ్వు సైరింపక వానిజీవిక లాక్రమించి తదనుసరణంబున దయ వ్రేషమికొంత మగుడ విడుచువడువు గనంబడఁగ నెడనెడం గులుకునడబడిబడిం దొటుఁగువిరిగముల నమరెడియరవిడుకొప్పులయొప్పిదంబు చెప్ప నలవి గాక యతిశయిల్లఁ జెదరినసింగారంబులును జిగురుంగొనలచేరులును నంటినపరాగంబులును నకరువులకోడిపాపటలును వాడుదేఱడినెమ్మోములును వడఁకెడుకులుకుటెలుంగులునుం గలిగి యపూర్వవిభ్రమంబున సొంపు మీఱుచుం దదనంతరంబ.224

క్రౌంచపదవృత్తము.

చంచలవీచీసంచయలీలా♦సలలితతరళితజలరుహపాళీ
సంచితహాసోదంచితభంగీ♦జనితమదసమతసరణిగుణావ్యా
ఖ్యాంచితగోష్ఠీసంచరణప్ర♦త్యయసముచితహాళిహాళికలతో రా
యంచలు క్రేమాయం గొంచలు గూయన్♦వ్యవహితపరరవ మయినకొలంకున్.

ఉ. చేరఁగఁ బోయి రంగనలు ♦ చెల్వుపుమోములసోయగంబు త
ద్వారిజలక్ష్మిఁ గేరఁగ న♦వారితవారితరంగరంగలీ
లారతహంససారసకు♦లస్థలదారవసారవంచనా
సారగనూపురాదిబహు♦భవ్యవిభూషణఘోష మొప్పఁగన్. 226

ఉ. అంతట సంతరంగముల ♦ నంబువిహారకుతూహలంబు ల
త్యంతము మీఱ మెట్లు డిగి ♦ రామగువల్ మునికొంగు లూరుగా
ఘాంతరసీమఁ బట్టుచు జ♦లాశయలక్ష్మిసయిన్ నఖచ్ఛటా
కాంతులచేఁ బద్దాబ్జములు ♦ కప్పి పృథూర్మివసంత మూడఁగన్. 227

సీ. అలఁతిగాడ్పులచేతఁ ♦ దొలఁగుపయ్యెదకడ, లిరువంకలను జిక్కి ♦ నిఱికికొనుచుఁ
దరగల నిట్టట్టు ♦ దరలుముంగొంగులు, తిరుగ జంఘలను సం♦ధించుకొనుచు
మునుపుగాఁ జొచ్చిన♦వనితలు చల్లెడి, యుదకంబునకుఁ జేతు ♦ లొడ్డుకొనుచు
నెడనెడ మిట్టించి♦పడుమీలబెళుకుల, కులికిపాటొదవంగ ♦ నోసరిలుచుఁ

తే. దొగలమఱుఁగుననుండి బి ♦ ట్టెగయువిహగ
కులమురవళిక బెదరుచూ ♦ పులు దలిర్పఁ
దమ్మికొలను ప్రవేశించు ♦ తలిరుఁబోండ్ల
విలసనము లంత నెంతయు ♦ వింత లయ్యె. 228

ఉ. ఆరమణీమణుల్ సరసి ♦ నట్లు ప్రవేశ మొనర్చువేళఁ ద
త్కారణవీచికాచలిత ♦ కంజములన్ మధులోలభృంగముల్
వారక సారెకున్ నెగసి ♦ వ్రాలుచు నొప్పెఁ దదంబుదేవతల్
నేరుపుతోడ నాడుహరి ♦ నీలపుటచ్చనగండ్లకై వడిన్. 229

లయగ్రాహి. నెమ్మొగములం గరత ♦ లమ్ములఁ గుచమ్ములఁ గ ♦ చమ్ములను జూడ్కి న
య ♦ నమ్ములఁ బరాభూ, తమ్ములును బోలె విరి ♦ తమ్ములును రక్తజల ♦ జమ్ములునుగో
కమిథు ♦ నమ్ములును శైవా, లమ్ములును భృంగనిచ ♦ యమ్ములును మీననిక ♦ రమ్ము
లు గలంగెఁ జల ♦ నమ్ములు భజింపం, గొమ్మ లపు డెంతయును ♦ సమ్మదకుతూహ
లభ ♦ రమ్ముల నొనర్చిరి క ♦ రమ్ము జలకేళిన్. 230

లయగ్రాహి. ఓల యనుచున్ వలదు ♦ గేలి యనుచుం బఱవఁ ♦ జాల వనుచుం గడుఁ
బి ♦ సాళి వనుచుం బ, ద్మాళిఁ గొని కొట్టుచును ♦ దోలి వడిఁ బట్టుచును ♦ మేల
ములఁ దిట్టుచు గ ♦ యాళితన మింకం, జాలు ననుచున్ భళిర ♦ గోల యనుచుం
బగటు ♦ నేల యనుచున్ ముగుద ♦ బాల వనుచుం గ, య్యాల కెన పెట్టుచును ♦
హాళిఁ జలపట్టుచు సు ♦ మాళములఁ గిట్టుచును ♦ బాలికలు వేడ్కన్. 231

కవిరాజవిరాజితము.

గుభులుగుభు ల్లను ♦ ఘోషణఁ దోయశ ♦ కుంతతతుల్ గలఁ ♦ గుండువడన్
క్షుభితఘనస్తన ♦ కుంభపరిచ్యుత ♦ కుంకుమచందన ♦ కుంతలసూ
నభరవిలాసము ♦ నన్ బహువర్ణము ♦ నవ్యసుగంధగు ♦ ణంబు గొలం
కభినుతిభాజన ♦ మై భజియింపఁగ ♦ నంబువిహారిణు ♦ లై పొసఁగన్. 232

మాలిని. తడిసి తనువులన్ భే ♦ దంబు గాన్పింప కుండం
గడు నడఁగినచేలల్ ♦ గల్మి స్రుక్కళ్ళపట్టె
ర్పడఁ దెలుప ఘనాంభో ♦ భారతం గుంతలంబుల్
మడమలపయి వ్రేలన్ ♦ మత్తమాతంగయానల్. 233

వ. కాసారంబు వెలువడి నవీనవస్త్రాభరణగంధమాల్యంబుల నలంకృతలై రి మధుర
లాలసయుం గాంతునిమీఁదిపరాకునఁ జెలికత్తియలబలిమిని వనక్రీడాదు లెట్ట
కేలకు నిట్టట్టు సలుపుచుండె. 234

ఉ. వర్ణనపాత్రచిత్రగుణ ♦ వైభవశోభితుఁ డత్తఱిం గళా
పూర్ణుఁడు వేగ వేఁటతమి ♦ పూన్పున వచ్చి ముదంబునం దద

భ్యర్ణమహిం జరించు నొక♦పక్షికిఁ బాఱిన డేగఁ బిల్చుచుం
దూర్ణత నేగె నానిజవ♦ఘోటియు బోటులు నున్నచోటికిన్. 235

వ. అప్పుడు. 236

ఉ. నిద్దపుఁ జెక్కుటద్దముల ♦ నింపులుగాఁ బులకల్ జనింపన
మ్ముద్దియ బోటిమూఁపుపయి ♦ మోమరదోఁపఁగ నిల్పి యత్తఱిం
దద్దయుఁ బ్రేమఁ జూచె నిజ♦నాథు నతండును దానిఁ జూచె నా
యిద్దఱచూపులున్ నడుమ ♦ నించుక దార్కొని లజ్జ గ్రమ్మఱన్. 237

చ. వనజదళాక్షి చూచినను ♦ వల్లభుచూపు లతండు చూచినన్
వనజదళాక్షిచూపులు ఘ♦నత్రపచే వెనువెన్కకున్ వెసం
జనుచు నొకొల్లొకళ్లకయి ♦ సారెకు వచ్చుచుఁ బొల్పు మీఱఁగ
న్గొన రతిపంచబాణులవి♦నోదపుటుయ్యెలచేరులో యనన్. 238

చ. వినుకలిచేత మున్ మిగుల ♦ వింతలుగాఁగ విరాళిఁ గొన్న య
వ్వనజదళాక్షి యట్లు దన♦వల్లభురూపముఁ గన్నులారఁగా
గనుఁగొని యేమి చెప్పఁ గడుఁ ♦ గంతుశరాహతిఁ దాప మొందుచున్
మనమునఁ గుందె నప్పుడటు ♦ నాథునిఁ గౌఁగిటఁ జేర్ప లేమికిన్. 239

తే. అతఁడు మధురలాలసయందు ♦ నాత్మ దగిలి
మగుడి రా కలయింపఁగ ♦ మఱలి మఱలి
యొక్కొకనెపంబుతో దాని♦యొప్పిదంబుఁ
గనుఁగొనుచు నెట్టకేలకుఁ ♦ జనియెఁ దిరిగి. 240

వ. అంత నక్కాంతయు నంతరంగంబునం గాంతుఁ జింతింపుచు. 241

ఉ. ఆమృదుపాదపద్మములు ♦ హస్తతలంబున నొత్తఁ గోరు నా
శ్రీమహనీయవక్షమునఁ ♦ జేర్పఁగఁ గోరుఁ గుచద్వయంబు నా
కోమలగండపాళికలఁ గూర్పఁగఁ గోరును గండపాలికల్
కాముని బారి కగ్గమయి ♦ కామిని తాలిమి చంచలింపఁగన్. 242

ఉ. అప్పుడు తత్పయోజముఖి♦యాకృతిచందము బోటు లందఱుం
దప్పక చూచి యక్కట వృ♦థావనఖేలల హాళి నించు కే
నిప్పుడుచుం దలంపము మృ♦గేక్షణలార గణించి చూడఁడా
యెప్పుడు నేవినోదములు ♦ నీచెలి కింపులు గా వొకింతయున్. 243

ఉ. ఈనళినాక్షి చింత హరి♦యింత యొకింత పరాకు చేసియుం
బూనికతోడ వచ్చి మన♦పోకడ లేమని చెప్ప నాటలే
కాని నృపాత్మజం దలఁపఁ ♦ గానము దీనివిచార మేమియున్
మానుట లేద మిక్కిలి ఘ♦నం బగుచున్నది గాని యెన్నఁగన్. 244

వ. అదియునుం గాక. 245

స్రగ్ధర. శ్యేనంపాతావిహారా◆క్రయణమధురవే◆షంబుతోఁ జూడ్కి వేడ్కం
బూనంగా నింతయుం ముం ◆ పురుషమణి కళా◆పూర్ణుఁ డేతెంచెఁ బేర్మిం
దా నిచ్చోటం జరించెం ◆ దరుణి యతని న◆త్యంతముం వింతప్రేమం
మే నుబ్బం జూచిన ట్లుం◆డె నది మొదలు సుం◆డీ కడుం దాప మొందెన్. 246

ఉ. కావున నీవసంతమదు◆గర్వితకోకిలకీరశారికా
రావముఁ దేఁటిపిండురవు◆రావము మెల్లనిచల్లగాడ్పు పూఁ
దావులసొంపుఁ గెంజిగురు◆తండము లేఁబొదరిండ్లయొప్పులుం
భావజుపక్షమై మిగుల ◆ బాలికతాలిమిఁ గొల్లలాడెడిన్. 247

ఉ. ఇట్టిది గానలేము మన ◆ మిందఱముం దరళాక్షికిం మదిం
బుట్టినపంచబాణువెఱ◆పుల్ మఱపింపఁగఁ బూని వానికిం
బట్టపురాజధాని యనఁ ◆ బట్టగుతోఁటకుఁ దెచ్చుటొప్పునే
ఘట్టకుటీప్రభాత మనఁ◆గా నిది యోపరికించి చూడఁగన్. 248

క. అనునంతట నయ్యంగన, యనయముఁ బ్రబల మగునట్టి◆యంగజతాపం
బున నుస్సు రస్సు రనుచుం, గనుఱెప్పలు దేల వైచి ◆ కను సొలయుటయున్.

మణిగణనికరము.

పడఁతులు చిడిముడి ◆ పడియెడుమదితోఁ, నడుగులు తడఁబడ ◆ సడలెడునడుపుం
గడఁకల నడుములు ◆ గడగడవడఁకం, బడిబడిఁ బొడమఁగ ◆ బడలికఁ జెమటల్.

సీ. విరిదమ్మితావులు ◆ వెదచల్లుకొలనిచెం, గటఁ గమ్మపన్నీటి◆కాలువలును
గడు నివతాళించు◆కప్రంపుటరఁటుల, యిరవులఁ బూవుఁజ◆ప్పరముఁ బన్ని
వట్టివేళ్లను దడి ◆ గట్టి శ్రీగంధఁపు, టసలున మెత్తి త◆దంతరమునఁ
గర్పూరవేదకఁ ◆ గావించి చల్లని, చెంగల్వరేకుల ◆ సెజ్జ దీర్చి
తే. చిలుకుతేనియతోడిగొ◆జ్జెంగిపూవుఁ
దలగడ యమర్చి యందు నా◆చెలువ నునిచి
జగతిఁ గలసర్వశైత్యోప◆చారవిధులు
సలిపి రందును గడఁ గాన ◆ కలసి రంత. 251

ఉ. అప్పుడుఁ బోండ్లు వెండియుఁ బ్ర◆యత్నముతోఁ బలుమాఱు నీసులం
గప్పురమూఁడి పూవిసన◆కఱ్ఱలు గొజ్జఁగినీట మాటికిం
దొప్పఁగఁ దోఁచి వీచుచుఁ ద◆నుంగవపై నరకాళ్లఁ బాణులం
లప్పలు గాఁగఁ జందన మ◆లందుచుఁ గొందలమంది రందఱున్. 252

వ. అంత. 253

క. విరులుఁ జిగుళ్లును జొరువుగ, సిరిగందపుటసలొకింత ◆ చిలచిలమని వే
గిర మరువట్లు గొనం గడుఁ, బొరలెడితరలాక్షి తాఁ ద◆ముం గని కలఁకన్.

తే. చతుర యగునట్టిబోటి యా◆సతిని జేరి, చలువచెంగావిపయ్యెద ◆ చక్కఁ గప్పి

నేత్రయుగళంబుమీఁదఁ బ♦న్నీటిచేతఁ, దుడిచి చెదరినకురులు ది♦ద్దుచునుబలికె.

క. ఎక్కడ మే నంటినఁ గే, ల్పొక్కెడునం తగుచుఁ గళలు ♦ వోదలెడుభాగం
బెక్కువ శైత్యక్రియలో, యక్క యిఁకం బోదు కోర్కి ♦ యడఁచిన నెపుడున్.

తే. ఇంతి సిగ్గు గదా యని ♦ యింతదాఁకఁ
దలఁపు డాఁచి లోలోగుమా ♦ రిలఁగ వచ్చు
నదియుఁ గా కేను లాఁతినే ♦ యకట నీకు
రమణి నాపట్టునను దాఁపు♦రంబువలదు. 257

క. ప్రాణములకుఁ బ్రాణం బగు, ప్రాణసఖికిఁ జెప్పరాని♦పనులుం గలవే
యేణాక్షి కలిగెనేనిం, బ్రాణసఖియు నుసురు నొక్క♦పాటియుఁ గావే. 258

మ. అనినన్ మిక్కిలి సాహసంబున నభీ♦ష్టార్థంబు చెప్పన్ మనం
బున నుంకింపుచు లజ్జచే నుడుగుచుం ♦ బూఁబోఁడి యొక్కింతసే
పు నితాంతాకుల యయ్యె నంతటను దాఁ ♦ బోనీక యాబోటియుం
దనపై నానలు పెట్టి పెట్టి యడిగెన్ ♦ యత్నంబు సంధిల్లఁగన్. 259

క. ఇమ్మెయి నిర్బంధింపుచు, నమ్ముద్దియ యడుగ నృపవ♦రాత్మజ యనుమా
న మ్మొక్కభంగి నుడువుచు, నెమ్మది నూల్కొల్పి పలికె ♦ నిజసఖితోడన్. 260

ఉ. ఓహరిణాక్షి నీకు నిఁక ♦ నుల్లము దాఁపఁగ నేటికిన్ జగ
న్మోహనమూర్తితోడ నిట♦ము న్నొకనాఁటినిశన్ విలాసస
న్నాహము మీఱ మద్విభుఁడు ♦ నాకలలోపలవచ్చి తేర్చెఁ గా
మాహవకేళి నద్భుతసు♦ఖైకమయం బది యేమి చెప్పుదున్. 261

క. అనుచుఁ దదుత్సవలీలలు, మనసునఁ బాఱుటయు వివశ♦మతి యై మోడ్పుం
గనుఁగవతో నొక్కించుక, వనిత నిలిచి ఘర్మపులక♦వతి యై యంతన్. 262

వ. ఆకూర్మినెచ్చెలిం గటాక్షించి. 263

క. చెప్పెడి దేమె లతాంగీ, యప్పురుషోత్తముఁడు నన్ను ♦ నట్లు రసాబ్ధిం
దెప్పలఁ దేలిచి నిను విడ, నెప్పుడు నని యూరడించి ♦ యెందే నరిగెన్. 264

ఆ. అదియుఁ గాక యాధ♦రాధీశుఁ డింతకు, మున్ను మనసమీప♦మునకుఁ దనదు
డేగఁ బిలిచికొనుచు♦ నీవిత్తో రాఁడె యా,యొప్పు మిగులఁ దాల్మి♦నుదురఁదోలె.

క. అది మొదలు వదల కొదవెడు, మదనదశావశత వివశ♦మతి నైతి నిఁకన్
ముదితా చలువలు గిలువలు, మదికి నసహ్యంబు లతని♦మన్నన దక్కన్. 266

క. కటకట మీ రవివేకత, నటు నిటు శైత్యోపచార ♦ మని యేటికి ని
చ్చటఁ దడసెద రిఁక వెన్నెల, మిటమిటఁ గాయంగ మేను ♦ మిగుల నెఱియదే.

ఆ. కొఱవిచేతఁ బట్టు♦కొని చంద్రుఁ డదె వచ్చె, గ్రీష్మసమయభాను♦రీతి మెఱయఁ
దనకు నేల యమృత♦ధామాఖ్యగోముఖ,వ్యాఘ్ర మనఁగ నిట్టి♦వాఁడె సుమ్ము.

క. చిలుకచదు వనుట చదివిన, ములుచకు దృష్టాంత మట్టి • మూఢపుదుర్గా
తులచిలుక తేలిచినదయ, గలదే మది బెదర పదరు • గాక నిజేచ్ఛన్. 269
క. కోకిలములఁ దెలిసినఁ బలు, గాకులపాడిఁ బొదలునట్టి • కష్టపుఁబులుఁగుల్
నాకు నసహ్యము లని యా,హా కూఁతలు మానఁ గలవె • యవి ప్రార్థనలన్.
ఉ. కావునఁ జంద్రు గింద్రుఁ జిలు • కం గిలుకం బికముం గికంబు నక్
గావు మటంచు వేఁడకుఁడు • నాబ్రతు కీరిపుజాతికిం బ్రియం
బే వివరింప మీకు బలెఁ • బెంచినవారికి ముద్దు గాక పె
న్బావురుఁబిల్లికిం గలుగు • నా మొగమోట యొకింత చిల్కపైన్. 271
తే. వేయు నేటికి శీఘ్రింబ • విభునిపొందు, సంఘటింపఁగఁ గలవేని • జలజనదన
యాస నెక్కింత ప్రాణంబు • లాఁపవచ్చు, నన్యథాచింత లెల్ల ని • రర్థకములు.
చ. అన విని పల్కె నీవిభుస • మాగమ మెంతయు శీఘ్రవృత్తి నో
వనజదళాయతేక్షణ య • వశ్యము గల్గుట కేను బూఁట నా
కు నవల మారుమాట యవి • కుంఠితలీలఁ దనర్చు నాదయై
కనిరతుదీనవత్సలత • గావున నెమ్మది నమ్ము మెంతయున్. 273
క. అని పలికెడుచెలిపలుకులు, దన కమృతముఫ్రోలె హృదయ • తాపము నణఁపన్
వనజాక్షి సేద దేఱుచుఁ, జనియెన్ నిజభవనమునకు • సఖులుం బోనున్. 274
ఉ. లోలవిలోచనాహృదయ • లుంఠనశూరతనూవిలాస సం
ద్యాలపురీనివాస సత • తాత్మవికాస నృసింహమేదినీ
పాలుప్రపౌత్త్ర నారవిభు • పౌత్త్ర నృసింహునిపుత్త్ర సర్వధ
ర్మాలయనిత్యవైభవమ • హోత్తమ కృష్ణనృపాలసత్తమా. 275
క. సంగీతాదికళారస, రంగన్మానస మహాతు • రంగమమదమా
తంగారోహణచతురిమ, సంగత వనితామనోజ • సమధిక తేజా. 276
తరల. కురు కరూశ విదేహ కోసల • కుంత లాంగ కళింగ బ
ర్బర పుళిందక మత్స్య మాళవ • పాండ్య కేరళ చోళ ఘూ
ర్జర శకాదిసమస్తదేశధ • రాతలేశసభానిరం
తరవిభాసురకీర్తిగర్తన • ధర్మనిర్మలవర్తనా. 277
గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యత
నూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతంబైనకళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందు షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

సప్తమాశ్వాసము.

శ్రీరమణీయస్వగుణౌ
ఘారంజితలోకహృదయ ♦ తతనిత్యదయా
సూరిజనారాధనసము
దారస్ఫూర్తినయ కొండ♦మాంబాతనయా. 1

వ. అవధరింపుము. 2

ఉ. కర్ణరసాయనోల్లసిత♦క్రమయశోమహనీయుఁ డాకళా
పూర్ణుఁడు నట్లు కేళివన♦భూమిఁ గనుంగొను టాది గాఁగ నా
పూర్ణసుధాంశుబింబముఖి♦పొల్పు మనంబున నిల్పి తద్గుణో
దీర్ణలతాంతసాయకవి♦దీర్ణమనోధృతి యై యజస్రమున్. 3

క. తలపోయుచుఁ దనతలఁ పా, వొలనాగం బాయ కునికి ♦ నితరవిచారం
బులు విడిచి తాపమునఁ గడు, నలఁగుచు నేకాంతగృహము♦నన్ వర్తిలుచున్.

ఆ. తనకు నర్మసచివుఁ♦డును దిథివారతా, రాదిశంసకుండు ♦ నైనయట్టి
యొక్కవృద్ధవిప్రు ♦ నొకనాఁడు పిలిపించి, కొంతతడవు నర్మ♦గోష్ఠి నడపి. 5

తే. అనుఁగుఁజెలికాఁడ యొకటి ని ♦ న్నడిగి తెలియ
వలయు నని యుండుదును నీవు ♦ వచ్చియున్న
యప్పు డది యేమి యడిగెద ♦ ననుచు మఱతు
నడుగకుండినఁ బో దింక ♦ ననుచుఁ బలికె. 6

చ. మననగరంబుతూర్పుకడ ♦ మంజులరత్నవినూత్నకాంతితో
ననయము నొప్పునట్టివి మ♦దాశయునుప్పరిగల్ గదా తదీ
యనవసువర్ణసాలముల ♦ కవ్వల నున్నది నిత్యసాంద్రనూ
తనకుసుమప్రవాళలలి♦తం బగు కేళివనం బెఱుంగుదే. 7

క. ఇటమున్నొకనాఁ డేన, చ్చటి కరిగితి వేఁటడేఁగ ♦ చనినఁ బిలుచుచుం
గుటిలాలక నొకతెను ముం, దటఁ గాంచితి నందుఁ జెలులుఁ ♦ దాను జరింపన్. 8
ఉ. ఆలలితాంగిరూపుపస ♦ యారసి చూడఁగ నెన్నియాత్మలుం
జాలవు దానిసర్వగుణ♦సంపద లెన్నఁగ నెన్నిజిహ్వలుం
జాలవు తద్విలోకనర♦సస్థితిఁ జొక్కఁగ నెన్నికన్నులుం
జాలవు వేయు నేల యది ♦ చక్కఁదనంబులరాశి భూసురా. 9
క. ఎక్కడియుపమాకల్పన, లెక్కడియత్యుక్తిరచన ♦ లెక్కడిమతినే
ర్పెక్కడివర్ణన లెక్కడి, వెక్కడివాఙ్మతుల కంద ♦ వింతబెడంగుల్. 10
సీ. భువనంబులం దెల్ల♦మివుల నెక్కుడుగ నీ, యిల యేమిపుణ్యంబు ♦ సలిపెనొక్కొ
యిలలోనఁ గరము మి♦క్కిలిగ జంబూద్వీప, మేమిభాగ్యంబు వ♦హించెనొక్కొ
తనర జంబూద్వీప♦మునను భారతవర్ష, మేసుకృతంబు మున్ ♦ చేసెనొక్కొ
ప్రఖ్యాతి గాఁగ భా♦రతవర్షమున నంగ, దేశ మేతపము సా♦ధించెనొక్కొ
తే. అంగదేశంబునందు నే♦యధికనియతిఁ
గ్రముకకంఠోత్తరపురంబుఁ ♦ గాంచెనొక్కొ
తద్వధూపాదవిన్యాస♦ధన్య మైన
యట్టియాపూవుఁదోఁటచే ♦ నతిశయిలఁగ. 11
చ. అపగతధైర్యుఁ జేసె నను ♦ నత్తటి నాశుకవాణివేణి చొ
క్కపుఁబసకాముబల్కి రుచు♦కత్తియుఁబోలె నరాళిపార్శ్వ మై
యుపరికృతప్రసూనరచ♦నోజ్జ్వలతావిభవంబుచేత దం
తపుఁబిడికైవడిన్ మొదలు ♦ తద్దయు నింపు జనింపఁ జేయఁగన్. 12
ఉ. ఆకమనీయవేణిభర ♦ మాకురులాబొమతీరుసోయగం
బాకనుఁదమ్ములామృదుల♦హాసకపోలము లాముఖాంబుజం
బాకుచకుంభజృంభణస♦మగ్రత యాకృశమధ్య మాసల
జ్జాకుతుకావలోకముప♦సల్ మదిఁ బాయవు నాకు నెప్పుడున్. 13
ఆ. ఇంక నీకు డాఁప ♦ నేల యాకాంత గ, న్గొనుట యాది గాఁగఁ ♦ గినిసి కసుసు
పంచబాణుఁ డిపుడు ♦ ప్రాణంబులకుఁ దెగి, నన్ను మిగుల నొంచు♦చున్నవాఁడు.
ఉ. ఆనలినాక్షి కన్నెగతి ♦ నప్పుడు దోఁచె మదీయదృష్టికిన్
దాని తెఱంగు నీ వెఱిఁగి♦నన్ వినుపింపు మెఱుంగకున్న ని
చ్చే నయినట్లికం దెలిసి ♦ చెప్పు మనన్ మరుబారిఁ బడ్డవాఁ
డీనరనాథుఁ డన్యరస ♦ మే నొనరించెద నన్ తలంపుతోన్. 15
వ. నవ్వుచు నావిప్రుం డిట్లనియె. 16
తే. ఇప్పు డాయమ్మ కన్నె గా♦నిమ్ము గాక, మానని మ్మింత నిన్నేఁచు♦మాంట వి[illegible]
జల్ల నయ్యె నాయాత్మ యా♦తల్లి యేల, వలయుఁ బదివేలురాజ్యము♦ల్వానుమ[illegible]

వ. ఇంత సంతసిల్లుచు నేల దీవించెద వంటేని. 18

సీ. ఓమన్యథా యంచు♦నోరయు విద్వాంసుల, గోష్ఠి కెన్నఁడుఁ గడు♦ గుఱుతు లేదు
పౌరాణికులు చేరి♦ పచరించు శుష్కవా, చాలత విడువని♦ వేల మెప్పుడు
చెవులు చిందఱపోనఁ♦ జెలఁగుకవీంద్రుల, పోరంటిమే శని♦ వారపుజడి
మఱి ప్రధానులనట్టి♦మంతనా లెటు నన, రానివి ప్రేగుల♦లోనితీఁట

తే. అంత నంతఃపురంబున♦ కరిగి తేని, నీదుకొలువు బుధప్రకా♦శోదయంబు
మమ్ము నున్నారె యనుమాట♦మాత్రకైన, నెడగలదె నీకుమాకొలు♦విపుడుగాక.

వ. అదియునుం గాక. 20

సీ. స్థలశుద్ధిగా వసుం♦ధరఁ ద్రవ్వి పూడ్చిరే, కట్టింపుచును బచ్చ♦కప్పురమునఁ
గమ్మపన్నీటియ♦గడ్డలు దీర్చిరే, వెలిఁ బెక్కువరుసల♦ విస్తరిలఁగ
బిసకాండములు లోన♦ పసియార్చి నిలిపిరే, మంచిగందమ్మున♦ మదురుగోడ
నవచంద్రకాంతమం♦డపములోఁ బన్నిరే, తలిరాకుదళ్ల చెం♦గలువచవికె

తే. యెన్నఁ డైనను దొల్లి నీ♦కిపుడువోలె, నీమదిన్ నిల్వసాగెనే♦ యామృగాక్షి
వెతఁబఱుపఁ బట్టె దినమును♦ వింతవింత, యైనయాపనుల్ చూడమా♦కబ్బెఁగాక.

క. అన నతఁ డన్నియు నయ్యెన్, నిను నెఱుఁగమె యఱపులకును♦ నేర్పరి వని నా
కును జెపు మే నడిగినయా, వనితకులస్థాననామ♦వర్తన లనుడున్. 22

చ. నరవర తత్కులాదులు వి♦నం దమకించెదు నాకుఁ దెల్పుమా
విరహపుశీతలక్రియల♦ వెచ్చము సర్వము నాయముం గొనం
ద్వరపడులాగొ యట్లయినఁ♦ దద్ధన మెత్తుద మూళ్లమీఁదటన్
విరహపుఁబన్ను వేరిడి గ♦ణింపరు క్రొవ్వున నెవ్వనిం బ్రజల్. 23

తే. ఇదియు నూరక యంటిఁ గా♦ కేల నీకు, మాకతల్ విన బంటు కి♦ల్లాకుపోలెఁ
దొత్తుకొడుకులువోలెఁదో♦డ్తో దిగంత, భూమిపతులంపుచున్నారు♦ కామితములు.

సీ. ఇవె చందనపుమ్రాఁకు♦ లెన్నికఁ గొనరయా, కేరళదేశభూ♦దారుఁ డనిపెఁ
గట్టాణిముత్యాల♦పెట్టె లయ్యా యివి, పాండ్యదేశపురాజు♦ పనిచినాఁడు
పన్నీరుచెంబుల♦బండ్లయా యివి కామ, రూపదేశాధీశ్వ♦రుండు పనిచెఁ
జంద్రకాంతంపురా♦చలువలయ్యా యివి, యతులముల్ కాశ్మీరుఁ♦ డంపినాఁడు

తే. కప్పురపుగోనెలివె తురు♦ష్కపునిసేన, యనుజనులక్రందు వాకిట♦ నద్భుతంబు
నీకు విరహార్తి యగు టన్య♦నృపుల కెల్ల, నఖిలరాజ్యలక్ష్మీవిర♦హార్తి యయ్యె.

చ. తెలియరు గాక యన్యజగ♦తీతలనాథులు నీకు నింతశీ
తలవిధివెచ్చముల్ నడుపు♦ద్రవ్యములోన సగంబు చాలు నీ
తలఁపునఁ బాయ కిట్లలఁచు♦తన్వికి నిన్ వరియించు లంచ మీఁ
గలిగిన నేల తోఁచు నది♦ కారణ మీఁగతి నుండ వారికిన్. 26

క. అన నిట్టిపలువయఱపుల, కును గోటికిఁ బడగ యెత్తి ♦ గుఱి యగుపెద్దన్
నిను నమ్మరాదు గాక, ట్లొనరిచితే నిట్టిలంచ ♦ మొసఁగనె నీకున్. 27

వ. అని పలుకుజగతీవిభు మొగంబు దప్పక చూచి. 28

తే. వట్టితానాలు దర్భలు ♦ పుట్టె డుప్పు
గడ్డపాఱయు మ్రింగిన ♦ గతిని బిఱ్ఱ
బిగిసి కూర్చుండుటలు లేక ♦ పెద్దతనము
గలదె యవి లేమి నను నీవు ♦ పలువ యంటి. 29

ఉత్సాహ. అనుచు నలుక దెచ్చుకొనుచు ♦ నతఁ డొకింతమేర వే
చనియె గంగిగోవువంటి ♦ సాదుబాపనిన్ నినుం
జనునె పలువ యనఁగ నింక ♦ సారె కనము పోక ర
మ్మనియె నృపతి యతఁడు దిరిగి ♦ యధిపుఁ గోడ ని ట్లనున్. 30

సీ. నీ విపు డనినట్లు ♦ మావచనము నమ్మ, గారాదు నిజము మీ ♦ వార మగుట
రాజకుంజర యథా ♦ రాజా తథా ప్రజా, యనుపల్కు వృథసేయ ♦ నర్హ మగున
యత్తమామలు మీఱ ♦ లైతి రింతట నుండి, యని యల్లనాఁడు రూ ♦ పానుభూతి
తద్విభుఁ బిలిచి యా ♦ స్థానంబునందు నీ, వాడినమాట యే ♦ మయ్యెఁ జెపుమా

తే. యామఱపుదోస మి ట్లని ♦ యాత్మఁ బొదివి
వీఁచుచున్నది యె ట్లన్న ♦ వినుము దెలియ
దానఁ బరితప్త యయ్యె రూ ♦ పానుభూతి
తనయ తదవాప్తి నీయాత్మ ♦ తాప మొందె. 31

చ. అనుటయు నెట్టులా తెలుప ♦ వయ్య మహాత్మక యేల సేసె ది
ట్లనయము నింపుసొం పెసఁగ ♦ నమ్మెయి నాపువుఁదోఁట నేను గ
న్గొనినది యామదాశయత ♦ నూభవయే యది యింత వేగిరం
బున నె మనోజ్ఞయవ్వనముఁ ♦ బూనెనె యద్భుత మెన్న నావుడున్. 32

ఆ. ఏమి దెలుపు మనియె ♦ దింకను సందేహ, మా నృపాల నీదు ♦ మనసు ని[illegible]
కొల్లలాడ సకల ♦ గుణరాశి మాయమ్మ, గాక వేఱొకర్తు ♦ గలదె జగతి. 33

సీ. వివిధనిత్యాచార ♦ విధిఁ గొంతతడవు షా, డ్గుణ్యాదినయచింతఁ ♦ గొంతతడవు
గరడిసాదనలవే ♦ డ్కలఁ గొంతతడ విభ, ఘోటకారూఢిని ♦ గొంతతడవు
దేవవిప్రార్చన ♦ స్థితిఁ గొంతతడవు వే, దాంతవిద్వద్గోష్ఠిఁ ♦ గొంతతడవు
స్నానభోజనవర్త ♦ నలఁ గొంతతడ వింపు, గొలుపునాట్యనిరీక్షఁ ♦ గొంతతడవు

తే. మంత్రిసామంతముఖ్యస ♦ మస్తజనులు
గొలువఁ గొలు వుండుమహిమలఁ ♦ గొంతతడవు
చనఁగఁ గాలంబు నీవిన్క ♦ కనఘ తోఁచ
దేమొ తగినజవ్వనమ యా ♦ యింతి కిపుడు. 34

ఉ. ఆయెలప్రాయమున్ భవదు♦దంచితకీర్తియు గోళ్ళు రాచఁగాఁ
గాయజుఁ డాశపై నలిగి ♦ కత్తులు నూఱుచునుండు నంతటన్
నీయవలోకనం బొదవ ♦ నేలకుఁ గోలకుఁ దెచ్చుచున్న వాఁ
డాయెలనాగబోఁట్లు తెలి♦యన్ వినిపింతురు నాకు నెంతయున్. 35

ఉ. పాపపురాచజాతి గుణ♦భంగు లెఱుంగుదు వేమిచెప్ప న
య్యో పెనుగోరముల్ త్రిభువ♦నోత్తమరత్నము ముద్దుఁగూఁతుప్రా
ణాపద లంతఁ జెందుతఱి ♦ నైనఁ దలంపరు నీకుఁ దెల్ప నీ
వై పరికింప వంచు దుర♦హంకృతి నాయమఁ గన్నదంపతుల్. 36

క. ఆకన్నియ వెత చూడఁగ, లేక సఖిజనులె యుమ్మ♦లింపుచు నెవ్వరున్
నాకు వినుపింతు రొకతఱి, నీ కేఁ జెప్పుదు నె యనుచు ♦ నృపకులతిలకా. 37

సీ. ఏనును సముచితం♦ బైనకాలము ప్రతీ, క్షింపుచుండుదు నీదు♦చిత్తవృత్తిఁ
దెలియక యాసుద్ది ♦ తలపెట్ట వెఱతు రూ, పానుభూతికిని మ♦దాశయునకు
మును నీ వనుగ్రహిం♦చినమాట తలఁపునే, సినఁ జాలు బొంక వీ♦వనుచుఁ దలఁతు
బ్రాహ్మణజాతిచా♦పలమున మఱియుఁ గొం, కుదు నీవిరాళిభం♦గులు గణింతు
తే. నివి యితరమూలములొ యంచు ♦ నెంతు నిపుడు
పిలిచి యడుగఁ దదాఖ్యలే ♦ తెలుప నైతి
మనమదాశయుపుత్రియే ♦ యనుచు సులభ
తావగుణమున వదలుదో ♦ యనుచు నీకు. 38

ఆ. తమ కసాధ్య మైనఁ ♦ దమితోడఁ గాంక్షింతు, రారనాళమును ధ♦రాధినాథ
తమకు సులభ మైన♦నమృతంబుఁ గైకొన, రెందుఁ బెరటిచెట్టు ♦ మందుగాదు.

క. ఇవి యితరులచొప్పులు గా, ని విశేషజ్ఞతఁ దనర్చు♦నీయందును గ
ల్గవ నిక్కువ మైనను నా, యవివేకము తెఱఁగు లిట్టి ♦ వవనీనాథా. 40

తే. అంత నాయింతిజాత్యాదు♦ లడుగు టుడిగి
దానిఁ గూర్చిన నే లంచ ♦ మీనె నీకు
ననుచు నీవాఁడ మది కోర్కి ♦ యధిక మగుట
యరసి తెలిపితి నిపుడు త♦చ్చరిత మెల్ల. 41

తే. ఇంక సంబంధసాదృశ్య ♦ మెంచి చూడఁ
గొదవ గలయది గాదు ది♦క్కులఁ బ్రసిద్ధ
మైనయది కార్తవీర్యార్జు♦నాన్వయంబు
దిగ్విజయశాలి యందు నీ♦ తెఱవతండ్రి. 42

క. తనమహిమ నాశ్రయక్షితి, యొనరుచుఁ జనఁ జూచి సుగ్ర♦హకులీనత యం
చును దా హరింతు రెఱుఁగుఁడి, యనుజుఁడు సమ్మాతఁ డిమ్మ♦దాశయుసతికిన్.

చ. కను నుతి కెక్కినట్టి యధి♦కంపుఁగులీనత చే నతండు న
ల్గడల జనాధిపుల్ దనకుఁ ♦ గన్యల నిచ్చెద మంచు నెందరే
బడిబడిఁ జెప్పి పంప నది ♦ పాటిగఁ బట్టక వారియాసు చే
నడపొడలేక పోయెనఁట ♦ యల్పము లయ్యెఁ గులాభిమానముల్. 44

క. జనివేళయందు నురుభా, గ్యనిమిత్తము లగుచుఁ బెక్కు♦గ్రహము లునికి నా
తని కిడినారట సుగ్రహుఁ, డనుపేరాశాస్త్రి మేమి♦యయ్యెనో యెఱుఁగన్.

వ. అది యెట్టట్టు కాని మ్మిప్పు డింతయు మధురలాలస యుభయకులశుద్ధి చెప్పె
దు ప్రకారం బింతియ యని పలికి యిట్లనియె. 46

క. అవనిశామణి నిప్పుడు, జీవితమున్ నిలిపి ప్రోవఁ ♦ జిత్తము గలదే
నోవసుధాధిప పూనుము, వేవేగం దద్వివాహ♦విధమంగళమున్. 47

క. అని పంచాంగముపుస్తక, మును విడిచి కడుం బ్రయత్న♦మునఁ దిథివారా
దినిరీక్ష చేసి వ్రేళ్లె, న్ని నిరూపించెన్ గ్రహాది♦నిఖిలబలంబున్. 48

వ. ఇట్లు నిరూపించి సంతసిల్లుచు దేవరసిద్ధసంకల్పత యేమి చెప్పుదు నెల్లియ మీ
యిరువురపేర నత్యుత్తమం బైనదివాలగ్నం బున్నయది వివాహోత్సవంబున
కుం దగినసకలసామగ్రియు సార్వభౌమునకు నెప్పు డైనను గలిగి యునికి చె
ప్ప వలద యిప్పురం బేప్రొద్దును విహితమంగళాలంకారంబ యని పలికి మఱి
యు నతం డిట్లనియె. 49

మహాస్రగ్ధర. ఫలముల్ హారిద్రపంక♦ప్రమిళితమణిశో♦భన్ వహింపన్ గృహశ్రీ
గళసౌభాగ్యాభినీతి♦క్షమితపురము పైఁ ♦ గంఠముల్ మించి యొప్పం
బొలుచున్ నిత్యోత్సవద్వాః♦స్ఫురితము లగులేఁ♦బోఁకక్రమాఁకుల్ కరంగిం
పొలయంగా దానఁ గాదే ♦ యొనరఁ గ్రముకకం♦ఠోత్తరం బండ్రు దీనిన్. 50

శా. ఐనన్ దేవర పెండ్లికిం దగ వినూ♦త్నాలంక్రియాసంపదం
బూనంగా వలదే పురం బిపుడు సొం♦పుల్ మీఱఁ జాటింపు స
న్మానం బొప్పఁగ మామయింటికిని గ♦న్యారత్నయాచ్ఞార్థ మ
న్యూనప్రజ్ఞులఁ బెద్దలం బనుపు మో♦యుర్వీశ ధర్మస్థితిన్. 51

చ. అనుటయు సంతసిల్లుచు ధ♦రాధిపుఁ డవ్విధమెల్ల సత్వదా
త్ముని బిలిపించి తెల్పి తద♦మోఘనయానుగతిన్ నిజాగ్రభా
ర్య ననుమతింపఁ జేయఁ బ్రథ♦మాగమముఖ్యులఁ బంపె నల్వురన్
జనపతిపూన్కి వారు దగు♦జాడను జెప్పిరి తద్వధూటికిన్. 52

వ. చెప్పి దీని కుత్తరం బెయ్యది చెప్పు మనుడు నప్పరమపతివ్రత వారితో నిట్లనియె.

ఆ. చల్లఁదనముతోడ ♦ నెల్లబంధువులకుఁ, దత్తదుచితమాధుర♦తరగుణములఁ
జిత్తరంజనంబు ♦ చేయుట నభినవ, కౌముది యనుపేరు ♦ గలిగె నాకు. 54

తే. చంద్రకిరణభవాప్సరో♦జాతిఁ బుట్టి
యట్టిపే రొంది వెలయునే ♦ నకట యిపుడు
తగ సతుల కెల్ల సామాన్య♦ధర్మ మైన
పతిమనోనుకూలతకును ♦ బాయఁ దెరువె. 55

క. కావున నన్నెమడిగెద, రావసుధాధిపున కేది ♦ యభిమత మదియే
నావాంఛితంబు నిక్కువ, మీవృత్తాంతంబుఁ దెలుపుఁ ♦ డేర్పడ నచటన్. 56

వ. అని పలికి వీడ్కొలుపుటయు వారలు చని యావిధంబు భూవిభునకు విన్నవించి తదీయనిదేశంబున మదాశయునిగృహంబున కేగి యాకళాపూర్ణమహారాజునకుం గలిగినవివాహోద్యోగంబుఁ దెలిపి సుముహూర్తంబున సాక్షితాంబూలాదిసముచితశుభవర్తనంబులు నడపి రంత మంత్రిజనులు తద్వివాహోత్సవంబునకు నాయత్తపడఁ బురంబులోనం జాటించిన. 57

సీ. ఎక్కడఁ జూచిన ♦ నిండ్లకుఁ బసిఁడికుం, డలు క్రొత్తమెఱుఁగిడి ♦ నిలుపువార
లేవంకఁ జూచిన ♦ హిమవారితో గంధ, సారంబు కలయంపిఁ ♦ జల్లువార
లెచ్చోటఁ జూచిన ♦ నెలమిగోడలఁ దట్టు, పునుఁగుజవ్వాదియుఁ ♦ బూయువార
లేదిక్కుఁ జూచిన ♦ నింపుగా మణివేది, కలు గమ్మకస్తురి ♦ నలుకువారు

తే. ప్రేమఁ గప్రంపుముగ్గులు ♦ పెట్టువారు
కలువడంబులు మేల్కట్లు ♦ గట్టువారు
పచ్చఁదోరణములు పొందు♦పఱచువారు
నై రహోరాత్రసంభ్రమం ♦ బలర జనులు. 58

ఉ. పెండ్లి నృపాలునింట నని ♦ పేరఁటముల్ ప్రియ మొప్పఁ జెప్ప నిం
డ్లిండ్లకు శోభనాక్షతలు ♦ హేమపుఁబాత్రలఁ గొంచుఁ బెద్దపూఁ
బోండ్లు చరించి రాకలును ♦ బోఁకలుఁ గుంకుమపాళ్లు నూనెయుం
బండ్లును గొంచు వాద్యపుశు♦భధ్వనితోఁ దగువారు వెంటరాన్. 59

సీ. కర్పూరమృగమద♦గంధసారాదులు, విరివిగాఁ బసిఁడికొ♦ప్పెరలఁ గలిపి
మల్లికాకుందచం♦పకజాతివకుళాది, పుష్పముల్ హేరాళ♦ముగను గూర్చి
మంచివాసనల వా♦సించిననెలవత్తి, బాగాలు రాసులు ♦ పడఁగఁ బోసి
బంగారుచరపల♦పస మించుతమలపా, కులమావటాలు కొం♦డలుగ వైచి

తే. తత్తదధికారపురుషు ల♦త్యంతమోద
గరిమ నేవీథిఁ జూచినఁ ♦ గ్రందుకొనుచుఁ
బురములో గంధమాల్యతాం♦బూలముల న
శేషజనములఁ దనియంగఁ ♦ జేసి రపుడు. 60

తే. అయిదువతనంబు సుతసమృ♦ద్ధియును గలుగు
సతులు శుభవేళ మంగళ♦స్నానవిధులు

నడుపఁ దొడఁగిరి బహువాద్య • నాద మెల్ల
దెసల నెఱపంగ మధురలా • లసకు నంత. 61

ఉ. క్రొత్తగ నల్కఁ గస్తురిని • గోమలి యొక్క తె యొక్క వేదిక
ముత్తెపుమ్రుగ్గు వెట్టె నొక • ముద్దియ తద్దయు వేడ్క మీఱఁగాఁ
బుత్తడిపెండ్లిపీఁట యొక • బోటి రయంబునఁ బెట్టె దానిపై
నుత్తరపుంజెఱంగులుగ • నొక్క తె గప్పె విశుద్ధవస్త్రమున్. 62

తే. పెద్దముత్తైదు వొక్క ర్తు • పెండ్లికూఁతుఁ
గాంత లిరువురు తూర్పు మొ • గంబు గాఁగఁ
బెండ్లిపీఁటపైఁ గూర్చుండఁ • బెట్టి నేర్పు
నెరయ సంపెంగనూనె యం • టిరి ముదమున. 63

క. ప్రేమమున సంభ్రమింపుచుఁ, గామిను లంతటను బసపు • గలపినశుభగం
ధామలకముఁ బెట్టిరి మఱి, హేమఘటాంబువుల జలక • మార్చిరి సతికిన్. 64

సీ. దడిమంపుఁజేలలఁ • దడి యొత్తి పసపుకొం, గుల తెల్లపట్టుదు • వ్వలువ గట్టి
తలవెండ్రుకలఁ బావ • డల నద్ది యద్ది శీ, ఘ్రము మెతడియార్చుపు • వ్వములు [illegible]
మలయజ మంగకం • బులఁ బూసి ఘనవాస, నాశేషముగ నది • నలిచి [illegible]
పాలిండ్లఁ గుంకుమ • పత్రవల్లులు వ్రాసి, కమ్మకస్తురి తిల • కంబు దీర్చి
తే. ముగుద త్రాంగలిత్రెప్పల • మొదల మిగుల, సన్నమై కనుపట్టఁ గ • జ్జల [illegible]
లాతుఁ బాదాంబుజంబు ల • లంకరించి, యామదాశయతనయకు • నలిన [illegible]త.

సీ. తలుకుఁబిల్లాండ్లు బ • బ్బిలికాయలునుమట్టి, యలు పీరముద్దెలు • సందియ[illegible]
మొలనూళ్లునొడ్డాణ • ములు నేవళంబుఁబుం, జాలదండయుఁబన్న • సరము [illegible]
దీఁగయు నాణిము • త్తెపుఁ బేర్లు సందిదం, డలు నూడిగములు గొ • డసర [illegible]
గడియాలుఁ బెక్కుఁబో • కలయుంగరములుముం, గరయుఁగోలాటపుఁ • గవ్వ [illegible]
తే. చెవులపూవులు బవిరెలు • చేరుచుక్క
కొప్పువలయును సవరించి • రొప్పు మీఱ
భూషణములకుఁ దా నొక • భూషణ మయి
పడఁతి యపు డొప్పెఁ గన్నుల • పండు వగుచు. 66

సీ. ఇట్లు కై సేసి యా • యింతులు తజ్జన, యిత్రిని బిల్చి నీ • పుత్త్రిసొబగు
లెస్సగాఁ జూడు మో • లేమ మాచూపొక, లాగు నీచూపొక • లాగు [illegible]
రూపానుభూతి నా • మాఢి కెక్కినదాన, వెవ్వరు నీపాటి • యెఱుంగ [illegible]
రూపవిశేషంబు • రూపింప ననుడు నా, కొమ్మ నవ్వుచు నటు • గొంత యె [illegible]
తే. నేగి తనకూఁతుసింగార • మెల్లఁ బెక్కు
మాఱు లెగదిగఁ ద్రేఁగంటఁ • బాఱఁ జూచి

యింతకంటెను గయిసేయ • నెవ్వ రింక
నేర్తు రనుచును వారల • నేర్పు మెచ్చె. 67

సీ. మెచ్చి యాచెలువంబు • మిక్కిలి చూడ్కికి, వెక్క సంబై తోఁప • వెఱఁగుపాటు
గరము లోలోనన • కప్పిపుచ్చుచు దృష్టి, దాఁకునో యనుచును • దల్లడిల్లి
పుష్పదండల నెపం • బునఁ గొంత యిదిమాటు, పఱచెదననిముద్దు • పట్టియఱుతఁ
దగునొక్క చెంగల్వ • దండ మున్నమరించి, యదిగుబ్బచనుఁగవ • యందుమిగుల
తే. వింత గాఁగ నొకానొక • విలసనంబుఁ, జూప నయ్యింతిఁ గడుఁ దాను • జూడ వెఱచి
కడమపూదండ లెల్ల నొ • క్కటిగఁ బట్టి, బాల కపుడు సువాళించి • పాఱవైచె.

వ. అట్టిసమయంబునం గళాపూర్ణుండును వివాహంబునకుం గట్టాయితం బై ప్ర
థమాగమాదిభూదేవసముదయాశీర్వాదనాదంబులు వివిధపుణ్యాంగనాసంఘా
తమంగళగీతగానస్వనంబులును, వందివైతాళికసూతమాగధస్తుతికోలాహలం
బులును, సందర్శనసమయాపేక్షసామంతసేవాప్రబోధనాయాతవేత్రహస్తజన
స్తోమవిస్తారితాలోకశబ్దంబులును, సర్వసర్వంసహాజనజనితజయజయశబ్దంబులు
ను, శంఖకాహళభేరీపటహఝల్లరీపణవమర్దళతమ్మటప్రముఖనిఖిలవాద్యనిర్ఘోషం
బులును మిక్కుటం బగుచు నొక్కమొగి నలుదిక్కులుఁ బిక్కటిల్ల మిక్కిలి
యెక్కుడగువైభవంబున నగరు వెడలి శుభశోభనాభరణభరణాభిరామరూ
పంబున దీపించునౌపవాహ్యంబు నారోహణంబుచేసి భాసమానాసమాననానా
దేశభూమీశభూషాసంఘర్ష రేణుపటలంబులును, గరటిఘటాకరతటోత్కటస్యం
దమానదానధారాప్రసారంబులును, సంకలితంబు లగుచుఁ గుంకుమపంకాలం
కారవాసీరనిర్వర్తితావిశేషసంవిధానంబునకుఁ బౌనరుక్త్యప్రసంగంబు నొసంగఁ
గుసుమకిసలయవిసరవిరచితసైరంధ్రీవందనమాలికాబృందంబు పందిరిచందంబు
నందపఱచుచు సందికనిలుపల నరుణకిరణమండలిచండిమ బెండువడి యుండుటం
జేసి శీసరపోనిచలువ చెలువంద మకరందబిందుకందళసందోహంబులఁ బొందునఁ
జంద్రికాసౌందర్యధుర్యం బగుచు విస్తరిల్లుసమస్తపరివారతారహారప్రభావిభవం
బునకు సముచితంబుగఁ బరిపూర్ణచంద్రమండలాయమానం బగుధవళాతపత్రం
బు ధాత్రీజనంబులకు నేత్రోత్సవంబు గావింప నింపు లగుచు మిగుల దిగంతరా
ళంబునఁ బ్రబలి గుబులుకొనుగంధసారగంధోపాయనంబులు పచరించి వెలయు
చు మలయపవనుండును దండతండంబై నెండుకొని దశదిశలును గుసుమైకమ
యంబుల యనిపించుచు, నుల్లసిల్లుమల్లికాకుందచంపకవకుళకురువకతిలకపున్నా
గవనమాలికాశోకముఖ్యవిఖ్యాతవివిధసురభిప్రసూనమాలికలు కానుక లగు
చుఁ బొసఁగ వసంతుండును మునుమున్నగాఁ గొలిచి చిత్తంబువడసియునికి త
నకు నవలంబముగఁ గొలు వభిలషించుతలఁపుతోడఁ దోడుచూపెడుకొఱకుఁ జె
ఱకువిలుతుఁ డిరుగడలఁ బొఁజుదీర్చినశుకపికమధుకరప్రకరంబులగతి నతిశయి

ల్లుచున్న యుభయోపాంతసంతతవితర్ది కాసచయఖచితమరకతకురువిందరాజావ
ర్తహారినీలజాలంబులు నిజాలోకనాచరితంబులఁ జరితార్థంబు లగుచుండ నగణి
తవితానయవనికాదివివిధవిరచనోల్లసితపల్లవప్రసవతల్లజమ్లానిపరిహారార్థంబుగఁ
దగువిధంబున దీప్రభాగంబుల నిబంధించినమంచుదిత్తులతుంపర లతిసూక్ష్మంబు
వలిపెపమ్మెదలయొయ్యారంబున బాగుమీఱుచునికి భోగత్వరాయాసనముచిత
వేషవిస్ఫురితపురలక్ష్మీవక్షోజసాక్షాత్కారసంతానంబునుంబోలెఁ బ్రతిగృహద్వా
రవేదికావిశేషవిన్యస్తపూర్ణకలశవిలసనానుభవం బెడతెగక పొలుపుమిగుల న
గురుధూపధూమస్తోమసంరంభదంభజృంభితాంభోవాహసంభ్రమంబునకు సాఫ
ల్యంబు నాపాదించుప్రాసాదభాసురసువాసినీవారాధారాళితలాజవర్షంబులసాగి
డిసలగడిఁ గోలమెఱుంగులతెఱంగున రంగుమీఱుబంగారుజలపోతబెత్తంబులఁ
టన ఘటిల్లఁ గటికివారు సారెకు బరాబరి గయుచు నేగుదేరఁ జారుతరచతురిమాతు
రంగలీలావృత్తవర్తితశ్రవణభూషణవినిర్ముక్తముక్తావర్గనిర్గచ్ఛచ్ఛవిగుళుచ్ఛంబుల
చేత నినుమడి ముమ్మడి యగుచు రంజిల్లువింజామరలు మంజుహాసామృతసా
రాయమానగండస్థలసదేశంబులఁ గాశనికాశంబు లై ప్రకాశింప నాకాశనూన
ఘృణిమతల్లికలయుల్లాసంబు నోల్లక యటువెనుక చేసి నాసాగ్రంబునం దమ
ముఖంబున మగుడి నిలిచినపుండరీకంబునకుం బుష్పంధయబాంధవంబును మక
రందంబుమిసిమియుం బరాగంబుపసయు నసదృశంబుగా నొసంగుచు విశేషా
తం బ్రకటించుముకుటమహానీలహీరచామీకరమరీచివీచికలవైచిత్రి లో
ర్యంబు నాచరింప సమీచీనసతతజయసుధాసేకంబు నాకులుఁ జిగుర్పఁ బూ
మవ్వంబు లగుచు నామూలచూడంబుగా నుప్పతిల్ల నొప్పుచున్న విమోహ యను
గనప్రతిమరంగదంగుళీయకకంకణాంగదఖచితగారుత్మతపద్మరాగమౌక్తికప్రభ
బరిమబలిమిప్రబలబలబాహుస్తంభముల స్తంభజృంభణంబు నెఱప సపూ
ర్మలత్వయాచ్ఛాపేక్షనుంబోలె నక్షత్రమాలికలచేత బహిరుపాసితంబు లగుచు
హృద్యంబు ప్రకటీకరించిన ఖసీభూతకరుణారసరేఖభావంబున స్వభావనాను
ద్ధవిశ్రాణితశోణమాణిక్యశలాకావిలోకనమోహనం బగుచు బాహాంతర
గరంబు గనుపట్టుచుండ నొండొంటిఁ గదిసి నానావర్ణవిలసదవిరళప్రవాళ
సూనసంపదలతోడిమతీఁగలు దడివడువున బెడంగునడపెనువిచిత్రాంబరాభరణ
విభూషితమృదుశరీరంబులును దదగ్రభాగంబున శోభార్థంబుఁ దెరలినయు
పంక్తియో యనంగసోయగంబునం బొగ డొందునగుమొగంబులును
క్రీడమానకలహంసవిభ్రమప్రాచుర్యసూచనాచాతురీప్రబలంబు లగుక
బులు గలిగి యొప్పగువారనారీజనశ్రేణీకటాక్షవీక్షణంబు లక్షుద్రసా
శయసమాకృష్యమాణరోలంబజాలంబులుంబోలె వదనాంబుజంబునఁ
మింప నదభ్రవిభ్రమభ్రాజమానాజిన రత్నవర్తనోచ్ఛలితతచ్చరణకటకనాదంబులను

సహానువాదంబుగ నిజనాదమంజీరమాణిక్యలక్ష్మీకరపల్లవంబులు వినయవినమిత పరిసరచరకురుకరూశకోసలమగధమచ్ఛిల్లకమత్స్యవత్సాదిరాజకుమారుల చెక్కిళ్ల నల్లనల్లన తాళంబు లొత్త నత్యంతంబు నిం పొందుచు ముందటిభూభాగంబు నావరించు సమంచితరత్ననూపురపారిహార్యనిర్యాతనూతనప్రభాపటలపరంపరల చేత నడుగులకు మడుగు లొత్తుట దోఁచ గభీరగమనంబుల నడచుగుడజీరకహారిద్రాదిశుభద్రవ్యపరిపూర్ణభాజనరాజమానహస్తప్రశస్తపురంధ్రిలోకంబు లోకపావనత్వంబున విలోకనీయం బగుచు నొప్ప లోకాతిశాయివిభవాభిరాముండును రామణీయకవిశేషవిజితకాముండును గామనీయకాఖర్వసర్వగుణసంపదుద్దాముండు నగుచు నుచితగాంభీర్యంబున మదాశయునిగృహంబున కరిగె నతండు నఖండవైభవంబున దవ్వుదవ్వులన యెదుర్కోలు చేసె నప్పు డాకించుకవడి యత్యంతసంభ్రమంబున. 69

క. చెలరేఁగి రెండుదోయం, బుల పేరంటాండ్రు చిత్త♦ముల నెంతయు వే
డ్కలు మీఱఁ జల్లులాడిరి, తలఁకక యభినవశుభాక్ష♦తవ్రాతములన్. 70

వ. ఆసమయంబున. 71

సీ. కడువేగమునఁ బెండ్లి♦కొడుకు నెమ్మొగమున, కరిగె నడ్డముపట్టెఁ ♦ గురువిభుండు
హాయము కేల్లురుకునో ♦ యని రెండుగడలందు, వాగెఁ బట్టెరి మత్స్య♦వత్సపతులు
జతన యెచ్చరిక యం ♦ చతిరయంబునఁ జేరి, కైదండ యిచ్చెను ♦ జేదిభర్త
యశ్వలోచనముల ♦ కాత్మవస్త్రముకొంగు, మాటుగా నొనరించె ♦ మగధరాజు
తే. తమి నెదుర్కోలుసేయు మా♦తల్లి చెలుల
యక్షతలవాన సరకుసే♦యక చొరంగ
శత్రుశరవృష్టి గాదురా ♦ సామి యన్న
నవ్వెఁ బగ దుగ్ర మని నవ్వె ♦ నర్మసఖుఁడు. 72

ఉ. శ్రీలు దలిర్ప భూరమణ♦శేఖరుఁ డిట్లు మదాశయుం డెదు
ర్కోలొనరించి తెచ్చి మణి♦కోమలపీఠిక నుంచి కూర్మి యి
ల్లాలు పసిండిగిండి గొని ♦ యాదటఁ దోయము వోయఁగాఁ బద
క్షాళన మాచరించి నరు♦సన్ సలిపెన్ మధుపర్కముఖ్యముల్. 73

మ. క్రమ మొప్పారఁగఁ బెండ్లిపెద్ద లిరువం♦కన్ వర్తిలంగాఁ బ్రగ
ల్భమనీషం బ్రథమాగముండు తమితో ♦ లగ్నాష్టకంబుల్ పఠిం
చి మనోజ్ఞం బగులగ్నవేళ శుభముల్ ♦ చేర్పించె శాస్త్రస్థితిన్
విమలశ్రీల మదాశయాత్మజకు మా♦ణిస్తంభికిం బ్రేమతోన్. 74

క. మంగళసూత్రము గట్టెఁ గు, రంగాక్షికి నంతరంగ♦రాజేంద్రుఁడు పు
ణ్యాంగనలు పెండ్లిపాటలు, మంగిలికోళ్ల మృదుగీతి ♦ మధురిమ నెనయన్. 75

సీ. ఇరువంకఁ జెలు వెత్తు♦లిడుచు నుబ్బించంగ, జిఱునవ్వులోఁ గొంత♦సిగ్గు వదలి

ఘనతరం బగుగుబ్బ♦చనుదోయి మీఁది కెం, తయు మిటారింప హా♦స్తంబు లెత్తి
కడుదీఁగె సాగుచు♦బడగునెన్నడుము మి,క్కిలిఁ గృశంబుగఁ దత్త♦ఱిలుచు నిక్కి
ము త్తెఱువలు దగ♦నెత్తుబంగరుపళ్లె, ములఁబ్రాలు దోయిళ్ల ♦ ముంచి ముంచి
తే. ప్రియునిచే వేగిరము నోకిం♦తయును మించ
నీక సాటికి నేటికి ♦ నిందువదన
పొలుపు మీఱంగఁ దలఁబ్రాలు ♦ పోయుకడఁక
చూపరులచూడ్కి కొకవింత♦సొబగొనర్చె. 76
ఉ. పావకుఁ డగ్రభాగమునఁ ♦ బ్రస్ఫుటకీలలఁ బర్వ లాజహో
మావసరోద్యతాంజలి త♦దంగన శోభిలె నందుకోఁగ హ
స్తావళి యెత్తి యాడెడుగ♦ణాధిపుముద్దులు చూచువేడ్క నిం
పావహిలంగ మీఁదఁ జలి♦తాంజలిఁ బట్టుభవానికై వడిన్. 77
చ. అలరుచు నాలతాంగి ప్రథ♦మాగముపంపున లాజహోమ ము
జ్జ్వలశిఖయందు సల్పుచును ♦ జాలఁగ నొప్పె సమీరలోలకో
మలనవమాలికాతిలక♦మంజులపల్లవతల్లజోల్లస
ల్లలితరసాలకోపరిగ♦శత్కుసుమావళి నొప్పుచాడ్పునన్. 78
మ. చెలికత్తెల్ ధ్రువదర్శనంబుకొఱకుం ♦ జేముట్టి పల్కాఱు నె
త్తు లిడంగా మొగ మెత్తె నొయ్యనఁ దద♦స్తోకత్రపాభారమున్
నెల దోడ్తోడన పైకిఁ బుచ్చుకొనుచు♦న్కింబోలె వ్రీడావతీ
తిలకం బాసతి నమ్రభావము క్రమో♦త్తీర్ణంబు గావింపుచున్. 79
చ. మిపులఁగ సూక్ష్మమై మినుకు♦మిన్కు మటంచుఁ బ్రకాశ మొందెడున్
ధ్రువుఁ గనుఁగొంటె యల్లదె య♦రుంధతిఁ జూచితె యంచుఁ దత్సమీ
పవిశదతారలం గుఱుతుఁ ♦ బల్కుఱుఁ జెప్పుచు బోంట్లు తెల్పి తె
ల్పి వనితచేతఁ గంటి నని♦పించిరి తత్పతి విన్న రంజిలన్. 80
సీ. కలవంటకములు బూ♦రెలు దేనెతొలలు చా,పట్లు మండెంగ లొ♦బ్బట్లు వడలు
కుడుములు సుకియలు ♦ గడియంపుటట్లు వె,న్నప్పాలు వడియంబు♦ లప్పడాలు
పొంగరంబులు సొజ్జె ♦ బూరెతొగులు సేవ, లుక్కెర లరిసెలు ♦ చక్కిలములు
ఖర్జూరగోస్తనీ♦కదళికాసహకార, ఫలములు కొబ్బరి ♦ పనసతొలలు
తే. తేనియలు జున్ను మీఁగడ ♦ లానవాలు
పానకములు రసావళ్లు ♦ పచ్చడులు న
వాజ్య మొలుపుఁబప్పులు కూర ♦ లనుపమాన్న
మపుడు ప్రజ నెల్లఁ దనియించె ♦ నహరహంబు. 81
వ. అది యట్లుండె నంత. 82
సీ. వెలయ వియ్యాలంది ♦ పీడుకోళ్లు గుడిచి, నారముల్ ముడిచిన♦నాపసాని

యొజ్జన మొనరింప ♦ నుచితక్రమంబునఁ, బుణ్యాంగనల్ గడఁ ♦ బ్రోలు చొచ్చి
పోలుపుమీఱఁగ నాక ♦ బలికృత్యములు సల్పి, యావధూవరుల నె ♦ య్యంబుతోడఁ
బూర్ణకుంభాంతర ♦ స్వర్ణకౌప్యంబులోఁ, డోరులకంటె మునుపు ♦ నరయ వృత్తిఁ

తే. బుచ్చికొనుటయు నచ్చెలు ♦ వెచ్చరింపఁ
గరము లిడి యిరువురును నొ ♦ క్కటియె దొరకఁ
బెనఁగులాడుచుఁ జిఱునవ్వు ♦ లొనరఁ బులక
లడరఁ గనిరి మిథఃస్పర్శ ♦ నానుభవము. 83

తే. ఎల్లభంగులఁ జిత్ర మై ♦ యెసఁగునట్టి, సతి కళాపూర్ణరాజసం ♦ గతిఁ దనర్ప
జగతి కెల్ల మహాపర్వ ♦ మగుచుఁ బరఁగె, నప్పు డా వేళ మరుఁ డేచు ♦ టరిది గాదె.

క. అనుపమహర్షశ్రీలం, బెనుపొందెడుపెండ్లికూఁతుఁ ♦ బెండ్లికొడుకుఁ గ
న్గొనుజను లప్పుడు దమలోఁ, ననయముఁ బ్రమదాద్భుతంబు ♦ లావహిలంగన్.

తే. కడుఁ గళాపూర్ణుఁ డనుకీర్తి ♦ గన్నయాతఁ
డీసతివిశేష మెఱుఁగుట ♦ యెన్నవలదె
యీమధురవస్తువును గొన ♦ నెఱిఁగెఁ గాన
మధురలాలస యనుపేరు ♦ మగువ కొనరు. 86

ఆ. అని నుతించి రిట్లు ♦ ఘనసమృద్ధిని వివా, హంబు సంపతిల మ ♦ దాశయుండు
పెండ్లికొడుకు వెంటఁ ♦ బ్రియపుత్త్రి ననిపె న, న్నంతవస్తుతతుల ♦ నరణ మిచ్చె.

వ. అవ్విధంబున ననుపునప్పుడు సముచితలౌకికవైదికాచారంబు లన్నియును విహితంబులు గావించి రూపానుభూతి తనకూఁతుఁ బిలిచి యిట్లని బుద్ధి చెప్పె.

క. సుముఖాసత్తిమణిస్తం, భమహాయోగీంద్రు లత్త ♦ మామలు నీ కో
రమణీమణి నీకోడం, డ్రము నెఱుఁగరు వారు యోగ ♦ రసనిశ్చలతన్. 89

ఆ. అత్తమామ లన్న ♦ నాచార్యుఁ డన్న స, ద్ధర్మ మన్న నిష్ట ♦ దైవ మన్న
నీకుఁ బతియె సుమ్ము ♦ నెయ్యంపుఁగూఁతుర, యిదిమహోపదేశ ♦ మెఱిఁగికొనుము.

క. దివ్యాంగన యొరపరి గడు, భవ్యచరిత నీదుసవతి ♦ పతికంటెను సం
సేవ్య సుమీ యాయమయెడ, నవ్యయభయభక్తివినయ ♦ వై యుండఁ దగున్.

క. సౌందర్యవిలాసాదుల, యందునె తగులునడి యితర ♦ మరయనిమగవా
రుం దఱచుగఁ గల రయిన న, నిందితచరితము లె సుమ్ము ♦ నీపతి కింపుల్. 92

ఉ. కొందఱు రూపసంపదనె ♦ కొందఱు సాధుచరిత్రశక్తినే
యెందుఁ బ్రసిద్ధులై పతుల ♦ కిం పొనరింతు రనూనమైనచ
క్కందనముఁ సువర్తనము ♦ గల్గిన పెన్మిటి కేమిచెప్ప నా
చందనగంధిజాదులు ప్ర ♦ సాదము గాదె చకోరలోచనా. 93

ఉ. కావున రూపయౌవనవి ♦ కస్వరగర్వభయంబుచేతఁ గా
నీ విభుఁ డిచ్చుమన్నన ల ♦ నెయ్యపుటాల నటంచు నమ్మి కా

నీ వినయాదు లేమఱక ♦ నీహృదయేశుఁ దదీయబంధుమి
త్రావళులన్ సపత్నిని య♦థార్హవిధిన్ ముద మందఁ జేయుమీ. 94

మ. అని డగ్గుత్తికఁ బెట్టుకొన్చు ఘనప♦క్ష్మాంతర్నిరుద్ధాస్రు లై
యనుపం జాలక చాల కంపె సుతఁ గ♦న్యారత్నముం దల్లి పీ
డ్కొనఁగాఁ జాలక చాల కంత మది నె♦ట్లో యొక్కచందాన వీ
డ్కొనిరోన్ వే మఱపింపలేవు పతిభ♦క్తుల్ మాతృవిశ్లేషమున్. 95

వ. ఇవ్విధంబున మధురలాలసాపాణిగ్రహణకల్యాణవైభవంబు నవధరించి కళాపూర్ణుండు గృహప్రవేశమహోత్సవానంతరంబున దేశాంతరాయాతరాజలోకం బు నస్తోకసత్కారవిశేషంబులం బరితోషంబు నొందించి తత్తద్దేశంబుల కనిపె నంతఁ దద్వధూతిలకంబు వికసితవదన లగుసకియలమునఁగలవలన. 96

క. తననవసంగమదిన మది, యని విని యుబ్బుచుఁ బ్రహృష్ట♦ యై మాటికి న
చ్చినచోటికి వచ్చుచుఁ బో, యినచోటికిఁ బోవు చుండె♦ నేమో కలఁకన్.

సీ. మధురలాలస నేఁడు ♦ మగనిపా న్పనుచును, నిజకోప మీాక్షించి ♦ నిలుచువారు
కోమ మేలె ఫలించెఁ ♦ గోర్కి నీ కని తన, యదరువింతలకు నూ♦అలుగువారు
మాయమ్మ యివి కల్ల♦మాట లింతియె నీవు, గైకొను మని శాంతి♦గఱపువారు
లిప్పటనుండి మా ♦ కేల యప్పుడు చూచె, దివ్వార్త నిజ మని ♦ నవ్వువారు

తే. నిజ మయిన నేమి యనఁగదే ♦ నీవు వెఱవ
దరుముకొని వచ్చుచున్నారు ♦ తరుణి వీరు
సారె కనువారు నై బోంట్లు ♦ సరసగోష్ఠి
సలుపఁగా నాఁటిపవ లెల్లఁ ♦ జెలువ గడపె. 98

క. అంతటఁ దల దువ్వి గడున్, వింతలు సింగారములు ప్ర♦వీణతఁ జెలు లా
కాంతకుఁ జేసిరి లజ్జా, క్రాంతత నెల్లమి నటింపఁ♦గాఁ దమబలిమిన్. 99

సీ. ఇట్లు సింగారించి ♦ యెదుట నద్దము వెట్టి, చూచుకొమ్మన లజ్జ♦జూడఁ గొనుఁ
జెలు లెడఁగాఁ జన్న♦నిలువుటద్దము చూచి, కొనగోర నటు దిద్దు♦కురులు విసులు
నంత వారే తేర ♦ నెంతసూక్ష్మగ్రాహి, యిది యంచు ముకురప♦రీక్ష నెఱపు
నాయలంకారర♦మ్యత చెదరకమున్న, యధిపుఁడు తనుఁ జూడ ♦ నాత్మఁ గోరు

తే. సిగ్గుకతమున సఖియల ♦ చేర్పు వాని
చనువుఁ బరికించుతోడవుల♦యునికి మట్టు
మచ్చుమర లేకయుండ నే♦మఱక యోము
మిగుల మేగరగరికె యా♦మెఱుఁగు బోఁడి. 100

చ. అసదృశభూషణాన్వితవి♦లాసవిచిత్రత నొప్పె నాసము
ల్లసితసువర్ణవర్ణగృహ♦లక్ష్ములచెక్కిళులో యనంగ నిం

పెనఁగెడునిల్వుటద్దముల ♦ నేణమదాదివిచిత్రలోచనా
రసమయపత్త్రవల్లరుల♦ప్రక్రియతోఁ దనసీడ యేర్పడన్. 101

శా. ఆసౌభాగ్యవతీవతంస మొకయే♦కాంతప్రదేశంబునం
బూసెజ్జన్ విహితోపదేశ యగుచుం♦ బొల్పొందెఁ బత్త్రావళీ
న్యాసాప్రచ్యుతభిత్త్యధోఘటితహ♦స్తాంచత్కపోలంబుపైన్
వాసిం గామునినిల్వుటద్దమునకున్ ♦ సౌందర్యముల్ డిందఁగన్. 102

ఆ. ఇవ్విధమున నామృ♦గేక్షణ యేకాంత, వర్తనమున నుండి ♦ వరసమాగ
మావిలంబసిద్ధి♦ కభిలాష మెంతయు, మహిమ పొలయఁ దనదు♦మానసమున.

చ. విభుఁ డిఁక వచ్చు నెప్పుడొకొ ♦ విఘ్నము లే మయినం ఘటిల్లునో
యభినవకౌముదీయుతము ♦ లైనవి యాకెకు నాదుసంగమం
బభిమత మాట గూడద యొ♦కప్పుడు నట్టిది గానినాఁడు దు
ర్లభము గణించునే సురవి♦లాసినివల్లభుఁ డన్యకాంతలన్. 104

చ. తనకడ కేగినప్పుడు ప♦దంబుల కేఁ బ్రణమిల్ల నవ్వరాం
గన కృప గల్గినట్లు కడు ♦ గారవ మొప్పఁగఁ గాఁగిలింపుచుం
దనరుము చాల నైదువత♦నంబున నంచు నొసంగె దీవనల్
తనకును వాంఛితంబ యిది ♦ తత్కృపభంగులు నమ్మ వచ్చునే. 105

చ. అదియును గాక యాత్రిభువ♦నైకసమాదరణీయరూపసం
పద గలవల్లభుం గలసి ♦ భవ్యసుఖంబులు గన్నయింతి దా
మదిని సహించునే నిమిష♦మాత్రముఁ బాయఁగఁ బాయకుండఁ ద
త్తదుచితనీతు లెప్పుడును ♦ దప్పక పన్నుచునుండుఁ గా కిలన్. 106

శా. లోకుల్ కాముఁడు కాముఁ డంచుఁ గొలఁదుల్ ♦ రూపింప కాయుత్తమ
శ్లోకుం బోలిచినం గతానుగతికో♦లోకో యటం చుండుటల్
గా కిట్లీతఁడు నొప్పునే యఖిలదృ♦క్పర్వంబు గా కున్నె ర
మ్యాకారుండఁట శంభుదృష్టి కహహా ♦ యామంట రప్పించునే. 107

మ. తరుణీశాతకటాక్షవీక్షలకొనల్ ♦ దార్కొన్న చోట్లుం బలె
న్నురుశోభావిభవాకరంబు లగుచున్ ♦ రోమాంకురస్థానముల్
పరఁగన్ ముట్టినఁ గందునో యని కడుం ♦ బొల్గాఱుచున్నట్టియా
ధరణీనాథుమెఱుంగుఁజెక్కిళులు నే♦త్రప్రేమపాత్రంబు లై. 108

శా. మారుం డద్భుతశంఖ మొక్కటిని సం♦పాదించి దోర్మధ్యక
స్తూరీచర్చనెపంబునం దనదుకేల్ ♦ దోపన్ సువర్ణత్వశో
ధారిప్సన్ శశి కెత్తి చూప నతఁ డ♦త్యంభోదుఁ డై చేరి యిం
పారం బట్టుట దోఁచుఁ దద్గళము కే♦శౌఘంబు మోముం గనన్. 109

మ. శమగాంభీర్యధృతిక్షమార్జవదయా♦శౌర్యప్రమోదాదికో
త్తమనానాగుణరత్నకోశనిలయో♦ద్యత్కాంచనద్వారబం
ధమహాస్తంభదనూనబాహులఁ డగునా♦ధాత్రీశువక్షఃకవా
టముపై నెప్డొకొ గందపట్టిగతి నుం♦డన్ నాదుకేల్ సేర్చుటల్. 110

క. ఏలిక యై తను రాఁ జూడఁ, డేలఁగ మని యునికి మెచ్చ♦ కేమోయక తా
రాళియుగ మఖిలరాజశి, ఖాలంకృతి యయ్యె మదధి♦పాంఘ్రినఖము లై. 111

తే. ఆలలితచరణము లొత్తు♦ కేలు కేలు
కోర్కెఁ దద్వక్షమునఁ జేర్చు♦కుచము కుచము
దివుటఁ దద్రహఃకథ విను♦ చెవులు చెవులు
పలుకు లేల తద్రతి గన్న♦ బ్రదుకు బ్రదుకు. 112

చ. అని తలపోయుచున్ నిజవ♦యస్యలు పిల్వఁగ వేళ యైన నం
దునికి యెఱుంగ కెం దరయు♦చుండెదరో తను నంచు లేచిపో
వ నలరుఁబోఁడి యించుక ప్ర♦వర్తిలునంతన వేడ్కతో సఖీ
జను లరుదెంచి రచ్చటికి ♦ సంభ్రమ మొప్పఁగ నల్ల నవ్వుచున్. 113

వ. అందు నొకప్రౌఢ యగుసతి నయంబుతోడ. 114

సీ. ఓచెలి యెక్కడ ♦ నున్నదానవె యంచు, నల్లన డాసి వా♦లారుగోళ్ల
నూరక ముంగురు ♦ లొకచోటు దువ్వి పా, పటచేరుచుక్కసం♦ఘటన యొ[illegible]
శ్రవణభూషల లేని♦రవ వారఁ దుడుచుచు, నిది వేళయఁట హృద♦యేశు నే[illegible]
కే తేరవలయును ♦ రా తడయక యంచు, నొడివి యొక్కించుక♦ తడవు నిలిచి

తే. ఇంతి యామాట కేమంటి ♦ వీ వెఱుఁగని
నీతి లేదు ప్రియుం డదె ♦ నీదు రాక
కెదురుచూచుచు నున్నవాఁ ♦ డిచ్చ యెఱిఁగి
చనుట దగుఁ గేళిగృహమున ♦ కనుచుఁ బలికె. 115

చ. పలికిన మాఱు పల్కక త్ర♦పాభరనమ్రముఖారవింద యై
జలజదళాక్షి యొప్పెఁ దన♦చన్గవ కన్గవడాలు పర్వఁగాఁ
గలయఁగ మంచిగందమునఁ ♦ గస్తురిఁ దత్సమయోత్సవాంగమం
గళకలశార్చనాఖ్యశుభ♦కర్మము సల్పెడుపొల్పు దోఁపఁగన్. 116

ఉ. ఆగతి నున్కఁ జూచి సఖు♦లందఱు నేమిట వచ్చు టేమి నీ
లా గిది యేమి యింతికి వి♦లక్షణమే చనుదెమ్ము లెమ్మనన్
హ్రీంగరిమంబు వాపుచు నొ♦కించుక లేవఁగఁ బూను మాను నా
లోఁ గొద గొన్న సిగ్గునఁ జె♦లుల్ బలిమిం దను దివ్వఁ గోరుచున్. 117

వ. అంత నొక్కమిక్కిలిప్రగల్భ యగుమగువ మిగులం జనవు వైరసి. 118

మ. పొది వైనాథులు దారు గాఁపురము లిం♦పుల్ మీఱఁగాఁ జేయుచుం
గదిపెండ్రేసికొనమాళ్లఁ గూఁతులఁ దగం ♦ గన్నట్టియిల్లాండ్రకున్
మది లజ్జాదులు లేవె నీకు బలె స♦న్మానంబుతోఁ జక్క వ
చ్చెదొ యేమే గలదే యటంచుఁ దిగిచెం ♦ జేపట్టి యాయంగనన్. 119

వ. అయ్యవసరంబునం గళాపూర్ణుండు తదాగమనంబున కెదురుచూచుచుండి వా
రిగజిబిజి కొంతచేరువను వినంబడినం బ్రేయసీవిలోకనోత్కంఠ యాఁపలేక లే
చి నచ్చి కౌతుకం బడర గవాక్షమార్గంబునం దద్రూపలావణ్యవిలాసంబు నిరీ
క్షించుచు నచ్చెరు వంది యాపాదమస్తకంబుం గ్రమంబునం బరికింపుచుఁ ద
నమనంబున. 120

ఉ. క్రిందను మీఁదనుం బడియ ♦ కించిదసూయఁ బెనంగులాడు న
ర్ధేందుఁడు నుల్లసద్బలస♦మృద్ధతమిస్రము వ్రాలెఁ జాలఁ జె
న్నొందెడుఫాలముం గబరి♦యున్ మఱి పాపటము త్రియంపుఁ జే
రుం దులకించుకస్తురియు ♦ రూఢిగ బాహులలీల నొప్పఁగన్. 121

ఉ. ఎత్తినకోలగా మదనుఁ ♦ డేసిన వే చని వచ్చునర్ధచం
ద్రోత్తరబాణమో యనఁగ ♦ నొప్పెడుపాపటతో లలాట మా
యుత్తముఁ డంత దానిఁ బడ♦కుండఁగ విల్ నిడుపెల్ల గౌతుకా
యత్తతఁ దన్ముఖంబునకు ♦ నానెనొకో యన నొప్పెడుం బొమల్. 122

లయవిభాతి. తనపడగకై భువన♦మున వెదకఁగాఁ జనిన ♦ వినుతములు రెండు దొ
ర♦కినను మరుఁ డందుం, బెనుగడఁకచూడ మొగ♦మనెడుహసితామృతపు♦ఘనసర
సిఁ బాఱవిడి♦చినసమత నొండొం,టిని దరములాడునయ♦ననిభశుభమీనముల♦
కును బతనకృత్యవధి♦పను పరత మధ్యం, బున నిడినచంపకపుఁ♦గనదిషుధియో
యనఁగ♦ వనితవరనాస పస♦నలరెడు నిరూఢిన్. 123

క. సమదాక్షిమీనసంచా,రమునఁ దొలంకుచును ముఖస♦రస్సున లావ
ణ్యము వెల్లిపాఱఁ గ్రేవల, నమరించినపిల్లకొలఁకు ♦ లంగనవీనుల్. 124

తే. ఒనర మకరధ్వజుండు చే♦ర్చినతదంక,విలసనముతోడఁ జిన్నిలేఁ♦దళుకుటరిగ
బిల్లలో యన మకరిస♦ముల్లసత్క, పోలఫలకంబు లమరెను ♦ బాలికకును. 125

మ. శిరసందం బరయం బరాత్ములకు నీ♦శీతాంశుబింబాస్యవా
తెరబింబప్రతిబింబభావము సమ♦ర్థించున్ నిరూఢంబుగా
వరబింబానుభవంబునుం బలె నధో♦వాప్తిన్ విశుద్ధామృతం
పురసం బానుచునే శుకాదులు బలెన్ ♦ మోదింతుఁ జిత్రంబుగన్. 126

తే. సంజఁ గెంపారుసన్నంపు♦జలదరేఖ
యందు నొక్కింత మినుమిను♦మనుచు దోఁచు

చిన్ని తారలఁగతిని రా♦జిల్లుచున్న
చలువపలుమోవి మఱుఁగునఁ ♦ బలుకుబడిని. 127

చ. ప్రతినవచారుకేసరప♦రాగశలాటుమిళిందబృందచి
త్రితకుహళీయుగంబుగతిఁ ♦ గ్రేవలఁ గర్ణకలాపరత్నని
ర్గతరుచిమంజరుల్ దనరఁ♦గాఁ గ్రముకద్రుమకంఠలక్ష్మికిం
బ్రతిభటవృత్తిఁ జూపెడును ♦ భామినికంఠముసొంపు పెంపుతోన్. 128

సీ. లీలమైఁ గదియ ని♦ల్పినపైఁడితమ్మిమొ, గ్గలనాళయుగ మన ♦ నలరుకౌను
నవి ప్రేఁగుచేతఁ ది♦ర్యఙ్ముఖంబునఁ గొంత, నతిఁ జెందె ననఁగఁ జ♦న్గవబెడంగు
పొలుపొందుతన్నాళ♦ములసంధిరేఖ యే, ర్పడుబోటుబలెరోమ♦రాజిపొలుపు
నొండొంటిఁ బాసి పో♦కుండ దానికి నట్లు, వైచినచందాన ♦ వళులసొంపు
తే. నొప్పుచున్నవి యేమని ♦ చెప్ప నౌర, చాల నన్నివి కలఁచుట ♦ సముచితంబు
కామునకు బొట్టికోలలు♦గావె నాళ, ములఁ బ్రకాశించుతామర♦మొగ్గలరయ.

చ. అనుపమముల్ రతిస్మరుల♦యాటకు నర్హము లంచుఁ గప్పిపె
ట్టినపువుబంతు లీసతిక♦డిందిచనుంగవ తేఁట్లు ప్రేవలం
దును జొరకుండఁ జేర్చిన♦తోరపుసంపఁగిపూవుదండ లీ
వినుతభుజంబు లాతుదల ♦ వేడ్కకు నిడ్డచిగుళ్లు హస్తముల్. 130

తే. అతివయవలగ్నయష్టిఁ బెం♦పారునాభి
మురువు కాంచనస్రగ్బిల♦మో యనంగ
నుల్లమును నెల్ల హరియింపు♦చున్న దార
యతనుశిఖియందు ప్రేల్వ హ♦వ్యమునుబోలె. 131

ఉ. మానవతీవతంసముస♦మగ్రనితంబవిజృంభణంబు జం
బూనదిసైకతస్థలము♦పొల్పు వహింపుచుఁ జాల నొప్పెసుం
బై నునుపుంచువ్రాలె వెలి♦పట్టుమడుంగు బెడంగు చూప నా
పై నవసారసాళిపరి♦పాటి నుదంచితకాంచి మించఁగన్. 132

తే. అతివతొడలును జఘనంబు ♦ లరసి చూడఁ
గొమరు మీఱెడుజమిలితొం♦డములశిరసు
తోడివలరాచవారియ♦ద్భుతపుహస్తి
యగ్రభాగంబు చూపఱ ♦ కాత్మఁ దోఁప. 133

మ. ప్రమదారత్నముజంఘ లిం పెసఁగెడుం ♦ బ్రాధ్మాయమానంబులై
నమనోజాతసువర్ణకాహళికలో ♦ నా వానిఁ బూరించువా
రిమెఱుంగుల్ గురుగుబ్బలో యన శుభ♦శ్రీ నొప్పెడుఁ గుల్ఫదే
శము లాపైఁ బిడికిళ్ల నాఁ గనకభూ♦షాపంక్తి నింపారెడున్. 134

చ. జలజదళాయతాక్షిమృదు♦చారుతరప్రపదద్వయీవిని
ర్మలరుచి ఘల్లుఘల్లుమను♦రత్నపుటందెలమ్రోఁత జృంభణం
బుల ననకంపుఁగచ్ఛపము♦పొల్పు నదల్చుచు గెల్పు దెల్పెడుం
గలుగునె యింక దీనికి జం♦గంబులలో నుపమాప్రసంగముల్. 135

చ. అకలుషతారలే తదబ♦లాంఘ్రిని బట్టినతమ్ముల౯ నఖా
త్మకతను గొల్చి పాయ విడి ♦ ధర్మమ యీజలజంబు లాదిఁ దా
రకముల రాజరాజు గ్రహ♦రాజు కరం బిడ నొప్పు పెంపుతో
సకలజయస్మరోదయము ♦ సల్పుట దెల్లమ నాకు నిత్తఱిన్. 136

తే. అతనుదశదిశావిజయకీ♦ర్త్యంకురముల
మీఁద మునుపుగ వెలువడి ♦ మెఱయువిత్తు
లతివపదనఖములు వాని♦యంతికమునఁ
జలువ కిడినలతావిశే♦షంబు మేను. 137

క. అని వర్ణింపుచు మిగుల౯, మనము తదాలింగనంబు♦నకుఁ దమకింప౯
జనపతిగోరె నవిఘ్నత, ననయముఁ గొనసాగి రాఁ ద♦దాగమనంబున్. 138

ఉ. ఆయెలనాగ యంతటఁ ద♦దాలయసన్నిధిఁ బేర్చులజ్జపె౯
రాయిడిచేత బోంట్లను గ♦రం బలయించెను సాగి పోక భూ
నాయకుఁ డేమి యప్రియ మొ♦నర్చితి నీకును దోసకారి సి
గ్గా యుడికించె దింత ననుఁ ♦ గాంతను రా విడకంచు దూఱఁగన్. 139

క. అంతటఁ దద్గృహదేహళి, చెంతకు నయ్యింతి చేర ♦ శీఘ్రతఁ జని భూ
కాంతుఁడు దనపానుపుపై, సంతసమునఁ బొదలుచుండె ♦ శయనించి తగన్.

వ. అంత. 141

ఆ. ఓసి వెఱ్ఱిపడుచ ♦ యూరక రమ్ము పె
నంగ కెదుట నదె క♦నుంగొనియెడు
ననుచు నెయ్యఁ బలుకు♦చును జూపెఁ బ్రియు నొక్క
ముగుద కేల నోరు ♦ మూసికొనుచు. 142

క. అడుగులు దడఁబడఁ బులకలు,పొడమఁగ సఖి వెనుక కొదుగఁ ♦ బోవుచు నరసె
న్నెడమలఁచి పడఁతి యప్పుడు, కడగంటివిలోకనమునఁ ♦ గాంతునియునికిన్. 143

సీ. రేఖలై మీఁదట ♦ రెప్పలయొప్పుఁ బ,న్నాగంబుకడపళ్ళ♦బాగు నెఱప
సరిదిపట్టుపడాల♦యంచులగతిఁ గ్రింది, పక్ష్మమాలికలు చూ♦పట్టుచుండ
వెలయింపఁ బన్నాగ♦ములకుఁ బైనిడినయం,బురపుదండెలుపోలె♦బొమలుదనర
నెఱగులదెసఁ దోఁచు♦చున్నట్టిశిరసుల, బలెఁ గనీనికలు గొ♦ల్కులు దలిర్ప

తే. శుభ్రిభాగముల్ బిగియుము♦సుంగు దన్ని
మొసఁగుపెఱమేను లన నొప్పు ♦ నెదురఁ బడుర

తిస్మరులయందలము లనఁ ♦ దృష్ణఁ బొలిచె
వెఱపుతో నింతి క్రేగంట ♦ విభుని నరయ. 144

తే. అంత మఱలంగ మఱలంగ ♦ నతివచెలులు
బలిమిఁ బొదవంగఁ బట్టి లో ♦ పలికిఁ దెచ్చి
రప్పు డొకబోటి నృపునిపా ♦ దాంతికమున
రెండుసందిళ్లు పట్టి కూ ♦ ర్చుండఁ బెట్టి. 145

ఆ. పెట్టి యోలతాంగి ♦ ప్రియునంఘ్రులొత్తు మ,ట్టిట్టు పెనఁగి తేని ♦ యెఱుఁగుమాగద
యనినృపాలుఁజూచి ♦ యటుపాదమిడఁగ ద,య్యాపరాకుమాని ♦ యనియె నగుచు.

క. అని తచ్చరణంబు విలా, సినియూరువులందుఁ జేర్పఁ ♦ జేసి బలిమి నా
వనజముఖిచేతఁ బట్టిం, చెను సంవాహాన మొనర్పఁ ♦ జేసెఁ గ్రమమునన్. 147

సీ. అదె యెవ్వరే పిలి ♦ చెదరు నదేమొకో, యరసి వచ్చెద నంచు ♦ నరిగె నోకాంత
చిలుకయాఁకలిని ద ♦ ర్శింపరై తిరెయదె,కూయుచున్నది యంచుఁ ♦ బోయె నోకాంత
మనజాలవల్లిక ♦ మఱచి వచ్చితిఁగొంచుఁ,జనుదెంతు నది యంచుఁ ♦ జాఱె నోకాంత
యదివోయి యెంతసే ♦ పయ్యెఁజూచితె తోడు,కొనివత్తు నేనంచుఁ ♦ జనియె నోకాంత

తే. అందఱును బోయెదరె నేను ♦ నగుదెంతు
ననుచు నొయ్యనఁ బల్కుచుఁ ♦ బెనఁగ లేవ
మధురలాలస నప్పుడు ♦ మనుజవిభుఁడు
పదమునం దూరుభాగంబు ♦ లదిమిపట్టె. 148

ఉ. లేవఁ బెనంగ వేఁడియును ♦ లేమ విభూషలు మ్రోయఁ దోడనే
యీవిధి మ్రోఁత లైన శర ♦ దిందుముఖీ వినువారు నిన్ను గ్రీ
డావతి యంద్రె యంచుఁ దను ♦ డాయఁగ హస్తము వట్టికొంచు గో
త్రావిభుఁ డొయ్యఁ బల్కెఁ జెవి ♦ దండఁ బెనంగఁ దలంక నెంతయున్. 149

చ. కదలఁగ రా దొకించుకయు ♦ ఘల్లున మ్రోయఁగ నంచు నందియల్
మొదలుగఁ గొంతసాము పుడు ♦ ముద్దియ యొయ్యన కీ లెడల్చి మే
లొదవఁగ నూడ్చి వల్లభుఁడు ♦ నోసతి యాయితపాటు లెస్స యం
చు దయితతోఁ గపోలములు ♦ సోఁకఁగ మంతన మాడె నవ్వుచున్. 150

వ. అప్పుడు. 151

ఉ. ఏపలుకుం జెవిం బడఁగ ♦ నీక పెనంగుచు మోము దవ్వగాఁ
బాపుచుఁ ద్రోపు లాడుసతి ♦ పాణితలంబులమేళనంబు ను
ర్వీపతి కింద్రభోగమటు ♦ వేడ్క నొనర్ప ముఖాబ్జముం గడుం
బాపఁగ నాలకించుటయె ♦ బ్రహ్మసుఖోదయ మయ్యె నయ్యెడన్. 152

సీ. ప్రథితమిథోరాగ ♦ కథల మంతనముల, హృదయంబులోపలి ♦ బెదరు దీర్చి
సవ్యాజకృతకుచ ♦ స్పర్శాదిలీలల, సంగాంగమేళన ♦ మలవరించి

జిలిబిలి నెయ్యంపు॥జిట్టకంబుల చేత, నెలనవ్వు చెక్కుల ♦ మొలవఁ జేసి
లజ్జాపదంబు ల॥ల్లన మాటిమాటికిఁ, జెనకుచు నొక్కింత ♦ సిగ్గుపఱచి
ఆ. యప్పుడు కుసుమసాయ॥కాగమాధ్యయనాధి, కారసిద్ధిఁ గొంత ♦ గలుగఁ జేసె
నానసుంధరాధి॥పావతంసుండు రూ, పానుభూతితనయ ♦ కాదరమున. 153
తే. వరునిచిట్టంబు సేఁతలఁ ♦ గరము ప్రేమ
మెఱుపుఁబోలెఁ దళుక్కన ♦ మెఱచుఁ గాని
నెలఁత సిగ్గను మొగులులో ♦ నిలువలేద
యదియు మిక్కిలి నింపయ్యె ♦ సతనిమదికి. 154
ఉ. భీతియు లజ్జయుం దనరఁ ♦ బెంపఱి డాఁగుమనోజుఁ దేర్చి ధా
త్రీతలనాథుఁ డంగనమ॥దిం దలచూపఁగ నట్లు సేయ వాఁ
డాతనికిం బ్రియాసచివుఁ ♦ డై సతి నీవి వదల్చెఁ బాదుకో
నాతని నిల్పె తేఁడు ప్రియ॥యాత్మఁ గరంపుచుఁ జుంబనాదులన్. 155
వ. ఇవ్విధంబున. 156
ఉ. మిక్కిలి మిక్కుటం బగుత॥మిన్ రతికిన్ సతి నూలుకొల్పుచుం
జెక్కిలి నొక్కి చుంబనము ♦ చేసి కవుంగిట నోలలార్చి తాఁ
జొక్కుచుఁ జొక్కఁజేయుచుఁ బ్ర॥సూనశరాసనఖేలనక్రియల్
పెక్కు తెఱంగులన్ సలిపెఁ ♦ బ్రేయసియింపుకొలంది నంతటన్. 157
క. దినదినమున కతివమదిన్, ఘనగరిమన్ మరుఁడు దఱుమఁ॥గా రతులతఱిన్
దినదినమునకుఁ గృశించెను, గనుకనియెను ద్రపయు నిరవ॥కాశతఁబోలెన్.
వ. అప్పుడు. 159
మ. చనుగట్టంటఁగనీక మోవికి ముఖ॥స్పర్శంబు గానీక తా
ఘన యంచున్ గ్రహియించనీక జఘన॥క్రాంతిం బ్రవర్తిల్లనీ
క నితాంతంబు పెనంగుటల్ క్రమమునం ♦ గంజాక్షి వేసారిన
ట్లానరన్ మానుచు వేడ్కఁ దేల్చె నృపము॥ఖ్యుం గొన్నిరే లంతటన్. 160
సీ. పరిరంభరోధంబు॥పైఁ బరాకునఁబోలె, నధరపానంబున ♦ కనుమతించి
నెమ్మోవి నిడ్డఁ జిం॥తిలుపరాకునఁబోలె, గోరొత్తులకుఁ జను॥గుబ్బ లొసఁగి
కుచకళికలు చూచు॥కొనుపరాకునఁబోలెఁ, గటివస్త్రహృతి కవ॥కాశ మిచ్చి
నీవి క్రమ్మఱఁగఁ బూ॥నెడుపరాకునఁబోలె, జఘన మంటుటకును ♦ సమ్మతించి
తే. చెలువ తనలజ్జ చెలిమియుఁ ♦ జెడక నడవఁ
దద్విరోధి యైనట్టిచి॥త్తజునిపనియు
హారువు సేయుచుఁ గొన్నినా ♦ ళ్లాత్మవిభుని
హృదయవృత్తికి నొకవింత ♦ యింపొసఁగె. 161

చ. కపటపునిద్ర ఘూర్ణితుఁడు ♦ కౌఁగిట నానుచు మోవి మోవిఁ జే
రుపుచును గొన్ని రాత్రులు వ♦రుం దనియించె లతాంగి యంతఁ ద
త్కపటముఁ గాంచియుం గనని♦కైవడి నట్ల యొనర్చెఁ గొన్ని రే
లవు డతఁ డాఁపలేక నగ ♦ నల్లన తానును నవ్వె వేడ్కతోన్. 162

ఉ. అల్లన యంతఁ బ్రేమవిభ♦వాతిశయంబున లజ్జ నోర్చుచున్
వల్లభుచేతు లాచుతఱి ♦ నవ్వులు గుల్కఁగఁ బూనె నంత నే
నొల్లకయున్న మాన విపు ♦ డోర్చుము నీ విది యంచు నవ్వుచుం
బల్లవపాణి యొత్తె ముని♦పంట నిజేశ్వరుమోవి నయ్యెడన్. 163

ఉ. చెప్పినయట్లు సేయ నిఁకఁ ♦ జెల్వ కరంబు పెనంగితేని నేఁ
జెప్పెద నుమ్ము నీ విపుడు ♦ సేసినవాతెఱగంటి బోటితోఁ
దప్పక యంచు వల్లభుఁడు ♦ దన్ వెఱపింపఁ దలంకినట్ల తా
నప్పతికోర్కి దీర్చె సతి ♦ యర్థిమెయిం బురుషాయితక్రియన్. 164

సీ. పాలిండ్లు ప్రియపడి ♦ పతిఁ జూడ లజ్జఁ ద,ద్వక్షస్స్థలంబుపై ♦ వ్రాలి వ్రాలి
మగుడఁ ద న్వేఁడుచు♦నెగనెత్తి పట్టఁగా,ముకునత్తు లిరుగేల ♦ మూసి మూసి
యిఁకఁ జూడఁ గప్పితి♦నిదె యంచుఁ జనుముక్కు,లతఁడు పాణులనంట♦నలఁగి యలఁగి
కటిభార మొగయనె♦త్తుటకుఁ దోడ్పడియెద,నని చాఁపఁ బతిచేతు ♦ లాచి యాచి

తే. తనదు గోప్యాంగముల దాఁచి♦కొనఁగ రామి
యరసి కెలనికి డిగిపోవ ♦ మరలి మరలి
కొమ్మ పుంభావరతి కాదిఁ ♦ గొంచెఁ గాని
కొలఁది యెఱుఁగద మది దొర♦కొన్న వెనుక. 165

సీ. తరళితతాటంక♦ధాళధళ్యంబులు, మెఱుపుఁదీఁగలరీతి ♦ మెఱయుచుండఁ
బరిగళన్మల్లికా♦ప్రసవవిలాసంబు, తరుణబలాకల♦సరణిఁ బరఁగ
నతిరభసచ్ఛిన్న♦హారమౌక్తికములు, వడగండ్లచందంబు ♦ గడలుగొలుప
నూర్పుగాడ్పులతోడ ♦ నోలిమైఁ బర్వుఘు,ర్మకణోదయంబు వ♦ర్షంబు గాఁగఁ

తే. గాంతకబరీభరం బను♦కారుమొగులు
వితతముగ నంతకంతకు ♦ విఱియఁ బాఱెఁ
దన్నుఁ గని సుమాళింపుచు ♦ ధవునిహృదయ
నవమయూరము చెలరేఁగి ♦ నాట్య మాడ. 166

చ. దరముకుళద్విలోచనము ♦ దార్యదుదంచితకాంచినాదమున్
విరమదురోజవల్గనము ♦ విస్థలదూరుకమున్ గళానిరి
త్వరమణితంబు నై సతిర♦తంబు తదాత్వరతస్పృహాపునః
పురిషితపూరితం బగుచుఁ ♦ బొందెఁ గడుం బరిపూర్తి నంతటన్. 167

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రమప్రవర్ధమానకందర్పదర్పశిల్పంబుల నొప్పునప్పడంతితోడిక్రీ
డల నాపుడమిఱేఁడు వేడుకం బ్రవర్తిల్లుచున్నంత. 168

ఉ. పాటిలెఁ గృష్ణవర్త్మ మొక♦పాటిగ నంత వసంతకృంతనో
చ్చాటితహేతిసంపదల♦సత్ప్రసవప్రదరప్రతాపసం
ఘాటహుతాశనోల్ముకని♦కాయమతిప్రతిపాదనోదయ
త్పాటవపాటలాపటల♦పాటలితోపవనావనీకమై. 169

సీ. కమలసౌగంధిక♦గంధవాసితసర్వ, దిక్కంబు లగు కేళి♦దీర్ఘికలును
బన్నీటితూపరఁ ♦ బరఁగించుధారాగృ, హంబులఖేలనా♦డంబరముల
వెలఁదివెన్నెలలఁ జి♦ప్పిలుచంద్రకాంతంబు, మేడలమీఁదిసం♦క్రీడనములఁ
జెంగల్వరేకుల♦సెజ్జల నొప్పఁగ, ర్పూరవేదికలవి♦హారములను

తే. వలిపెచెంగావులను ముత్య♦ములతొడవుల, మల్లెపూవులదండల♦మలయజాంగ
రాగములసంతతము నను♦రాగ మమరఁ, గడపి రాదంపతులు గ్రీష్మ♦కాల మెల్ల.

ఉ. అందము గాఁగ నంతట ఘ♦నాఘనకాలము చాల నొప్పె ని
ర్నిందితగంధబంధనవ♦నీపమనీకమనీభవన్నిజేం
దిందిరబృందముక్తనళి♦నీమలినీభవనాగతారసా
స్పందజుగుప్సదఘ్నయ♦శాయితయాయమరాళజాలమై. 171

వ. అక్కాలంబున. 172

క. మెఱుపులకును నుఱుములకును, వెఱచుట నెపముగ లతాంగి♦విభుకౌఁగిటిలో
నెఱిఁ బొదివి విడువఁ డతఁడున్, వెఱ పుడుపుట నెపముగాఁగ♦విడకుండె సతిన్.

క. ఇవ్విధమున నొండొరుపై, మవ్వంబుగఁ బ్రబలుప్రేమ♦మహిమంబులతో
జవ్వనపుఁబోఁడుములు కను, నవ్విభుఁడున్ సతియుఁ గడప ♦ నంతటిలోనన్.

క. తనవిభుఁ డనిశము నవ్విధ, మున నాసతిఁ బాయకునికి♦బోలెన్ మహిఁ దా
ఘనఫలశాలీక్షుశరా, సనబాణాక్రాంతిఁ జెందె ♦ శరదృతు వమరన్. 175

క. ఆరమణీరమణుల కా, శారదవేళలు గరంబు ♦ సరసతఁ బెనిచెన్
శారదగంధానయనవి, శారదపవనములు ఘర్మ♦సలిలము నడపన్. 176

స్రగ్ధర. హేమంతం బంత నంత♦ర్గ్లాతకమలబలో♦దీతవిస్ఫీతశీత
క్షామాత్మస్వామిధామ♦క్రమణకృశవపు♦ర్షప్రవిశ్రాణితాతి
క్షేమప్రేమప్రకామ♦శ్రితరతముదిత♦స్త్రీముఖవ్యూహసాహా
ద్దామందానందదిందూ♦దయకలనబలెన్ ♦ యామినుల్ మెచ్చ వచ్చెన్. 177

క. అగలునఁ జవ్వాదినిఁ దే, మగఁ బూసినయట్టివజ్ర♦మణిసౌధములన్
బిగికౌఁగిటఁ జేర్చె విభుం, డిగురాకుంబోఁడి నట్టి♦హేమంతమునన్. 178

వ. అంత. 179

శా. అన్యోన్యోన్నతిఁ బొల్చె మాఘము లనం♦గాసంగభృంగౌఘమై
యన్యక్కారతుషారభృత్యవరశై♦త్యాచ్ఛన్నకందర్పదో
ర్జన్యాసంగమసంప్రవర్ధితపరీ♦రంభక్రియాసంభృతా
న్యోన్యాంగప్రసభప్రవేశయువయు♦గ్మాంతఃకృతిశ్లాఘమై. 180

తే. మఱుతపసిమిడిగింజెముల్ ♦ నులజడిజిగి
దోమతెరమంచములు హసం♦తులు జవాది
యగళుసిరులు చిన్నెలు గాఁగ ♦ నతఁడు గడపెఁ
జలినెలలు తద్వ్యథూకుచ♦శరణుఁ డగుచు. 181

వ. తదనంతరంబ. 182

మాలిని. వికసితఘనసూనో♦ద్వేలజాలప్రవాళ
ప్రకటకపటరూఢ♦ప్రౌఢకీర్తిప్రతాప
ప్రకటజయసమంచ♦త్పంచబాణాస్త్రప్రౌఢా
యకశుకపికకాంతం ♦ బై వసంతంబు వచ్చెన్. 183

ఉ. శాలికత్రో వనీరతుల ♦ భాసిలుచేనికిఁ గుంకుమాంకరే
ఖాలలితస్తనగ్రహణ♦కాంక్షను వాతెఱవాంఛచేతఁ ద
ద్వేళఁ గడుం బచేళిమభి♦దేళిమదాడిమకేళిమత్తకీ
రాళియు బాలపల్లవర♦సాకలనాకులకోకిలంబులన్. 184

తే. ఇవ్విధంబున నతఁ డెల్ల♦ఋతువులందు
నంతకంతకు మఱి ప్రేమ ♦ యగ్గలింపఁ
దత్తదుపభోగ్యవస్తుసం♦తతులచేత
మిగుల నింపుగ రమియించె ♦ మగువఁ గూడి. 185

చ. అరుదుగఁ దెచ్చుకోలుపొల♦యల్క నొకప్పుడు మార్గంబుగాఁ
బొరలిన నింతసాహసము ♦ పోలునె మీ కని నవ్వునవ్వధూ
వరులఁ బ్రవాళశయ్య యిరు♦వంకలఁ దత్తనుతాపయోగని
స్సరదకలంకఫేనలవ♦జాలవిషంబున డాలు సంధిలన్. 186

క. ఆమనుజాధిపుఁ డభినవ, కౌముదికిని వరుసఁ దప్ప♦క సమానమనః
ప్రేమలు మీఱఁగ దక్షిణ, తామహనీయుఁ డయి నడపె ♦ దర్పకలీలల్. 187

చ. అభినవకౌముదీరమణి ♦ యంతటిలో నొకనాఁడు రాగసా
రభము దలిర్పఁగాఁ దనుఁ ది♦రంబుగ వీణియఁ బూని పాడుచున్
శుభగతిఁ గొల్వఁ దత్పటిమ♦సొంపు వినం బిలుపించె భూమివ
ల్లభుఁ డొకయింతిచే మధుర♦లాలస నచ్చటి కాదరంబునన్. 188

తే. ఇట్లు పిలుపించి తద్గాన♦ మించుకంత
యూఁకె వినునంత నధిపుఁ డో♦యబల నినుఁ బ్ర

వీణ యన విందు నేను ద◆ద్వీణ నీవు
పుచ్చుకొని పాడు మంచు నా◆పొలఁతిఁ బలికె. 189

క. పలికిన నినుఁ గాదన భీ, తిలి యిటు నటుఁ నట్టుకొట్టు◆ తెఱవ తెఱఁగు భూ
తలవిభుఁడు చూచి యిది యే, మలికుంతల తెలుపు మనుచు◆నడిగెఁ బోరిఁబోరిన్.

తే. అడుగుటయు నీవిపంచిస◆మంచితశ్రు, తిప్రకాండములకు జగ◆తీతలేంద్ర
మామకస్వరపటిమస◆మాన మగునె, కాదొ యనియెడుశంకయొ◆క్కటిజనించె.

క. నా విని యందుల కేమి స్వ, భావగతిం బాడు మనిన ◆ భామిని గాన
ప్రావీణ్యముఁ జూపెను గడు, నావీణియ శ్రుతులు గితులు ◆ నధరితములుగాన్.

క. విభుఁ డపు డాకంఠస్వర, విభవమునకు నేరుపునకు ◆ వెఱఁ గొందెఁ గడుం
ద్రిభువనదుర్లభ మిది యని, యభినవకౌముదియు మిగుల ◆ నద్భుత మొందెన్.

వ. పదంపడి యొక్కింత విచారించి మేదినీనాయకుండు మధురలాలసం జూచి. 194

క. నీ వాయించువిపంచికఁ, దేవలయున్ దానికొలఁదిఁ ◆ దెలియుద మనినన్
భూవలయాధీశ్వరునకు, నావనరుహదళనిభాయ◆తాక్షి వినీతిన్. 195

ఉ. ఏరికి నెట్లు దోఁచిన స◆హించుట గాని నిజంబు చెప్ప కే
నేర మఱుంగుపెట్టి ధర◆ణీవర యింకను నీవు మత్స్వరో
దీరణ మెత్తికోలునకు ◆ నీడుగఁ బల్కెడువీణ లేద యెం
దారసి చూచినం గొలుప ◆ బాత్మకు దానను బాట మిక్కిలిన్. 196

తే. నగర నవ్వీణయునికి భూ◆నాథ యేను
వినుచుఁ జూడఁగవలయు నం◆చును దలంతు
దీనికొలఁది యేపాటియో ◆ దేవరకును
తెలియఁ బరికించితిరె తేట◆ తెల్లముగను. 197

వ. అనుటయు నమ్మహీపాలుం డబ్బాలికతో ని ట్లనియె నేటివర్తమానంబు వీణియలందు నిదియె యుత్తమం బగుట చిత్తంబున నిడి యేను మొదల నుండియు దీనిపరిచయంబునం దగిలియుండుటం జేసి యిప్పటిదాఁక నెప్పుడు నధికంబునకు బుద్ధి పాఱదు గాని యిప్పుడు భవదీయగానంబు వినంగ మంద్రమధ్యమతారస్వరవిలాసవిశేషంబుల కిదియ కడకత్త్య మనియు నివ్వీణియపలుకులు సమగ్రంబులు గా వనియును నామనంబునకు సరిదాఁకి యున్నయది యని యభినవకౌముదిం జూచి దీనికంఠస్వరంబునకుఁ దగినవీణియ యెక్కడనేనియుం గలదొకో యనిన విని యాభామిని యోభూవర దేవరకు గానప్రసంగంబున ము న్నేను విన్నపంబుచేసితి మదీయం బైనయీవల్లకి యెల్లవీణియలకు నెక్కుడని తొల్లి తుంబురుండు మెచ్చి ధరియించియుండుఁ దనకుం బ్రియశిష్యురాలం గావున నతండు నాకు నొసంగె నింక నింతకంటె నుత్తమంబు లెక్కడం గలిగెడు నని పలికి యొక్కింత చింతించి యి ట్లనియె. 198

క. ఆతుంబురుఁ డీసందున, గీతకళఁ నారదునకుఁ ♦ గీడ్పడియె ననఁ
భూతలనాయక వింటిని, జేతోగతిఁ దెలియు మేవి♦శేషము గలదో. 199

వ. అనుటయు నమ్మాటవలనఁ గళాపూర్ణుండు మున్ను మధురలాలసకథలలో
దనకు వినఁబడిననారదునితుంబురునిజయోద్యోగంబు దలంచుకొని తత్ప్ర
గంబున నిజపూర్వజన్మవృత్తాంతంబు సంస్మృతం బైన నందు మృగేంద్రవాహ
నామందిరగుప్తం బైనతనవిపంచియునికి చింతించి మదాశయవృత్తికంత స్వ
బునకు నదియె తగినది యని హృదయంబున వితర్కించుచు దానిం బరిక
తెప్పించుట కుద్యోగించి యాచంచలాక్షిం జూచి యింక నొక్కవీణియ యొక్క
చోట నున్నయది నీదుపాటకు ననురూపంబు గాఁబోలు నని పలికెఁ దత్పలుకు
లకు మున్న యభినవకౌముదిం దదీయసఖులు ప్రక్కబరడి యొక్కెడం దో
గఁ దోడ్కొని పోయి యేకతంబున నిట్లనిరి. 200

క. అకటకట ముగుద వన్నం, తకుఁ గలవు సపత్నిపాట♦తగులందుఁ గడుం
బ్రకటించుపతికిఁ దోడై, వికసిల్లుచుఁ జెప్పె దెచటి♦వీణెలసుద్దుల్. 201

తే. ఆకెగానంబు నీవీణె ♦ నతికరించు
టాదియందునె యెఱిఁగి చు ♦ మ్మతఁడు నేఁడు
పిలిచి తెప్పించి నిన్నింత♦చులుకఁ జేయు
కొఱకె తప్పదు మామాట ♦ యెఱిఁగికొనుము. 202

ఉ. నేఁడు దలంప నీవరుఁడు ♦ నీభవనంబునఁ బాట వించు ను
న్నాఁడట యాకెమీఁదట మ♦నం బిడఁడే నిడుఁ గాక యంతటం
బోఁడిమిఁ బిల్వఁ బంచెఁ దల♦పోయఁగ నింకొకవింత యాకెపి
ల్లాడికరంబు ప్రేలఁ బది♦లంబుగఁ దాల్చినవాఁడు చూడవే. 203

చ. ఎఱుఁగవు గాక యొక్కవు డొ♦కించుక మార్గ మిడ్డఁ గూర్చి
గొఱఁతయె యెంత చెప్పినను ♦ గోమలి నేరవ యల్కఁ దెచ్చుకో
నెఱయ నధీనవౌ ఱెఱిఁగి ♦ నేఁ డిదిగో కయికొమ్మి మిక్కిలిఁ
నెఱినె యతండు నీవు విన ♦ నేర్చెడి మాపలు కెప్ప డేనియున్. 204

క. పడఁతి యెటులయినఁ బ్రాణముఁ, బిడికిటఁ బట్టుకొని నేఁడు ♦ ప్రియు
పుడువలెఁ బలుకక యించుక, తడ వుండుము మాఱుఁగాను ♦ దాలిమి

తే. మధురలాలసపాటపై ♦ మదిని దనకు
నింత వేడుక గలిగిన ♦ నేకతమున
సతతమును వింటి గాక యి ♦ ట్లతఁడు నిన్ను
నోటఁబఱచుట దగునె నీ ♦ కోర్వఁ దగునె. 206

క. కావున నీయోటమి నీ, కేవెరవునఁ బాయునది య♦ధీశుఁడు తానే
కావించు క్షణము పలుకక, నీ వుండిన నేమెఱుఁగమె ♦ నెయ్యము కొలఁ

వ. అని బోధించినఁ దనమనంబున నాయించుఁబోఁడి. 208

క. నా నెయ్యపుఁదమిమహిమము,చే నప్పుడు విభుని తెఱఁగు ♦ చింతింపఁగ లేఁ
గాని సఖీజనకథితం,బైనది యింతయు నిజంబ ♦ యారసి చూడన్. 209

క. కావున నేఁ జనువులకుం, బోవుట యిఁక ననుచితంబు ♦ బుద్ధిఁ దలంపం
గా వినువారలు నగరే, తా వలపున విభునికొదవఁ ♦ దలఁపనికాంతన్. 210

వ. అని విచారించుచు వారి కప్పటికిం దగినయుత్తరం బిచ్చి నిశ్చలం బైనధై
ర్యంబున నెప్పటియట్ల ప్రవర్తిల్లుచుండె నంత నాఁటిరేయి భూనాయకుండు
తదీయగృహంబున కరుగునప్పుడు. 211

క. నాయకునిరాకఁ గనుఁగొని, యాయచ్చరపూవుఁబోఁడి ♦ యత్యంతపరి
స్ఫాయద్భక్తి వినీతి వి,ధేయత ఘనసంభ్రమమునఁ ♦ దేటపడంగన్. 212

శా. అత్యంతంబు నలంకరింపనిమనో♦జ్ఞాంగంబుతో దేనికిం
బ్రత్యుత్థానము చేసి మానికి బలెం ♦ బాద్యాదిసంపూజనా
కృత్యంబుల్ ఘటియించెఁ గాని సరసో♦క్తిస్మేరవీక్షాదిలా
లిత్యం బేమియుఁ జూప దయ్యె రతికే♦ళీరాగరమ్యంబుగన్. 213

క. తలిమముపై నెరసులు గిర,సులు లేకుండంగఁ దుడిచి ♦ సుకిదడిమపుదు
వ్వలువ పయిఁబఱచి తలగడ,నిలిపె విభునిశయనమునకు ♦ నెలఁతుక యంతన్.

వ. తదనంతరంబ యందు నాత్మేశుండు పవ్వళించియుండ నాచంచలాక్షి చేరువఁ
దా నొక్కపసిండిగద్దియం గూర్చుండి యాకుమడిచి యొసఁగుచుండెఁ దత్ప్రకా
రంబు గనుంగొని యాభూరమణుండు తనమనంబున. 215

సీ. శృంగారగంధి యై ♦ చిఱునవ్వు తెలిడాలు, చెక్కుటద్దములపైఁ ♦ బిక్కటిల్లఁ
బుష్పబాణోద్ధతిఁ♦బుంఖానుపుంఖమై, తొలఁకుచుండుఁ గటాక్ష♦విలసనములు
నాకూతగర్భంబు♦లగుచుఁ దేనియలుట్టఁ, గలికిపల్కులు ప్రవ♦ర్తిలుచు నుండు
గుబ్బచన్నులకెలం♦కుల నారు ఫ్రొసిన, యట్లుప్పతిలుఁ బుల♦కాంకురములు

తే. వచ్చి యే నిట్లు నిలిచిన ♦ నెచ్చెలువకు
నిప్పు డవి మాని యేమకో ♦ యిట్లు శుష్క
వినయభక్తిపాతివ్రత్య♦విహితవిధుల
నన్ను వంచింపుచున్నది ♦ నళినవదన. 216

వ. అని సంశయించి నేఁటిపాట లీపాటలగంధికిం గౌటిల్యకారణంబు గాఁబోలుఁ బరీ
క్షించి చూచెదం గాక యని యాకమలవదన కిట్లనియె. 217

ఆ. నీ విదేమి చెప్పు ♦ నేఁ డొకలాగున, గానుపించుచున్న♦దాన వబల
యెపుడు నే నెఱుంగ ♦ నిట్టివి నీయందు, ననుడు మాఱుపలుక ♦ కబల యున్న.

ద్వ్యక్షరికం. నానెమ్మనమును మానీ, మాననిమానమున మనను ♦ మన్నన నన్నో
మానిని నీమనమున నను, మానము మానమును మాని ♦ మనమును నెమ్మిన్.

వ. అనుడు నచ్చెలువ సొలయుచు నిట్లనియె. 220

ఉ. పాటల గెల్చినట్టిసతి • పల్కులు పల్కులు గాక యిట్లు నే
డోటమి నున్నమాపలుకు • లోనృప యేటికి నీకు వట్టియీ
మాటల కేమి ప్రౌఢు మది • మక్కువ వే ఱొకచోట నుండఁగా
బోటుఁదనాలు చన్నె మిము • బోంట్లకుఁ దక్కినవారికిన్ వలెన్. 221

ఉ. మాపని యేమి యున్నయిది • మానక యొక్కపుడీ తెఱంగునన్
మీపాడగాన్పు గల్గుటయు • మిక్కిలి నబ్బుర మింతనుండి మీ
కీపరిపాటి సేవ రచి • యించుట కే తగినట్టిదాన నో
భూపవరేణ్య యేను బెఱ • పోఁడుము లెంతటిదన్వ మా కికన్. 222

చ. అనయము నట్టిమన్ననలు • నాబహుమానము నాప్రియంబు నా
చనువును గల్గి యున్నపుడ • చచ్చుట యుక్తము మాకు నట్టిశో
భనగతికిన్ విరోధి యగు • పాపపుటాయువు దిట్టుకొంటగా
కనియెడి దేమి యున్నది న • రాధిప నిన్ను గుణైకభూషణున్. 223

క. సంగీతకళలఁ జెలఁగుకు, రంగాక్షి బెడంగులం గ • రంగుట దప్పో
భంగించి యితరకాంతఁ దొ, ఱంగుట తప్పో తడంబ • ఱచి పురుషులకున్. 224

క. నా విని యేయపరాధము, నావలనం గలుగఁ దెలిసి • నారీమణి యీ
భావమున నెన్నియేనియు, భావంబులు ముట్ట దూఱి • పలికెదు గినుకన్. 225

చ. పయికొని నన్ను నిట్లు మరు • బారికి లోనుగఁ జేయఁ బూని యే
నియతియొ వట్టినందియము • నీ కొనరింపఁగఁబోలుఁ గాని య
ట్టియహిత మేను నీకును ఘ • టింపను మీచరణంబుమీఁది యా
న యనుచు లేచి వచ్చి పతి • నాతిపదాబ్జము వట్టెఁ బట్టినన్. 226

ఉ. ముట్టకు చాలుఁజాలుఁ గడు • మోహపుదేవ్రులకాళ్లు పట్టుకో
నెట్టును జెల్లుఁ గాక ధర • ణీశ్వర యేటికి వట్టిదోసముల్
గట్టెదు నాకు నంచు నెడ • గాఁ జరణంబు దరల్చికొంచుఁ దా
బట్టెఁ దదీయహస్తములు • భామిని యేఁపుచు రెండుచేతులన్. 227

ఆ. అతఁడు నోసరోరు • హాక్షి నీకంటె మో, హంపుదేవు లెవ్వ • రంచు సతినిఁ
గ్రుచ్చి కౌఁగిలించు • కొని యెత్తి యక్కునఁ, గదియఁ జేర్చుకొనియె • గారవము
[న.

ఉ. అత్తలిరాకుఁబోఁడి యపు • డక్షుల నశ్రుకణంబు లొల్క డ
గ్గుత్తికతోడ నీదయకుఁ • గూర్మికి లాలనకుం గొఱంత రా
జోత్తమ కల్గునే కలుగ • దొక్కపుడున్ మఱి యేమొ నేఁడు నా
చిత్తములోన మాన దొక • సిగ్గును విన్నఁదనంబుఁ దాపమున్. 229

వ. అనుటయు నమ్మహీకాంతుం డోకాంత నీచింత తెఱంగే నెఱుంగుదు నేఁటి
దాఁక నెందు నద్వితీయం బనఁ బొగడ్తఁగాంచిన నీవిపంచి యితరనారీగానంబు

చేత నవమానితస్వాంతం బగుట యెట్లని వగచుచున్న దానవు దానికంటె న త్యుత్తమం బైనవిచిత్రవల్లకి యొక్కటి యేను మత్పూర్వజన్మంబున ధరియించి నది యొక్కచోట నున్నది యని విన్నవాఁడ నది యెటుల నైనను సాధించి తెచ్చి తద్వాదనాభ్యాసంబుతోడ నైన నిన్నెంతటివారికిని మీఱ శక్యంబుగాని గానవిద్యనుద్యోతించునట్లు చేసెద నమ్ము మనియె నవ్వనితయు నతండు పూర్వజన్మంబున మణికంధరుం డనుగంధర్వకుమారుం డగుటఁ దాను నెఱింగినది గావున నతనికి నట్టివీణె గలుగుట సంభవించున యని మనంబునకు సరిపుచ్చుకొని సంతసిల్లెఁ గళాపూర్ణుండు నవ్విధంబున నవ్వనిత డెందంబుకందు వాపి సాంద్రానందంబున నభిమతక్రీడల రమించె మఱునాఁ డచ్చెలువ నెచ్చెలులముచ్చటలవలనఁ గర్ణాకర్ణిక నవ్వార్త మధురలాలసచెలికత్తెలు విని యన్నెలఁత కెఱుంగించిన నయ్యంగన తనమనంబున. 230

క. గానాదికళల కొదవలు, దాన తగం దీర్చి పతి ము♦దం బొనరింపం
గా నునికి కెనయె పతి దమ, గానాదుల మెచ్చఁ జేయు♦కాంతలబ్రదుకుల్. 231

ఆ. నాకుఁ దేఁ దలంచు♦లోకోత్తరపువీణెఁ, దనకు నొసఁగఁ జేసి♦కొనియె నౌర
వరునిప్రేమ నడువఁ ♦ దెరవాటు గొట్టె ని, ట్లుండ వలదె జగతి ♦ నువిద యైన.

చ. అని తలపోయుచుణ్ జలరు♦హానన దాన నొకింత వింతరీ
తిని గనుపట్టఁ గన్గొని ర♦తిక్రియ వేళఁ దదీయచింతమా
న్చి నతఁడు కాళ్లమీఁదఁ బడి ♦ శీఘ్రమ తత్పదభూష లప్పది
గ్జనపతిదారమాళిమణి♦సంతతిఁ జేయఁ గృతప్రతిజ్ఞుఁ డై. 233

తే. ఈగతిం దనకాంతల ♦ కిరువురకును, దా నొడంబడినట్టియ♦ర్థములు రెండు
తలఁపులోపలనుండఁ ద♦త్సాధనార్థ, మొక్కవేళ నృపాలుఁ డి♦ట్లూహఁ జేసె.

సీ. అభినవకౌముది ♦ కావీణె యున్నచో, టెఱిఁగించి పొమ్మన్న ♦ నిపుడ పోయి
తెచ్చుకోనోపుఁ దా ♦ దివ్యకామిని గాన, నైన నా కనుచితం ♦ బట్ల పనుప
దాన మత్సామర్థ్య♦హీనత దోఁచుఁ గా, వున నట్టుగా దేను ♦ జనులఁ దగిన
వారిఁ బంచినవిఘ్న♦కారు లెవ్వరు గల, రో మాన్చుకొన సమ♦ర్థులుగ వలయు

తే. నింక నటు గాక తద్దేశ ♦ మేలుదొరకుఁ
జెప్పి పంపిన నతఁడ యా♦శించునేమొ
యిన్నియును మాని యే నెదం♦డెత్తి చనిన
నదియుఁ దస్మార్గరిపులసం♦పదలు చేరు. 235

వ. ఇంక మధురలాలస కొడంబడినయందియలు సాధింప దిగ్విజయంబునందుఁ గాని శక్యంబుగా దని తోఁచుచున్నయది యని విచారించి యూహాపోహార్థంబున సకలనిజకార్యభారధౌరేయు సత్వదాత్మనామధేయుం బిలుపించి. 236

క. లోనికి నపు డెవ్వారిని, రానీకుండంగ ద్వార♦రక్షుల నిడి థా
త్రీనాథుండే మంత్రవి, థానోచితభవనమున స♦తంబును దానున్. 23

తే. ఏగి తనతలంపుం బ్రకార ♦ మెల్లఁ జెప్ప
నధిప సరిదాఁకెఁ గద నేఁటి♦యత్న మెల్ల
నాఁడు మధురలాలసలక్ష♦ణములు చూచి
యే వినినమాట కని ప్రీతి ♦ నెసఁగ నతఁడు. 23

తే. అనుడు నతఁ డట్ల యవు నని ♦ యవుడు నగుచు
నింక దీనికిఁ గర్తవ్య ♦ మెద్ది మనకుఁ
బదియుఁ బదియునుగా నీతి♦పదవి నరసి
తెలియఁ దగు నని యి ట్లని ♦ పలికె మఱియు. 23

ఆ. అనఘ శ్రుతిచతుష్ట ♦ యైకాదిగమ్యమై, నిపుణమ [illegible] ♦ [illegible]
గడు నపూర్వఫలము ♦ గావించుమంత్రంబు, యజ్ఞ [illegible] ♦ [illegible]. 24

క. నాకుం జూడఁగ నీతిక, ళాకలనము లల్పశౌర్య♦ [illegible]
కేకార్యమునకు వచ్చుజ, యైక [illegible]దము శౌర్యబలము ♦ [illegible]. 24

తే. ఎచట నెపు డెద్ది చేఁబూని ♦ యెట్టి నాని
ప్రబలశౌర్యంబు దాఁకి ప♦రాక్రమించు
నదియె పోరికిఁ దగుదేశ ♦ మదియె సమయ
మదియె కైదువు శక్త్యంబు ♦ సతఁడె గెలున. 24

ఉ. ఆల మొనర్పఁ బూనురిపు♦నగ్రమునం గనుఁగొన్న [illegible]
భీలపుఁదేజ మప్పు డటు ♦ బిట్టుదయించును శౌర్యశాలికిన్
జ్వాలలు మున్ను గూర్చుకొని♦వచ్చి దహించున [illegible]
త్కాలికహేతిసంపదలఁ ♦ గాక [illegible]. 24

ఉ. ఏనుఁగు శైలతుల్యత వ♦హించియు మందగతిత్వదో[illegible]
బూనుట వధ్యభావమును ♦ బొందెఁ దనుస్థితి [illegible]
చానన మెంతయున్ సరభ♦సాతిశయోత్పతన[illegible]
బూనుట ఘాతుకత్వమును ♦ బొందె జయంబులు శౌర్య[illegible]. 24

క. సకలకళానిపుణులు నే, వకులై కొలువంగఁ బ్రతా[illegible]♦[illegible]
చుకొనుం గావునఁ బోలవు, సకలకళలు నొక [illegible]♦[illegible]. 24

చ. ఇనుఁ డొకచో నొకింత యుద♦యించినమాత్రన విచ్చిపో[illegible]
చ్చినపెనుచీఁకటుల్ నిరవ♦శేషముగా నవి యట్లు విచ్చిపో
వనయము శీతధామునిక♦ళౌఘమ్ము జావిధి నైన నీనిచే
తన కనరాదె యేరికిఁ బ్ర♦తాపకళాగుణతారతమ్యముల్. 24

చ. ఒకఁ డొకకేల నొంచె నధి♦కోన్నతిఁ బేర్చినమేరుశైలనా
యకుఁ బెఱవేల్పు లందఱుఁ జి♦రాశ్రయణంబున వంపలే రొకిం
చుకయును బుద్ధిలో నరసి ♦ చూడ జగంబుల నుగ్రుఁ డక్షప్రసి
ద్ధికి బుధులం బ్రసిద్ధికిని ♦ చెల్లము గానివి సూ ఫలస్థితుల్. 247

మ. ఇది యత్యంతము దుష్కరంబు సుకరం ♦ బీకార్యముల్ భేదచిం
త దగుం గొంచెపుఁగార్యకర్త యెడ న♦త్యంతప్రతాపాఢ్యునం
దది యెంతే విఫలంబు దారువులశు♦ష్కాశుష్కతాభేద ము
ద్యదతిస్ఫూర్జితదావపావకు నెడల్ ♦ వ్యర్థంబు గాదే కడున్. 248

క. కావున శూరుం డుత్సా, హావేశం బైనయపుడె ♦ యహితులమీఁదల్
వేవేగ దరిఁడు గదలం, గావలయుం గదల నిపుడు ♦ కాలోచితమున్. 249

చ. అన విని సత్వదాత్ముఁడు ధ♦రాధిపుతో వినయంబు మీఱ ని
ట్లను మనుజేంద్ర నీవు గను♦నట్ల నయస్థితి నేను గాన నే
ర్తునె యయినన్ మనంబునకుఁ ♦ దోఁచినలాగున విన్నవింతు నీ
యనుమతిఁ జేసి నిర్భయత ♦ నాప్తుల కిచ్చక మాడ వచ్చునే. 250

ఆ. ధరణినాథ కడుఁ బ్ర♦తాపోజ్జ్వలం బైన, నీదుభావమునకు ♦ నాదుమృదున
యోక్తి యొకటఁ గొంత♦యొప్పైనఁ గైకొమ్ము, జ్వలితఖడ్గమునకు♦జలముపోలె.

ఆ. నృపతి నీతిపథము ♦ నీరీఁదువాఁడు తె, ప్పను గదా కులుండు ♦ పథ్యవిధిని
విడిచియును నొకొక్క♦యెడ జయించుట గల, దైన నిందఁ జెందు♦నజయమైన.

క. నీతిపథంబున నడుచు మ, హీతలనాయకున కొక్క♦యెగ్గొదవినఁ దా
రాతని నిట్టట్టనరు వి, ధాతం దిట్టుదురు గాని ♦ ధరణిఁ లోకుల్. 253

తే. ఎందు నీతివిహీనుని ♦ జెందునట్టి
సిరిని దిట్టుదు రెట్లు దాఁ ♦ జేరె నతని
ననుచు భూజను లందఱు ♦ నినుముఁ గూడి
యున్నయగ్నికిఁ బెట్టు రా♦కుండు నెట్లు. 254

ఉ. ఏయెడ నెంతయున్ వినుతి ♦ కెక్కినయట్టిబలంబునం దనూ
చ్ఛ్రాయము పేర్మిచేతఁ దముఁ ♦ జాలఁగ మించినసామజంబులన్
ధీయుత యడ్డకట్టుకొని ♦ తెచ్చి నరుల్ దమ కెక్కిరింతలం
జేయుట నీతివైభవవి♦శేషము గాదె తలంచి చూడఁగన్. 255

ఉ. ఇమ్మెయి నాచరింపఁ దగు ♦ నీపని యీపని యిట్లొనర్ప సా
ధ్యమ్మగు నన్న యుక్తియె క♦దా భువి నీతి యనంగఁ దద్వివే
కమ్ము మహాబలాఢ్యునకుఁ ♦ గానఁగ రాదు పురత్రయీజయా
ర్థమ్ము నగంబు చాపముగఁ ♦ దాల్చినరుద్రుఁడె సాక్షి దీనికిన్. 256

ఆ. వింటఁ దొడిగి యేయ ♦ వెసఁ జను నెంతద, వ్వంతదవ్వు చనునె ♦ యంపకోల

దేవుఁ డైనరిత్త◆చేనైన నటు గాన, బలిమికంటె ◆ నీతిబలిమి లెస్స. 257

ఆ. వినునృపాల సంధి◆విగ్రహంబులు యాన, మాసనంబు ద్వైధ◆మాశ్రయము నన
దనర షడ్గుణములు ◆ దగువేళ నలుప మే, లొనఁగు ననమయప్ర◆యుక్తిఁ గీడు.

ఆ. ధరణి సామభేద◆దానదండము లన
నాల్గుపాయము లని ◆ నామములును
లక్షణములు చెప్ప ◆ దక్షు లిందఱు ప్రయో
గాప్రయోగవిధులు ◆ గలుగుటరుదు. 259

ఆ. గోరఁబోవుపనికి◆గొడ్డలియును దాన, నలుపుపనికిఁ గోరు◆బలె నృపాల
గురులఘువ్యవస్థ ◆ యరయ నీచతురుపా,యప్రయోగకరణ◆మనుచితంబు. 260

సీ. సరిగాఁగఁ బదవులొం◆డొరులకు నడవఁగా, సమవివక్షునియందు ◆ సామవిధియు
మూలబలంబుపెం◆పున దుర్జయుం డయి, పేర్చుశాత్రవునందు ◆ భేదవిధియు
నెందును సంధిని ◆ హితులబలంగంబు, చే నొప్పురిపునందు ◆ దానవిధియు
సాధునిశ్చితపరా◆జయుఁ డై విహీనబ, లుం డైనయరియందు ◆ దండవిధియు

తే. నలుపవలయు ధరాతలే◆శ్వరవరేణ్య
బుద్ధియందు క్షయస్థాన◆వృద్ధు లన్మత్రి
వర్గము నెఱింగి పంచాంగ◆వర్తనములఁ
దెలిసి శక్తిత్రయంబున ◆ వెలయవలయు. 261

సీ. మంత్రగోపనము నే◆మఱుటయు దీర్ఘచిం, తయు నిరర్థకపుఁజిం◆తయుఁ బ్రనాప
విరహితత్వము బుధా◆విజ్ఞానము శుభాప్ర, యోగంబు విషయాను◆రాగిత యు
ననృతంబు నాలస్య◆మును నాస్తికత్వంబు, నర్థంబులందు న◆నర్థమతియు
దీర్ఘసూత్రత్వంబు ◆ దీర్ఘరోషంబు ని, ర్ణీతకార్యము లాచ◆రింపమియును

ఆ. భూమిపతికి దోష◆ములు నివి పదునాల్గు, వీనిఁ దెలిసి నెఱయ ◆ విడువవలయుఁ
గామరోషజంబు ◆ లై మీఱినట్టి స, ప్తవ్యసనములందుఁ ◆ దగుల వలదు. 262

క. కొలిచినవారలజీతం, బులు వేళలు దప్పకుండఁ ◆ బూర్ణముగా నీ
వలయును వారల ప్రేమయు, బలము నృపాలునకు నెల్ల◆పట్లను మిగులన్. 263

క. ఏయేకట్టడ లెవ్వరి, కాయాకట్టడలు దప్ప ◆ కధిపతి ప్రజలన్
నాయమునఁ బ్రోవవలయుఁ గృ,పాయుతుఁ డై తస్కరాది◆బాధ లుడుపుచున్.

క. దండార్హుల దండింపమి, దండానర్హు లగువారి ◆ దండించుట యీ
రెండు నకీర్తిదములు భూ, మండలనాయకుల నిరయ◆మగ్నులఁ జేయున్. 265

క. ఇవి యన్నియు నిపుడు ప్రసం, గవశంబునఁ జెప్పఁబడియెఁ ◆ గాని సకలమున్
దివిదుఁడ వీ వలఘువిధ, ప్రవర్తనము నీక కలదు ◆ పార్థివముఖ్యా. 266

ఆ. సకలదిగ్జయంబు ◆ సలిపినయట్టిమ, దాశయునిజయించి◆నవుడె సిద్ధ
మెల్లదిశల నీదు◆కిల్లాకు సాగుట, యైన నృపులశాంతి ◆ యస్థిరంబు. 267

వ. కావున నీవును జని యీనడుమ నంకురితదర్పు లగుచు నెదుర్పడం గడంగుగ డుసుదార లెక్కడెక్కడం గలరో వారి నుక్కడంచి దిక్కుల నప్రతిహతంబులుగా భవత్ప్రతాపంబు నెఱపుట దగినకార్యంబు దేవరయానతిచ్చినట్ల తదుచిత సమయం బిదియ యెట్లంటేని నీవు మధురలాలసకు సకలదిగ్దేశాధీశశుద్ధాంత కామినీమాళిమాణిక్యనిర్మితనూపురసమర్పణంబు శీఘ్రంబు సేయుటకుఁ బ్రతిన పట్టుట చెప్పుచున్న వాఁడవు తాదృశమంజీరధారణకారణం బైనయానారీమణి యదృష్టంబు శీఘ్రభావిఫలం బగుచు నిన్ను నట్టిప్రతినవట్టించెఁ దప్పదు దానన చేసి జయంబు నవశ్యలభ్యంబ యభినవకౌముదిప్రయోజనంబును దదానుషంగికఫలం బగుచు సిద్ధించుట చెప్పవలద కావున నీతిచాతురీపూర్వకంబు దండయాత్రసలుపు మని యి ట్లనియె. 268

చ. బలములు గొంత శాత్రవుని ♦ బల్మి నడంగినపిమ్మటన్ ధనం
బులపస దండు వెచ్చములఁ ♦ బొల్పఱి పోయినయట్టిపిమ్మటన్
గెలిచినగెల్పు గెల్పె యగు ♦ నీసతిభాగ్యము సార్థమే యగున్
బలధనహాని యింత కడుఁ ♦ బాటిల కుండును నీతిమైఁ జనన్. 269

శా. ఓరాజేంద్ర ప్రదక్షిణక్రమముగా ♦ యుక్తంబు దిగ్జైత్రయా
త్రారంభం బటుగాన గెల్వు మును ప్రా ♦ చ్యావాచ్యపాశ్చాత్యులన్
నీరాష్ట్రంబున కె గ్గొనర్చుటకుఁ బా ♦ ర్ష్ణిగ్రాహుఁ డివ్వేళకున్
సారోదగ్రుఁడు మాగధుం డిపుడు త ♦ త్సంధాన మర్హం బగున్. 270

వ. అని విన్నవించి. 271

శా. సారప్రస్ఫురితాంగపంచకలస ♦ త్సంధ్యాదిషాడ్గుణ్యవి
స్తారోద్యత్సచివైకమత్యకృతమం ♦ త్రప్రక్రియానిర్ణిరో
ధారారూఢితశక్తియుగ్మభృతరా ♦ జ్యశ్రీపరిభ్రాజితా
చారుస్ఫూర్తికళావిరాజిత సమ ♦ స్తక్షోణిభృత్పూజితా. 272

క. బంధురభేరీభూరిధ, ణంధణరవచలితవలయ ♦ నగధాతురజో
బంధుత్వప్రత్యుద్గమ, సంధుక్షితదోఃప్రతాప ♦ శౌర్యకలాపా. 273

మాలిని. గురుతరజయఘాటీ ♦ ఘోటకస్తోమచంచ
త్ఖురపుటదళితక్ష్మా ♦ ధూళిధూమ్యాఫలాయ
త్పరనృపమశకౌఘా ♦ ధర్మవిధ్వంసితాఘా
నరవినుతచరిత్రా ♦ నారభూపాలపౌత్రా. 274

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను మహాకావ్యంబునందు సప్తమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

అష్టమాశ్వాసము.

లాకీర్తిసతీసమ
లాలనఖేలనగుణాచ♦లద్దాక్షిణ్యా
శీలితపుణ్యాజయత్కార
వాలా నంద్యాలకృష్ణ♦వసుధాపాలా.

ఆ. అవధరింపు మమ్మ♦హామాత్యవరునీతి, సరణి విని నగరాజు ♦ సంతసిల్లి
యిద్ధతేజుఁ డాన♦రేంద్రుఁ డిప్పటికిని, మగధరాజు సాధు ♦ దనుచు నెంచుచును.

ఉ. ఆనరపాలుపాలికి ష♦డంతరరాతిజయంబుకల్గియుఁ
మానగుణంబు నాప్తతయు ♦ మాటలనేరుపు ధైర్యముఁ బ్రా
స్థానజనానురంజనసు♦దక్షతయుఁ విసయోపధిశుద్ధిరా
నూనవివేకముం గలన♦యోన్నతు సంపెను రాయబారిగాన్.

సీ. ఆరాయబారియు ♦ నగ్రసంప్రేషిత, జనులచే మగధేశ్వ♦రునకుఁ బ్రెగ్గ
తప్రధానాదులఁ ♦ దగుసామదానవి, వర్తనంబున నిజ♦వసుధకుఁ దేన
యతిగౌరవప్రవే♦శితుఁడై సభాస్థలిఁ, దద్విభుఁ బ్రత్యేక♦దర్శనంబు గాంగ
దేశకాలాదివా♦ర్తాశంసనముఁ బ్రజే, శ్వరుమహిమత్వముఁ ♦ జూపి గడప

తే. దాన నెదిరికి మానంబు ♦ దఱుగకుండఁ, గడును దగ్గనాస్మత్ప్ర♦భునియనాఁ
మఱియుఁ గలనీతిపటిమనా♦త్మప్రభునకు, సతనికిని దాను సంధాన♦మును గూర్చె.

చ. అనుపమనీతిశౌర్యనిధి ♦ యంగమహీరమణుండు సద్విధా
ర్తనమునఁ జాల యంత్రధన♦ధాన్యబలప్రముఖంబులందు నెం
దును గొదలేక యుండఁ గడి♦దుర్గములుం దనరాజధానియుఁ
ఘనపరిరక్షణక్రియఁ ద♦నర్పఁగఁ జేసె దృఢప్రయత్నుఁడై.

క. తనబలనాథుల కందఱు, కును జెప్పించెను గరంబు • కోర్కిఁ బ్రయాణం
బును వారలు నుత్సాహము, దనరఁగ జాటించి రపుడు • తమపాళెములన్. 6

ఉ. అంబుజమిత్రుఁ డంత నప•రాంబుధిఁ జేరఁగఁ బోయె నాత్మబిం
బం బపు డంతకంతకుఁ గ్ర•మప్రభవన్నికటత్వతారత
మ్యంబున సంక్రమించుతదు•దంచితవిద్రుమరాగవీచిశై
త్యంబులఁబోలె రక్తిమము • తద్దయుఁ బూనఁగ వేఁడి మానఁగన్. 7

ఉ. కాలకృషీవలుండు గడఁ•కం బరిణత్యరుణాతపచ్ఛటా
శాలిచయంబు గోసి వెలు•చం బన మోయుచు నున్నవాఁడు గాఁ
బోలును గుప్పగా నన న•భోమణిమండల మంతకంతకుం
జాల విశాల మై చరమ•శైలముచేర్పున నొప్పెఁ జూడ్కికిన్. 8

ఉ. కాలకలాపుఁ డింతయును • గాంచనరేణువు ప్రత్యగాశనాఁ
గ్రాలెడుక్రోవిఁ గూర్చి కరఁ•గంగఁ బ్రవర్ధన మొందుజాళువా
మేలిమిపూదె నాఁ బొలుపు • మీఱె నినుం డది గాఁక యార్పఁగీ
లాలనిమజ్జితం బయిన•లాగునఁ గ్రుంకెను బశ్చిమాంబుధిన్. 9

చ. వడిఁ దనుఁ బాఱఁగాఁ దఱుము • వాసరకర్షకుచేతిభానుఁ డన్
బెడిదపుదుండు మూర్చి కడుఁ • బేర్చుచు రోదసిపేరిపంటచే
నుడుగకఁ జొచ్చురే యనువ•నోద్ధతహస్తిమొగంబునందు నొ
ప్పెడుఘనబిందుబృంద మనఁ • బెంపెసఁగెం గడసంజ చూడ్కికిన్. 10

ఉ. కేశవుఁ డవ్విరాట్తనువు • కృష్ణసమాఖ్య వహింపఁ జేసెనో
యీశుఁడు మూర్తు లెన్మిదియు • నేనికతోలునఁ గప్పెనో సమ
స్తాశలు గూడి వృత్రదను•జాధిపభూమికఁ దాల్చెనో యనం
బేశలతం దమఃపటలి • పేర్చి సమస్తము గప్పె నంతటన్. 11

తే. నింగి యనియెడిప్రత్తిచే•నికిని రక్త
బలియిడి రనంగ నెఱసంజ • తొలుత నమరఁ
దఱుచుగాఁ దాన విఱిసిన • మెఱుఁగుఁబ్రత్తి
విళ్లు నాఁ జుక్క లెంతయు • నుల్లసిల్లె. 12

చ. అరయఁగ నూర్ధ్వలోకము ప్ర•భైకమయం బయి సంశయంబుగా
నరుదుగ నెంతయుం బ్రకట•మై యదిగో గగనంపుఁబ్రాఁతచ
ప్పరముసుషివ్రజంబున వి•భాసిలుచున్నది యంచుఁ జూపఱుల్
గరము కుతూహలంబుమెయిఁ • గన్గొనఁగాఁ దనరారెఁ దారకల్. 13

తే. అంత నమరాధినాథుగృ•హాంగణమునఁ
జాల గందంపుఁగలయంపిఁ • జల్లి రనఁగఁ

దూర్పు దెలు పయ్యె నంత నం♦దును దదీయ
గజము నిలిపిరో యన సుధా♦కరుఁడు దోఁచె. 14

తే. కాల మనుకువిందుఁడు చంద్రి♦కాపటంబు
నేయఁ బన్ని నమగ్గమొ♦కో యనంగ
నవమయూఖాళి గొనసాఁగి ♦ మిగుల నొప్పె
విధుఁ డమరె వానిగృహాభిత్తి♦వివర మనఁగ. 15

ఆ. వెల్లమడుఁగుఁగోక ♦ విచ్చినరీతిఁ బా, లారఁబోసినట్టి♦యందమునను
బిండిఁ జల్లినట్లు ♦ పండువెన్నెలలు గా,యంగఁదొడఁగెఁ ♦ జెలువ మమర నంత.

మ. కలయన్ లోకములందుఁ బర్విసతమః♦కాలుష్యముం జంద్రికా
ఖ్యలసత్సత్త్వగుణప్రకర్షమునఁ బ్ర♦క్షాళించుచుం దద్దయుం
బాలు పొందెన్ ద్విజరాజమండలము పెం♦పుల్ మీఱ నొక్కొక్కచో
జలదం బుండెను మీఁదమీఁద భవదో♦షప్రక్రియం బర్వఁగన్. 17

ఉ. ఇట్టిటు యామినీరమణుఁ ♦ డేచఁగ నెప్పటిలీలఁ జాలఁ జూ
పట్టమిఁ జూచి శ్రీనెలవు ♦ పద్మినిఁ గైకొన కప్పు డక్కటా
గట్టిగఁ దత్ప్రియాళితతి ♦ కైరవిణిన్ వెసఁ జేరె రాజు చే
పట్టినవారు దేవు లను♦పల్కు యథార్థము చర్చ సేయఁగన్. 18

సీ. కొనుఁడి వేవిరులన్నఁ♦గొననేలనినుఁజూడ,మరుఁడురవ్వోడువిరు♦ల్వీరివియనుచు
నీవట్టిమాటల ♦ కా వచ్చు టన్న న, ట్లేమి రా మిది వెల ♦ యింద మనుచు
నిపుడు మీయిష్టంబు♦లిం దెవ్వి యనిన నా,కవ్విడాఁచినగుచ్ఛ♦కము లెయనుచు
నివి చెల్ల కవి యమ్మె♦డివిచాలుఁదలుఁడన్న, నెఱుఁగుదుమిపుడంట♦ మేమననుచు

తే. బైటివాని నొల్లక తడి♦పావడలను, బాదివిపెట్టినయవి దివఁ ♦ బోవునట్టి
యువజనులదంటమాటల ♦ కొప్పి నగుచుఁ, బుష్పలావిక లమ్మిరి♦పువ్వు లపుడు.

వ. అట్టిసమయంబునఁ బట్టణంబునం గలదండనాయకు లందఱుం దమయేలికజయప్రయాణంబునకుం దగినసన్నాహంబున నాయత్తపడుచుండిరి కళాపూర్ణుండు నభినవకౌముదిమందిరంబున కరిగి యయ్యింగురుఁబోఁడితోడ నొకకమలవదన నీకు నెడఁబడినవీణియసాధించుటకు దిగ్విజయం బొనర్చునంతవలసె నేఁటివేకువఁ దత్ప్రయాణం బని యెఱింగించి మధురలాలసపాలికిం జని యాకంజవదనతోఁ ని ట్లనియె. 20

క. నీనూపురంబుమణులకు, నై నిఖిలదిగంతవిజయ♦యాత్ర యొనర్పం
గా నెల్లి మంచిదివసం, బో నెలఁతుక యనుచుఁ జెప్పి ♦ యొగి నలిగించన్. 21

చ. తమతమయంగనల్ కరము ♦ తత్పరతన్ బిగియించుకౌఁగిళుల్
గమనపువేడ్క నించుకయుఁ ♦ గైకొన కెప్పుడు తెల్లవాఱు నన్

తమకము మానసంబులను ♦ దాల్చుచు మాటికి నెల్లవారు సం
భ్రమమునఁ దూర్పు చూడఁ గడు ♦ భాసిలె నాఁటిరేయామ మిక్కిలిన్. 22

సీ. సమకాంతిఁ జదలఁదోఁ♦చనిసీలి గవిసిన, సిడిమ్రాఁకు తుద నడ్డ♦పడఁగ విధుఁడు
వలసినప్పుడు దాని ♦ వ్రాల్చుటకై కట్టి, నట్టిపగ్గములు దీ♦ర్ఘాంశులతలు
రతిరాజు సిరిహెచ్చ ♦ రజనికాళికి నిడి, యాఁడుకోకిల భటుఁ ♦ డంకశోభ
యతనిమీఁద వసంత ♦ మాఁడుకప్రపుధూళి, చంద్రిక విరులు న♦క్షత్రసమితి

తే. యారజనికాళి యెందేని ♦ నరుగఁ దలఁచు
వెఱఁగి ప్రాల్పించుచున్నవాఁ ♦ డేమొ యిప్పు
డతఁడు తల నిడుకొమ్ము నా ♦ నంతకంత
గోరి చంద్రుఁడు పడమట ♦ వ్రాలఁ జొచ్చె. 23

తే. కోడి తపతప ఱెక్కలు ♦ గొట్టుకొనుచుఁ
గూయుక్రమ మొప్పు మీఱ వే♦కువ యనియెడు
కనమ గట్టి వధూమాన♦ధనము దోఁచు
ననమశరుఁడు తప్పటఁ గొట్టి ♦ యార్చె ననఁగ. 24

ఉ. పారదబద్ధసద్ఘుటిక♦పాకపరీక్షగొనంగఁ జంద్రికా
క్షీరమునంచునర్క సమయ♦సిద్ధుఁడు పెట్టె ననంగఁ జాల నొ
ప్పారెను వేగుచుక్క యది ♦ యంటినచోటు సువర్ణ మయ్యెనో
నా రమణీయ మైనయరు♦ణద్యుతి తద్దయుఁ దూర్పు శోభిలెన్. 25

చ. హిమకరుఁ డప్డు డొప్పెఁ బ్రణ♦యించి తుషావృతి నిడ్డ గార్హప
త్యముక్రియ దక్షిణాగ్నిగతిఁ ♦ దాల్చె నగస్త్యుఁ డనూరుదీప్తిసొం
పమరె సముల్లసద్ద్యుతియు♦తాహవనీయము నా నొకొక్కచో
నుముకలబూది చిందినద♦యో యనఁ జిల్లరచుక్క లుండఁగన్. 26

వ. అంత. 27

సీ. సమయవ్యతిక్రమ♦శంకాససంరంభ, జాగ్రదుద్ధితసర్వ♦జనచయంబు
రథ్యకేతనముఖ్య♦రణకార్యఘటనాది, సంభ్రమాకులసూత♦సంచయంబు
ఘంటాకుథాప్రము♦ఖద్విపసన్నాహ, భూరితరత్వరా♦ధోరణంబు
పల్యయనఖలీన♦బంధాదిసైంధవ, కల్పనాలోలాశ్వి♦కవ్రజంబు

తే. తక్రదధ్యుపదంశాది♦విక్రయకర, భామినీహూతివాచాట♦భటకదంబ
సమవలంబితభోజన♦చాపలంబు, నగుచు నవ్వేళఁ దనరె న♦న్నగర మంత. 28

సీ. పొందుగా నందళం♦బులు పల్లకీలు ద, క్షత నాయితము సేయు♦శైబికులును
దగువాహనముల నం♦తఃపురకాంతల, నిడి దిడ్డువైపించు♦హెగ్గడులును
ద్రోవఁ బౌఁజులఁబెట్టి♦దొలుతగాఁ దమతమ, మొనలగల్పఱచుచ♦మూపతులును
నుష్ట్రవామీశక♦టోక్షాదివాహిత, భర్మపేటికు లగు♦భారికులును

ఆ. గరము సంభ్రమింప ♦ ఘనతరమైనతత్కాలకలంబు లపుడు ♦ పొలుపు మీఱెఁ
గైరవప్రియోద♦యారంభఘూర్ణమా, నార్ణవారవంబు ♦ ననుకరించి. 29

సీ. ప్రస్థానసముచిత♦బ్రహ్మమంత్రములభూ, గీర్వాణపంక్తు లా♦శీర్వదింప
జయజయదేవ యన్ ♦శబ్దజృంభణముతోఁ, బిరుదావళులు వంది♦వరులు చదువ
వేత్రహస్తులు పేళ్లు ♦ వివరించి చూప సా, మంతభూనాథు లం♦తంత మ్రొక్కఁ
బట్టపేనుఁగుపైఁడి♦పల్లకి తేజీని, దగ నాయితము సేసి ♦ దండ పెట్ట

తే. జైత్రభేరీధణంధణ♦శబ్దమహిమ, గరము ఘూర్ణిల్లె దిక్కులు ♦ గ్రక్కదలఁగ
లలితగుణయుక్తమగుశుభ♦లగ్నవేళఁ, దనదుభవనంబు వెడలెభూ♦తలవిభుండు.

క. ఇత్తెఱఁగున వెడలి యతం, డుత్తమకరి నెక్కి దిగ్జ♦యోత్సాహవిలా
సోత్తంభనకాహళికా, తుత్తుంభధ్వనులు వారి♦ధులఁ గలఁగింపన్. 31

చ. గురుతరకేతుధూతఘన♦కూటము లైనమహారథంబులుం
జలదవనీధరేంద్రముల♦చాడ్పున నొప్పెడుసింధురంబులున్
మరుదవమాననాచతుర♦మస్ఫుటవేగము లైనవాజులున్
వరభటసంచయంబు గొలు♦వన్ వెడలెం బుర మాతఁ డంతటన్. 32

వ. అప్పుడు. 33

సీ. మిళితభూగగనాంత♦ములసందు విచ్చినఁ, గాన్పించుబ్రహ్మాండ♦కాంతి యనఁగ
దిశ లెన్న చిదిపూర్వ♦దిశ యని బ్రహ్మ ని, ల్పినయట్టిమొదలిటి♦లెక్క యనఁగ
నుదయాచలాధీశు♦నుత్తమాంగంబున, భాసిల్లుహొంబట్టు♦పాగ యనఁగ
గగనాఖ్యపనసవృ♦క్షప్రకాండోపరి, భ్రాజితం బగుపక్వ♦ఫల మనంగఁ

తే. దారకాభర్తృచంద్రికా♦క్షీరభోజ
నాంతమునఁ బూర్వసంధ్య య♦న్కాంత వెలిచి
లీలఁ జేర్చినపసిఁడిప♦ళ్లెర మనంగఁ
దరణి విశ్వంబు గాన్పించె ♦ వరుసతోడ. 34

వ. ఇవ్విధంబున సూర్యోదయంబున సకలజనమనోరంజకం బగుచు నొప్పుచున్నంత.

చ. ధళధళనాయుధద్యుతివి♦తానము గ్రమ్మఁగఁ జాల నొప్పుచున్
వెలువడుసేనలుం బురము♦వీథులు సన్మణిసౌధకోటితోఁ
బొలుపెసఁగెన్ దినేశరుచి ♦ పూగదగద్ధగితాంబుసారిణీ
విలసితపుష్పితోపవన♦వీథులువోలె సురాళిచూడ్కికిన్. 36

క. అంతటఁ బ్రాకారద్వా, రాంతము సమ్మర్ద మెసఁగ ♦ నత్యంతాయు
ష్మంతులము గదా యనుచును, సంతసమునఁ గడచిపోవు♦జను లాడికొనన్. 37

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రమకకంతోత్తరపురద్వారంబు నిర్గమించి తద్బలంబులు నడుచు
నప్పుడు. 38

తే. ఎంతదవ్వులవస్తువు ♦ నెదుటఁ గాన, వైరి ప్రథమనిమేషంబు♦నందుఁ దక్క

దాని నంతన కడచుర♦థ్రవజంబు, వేగమునఁ జేసి రథికులు ♦ వెఱఁగుపడుచు. 39
క. తురగప్రచారమును గుం, జరమదముఁ బరస్పరాతి♦శయచాపగుణ
స్ఫురణము నొదవ నపంకము, నరజస్కము నగుచు మార్గ♦మవు డింపొసఁగెన్.
సీ. జల్లులతోడి పెం♦న్బల్లెంబు లెగవైచి, పట్టుచుఁ బేరముల్ ♦ పాఱువారు
మెఱుఁగులుచూడ్కుల♦మిఱుమిట్లు గొలుపంగఁ, జేకత్తారులబయల్ ♦చిమ్ము వారు
బెడిదంపుటరిగెలు ♦ బిఱబిఱఁ ద్రిప్పుచు, వడి బిల్లుమిరములు ♦ వైచువారు
తెగనిండఁ దిగిచి న♦ల్దెసలకుఁ బొట్టికో, లలుచూపి పల్లటీల్ ♦ దాఁటువారు
తే. నొండొరుల కభిముఖమైన ♦ నుబ్బువారుఁ
గడలు చాపుచు వేడుక♦కయ్యమునను
జెలఁగి తమదొరలకు నింపు ♦ సలుపువారు
నగుచు నీరభటుల్ మించి ♦ రతిశయమున. 41
తే. మునుపుగా నేగి యసిమిగొ♦ల్లెనలు వన్ని
త్రోవ నెక్కడెక్కడ నేమి ♦ గావలసిన
యట్టిభక్ష్యభోజ్యాదుల♦యమ్మకమునఁ
దనియఁ జేసిరి వణిజులు ♦ తద్బలముల. 42
చ. వలసినచోటనెల్ల నభి♦వాంఛితవస్తుచయంబు గల్గుటన్
లలనలు దారు సాంద్రవర♦ణంబుల నొప్పెడుపల్లకీలఁ బోఁ
గలుగుట నర్థవంతులకుఁ ♦ గట్టిన నాన్నృపుదండయాత్ర యిం
పలరఁగఁ జేసెఁ బట్టణము♦నట్ల యనర్గళభోగహేతువై. 43
చ. అలఘుబలప్రతాపయుతుఁ ♦ డై యతఁ డమ్మెయి వచ్చుదండువా
ర్తలు వినుచుం దదగ్రదిశ ♦ రాజులుఁ గొందఱు ముక్తమార్గులై
వలసలు పోవువారుఁ దగు♦వస్తువు లప్పనఁ బంపువారుఁ గే
వలవినయంబుతోఁ గొలుచు♦వారును నైరి యథోచితస్థితిన్. 44
వ. అంత. 45
సీ. సకలసౌభాగ్యల♦క్షణధన్య యైనట్టి, మధురలాలసకు న♦త్యధికపుణ్య
విభవకు జగదేక♦వీరపత్నికి నందె, లఖిలదిగ్దేశధ♦రాధిపతుల
పట్టపుదేవులు ♦ భరియించుమాళిర, త్నములఁ జేయింపఁ ద♦న్నాథుప్రతిన
యేతదర్థంబు దం ♦ డెత్తి తా నిదె యమ్మ, హారాజు వచ్చె మీ♦యర్థములను
తే. ప్రాణముల నిల్పుకొనుఁ డింక ♦ రాజులార
యెదురుగాఁ దగ దిష్టంబు ♦ లిచ్చి యనిపి
యనుచుఁ దనపత్రికలు సత్వ♦దాత్మఁ డనిపె
నరపతుల కెల్లఁ గొందఱు ♦ నడచి రట్ల. 46
క. ఇత్తెఱఁగునఁ దగఁ గానుక, పుత్తెంచిననృపుల నెల్లఁ ♦ బ్రోచుచు నారా

జోత్తముఁడు చని పరాక్రమ, వృత్తిని మత్తిలినగాడ♦విభుపై విడిసెన్. 47

చ. విడిసిన నల్గి గాడపృథి♦వీతలనాథుఁడు క్రోధదీప్తుఁడై
బెడిదఁపులీలఁ బేర్చుఘన♦భీషణసేనలతోఁ బురంబుఁ దా
వెడలి పరాక్రమించెఁ దన♦విక్రమసంపద కోహటించి న
ల్గడల నరాతిసైనికని♦కాయము బిట్టు గలంగి పాఱఁగన్. 48

వ. అట్టిసమయంబునఁ గళాపూర్ణుండు. 49

క. తనదుగుడారముదాఁకను, గనుకని తలఁగఁబడి వచ్చు♦ఘననిజసేనం
గనుఁగొని యోడకుఁ డోడకుఁ, డనుచుఁ గాఢవిభుఁ డనికి♦నఱిమెనె యనుచున్.

క. కానుకలు గొనుచు నిటుఁ బోడ, గానఁగ వచ్చునె యటంచుఁ♦గడుఁ దెగఁ దనపై
నే నిందాఁకం గటకట, యీనెఱి దనకున్న నడఁతు ♦ నిప్పుడ యనుచున్. 51

వ. పరిసరవర్తులం గనుంగొని. 52

శా. తేజిం బల్లనకట్టి కూడఁగ వెసం ♦ దెం డంచు మత్సేనలన్
రా జొక్కండె కలంచి పోఁగలఁడె తాఁ ♦ బ్రాణంబుతో నంచు మ
త్తేజఃప్రౌఢి గణింపఁడె ట్లనుచు నే♦దీయఃకృపాణం బతి
భ్రాజిష్ణుద్యుతిగా నొరం దిగుచుచుం ♦ బ్రస్ఫీతసంరంభుఁడై. 53

వ. పటభవనంబు వెలువడి పగర కభిముఖంబుగాఁ జనుచుండ. 54

ఉ. సాహిణి యంతఁ గూడ రభ♦సంబున వచ్చె సమిద్ధయుద్ధస
న్నాహముఁ జిత్రసత్త్వజవ♦సత్త్వకృతార్యమఘోటకప్రభా
పోహము రోషభీషణవి♦పోషితహేషితభీషితాహిత
వ్యూహము భూరిభూషణస♦ముజ్జ్వలదేహము నెక్కవాహమున్. 55

ఉ. తెచ్చిన నెక్కె నవ్వసుమ♦తీధవుఁ డాతనిపూన్కి చూచి యు
ద్యచ్చతురంగవాహినులు ♦ దారు తదీయబలాధినాయకుల్
హెచ్చినశౌర్యసాహసస♦మృద్ధుల నొండొరు మీఱి తేనికిన్
మెచ్చొనరింపుచున్ వడి న♦మిత్రబలంబులఁ దాఁకి రంతటన్. 56

ఉ. అత్తఱిఁ దద్బలం బరిబ♦లౌఘములన్ నుఱుమాడి వైచె నె
వ్వొత్తుగఁ జుట్టు ముట్టుకొని ♦ యీఁటెల డొంకెనలం గటార్ల బ
ల్గత్తుల నత్తలంబులను ♦ గైదువుపక్కెరజోడు కాలు గే
ల్గుత్తుక డొక్కప్రక్క చెవి ♦ గొమ్మని యేర్పడ కుండునట్లుగన్. 57

ఉ. ఈడితశక్తి నంగజగ♦తీశ్వరుసైనికు లట్లు చెండు బెం
డాడఁగ నాత్మసైనికచ♦యంబు కకావికలై కలంగి య
వ్వీడతఁ బాఱఁ జొచ్చుటయు ♦ వీఁకను గాఢధరాతలేశ్వరుం
డోడకుఁ డోడకుం డని ప♦టూక్తులచే నిజసేన నిల్పుచున్. 58

చ. కడు వడి మీఱఁ దాఁ దోలుతఁ♦గా రథముల్ బలిపించి ఘోరపుం
బిడుగులవోనితూఁపు లరి♦బృందముపైఁ బరఁగించె నాతనిం
గడచి తదీయసేనలును ♦ గ్రమ్మె నరాతులమీఁద సాహసం
బడరఁగ జేపఁ జెర్దిగిచి♦నట్లు సమస్తము నెక్కుమొత్తమై. 59

క. ఆకతినపుకొత్తలకుల్, గాక కలంగఁబడి నాల్గు♦గడలకు విచ్చెన్
జీకాకుపడుచు నంగమ, హీంకాంతునిసేన లెల్ల ♦ నెంతయు భీతిన్. 60

ఉ. ఆకరణిన్ గలంగి చను♦నట్టిబలంబును హాసభాసురా
లోకములం గనుంగొనుచు ♦ లోకజనస్తుతుఁ డంగభర్త యు
గ్రాకృతితో విపక్షనిచ♦యంబుపయిం గదలించె నశ్వముల్
భీకరలీల వాలు ఝుళి♦పించుచుఁ గెంపు వహించుచూడ్కితోన్. 61

చ. హయము నదల్చి ధే యనుచు ♦ నాజికిఁ దోలుట యొండు దోఁచె న
వ్యయరయశక్తి నంత మఱి ♦ వచ్చినత్రోవయుఁ బోయినట్టిత్రో
వయు నొకటం గనంబడద ♦ వాడలువాడలుగా నతం డసి
క్రియలను జక్కఁజేసినహ♦రిద్విరదారులచేతఁ దక్కఁగన్. 62

ఉ. ఇక్కరణిం గడంగి యతఁ♦ డెంతయు మిక్కిలి నక్కజంబుపే
రుక్కునఁ జక్కసేయఁ గడు ♦ నోటమిమోహాత శేషసైన్యముల్
గ్రక్కున విచ్చె వీఁపువెను♦కన్ మఱుమానిసి లేక యమ్మఁగాఁ
జిక్కినమేఁకవోలె వగఁ ♦ జెంది నిజాధిపుఁ డొంటిఁ జిక్కఁగన్. 63

శా. ఆచందంబున నొంటిఁ జిక్కిననిజ♦క్ష్మాధీశు నీక్షించి యా
త్రాభంగుం డనుదండనాయకుఁడు మా♦ద్యద్ఘోటకారోహశి
క్షాచాతుర్యధురంధరుం డగుచు ఖ♦డ్గాఖడ్గి సంగ్రామవి
ద్యాచార్యుం డని ప్రస్తుతుల్ గనినవాఁ♦ డత్యంతశౌర్యంబునన్. 64

క. తురగారోహణమును భీ, కరతరఖడ్గంబు నొప్పఁ♦గాఁ దిరిగి నిజే
శ్వరునకు నడ్డం బై ని, ర్భరరభసముతోడ నంగ♦పతి కెదిరించెన్. 65

సీ. వ్రేటున కను వైన♦రీతిమైఁ దమవాగె, చన్న వెంబడిగ న♦శ్వములు మెలఁగ
నొండొంటిఁగొట్టుచో♦ఖండాలుఖంగుఖం,గునఁదాఁకి పెనుమిణుఁ♦గురులు గ్రక్క
నొకచోటునూపి వే♦ఱొకచోటువడి వ్రేయు, పూవు లెచ్చరికలఁ ♦ బొల్లువోవ
నెక్కువతక్కువ♦ లెందు నించుకయుఁ గ, ల్గక నేర్పుఁ బోకలీ♦లన తనర్ప
తే. వరుణరణకౌతుకాకుల♦స్వర్గయువతి, జనకటాక్షనిరీక్షణా♦సరణవశత
నిద్ధకౌక్షేయకద్యుతు ♦ లినుమడింపఁ, బోరి రప్పుడు వార ల♦ద్భుతము గాఁగ.

క. ఆమెడ యాత్రాభంగుని, యాయుద్ధముఁ జూచి మొత్త ♦ మై గొడమహీ
నాయకుదండకు విజయా, శాయత్తతఁ దిరుగఁ జేరె ♦ నతనిబలంబుల్. 67

సీ. అమ్మహాయుద్ధంబు ♦ నట్లు ఘోరతఁ బ్రవ, ర్తిలఁ గళాపూర్ణుండు ♦ తీవ్రగతిని
గడుచిత్రహస్తలా♦ఘవముఁ జూపుచును ద, త్ప్రౌఢిలోపల నాత్మ♦రక్షయందు
నించు కేమఱుట దోఁ♦పించి వ్రేటున కాస, యిచ్చిన వేయ వాఁ♦డెత్తినట్టి
బలుకేలు నారాతుఁ ♦ బల్లంబు నశ్వంబు, నెనిమిదితునుక లై ♦ యిలఁ బడంగ
తే. వ్రేసె నేటవాలుగ నొక్క♦వ్రేటునన గ, భీరరయమున నసిధారఁ ♦ బెడమరల్చి
కలన వేటాఱుతునియలు♦గాఁగ వ్రేయు, బిరుదురాతులవార్తలు ♦ బెండుపడఁగ.
వ. అప్పు డాకాశంబున నుండి విలోకించునాకలోకనివాసు లాకళాపూర్ణునిభుజశక్తిశౌర్యసాహసహస్తలాఘవంబులకు నద్భుతంబు నొందుచుఁ దమలోన. 69
ఉ. వ్రేటున కెత్తినట్టిప్రతి♦వీరునికత్తికి నొడ్డుకొంట యె
చ్చోటను గల్గినట్టిది య♦శోధనుఁ డీఘనుఁ డివ్విచిత్రదోః
పాటవ మెంత నమ్మెనొకొ ♦ వైరి నిజాయుధ మెత్తి వేసెఁ దా
వ్రే టిరునాల్గుతున్కలుగ ♦ వ్రేయుచలంబు ఫలంబు నొందఁగన్. 70
వ. అని కొనియాడి రట్టిసమయంబున. 71
క. సంగరకేళి నతం డీ, భంగిని విహరింప గౌడ♦పతిసేనయుఁ దా
నుం గలఁగి పాఱె రేఁగులుఁ, దంగేళ్లుగఁ ద్రొక్కికొనుచుఁ ♦ దద్దయు భీతిన్. 72
వ. ఇవ్విధంబునఁ బలాయనంబు నొంది యతండు నిజపట్టణంబు సొచ్చెఁ గళాపూర్ణుండును బ్రచండతరసింహనాదబంధురజయదుందుభిధణంధణఘోషభీషణంబగుసేనయుం దానును నతని వెనుకొని చని యతిరయంబునం బురంబు చొర నురువడించినఁ దద్రక్షకులు తమకపడుచు గవనులు మూయించి చందనంబులు ఫిరంగులు జబురుజంగులుఁ దుపాకులు మొదలైనసాధనంబుల ముమ్మరమ్ముతోఁ గ్రమ్ముకొని కొమ్మకొమ్మకుఁ బెక్కండ్రుగా నుక్కుమిగిలి లెక్కకు నెక్కుడగుచు విక్రమాటోపంబునఁ గోటబలుసుకొనుటయుఁ గటనటద్భ్రుకుటీవికటితముఖుం డగుచు సత్వదాత్ముం డనుకళాపూర్ణునిప్రగ్గడ దమమొగ్గరంబు నగ్గలిక మెఱయ లగ్గలకు డగ్గఱించిన తదుగ్రతకుం గాక చీకాకుపడుప్రజలగజిబిజు లాలింపుచు గౌడపతి వివిధోపాయనపురస్సరంబుగాఁ బురంబు వెడలి యాకళాపూర్ణమహారాజుం గని కొలిచి యతనిదయ వడసె నివ్విధంబున దుర్వారదోర్వీర్యభవగర్వంబున నాయుర్వీవల్లభుండు నవ్వల నడచి గడుసుఁదనంబునం దనకు మెం డొడ్డినయొడ్డనిపై బలంబుల విడియించె నప్పుడు. 73
క. చతురంగబలోన్నతి సం, భృతగర్వత నెదురుపాఁజుఁ ♦ బెట్టె నతం డు
ద్ధతవీరరసావిస్ఫూ, ర్జిత మగురణ మప్పు డుభయ♦సేనల కయ్యెన్. 74
వ. అంత. 75
ఉ. దుమ్మునఁ గొంతసేపు నది ♦ దుర్దమరక్తముచే నడంగ ద
ర్పమ్మునఁ గొంతసేపు నది ♦ పంచినపేరలతం గలంగఁ గ్రొ

ధమ్మునఁ గొంత సేపు నది ♦ తద్విషయారిహతిం దొలంగ గ
ర్వమ్మునఁ గొంత సేపు వరు♦వాసి గణింపఁగఁ బోరె నమ్మెనల్. 76

ఉ. అట్టియెడన్ సమగ్రబలుఁ ♦ డంగవిభుండు చరన్మహాద్రి నాఁ
బట్టగుచుం గడున్ మెఱయు♦పట్టపుటేనుఁగు నెక్కి మిక్కిలిన్
బెట్టిదవుంగడంకఁ గరి♦బృందముతో బలనాయకుల్ దనుం
జుట్టును గొల్చి రాఁ దనరు♦చున్ నడిచెం బ్రతిపక్షసేనపై. 77

ఉ. అప్పు డెదిర్చి యుత్కలధ♦రాధిపునాజ్ఞను దగ్గజేంద్రముల్
చెప్ప నశక్య మైనమద♦జృంభణలీల దలిర్పఁ బోలె నే
ర్పొప్పఁగ శాత్రవద్విరద♦యూధముతోడను జూడ మెట్టిచో
నెప్పుడు నిట్టిబెట్టిదపు♦టేనుఁగుపో రని మెచ్చి చూపఱుల్. 78

సీ. ఎడనెడ వడిఁ గూడి ♦ సుడిరీతిఁ దిరుగుచుఁ, దలపడి దర్పంబు ♦ దెలుపునవియు
వెనువెన్క కొక్కింత♦చని యొక్కటొక్కటి, దంతముల్ భేదిల్లఁ ♦ దాఁకునవియు
నెడవాయనీక బ♦ల్మిని నంటఁ గదుముచు, నట్టిట్టు వడిఁ ద్రోపు♦లాడునవియు
మావంతు లన్యోన్య♦మథితు లై కూలినఁ, బూఁపు దప్పకయల్కఁ♦బోరునవియు
తే. నగుచు నపు డగ్గజేంద్రంబు ♦ లతిశయిల్లె
దంతఘట్టననిష్ఠుర♦ధ్వానములను
జటులఘంటాఘణంఘణ♦శబ్దములను
గఠినఘీంకారములను ది♦క్తటము లదర. 79

క. ఆవేళ నంగవిభుదం, తావళమును వడిని దిరిగి ♦ తాఁకినఁ బ్రతిదం
తావళము లెల్ల వెలికిల, మావంతులు గ్రిందు గాఁగ ♦ మహిపైఁ ద్రెళ్లెన్. 80

వ. అపుడు నిజగజేంద్రంబు నత్తెఱపిఁ బఱపి నురుపించుక్రముకకంఠోత్తరపురాధీశుని
యాటోపవిజృంభణంబునఁ గలంగఁ బడునిజసైన్యంబు వారింపుచు ఘోరా
కారం బైనవారణంబు నారోహణంబు చేసి యుత్కళాధీశ్వరుం డక్కడిందిపీ
రుని మార్కొని యక్కజం బైనవిక్రమంబు నెఱపె నట్టిసమయంబున. 81

మ. సమవృత్తిన్ జవసత్త్వముల్ నెఱపుచున్ ♦ సవ్యాపసవ్యక్రమా
భ్రమణం బొప్పఁ దటాలునం దలపడుం ♦ బల్మాఱు శుండాప్రకాం
డము లొండొంటిఁ బెనంగి ఘీంకృతిమహా♦నాదంబు రోధోంతరా
ళము ఘూర్ణిల్లఁగఁ జేయు నమ్మదకరుల్ ♦ సంరంభఘోరంబు లై. 82

వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతఘోరంబుగా నవ్వారణంబు లవారణీయసారంబు లై పో
రుచుండ నంతటఁ గళాపూర్ణుండు. 83

క. ఎడనెడఁ దడఁబడుచో వడిఁ, గుడియెడమలఁ దిరుగు నేనుఁ♦గులు పిఱుఁదులు నే
ర్పడునట్టిక్షణములోనన, పెడమఱలి విపక్షు వెనుక ♦ బిట్టుఱికి వెసన్. 84

క. ఉఱుకుచు నె కఠినముష్టిన్, నెఱి చెడ నడిపీఁపు వ్రేడిచి ♦ నిజభుజముల నే
త్తెఱ మెఱయ వానిసంధులు, బిఱుసున వెనుకకుఁ గుదించి ♦ పెఱకే ల్పట్టెన్.

క. వెండియు న ట్టిటు గదలక, యుండ నతం డతులబలర♦యోద్ధతిమహనీ
యుం డగుచు వానిఁ దద్దో, దండము నడికట్టుత్రాళ్లఁ ♦ దగ బంధించెన్. 86

ఉ. ఎంతయు విక్రమం బలర ♦ నిట్లరివీరునిఁ గట్టివైచి తా
నంతట వాని వానిమద♦హస్తిని జెంగున దాఁటి మిక్కిలిన్
వింతగ నంతరాళమున ♦ నెవ్వఁడిఁ గ్రమ్మఱి వ్రాలె నప్పు డా
దంతి నెదిర్చి పాఱుతన♦దంతిపయిన్ రణసమ్ముఖంబుగన్. 87

తే. అంత నొకబండ్రకోలచే ♦ నహితుకరిని
విఱిగి పాఱఁగఁ బొడిచి పో♦విడక మగుడి
ద్రిప్పుకొని తెచ్చి తత్కుంభ♦దేశపార్శ్వ
ములు చుఱుకు ముట్ట నేయుచు ♦ బలము లులుక. 88

ఉ. ప్రాణముతోడ నుత్కళనృ♦పాలకు నెమ్మెయిఁ బట్టి తెచ్చి సం
హ్రీణునిఁ జేసి తా విడిచె ♦ నెన్నఁడు నిట్లు సమాసయుద్ధపా
రీణులతోడ నింక నెది♦రింపకుమీ యని బుద్ధి సెప్పి క
ల్యాణగుణాఢ్యుఁ డంగవసు♦ధాధిపుఁ డీప్సితరత్నహారి యై. 89

వ. ఇవ్విధంబున నిరర్గళవిజయస్ఫురణంబున భాసిల్లునాసుముఖాసత్తినందనుండు తనకు నంతటఁ గళిందద్రవిళచోళపాండ్యాదిభూపతులు తమయంతనే వశవర్తు లగుచు నానావిధోపాయనంబులతోడ నెదుర్కొనుచు ననుప దక్షిణసముద్ర తీరంబునకుం జని కేరళమహీపాలునిమీఁద విడిసిన నతండు. 90

క. శూరత పాటించి చమూ, వారంబులుఁ దాను నతని ♦ వడి మార్కొనియెన్
భేరీభూరిధ్వానము, హారభటీజితాబ్ధిఘుమఘు♦మారవుఁ డగుచున్. 91

ఉ. అత్తఱి రెండుసేనలు ర♦యంబునఁ దారసిలెం గడంకమై
నుత్తరదక్షిణార్ణవము ♦ లొండొకటన్ వడిఁ దాఁకెనో యనం
దత్తరళత్వదీప్తతఁ ద♦నర్చున వేంధనవహ్ని యో యనన్
నెత్తురు వాల్చె నంతమును ♦ నింగికిఁ బర్వఁగ ధూళిధూమముల్. 92

వ. అందు నపుడు. 93

లయవిభాతి. తనదుసకలాయుధము♦లును బరునిచేతఁ దుని♦సినను బోరివోనిమగ♦
తనము గడుప్రాపై, తనర నది వేడ్క నహి♦తునకు నెదు రేగి నిజ♦తనువు శరముల్
వెరికి♦కొనుచు బలుమూర్ఛన్, మునుఁగుచుఁ దదీయ మగు♦తనువు ప్రథమంబు
గురు♦తునఁ బొడుచువీరవరుఁ ♦ గని తదుపభోగం, బునకుఁ దమకించుసుర♦వని
తలకుఁ బల్వురకు ♦ ఘనపదము నందు నొక♦పెనుజగడ మయ్యెన్. 94

లయవిభాతి. సరయశరవృష్టి కెదు♦ రరుగుటకు విఘ్న మని ♦ యరసి తనబెట్టిదపు ♦
టరిగె ఘనశౌర్య, స్థిరత నటు వైచి నెఱ♦బిరుదుమగఁ డొక్కరుఁడు ♦ సరభసగ
తిస్ఫురణఁ ♦ బరుఁ దునుమఁబోఁగా, నురమున నిమగ్నముగఁ ♦ బరఁగినపరాయు
ధము ♦ చరమశిఖిపింఛ మవ♦సరనియమలంఘి,త్వరితపరిరంభవిధి♦గరిమవలపిన
సురత♦తరుణిజవభిన్నకచ♦భర మనఁగ నొప్పెన్. 95

లయవిభాతి. వడియుకరిహస్తమును ♦ బిడికిట నె క్రిందిటికి ♦ నడిచి యది మెట్టుకొ
ని ♦ వడిఁ జివచివర్ రెం, డడుగు లెదురుక్కి యొక♦ బెడిదపుభటుండు తన♦ యెడ
మచెయి కుంభతటి♦ నిడి తదుపరిస్థుం, బొడుచుచును బోటువడి ♦ కడుఁ దలఁకె
నాత్మఁ గర ♦ మిడినది కుచస్థలిని ♦ గడుఁ గదిసి వేల్పుం, బడఁతి గనుపట్టఁగను ♦
జడిసి యిపు డే నెచటుఁ ♦ బొడిచితి నొ దీనిఁ దొడిఁ♦బడ ననుచు లజ్జన్. 96

సీ. మావంతుగర్వంపు♦మాటఁ గోపించి త, న్మదహస్తి కొక్కరా ♦ తెదురు నిలిచి
సమకట్టుజల్లుల ♦ నమర నిజోత్తమా, శ్వమును ధే యన నది♦చమరమృగముఁ
గినిసి కరంబుపై♦కిని దాఁటెఁ గొనియెదు,గతిఁ జౌకళింప నా♦క్షణమునందు
నతఁడు వైచినఘనా♦యతశూలమహితుమూ,ర్ధము గాడిదంతివ♦క్షమున వెడలె

తే. నాతఁ డెదు రొడ్డినట్టిశూ♦లాయుధమున
హరియురము గాడి యారాతు ♦ శిరముపైకి
వెడలె నాశస్త్రకీలిత♦ద్విపతురంగ
వీరతనువులదొంతర ♦ వెఱఁ గొనర్చె. 97

వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతశౌర్యసాహసంబుల దేహంబులు సరకుగొనక యిరువాగును ఘోరంబుగాఁ బోరుచుండఁ గేరళభూరమణుండుక ళాఘూర్ణకడకు రాయబారిం బనిచి యావృథాబలక్షయంబువలన నయ్యెడుఫలం బెద్ది మనమిద్దఱము నుద్దించుకొని కటారుల నెక్కటికయ్యంబు గావింపుచు శౌర్యంబుకొలంది నెఱపుద మని చెప్పించిన నాతం డట్లు కాని మ్మని యియ్యకొనియె నంత నుభయబలంబులపోరు వారించి. 98

ఉ. భూరిధృతిన్ బసిండిజల♦పోతకటారు గొరల్లు పూని య
వ్వీరవరుల్ మిథోవితత♦వీరరసోగ్రకటాక్షభావగం
భీరతఁ బల్లటీల్ గొనుచుఁ ♦ బేరెము వాఱుచు నింత నంతనుం
జేరుచు నంది చాఁపులను ♦ జిమ్ముకటా ర్లటు పాఱఁ దట్టుచున్. 99

చ. ప్రిదులని శౌర్యసంపదలఁ ♦ బెట్టినదండలు ద్రివ్వకే కడుం
గదుముచు హుంకరింపుచును ♦ గైదువుఁ బాపుచు నట్ల యిట్ల యెం
చదె యిదె యంచుఁ దప్పుకొను ♦ మంచుఁ దగున్ భళి యంచు నెందుఁ గన్
బెదరుట లేక యైదు పది ♦ సేయక పోరిరి పేరువారుచున్. 100

చ. బిరుదుకటారికాంధ్రుఁడు పర◆భీకరసత్త్వులు వార లిద్దఱుం
బరుసఁదనంబు నేర్పు నెఱ◆బంటుతనంబు నొకళ్లొకళ్లకున్
సరియగు చుక్కఁ గోర్చు మని ◆ సంధిలురోషకటాక్షవీక్షణా
స్ఫురణ కటార్లపై నడరెఁ ◆ జూపఱ లోహితశంక నొందఁగన్. 101

క. ఒకని నొకించుకయును జో, కక యుండెఁ గటారిమొనలు ◆ కడు బెట్టువడిన్
నెకబికలుగఁ బోట్లాడుచు, వికసిల్లెడునాకడెంది◆వీరులయందున్. 102

క. అంతఁ గళాపూర్ణుఁడు గడు, వింతగ నతిచిత్రహస్త◆వేగతఁ బరభూ
కాంతుఁ దడఁబఱచి పొడిచె నొ, కింత చొరఁ గటారిమొన న◆నేకస్థలముల్.

వ. అప్పుడు తత్ప్రతివీరుండు. 104

క. ఆనేర్పునకును జంపం, గా నొల్లమికిని మనంబు ◆ గడు వెఱఁగుపడన్
దా నతనిపాదయుగళికి, నానతుఁ డయ్యెను గటారి◆ యటు వైచి వెసన్. 105

వ. ఇట్లానతుండై కరకమలంబులు మొగిడ్చి యోమహానుభావా నీవు రాజమాత్రుండవే దివ్యపురుషుండవు గాక యే నాంధ్రదేశంబున నుండి వచ్చినయొక్క-యత్యంతచాతురీధురంధరుండైనకటారిసాధనకానివలన ననేకకాలం బభ్యసించి పేరుగలబిరుదుమాష్టీలఁ బెక్కండ్ర జయించి యెక్కడను మొక్కపోనిమానానుపంబున ననూనగర్వుండ నగుచునికిం జేసి నిన్ను నిట్టిపోరునకుం బిలిచితి నీ విట్ల పరిభవించుట యత్యద్భుతంబు గాదె యని కొనియాడి యమ్మధురలాలనా మఱు సపరివారంబుగా నిజపురంబునకుఁ బ్రార్థించి తోడుకొనిపోయి మహోపచారంబులం బూజించి యతని కభిమతంబు లైనతనదుశుద్ధాంతకాంతలను రత్నంబులు సమర్పించి ప్రణయపూర్వకంబుగా ననిపె నపు డంగాధిపతి వానివలన మృగేంద్రవాహనానిలయం బున్నచోటు విని యచ్చటికి కరిగి యమ్మహాదేవిని సేవించి తద్భవనవలభు లరసి తనపూర్వజన్మంబునీశియఁ గని పుచ్చుకొని యత్యంతసంతుష్టుం డగుచు నంత నుత్తరాభిముఖంబుగా యాత్ర గావించె. 106

తే. అప్పు డాచుట్టుపట్ల ధ◆రాధిపతులు
తనకు నిష్టంబు లైనర◆త్నముల నిచ్చి
కొలచి యనుప నాభూపతి ◆ ఘూర్జరేశు
పై నడచె వానిశౌర్యద◆ర్పంబు వినుచు. 107

క. అతఁడును దద్వార్తలు విని, యతిభీషణ మైనయట్టి◆ యాత్మధ్వజినీ
తతితోడ వచ్చి తాఁకెం, బ్రతివీరునిదిశలు ధూళి◆పటలము గ్రమ్మఁగన్. 108

ఉత్సాహ. అబ్బలంబు లొక్కటొకటి ◆ నట్లు గవియునార్పు లా
గుబ్బు గాఁగ నడరె వాద్య◆ఘోషభీషణంబుగా

నిబ్బరంపుటార్భటిని జనించె నంత నెల్లచో
డబ్బుడుబ్బు ఖంగుఖంగు ♦ ఠంగుఠంగు మన్ధ్వనుల్. 109

వ. అప్పు డుప్పతిల్లుధూమంబుచొప్పు నుత్పాదించుచు రోధోంతరాళంబు నాచ్ఛాదించుధరాపరాగంబువలనను ధింధీంకృతం బైనయుభయబలంబులు దమతమ యేలికలబిరుదు లుగ్గడించుటలకతన నాత్మపరసైనికవివేకంబు లోకానోకభంగిని సంఘటిల్లఁ బోరుచో ఖంగుఖంగున నొండొంటిఁ దాఁకుచుఁ దడఁబడుబెడిదంపుటడిదంబుల వెడలుమిడుఁగుఱులవలనను నాటోపంబు లైనయీఁటెపోటుచేత గాటంపుఁబెల్లునఁ జిల్లుచిల్లునవెళ్లునుల్కాలజ్వాలామాలికల నాభీలంబు లగుధారాళరక్తపూరోద్గమంబులవలన నుభయసేనానాయకప్రతాపప్రాదుర్భావనిర్భరార్భటీశంక లంకురింప బిరుదకాహాళశంఖభేరీపటహారటితపటిమంబును బ్రతిభటార్భటీపటుత్వవిఘట్టనసమయసముదితరసత్వరవిస్ఫృత్వరసింహానాదంబులును మదచండిమోద్దండవేదండమండలాఖండఘీంకారఘోషంబులును భీషణహయహేషితంబులును నఖర్వమార్వీనిర్వీరామటంకారనిస్స్వనంబులును వికస్వరస్యందనబృందనేమిశబ్దంబులును నంబరంబు వగుల్ప నం దుండ జడిసి పుడమికిడిగిననిబిడంపుజలదసముదయంబులపగిదిఁ బొదలుమదగజంబులమదధారావర్షంబులకుఁ దగినయందంబున నింద్రగోపబృందసందేహాకందళనికరంబు లగుచుమాంసశకలంబులు గానుపింప నంతకంతకు నెంతయు నధికంబు లగుక్రోధంబులతోడ యోధవీరులు చేరి ఘోరాసిధారలఁ జక్కడఁచినఁ గఱుక్కనం దెగిబిట్టుమిట్టించిపడుధవళోష్ణీషభూషితమస్తకస్తోమంబులభంగులు సంగ్రామరంగాంబరీషాభీలకాలరాత్రిభర్జ్యమానసముజ్జిహానలాజానుకారంబునఁ బరిఢవిల్ల నురస్థ్సలంబులు నఱకుకఱకుటలుగులకతన వెనుకకొరుగునెఱమేటిబలుమగలప్రథమఘుణాకృష్టనిష్ఠురధనుర్వలయనిష్ఠ్యూతంబు లగుశరవ్రాతంబులు వెడవెడనార్చుపగఱమొగములఁ బ్రవేశించి పెడతలవెడలుచు సముత్కటతాత్కాలికరోషాధిక్యకర్కశామందసందష్టపుంఖమూలంబు లై చిక్కియుం జిక్కువడకయక్కజపుజవభరంబున నరంబులతోడం బెకలించుకొని యెగయ విగళితచికురంబు లగుశిరంబులు గగనంపుఁజప్పరంబునకుఁ జల్లులు ఫుల్లారవిందంబులపూవుదండలు నై యొకవిచిత్రపుసొంపు సంపాదింపుచు మృత్యుదేవతామహోత్సాహసన్నాహంబు దలఁపింప నకంపితశౌర్యసాహససముద్భటు లగుభటులను దెసలం బొదివి కదననిపుణత నెఱప నిలువునన యసువులు విడిచి నిరంతరనిఘాతశాతశక్తితోమరప్రముఖశస్త్రిచరమభాగాలంకరణచారుపింఛమాల్యాదివిలసితంబు లై యధోభాగంబులఁ గెంబట్టుపఱపుటెఱపునెఱపుపలలపంకిలరుధిరప్రవాహంబులతోడ వీరపురుషసంభోగవిలంబాసహరంభాముఖ్యదివిజకామినులకు నలంకరించి యాయితంబు చేసినచతుస్తంభకుంభనికేతనంబులో య

నం గానుపించు నేనుంగులమీఁద శిఖరంబులచాడ్పునఁ గనకమయకిరీటకవచధారణాధోరణశరీరంబులు రాజిల్ల విదారితానేకచక్రంబు లగుచు నొకకడ నొత్తగిల్లినఁ ద్రెళ్లినయరదంబులయితరచక్రంబులు కృష్ణముఖశిలీముఖకృత్తనేమిఘట్టనంబులబిఱుసున నిరుసులకొనల బిఱబిఱం దిరుగుచు నిపతితరథంబులు భూరితరవీరరసావేశంబున వైరివీరవ్రాతపాతనార్థంబు చక్రాయుధంబులు ద్రిప్పెడినో యనుతలంపు సంపాదింపఁ బెంపు మీఱుచు నొప్పాత్రిప్పాడువడువునం బరిఘవిల్లుచు నుండఁ దొండంబు లెత్తి తిరుగుగండ్లకరణి నురువడిం దిరుగుచు నొండొంటిం దాఁకుకరులపరిసరప్రదేశంబునం దొట్టువ గట్టి పొల్లుతోడియాఢకికణరాసులుంబోలెఁ గానుపించురుధిరపలలకరంభితాస్తోకకీకసతీశకూటంబుల చేర్పున శూర్పంబులనేర్పున నేర్పరించుచు సంపతితసప్రాణసామజవిధూయమానకర్ణవ్యాపారంబులు దీపింప సంగ్రామభూమి యుద్దామరౌద్రభీభత్సభయానకహేతు వగుచు నుద్ద్యోతించె నట్టిసమయంబున సుముఖాసత్తిపుత్త్రుండు. 110

చ. సరిపడఁ బోరుచుండ నటు ♦ సైన్యము నేమియు మీఱనీనియా
యరిబలముం గనుంగొనుచు ♦ నల్గఁ గనుంగవ కెంపు పూన ని
ష్ఠురగుణటంక్రియానినద♦శుంభదిషుప్రకరప్రవర్షణో
ద్ధురుఁ డయి తద్బలంబుపయిఁ ♦ దోలె రథంబు కడుం రయంబునన్. 111

ఉ. ఘూర్జరభూమిపాలుఁడును ♦ క్రోధము మీఱఁగ నానృపాలు న
తూర్జితబాణవృష్టి కడు ♦ నుగ్రతఁ గప్పుచుఁ దాఁకి తత్పరి
స్ఫూర్జితసాయకంబుల ని♦షూదితసూతుఁడు భగ్నకేతుఁడున్
నిర్జితబాహుశౌర్యుఁడు వి♦నిర్గతధైర్యుఁడు నయ్యెఁ జెచ్చెరన్. 112

ఆ. ఇట్లు దలఁకి యతని ♦ కిచ్చె నాత్మీయశు, ద్ధాంతకామినీశి♦రోవతంస
మణు లతండు నతని ♦ మన్నించి యవ్వేల, నరిగె విజయవార్త ♦ లతిశయిల్ల.

ఉ. అంతటఁ గానుకల్ గొనుచు ♦ నానృపతిం గురుకాదిదేశభూ
కాంతులు వచ్చి కొల్చిరి జ♦గత్పరిరక్ష యొనర్ప రుక్మిణీ
కాంతుఁడు శౌరి చన్న వెను♦కన్ మఱి దక్షత నీవ యెవ్వరీఁ
డింతయు నొప్పుసద్గుణస♦మృద్ధుల నీ కని సన్నుతించుచున్. 114

సీ. ఆరాజతిలకుఁడున్ ♦ ద్వారకానగరంబు, విపధి ముంచుటమున్న ♦ విన్నవాఁడు
గావున వారిత♦త్కథ లాదరంబున, నడుగుచు యదుసింహు ♦ నంబుజాక్షుఁ
దనపూర్వజన్మగాం♦ధర్వవిద్యాగురుం, గనుఁగొనునట్టిభా♦గ్యంబు దనకు
దొరకమి కాత్మయం♦దనుజాల వగచుచు, నౌత్సుక్యమునఁ దత్పు♦రాంతికమున

తే. కరిగి దండప్రణామంబు ♦ లాచరించి, వరుస మాళవబర్బర♦ధరణిపతుల
పైనడిచి భీషణం బైన♦భండనమున. బహువిధాయుధపటిమచే ♦ భంగపఱచె.

శా. ఆవార్తల్ దవుదవ్వులన్ వినుచు హూ♦ణాదిక్షమానాయకుల్
వేవేగన్ వినయంబుతోడ నిజత♦న్వీమౌళిరత్నాదినా
నావస్తువ్రజ మంపినం బనిపె స♦న్మానంబు చేయన్ హిమ
గ్రావాంతంబుగ నేగి తోఁ దిరిగె నా♦రా జంతటం దూర్పుగాన్. 116

లయగ్రాహి. ఆతనిమహాజయవి♦భూతిపసమించునవి♦గీతరణకేళిపటి♦మాతిశయగ
ర్వ, శ్వేతునకు నాకితఁడు ♦ వో తగినజోడు వసు♦ధాతలమునం దనుచుఁ ♦ గా
తుకముతోఁ బ్రా, గ్జ్యోతిషపురాధిపుఁ డ♦భీతి నెదు రేగి ఘన♦హేతినికురుం
బమణి♦కేతనసముద్య, న్నూతనగభస్తిపరి♦ఫీతకకుబంతరము లై ♦ తనకు దారు
ణచ♦మూతతులు గొల్వన్. 117

ఉ. వైరిచమూసమూహము ల♦వారణ నన్నియు నప్పు డాతనిన్
ఘోరతఁ జుట్టు ముట్టుకొని ♦ కో యన నార్చెను దోన యద్భుత
స్ఫారతరార్భటిం బిరుదు♦సంకులుఁ దారలు బూరగొమ్ములుం
భేరులుఁ దమ్మటంబులును ♦ భీషణవృత్తిని బిట్టు మ్రోయఁగన్. 118

చ. బెడిదపుభంగిఁ దద్ధ్వనుల♦పెంపు నడంపుచు నంత నెంతయున్
వడి దనరారె నంగజన♦నాథుగుణక్వణనంబు దానిఁ దా
మడమలు ద్రొక్కుచున్ విశిఖ♦మండలి వెన్కొనియెన్ గరంబు బ
ల్విడిని సమస్తదిఙ్నృపుల♦వీనుల మేనుల నుక్కు దక్కఁగన్. 119

వ. అట్టిసమయంబున. 120

ఆ. అతనివింట వెడలు♦నమ్ములవేగమై, చిత్రి యేమి సెప్ప ♦ సేవలసిన
ముఖువు బిరుసు క్రోవి ♦ ముట్టించిన తెఱంగు, చెఱుపుకట్ట తెగిన♦బిఱుసు దోఁచె.

చ. దొనపయిఁ బాయ కెప్పుడును ♦ దూపు లెడల్చుచున్న రీతిఁ దాఁ
జనుమరచేర్పునం దెపుడు ♦ జారక యమ్మరిఁబోని యున్న చా
డ్పున శ్రవణాంతసీమ నెపు♦డున్ వలయీకృతచాప మై నశిం
చినగతిఁ దోఁచెఁ దత్కరముఁ ♦ జిత్రరయంబునఁ బెక్కుదూపు లై. 122

వ. ఇత్తెఱంగున నప్పార్థివోత్తముం డత్యంతచిత్రం బైనధనుర్విద్యానేర్పు నిర్వహించిన నుదంచితంబు లైనబాణపరంపరలచేత నరాతిసైన్యంబులందుఁ జిందఱవందఱ లగునరదంబును జినిగినకేతువులును జీకాకు పడురథికులును జడిసినసారథులును ద్రుంగినయేనుంగులును దునిసి పడినమావంతులును దుత్తుము రైన యంకుశంబులును దునుక లైనపరిస్తోమంబులును బొలిసినయశ్వంబులును బొరలెడిరౌతులును బొడ వడంగినపల్లంబులును బొడిపొడి యైనపక్కెరలును నుఱుము లైనపదాతులును నులిసినకంకటంబులును నుసి యైనకైదువులును నుగ్గునూచం బైనయరిగెలును దెగి పడినయాభరణంబులును దెరలి పాఱురక్తంబులును దెట్టువలు గొన్నమాంసంబులును దెట్టలు గట్టినయస్థిశకలంబులు

ను జూపఱకు నద్భుతభయానకభీభత్సరసంబు లావహిల్లఁ జేసె నవ్విధంబున నమ్మణిస్తంభనందనునియమందవిక్రమంబున నుక్కు దక్కు రిపుసేనాంగంబుల భంగిం గనుంగొని యతనిబలంబులు జయోత్సాహదుర్వారంబులై యురువణించె నయ్యెడం గలంగి పాఱునిజబలంబుల నిలువరించుచుఁ బ్రాగ్జ్యోతిషాధ్యక్షుండు రోషకషాయితాక్షుం డగుచు నక్షయంబై నతనవిక్రమోత్సేకంబునఁ బరానీకంబులు కాందిశీకంబులై చీకాకు పడ భీకరంబునం దనరథంబు కళాపూర్ణునిదిక్కునం బఱపించిన నతని దలకడచి తత్ప్రియసఖుండు చండబాహుం డనువాఁడు వాఁడి మిగిలి యాయంగపతితోడఁ దలపడియె నపు డయ్యిద్దఱకుఁ దద్దయుం బ్రొద్దు మహాయుద్ధంబు ప్రవర్తిల్లె నందు. 123

తే. వార లతిచిత్రశరలాఘ•వంబు పేర్చి
పేర్చి యొండొరుపయి నేయఁ • బింజపింజ
గఱచుకొని పాఱుతూపు లొ•క్కటియ వ్రాలెఁ
గానుపించుచుఁ దలపించె • గడలపోరు. 124

క. అనయముఁ గరలాఘవ మి, ట్లొనరఁగ నేయుచుఁ బరప్ర•యుక్తము లెల్లం
దునుముచుఁ బోరఁ దదంతర, మునఁ గుప్పలు వడియె బాణ•ములశకలంబుల్.

వ. అట్టిసమయంబున మధురలాలసావల్లభుఁ డెల్లవిధంబులం ద్రుల్లుచుఁ దనకు నెదిరించి కడుఁ దడవుగాఁ బోరుచున్న యవ్వైరివీరు బవరంబునకు వెఱఁ గందుచు నతని గెల్చు టెట్లొకో యని తలంపు వొడమ ధనుర్ధరుం డైనస్వభావసిద్ధుం దలంచి మనంబునందు నమస్కరించి తదనుగ్రహలబ్ధంబు లైనయమోఘనిజధనుర్బాణంబుల నుద్దేశించి యేమీ మీకును లోకంబులోనిశరశరాసనంబులు సరియగుచు నింతసేపు పోరించుట సహింపవచ్చునే మీమహత్త్వంబుఁ జూపుట కిదియే యవసరం బనుచు హుమ్మనుచు నుత్సాహంబున హెచ్చి మిక్కిలి యెక్కు డైనహస్తలాఘవవిశేషంబున. 126

సీ. ఆవిభుఁ డేసెఁ గ్రూ•రాస్త్రి మట్టిద యేసె, దానివెన్వెనుకఁ గ్రో•త్తగఁ బరుండు
నది యోర్వ కమ్మను•జాధినాయకుఁ డాత్మ, విశిఖపుంజము నేసె • వేఱె యొకటి
విమతుఁడు తనదుబా•ణము పింజ యేసిన, ట్లిరువురుఁ బైఁబయి • నేయ నేయ
సారిది నిద్దఱవిండ్లు • సోఁకుట కొక్కింత, కడమగా శరరాజి • నిడుపు సాగెఁ
తే. దనవరుస యేటు వెస నేసి • ధనువు దునిమి
యంగవిభుఁ డంత రిపునియే • టడఁచి తద్భు
జాంతరముఁ దూఱి పాఱె నా•యంపచాలు
పుంఖముఖ మయ్యుఁ జేబల్మిఁ • బొగడఁ దరమె. 127

క. దానం బ్రాగ్జ్యోతిషధా, త్రీనాథునిసఖుఁడు ధరణిఁ • ద్రెళ్లుటయును ద
త్సేనలు చెల్లాచెద రై, నానాదిక్కులకు భయము•నర్గ వెసఁ బఱచెన్. 128

వ. అపు డాచండబాహుపాటువలన నాటోపంబు దప్పి ప్రాగ్జ్యోతిషపతి యంగ
పతికి శరణు చొచ్చి తనశుద్ధాంతకాంతాశిరోరత్నంబులు కానుక యిచ్చె నం
తఁ దద్వార్తచేతన భీతిల్లి కోసలప్రముఖులును మాగధుండును దమయంతన
వశవర్తు లగుచు నమ్మణిస్తంభసుతు నభిమతార్థంబులం దనిపి యనుగ్రహంబు వ
డసి రివ్విధంబునం గళాపూర్ణుండు సకలదిగ్దేశాధీశుల జయించి తత్తత్ప్రియాం
గనామౌళిమాణిక్యంబుల మధురలాలసాచరణమంజీరనిర్వాణంబుకొఱకు సాధిం
చి యెందును నెదురు లేక యమందవిజయానందంబునం దిరిగి వందిమాగధవా
రంబులు కైవారంబులు సేయ నిజపట్టణంబు చేర నరుగుదెంచె నప్పుడు. 129

సీ. ఇంక నించుకవడి ♦ కిండ్లన విశ్రమిం, తము కూడ రారండు ♦ తడయ కనుచు
నెలమిట్టు దాఁటిన ♦ ధళధళ గాన్పించు, మనవీటికనకహ♦ర్మ్యంబు లనుచుఁ
గంటిరే యల్లగం♦గాసరయూసంగ, మప్రాంతవనరాజి♦మహిమ లనుచు
సకలదిగ్దేశముల్ ♦ చరియించితిమి గాని, యిట్టితోఁటలు గాన ♦ మెందు ననుచుఁ
తే. గనుఁగొనుం డోలిఁ గాన్పింపఁ♦గాఁ దొడంగె
గోపురము లవె యవె పైఁడి♦కోట లనుచుఁ
గ్రముకకంఠోత్తరపురంబు ♦ గ్రమ్మఱంగఁ
జూడఁ గంటిమి నేఁడు నీసొంపు ♦ లనుచు. 130

క. ప్రమదమున సంభ్రమించుచుఁ, దమతమవా రెదురుకొనఁగఁ ♦ దత్తద్వస్తు
క్రమవీక్షణముల నధ్వ, శ్రమ మంతయు మఱచి వేడ్కఁ♦జనుచుఁ మఱియున్.

ఉ. తొల్లిటిప్రాఁతపట్టణము♦త్రోవలు నల్లవె రోమపాదుఁ డం
దల్లుని ఋశ్యశృంగుని గృ♦హస్థత నింపుల ముంప సంపద
త్యుల్లసితంబు చేసి ప్రియ ♦ మొప్పఁగ నిల్పినయట్టిమేడ దా
నల్లదె కంటిరే నవన♦వాకృతి నిప్పుడు నొప్పెడుం గడున్. 132

తే. పూని కర్ణాత్మజుఁడు వృష♦సేనుఁ డాత్మ
సాయము దాఁటించినట్టివాఁ ♦ గల్లయదిగో
నాఁటి కది యబ్బురము గాని ♦ వీటిలోని
నేఁటి కిగ్గాడిగుఱ్ఱాలు ♦ దాఁటుచుండు. 133

ఉ. హారిసమృద్ధితో నిచటి ♦ కామడ నున్నది తూర్పునందుఁ గా
సారపురంబు తద్విభుఁడు ♦ సన్నుతశీలుఁడు సత్వదాత్ముఁ డీ
త్తోరపుపీడు కౌతుకము♦తో నొనరించె నతండు నిందు భూ
భారధురీణు నీయదిమఁ ♦ బటము గఱెను దా నన[illegible] 134

దంబులు రోధోంతరంబునం బిక్కటిల్ల మిక్కిలి నెక్కుడైనయక్కజపువైభవం
బున భూవిభుండు పురంబు ప్రవేశించె నయ్యవసరంబున. 135

ఉ. భేరులు లోనుగాఁ గలగ♦ భీరపువాద్యచయంబు మ్రోఁతలం
దోరపుప్రౌఢి మించెను గు♦తూహలసంభ్రమజృంభమాణరా
మారభసాధిరోహణస♦మాకులసౌధసమంజుహాసమం
జీరఝుళంఝుళధ్వనివి♦శేషము లెంత ప్రజాసమృద్ధియో. 136

ఉ. ఆవిభుఁ జూచుకాంతలము♦ఖావళి సోరణగండ్ల శోభిలం
గా విలసిల్లె సౌధము ల♦ఖండితదిగ్జయధామచిత్రిత
త్పావనచారుకీర్తికృత♦తర్జనభీతిసహస్రభావిభి
న్నావతరత్వహేమకమ♦లామరసింధుజలౌఘమో యనన్. 137

తే. అతనిఁ జూడంగఁ బఱతేర ♦ నడరి జాఱి
యొకతెకొప్పు విరాజిల్లె ♦ నొకరిఁ బట్టఁ
బదరుమరునాజ్ఞఁ జని మెడఁ ♦ బట్టి ద్రొబ్బి
తెచ్చురోలంబభటు లనఁ ♦ దేజరిలుచు. 138

ఉ. క్షోణితలేంద్రుఁ జూడ నొక♦కొమ్మ వడిం బఱతెంచి యుల్లస
ద్వేణిభరంబుతో మొగపు♦తీఁగె వలగ్నమునం దమర్చి యొ
డ్డాణము తీఁగెగా నిడి మొ♦దల్ వలగొన్నది చాలమిం గొనల్
పాణుల నుండఁ గాను మఱి ♦ బాగుగఁ గానుకఁ బెట్టుకై వడిన్. 139

ఉ. గుబ్బెత యోర్తు వచ్చె నృప♦కుంజరుఁ జూడ రతార్తసీవి దా
గొబ్బునఁ గట్టుచుం బయిఁట♦కొంగది మాన్పఁగఁ బోలెఁ గాళ్ళపైఁ
బ్రబ్బికొనం గుచోద్ధతభ♦రంబునకుం బయికొంపు వ్రాలెఁ ద
బ్బిబ్బుగఁ జేతికిక్ దొరకి ♦ పెన్మిటివస్త్రము రోవృతంబుగన్. 140

లయవిభాతి. జలకమపు డాడి యొక♦చెలువ నునుఁగావిజిగి♦వలువ వెసఁ గట్టుకొని♦
జిలుఁగురవమాదా, వళపుదడి యొత్తుకచ♦ములఁ బెనచి చుట్టుకొని ♦ కెలన కది
కెన్జడల♦మెలిపగిదిఁ దోఁపన్, గళితధృతి యోగణియు♦బలె నరుగుదెంచె నృప♦
తిలకుని గనుంగొనఁగ ♦ లలితకుచమధ్య, స్థలిఁ దరళమౌక్తికము ♦ కలిగి హృద
యంబు వెలిఁ ♦ దొలఁకిపడుసత్త్వమున ♦ వెలుఁగు నటియింపన్. 141

ఉ. క్ష్మారమణుం గనుంగొనఁగ ♦ గాటపువేడుకఁ బొఱుదెంచె నొ
య్యారి యొకర్తు మున్ జలక ♦ మాడుచు వైచినకీలుగంటు దా
సారెకు జంఘలం బెనఁగ ♦ సవ్యకరంబునఁ బాయఁ బట్టి శృం
గారరసంపుగిండి గల♦కాముని యూడిపుఁగత్తెయో యనన్. 142

తే. ఇత్తెఱంగునఁ బౌరుల ♦ కెల్ల నేత్ర, పర్వమొనరించురూపనై ♦ భవముతోడఁ
గ్రముకకంఠోత్తరమహాపు♦రప్రవేశ, మాచరించి ఘనైశ్వర్య ♦ మతిశయిలఁగ.

క. శుభతర మైనవిపంచిక, యభినవకౌముదికి నొసఁగి ♦ యాత్మసచివు న
వ్విభుఁడు నియమించె రూపా, నుభూతి[illegible]కు నూపురముల ♦ నుం జేయింపన్. 144

వ. దానం జేసి యమ్మానవతియు నానందంబు నొందుచు నెందు నత్యపూర్వంబు లై
ననానాభూషణవిశేషంబుల నలంకృత యగుసమయంబునఁ బ్రసంగవశంబునఁ
జెలులవలన నాత్మబాల్యసమయసంప్రాప్తరత్నహారంబుసుద్ది విని ప్రాణవల్లభుని
ప్రథమానుగ్రహవిశేషం బైనయాభూషణంబు ధరియించుటకు నభిలాషం
బు వొడమ దానిం దెప్పించి నిజహృదయస్థలలంబి యగుటకుఁ దగునట్లుగా నిరుగ
డల కొన్నిమణులు నిలిపి తనసూత్రంబునం గ్రుచ్చి ధరియించి తనవిలాసంబు ప
రిఢవిల్ల సురటి గొని వరుని కడ కరిగి పరిచర్య సేయుచుండె నంత. 145

సీ. ఆయితంబుగఁ జేసి ♦ నట్టియందియజోడు, సత్త్వదాత్ముఁడు కరా ♦ బ్జమునఁ బూని
యచ్చటి కేతెంచి ♦ యధిపుఁ గన్బొమసంజ్ఞ, నయ్యింతియగ్రంబు ♦ నందుఁ బెట్టి
స్వామి నీ కోడఁబడ్డ ♦ సకలదిగ్దేశభూ, నాథశుద్ధాంతకాం ♦ తాశిరోమ
ణిప్రజల్పితనూపు ♦ రప్రకాండము లివె, యంఘ్రులఁ బూను మా ♦ యమ్మ యనుచు
తే. వసుధ సాగిలి మ్రొక్కిన ♦ వలదు వలదు, మ్రొక్క నాకును వందనా ♦ ర్హుఁడవు నీవు
మేనమామ వెఱుంగవు ♦ గాని నేఁటి, దాఁక నిది యంచు నతని కాం ♦ తరుణి మ్రొక్క.

క. మ్రొక్కిన నతఁ డరు దందుచు, మిక్కిలి వెనువెన్క కొదిగె ♦ మేను వడంకన్
నిక్కం బిది సంకోచము, దక్క మనియె సతియు లేచి ♦ తగువినయమునన్.

వ. అప్పుడు కళాపూర్ణుండు నవ్వుచు నతనిం జూచి యాచెలువ యన్నట్లు నిజంబుగా
వలయు సంకోచం బేల తత్ప్రకారంబు తెలియ నడుగుట గాక యని యిట్లనియె.

తే. తనదుశైశవమున నీవు ♦ తను నడిగిన
నీకులాఖ్యాదు లింతికి ♦ నేఁడు దోఁచె
నేమొ మే లయ్యెఁ దెలియుద ♦ మిపు డడిగిన
ననుచు నాపువ్వుఁబోఁడియా ♦ ననముఁ జూచి. 149

ఉ. నీదగుచిన్ననాఁటియల ♦ నిర్మలబోధవిశేష మిప్డు ల
బ్ధోదయ మయ్యెనో తిరుగ ♦ నుల్లములోన నితండ నీకు నో
పైదలి మేనమామ యగు ♦ పద్ధతి యె ట్లది నేఁడు చెప్పు ట
ట్లాదట నాఁ డితం డడుగ ♦ నప్పుడు చెప్పమి యెట్లు చెప్పుమా. 150

వ. ఆశైశవంబున నట్టివిజ్ఞానంబు గలుగుటకుఁ గారణంబు నాఁ డడిగి తెలిసికొన
లేమికిఁ బశ్చాత్తాపంబు నొందుచుండుదు నది యెఱుంగింపవలయు. 151

క. అన విని యాసతి యంతయు, వినుపించెద వినుఁ డటంచు ♦ విభునకు లీలం
దనచేతిసురటి విసరుచు, వినయమధురఫణితి నిట్లు ♦ వినుపించెఁ దగన్. 152

సీ. అధిప ము న్నతఁడు మ ♦ హారాష్ట్రదేశ మే, లెడుసుగ్రహుం డను ♦ పుడమిఱేఁడు
మాతల్లిరూపాను ♦ భూతి యాతనియవ్వ, యితనికులీనత ♦ కెల్లనృపులు

కడు వేడ్కపడి తమ♦కన్నెల నిచ్చి సం, బంధబాంధవులుగాఁ ♦ బ్రజానిత్యుఁ
బ్రతికలంప నం♦పఁగ నందు నెవ్వరి, వాంఛ నీడేర్తు నె♦వ్వరిని విడుతు
తే. ననువిచారముత్రోడ ని♦ట్టట్టు నుడుగఁ
గడపె బహుకాల మది యన♦గణన గాఁగ
వగచి యొక్కొక్కనెపమున ♦ వారు మేరఁ
దప్పి యతనిపైఁ జేసిరి ♦ దండయాత్ర. 153

క. ఈతఁడు దా వెలుపలి వై, యేతెఱఁగున నైన నాగ♦రేంద్ర సమేత
భూతులఁ జేయుదు నని ప్ర,ఖ్యాతజనసహాయార్థహృ♦ద్యుద్యుద్యోగకలనన్. 154

ఆ. ఇట్లు కడకుఁ దొలఁగు ♦ టెఱిఁగి యారాజులు, తిరిగి యొరిగి రాగ ♦ దేశములకు
రాజు లేనియట్టి♦రాష్ట్రంబుపైఁ జని, జయము గొనుట యెదుర♦ శత్రు లనుచు.

వ. ఇతండు నయ్యహితభూపతులు తిరిగి పోవు తెఱంగెఱుంగక నేకాకియై తురగారూఢుండై
గాఁ జని యొకవిపినమధ్యంబున నిలిచి యాగోత్రపుత్రుల నప్పుడు...
ననుచింత నొక్కింతతడవుండి చరితవ్యత్యానుసారంబున ... 156

సీ. మిగులంగ ముట్టుసా♦టగుటఁజేసి కలంక, నొఁగి యె... ♦ ...
శీఘ్రంబ యేగుదెం♦చితి ననహాయత, నేమయ్యెనో పు... ♦ ...
ప్రజ లేమియైరొ వి♦పక్షభూపాలకు, లిది యెఱుఁగి న... ♦ ...
చొప్పు మార్చితిఁ బెక్కు♦చోట్ల శాత్రవభీతి, నానాఁటఁ ... ♦ ...
తే. యేనె తిరిగిపోయెద నంటి♦నేని శత్రు
లెచట నె ట్లడ్డగింతురో ♦ యిదియుఁ దగద
యున్నచోటనె యుండి తా ♦ నుల్లమునను
సకలమును గాంచువాఁ డెంత♦సుకృతియొక్కొ. 157

క. అట్టిమహత్త్వముఁ గాంచిన, యట్టిబనకు బ్రహ్మనుగాక ♦ యన్యమహత్త్వా
బెట్టిదియు నేల జనులకు, వట్టిప్రయాసంబు దాని♦వలనఁ 158

వ. అని యట్టిసర్వజ్ఞత్వంబు సాధించుటకు దృఢనిశ్చయంబున ...
డై తురగాధిరోహణంబు సేసి వాసుదేవనిత్యసాన్నిధ్యప్రసిద్ధ... యమునాతీరంబున కరిగి యందు బృందావనంబున. 159

క. తా నెప్పుడు నతిభక్తిం, బూని కొలుచుబాలకృష్ణుఁ ♦ బురుషో... ను
త్తానశయుఁ వటపత్రశ, యానుఁ మది నిలిపి నలిపె ♦ ... బునన్. 160

సీ. కొమరొందుమట్టియా♦కునఁ బవ్వళించి చూ, ... బాలచూ♦...
బాణియుగ్మంబునఁ ♦ బదిలంబుగాఁ బట్టి, మొగమును ... ♦ ...
జరణాంగుళీపాన♦జాతలాలాభిషి, క్తం బైనచిన్నిహా♦రంబు...
బూనిచూడ్కులకుబ్ర♦హ్మానందశైత్యంబు, గులుకు నెయ్యపుముద్దుఁ♦ ...

తే. నతనిమనమున నతిరత♦ధ్యానమహిమఁ
దిరముగాఁ బాదుకొన్న యా♦దేవిరూపు
వెలిఁ బ్రకాశింపఁ జేయుచు ♦ విష్ణుదేవుఁ
డధికకారుణ్యలీలఁ బ్ర♦త్యక్ష మయ్యె. 161

క. ఆతెఱఁగునఁ బ్రత్యక్షం, బై తను నిష్టమును వేఁడు ♦ మని హరి పలుకం
బ్రీతివశత నించుకతడ, పీతం డేమియును బలుక ♦ నెఱుఁగక యుండెన్. 162

క. పదపడి ప్రబుద్ధుఁ డై త, త్పదపద్మంబులకు భక్తిఁ ♦ బ్రణమిల్లి తగన్
నుదుట ముకుళితకరమ్ములు, గదియించి వినీతి దనరఁ♦గా ని ట్లనియెన్. 163

క. అలఘుతరానందంబునఁ, బలుక నెఱుఁగకున్న వాఁడఁ ♦ బరమపురుష నీ
వలనన్ సర్వజ్ఞత్వము, గలుగుట నాకోర్కి దానిఁ ♦ గరుణించు దయన్. 164

వ. అని విన్నవించుటయు నద్దేవదేవుండు తనమెడ నున్న రత్నహారంబుఁ దిగిచి దీని
నాయకరత్నం బెవ్వరిహృదయస్థలంబున నెంతతడవు సోఁకి యుండు వారికి నం
తతడవును సర్వజ్ఞత్వంబును సకలవాక్పటుత్వంబును గలిగి యుండు ననియును
బ్రాహ్మణమనోవ్యథఁ గావించువారియొద్ద నిది యుండ దనియు నానతిచ్చి యిది
యతనిచేతి కిచ్చి యంతర్ధానంబు నొందె నితండు నమ్మహనీయహారంబు వ
డసి వచ్చువాఁ డవ్వనంబులో నొక్కదేవాలయంబునందు. 165

సీ. మెఱుఁగెక్కి బిగువు లై ♦ మీఱిన నవియు న, ట్లింపొందుగుబ్బపా♦లిండ్లతోడఁ
గడుఁ గృశత్వంబున ♦ బిడికిటిలోపల, నడఁగెడుబడుగునె♦న్నడుముతోడఁ
జిఱునవ్వు దెలినిగ్గు♦ చిలుకుచుఁ దనరారు, తళుకు లేఁజెక్కుట♦ద్దములతోడ
జగతి నెందును లేని♦చక్కఁదనాన సొం, పగుచిన్నిముద్దునె♦మ్మొగముతోడఁ
తే. గరమువిలసిల్లుసకలాంగ♦కములతోడ, రహిఁ దనర్చునలంకార♦మహిమతోడ
ద్వారశాఖలదండ నిం♦పారుచున్న, ప్రతిమ నొక్కటి చూచె భూ♦పాలచంద్ర.

క. చూచి మనంబున మెచ్చుచు, నాచేరువ నితఁ డటుండ ♦ నంతటిలో భ
వ్యాచారశీలుఁ డచటికి, వాచంయముఁ డొకఁడు మార్గ♦వశమునఁ జేరెన్.

తే. చేరి కాషాయవస్త్రంబు♦ చెఱఁగు విసరు
కొనుచు హరిహరి యనుచు నిం♦పున నొకింత
తడవు గూర్చుండఁ దత్సవి♦ధప్రదేశ
మంటపంబున నధ్వశ్ర♦మంబు కతన. 168

సీ. ఆయతీశ్వరుఁ డంత ♦ నతిరమ్య మైనయా, మెప్పంపుఁబూఁబోఁడి♦యొప్పుచూచి
భళిర శిల్పికులేంద్ర♦ బ్రహ్మను మీఱితే, పగిదిఁ జేసితిర యీ♦ప్రతిమ ననుచుఁ
దనమదిఁ గడు మెచ్చి♦ తల యూఁచుచు నిట్టి, పడఁతులుగలరొకో♦పుడమి ననుచు
నిట్టిది సన్న్యాసి♦నీక్షింపఁ దగ దని, మారొమ్ము వెట్టుచు ♦ మఱియు మఱియు

తే. నిచ్చఁ గ్రమ్మఱఁ జూచుచు ♦ నేమి చెప్ప
నతనువికృతికి లో నయ్యె ♦ ననుచుఁ జెప్పి
కొంతసంకోచ మంద నా♦కొమ్మ తెలఁగుఁ
గని తొలఁగి పోయె నొకనెపం♦బునను మంత్రి. 169

క. జనపతియు భార్యవదనముఁ, గనుఁగొని యేమయ్యెఁ గడమ♦కథ కౌతుకముం
దనరింపుచున్న యది నా, కును వినుపింపంగ వలయుఁ ♦ గోమలి యనియెన్.

చ. అన నిఁక నేమి చెప్పెదు జ♦నాధిప యాయతిముఖ్యుఁ డంత నె
మ్మనమునఁ బట్ట లేక ప్రతి♦మన్ బిగియారఁ గవుంగిలించె నిం
పొనరఁగ లేచి వచ్చి కడు ♦ నొక్కమఱుంగున నప్డు సుగ్రహుం
డునికి యెఱుంగమిన్ నగియె ♦ నుండఁగ లే కితఁ డుం గికాకికన్. 171

వ. నగుటయు నతం డది వినియు విననిచందంబుఁ గల్పించుకొని తత్ప్రతిమాలింగనం బాకయదృచ్ఛాచేష్టావిశేషంబుగాఁ గల్పించుటకుఁ దాత్కాలికయుక్తి నద్దేవాలయంబున వెండియుం గల దౌవారికాదిప్రతిమల నట్ల యాలింగనంబు చేయుచు నమస్కరించి తత్ప్రదక్షిణంబు సేయం దొడంగినసుగ్రహుండును నతని కపటచేష్టల తెఱం గెఱింగి యి ట్లెంతచేసినఁ బూర్వంబు నేఁత నే నెఱుంగుదును గదా యది మఱువ ననుచు మఱియుఁ బరిహసించె దాన నయ్యతి యతివ్యథమానమానసుం డగుచుఁ గడు నలిగి యిది తుదిగా నీ మొదలి యెఱుక యెంతగల దంతయు విని హతం బయ్యెడు మని శాపం బిచ్చె సుగ్రహుం డతిభయాకులుం డగుచు శాపమోక్షణంబు దయసేయు మని పాదంబులం బడి లేవకుండె నయ్యతీశ్వరుండును. 172

క. నాయీరహస్యచేష్టిత, మే యెడ నేనియును నుబ్బ♦నేని గలుగు నీ
పోయినమది గ్రమ్మఱఁగఁ ద, దాయత్తత వెలయు నప్రి♦యము మది లేమిన్.

ఆ. అనుచుఁ జనియె నతని♦యా శాపమహిమచే, నెఱయసుగ్రహుండు♦మఱచిపోయె
నాక్షణంబ తుదగ ♦ నటు ప్రథమముగ వి, జ్ఞాత మగుప్రపంచ♦జాతమెల్ల. 174

తే. అట్లు విస్మృతసకలపూ♦ర్వాత్మచరితుఁ
డగుట నీతఁ డెఱుంగ లేఁ ♦ డయ్యెఁ దిరుగఁ
గైకొనంగఁ దదాదిమ♦క్షణమునందె
యొకశుచిస్థలి నిడినహా♦రోత్తమమును. 175

తే. బ్రాహ్మణవ్యథ గావించు♦పాపమతికి
నిది నిలువ దంచు హరిపల్కె ♦ మొదల వినియు
నతని వెతఁ బెట్టి కోల్పోయె ♦ హార మితఁడు
దైవఘటన యెవ్వారికిఁ ♦ దప్పు టరుదు. 176

క. ధర నెవ్వారలు చేసిన, దురితంబులు నుచ్చరింప • దోసమఁట మహా
పురుషుల కొకకొద యొకచోఁ, బొరసిన నది పగటుపాప•ము వృథా జనునే.

ఉ. అంతట దైవసంఘటన • నచ్చటు వాసి యతండు దివ్యదే
శాంతరముం జరింపుచు ని•జాహ్వయవంశచరిత్రవిస్మృతిన్
భ్రాంతునిలీల మత్తుగతి • బాలునికైవడి నెద్ది గన్న న
త్యంతము నద్భుతం బగుచు • నాత్మకుఁ దోఁచుచు నుండ వర్తిలెన్. 178

క. ఆదిమసంకేతగ్రహ, ణాదులు విస్మృతము లగుచు • నాభ్యాగుణజా
త్యాదివ్యవహారజ్ఞత, లేదయ్యెను నితని కపుడు • లేశం బైనన్. 179

చ. వెనుకఁ గ్రమక్రమంబున న•వీనముగా నుదయంబు నొంది పెం
పొనరె నృపాల యీతనికి • నుత్తమమధ్యమవృద్ధకర్మద
ర్శనమున ద్రవ్యకర్మగుణ•జాతివిశేషవివేచనంబు బా
లునకునుబోలె మానసము•లో నిఖిలవ్యవహారహేతు వై. 180

క. తనకులనామాదులు ద, క్కనశేషము నిట్లు వెలసెఁ • గాని యతఁడు భూ
జనవర యవి యెఱుఁగఁడె యెం,దును దద్జ్ఞులు నేఁటిదాఁక • దొరకక యునికిన్.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బరిభ్రమించుచు నొక్కనాఁడు గంగాసరయూసంగమప్రాంతవనంబు చేరి వర్తిలుచుండఁ దత్కాలంబునందుఁ గాసారపురం బరాజకం బైన నందుఁ గలమంత్రిప్రముఖరాజపురుషులును జారులును రాజనిశ్చయార్థు లై యుత్తమగజంబు నలంకరించి దానికరంబున నొక్కపుష్పమాలిక యిచ్చి యిది యెవ్వనికంఠంబునం దగులవైచు నతండు మనకు రా జని దైవప్రార్థనాపూర్వకంబుగా నియమంబు చేసికొని దానివెంబడి నేతేర నది యేతెంచి తనతొండంబున నున్నపుష్పమాలిక యాసుగ్రహునిమెడ వైవ నరాజకత్వదుఃఖదుర్బలు లై యున్న యామంత్రిముఖ్యుల కందఱకు నటుమున్న యితనిదర్శనమాత్రమున నొక్కసత్త్వవిశేషం బుదయించె నయ్యుభయనిమిత్తంబుల నత్యంతసంతుష్టు లగుచు నతనిఁ దద్గజారూఢునింగాఁ జేసి పురంబునకుం గొనిపోయి రాజ్యాధిపత్యంబునకుం బట్టంబుగట్టి తత్స్వరూపమాత్రంబ తమకు మున్ను సత్త్వదాయకం బగుట సంస్మరించి సత్త్వదాత్ముం డని ప్రశంసించిరి యితనినామజాత్యాదు లప్పటికప్రసిద్ధంబు లగుట నదియె పేరుఁగుచు దిక్కులం బ్రఖ్యాతం బయ్యె నట్లు కాసారపురాధీశ్వరుం డై రాజ్యభోగంబు లనుభవించుచు నంతట భవజ్జననీజనకు లయినసుముఖాసత్త్రిమణిస్తంభులఁ దనపురంబున నిలుపుకొని సేవఁ జేయుచుఁ గ్రమంబున నీకు నమాత్యుం డయ్యెఁ దత్ప్రకారంబులు విస్తీర్ణంబుగా శైశవంబునంద యేను నీకు విన్నవించినదానఁ దలంచికొను మవ్విధంబున నమాత్యుం డైనవెనుక నంగదేశం బాశ్రయించి యందుఁ గ్రముకకంఠోత్తరనామధేయపురం బైన యీపురంబు నూతనంబుగ నిర్మించి నిన్నుఁ బట్టంబు గట్టినది నీకు విదితం బై

నది చెప్ప నేల యోవిశ్వవిశ్వంభరామండలేశ్వర యీసత్వదాత్మనికులనామా
దిప్రకారంబులు పూర్వంబున నతఁ డడుగ నవు డేను జెప్పకుండుటను నిప్పుడు
చెప్పుటకు మఱియు నాఁటిసకలజ్ఞానోదయంబునకు నిమిత్తం బడిగితి గది విన్న
వించెద విన నవధరింపుఁ డని యి ట్లనియె. 182

సీ. అట్లు సుగ్రహుఁడు ము◆న్నా దేవతాలయం, బునఁ బెట్టి క్రమ్మఱఁ◆ బుచ్చుకొనఁగ
మఱచినయట్టియ◆మ్మణిహారమును మధు, రాపురాశ్రయుఁ డొక◆బ్రాహ్మణుండు
దైవవశంబునఁ◆దా నచ్చటికి వచ్చి, కని పుచ్చుకొని పోయి◆తనగృహమున
బహువర్షముల్ వేల్పు◆బలె భక్తిఁ బూజించి, యంతట నిది త్రిలో◆కాధిపతికి

తే. యదుకులాభరణంబున◆కచ్యుతున కు
పాయనంబుగఁ గొనిపోవు◆టర్హ మనుచు
ద్వారవతి కేగి యతనిసం◆దర్శనంబు
వడసి కానుకగాఁ బెట్టెఁ◆ బార్థివేంద్ర. 183

చ. అనయముఁ బ్రీతితో హరియు◆ నాతనికానుక యాదరించి కై
కొని తదభీష్టవస్తువులు◆ గొబ్బునఁ దాఁ గృపఁ జేసి యప్పు డిం
పొనరుచు దండకాకృతిస◆ముజ్జ్వలసంస్తవలీల కెంతయున్
ఘనముగ మెచ్చి యిచ్చె మణి◆కంధరనామునకున్ ధరాధిపా. 184

చ. అతఁడు మహాప్రసాద మని◆ యప్పుడు దానిఁ దగన్ ధరించి బా
లతఁ గనుపట్టువిష్ణునిక◆లాపము గావునఁ దద్భుజాంతర
స్థితి కిది చాల కొప్పె గళ◆సీమన యెంతయు గుప్తమై తదీ
యతరళమీఱుచిద్గుణము◆ నాతనికిన్ హృదయంబు సోఁకమిన్. 185

ఉ. ఆమణికంధరుండు తుద◆యం దలఘువ్రతుఁ జేర్చె దాని నా
భూమిసురుండు నీ కొసఁగె◆ భూరికృపోన్నతి నిచ్చి తీవు నా
కోమహితాత్మ తత్తరళ◆ మొప్పఁగ నాహృదయంబు సోఁక ను
ద్దామసుబోధ నైతి శిశు◆తాసమయంబున నట్లు మిక్కిలిన్. 186

ఉ. క్ష్మావరచంద్ర నీవు ప్రథ◆మంపుజనిన్ మణికంధరుండ వై
యావిధిఁ గృష్ణుచేఁ బడసి◆ యంతట నిజ్జననంబునందు భూ
దేవవరేణ్యుచేఁ బడసి◆ దివ్యము నమ్మణిహారముం గృపై
కావృతబుద్ధి ని ట్లొసఁగి◆ యంతగఁ జేసితి నన్ను మన్ననన్. 187

క. ఇటు నటు నేఁ గదలఁగ నం, తట హృదయస్థలముఁ బాసి◆ తన్మణికడ కే
గుట నుడిగెఁ దెలివి య ట్లా, దట నీమంత్రీశుఁ డడుగు◆తఱి నవనీశా. 188

వ. కావున నప్పుడు సత్వదాత్మనినామజాత్యాదు లేను జెప్పకుండుట కిది కారణం
బు నాఁ డట్లు బోధోదయం బగుటయు నుడుగుటయు నేతన్మూలంబు లని యె
వ్వారు నెఱుంగకుండుటను నిది సామాన్యహారంబ యనుతలంపున మావారు

దాఁచి మఱచుటఁజేసి నాఁటనుండి నేఁటిదాఁక నిద్దివ్యహారం బెన్నఁడును ధరియించుటయు లేదు నేఁ డాభరణభరణసమయంబున బ్రసంగవశంబునఁ దలంచుకొని చెలులు తత్ప్రాప్తిప్రకారం బెఱుంగింప నిది సుముహూర్తలబ్ధం బైన ప్రథమభూషణం బనియు భవద్దత్తం బనియు నత్యాదరంబునఁ దెప్పించి హృదయభాగస్పర్శనాయకరత్నంబుగా నిపుడు భరియించియున్నదాన నిచ్చోటికి నిపుడు నూపురంబులు గొనుచు సత్వరాత్మం జేగుదెంచిన నింతలోపలికాలు పునకు వచ్చుపాటిచనువుకలిమికి నితం డింతభాగ్యవంతుఁడొకో యని యొక్కించుక భావింప నతనిజాత్యాదు లిన్నియు మదీయహారనాయకమాణిక్యంబు మాహాత్మ్యంబున నిట్లు చెప్పఁ దోఁచె భూతభవిష్యద్వర్తమానభువనప్రపంచంబునందు నెద్దియైన దేవరకుఁ దెలియవలసినయది కరతలామలకసమానం బై కనంబడియెడు దీని ధరియించి చూడుఁ డని యనుపమస్తనకుంభలక్ష్మి తెఱచాటున నర్తకి తెఱంగునం గించిత్ప్రకాశాప్రకాశరూపం బగుచు నపూర్వంబు నెఱవ నమ్మహనీయరత్నమాలిక తనదుపయ్యెదవెలుపలికిం దిగిచినం జూచి యా జగతీవల్లభుండు. 189

ఉత్సాహ. తివకు మట్ల యుండనిమ్ము • తిరుగఁ బుచ్చుకొనుట యొ
ప్పువునె నీకు నిచ్చినట్టి•హార మట్ల యుండఁగా
నువిద దీనిమహిమఁ దెలుపు • టొప్పుఁ గాక యన భళీ
యవనినాథ జాణవిధియు•పాయ మనుచు నవ్వుచున్. 190

తే. ఒరుగుమీఁదటఁ జేరి కూ•ర్చున్నప్రియుని
యురము తరళంబు సోఁక మే • నెయ్య వంచి
కనఁగ వలసినయది గనుం • డనుచు నంతఁ
గుచభరాలసవోలె న•క్కున నను వ్రాలె. 191

క. వనజాక్షి యిపుడు గనవల, సినయది నాకిదియె యంచుఁ • జెలువుఁడు తమకం
బునఁ గౌఁగిలించె నిరుగే, లను బిగియారంగ మధుర•లాలసఁ బ్రేమన్. 192

చ. మదితమి నంతటన్ నిలక • మానవనాథుఁడు చిత్తభావశం
వదబహుచేష్టితుం డగుచు • వర్తిల నేమిటికిం గడంగి యె
య్యది దొరకొంట మే లనుచు • నబ్జజుఁ డిద్ధరఁ జంచలాత్ములన్
సదృశుల లెస్స కూర్చె జత•నంబున నంచు లతాంగి నవ్వఁగన్. 193

ఉ. అంతట నెట్టకేలకుఁ బ్రి•యాంగనప్రార్థన నవ్వసుంధరా
కాంతుఁడు తేటతెల్లమిగఁ • గాంచెఁ దదుక్తతథాప్రపంచ మ
త్యంతము సత్య మౌట మహి•తం బగుతత్కుచమధ్యరత్నసం
క్రాంతునిహృత్ప్రదేశ మెసఁ•గన్ మది నించుక పారఁ జూచుచున్. 194

వ. అంతట సత్వదాత్ముండు శాపమోక్షంబున నాబాల్యానుభూతపదార్థజాలం బంతయుఁ దనంతన యాత్మసంస్మరణగోచరం బగుచు నటమున్న మధురలాలసచేతఁ దా వినినవి కలిగి సరిదాఁకుచుఁ బ్రమోదంబు నద్భుతంబును నాపాదించుచుండ నేఁగుదెంచి తగినయవసరంబు దెలిసి యాకళాపూర్ణమహారాజుం గాంచి తనకుఁ బునఃప్రాప్తం బైనయాయెఱుకఁ దెఱంగు విన్నవించెనేమో యిట్లు శాపవిముక్తుండ నైతి నని యనేకప్రకారంబుల నాపుణ్యదంపతుల సంస్తుతించి తొల్లింటినాఁటిమహారాష్ట్రరాజ్యభోగంబుకంటె ననేకగుణంబుల నధికం బై యిప్పటి దేవరపాదపద్మసేవ పరిపూర్ణసౌఖ్యంబు నొసంగుచున్నది యది యెల్లకాలంబు నాకుఁ గలుగ ననుగ్రహింపవలయు నని సాష్టాంగప్రణామం బాచరించె నతండు మధురలాలసాబంధుత్వవిశేషజ్ఞానంబున నతని నెప్పటికంటె మిక్కిలి గారవించి గృహంబున కనిపి మఱియు నభిమతవస్తుబోధసాధనేచ్ఛల మధురలాలసాపరిరంభణసుఖంబు లనుభవించుచుండె నప్పుడు. 195

ఆ. ఉభయహృదయదేశ♦యుగపన్మణిస్పర్శ
మహిమ నొక్కరొక్కరి♦మక్కువపస
లొక్కమాఱె యొక్క♦రొక్కరి కేర్పడఁ దదా
శ్లేషసుఖము మిగులఁ ♦ జిత్ర మయ్యె. 196

క. శుభధర్మశీల యగువ, ల్లభయత్నముచేత నవు డి♦లాపతి దనపై
నభినవకౌముదికిం గల, సుభక్తి గని తదుచితంబు ♦ చొప్పడ నడిపెన్. 197

చ. అలఘుతరానుభావ యగు♦హైహయకన్యకహారశక్తిచేఁ
దెలివియు వాక్పటుత్వమును ♦ దేజరిలన్ నిజపూర్వవాసనా
బలముల వల్లకీరణన♦పాటవ మెంతయు మీఱ దిద్దె భూ
తలవిభుఁ డగ్రతం దనరి ♦ తద్దయు గానకళాప్రవీణగన్. 198

చ. సకలమహీజనావనవి♦చారము సంధిల నంత నోలిమై
నకలుషధర్మశోభిని మ♦దాశయపుత్త్రికయత్న మొప్ప భ
ర్తకుఁ దెలిపెన్ స్వరాష్ట్రపర♦రాష్ట్రగుణాగుణవర్తనల్ సనా
యకపరిరంభకాలముల ♦ నప్పటికప్పటి కెచ్చరింపుచున్. 199

సీ. తా విన్నకన్నయ♦ర్థము చెప్ప కడఁచితి, వని తెల్పి శిక్షించుఁ ♦ దనదుచెలుల
రిపులకు లోనిచ్చె ♦ నపరాధి యయ్యె నీఁ,డని యమాత్యులతప్పు♦లరసి యతఁడు
బ్రముచ్చిలఁ దలఁచె నీఁ ♦ డిచ్చలో నని మూఁదలించి దండించుమ♦లిమ్లుచులను
నాలితో రే యీతఁ ♦ డలిమాత్రమున నగ్గె, దగ దని చెప్పించుఁ ♦ దగినరీతి
తే. మధురలాలస నపరిరం♦భణవిశేష
సమయహృద్దేశఘటితత♦చ్చారుహార

తరళమాహాత్మ్యమున సమ♦ స్తజ్ఞుఁ డగుచు
భువన మరుదంద నాకళా♦పూర్ణుఁ డప్పుడు. 200

వ. అంత నొక్కనాఁ డతండు మధురలాలసతోడ నేకాంతంబున నుండి సర్వజ్ఞత్వ కారణదివ్యమాణిక్యప్రశంసాప్రసంగంబున విష్ణుదేవునిమాహాత్మ్యంబు తలంపు నం బొడమఁ దదీయకీర్తనం బిహపరసాధనం బని సంభావించుచుఁ దత్ప్రసంగ వశంబున. 201

తే. ఆదిజన్మంబునందు న♦నంతశయన, పద్మనాభునిసన్నిధి♦భాగవతుల
వచనమున రమావిష్ణుసం♦వాదనకథ, తా నొనర్చుట మదిలోనఁ♦దలఁచుకొనియె.

క. ఈపగిదిఁ దలఁచుకొని సుక, లాపంబుగ దాని మధుర♦లాలస మధురా
లాపములచేత వినుటకు, భూపాలునిమదిని వేడ్క ♦ పొడమెఁ మిగులన్. 203

ఆ. ఇట్లు వేడ్క వొడమ ♦ నిందుబింబానన, యాననంబు చూచి ♦ యానృపాలుఁ
డాదరాతిశయము ♦ ననురాగమును గరం, బలరుచుండ నిట్టు ♦ లనుచుఁ బలికె.

ఉ. ఆదిమ మైనజన్మమున ♦ నంగన యేను రమాముకుందసం
వాదము కావ్యరూపమున ♦ వర్తిలఁ జేసితి నంచు వింటి బా
ల్యోదితతావకీనమధు♦రోక్తులలో నది నీమణీగుణ
శ్రీ దనరార నారసి య♦శేషము నిప్పుడుఁ జెప్పఁగాఁ దగున్. 205

క. నీపరిరంభణమహిమను, దీపిత మగు తెలివి వేళఁ ♦ దిరముగ నది యే
నోపడఁతి కనుట లేదెదఁ, బైపై నీమీఁదితమిని ♦ భాసిలుచునికిన్. 206

వ. అని పలుకుప్రాణవల్లభునిపలుకులకు నగుచు నమ్మగువ యోజగతీవర దేవరమది కిపు డెయ్యది ప్రియం బదియె చేయుట నాకునుం బరమప్రేమాస్పదంబు గావున నప్పావనకథయెల్ల వినుపించెద విన నవధరింపు మని పలికి తనకు సకలజ్ఞాన నిదానం బగుచు హృదయప్రదేశంబున నలంకరింపుచున్న దివ్యహారనాయకమాణిక్యంబునకు నంజలిచేసి తదీయప్రాప్తికారణంబు లైనయాకళాపూర్ణుని నలఘువ్రతు మణికంధరుఁ గృష్ణుని విప్రుని సుగ్రహు వటపత్రశాయిని హృదయంబునఁ దలంచి యీగురుపరంపర నాకు ననుగ్రహకారిణి యగుఁ గావుత మనుచుం బ్రణమిల్లి యాలక్ష్మీనారాయణసంవాదకథ తొల్లిటిమణికంధరోక్తప్రకారంబున నిట్లని చెప్పం దొడంగె. 207

సీ. అమృతపూరాశ్చర్య♦తమవిరజానదీ, సీమావరుద్ధసం♦స్మృతికతంబు
పరిగణనాతిగ♦బ్రహ్మాండబుద్బుద, ప్రకృతిపాథోధిపా♦రాయితంబు
సూర్యచంద్రాగ్ని తే♦జోనిరపేక్షణ, ప్రాకృతస్వప్రభా♦భాస్వరంబు
స్వేచ్ఛాగృహీతస♦మిద్ధవిశుద్ధస, త్త్వశరీరసత్యము♦క్తవ్రజంబు

తే. నగుచుఁ బెంపొందునిఖలవే♦దాంతసిద్ధ
పరమకల్యాణగుణచణ♦బ్రహ్మతత్త్వ

సతతసాక్షాత్క్రియావిభూ♦షితనిజాను
భవసుఖితకోవిదము శౌరి♦పరమపదము. 208

తే. చిదచిదీశ్వరాత్మకమున♦శేషజగదు, పాశ్రయముతోయహుతవహ♦పవనవియద
హంక్రియామహదవ్యక్త♦కావరణము, నగునజాండాలి కవలన♦జ్జగము మెఱయు.

క. గణుతింపఁ బ్రకృతిదోషము, లణుమాత్రము లేవుగాని ♦ యచటఁ బరఁగున
త్ప్రిణుతబ్రహ్మదిజగ, ద్గుణమహిమ లనంతకోటి♦గుణత సమృద్ధిన్. 210

క. అరము నరణ్యము ననఁగా, శరధు లమృతచయము లచట ♦ శతకోర్మిసము
త్కరశీకరశీతలతల, మరుదురుపులకితతటద్రు♦మము లై యమరున్. 211

క. ఆవిష్ణులోకమున కన, మావాహిని విరజ యమరు ♦ మానితమోక్ష
శ్రీవరణరాగభాగవ, తాళీశుభలగ్నసమయ♦యవనిక పోలెన్. 212

శా. ఆసింధూత్తముచేరువన్ సరసి యొం♦డై రమ్మదీయంబు నా
భాసిల్లున్ జలనీలికాకబరికా♦పద్మాస్యపుష్పంధయా
ళీసంవీక్షణవీచికావళిమృణా♦ళీబాహుకోకస్తన
శ్రీసంవాదితమూర్తిముక్తిపదల♦క్ష్మీమండలీకర్త యై. 213

తే. ఆసరోజాకరముపొంత ♦ నతిశయిల్లు, బిల్వభూరుహ మొకటి శో♦భితపలాశ
విసరకిసలయసముదయో♦ల్లసనమహిమ, నవిరళస్థితశుకపుంజ ♦ మనఁగఁ దనరి.

ఆ. ఇంపు మీఱ నచట ♦ నెంతయు నశ్వత్థ, శాఖి యొకటి సామ♦సదన మనఁగ
మహిమతో సువర్ణ♦మయము శాఖాత్రయీ, శోభితంబు నగుచు♦ శ్రుతులు పొగడ.

చ. నెలకొని యమ్మహీరుహము♦నీడను బంచశతాప్సరస్సుమ
ధ్యలు సుమచూర్ణకజ్జలప♦టాభరణంబు లనేకముల్ కరం
బుల ధరియించి వర్తిలుచు ♦ ముక్తత నచ్చటి కేగుదెంచువా
రల కెదురేగి చేయుదురు ♦ ప్రౌఢిమ సంధిలఁగా నలంక్రియల్. 216

సీ. కలికికన్గొనలచూ♦పులపేరఁ బర్వుమ,వ్వపునల్లఁగల్వలు ♦ వైచి వైచి
మందహాసము లను♦చందనోదకములు, పలుమాఱు మోములఁ ♦ జిలికి చిలికి
హారంబు లిడుచు బా♦హారుచిచ్ఛలమున, భుజములందు హరిద్రఁ♦బూసి పూసి
శ్రుతిభూషణము లమ♦ర్చుచు హస్తకాంతికుం,కుమములు చెక్కిళ్లఁ♦జమరిచమరి

ఆ. యలరఁ జేయునచ్చ♦రలపిండుముక్తిక, న్యలను బెండ్లియాడి ♦ బులియుచున్న
క్రొత్తపెండ్లికొడుకుఁ ♦ గోమరులసయ్యాట, లాడుతద్వధూవ♦యస్య లనఁగ.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బరమాద్భుతం బైనయాభువనోత్తమంబునందు. 218

తే. ఉభయకర్మతంత్రులకు న♦యోధనీయ
మగుట నామ్నాయము లయోధ ♦ యని నుతింప
వాఙ్మనసగోచరము గాని♦వైభవమునఁ
బ్రబలు రాజీవలోచను♦రాజధాని. 219

సీ. ఘటమంచుఁబటమంచుఁ♦గాగుయుక్తులఁ బెంచు, దుష్టతార్కికులకు♦దూరమగుచు
శ్రుతియంచుస్మృతులంచు♦శుష్కకర్మములెంచు, మీమాంసకులకప్ర♦మేయమగుచు
ఝరియంచుఖరయంచు♦జనులవీనులనొంచు, శబ్దైకరతులక♦సాధ్యమగుచు [గుచు
మృషయంచు నిషయంచు ♦ విషయోక్తిఁ గలహించు, నద్వైతపరులక♦సాధ్య
తే. గృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ ♦ కేశవ యను [మగుచుఁ
భక్తున కొకప్పుడును దుర్ల♦భంబు గాక
పరఁగుఁ బ్రకృతివికారదు♦స్పర్శతరము
గురుతరానందఝరము వై♦కుంఠపురము. 220
చ. తడఁబడుచుండు నందు నమృ♦తంపుఁగొలంకులు రౌప్యభూములన్
వెడలుపుపచ్చరాచలువ♦నేలలు పచ్చికచోట్లు గెంజిగిన్
జడిగొనుపద్మరాగమణి♦సౌధములం దలిరాకుఁబ్రాఁకులుం
బడఁతులపిండుభిత్తిగత♦భాసురతత్ప్రతిబింబజాలముల్. 221
క. పరమసుమనోమనోజ్ఞక, కర మాత్మారామపరవి♦కాసము దనరం
గరువపుచరితలగరితల, గరగరికలగరిమ నగరి♦గరిమకు నమరున్. 222
చ. విరులు రచింప నేల తమ♦విం తగునవ్వులసొంపు గల్గఁ గ
స్తురికలయింపు లేల తమ♦చొక్కపుఁజూపులయింపు గల్గఁ గ
ప్పురములఁబ్రుగ్గు లేల తమ♦పుణ్యనఖద్యుతిపెంపు గల్గ నం
చరుదుగఁ జూపఱుల్ పొగడ ♦ నయ్యుయిలీలఁ జరింతు రంగనల్. 233
సీ. విరులపాఁడిమఁబేరఁ ♦ బరిశుద్ధసత్త్వంబు, తలిరాకునెపమున ♦ నలఘుకృపయు
దళమిషంబున నాత్మఁ ♦ గలకృష్ణకాంతియుఁ, బుప్పొళ్లు నాఁ గల్మి♦పొలఁతిడాలు
మధుకైతవమున స♦మ్మదబాష్పధారలు, కళికాంచలంబునఁ ♦ బులకములును
సౌరభసంజ్ఞను♦జ్ఞానవాసనయుఁ బే, రెలమిపేరిటిసౌఖ్య♦విలసనంబు [రూప
తే. వెలిఁ బ్రకాశింప నిత్యము♦క్తులు నిజేచ్ఛఁ, గొమరుమీఱంగఁ దరులతా♦కుంజ
ధారు లగుచు వర్తింతురు ♦ తత్పురంబు, బహువిధోద్యానవాటికా♦భ్యంతర
చ. అళిశుకకోకిలాదివపు♦రాశ్రయలీల దముఁ భజించుని [ముల.
త్యుల సుమనఃఫలాదిపరి♦తుష్టులఁ జేయుచు వారు దాము ము
క్తులకు వినోదలీల సమ♦కూర్తురు వృక్షలతాదు లైనవా
రలు హరిదాసు లెప్పుడుఁ బ♦రస్పరభక్తిపరాయణుల్ గదా. 225
సీ. కొన్ని సౌభాగ్యసం♦పన్నలక్ష్మీపదాం, భోజలాక్షాలక్ష్మి♦పూజితములు
కొన్ని భూదేవివి♦ఘూర్ణత్కటాక్షవీ, క్షాపక్ష్మలతగుళు♦చ్ఛవ్రజములు
కొన్ని నీళానఖాం♦కూరవిన్యాసచం, ద్రకితప్రవాళసం♦తానకములు
కొన్ని భాగవతలో♦కోన్నతక్రీడావి, భూషితచ్ఛాయావి♦శేషితములు [డుఁ
తే. నగుచుఁ బరవాసుదేవవి♦హారకుతుక, విభవముల కాస్పదంబు లై ♦ వెలయుచుం

దత్పురోద్యానములు నిరం♦తరపరాగ, పుష్పరసవృష్టిశీతల♦భూతలములు. 226

వ. అట్టిదివ్యవస్తువైభవంబులఁగరంబుగనుపట్టునట్టియాపట్టణమధ్యప్రదేశంబునందు.

సీ. రవిచంద్రకోటితి♦రస్కారధౌరేయ, మహనీయదీప్తిసం♦పదలఁ బొదలి
వేదప్రసిద్ధమై♦ వెలయునద్భుతరత్న, మయసహస్రస్తంభ♦మంటపమున
మహితవిభూతియు♦క్తవిచిత్రరూపమై, ధర్మాదినూరిపా♦దములతోడఁ
జెలువందుమాణిక్య♦సింహాసనమున స, హస్రదళాఖ్యప♦ద్మంబునందు [నుఁ

తే. శేషతల్పాధిరూఢుఁడై ♦ సిరియు ధరయు,నీళయును భజియింపంగ ♦ లీల ను
గేవలభూరివిలాసాను♦భావభావి, తాఖిలాజాండవర్తనుం♦ డచ్యుతుండు. 227

తే. ఆసహస్రపత్రంబు పూ♦ర్వాది గాఁగ, సకలదళముల విమలాది♦సతులు నిలిచి
హరి భజింతురు చామర♦హస్తలగుచుఁ, గమలనిలయలీలావతా♦రములరీతి.

చ. అతులితభక్తిఁ బూర్వదిశ♦యందు ననుగ్రహ యన్వధూటి దాఁ
గుతుకము మీఱఁగాఁ బసిఁడి♦కుంచియ వైచుచుఁ గొల్వుసేయు సం
తతమును హస్తకంకణఝు♦ణత్కరణక్వణనంబు లవ్విభుక్
జతన పరాకు స్వామి యను♦శబ్దములాగున నెచ్చరింపుచున్. 229

సీ. శయనాసనాంశుక♦చ్ఛత్రాదికంబులు, దానయై ఫణికులో♦త్తముఁడు గొలువ
ధ్వజమువాహనము వీ♦వనయునాదిగఁ బెక్కు,రూపమైగరుడుఁడా♦రూఢిఁ గొలువ
వఱలువిద్యాధిదే♦వతయైనవేత్రంబు, పూని సూత్రవతీవి♦భుండు గొలువ
నారక్షకత్వ మిం♦పారఁ దత్పురిఁ గాచు, కుముదాదినిత్యసం♦ఘములు గొలువ

తే. భువనములదుష్టనిగ్రహం♦బునకుఁ దాన,పాలు వడియున్నయాయుధ♦పంచకంబు
జయజయధ్వాను లెసఁగంగఁ ♦ జారుపురుష, భావమునఁ గొల్వ నావిశ్వ♦భ[illegible]
[[illegible]యు.

మధురగతిరగడ.

కెందమ్ముల నడఁ♦కించుపదంబులు, నిందువైభవము ♦ నేలునఖంబులు
గర మరు దగుచో♦క్కపుఁజిఱుఁదొడలును, గరికరవిభవము♦ కాదనుదొడలును
బదియార్వన్నియ♦బంగరువలువును, మెదలెడితళుకుల♦ మేఖలచెలువును
భువనజనకుఁ గను♦పొక్కిలివిరియును, దవిలి యురంబునఁ ♦ దనరెడుసిరియును
నరయ జీవమయ ♦ మగుకౌస్తుభమును, నెరయ వైజయం♦తీసౌరభమును
బ్రకృతిమయతఁ జొ♦ప్పడుశ్రీవత్సము, వికసిల్లఁగఁ బ♦ర్వెడుఘనవత్సము
నహంక్రియాత్మక ♦ మగుశంఖంబును, మహనీయమనో♦మయచక్రంబును
దనర నొకవిచి♦త్రపుసోయగమును, ననువుపఱచుహ♦స్తాంబుజయుగమును
నురగతల్పమున ♦ నూఁదినకరమును, బరఁగినజానువు♦పై నొకకరమును
నవ్యమకరకుం♦డలసువిలాసము, భవ్యకపోల♦ప్రకటితహాసము
పవడమును గెలిం♦పని నెమ్మోవియు, నవచంపకనిభ♦నాసికఠీవియుఁ
దెలిదమ్ముల నగు♦తీరునయనములు, పొలుపలరెడుకను♦బొమలచెలువములు

కనుఁగొన నింపగు♦కస్తురినామము, ననుపమాన మగు♦నలకస్తోమముఁ
గలకల నగుచ♦క్కనివదనంబును, ధళధళ మనుర♦త్నకిరీటంబును
ననుకృతజలధర ♦ మగువర్ణంబును, నినకోటుల నగి♦యెడు తేజంబును
గలుగుదివ్యమం♦గళవిగ్రహమున, నలరుభక్తిని♦త్యానుగ్రహమునఁ
బరఁగురమావిభుఁ ♦ బరమపదేశ్వరు, నిరవద్యాత్మకు ♦ నిత్యు నిరీశ్వరు
నజు నచ్యుతు హరి ♦ నఘసంహారుని, ద్రిజగన్నాథుని ♦ ద్రిగుణవిదూరుని
నఖిలశేషిఁ గరు♦ణైకపరాయణు, నిఖిలవేదవ♦ర్ణితు నారాయణుఁ
గొలిచి నిత్యము♦క్తులు ప్రమదంబున, నలరుదు రక్కడ ♦ నతివిభవంబున. 231

వ. అందు. 232

సీ. తనవిలోచనసంజ్ఞ ♦ ధవునకు భువనస, ర్గముఖక్రియాచార్య♦కంబు నడుపఁ
దనవిలాసంబు కాం♦తునకు శృంగారసా, మ్రాజ్యనీతిధురీణ♦మంత్రి గాఁగఁ
దననర్మలీల నా♦థునకు దశాకృతి, ప్రకృతికాసూత్రధా♦రత వహింపఁ
దనముద్దుఁబల్కు భ♦క్తవితానవాత్సల్య, కర్ణికారవికాస♦కారణముగ [బిడ్డ
తే. నఖిలకళలందుఁ దోడునీ ♦ డగుచు మెలఁగు, నధిపునకుఁ బాలమున్నీటి♦యాఁడు
యరిది మక్కువ చెక్కువ ♦ యవిరతంబు, నురుమడింపక యతఁడు ద ♦ న్నుప [చరింప.

ఉ. ఆజగదేకమాత తగు♦నట్టిప్రసంగవశంబునన్ సము
ద్వేజకభూరిసంసృతిన♦వీనదవానలతప్యమాననా
నాజనకోటిఁ బ్రోచుకరు♦ణారసమాత్మఁ గడుం దొలంక నీ
రేజదళాక్షుఁ జూచి మృదు♦రీతి దలిర్పఁగ నప్పు డిట్లనున్. 234

క. దేవా యిపు డొకయర్థము, దేవర నడుగంగ బుద్ధి ♦ దివిరెడు మిగులన్
నావిన్నపముఁ బ్రసాద, శ్రీ వెలయఁగ నొకటి యవధ♦రింపఁగ వలయున్. 235

ఉ. ఈభువనంబు లెల్ల సృజి♦యింప భరింప హరింపఁ గర్త వై
శోభిలువాఁడ వీవ మధు♦సూదన యంబుజసంభవుండుఁ జే
తోభవవైరియున్ గ్రమము♦తో భవదీయకృపాసమర్పిత
ప్రాభవులై కదా కనిరి ♦ పన్నడ సర్గలయాధికారముల్. 236

తే. జీవకోటుల నుభయక♦ర్మావళీఫ, లానుభవమున దరిఁ జేర్ప ♦ నాత్మఁ దలఁచి
నీవు బ్రహ్మాండసృష్టిర♦క్షావిలయము,లిట్లు గావింతు వని నుతి♦యించు శ్రుతులు.

ఆ. అదియుఁగాక మొదలు♦తుద లేనిసుకృతదు,ష్క్రియలుభోగమునఁ ద♦రింపరామి
యకట యాత్మబోధ♦నార్థమై వేదశా,స్త్రములు గలుగఁ జేసి ♦ తమలకృపను.

ఉ. అట్టిశ్రుతిస్మృతుల్ దెలుపు♦నట్టియుపాయము నాదరింప కె
ట్టెట్టు చరించి ముక్తి కెడ ♦ యైనజనంబులఁ బ్రోచుసత్కృపన్
నెట్టన రామకృష్ణముఖ♦నిర్మలమూర్తులు దాల్చి తీవు ని
న్నెట్టు నుతింపనేర్తుఁ బర♦మేశ న కారణసత్కృపాపరున్. 239

ఉ. ఇంచుకయేని వేసరక ♦ యీగతిఁ జెక్కిలి గొట్టి పాలు ద్రా
గించువిధంబునన్ బలిమిఁ ♦ గేశవ నీవు హితం బొనర్చుచో
నెంచఁ గృతార్థుఁ డొక్కఁ డొకఁ ♦ డింతియె కాని సమస్తజీవులం
గొంచక యంతకంతకును ♦ గ్రుంకెద రుగ్రభవార్ణవంబులోన్. 240

క. ఇది యంతయు నీమాయా, భ్యుదయవిలాసంబు దెలియఁ ♦ బురుషోత్తమ నీ
మదిలో నెయ్యది దలఁచిన, నొదవక మాన దని తోఁచు♦చున్నది నాకున్. 241

ఉ. కావున నెల్లజీవులకుఁ ♦ గారుణికోత్తమ నీయనుగ్రహా
శ్రీవిభవంబుచే నమృత♦సిద్ధిగఁ గోరెద సర్వశేషి వా
దేవరకున్ విభేదము మ♦దిం గలదే యొకకొందఱన్ భవా
భావముఁ బొందఁ జేయ భవ♦బంధులఁ గొందఱఁ జేయ నచ్యుతా. 242

వ. అని యివ్విధంబున సకలరక్షణార్థంబుగాఁ బరమకరుణావేశకలితహృదయ యగు
చుఁ బలుక తననెయ్యంపుఁదొయ్యలితియ్యంపుఁబలుకుల కయ్యంబుజాక్షుం డిచ్చ
మెచ్చుచు నత్యాదరంబున నమ్మత్తకాశినిఁ బ్రసాదమేదురదరహసితలోచనంబుల
వీక్షించి. 243

క. జనకునకంటెను జననికిఁ, దనయులపై వత్సలత్వ♦ధర్మము మిగులన్.
ఘన మంద్రు గాన నీకే, యనుపమకారుణ్య ముచిత ♦ మరవిందముఖీ. 244

ఉ. అంబురుహాక్షి నీపలికి♦నట్ల యసంకుచితప్రభావధా
ష్ట్యంబున నేఁ బ్రవర్తిలుట ♦ సత్యమ యైనను వారివారిక
ర్మంబులు చూడ కందఱ స♦మంబుగ నెవ్విధిఁ బ్రోవవచ్చు నెం
దుం బరికించి చూడ గుణ♦దోషవివేక మనార్యకృత్యమే. 245

వ. ఆర్యానార్యకర్మంబు లేను బ్రియాంగంబులుగాఁ గొనుటకును దదుభయవ్యవ
స్థానిమిత్తంబై వేదరూపాజ్ఞ లోకంబున నిలుపుటకును గారణంబు మత్స్వాతం
త్ర్యంబ కావున వారివారికర్మంబులవెంబడినె యేను శుభం బొనరించుట స్వా
భావికం బగుఁ దెలిసికొమ్మని యిట్లనియె. 246

క. విను మట్లైనను శుభవ, ర్తన కించుకబుద్ధి జనుఁడు ♦ దలకొల్పినమా
త్రన యది యే నీడేర్చుచు, ఘనకారుణ్యమునఁ బ్రోతుఁ ♦ గంజదళాక్షీ. 847

చ. సుకృతములందునుం బరమ♦శోభన మైనమదర్చనాదిసి
ద్ధికి ధరణీజనంబులమ♦దిం దలకొల్పిన కాదె యేఁ గృపా
ధికత దశావతారసము♦దీర్ణవిహారము పూనుటల్ దురా
త్మకులకుఁ దన్మహామహిమ♦దర్శనమున్ వృథ యేమిసేయుదున్. 248

వ. మఱియును. 249

క. అమృతపదప్రాప్తి కుపా, యములను మత్పూజనాదు ♦ లఖిలజనులకున్
సమకూర్పనె యుండుదు ని,త్యము శ్రీరంగాదిదివ్య♦ధామములందున్. 250

తరల. ఇదియుఁ జాలక యింకనుం గృప • నెల్లజీవులఁ బ్రోవ నీ
మదిఁ గడుం దమకించి తేనియు • మానసంబున నాకు స
మ్మదమ మిక్కిలి యెంచి చూడ స•మస్తజీవదయాళుతా
భ్యుదయ మెవ్వరి కింపు గాదు ప•యోజపత్రవిలోచనా. 251

వ. కావున నీప్రార్థనంబునం జేసి యిప్పు డొనర్చువిశేషంబు విను మట్లు లోకానుగ్ర
హార్థంబుగా నేను నిత్యసన్నిధిస్థానంబులుగా నంగీకరించిన శ్రీరంగకాంచీవేంకటా
చలాహోబళపురుషోత్తమాదిదివ్యస్థలంబుల కరిగి సేవింపనోపకున్న నుదమయు
న్నచోటనే యుండి తత్తద్దివ్యదేశనివాసు నన్ను నిజేచ్ఛానుసారంబునఁ దలంచి
కేలుమొగుచువారికి సంసారంబు నుద్ధరింపఁ జేయుదు నని యానతిచ్చిన సంత
సిల్లి యదియె చాలు నని యమ్మహాదేవునిదీనవాత్సల్యంబు ననేకప్రకారంబుల
సన్నుతించె నని చెప్పి మధురలాలస యాకళాపూర్ణమహారాజుఁ గనుంగొని య
ది యిప్పుడు మీర లడిగినభవదీయపూర్వజన్మవిరచితలక్ష్మీనారాయణసంవాదక
థాప్రకారంబు దేవరప్రశ్ననిమిత్తంబున నిశ్శ్రేయససులభోపాయంబు దొరికె
నేఁడు సుదినం బయ్యె మదీయజన్మంబు సఫలం బయ్యె నని పలికి శ్రీరంగాదిదివ్య
దేశమాహాత్మ్యంబునకు వెఱఁ గందుచు నింత భక్తవత్సలుండవే యని పరమ
పురుషు నఖిలలోకైకనాథు నారాయణుఁ దలంచి ప్రణమిల్లెఁ గళాపూర్ణుండును
దదాదిగా నత్యాదరంబున విష్ణుసేవ గావింపుచు ధర్మమార్గంబున రాజ్యపరి
పాలనంబు సేయుచు. [భుల

తే. సమ్మదము మీఱఁ దనయగ్ర•జాయయందు, మధురలాలసయందు న•మర్త్యని
సుతులఁ గాంచెఁ గ్రమంబున • సుప్రసాదుఁ, డనఁగ సరసుఁ డనంగఁ బెం•పారు

క. వల పమరఁగ నవవర్షం, బులసతిఁ దన కేళికొదవి • భోగక్రియ నిం [ఘనుల.
పల రెడునట్లుగఁ జేసెం, దలఁపఁగ నిది చిత్ర మనఁగ • ధర నితఁ డేలెన్. 254

తే. ఆయిలాతలవిభుమహా•నీయకీర్తి, పుండరీకంబుఁ బాయక • యుండులక్ష్మి
వేడ్కఁ దాల్చినసంపంగి•విరులబంతి, కరణిఁ గాన్పించు బ్రహ్మాండ • మరసిచూడ.

ఉ. ఆయవనీశ్వరుఁ డ్విమతు • లాజి నెదుర్కొనుపాటివారు లే
రేమెడఁ గల్గినన్ రణము • లించుక తద్బలపక్షకోటికిన్
జేయఁగ లేరు చేసినను • జృంభితతన్మదకుంభికుంభవ
శ్యాయతనిర్ఝరీకుచము•లం దయవిన్న ఖఘాతమాత్రముల్. 256

శా. తద్ధాటీసమయంబులం జటులగం•ధర్వాళిపాదాహతి
ప్రోద్ధూతక్షితిధూళి నింకెడుమహాం•భోధిన్ ద్విషన్మండలీ
శుద్ధాంతప్రమదావిలోచనము లం•శ్రుప్రోషిచేఁ గ్రమ్మఱన్
వృద్ధిం బొందఁగఁ జేయుమీనసఖతా•విఖ్యాతిసార్థంబుగన్. 257

ఉ. రూపవిలాసవైభవని • రూఢిని గా దసమాస్త్రికౌశలుం
డాపృథివీశుఁ డొండొకరి • యం బరికించిన మన్మథుండ యు
ద్దీపితకాంక్షుఁ దక్షుఁడు • ధీరవిహారముచేత శాత్రవ
క్ష్మాపతులన్ నిలింపపుర • కాంతల నొండొరుతోడఁ గూర్చుటన్. 258

ఉ. ధీరుఁడు శూరుఁ డక్షయవి • తీర్ణవిహారుఁడు బంధులోకమం
దారుఁడు నీతిమార్గనము • దారుఁడు లోకపవిత్రకీర్తివి
స్తారుఁడు దోషదూరుఁడు ని • తాంతగభీరుఁడు నిత్యశోభనా
కారుఁడు ధర్మసారుఁ డవి • కారుఁడు తజ్జనపాలుఁ డెయ్యెడన్. [షణుండు

తే. అతనిగుణము లెన్నఁగఁ జతు • రాస్యుఁ డైన,నచతురాస్యుండు ధిషణుండు • నధి
ధర నహీనుండు హీనుండు • దశముఖులు, దశముఖులను మఱివేల • తడవ [నేల.

ఉ. పూర్ణనమస్తసద్గుణవి • భూషితుఁ డై పొలుపొందునాకళా
పూర్ణుకథల్ వినం జదువఁ • బొల్పుగ సంతతివైభవాదివి
స్తీర్ణశుభంబు కల్మి కజు • దీవన మున్నది గల్గెఁ గాన నా
నిర్ణయమార్యు లెల్ల మది • నిల్పి వినుండు పఠింపుఁ డింపుతోన్. 261

ఉ. భవ్యత నెల్లదేశములఁ • బ్రస్తుతి కెక్కుచు మీఱి యిమ్మహా
కావ్యము సుప్రసిద్ధ మగుఁ • గావుత నిత్యము సర్వలోకసం
స్తవ్యనిజస్మృతిన్ వెలయు • తాండవకృష్ణుకృపన్ బవిత్రశా
స్త్రవ్యసనాతిధన్య మగు • సజ్జనకోటియనుగ్రహంబునన్. 262

శా. శ్రీరోచిష్ణుకటాక్షవీక్షజయల • క్ష్మీసంతతాశేషయో
గ్యారాజద్భుజ యారువీటిపురబు • క్కక్షోణిపాలాన్వయ
క్షీరాంభోనిధికౌస్తుభాయితమహా • స్థేమోదయప్రస్ఫుర
న్నారక్ష్మావరపాత్రిగోత్రతిలకా • నంద్యాలకృష్ణాధిపా. 263

క. శోభితవైభవరూపమ, నోభవ కొండాంబికాత • నూభవ భూతి
శ్రీభవ పరిశమితారి, ప్రాభవ బుధవర్ణ్యమాన • రామసమానా. [త్రా

వనమయూరము. శైలవరధీర నిజ • సంగరపరిత్రా, ణాలఘువిచారసక • లాంగనుతగో
పాలనవిహార యవి • భంగజయయాత్రా, శీల నగధీర నర • సింగవిభుపుత్త్రా. 265

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్య తనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బయినకళాపూర్ణోదయం బనుమహాకావ్యంబునందుఁ బ్రబంధపరిపూర్తిశోభనం బైనయష్టమాశ్వాసము సర్వంబును సమాప్తము.

శ్రీ కామేశ్వర్యర్పణమస్తు.